

Fordította és a jegyzeteket írta

KISS MARCELL

Gao Xingjian

LÉLEK-HEGY

noran

A fordítás alapjául szolgáló kiadás:

Gao Xingjian: Lingshan (灵山).

Taipei, Lianjing, 2001

(Az 1990-es 1. kiadás 16. utánnomása)

A fordítás a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatásával készült (2004)

A címlapon Gao Xingjian: *Le Recueillement*,
a hátoldalon *Illusion* című tusfestménye látható.

© Gao Xingjian, 2008

© Kiss Marcell, 2008

© Noran-Kiadó Kft., 2008

1

Távolsági buszon ülsz, régi kocsiban, amelyet már nem használnak a városban, „karbantartott hegyi úton” haladsz, tele gödrökkel és bukkanókkal, és a reggel óta tartó, tizenkét órás zötykölődés után megérkezel a déli hegyvidék kis városkájába.

A hátadon hátizsák, kezeden csomag, így álldogálsz a jégkrémes papírokkal és cukornáddarabokkal teleszórt buszállomáson, és körül nézel.

Buszról leszálló embereket látsz, és a váróteremből odasietőket, férfiakat kisebb-nagyobb csomagokkal, nőket gyerekekkel. Azok a fiatalabbak meg, akik nem visznek semmilyen csomagot vagy kosarat, napraforgómagért nyúlnak a zsebükbe, és azt dobálják a szájukba, egyiket a másik után. Rögtön ki is köpik a reccsenő héjat, tisztán és eredményesen. Ez a fajta ráérőség és könnyedség jellemzi a környéket. Ez az otthonuk, csak könnyedén élhetik túl, őseik ehhez a földhöz kötve, nincs rá szükség, hogy máshol keresgéljék őket. Mikor valaki régebben elindult innen, természetesen még nem állt itt a buszállomás és busz sem, a folyón kellett bárkára ülni, a földúton talicskát bérelni, és ha egyáltalán nem akadt pénz, akkor ott volt a két lábuk. Most meg ha kedvük tartja, akár a Csendes-óceán másik partjáról is visszajönnek. Nem egyszerű, éjszakai buszokban, hanem légkondicionáltakban. A gazdagok, a híresek, és akik nem vittek végbe semmi különöset sem, mind megöregedtek, és ezért ide tartanak. Mert a legvégén kinek is nem kezd el hiányozni a szülőföldje? Nem szándékoznak itt maradni, ez csak természetes, rázzák a karjukat, jönnek-mennek, nevetnek teli szájjal, akadály nélkül, puha hangsúlyokkal beszélnek, olyan intim módon, hogy meghatódnak bele. Mikor az ismerősök találkoznak itt, nem udvariaskodnak, mint a városi emberek, meghajlással, kézfogással. Hanem inkább a másik nevét kiáltják, vagy csak hátulról vállon veregetik, meg is ölelik egymást, bár a nők között ez nem szokás. A buszmosásra használatos betonvályú mellett két fiatal nő áll, fogják egymás kezét és megállás nélkül fecserésznek. Itt olyan finoman beszélnek a nők, hogy vissza-visszanézel rájuk. Amelyik háttal áll neked, megkötött kékmintás vászon fejkendővel visel. A kendő, akár csak a mód, ahogy megkötötték, generációról generációra öröklődött, de manapság már ritkán látni ilyet. Elhaladsz mellettük, látod, hogy a kendőt az álluk alatt kötötték meg, a két sarok felfelé kunkorodik különösen szép arcukon. De szép is az arca, akár csak a dereka. Közel, mellettük haladsz el, és látod az egymásba fonódott vörös, durva karokat, erős ujjakat. Barátjukat meglátogató vagy a szülői házba igyekvő fiatalasszonyok lehetnek, de itt a fiatalasszony kifejezést a fiúk feleségére használják. Hogyha valaki úgy használja, mint ahogy északon a már házasságú nőre szokás, annak átkozódás lesz a vége. A házasságú asszonyok öregemnek nevezik a férjüket, az öreged, az öregem. Sajátos hangsúlyokkal beszélnek az itteniek, noha mind a Sárgea császár leszármazottjai, ugyanaz a kultúra és fajta.

Magad sem tudod megmondani, hogy miért jöttél ide, valahogy a vonatra kerültél, és hallottad, hogy valaki társalgás közben megemlíti Lingshan-t. Ez a valaki veled szemben ült, teásbögréje a teásbögréd mellett, és ahogy a vonat rázkódott, úgy koccantak egymásnak időről időre a bögrék tetejei. Ha végig hallani lehetett volna ezt a hangot, vagy csak egyszer egymásnak koccannak és azzal vége, nem történt volna semmi különös. Az történt azonban, hogy amikor a tetők egymásnak koccantak, te és ő ugyanabban a pillanatban toltátok arrébb a bögréket, és ezért a hangnak vége szakadt. De amint mind a ketten arrébb fordultatok, a két fedő megint csak egymásnak koccant. Ő és te egyszerre nyújtottátok ki a kezeteiket, így megint csend lett, és mindketten elmosolyodtatok. Arrébb toltátok a bögréket, és beszédbe elegyedtetek. Megkérdezted, hogy merre tart.

– A Lingshanra.

– Hová?

– A Lingshanra. Ling mint lélek a lélegzet írásjegyében, és shan mint hegy.

Már sokfelé utazgattál, és számos híres hegyhez eljutottál, de erről a helyről még nem hallottál.

A veled szemben ülő férfi becsukta a szemét, elbóbiskolt. Te azonban fékezhetetlen kíváncsiságot hordoztál magadban, és tudni szeretted volna, hogy milyen látnivaló akad még azon a számos helyen kívül, ahova már eljutottál. Erős az akaratod, nehezen tudtad elviselni, hogy akadt még olyan hely, amiről nem hallottál. Ezért megkérdezted, hogy hol található az a Lélek-hegy.

– A You folyó forrásánál – nyitotta ki a szemét.

Azt sem tudtad, hogy merre van a You folyó, de megkérdezni nem volt kedved. Csak bólintottál. Kétféleképpen lehetett értelmezni ezt a bólintást: rendben, köszönöm, vagy tényleg ott, most már tudom. Ez kielégítette a büszkeséged, de a kíváncsiságodat nem. Kis idő múlva megint megkérdezted, hogy hogyan lehet oda eljutni, honnan lehet elindulni a hegyre.

– Először el kell jutni Wuyizhenbe. Onnan meg fel lehet hajózni, szemben a folyásiránnyal.

– Mi az, ami érdekes arrafelé? A táj? A templomok? Vagy valami más régiség? – kérdezted nemtörődömséget tettetve.

– Ott minden őseredeti.

– Őserdők?

– Persze, de nem csak az.

– Vademberek is? – mosolyodtál el.

Ő is elmosolyodott, gúny vagy önirónia nélkül, de így csak még jobban zavart ez a mosoly. Ki kellett derítened, hogy ki is volt az, aki veled szemben ült.

– Ökológiával foglalkozik? Vagy biológus? Antropológus? Vagy régész?

Megrázta a fejét, és csak annyit mondott: – Az élő emberek jobban érdekelnek.

– Akkor a népszokásokat kutatja? Szociológus? Etnológus? Etnográfus? Vagy éppen újságíró? Kalandor?

– Mind csak a szabadidőmben.

Elneveltétek magatokat.

– Szórakozásból szakértő vagyok.

A nevetés feloldotta a köztetek lévő feszültséget. Cigaretára gyújtott, és mesélni kezdett a Lélek-hegy csodáiról. Aztán kérésedre az üres cigarettdobozra térképet rajzolt, az útvonalat a Lélek-hegyre.

Északon ekkortájt már mélyen benne járnak az őszenben, de itt még nem vonult vissza a forróság. Igazán tűz még a nap, mielőtt lebukik a hegyek mögött; végigfolyik a hátadon az izzadság. Kimész a pályaudvarról, körbenézel, de csak egy kis fogadót látsz, régi stílusú, egyemeletes, fadeszkákból összeállított bejárattal. A deszkapadló recseg-ropog az emeleten, de még zavaróbb a kosztól éjfeketén világító ágy. Fürödni csak sötétedés után lehet a kis szűk, nedves udvaron, kigombolva a nadrágot a mosdótáliból kell vizet öntened magadra. Falusi kereskedők és mesteremberek ideiglenes szállása ez.

Még messze van a sötétedés, tisztább szállást kereshetsz. A hátadra veszed az utazótáskát, az utcákon barangolsz, bejárod a városkát, ahogy adódik, feliratot, cégért, reklámot, egy szót keresel, a Lélek-hegy két írásjegyét, hogy megbizonyosodhass róla, nem tévedtél, mikor ezt a hosszú utat választottad, nem csaptak be. Nézelődsz erre-arra, de nem találsz semmi nyomot. Azok között, akikkel együtt szálltál le a buszról, nem akadt egy hozzád hasonló utazó sem. Természetesen nem vagy afféle turista, csak ami az öltözetedet illeti. Könnyű, speciális hegymászó cipőt viselsz, két válladon hátizsák, senki sem jár így azon az utcán. Nem olyan turistacélpont ez, ahol friss házások, vagy nyugdíjas utazók jönnek-mennek. Azokat a helyeket már teljesen megváltoztatta a turizmus,

mindenhol turistabuszok állnak, és térképek vásárolhatók, a kis boltok pultjain feliratos utazóspakák, pólók, mellények, zsebkendők, külföldiekre szakosodott szállodák, és speciális hazai vendégek fogadóirodái, szanatóriumok, nem beszélve a vendégekért küzdő kis panziókról, mindannyian mint valódi képviselői a híres helynek. Nem ilyen helyre érteztél, hogy osztozz a hőségben, ahol emberek bámulják egymást, egymáshoz zsúfolódnak, lökdösődnek a hegyi ösvényen, szórják a tökmagot maguk után, üvegeket, dobozokat, süteményespapírokat és cigarettacsikkeket. Előbb-utóbb itt is ez várható, de te még felkapaszzkodhatsz a szemet gyönyörködtető pagodákhoz és teraszokhoz, még mielőtt az újságírók megérkeznének kameráikkal, és azelőtt, hogy híres emberek kalligráfiáját helyeznék itt el. Elégedettséget érzel, de ugyanakkor valami kétségfélét is. Láthatóan semmi nyom sincs az utcán, ami a turisták csábítására szolgál, talán becsaptak volna? Csak a zsebedbe rejtett gyufásdobozra rajzolt térképre hagyatkozhat, a szórakozás szakértőjének térképére a vonatról, aki lehet, hogy maga is csak hallott az egészről. Hogyan tudnál megbizonyosodni róla, hogy nem csak üres fecsegés az egész? Egy utazó sem jegyezte fel ezt a helyet, és a legújabb kiadású útikalauzok sem említik. Természetesen bármelyik tartomány térképeit is lapozgatja az ember, könnyen fel lehet fedezni egy-egy Lélek-tetőt, Lélek-dombot, Lélek-sziklát, vagy akár Lélek-hegyet is, és tudod jól, hogy a történeti munkák és a klasszikusok között egészen az ősi jósok szövegétől, a Tengerek és hegyek könyvétől fogva, a régi földrajzi feljegyzésig, a Kommentárokkal ellátott vizek könyvéig a Lélek-hegy már mindenhol megtalálható. Mahakashyapa is a Lélek-hegynél érte el a megvilágosodást Buddhának köszönhetően. Nem vagy teljesen hülye, használd az eszedet, és először is találd meg a gyufásdobozra rajzolt Wuyizhent, ahonnan elindulhatsz a Lélek-hegy felé.

Visszamész az állomásra, és bemész a váróterembe. Noha ez a legnyüzsgőbb hely a városban, most teljesen üres. A jegyárus ablakát és a kis csomagok leadására szolgáló ablakot is lezárták falapokkal, értelmetlen lenne kopognod. Nem tudsz érdeklődni, nem tehetsz mást, felnézel és a jegyárus ablaka fölé kiírt megálló neveit olvasod: Zhang Falva, Homok Sík, Cementgyár, Öreg Kunyhó, Arany Ló, Jó Év, Áradó Vizek, Sárkány Öböl, Barackvirágzás Medence... Egyre szebb és szebb nevek, de egyik sem az, amit keresel. Ahhoz képest, hogy apró város ez, sok busz indul innen, számtalan útvonalon. Az egyik naponta öt vagy hat járáttal, de ez a Cementgyár felé tartó busz láthatóan nem turistaútvonal. A legkevesebb busz, csak egy naponta, azon az útvonalon halad, melynek Wuyizhen az utolsó megállója. Nem éppen szembetűnő, csak olyan, mint bármely szokásos földrajzi név, nincs benne semmi misztikus. Mégis úgy érzed, mintha megtaláltad volna egy végzetesen összegubancolódott fonál egyik végét, és ha nem is örülsz féktelenül, mégis megkönnyebbülsz, mint aki nyugtató gyógyszerére lelt. Holnap reggel, indulás előtt egy órával meg kell váltanod a jegyed. Saját tapasztalatból tudod, hogy az ilyen naponta csak egyszer induló hegyvidéki buszra már csak feljutni is küzdelemmel jár, és ha nincs kedved harcolni, jó korán be kell állnod a sorba.

Még rengeteg idő van, de a hátizsákod már nagyon nyomja a hátadat. Ahogy lépdelsz, fával megrakott teherautók hangosan dudálva húznak el melletted. A falvakat és városokat átszelő úton jövő-menő teherautók és buszok utánfutóval vagy anélkül mind örülten dudálva száguldanak, a kalauz kihajol az ablakon, hogy a busz oldalát verje, mert a járókelők csak így kotródnak el az útból.

Az út két oldalához tapadó régi házak mindegyikének fából készült a bejárata, a földszinten megy az üzlet, az emeleten ruhák száradnak, kisgyerek pelenkája és melltartó, foltozott alsónadrág és virágmintás lepedő mint a világ országainak zászlajai lengedeznek az autók zajában és a porban, amit felkavarnak. Az út melletti beton villanyoszlopra reklámokat ragasztottak. A testszag enyhítését ígérő hirdetés különösen magával ragad. Nem mintha erős testszagod lenne, az ok inkább a reklám cirkalmas nyelvezete és a különleges testszag után zárójelben álló szavak: „A testszag (avagy a halhatatlanok szaga) utálatos betegség. Az ilyen szag elviselhetetlen, émelygést kelt. Ezért befolyásolja társadalmi kapcsolatainkat, és késleltetheti életünk egyik legfontosabb eseményét, a házasságkötést. Fiatal nők és férfiak lehetőségeit korlátozza egy-egy állásinterjú vagy sorozás

alkalmával, mérhetetlen szomorúságot és gyötrelmet okoz. Új terápiánkkal azonban a testszag azonnal és tökéletesen megszüntethető. A kezelések 97,53 százaléka sikeres.

Keressen fel minket az örömteli életért és a boldog jövőért, hogy meggyógyíthassuk..." Aztán kőhídhöz érsz, testszag nem lengedez, csak könnyű szellő, hűvös és frissítő. A kőhíd széles folyó felett húzódik, és bár a felszíne bitumen, a két oldalon faragott kőmajmok bizonyítják, hogy régi darab. A betonnal megerősített kőkorlátra támaszkodsz, rálátsz a városkára, amit ez a kőhíd köt össze. Fekete tetőcserepek mind a két oldalon, mint pikkelyek vagy fésűfogak, keresztülláthatatlanul. Két hegyoldal közti folyómeder, zöld nádliget az aranylő földeken. A folyó átlátszó kék vize ráérősen kanyarogva a folyóágy homokpartjai között hömpölyög, de ahogy a híd alapzatához ér, ahol elválik a víz, sötétzöld lesz és mély. Aztán elhagyja a hídpillért, bugyogva összeforr fehéren habossá. A kőkockákból emelt gát tíz méteres lehet, nyomot hagyott rajta a víz, a legújabb réteg az éppen elmúlt nyári áradásé. Ez lenne You vize, mely a Lélek-hegynél ered?

A nap lefelé tart az égen, narancsvöröse kerek, mint egy fedő, egész testében ragyog, de nem szűrja a szemet. Odanézel, ahol a völgy két oldala egybeolvad, az egymáson tornyosuló szirtekre, a füstbe és ködbe. A valószerűtlen látvány feketesége valóságosságba torkoll és a szélétől fogva lenyeli a forogni látszó, teljességében ragyogó napkorongot. A naplemente egyre vörösebb és puhább, a folyó vizére aranyszínű tükörkép vetül, a sötétkék egybekapcsolódik a fénylő napsugárral, hullámszik. A völgybe telepedett vörös korong megnyugszik, méltóságában kedvesség és egy hang. Hangot hallasz, nehezen megragadható, de világosan a szíved mélyéről jövőt, betölt mindent, megugraszt, mintha lábujjhegyre állnál, meglök, aztán a begyek árnyékába hanyatlik, az alkony pírja tölti be az eget. Hallod a füled mögött feltámadó esti szelet, az elszárguló autókat, a dudák szüntelen fűlsértő hangját. Átmész a hídon és felfedezed a hídfőn az újonnan vésett kőtáblát, vörös lakkal kifestett felirat: „A végtelen nyugalom hídjá, építetett először a Song-dinasztia Kaibao periódusának harmadik évében, újraépítve 1962-ben, a tábla 1983-ban állíttatva." Semmi kétség, hogy a turistaipar kezdetét jelzi.

A hídfőnél két ételárus pultja. A baloldalinál aszpikos tofut eszel, puha, ínycsiklandozó, amit kiáltozva árultak a sikátorokban hajdanán, és most megint előállítják családi vállalkozásokban. A jobboldali pultnál pedig két a sütőből éppen kikerült forrón illatozó szezámolajos lepényt eszel, és még aztán is maradsz, már nem tudod, hogy melyik pultnál vásárolsz néhány gyöngyszemnél nem sokkal nagyobb, édes, erjesztett töltött tésztát. Természetesen nem vagy olyan haspók, mint a Nyugati-tavat meglátogató Ma Er úr,* de vissza sem fogod magad. Ízlelgeted az étkeket, hallgatod a vevők és az árusok csevegését, akik főleg helybeliek. Megszólítanád őket puha tájszólásukon, hogy te is igazán része lehess annak, ami történik. Régóta városban élsz, szükséged lenne a szülőföld érzésére, azt kívánod, hogy szülőfölded legyen, amire támaszkodhatsz, hogy visszamenj a gyerekkorodba, és összeszedegsd elveszett emlékeidet.

Végül ezen az oldalon, a kockakövekkel borított utcán szállásra bukkansz, a padlót felmosták, tisztának látszik. Kisebb egyágyast kérsz, kemény deszkaágy, rajta nádgyékény. Szürke gyapjúszőnyeg, amiről nem lehet eldönteni, hogy vajon ez a természetes színe vagy csak éppen régen nem mosták ki. A nádgyékényre nehezedsz, arrébb lökőd a zsíros párnát, nagyon meleg van, nincs szükséged ágyneműre. Arra van szükséged, hogy lerakd a válladról az elnehezdedett hátizsákot, lemosd magadról a piszkot és izzadságot, megpihentesd a karjaidat az ágyon, és szétnyisd a lábaid. A szomszédból kiáltásokat hallasz, kártyáznak, hallani ahogy húznak és dobnak. Csak egy deszkalap választ el tőlük, és egy lyukon keresztül a szakadozott tapétán félmeztelen férfiakat látsz. Nem vagy olyan fáradt, hogy minden körülmények között elnyomjon az álom, kopogatsz a deszkafalon, a szomszédban kiáltozni kezdenek. Nem miattad kiáltoznak azonban, hanem egymás közt, a győztesek és a vesztesek, a vesztesek vádaskodnak, mint mindig. Világos, hogy szerencsejátékra gyűltek össze a szállodai szobában, pedig a falon ott a helyi rendőrség figyelmeztetése: tilos a szerencsejáték és a

* Lao She *Ma úr és fia* című regényére utal.

prostitúció. Kíváncsi vagy rá, hogy a rendeletek eredménnyel járnak-e vagy sem. Felöltözöl, kimész a folyosóra, és kopogatsz a félig nyitott ajtón. Kopogatsz-e vagy sem, bentől kiáltozás hallatsz, de senki nem válaszol. Egyszerűen betolod az ajtót és belépsz, a deszkalapot körbeülő négy férfi egyszerre fordul feléd, de nem ők lepődnek meg igazán, hanem te magad. Mind a négy furcsa alak feje tele van ragasztva papírdarabokkal, egy csík a szemöldökükön, az ajkukon, az orrukon és két oldalt az arcukon, visszataszítóak és nevetségesek, de nem nevetnek, csak téged bámulnak, megzavartad őket, mérgesnek látszanak.

– Szóval, kártyáznak – szabadkozol.

Folytatják a játékot. Hosszúkás lapokkal játszanak, rajtuk a madzsonghoz hasonló vörös és fekete feliratok, az ég kapuja és a föld barlangjai. A vesztesek abban a büntetésben részesülnek, hogy arcukra újságpapírdarabokat kell ragasztaniuk, pontosan oda, ahova a győztes kijelöli. Az egész egy rossz vicc, és hogy mikor kerül sor a büntetésre, azt a játékosok döntik el, egy kívülálló nem tud rájönni.

Kijössz onnan, visszamész a szobádba, megint lefekszel, nézed a mennyezetről függő égő körül keringő pontokat, megszámlálhatatlan szúnyog. Arra várnak, hogy kialudjon a fény, és megkezdődhessen a vérszívás. Sietősen leereszted a szúnyoghálódat, a háló csőszzerű terének végében bambuszlapocskákból készített kör. Régóta nem aludtál már ilyenben, már régóta nem vagy abban a korban, hogy a szúnyogháló végét nézegetve nyitott szemmel álmodozz, nem tudhatod mi lesz holnap, amit meg kell tapasztalni már mind megtapasztaltad, mit keresel még? Az ember középkorú lesz, nyugodtan kellene múlatni a napjait, nem túl megterhelő munkával, nem alacsony, de nem is magas beosztásban, feleségének férje, gyerekeinek apja, békésen a nyugodt családi fészekben, a bankban betét, mely havonta gyarapodik, hogy öregem se kelljen eltartania minket senkinek, és hogy hagyjunk valamit magunk után.

A Tibeti-fennsík és a Szecsuáni-medence közti területen kelek át, a Qionglai-hegy középső részén, ahol a qiang nemzetiség él, tűzáldozaton veszek részt, az emberiség ősi kultúrájának emléke. Természetesen minden nép ősei tisztelték a kultúra feltételét, a tüzet, isteni eredetűnek tartották. A férfi a tűzhely előtt ül, és iszik, de mielőtt szájához emeli a poharat, megnedvesíti az ujját, és a parázsló szén felé pöcköl, a parázs sistereg, kékes láng csap fel. Ettől valóságosnak érzem magamat.

– Tisztelünk, tűzhely ura, sokkal tartozunk neked, hogy van mit ennünk, innunk – mondja.

Az ugráló lángok megvilágítják az arcát, magas orrát és pofacsontját. Qiang nemzetiségbeli, mondja, Gengda faluból. Nem kérdezhetek rá egyenesen a démonokra és a szellemekre, ezért azt mondom, hogy a hegyek népdalait jöttem összegyűjteni. Vannak-e még mesterei a daloknak és a táncoknak, kérdezem. Ő egy közülük, mondja. Régebben férfiak és asszonyok körbevették a tüzet, és táncoltak hajnalig, de aztán betiltották a szertartásokat.

– Miért? – kérdezem, pedig tudom a választ, megint nem vagyok vele őszinte.

– Hát a kulturális forradalom alatt... Azt mondták, hogy nem egészséges a szövege, aztán ezért Mao elnök feljegyzéseit kellett énekelnünk.

– Aztán meg? – kérdezem. Valahogy szokásommá válik ez a kérdezősködés.

– Aztán már nem volt senki, aki énekelje. Most kezdődtek újra a táncok, de a mai fiatalok már nem sokat ismernek, én tanítgatom őket.

Kérem, hogy mutasson valamit, és ő nem sokáig kéreti magát, feláll, előre egy lépés, aztán hátra, és énekelni kezd. Vastagon mély hangja van, istenadta jó toroka. Hiszek neki, hogy a qiang nemzetiségből való, de a helyi rendőr kételkedik ebben; csak azért vallják tibetinek vagy qiangnak magukat, hogy aztán ne kelljen betartani a gyerekszületések szabályozását, annyi gyerekük lehessen, amennyit akarnak.

Énekel egyet meg még egyet. Szeret vigadni, mondja, és én ezt is elhiszem. Már nem faluvezető többé, csak egy egyszerű hegyi ember, zajos öregember, de sajnálatos módon, már véget értek a legjobb évei.

Varázslatokat is tud, a hegyek közé induló vadászok mágiáját, amit a sötét hegyek mágiájának neveztek vagy csak rontásnak. Nem óvatoskodik, tényleg hisz abban, hogy a varázslat csapdába csalja az állatot, hogy attól hurokba lép. Nem csak állatokkal szemben alkalmaznak rontást, hanem bosszúból emberekre is. Ha embertátkoznak meg a sötét hegyek mágiájával, biztos, hogy eltűnik a hegyek között. Ez az ördög kopogtatta fal, amiről én is hallottam gyerekkoromban; hegyvidéki, éjszakai úton halad az ember, megy, megy, és hirtelen egy fal jelenik meg a szeme előtt, meredek szirt vagy mély folyó, amin sehogyan sem tud átkelni. Ha nem törik meg a varázst, egy lépést sem tud tovább tenni, ezért aztán visszajut oda, amerről jött, és mikor végre ki világosodik, csak akkor veszi észre, hogy egy helyben körözött. De ez még a jobbik eset, mert zsákutcába is kerülhet, és az bizony végzetes.

Varázslatokat mormol, nem olyan felszabadultan, mint amikor énekelt, hanem dörmögve, igyekezve. Nem értem teljesen, de megragad ez a nyelv, a sötét, elfojtott lélegzés a füsttől kormozott fekete kunyhóban. Tűznyelvek nyaldossák a vasszékban sült bárányhúst, ettől szikrázik a szeme, őszintén. Mindez teljesen valóságos.

Amíg te a Lélek-hegyre tartó utat keresed, én a Jang-ce mentén kóborlok, és az ilyen valóságot keresem. Minden megváltozott, rákot állapított meg nálam az orvos, hibásan, a halál istene viccelt velem, és végül kimenekültem azon a falon, amin ő kopogtatott, és szerencsésnek tarthattam magam. Létezésem megújult. Hamarabb ott kellett volna hagynom beszennyeződött környezetemet, hogy

visszatérjek a természetbe és valódi életet keressek magamnak.

Abban a bizonyos környezetemben mindig arra tanítottak, hogy az élet az irodalom forrása, és az irodalomnak tiszteletben kell tartania az életet, a valódi életet, és hogy ott hibáztam, hogy elidegenedtem az élettől, ezzel szembekerültem a valódi élettel. Az élet nem azonos az élet kifejeződésével. A valódi életnek, vagy másképpen szólva, a lényegi életnek saját minősége az előbbi és nem az utóbbi, és azért kerültem szembe a valódi élettel, mert az élet bizonyos aspektusainak felsorolásával nem adhatom vissza a valódi életet, ez csak a valódi élet eltorzításához vezethet.

Nem tudom, hogy a helyes utat választottam-e, mikor elmenekültem a forrongó irodalmi életből és a füstös szobámból, ami annyira tele volt már könyvekkel és kéziratokkal, hogy nyomásuktól már lélegezni is nehezen tudtam. Mindenféle igazságokról szóltak, a történelem igazságától az emberi létezés igazságáig, nem tudtam mi a haszna ennek a rengeteg igazságnak. Az azonban biztos, hogy engem gúzsba kötöttek ezek az igazságok, a hálójukba gabalyodva éltem, mint a pókhálóba került bogár. Szerencsére a hibásan diagnosztizáló orvos megmentett. Egyébként teljesen őszinte volt, hagyta, hogy összehasonlítsam a mellkasomról készült két röntgenképet. A bal tüdőmben halvány árnyék húzódott a légcső faláig. Az sem lett volna megoldás, ha az egész bal tüdőt eltávolítják, de ezt senki sem mondta ki. Az apám is tüdőrákban halt meg, három hónappal halála előtt fedezte fel azt is ugyanez az orvos, ezért bíztam meg a tudásában, ő meg hitt a tudományban. A két különböző kórházban készített mellkasröntgen teljesen megegyezett, a technikával nem lehetett baj. Aztán kitöltött egy beutalót, hogy semmi hiba se eshessen, fél hónappal későbbre. Nem kellett aggódnom, csak még egyszer megbizonyosodnunk a daganat méretéről. Azelőtt is készítettek ilyet mielőtt az apám meghalt, röntgenezésben is az ő útját jártam már, csak semmi újonság. Aztán meg elmenekültem a halál istene által épített falból. Szerencsés voltam, mi más. Hiszek a tudományban és a sorsban.

Láttam egyszer egy fából készült, négy cun hosszú szobrot, amit a harmincas években gyűjtött egy antropológus a qiang nemzetiségnél, kézenálló emberalak, a fején feketével jelölve az érzékszervek, és a testen két írásjegy: hosszú élet. Kézenálló őrjögőnek hívják, van benne valami vicces gonoszság. Megkérdezem a visszavonult faluvezetőt, hogy vannak-e még ilyen őrzőszellemek. Gyökér Öregének hívják, mondja. A fafigura együtt él és hal az újszülöttel, az ember halála után együtt viszik ki a holttesttel a házból, a holtat eltemetik, a szobrot pedig az erdőben hagyják, hogy a lélek visszatérhessen a természetbe. Kérdezem, hogy nem tudna-e szerezni egyet nekem, hogy magamnál tarthassam. Elneveti magát, az erdő veszélyeivel dacoló vadászok szokták az ingük alá tenni, hogy elkerüljék a gonoszt, nekem nem használ semmit sem.

– Nem találhatnánk egy mágiához értő öreg vadászt, akivel együtt lehet vadászni? – kérdezem.

– A Kő Örege a legjobb ebben – mondja elgondolkozva.

– Meg lehetne találni? – kérdezem rögtön.

– A Kő Öregének házában él.

– Hol van ez a Kő Öregének háza?

– Hús *líre* innen van az Ezüsttelep-szurdok, és ott, ahol a szurdok a hegyszorosba torkollik, ott van a Kőház.

– Ez egy helynév vagy tényleg a Kő Öregének háza?

Helynév, mondja, de tényleg ott van a Kő-ház, és a Kő Örege ott lakik.

– Elvinne magával, hogy felkeressem a Kő Öregét?- kérdezem.

– Meghalt már. Lefeküdt az ágyába és álmában kilehelte a lelkét. Öreg volt már, kilencvenvalahány éves, van, aki szerint több mint száz, de pontosan senki sem tudja hány évig élt.

– Maradt valaki utána? – kérdezem csak azért is.

– Nagypám korabeli, egyedül élt magában.

– Feleség sem volt?

Egyedül lakott az Ezüsttelep-szurdokban, egyedül jött-ment a hegyszorosokban, és ott fenn a magasban, abban a házban, a ház falán még mindig ott lóg a puskája.

Mit jelent ez, kérdezem.

Jó vadász volt, mondja, aki igencsak értett a mágiához, ma már nem lehet találni ilyet. Mindenki tudja, hogy ott lóg a puskája, mely célt még nem vétett, de senki sem merné elvinni onnan.

– De miért? – egyre kevésbé értem.

– Járhatatlan az Ezüsttelep-szurdokba tartó út.

– Nem lehet eljutni oda?

– Nem lehet. Még régen ezüstabányát nyitottak ott, egy vállalat Chengduból, felvettek egy csapat bányászt. Aztán a bánya kimerült, az emberek elszéledtek. A sziklák oldalába épített út fadeszkái meg eltörtek vagy elrohadtak.

– Ez mikor történt?

– Még élt a nagypám, ötven éve lehetett.

Körülbelül annyi lehet, hiszen már ő is visszavonult és történelemmé vált, valóságos történelemmé.

– Nem ment oda többé senki? – most már a végére szerettem volna járni a dolognak.

– Nem tudnám megmondani, de biztos, hogy nem könnyű odajutni.

– A ház is elrohadt?

– A kősziklák csak összedőlnek, hogyan rohadnának el?

– Úgy értem, a gerendák.

– Azok bizonyára.

Nem akar elvinni oda, nem akar bemutatni vadászoknak sem, csak ugrat, gondolom.

– Honnan tudják, hogy még mindig ott lóg az a puska? – kérdezem.

– Ezt mondják, akik látták. Furcsa az a Kő Öreg, nem bomlik a teste, és az állatok sem zargatják, fekszik az ágyában, nagyon soványan, a falon pedig ott lóg a puskája.

– Az nem lehet, olyan nehéz a levegő itt a hegyekben, biztosan bomlik a holttest, a puska pedig elrozsdásodott már – ellenkezem.

– Nem tudhatni, sok év eltelt már azóta, de az emberek így beszélnek – nem dől be nekem, csak mondja tovább a történetét. A tűz lángja ugrál a szemében, és úgy vélem, ravaszság csillan bennük.

– Maga nem látta? – most már nem eresztem.

– Aki látta, azt mondja, olyan, mintha aludna, nagyon sovány, és a feje előtt, a falon ott lóg a puskája – folytatja, mozdulatlan arccal. – Értett a mágiához, csak természetes, hogy az emberek nem merik ellopni a puskáját, és az állatok sem merik beszennyezni.

A vadász mitikus lényé vált. A történelem összekeveredett az elbeszéléssel, és megszületett a népmese. A valóság csak a tapasztalatban létezik, a saját tapasztalatunkban, és bár csak saját tapasztalat, ha elbeszéljük, történeté válik. A valóság nem bizonyítható, de nem is kell bizonyítani, ezt csak hagyjuk meg a valódi élettel foglalkozó kritikusnak, mi pedig törődünk az élettel magával. A valóság az, hogy itt ülök a tűz mellett, az olajtól feketére füstölt sötét szobában, és látom, ahogy a szemében táncolnak a lángok. Én vagyok Valóságos, az, amit ebben a pillanatban érzek, és nem mondhatok el senkinek. Kint leereszkedett a köd, elrejtette a zöldeskék hegyet, a lelkedben örülten zubogó víz hangja, ennyi elég is.

3

Te pedig megérkezel Wuyizhenbe, a hosszú kockaköves utcácskán, a földön talicskakerekek mély nyoma, és egyszerre belépsz a gyerekkorodba, amit egy hasonló hegyi városkában töltöttél. Azonban talicskákat már nem látni, helyettük babolajjal bekenet, zörgő, datolyafa tengelyű biciklik csengőhangja tölti be az utcát. A biciklizés errefelé valóban akrobatikus dolog, a nyereghez kenderzsákot erősítenek, és lavíroznak a járókelők, hordrudak, taligák és az ereszek alá behúzódó utcai árusok között, többnyire átkozódás követi őket, és a káromkodás élénken keveredik az alkudozás zajával. Savanyúság, főtt disznóhús, nyers bőr, gyanta, rizsszálak és mész kavargó illatát érzed. Két oldalt pultok, déli finomságok, savanyúságosbolt, olajárus, rizsüzlet, nyugati és keleti orvosságok pultja, szövetkereskedő, cipőárus, teaház, hentes, szabó, tűzhelyárus, kosarak és kerámiák, ősök tiszteletére égetni való papírpénz és egyebek pultja, megállás nélkül csak nézelődsz, egyik a másikon, a Qing-dinasztia* eleje óta semmi sem változott. Egy régi étterem megjavíttatta a cégtábláját, az emeleti ablakokban ott lengedezik a cégér, mintha csak új lenne, de a legnyüzsgőbb természetesen a külföldi árukkal kereskedő áruház, új, kétemeletes betonépület, az óriás kirakatüvegek látványosabbak, mint a régi kirakatok, csak az üveglapokról sehogyan sem lehet lemosni a port. A legszembetűnőbb a fényképészüzlet, teleakasztva komikusan kisminkelt, magukat illegető-billegető lányok képeivel, mindegyikük a hely számon tartott szépe, nem olyan távoliak, mint a filmplakátok égboltmesszi csillagjai. Sok a szép nő errefelé, megannyi jádevirág, könyöklő illatos arcoskák, helyes vállak és szemek, mindegyiküket elrendezte a figyelmes fényképész, csak hát az arc piros a túl piros, a zöld meg túl zöld. Színes nagyítás is lehetséges, a portrék húsz nap után átvehetőek. Az előhívást a nagyobb városban végzik. Ha nem szól közbe a sors, akár ebben a kis városkában is születhetnél volna, felnősz, megházasodsz egy ilyen szép nővel, aki korán gyereket szül neked. Elmosolyodsz, ahogy erre gondolsz, gyorsan továbbállsz, mielőtt azt hinnék rólad, hogy kiszemelted valamelyik szépséget, de azért szabadjára engeded a fantáziádat. Aztán még azon is gondolkodsz, ahogy a boltok feletti, emeletek elfüggönyözött ablakait nézed, a cserepeket, a virágokat, hogy vajon milyen életet élnek az itteniek. Az egyik magas épület ajtaján lógó vasretesz, ferde oszlopok, a bárdolt gerendán és mellvéden elrohadt díszítés mind korának hangulatáról beszél, építtetőjének és utódainak sorsa elgondolkodtat. A szomszéd üzletben hongkongi kabátok és bőrnadrágok, hosszúkás selyemzoknik is lógnak, nyugati nő villantja meg hosszú lábait a márkajegyen. Az ajtón arany színű tábla világít: Új technológiákat fejlesztő vállalat. Bár nem világos, hogy milyen új technológiákat fejlesztenek. Aztán egy gyorsan kötő cementtel telepakolt üzlet, és itt az utca vége. Előrébb egy malom lehet, a téren magányos susogófa áll, vashuzalok és rizspor mindenhol. Visszafordulsz, gőzölgő teavízforraló melletti kis sikátorba lépsz, kanyart veszel, és belemerülsz az emlékeidbe.

Félig behajtott kapun túl nedves udvar, elhagyatott belső kert, embertől üresen, a sarokban cserépkupac. Emlékszel a gyerekkorod elkerített, romos hátsó kertjére, félelmed és vágyakozásod tárgyára, úgy gondoltad, onnan bújik elő a mesék róka tündére. Iskola után torkodban dobogó szívvel mentél oda egyedül kutatni, és bár nem láttál rókatündért, de ez a titokzatos érzés végigkíséri gyerekkori emlékeidet. A kertben egy törött kőpad, és egy valószínűleg már kiszáradt kút. Késő ősszel, a tetőcserepek közti elszáradt fűvet fújja a szél, vakító napfény. A kertre nyíló ajtókat eltorlaszolt embereknek is megvan a maguk történelme, ősöregnek látszó történet. Télen az északi szél sívít a sikátorban, meleg gyapjúbéléses cipőt viselsz, a sarokban toporogsz a többi gyerekkel, és emlékszel arra a dalra, hogy:

Levesesen ragyogó holdvilág, lóra szállok, hogy füstölőt gyűjtsak Lou nénémért, ki elégett, Bab

* A Qing (Csing)-dinasztia 1644–1912 között uralkodott.

húgomért, akit megütött a guta, a húgom babot szedett, de a babok üresek, elvette hát Qi herceget, de Qi hercege, a törpe, elvett egy rákot, a rák átment a pocsolóján, piócára lépett, a pióca beárulta, beárulta a boncnak, a bonc olvasott egy imát, Guanyint szólította, ezért Guanyin pisáit, pisáit egy kis ördögöt, a hasa meg belefájdult, elhívta a Vagyon- Isten, hogy űzze el az ördögöt, de az ördög csak nem ment el, mekkora pénzt elpazarolt.

Elszáradt és sarjadó fű a tetőkön, a cserepek között, törékeny fehér és életerős zöld szárazak hullámoznak a szélben. Hány éve nem láttál már ilyet? A kocsik hagyta mély keréknyomos kockakő úton trappolsz mezítláb, ahogy előszaladsz a gyerekkorodból, mostanáig rohansz, csupasza, feketére koszolódott talpaidon, magad előtt trappolsz, hogy trappoltál-e valaha mezítláb valójában nem is fontos, egy ilyen benned élő képre van szükséged most.

Végül kikeveredsz ebből a kis sikátorból, és elérsz az országúthoz, ide tartanak a nagyobb városból jövő buszok, és itt fordulnak vissza. Az út mellett buszmegálló, jegy árusablakkal és néhány hosszú paddal, itt szálltál le a buszról nem is olyan régen. Átlósan szemben szálloda, fala fehérre meszelt, rajta felirat: „korrekt szobák”, tisztának látszik, így is, úgy is szállásra van szükséged, bemész tehát. Idős asszony söpri fel a folyosót, van-e szabad szobájuk, kérdezed. Van, mondja. Milyen messze van innen a Lélek-hegy, kérdezed. Rád pillant, és ebből látod, hogy nem magánszálloda ez, havonta kapja az államtól a bérét, nincs miért fecsegnie.

– Kettes. – Seprűvel kézben nyitja ki a szoba ajtaját. Kezedben hátizsákkal mész be, kétágyas szoba, az egyik ágyon felhúzott lábakkal fekszik egy férfi, kezében könyv, A repülő róka nem hivatalos története, a cím csomagolópapírra van írva, amibe a könyvet kötötték, utcai árustól kölcsönözhetted. Üdvözlöd, leereszti a könyvet, biccent.

- Jó napot!
 - Isten hozta! Kér egyet? – nyújt feléd egy szál cigarettát.
 - Köszönöm! – leülsz vele szemben az üres ágyra. Ő is beszélgetőtársra várt. – Régen érkezett?
 - Több mint tíz napja – felül, rágyújt.
 - Kereskedik valamivel? – érdeklődsz.
 - Faanyaggal.
 - Jó az itteni faanyag?
 - Megvannak a kvóták magának? – kérdez vissza, érdeklődve.
 - Milyen kvóták?
 - Az országos terv kvótái.
 - Nincsenek.
 - Az elég baj – mondja és visszapótl az ágyra.
 - Talán hiányzik a fa az itteni erdőkből?
 - Fa van mindenhol, csak éppen nem ugyanannyiba kerül. – Unottan beszél, észrevette, hogy nem értesz a dologhoz.
 - Az alacsonyabb árra vár?
 - Aham – helyesel lassan, és a könyvébe pillant.
 - Maguk, kereskedők sok mindent látnak a világból – hízelegsz neki, szeretnéd kikérdezni.
 - Ugyan, dehogy – szerénykedik.
 - Hogyan lehet eljutni a Lélek-hegyre?
- Nem válaszol. A táj szépségeiben akarsz gyönyörködni, mondd végül, mit érdemes megnézni?
- A folyó mellett van egy nyári pavilon, onnan rálátni a tájra, nem rossz látvány.

– Hát, akkor további kellemes időtöltést! – köszönsz el.

Lerakod a hátizsákodat, megkeresed az alkalmazottat, elintézed a formásokat, és elhagyod a szállodát. Az országút végén, a folyó mellett kompállomást találsz. Lefelé tartó kőlépcsők, több mint tízméteresek, a lépcsők aljához kikötte néhány bambusz bárka. A víztükör nem különösebben széles, de a rakpart annál nagyobb, láthatóan még nincs itt az áradás ideje. A túlparton kompra szállnak fel és le az emberek, ezen az oldalon mások a lépcsőn üldögélnek és várakoznak.

A töltés tetején pedig tényleg ott a nyári pavilon fordított ereszekkel és díszített sarokelemekkel. A pavilon mellett üres bambuszkosarak, bent pedig főleg olyan túlparton lakó parasztok hűsölnek, akik már eladták itt az árujukat. Nagy hangon diskurálnak, belebelehallgatózol, és észreveszed, hogy olyan nyelven beszélnek, amellyel a Song-kori népszerű szerzők műveiben találkozhatunk. A pavilont újrafestették. Az ereszek alatt újraszínezett sárkányok; főnixek, és az elülső két oszlopon felirat: Itt elüldögélve ügyelj arra, hogy ne emlegesd mások hibáit, Indulj utadra, hogy valóban élvezhesd a Sárkány-folyó vizét.

A hátsó oldalt is megkeresed, ott ez olvasható a két oszlopon: Mikor indulsz, ne feledd meghallgatni a sodródó békalencse zaját, Fordulj meg és tekints a távolba játszó főnixek közt a Lélek-hegyre.

Ez rögtön felkelti a figyelmedet. A komp lassan kiköt ezen a parton, és akik eddig hűsöltek, most felszedgetik csomagjaikat, csak egy öregember üldögél nyugodtan a pavilon távoli sarkában.

– Bátyám, meg tudná mondani, hogy ez a felirat...

– Ezekre a párversekre gondol? – helyesbít az öreg.

– Igen, bátyám, meg tudná mondani, hogy ki készítette ezeket a párverseket? – kérded még udvariasabban.

– Chen Xianning úr, a kiváló tudós. – Ahogy kinyitja a száját, látod néhány feketéllő fogát, erősen artikulál.

– Nem hallottam még róla – ismered be tudatlanságodat. – Melyik egyetemen oktat ez a kiváló tudós?

– Persze, hogy nem ismered. Több mint ezer éve élt. – Az öreg nem leplezi megvetését.

– Ne szórakozzon velem, bátyám!

– Szemüvege van és mégsem lát a szemétől? – mondja, és az egyik oszlop tetejére mutat.

Felemeled a fejed, és szemrevételezed a keresztgerendát, amit nem festettek újra, valóban ott van rajta a felirat vörössel: A Song-dinasztia Shaoxing periódusának tizedik, qingjia évében az első tavaszi hónapban állítva, a Qing- dinasztia Qianlong periódusának tizenkilencedik jiamao évének harmadik hónapjában, a 29-ik napon felújítva.

Kijövök a természetvédelmi terület irodájából, és megkeresem a visszavonult qiang vadász házát, a kapu megint bereteszelve. Már háromszor voltam nála, de egyszer sem találtam otthon. Ez a kapu, amin át bejuthatok abba a titokzatos világba, már örökre zárva marad számomra, gondolom.

Sétálni indulok a sűrűn szemerklő esőben. Régen nem sétáltam ilyen ködös esőben, elhaladok az Alvó Sárkány névre hallgató rendelő mellett, itt sem látni senkit, aztán az erdőben igazán nagy a nyugalom, csak egy patak csörgedezik valahol, se nem távol, se nem közel. Jó régóta nem éreztem ilyen szabadnak magam, semmivel sem kell foglalkoznom, a gondolataim szabadon kóborolhatnak. Az országúton egy árnyék sincs, egy kocsi sincs, mindent betöltő zöld, tavasz van.

Az út mellett egy nagy üres épület. Ez lehetett Song Guotai, a bandita főhadiszállása, akiről tegnap beszélt a természetvédelmi terület munkatársa. Negyven évvel ezelőtt még csak egy karavánút húzódott itt, amely északon az 5000 méteres Balang-hegyen keresztül a Qinghai-Tibeti-fennsík tibeti területeire tartott, dél felé pedig a Min-folyó völgyén keresztül, a Szecsuáni-medencébe. Délről az ópium jött, északról a só, és a kereskedőknek itt bizony vámot kellett fizetniük, és akkor könnyen megúszták, mert aki háborogni kezdett, az megjárta, nem tért vissza többé, a pokol királyával találkozott hamarosan.

Csak fát használtak a régi ház építésekor, az óriási kapu két szárnya nyitva, és bent egy elhagyatott udvar, amit az épület többi része körbeölel, pár tucat lovat is ki lehetett kötni itt, és ha belegondolunk, a régi időkben csak be kellett zárni a nagykaput, és az emeleti korlátok mellett, a folyosókat megtöltötték a puskát markoló banditák, majd csapdába esett a karaván, mely itt tervezte eltölteni az éjszakát. Ha tűzharcra került sor, sehol sem lehetett elbújni a golyók elől ezen az udvaron.

Két helyen van lépcső, mind a kettő az épületen belül. Felmegyek, recsegnék alattam a lépcsőfokok. Egyre erőteljesebben lépek, hogy jelezzem, jövök. Azonban az emeleten sincs senki, egymás után tolom be az üres szobák ajtaját, por és penészszag. Csak egy vasdrótra lógatott szürke törülköző és egy szakadt cipő jelzi, hogy valaha itt emberek éltek, és hogy azóta jó néhány év eltelt. Mióta megalapították a természetvédelmi területet, az irodákat, melyek itt működtek, a termények begyűjtésére szolgáló raktárat, a gabona- és olaj elosztó állomást és az állatorvost mind elköltöztették abba az utcába, ahol a természetvédelmi terület raktára áll, és annak a száz puskás banditának, akik Song Guotai vezetésével szállták meg ezt az épületet, már tényleg nem maradt semmi nyoma. Szalmagyékényeken feküdtek akkor, ópiumpipájukat szívták, nőket raboltak maguknak, akik napközben ételt készítettek nekik, este pedig körbeadták őket. Előfordult, hogy nem egyenletesen oszlott el a zsákmány, vagy akadt egy fiatalabb nő, akiért lövöldözés tört ki, nagy lehetett itt a nyüzsgés.

– Csak Song Guotai, a rabló vezér tudta őket kézben tartani. Kegyetlen fickó volt, híres a ravaszágáról. – A férfi politikai munkát végez itt, és ha nekikezdsz, folyik belőle a szó, eligazításokat tart a gyakorlatra iderendelt egyetemistáknak, mondja, az óriás pandától a hazaszeretetig, úgy, hogy a diáklányok elsírják magukat.

A rablók a Vörös Hadseregből is ragadtak el nőket, mondja, 1936-ban a nagy menetelés során egy hadosztály a Mao'ergai-mezőn haladt keresztül, ahol egy csapatot megtámadtak a rablók. A tucatnyi, mosást végző jiangxii lányt mind elrabolták ágyasnak, a legfiatalabb 17-18 éves volt akkor, ő az egyetlen, aki még mindig él, kézzől kézre adták, végül egy qiang nemzetiségbeli vásárolta meg feleségnek, most itt él a szomszéd völgyben. Még mindig tudja csapatának számát és közvetlen felettesének nevét, akiből közben fontos ember lett, mondja sóhajtva. Természetesen nem engedheti, hogy az asszony az egyetemistáknak meséljen a sorsáról, de közben vissza is jutunk Song

Guotaihoz, a rablóvezérhez.

Song Goutai kezdetben csak segéd volt egy ópiumkereskedőnél, mondja. Az itt garázdálkodó rablók akkori vezetője, Öreg Chen megölte a kereskedőt, Song pedig onnantól kezdve Chent szolgálta. Tette-vette magát, és hamarosan Chen legkedvesebb beosztottja lett, bejárása volt az épület mögötti kisebb házba, ahol Öreg Chen lakott. Ezt a házat később a felszabadító hadsereg porrá lőtte, most már erdő áll a helyén. Akkoriban azonban kis kéj tanya volt, a rablóvezér Chen itt élt és dorbézolt a feleségeivel. Song volt az egyetlen férfi, aki meglátogathatta a kéj lakban. Egyszer karaván jött Ma'erkangból, valójában rablók, akik kinézték maguknak ezt a helyet. Két napon át folyt a harc, mind a két oldalon estek el az emberek, de nem jutottak döntésre, végül békét és vérszerződést kötöttek. Kinyitották a nagykaput, beengedték az ellenfelet, és a két rablócsapat összekeveredett, játszottak és ittak. Valójában az Öreg Chen terve szerint történt – az ellenfelet lerészegíteni, aztán elbánni velük. A feleségeit is megkérte, hogy meztelenítsék le a mellüket, és úgy illegessék magukat az asztalok között. Mindenki berúgott. Már csak a két vezér ült az asztalnál, Öreg Chen csettintett, és ahogy előre megbeszélték, Song odalépett, hogy töltsön, és gyorsan, gyorsabban, mint ahogy mondom, elvette az ellenséges bandavezér géppisztolyát az asztalról, és egy-egy golyót küldött a két vezérbe, Öreg Chenbe is. Ki az, aki nem adja meg magát, kérdezte eztán. A rablók csak néztek maguk elé, nem mertek megmukkanni sem. Song Guotai beköltözött az Öreg Chen házába, övé lett az összes feleség.

Valóban érzékletesen mesél, nem üres fecsegés, amikor azzal dicsekszik, hogyan ríkatja meg a diáklányokat. Elmesélte még, hogyan kerítette be két katonai század 1950-ben a kis házat egy éjszaka, és küldtek ultimátumot hajnalban – rakják le a fegyvereiket, és térjenek a helyes útra hogyan torlaszolták el a nagykaput a tűzerek, hogy senki se oldhasson kereket; mintha csak ott lett volna az ostromnál.

– Mi történt aztán? – kérdezem.

– Kezdetben természetesen ellenálltak, de aztán szétágyúzták a kisebb épületet. Akik életben maradtak, azok eldobálták a fegyvereiket, és megadták magukat, de Song Guotai nem volt közöttük. Körülnéztek a kis épületben, de ott is csak síró nőket találtak, akik azt mondták, hogy Song szobájában van egy titkos alagút, ami a hegyek közé vezet, de ezt soha nem találták meg. Az emberei sem tudtak róla többet, de még ma is, több mint negyven évvel később, van, aki azt állítja, hogy életben van, van, aki azt, hogy halott, de senkinek sincsenek bizonyítékai, csak feltételezései. – Nád karosszékben ül, ujjjaival játszik és folytatja: – Három elmélet van a rablóvezér későbbi tartózkodási helyét illetően. Az első szerint elmenekült valahova messze innen, nevet változtatott és földművesnek állt. A második szerint megölték a tűzharcban, de ezt a társai nem ismerték be. A banditáknak is megvannak a maguk törvényei, bár ha együtt vannak ütök-vágják egymást, a kívülállónak nem fecsegik ki a titkaikat. A maguk erkölcei szerint élnek, ez a banditák lovagi kódexe, ha úgy tetszik, egyrészt kegyetlenek persze, de benne van a másik oldal is. Ott vannak a nők, akiket elraboltak, de amint idekerültek, ők is tagjai lettek a csapatnak, és bár ki voltak szolgáltatva a rablóvezérnek, megőrizték a titkait. – Rázza a fejét, nem azért, mert nem érti, hanem mert őt is elgondolkoztatják a bonyolult emberi helyzetek, gondolom.

– Természetesen ott van még a harmadik lehetőség, hogy elmenekült a hegyek közé, és éhen halt.

– Lehetséges, hogy eltévedt a hegyek között és meghalt? – kérdezem.

– Miért ne lenne lehetséges? Nem csak azok az idegenek szoktak itt eltévedni, akik orvossághoz keresnek alapanyagot, hanem olykor az itteni vadászok is.

– Tényleg? – ez felkelti a figyelmem.

– Tavaly egy vadász több mint tíz nap után se jött vissza a hegyekből. Erre a családja megkereste a helyi kormányzatot, akik hozzánk fordultak. Mi aztán az erdészettel közösen csoportot

szerveztünk, rendőr-kutyával szagoltattuk meg a ruháit, és elindultunk a nyomán. Aztán megtaláltuk, sziklák közé szorult be, ott halt meg.

– Hogyan szorulhat be valaki sziklák közé?

– Minden lehetséges; talán megjedt. Orvvadászott és az orvvadászat tiltott itt a természetvédelmi területen. Az is előfordult már, hogy egy ember megölte az öccsét.

– Az meg hogyan történt?

– Azt hitte róla, hogy medve. A testvérpár együtt járt csapdákat elhelyezni a hegyre, pézsmát gyűjtöttek, ami jó sok pénzt hoz. A csapdák is modernizálódtak: építkezéseken használt drótból készítik, egy kis darab drót elég egy csapdára, és a hegyen egy nap alatt több százat is el lehet helyezni. Ilyen nagy hegyen, hogyan is vennénk észre az összeset? Ide vezet a vagyonség, nincs mit tenni ellene. A testvérpár a hegyen helyezett el csapdákat, csak rakták és rakták külön-külön. Akik hisznek a babonákban úgy beszélnek, hogy megátkozták őket. Egy sziklát kerültek meg kétfelől, amikor véletlenül egymásba botlottak. Sűrű a köd a hegyek között, a báty megpillantotta az öccse alakját, és azt hitte, hogy medve, előkapta a puskáját és lőtt. A báty így lőtte le az öccsét. Az éjszaka közepén ért haza, az öccse puskáját is magával vitte, és a két puskát a disznóól kerítésére akasztotta, hogy majd reggel az anyjuk megpillantsa, mikor a disznókat megy etetni, de a házba nem ment be, visszatért a hegyek közé, megkereste a helyet, ahol az öccsét megölte, és törjével elvágta a saját nyakát.

Lejövök az üres emeletről, és az udvaron álldogálok egy darabig, ahol egy karaván is elfért hajdanán, aztán visszamegyek az országútra. Az úton még mindig nincs senki, sehol egy autó. A ködös párában zölden burjánzó hegyoldalt nézem szemben, az oldalában egy szürke csúszda, ahol a farönköket engedték le hajdanán, de már teljesen benőtte az erdő. Régen, mikor még nem ért el ideig az országút, ezen a két hegyoldalon is óriási fák álltak. Mindig is szerettem volna eljutni az őserdőbe a hegy túloldalán, nem tudnám megmondani miért, de mindig is vonzott magához.

Megállás nélkül esik, és egyre sűrűbben, vastag függönyé áll össze, betakarja a hegygerincet, a szurdok és a vízmosás egyre elmosódottabb. Mennydörgés dördül a hegy túloldalán, elfojtott, formátlan. Hirtelen észreveszem, hogy a lehangosabb mégis az országútnál zubogó folyó hangja, megállás nélkül, mindig zúgva, erővel telve és soha ki nem apadva, az örökké havas tetejű hegyről a Min folyamba ömlő folyó, mely olyan rohanva folyik, hogy magával hozott kegyetlen erejének behódol az ember. Ez az, ami nincs meg a síkság vizeiben.

A pavilonnál találkozta a lánnyal, megmagyarázhatatlan várakozásban, formátlan reménnyel, véletlen összefutva, és furcsán rábukkanva. Alkonyatkor megint felkeresed a folyópartot, a kőlépcsők alatt, a mosott ruhán csapkodó mángorló hangja. Ő a pavilon szélén áll, akárcsak te, a túlpárt határtalan hegyeit nézi, te pedig őt. Annyira kiemelkedik ebből a hegyi városkából, az alakja, a tartása, a csalódottsága, egyik sem az itteniekre jellemző. Továbbmennél, de csak rá gondolsz, megint a pavilon felé fordulsz, de ő már nincs ott, besötétedett, két égő cigaretta fénye pislákol a pavilonban, és duruzsoló nevetést hallasz. Nem látod a beszélgetők arcát, de a hangokból úgy tűnik, hogy két fiú és két lány, nem itteniek, akik hangosan beszélnek, akár udvarolnak, akár mérgesek. Ahogy jobban odafigyelsz, arról beszélnek, hogy kinek mit kellett tennie, hogy el tudjanak jönni erre a kirándulásra, mit hazudtak a szüleiknek, verték át a főnököket légből kapott történetekkel. Annyira jól szórakoznak saját magukon, hogy megállás nélkül nevetnek. Rég elmúltál már annyi idős, mint ők, senki által nem kell korlátoznod magadat, ezért ebben a fajta örömben sincsen már részed. Délutáni busszal érkezhettek, de emlékezeted szerint csak egy reggeli busz jön ide a nagyobb városból naponta; valahogyan bizonyára elintézték. A lány nem tűnik közéjük valóznak, nem olyan vidám mint ők. Otthagyod a pavilont, a folyó mentén haladsz lefelé. Már gondolkodnod sem kell, hogy tájékozódj, a folyó partján tucatnyi lakóépület, csak az utolsónak van nyitva az ajtaja, üzlet, ahol cigarettát, italt, vécépapírt lehet vásárolni, a kőkockás út a városka felé kanyarog, magas falak jobb oldalon világító halvány lámpafényben, elérsz a lakkfekete kapujú kormányzati hivatalhoz. A magas, tornyos, belsőudvaros épület hajdanán minden bizonnyal az egyik helyi gazdag család tulajdona volt. Továbbhaladva törött téglákkal körbekerített zöldségeskert, szemben pedig rendelő. Egy síkátorral arrébb, nem túl régen épített mozi, éppen kalandfilmet vetítenek. Már néhányszor körbегyalogoltad ezt a kisvárost, az esti mozi kezdésének időpontját is fejből tudod, nem kell közelebb menned, hogy megnézd. A rendelő melletti síkátoron át lehet eljutni a főutcára, és akár egy őslakos, jól tudod, ahogy kilépsz a síkatorból ott a hatalmas áruház. Kalauzul is szegődhetnél, ha valaki igényt tartana ilyesmire, bár leginkább neked lenne szükséged egy kiadós beszélgetésre.

Nem gondoltad volna, hogy ez a kis utca éjszaka is ennyire tele van élettel. Csak az áruház vaskapuja zárva, és a vasrolettákat húzták le a kirakatokon, a többi üzlet nyitva, akárcsak régen, de a nappal használt pultokat asztalokra és székekre vagy bambuszlapokra cserélték. Ott esznek az utcán, beszélgetnek, vagy éppen a tévét nézik az üzletben, nézelődnek, csevegnek, az emeleti függöny mögött emberalak mozog. Valaki furulyázik, gyereksírás, és a különálló hangok fülsüketítő zajjává állnak össze. A magnókból szóló dalok évekkal ezelőtt voltak népszerűek a nagyobb városokban – puha énekhangok, csábító hangsúlyok, és alattuk erőteljes ritmus. Az emberek kint ülnek a kapujuk előtt, és az utca másik oldalán ülőkkel beszélgetnek. A már házas asszonyok ujjatlan trikót és rövid szoknyát viselnek, műanyag papucsokban tipegnek mosdótálakkal, és a piszkos vizet kiöntik az utcára. A nagyobbacska fiúk csoportokba verődnek és előzőnlik az utcákat. Lányok kart karba öltve, vállt vállnak vetve sétálnak, és hirtelen megint meglátod őt, egy gyümölcsáros pultja előtt. Meggyorsítod a lépteid, grapefruitot vásárol, friss gyümölcs, ma hozhatták a városba. Közelebb kerülsz, megkérdezed, hogy mennyibe kerül. Megtapogatja a zöld, kerek gyümölcsöt, aztán továbbáll. Tényleg, még éretlen, mondod te is. Utoléred, szórakozni jött ide? Hallani véled, hogy hümmög egyet, és ahogy bölint, hullámszik a haja. Összezavarodsz, nem gondoltad volna, hogy ilyen könnyen megy. Megkönnyebbülsz, felveszed lépésének ritmusát.

Maga is a Lélek-hegy miatt jött? Ennél azért tehetnél fel érdekesebb kérdést. A haja megint megmoccan, így hát közös nyelvet találtatok.

Egyedül van?

Nem válaszol. A kivilágított fodrászüzlet elé érkeztek, itt megnézheted az arcát, fiatalnak látszik, de van benne valami haloványság, és ez még inkább megfog. A fodrászszékben ülő nő felé fordulsz, akinek a haját szárítják éppen. A modernizáció boldog pillanatai, mondd. A szeme megmoccan, nevet, és te vele nevelsz. A hajfűrtjei a vállain, világító feketén, igazán szép a hajad, mondanád, de aztán túlzásnak érzed, és nem szólsz egy szót sem. Együtt sétáltok, nem beszéltek. Szeretnél közelebb kerülni hozzá, de nem találod a szavakat. Zavarban vagy, szívesen túllépnél ezen a furcsa szituáción.

Nem sétálunk egyet? De még ez is milyen hülyén hangzik.

Érdekes ember maga. Mintha dünnyögni hallanád, egyszerre vádlón és beleegyezőn. Azt látod azonban, hogy vidámságot erőltet magára, követed könnyed lépteit. Végül is nem gyerek, és te sem vagy már pelyhedző állú fiú, gondolod, provokálsz egy kicsit.

Lehetek az útikalauza, mondd, ez az épület a Ming-korból való, legalább ötszáz éves a története, az orvosságospult mögötti épületről beszélsz, a felfelé kunkorodó ereszről a magas fal tetején, a sötétségből a csillagfényben kiemelkedő sarokról. Ma este nem világít a hold. Ötszáz évvel ezelőtt, a Ming-korban, nem, még néhány évtizede is az éjszakai utcát csak lampionok világították meg. Ha nem hiszi, csak el kell hagynunk a főutcat, betérünk egy öreg, sötét sikátorba, nem kerül évtizedekbe, csak néhány lépésbe, és vissza is érkeztünk a múltba.

Ahogy beszélsz az Elsőrangú íz teaház bejáratához értek, a falnál és a bejáratnál jó páran álldogálnak, felnőttek és gyerekek vegyesen. Lábujjhegyre állva kémlelsz befelé, az ajtóból, ahol megálltatok. A szűk bejáraton keresztül hosszúkás teaház látható, az asztalokat mind félretolták. A körberakott padokon nyakukat nyújtogató emberek, csak középen áll egy asztal, az asztalról sárga hímzéses vörös posztó lóg le, az asztal mögött pedig a hosszú lábú széken széles ujjú hosszú kabátot viselő mesemondó ül.

Lement a nap, vastag felhők takarták el a holdat, a kígyó herceg és a kígyó asszony démoncsapatát a Széles Kék Palotába vezette, ahol megpillantották a lány- és fiúgyermeket, kövérek, bőrük fehér, mint a hó, kétoldalt dísznő, ökor, bárány, örültek nagyon szívükben. Azt mondta a kígyó herceg a kígyó asszonynak: Asszonyomnak szól ez, igazán bőséges lesz a mai születésnap szertartás. Azt mondta az egyik démon: A mi asszonyunk hosszú életéért tartjuk ma a szertartást, nem hiányozhatnak a fűvósok és a pengetősök, a Barlang urának kell felelnie értük. – Ütés csattan. A mesemondó falappal üti az asztalt. – Ez aztán a jó gondolat!

Lerakja a falapot, dobot vesz fel, tompa hangokat üt ki a bőrön, a másik kezébe vasdarabokkal díszített csengőt fog, lassan rázza, csilingelős, folytatja az öreg torokhang: – És akkor a kígyó herceg megparancsolta, hogy dolgozzon mind, és egy pillanat alatt ragyogón színesre díszítették a Széles Kék Palotát, és hirtelen megjelentek a fűvósok és a pengetősök muzsikálni – éneklő magas, erőteljes hangon. – Ott énekelt a béka is, és a bagoly táncolt kezében a karmesteri pálcával. – Ezt tévébeli hírolvasó hangján mondja, nagy nevetés a jutalma.

Nézed a lányt, együtt mosolyodtok el. Erre a mosolyra vártál idáig.

Leüljünk bent? Már van mit mondanod. Magaddal húzod, padok és lábak között, olyan padot keresel, ahol még akad valamennyi hely, nyomakodva leültök. Nagy a ricsaj a teremben, a mesemondó feláll, még egyet üt a falappal, és most igazán nekikezdsz.

– A születésnap szertartás elkezdődik, és a kis démonok... – mormol hozzá, balra fordul és meghajol, jobbra fordul és kezét ráz, aztán az öreg démon hangján énekel: – Ugyan már nem kellene, nem kellene.

Ezer éve mesélik már ezt a történetet, suttogod a fülébe.

És még mesélni is fogják, mintha a visszhangod lenne a lány.

Még ezer évig mesélik majd, kérdezel vissza.

Aham, eltakarja a száját, úgy válaszol, mint kisgyerek, aki rossz fát tett a tűzre, nagyon boldog vagy.

– Chen Fatong pedig három nap alatt tette meg az eredetileg hétszer hét vagyis negyvenkilenc napig tartó utat, és odaért a Donggong-hegy lábához, ahol Wang mesterrel találkozott. Megszólította Fatong illedelmesen: Bölcs mester, kérdéssel jöttem. Wang mester fogadta üdvözlését: Mondjad, mi az a kérdés. Merre található a Széles Kék Palota? Mi dolgod van ott? Félelmetes démonok szállták meg azt a helyet, ki az, aki arra merészkedne? Chen a családom neve, Fatong az én nevem, azért jöttem, hogy megszorongassam a démonokat. A mester sóhajtott egyet, és aztán folytatta, a kisfiút és a kislányt már odaküldtek, nem tudjuk, hogy megették-e már őket a démonok. Hallotta ezt Fatong, sietnem kell, hogy megmenekülhessenek!

Megint üt a mesemondó a falappal, jobb kezébe fogja a dobot, bal kezébe a csengőt, szemét a plafonra szegezi, dűnnyög, dűnnyög, egész teste rázkódik... Szagot érzel, a dohány és izzadság keverékének erős szagát, a lány hajából, belőle. A tökmagrágás reccsenő hangja, de a tökmagrágók sem veszik le a tekintetüket a szerzetesruhát viselő mesemondóról. Jobb kezében mágikus kard, bal kezében sárkányszarv, egyre gyorsabban mondja, mintha gyöngyszemeket köpködne: – Háromszor rakta le a mágikus táblát, bang-bang-bang, a három csapathívó amulett összegyűjti a Lu-hegy, a Mao-hegy, a Longhu-hegy isteni csapatait és generálisait, o-ya-ya, a-ha-ha, da-gu-long-dong, cang-en-ya-ya-ya-wu-hu. Ég császára, Föld császára, én vagyok az Igaz császár fiatalabb öccse, akit azért küldtek, hogy végezzen a démonokkal. Kezemben varázs kincseskard, lábam alatt tűzkerék és szélkerék, balra pördülök, jobbra fordulok A lány megfordul és feláll, a lábakon keresztül botorkálsz utána, mérgesen néznek utánatok.

– Gyorsan, mint a törvény parancsa!

Hátatok mögött kitörő nevetés.

Mi történt?

Minden rendben?

Miért nem bírta tovább hallgatni?

Hányingerem támadt.

Nem érzi jól magát?

Nem, de most már jobban vagyok, nem volt bent jó a levegő.

Sétáltok, az utcán csevegő emberek mind titeket néznek.

Keressünk egy nyugodt helyet?

Aham.

Egy sikátorba fordultok, magatok mögött hagyjátok az utca hangjait és lámpafényeit, a sikátorban nincsenek utcai lámpák, csak az ablakokból kiszűrődő fény ad halvány világosságot. Lassabban lépked, eszedbe jut, ami az imént történt.

Nem érzi úgy, mintha ördögök lennének, akiket elűztek?

Szipákoló hangon nevetgél.

Aztán mind a kettőtökből kitör a megállíthatatlan nevetés, ő is úgy nevet, hogy behajlik a dereka.

Hangosan kopog a bőrcipője az utcaköveken. Kértek a sikátorból, szemben vízzel elárasztott rizsföld, aprócska fény, a távolban épületek elmosódott körvonalai, tudod, hogy az ott a városka egyetlen középiskolája. Még messzebb hegyoldal emelkedik, és elfekszik a sűrű éjszakai égbolt alatt. Csillagok elmosódott fénye. Feltámad a szél, frissítő fuvallatot hoz, megszabadít az

idegességedtől, és elrejtőzik a gabona illatába. Átöleled, és ő nem tolja el a kezedet. Nem beszéltek, követitek a földek közti szürkésfehér ösvényt, haladtok előre.

Jólesik?

Jól.

Nem furcsa?

Nem tudom, nem tudnám megmondani. Ne kérdezd!

Átkarolod a vállát, ő is belédkarol, lehajtod a fejed és ránézel, nem látod az arcát, csak vékony, hosszúkás orrát, és a meleg illatot érzed, amihez már szinte hozzászoktál. Hirtelen megáll.

Menjünk vissza, mondja.

Hova vissza?

Pihennem kell.

Elkísérlek.

Nem akarom, hogy kísérgessenek.

Csökönys.

Ismerősöd lakik itt? Vagy egyedül jöttél?

Nem válaszol. Nem tudod, honnan jött, azt sem, merre tart. Azért az utcáig elkíséred, aztán otthagyl, eltűnik a kis utca végében, mint egy történet vagy egy álom.

Kettőezer-ötszáz méterrel a tengerszint felett az óriáspanda-megfigyelő állomás táborhelyén, mindenhol harmat, még az ágynemű is nedves. Már két éjszakát töltöttem el itt, nappal a tábor helykábátjában, de mégis egész testem nedves mindig. Akkor érzem a legjobban magamat, mikor forró levest eszem a tűzhelynél. Fémdróton lógnak le a konyhaépület keresztgerendájáról az alumíniumedények, nem vágták darabokra a fatuskót a kályhában, ég a tűzben, félméteres lángok csapnak az égig és ragyogják be az éjszakát. Amikor a tűz mellett ülünk, és eszünk, mindig megjelenik néhány mókus, az épület tetején forgatják kerek szemeket. Csak vacsoraidőben gyűlnek össze az emberek. Viccelődnek egy keveset. Mire véget ér a vacsora, be is sötétedik, az erdőt elnyeli az éjszaka, az emberek a faházba mennek, és az olajlámpák fényénél saját dolgukhoz látnak.

Egész évben itt élnek a hegyek között, amit el akartak mondani, már mind elmondták, nincsenek újdonságok. Egy qiang nemzetiségű férfit bíztak meg Wulongguanból, mely 2100 méterre fekszik a legközelebb fekvő falutól, Haibától, hogy néhány naponta friss zöldséget és bány- vagy disznóhúst hozzon a hátán. A természetvédelmi terület irodája még annál a falunál is távolabb van, és akik itt dolgoznak, csak havonta egyszer vagy néhány havonta hagyják el a hegyvidéket, hogy pihenjenek egy-két napot: fodrászhoz mennek, rendesen megmosakodnak, jobban esznek egy darabig. Amúgy meg összegyűlnek a szabadnapok, és mikor eljön az ideje, a természetvédelmi terület kocsián Chengduba autóznak, hogy találkozzanak a barátnőjükkel, vagy másik városba, ahol a családjuk lakik. Ez az életük. Nem olvasnak újságot, nem hallgatnak híreket Reaganról, a gazdasági szerkezetváltásról, az áremelkedésekről, az intellektuális szenny megtisztításáról, a filmfesztiválok díjazottjairól, és a többi, és a többi, a zajos világ a városban marad, távoli számukra mindez. Csak a tavaly idekerült friss egyetemista az, akit állandóan fülhallgatóval látni. Amikor közelebb mentem hozzá, akkor hallottam csak meg, hogy angolul tanul. Még egy fiatalabb fiú olvas az olajlámpa fényénél, ő is a doktori felvételijére készül, innen nagyon messze. Egy másik pedig rádiójeleket fog, és azokat rajzolja rá egy repülő fényképezte térképre, ezeket a jeleket a befogott és újra szabadon engedett óriáspandák testére erősített rádióadók adják.

Az idős botanikus, akivel együtt érkeztem két nappal ezelőtt, korán lefekszik, nem lehet tudni, hogy alszik-e vagy sem, én nem találok megnyugvást az átnedvesedett párnán, ruhástul fekszem, a fejem is elzsibbadt, pedig a hegyeken túl már májust írnak. Kullancsot találok magamon, a combomon, nappal mászhatott fel a nadrágomon mikor a magas fűben jártunk, akkora, mint a kisujjam körme, kemény, mint egy heg. Próbálok valahogyan kiszedni, de nem sikerül, tudom, ha tovább erőltetem, csak beleszakad, és az erős szája, amivel belémkapaszkodott a bőrömben marad. Végül a mellettem fekvő férfitől kérek segítséget. Azt mondja, toljam le a nadrágom, megragadja a combomat, és kirántja a kis vérszívót. Beledobja a kályhába, olyan a szaga, mint a sült húspogácsának. Holnap majd szerez nekem egy fáslit, mondja.

Különös nyugalom honol az épületben, hallani kint az erdőben csöpögő víz zaját. Messziről közelít a hegyi szél, de nem ér el ideig, hanem visszavonul, és a távoli szurdokban duruzsol. Aztán a tetőről a fejem fölött vízcseppek kezdenek hullani, úgy tűnik, a takarómra esik. Átázott a tető? Felkelek, de minden nedves, egy csepp, még egy, csöpögés... Aztán dörrenést hallok, tisztát és szomorút, amit felerősít a völgy.

– A Fehér Szikla felöljön – mondja valaki.

– Az anyjukat, orvvadászok! – átkozódik valaki.

Mindenki felébredt, vagyis inkább senki sem alszik még.

– Mennyi az idő?

– Öt perc múlva éjfél.

Senki sem beszél többet, mintha csak várnák a következő lövést, de nincs következő lövés. A megtört, feszült csöndben csak a lehulló vízcseppeket hallani meg a szelet a völgyben. Szinte hallod a vadak lépteit. Ez a vadon, amit még nem győzött le az ember. A mozgás és a kavargás a sötétben csak még fenyegetőbbé teszi az éjszakát, és ráébreszt a nyugtalanságodra, amit mindig is magadban hordozol, hogy figyelnek, követnek, megtámadnak, és nem találsz a nyugalmat, amire lelked úgy sóvárog...

– Itt van!

– Kicsoda?

– Beibei van itt! – kiáltja az egyetemista.

A házban kavardás, mindenki felkel, felugrik az ágyról.

Kintről szimatolás hallatszik, mégpedig azé a pandáé, akit ők mentettek meg, gyógyítottak meg, tápláltak fel. Ő jött enivalót keresni. Várták, hogy jöjjön, hittek benne, hogy el fog jönni. Már több mint tíz nap telt el azóta, számlálták a napokat, de azt mondták egymásnak, hogy feltétlenül eljön, mielőtt kihajtanak az idei bambuszrügyek, eljön még egyszer, és el is jött, a kedves gyermekük, kincsük, és most a falat kaparja a mancsaival.

Valaki kitarja az ajtót, egy vödör rizskását visz magával, a többiek utána tódulnak. Az álmos éjszakában egy szürkés fekete alak járkál fel s alá. A férfi egy kádba önti a rizskását, és a panda egyből ott terem, hangosan szuszog, a zseblámpák fénye egytől egyig rászzegeződik a fekete szemű és derekú, szürkésfehér állatra, de őt ez nem érdekli, csak eszik, fel sem emeli a fejét. Valaki fényképez, villan a vaku, közelebb megyünk hozzá, a nevéen szólítják, viccelődnek vele, megsimítják a szőrét. Ekkor felemeli a fejét, mindenki rögtön eltávolodik, besiet a házba. Végül is vadállat, és egy egészséges panda még egy leopárdal is harcba száll. Amikor először jött, mindent megevett, még az alumíniumkádat is megharapdálta, és az alumínium-darabok, amiket nem tudott megemészteni aztán elhagyták a szervezetét. Mindezt a székletéből tudták meg az itteniek. Korábban volt itt egy újságíró, aki azt akarta megmutatni az olvasóinak, hogy az óriáspanda is olyan kedves mint egy kiscica, ezért együtt akart fényképezkedni egy, a hegy lábánál levő állomáson befogott pandamedvével, de az egy karmolással letépte a genitáliáját, úgy kellett kocsival Chengduba szállítani, hogy megmentse az életét.

Beibei befejezi az evést, megmarkol egy cukornáddarabot, azt rágcsálja, vastag farkát csóválja, és elindul a tábor melletti nádliget felé.

– Mondtam, hogy ma eljön.

– Ilyenkor szokott jönni, két és három óra között.

– Hallottam, ahogy szuszog és az ajtót karmolássza.

– Tudta, hogy enni kap, a rosszaság.

– Jó éhes lehetett, mind elfogyott, ami a vödörben volt.

– Meghízott kicsit, megtapogattam.

Nagy kedvvel beszélnek, megvitatnak minden kis részletet, ki hallotta meg legelőször, ki nyitotta ki az ajtót, hogyan pillantotta meg az ajtórésből, hogyan követte az embert, hogyan nyújtotta a nyakát a vödörbe, hogyan ült le a kád mellett, hogyan evett teli szájjal, valaki azzal dicsekszik, hogy cukrot csempészett a rizskásába, mert édesen szereti. Keveset társalognak rendesen, de Beibeiről úgy beszélnek, mint a kedvesükről.

Rápillantok az órára, nem telhetett el több tíz percnél, de beszélnek megállás nélkül. Meggyújtják az összes olajlámpát, néhányan felülnek az asztalra. Az unalmas, magányos élet a hegyek között az ilyen eseményekben talál megnyugvást. Beibei után Hanhan kerül szóba. Mindenkit megijesztett az a puskalövés, Hanhant még Beibei előtt a hegyek között lakó Leng Zhizhong nevű paraszt lőtte le. A

Hanhan rádióadóójából kibocsátott jelek jó pár napig ugyanonnan jöttek. Azt gondolták, hogy súlyosan megbetegedett, elindultak, hogy megkeressék. Aztán egy ligetben, a frissen betemetett gödörből előkerültek Hanhan csontjai és a rádiós nyakörv. A magukkal vitt vadászkutyákkal követték a nyomot, és úgy találták meg Leng Zhizhong házát és az ereszre függesztett bőrt. A másik befogott panda, Lili nyakörve pedig egész egyszerűen elhallgatott a vadonban, és nem küldött több jelet. Leopárd kapta el és tépte róla le a nyakörvet, vagy egy ravaszabb vadással találkozott, aki összetörte azt a puskatussal? Nem lehet tudni.

A pirkadat közeledtével megint hallani lehet két puskalövést, a tábor aljából jön, hosszasan szól a szomorú hang a völgyben, mintha a puska füstje csak gomolyogna és nem akarna eloszlani.

Sajnálod, hogy nem beszéltél meg vele találkát, sajnálod, hogy nem követted, sajnálod, hogy nem volt bátorságod, nem szorítottad magadhoz, nem kerített hatalmába a romantikus vágy, az optimizmus, és így nem lett szerelmes találkozás a dologból. Vagyis sajnálod, hogy hibát követtél el. Ritkán fordul elő, hogy nem tudsz aludni, de ezúttal álmatlanul töltesz el egy éjszakát. Korán kelsz fel, és már nevetségesnek találsz az egészet, még szerencse, hogy nem követtél el semmi meggondolatlanságot. A meggondolatlanság csorbát ejthetett volna az önbecsüléseden, de azért gyűlölöd magad, mert túlságosan tiszta a fejed. Nem tudsz már szeretni, gyengeségedben elveszítetted férfiaságodat és cselekvőképességedet. Aztán mégis úgy döntesz, hogy elmész a folyóhoz, hátha szerencséd lesz.

A pavilonban üldögélsz, úgy, mint a fakereskedő mondta, ülsz a pavilonban és gyönyörködsz a túlsópart látványában. Ilyen korán a komp különösen zsúfolt. Tele emberrel, a vízszint a hajótest oldalánál, éppen most ért a mólóhoz, még nem kötötték ki, de az emberek már partra ugranak, ládarakodás és autók hangja, káromkodás, irány a város. A komp jön és megy, végül mind átjutnak azok, akik eddig a túlsóparti homokparton várakoztak, és ezen az oldalon is megnyugszik a móló. Már csak te üldögélsz a pavilonban mint egy hülye, komolyságot tettetsz, vársz, hogy eljöjjön a meg nem beszélt találka ideje, egy semmiből érkező és nyomtalanul eltűnő asszony, nappali álom. Kétségtelenül érdektelen életet élsz, mindennapjaidban nincsen fellángolás, nincsen szenvedély, mind belesimul az unalomba. Hát megint szeretnél elkezdni élni, átélni, megtapasztalni dolgokat?

A folyópart, ki tudja mikor, megint felélénkül. Most mindannyian asszonyok, ott lökdösődnek a víz mellett, a kőlépcsőkön, ruhát tisztítanak, a zöltséget és a rizst mossák. Egy bárka köt ki éppen, a hajóorrban álló, kerítést markoló férfi nekiront, és üvöltözik a nőekkel a kőlépcsőn. A nők is visszakialtanak, de nem mennek arrébb, nem hallod ilyen messziről, hogy csak évődnek, vagy tényleg veszekednek, mert végül megpillantod a lányt. Gondoltad, hogy eljön, monddod, hogy még egyszer eljön ide a pavilonhoz, hogy elmesélhesd neki a pavilon történetét. Egy öregembertől hallottad mindezt, monddod, ő is itt ült akkor, sovány, mint egy faág, két száraz ajka közt duruzsolt, mint egy démon. Félek a démonoktól, mondja a lány, olyan volt az öreg hangja, mint a villanyvezetékek között átfújó szél. Ezt a városkát már a Történeti feljegyzések is megemlítik, és ahol a móló áll, azt korábban Yu gázlójának hívták. Azt mondták, hogy Nagy Yu itt kelt át, mikor megszábelte a vizeket. A parton egy kerek feliratos szikla állt, tizenhét régi írásjegyet lehetett alig-alig látni rajta, de mert senki sem tudta elolvasni, felrobbantották, amikor az épülő hídhöz gyűjtöttek követ. Végül azonban, mivel nem volt elég pénz, a híd nem épült fel. Megmutatod neki a feliratokat az oszlopokon, a Song-kori* híres tudós munkáját; a Lélek-hegyről, amit keresel, már ezek a régi emberek is jól tudták. Azok, akik generációról generációra élnek itt anélkül, hogy ismernék a hely történetét, saját magukat sem ismerik. A városka belsőudvaros házaiban élő emberek eltöltik a napjaikat, egyik élet a másik után; nem kell semmit sem elrejtteni vagy megalkotni, csak meg kell írni, ahogy van, de a regényírók nem látnak a szemüktől. Elhiszed, amit mondok, kérdezed tőle. Például ott van az öregasszony, aki a küszöbön üldögél, nincs már egy foga sem, ráncokkal borított arca mint a savanyított retek, mint egy fatsukó, csak a mély szemgödreiben ülő két fénytelen szemgolyója mozog. Bezzeg hajdanán, szépsége teljében, amikor ő volt a legszebb a környéken, kit hagytak volna hidegen azok a szemek? Most azonban ki tudná elképzelni az akkori alakját, és azt, amikor a bandita asszonya lett? A banditák feje a városban Második Báty volt, függetlenül attól, hogy második volt-e a családban a fiútestvérek között, vagy csak tiszteletből hívták így, a városban élő felnőttek és gyerekek mind Második Bátynak hívták, némi megvetéssel, de még több tisztelettel. A ház udvara, aminek a küszöbén az öregasszony most üldögél, nem nagy, de számos udvar van még mögötte. A bárkákról akkortájt ládába csomagolva hordták oda az ezüstpénzt. Most üres tekintettel bámulja azokat a bárkákat, amelyek közül egy

* A Song-kor 960–1279 között volt Kínában.

elragadta régen. Olyan volt ő is hajdanán, mint ezek a ruhamosó, hosszú varkocsú lányok a kőlépcsőn. Csak éppen fapapucsban lépdelt és nem műanyagban, bambuszkosárral a kezében ment le a folyóhoz gyümölcsöt mosni. Egy bárka mellette kötött ki, észbe sem kaphatott, két férfi ragadta meg a karját, belöködte egy kabinba, segítségért sem kiálthatott, posztóval tömték be a száját. Vagy öt lit tett meg a bárka, és utána a rablók egymás után megerőszkolták, olyan bárkában, amivel ezer éve hajóznak a folyón, náddal kifeszített ponyvasátor alatt, ahol még a világító nap fényében is csinálhatták, amit csináltak. Az első éjszaka meztelenül feküdt a hajópadlón, a második éjszaka már a hajóorrban főzött vacsorát...

Mit is lehetne még mondani, kérdezed. Második Bátorról meg róla, arról hogyan lett a rablóvezér felesége? Arról, miért ül mindig a küszöbön? Akkor még csillogtak a szemei, nem úgy, mint most, az ölében bambuszdobozka, varrogatva. Kővér, fehér ujjai vízben játszó mandarinkacsa párt hímeztek vagy szárnyait kitérő pávát. Hollófekete varkocsát kontyba fogta, ezüst jádeit berakásos haj tű került bele, a festett szemöldöke kanyarodott az arcán, de senki sem merte megemlíteni, hogy milyen szép. Mindenki tudta, hogy a dobozban színes fonalakat tartott és alul egy pár csillogó fekete pisztolyt. Csak annyi kellett, hogy a kikötő hajóra feljöjjen néhány finánc, és ezek a virágot hímező karok lelőtték őket egytől egyig, és közben az eszméletlen Második Bátor nyugodtan akadhata álmát a kabinjában. Aztán mikor Második Bátor észrevette és kisajátította magának, mint erényes nő lett már csak az övé. Hát senki nem jelentette fel? Még a nyúl sem eszi a füvet a saját fészke mellett. Aztán csodálatos módon a saját életét kezdte élni. Mert a rablók vezére, Második Bátor – akin egy rabló sem kerekedett felül, jött bár földúton, vízen vagy sötét úton – végül asszonya keze által halt meg. Miért is? Második Bátor kegyetlen volt, de az asszonya még kegyetlenebb – ha kegyetlenségre kerül a sor, a férfiak nem érnek fel a nőkkel. Ha nem hiszed, kérdezd meg a városka középiskolájában Wu tanár urat, aki éppen egy kötetet szerkeszt Wuyizhen helytörténetéről, a járás nemrégiben alapított utazási irodájának megbízásából. Az utazási iroda vezetője Wu tanár úr bátyja fia feleségének bácsikája, de ezt ne rójuk fel Wu tanár úrnak. Mindenkinek van egy története, aki ide születik és itt nő fel, és nem ő az egyetlen, aki írni tud a városban. Ki ne szeretné történetírással megörökíteni a nevét? Hát még úgy, hogy valami kevés anyagi ellenszolgáltatáshoz is hozzájut. Aztán meg Wu tanár úr családja őshonos a városban, a kulturális forradalom alatt összeírt és máglyára vetett sárga selyem családfája egy zhang két chi hosszú, kiemelkedő ősökkel, a Han-dinasztia Wu császára alatt szolgáló udvari urak vezetőjétől, a Guanxu császár Hanlin akadémiájának tagján át, egészen apjáig, a családfa pár évtizeddel ezelőtti végéig, akinek a földjét felosztották, és akinek jóvoltából magán hordja a földbirtokos ivadék bélyegét. Most meg, láthatóan közel a nyugdíjhoz, a külföldre szakadt bátyja, akiből egyetemi professzor lett, hazatért, és a járásvezető-helyettes társaságában kocsival körülnézett, ajándékba pedig egy színes tévét hozott az öccsének, amiért még a városka káderei is kérlelik, hogy együtt nézhessék vele. De hagyjuk ezt! Beszéljünk inkább a Taiping felkelőkről, akik éjszaka akkora tüzet gyújtottak, hogy a fél főutca leégett. Régen a kikötő partja volt a városka főutcája, és a főutca végén, ahol a buszállomás van, ott állt a Sárkánykirály Szentélye. Azt mondják, mielőtt még le nem égett a Sárkánykirály Szentélye, az első holdhónap tizenötödik napján, a lampionfesztivál éjszakáján, innen, a szentély színpadjáról lehetett a legjobban látni a lampionokat. A két part négy égtájáról összegyűjtötték az összes sárkánylampiont, csapatokban az emberek vitték, színek szerint, vörösek, sárgák, kékek, fehérek, feketék, attól függően, hogy milyen színű sárkányt személyesítettek meg. Dobolás, kiáltozás, és megindult a kavargó embertömeg az utcán a dobok ritmusára. A part menti üzletek ajtajaiban, bambuszrúdon vörös papírpénzcsomók lógtak, hogy abban az évben szerencsét hozzanak az üzletre. Rendszerint a Sárkány Szentéllyel keresztben lakó rizskereskedő, Öreg Qian vörös papírpénzcsomója volt a legnagyobb, két ötszáz darabos petárda lógott le emeleti ablakaiból. A petárdák ropogó fényeiben a sárkány lampionok összemérték erejüket, bukfenceztek; a legnehezebb annak, aki a sárkány fejét viszi. Miközben ezt mondom, megérkezik két sárkány: az egyik Gulai falu vörös sárkánya, a másik a városban lakó Wu Guizi zöldeskék sárkánya. Nem kell, hogy végigmondod,

ne folytasd, de te folytatod a zöldeskék sárkányról és annak gazdájáról, Wu Cíuiziról, akit mindenki jól ismert a városkában. A fiatal asszonyoknak mind elhomályosodott a szemük, amikor megpillantották, Guizi, kiáltották, igyál egy korty teát, és adtak neki egy pohár rizspálinkát. Cíusztustalan! Micsoda? De te folytatod a magadét.

Wu Guizi vezette az utcán a zöldeskék sárkányt, átizzadt rendesen, mire elért a Sárkánykirály Szentélyhez, meg is oldotta a vászonkabátját, és odadobta az egyik ismerősének, zöldeskék sárkánytetoválás a mellkasán, éljeneztek a fiúk a tömegben. Ekkor ért oda Gulai falu vörös sárkánya az utca másik végéből. Húsz fiú tele erővel, azért jött, hogy elnyerje az első díjat Öreg Qian háza előtt. Egyik sem akarta engedni a másoknak, játszani kezdtek. A zöldeskék és piros lampionokban egy-egy gyertya, a két világító sárkány szárnyalt fejmagasságból le a lábakig, a meghajtott fej meghajtott fej volt, a farokcsóválás farokcsóválás, Wu Guizi tűzlabdatáncával és derékig meztelen bukfenceivel a kockakövön a zöldeskék sárkány tűzkörré változott, de a vörös sárkány sem adta alább, ide-oda mozgott, mint egy hatalmas zsákmányát ráécsáló százlábú. Épp meggyújtották a két ötszáz petárdasorozatot, meg néhány másik nagyobb petárda is felrobbant. Kiáltozva, csatakosan, mint az imént vízből kiemelt angolnák, a sárkányok támadtak, hogy megszerezzék a vörös pénzcsumót a bambuszrúdon. Valaki a Gulai faluból ragadta meg. Wu Guizi emberei sem hunyhatnak szemet az ilyen arcátlanság felett, és a két oldal átkozódása elnyomta a petárdák hangját, összekavarodtak a zöldeskék és piros lampionok, nem lehetett őket szétválasztani. Akik nézték a kavardást, azok sem tudták megmondani, hogy ki ütött először, de ökölcsapásokba torkollott a dolog, elkezdődött a csata. A gyerekek és a nők kezdtek el segítségért kiáltani először, a kapuk melletti padon álló, a felfordulást figyelő asszonyok pedig elkapták a gyerekeiket, elrejtőztek a kapukon belül, és a padokból, amiket kint hagytak, veszélyes harci eszközök lettek. A városnak egy rendőre volt csak, aki ki tudja merre iszogatótt éppen, ki tudja hol kibicelt a madzsongozóknak, és várta, mikor vesztegetik meg végre; nem lehet ingyen megőrizni a rendet. Az ilyen magántermészetű zavargásokra meg nem vonatkozik a törvény. A vége az lett, hogy a zöldeskék sárkány csapatából egy, a vöröséből ketten haltak meg, ha nem számítjuk Kis Yingzi bátyját, aki a verekedést nézte csak, de a földre taszították, a gyomrába léptek és három csigolyája tört, de szerencsére a Tavasz Örömének Csarnoka, a vörös lampionos kupleráj mellett lakó Ragyás Tang ösének kutyabőrkrémével kenték be, és így visszajött belé a lélek. Kitalált történet ez, de azért történet, amit el lehet mesélni. Akkor is, ha senki sem kíváncsi rá.

8

A táborhely alatt, juharfák és hársak alkotta ligetben a biológus, aki velem együtt jött fel a hegyre, felfedezett egy mamutfenyőt, az egymillió évvel ezelőtti jégkorszakban megkövült növényt, vagy 40 méter magasat. A kopasz fa csúcsán még friss levél sarjad. A törzsben egy nagy lyuk, ahol medve is lakhatna. Nézzem meg belülről, mondja, bár medve csak télre költözne bele. Beoldalazok, az üreget benőtte a moha. Kívül és belül is benőtte a moha, göcsörtös gyökerű, mint a sárkánykígyó, jó sokáig elér a környező bokrok közt.

– Fiatalember, ez az igazi őserdei környezet. - hegyászó csákánnyal ütögeti a fa törzsét, mindenkit fiatalembernek hív a táborban. Legalább hatvanéves, de jól tartja magát, a hegyászó csákányt sétapálcának használja a hegyi utakon.

– Kivágták itt az összes értékes fát, és ha nem lenne benne az üreg, ez a fa is hasonló sorsa jutott volna. Nem beszélhetünk itt valódi őserdőről a szorosabb értelemben, legfeljebb másodlagosan nőtt erdőről – sóhaj.

Hideg Nyíl bambuszrügyet jött gyűjteni, amit a pandamedve eszik. Rengeteg halott bambuszligetbe elkísértem, de egy rügyező bambuszt sem találtunk. A bambusz kivirágzásától a magbafordulásig, meggyökeresedésig, rügyezésig és ismét kivirágzásig hatvan év telik el, mondja, akárcsak a buddhista körforgásban egy kalpa.

– Az ember a föld törvényeinek engedelmessékedik, a föld az ég törvényeinek, az ég a daónak, és a dao a természetnek – mondja hangosan. – Nem szabad véteni a természet ellen, nem szabad megtenni, amit tilos.

– A pandamedvék megmentésének mi a tudományos jelentősége? – kérdezem.

– Csak jelképes dolog, egyfajta megnyugvás, az embernek be kell csapnia saját magát, hogy egyfelől megmentünk egy fajt, amely már elveszítette a túlélési képességét, másrészt meg még jobban romboljuk a saját környezetünket. Csak itt a Min-folyó két oldalán, amerről jött, már teljesen kivágtuk az erdőket, még ez a folyó is sötét lett és iszapos, hát még a Jang-ce. Ráadásul még azt a gátat is meg akarják építeni! Természetesen romantikus dolog szabadon engedni a fantáziánkat. Egy geológiai törés húzódik itt végig, számtalan földcsuszamlást jegyeztek fel a történelem folyamán, a Jang-ce szabályozása magától értetődően a folyó teljes ártérnek ökológiáját elpusztítja, de ha földrengéshez vezet, a Jang-ce környékének milliányi lakójából lesznek halak és teknősök. Persze ki is hallgatna rám, egy öregemberre, de ha az ember kirabolja a természetet, a természet majd bosszút áll.

Követem, ahogy átszeli az erdőt, körülöttünk derékig érő kirtomium, egy-egy kör alakú örvös levele mint óriási tölcser, meg a bíborzöld hétlevelű ördöglámpás, mindenhol páras a levegő.

– Van kígyó ebben a rengetegben? – kérdezem.

– Még nincs itt az ideje, majd kora nyáron, mikor felmelegszik, akkor lesznek veszedelmesek.

– Vadállatok?

– Nem az állatoktól kell félni, hanem az embertől. - Fiatalon, mondja, találkozott egy napon három tigrissel, egy anyatigrissel és a kölykeivel, mellette mentek el. Egy másik hím tigrissel meg csak nézték egymást, aztán levette róla a tekintetét, és az állat eltűnt. - A tigris általában nem támadja meg az embert, de az ember irtja őket, Dél-Kínában már nem is maradt belőlük. Nagyon szerencsésnek mondhatná magát, ha tigrissel találkozna – nevet.

– Hát a tigriscsontlikőr, amit mindenhol árulnak?

– Hamisítvány! A múzeum sem képes egy tigrist szerezni magának, tíz éve nem adtak el tigrisbőrt

egész Kínában. Valaki hozzájutott Fujian tartomány ilyen meg olyan falvában tigriscsontvázhoz, de végül kiderült, hogy disznó- meg kutyacsontokból rakták össze – hangosan nevet, szuszog, a hegymászó csákányra támaszkodva pihen egy kicsit, aztán folytatja: Életemben néhányszor megmenekültem a halál torkából, de egyszer sem vadállat karmai közül kellett kiszabadulnom. Egyszer banditák raboltak el, akik azt hitték, hogy valami gazdag családból származom, és egy arany rúd váltságdíjat kértek értem. Azt bezzeg nem tudták, hogy mikor én, a szegény diák a hegyek közé mentem kutatni, még a karórát is egy barátomtól kértem kölcsön. Aztán a japánok bombázták le repülőről azt a házat, ahol laktam, a cserepek mind összetörték, de a ház egyben maradt. Később valaki feljelentett, hogy jobboldali vagyok, vidékre küldtek át nevelni. Nehéz időszak volt, nem volt mit enni, ödémákkal lett tele a testem, majdnem meghaltam. Fiatalember, nem a természet félelmetes, csak az ember! Ki kell ismernie a természetet és akkor közel kerülhet hozzá, de az ember, ez a kétségkívül okos teremtmény... Hiszen akad-e olyan dolog, amit ne tudna létrehozni a pletykától a lombikbébiig? Másrészt meg naponta két-három állatfajt pusztít ki. Ez az ember.

Csak vele tudok beszélgetni a táborból, talán, mert mindketten a nyüzsgő külvilágból érkezünk, a többiek az egész évet a hegyek között töltik, hallgatók, mint a fák. Néhány nap múlva hazament. Kicsit azért bánt, hogy nem tudok a többiekkel beszélni, de tudom, hogy az ő szemükben csak valami furcsa turista vagyok. Miért is menekültem ide a hegyek közé? Hogy megtapasztaljam a kutatóállomás életét? De mi értelme van az ilyen tapasztalatnak? Ha a problémáimtól menekülök, találhatok kényelmesebb megoldást. Vagy egy másfajta életet keresek magamnak? Messze a gondokkal teli emberi világtól? De az emberektől menekülve, miért akarok megint csak emberekkel közösködni? Lehetséges, hogy az az igazi szenvedés, ha nem tudjuk, mit keresünk? Túl sok gondolkodás, túl sok logika, túl sok érzelem! Az életről nem lehet logikusan beszélni, akkor miért próbálunk mégis logikával értelmet vinni belé? Ráadásul mi is a logika? Ki akarok szabadulni a gondolkodásból, ez az igazi bajom.

Megkérdezem Öreg Wut, aki kiszedte a kullancsot a lábamból, hogy akkor most van-e valódi őserdő a környéken?

Ez itt régen mind az volt, mondja.

Természetesen, mondom, de én azt szeretném tudni, hogy most hol találok őserdőt?

– Menjen el a Fehér Sziklához. Készítettünk egy oda tartó kis utat – mondja.

A táborhely aljából egy kis völgyön át vezető útról van szó, kérdezem, a völgy tetején csupaszz sziklafal, messze, a burjánzó fák tengeréből egy fehér szikla magasodik ki.

Igen, bólint.

Már voltam arra, szigorú ott az erdő, a szurdokban hatalmas fekete fatörzsek, melyeket nem tud magával ragadni a folyó.

– Egyszer már ott is kivágtak minden fát – mondom.

– Még mielőtt természetvédelmi terület lett – magyarázza.

– Akkor az egész természetvédelmi területen egy őserdő sincsen, ahol az embernek ne lenne nyoma?

– Persze, hogy van, a Zheng-folyónál.

– El lehet odajutni?

– Nemhogy maga, de még mi sem jutottunk el a szívébe, bármennyire fel vagyunk szerelve, az egy hatalmas vízmosás, nehéz tereppel. Körbe-körbe 5-6000 méteres hegyekkel.

– Sehogyan sem pillanthatnám meg azt az őserdőt?

– A legközelebbi az M 11-es és M 12-es körzet – a repülő fényképezte térképük részéről beszél, de egyedül nem tud eljutni oda.

Tavaly, meséli, két újonnan jött, frissen végzett egyetemista, lepénnyel a hátizsákban és iránytűvel elindult oda, gondolták, estére baj nélkül visszaérnek, de csak a negyedik nap ért ki egyikőjük az autóúthoz, ahol egy qinghai kocsikaraván észrevette, aztán lementek a másikért a völgybe, aki már elájult az éhségtől. Figyelmeztet, hogy ne merészkedjek messzire egyedül, és ha tényleg el akarok jutni az őserdőbe, meg kell várnom, amíg valamelyikőjüknek dolga akad arrafelé, amikor be akarják gyűjteni a pandamedvék jeladóját az M 11-es és M 12-es körzetben.

9

Valami bánt, kérdezed ugratva.

Honnan gondolod?

Világos. Mi másért jönne el egy lány ide messzire.

Te talán nem vagy egyedül? Ez kedvelt időtöltésem, szeretek egyedül kóborolni. Nyugodtan gondolkozhatok.

De egy ilyen fiatal lány, mint te...

Aha, értem, szóval csak nektek, férfiaknak lehetnek gondolataitok.

Nem azt mondtam, hogy nincsenek gondolataid.

Éppen, hogy férfiak közt akadnak olyanok, akik egyáltalán nem gondolkoznak!

Úgy tűnik valami bánt.

Mindenki gondolkodik, ami nem jelenti, hogy gondja is van.

Nem akarok veszekedni veled.

Én sem, azért mondom.

Szeretnék neked segíteni.

Majd ha szükségem lesz rá.

Most nincsen?

Köszönöm szépen, nincsen. Csak egyedüllétre vágyom, hogy senki ne szomorítson el.

Akkor mégis csak bánt valami.

Ahogy gondolod.

Melankóliába estél.

Azt hiszem, túlreagálsz a dolgot.

Akkor mégis csak beismered, hogy bánt valami.

Mindenkinek vannak gondjai.

De te keresed magadnak a gondot.

Miért is?

Nem kell túl okosnak lenni hozzá.

Te aztán tudsz fecsegni.

Már hogyha nem bánt, amit mondok.

Nem mondhatnám, hogy kedvemre van.

De nem is utasítom vissza. Nincs kedved sétálni egyet a folyó mellett? Azt szeretnéd bizonyítani magadnak, hogy még hatsz a fiatal nőkre, és ő tényleg veled tart, a rakpart mentén tartotok felfelé. Te az örömet keresed, ő a bánatot.

Nem mer lenézni, mondja, tudod, hogy fél, mondod.

Mitől félek?

A víztől.

Elneveti magát, de érzed, hogy van valami erőltetett ebben a nevetésben.

Nem mersz leugrani, mondod, ahogy mentek a gát szélén, a gát alján hullámzik a víz.

Mi van, hogyha mégis leugrok? Kérdi.

Utánad ugróm, hogy megmentsselek. Tudod, hogy ív. jólesik neki.

Szédül, mondja, nagyon könnyen leugorhat, csak he kell csuknia a szemét, ez a legkevésbé fájdalmas halál az ember csak beleájul. Ebbe a folyóba beleugrott lány a városból, mondd, fiatalabb, egyszerűbb, mint ő, amivel nem azt akarod mondani persze, hogy n túlságosan is bonyolult, csak hát ha a mai embereket összehasonlítjuk a tegnapiakkal, nem sokkal okosabbak, és a tegnap azért még itt van előttem. Nem volt holdfény azon az éjszakán, mondd, ezért a folyó még mélyebbnek tűnt. Az öregasszony, púpos Wang Tou, a kompos felesége később elmondta, hogy meglökte Wang Tout, és szólt neki, hogy a kábelek fémes hangját hallja. Azt mondta, ha akkor felkelt volna, hogy megnézzé a dolgot, akkor rendben lett volna. Később sírást hallott, azt hitte, hogy a szél. Pedig hangosnak kellett lennie annak a sírásnak az éjszakai nyugalomban, de mivel a kutyák sem ugattak, nem lehet, hogy a hajót akarják ellopni, gondolta és elaludt. Félálomban is hallotta azt a sírást egy jó darabig, aztán amikor felébredt megint, mondta a púpos Wang Tou felesége, ha jött volna arra valaki, akkor nem lett volna semmi baj, nem lett volna öngyilkos a lány, ha a vén ördög férje nem alszik mint a bunda. Volt már olyan, hogy valaki nagyon át akart kelni a folyón, ilyenkor kopogtattak az ablakon és óbégattak. Csak azt nem értette az öregasszony, hogy a halálát kereső lány miért keltett zajt a kábelekkel, ha meg akarta ölni magát. Csak nem akart a járásba menni a hajóval, a járásból meg a szüleihez a városba? Felülhetett volna nyugodtan a déli buszra, csak nem attól félt, hogy felfedezik? Senki sem tudja megmondani, hogy mit gondolt a halála előtt. Végül is csak egy egyszerű diáklány volt, aki idekerült erre az idegen vidékre földet művelni. Egy párttitkár megejtette, mondták, a bűnös fattyú. Virradat után, innen harminc lire a Xiashapunál, tutajról halászták ki. Mezítelen felsőtestéről a ruha talán egy folyóparti ágon akadt fenn, de tornacipői egymás mellé rendezve ott maradtak a kősziklán, amibe belevésték később, hogy „Yu gázlója”, és utána lakkal vörösre festették, hogy az összes turista fel akarjon rá mászni fényképezkedni. Csak ezek az írásjegyek maradtak meg, a szerencsétlen lelket, aki itt halt meg pedig elfelejtették. Figyelsz?, kérdezed.

Folytasd, mondja halkan.

Régebben sokan haltak meg itt, gyerekek vagy nők. A gyerekek nyáron felmásztak a sziklára, megcsúsztak és lezuhantak, a szülei jöttek értük az előző életükből, mondták. Csak nők ugranak le szántsándékkal. A városból elűzött fiatal lányok, akik senkire sem támaszkodhatnak, anyósuk és férjük gyötörte fiatalasszonyok, és van, aki szerelmi bánatában. Ezért a Yu gázlónál álló sziklát már Wu tanár úr kutatásai előtt is a Bánatos Démon szirtjének hívták a helyiek, és ha a gyerekek játszani mentek arra, aggódtak a felnőttek. Azt is mondják, hogy olykor éjszaka fehér ruhás démonnő jelenik meg a sziklán, énekel, de nem lehet érteni, hogy mit, mintha falusi gyerekdal lenne, vagy egy koldus lány virág-dob dala. Természetesen ez csupán babona, amivel egymást ijesztgetik. Él itt azonban egy vízimadár, zöld fejűnek hívják az emberek, a tudósok meg zöld madárnak, a Tang-kori versek gyűjteményében is megemlítik. Hosszú haja van a madárnak, mondják a helyiek. Már te is láttad ezt a madarat, nem túl nagy, orsó formájú testét, a feje búbján két azúrkék bóbíta, látszik, hogy figyel, kifinomult; szép madár. A rakpart alatti árnyékban szokott pihenni, vagy a part menti burjánzó nádasnál, ott nézelődik gondtalanul és szabadon. Gyönyörködhetsz benne, amíg a kedved tartja, de csak egy erőteljesebbet kell lépned és már el is repült. A Hegyek és tengerek könyvében olvasható a Keleti Királyanyának élelmet gyűjtő isteni, zöld madárról, amely nem azonos ezzel a zöld fejűvel, de mind a kettőben van valami varázslatos. Ez a zöld madár olyan, mint egy nő, mondd a lánynak, természetesen nem a buta nőkről beszélsz, hanem a varázslatról, amely a nők sajátja, a női érzékiségről. Ez az érzékiség nehezen nyer kielégülést, mert a férfi élvezetet keres a nőben, a férj családot összetartó, ételt főző feleséget akar magának, a férj szülei pedig utódot kívánnak a fiatal nőtől, de egyik sem szeretetet. Aztán elérsz megint az öngyilkossághoz, és a lány érdeklődve hallgat. Ezt mondta mindenki, mikor Mamei a vízbe vetette magát, és ő bölint, kicsit gyerekesen hallgat, de te szeretetre méltónak találod ezt a gyerekeséget: Valószínűleg eljegyezték valakivel Máméit, de amikor

jött az anyósa, hogy elvigye, eltűnt, a szeretőjével, egy fiúval a faluból.

Ő is sárkánylampion-játszó volt? – kérdezi.

A sárkánylampionnal harcoló fiúk Gulai faluból jöttek a városba, ez a fiú pedig feljebb lakott a folyónál, Wangnianben, ami ötven lire van Gúlaitól, a klán hierarchiája szerint alacsonyabb rangú volt, mint a lány, de mind rendes legények születtek abban az évben. Mamei szeretőjének nem volt se pénze, se vagyona, a családjának is csak két mu száraz földje, és kilenc rész rizsföldje. Itt, ha az ember nem dolgozik rendesen, akkor bizony éheznek, és az is kell ehhez, hogy ne legyen semmilyen természeti csapás vagy háború; ha valami ilyesmi történik, akkor a tízből nyolcan-kilencen is meghalnak egy ilyen kis faluban, előfordult ez már. Hogy pedig a fiú elvehessen egy olyan lányt, mint Mamei, ahhoz persze nem volt elég jó a családja. Az ilyen lánynak megvolt a maga ára: egy ezüst karkötő letétnek, nyolc doboz sütemény a lánykérésre, két aranyozott ruhásláda tele ruhával, ezt mind annak kellett állnia, aki megvette a lányt. Az öbölben lakott, aki megvásárolta lányt, a mostani fényképész üzlete mögött – abban az időben még más lakott ott, nem az, aki most. A gazdag embernek a felesége csak lányokat szült, és a gazdag ember úgy döntött, hogy második feleséget szerez ágyasnak. Mamei anyja okos özvegy volt: jobban jár a lánya, ha egy gazdag ember második felesége lesz, mint ha egy szegény első felesége, akinek a földeken kell dolgoznia. Egy közvetítő összehozta a feleket, lemondtak a gyaloghintóról, de ezért ruhákat kellett készíttetnie a lánynak és az anyjának. Megegyezték, hogy mikor jönnek a lányért, de lány előző éjszaka megszökött. Csak egy zsákot vitt magával, benne néhány ruha, éjfélkor kopogtatott a szeretője ajtaján, hogy engedje be. Szenvedélytől égve adta magát oda a fiúnak. Megtörölték a szemüket, és megesküdték, hogy a hegyek közé menekülnek, ott egetnek az erdőből termőföldet maguknak. Aztán elértek a gázlóhoz, nézték a folyó hullámozó vizét, ekkor a fiú tétovázni kezdett, azt mondta, hazamegy a baltájáért, de szülei felfedezték. Az apja felkapott egy faágat és azzal verte a fiát, akiből hiányzott a szülőtisztelet, az anyja meg hagyta, mert nem viselte volna el, hogy a fiuk otthagyja őket. Az apja üvöltve verte, az anyja sírt, amíg ki nem világosodott. Reggel a kompos azt mondta, hogy látott egy csomagját markoló lányt, de aztán nagy köd lett. Minél jobban kivilágosodott, annál vastagabb lett a köd, a folyó felszínéről jött, még a nap fényét is sötétvörössé tompította. A komposnak még figyelmesebbnek kellett ezért lennie; az lett volna a legkisebb gond, ha nekikoccan egy csónaknak, de egy nagyobb tutajnak is nekimehetett volna. Sokan gyűltek össze a parton, már háromezer éve tartják itt a piacot, azóta jöttek ide az emberek. Közülük néhányan a ködből kiáltást hallottak, aztán csobbanás hangját, néhányan többször is hallották a kiáltást, de csak tovább beszélgettek, semmit sem lehetett tisztán hallani. Ez egy igazán forgalmas hely, egyébként Nagy Yu nem épített volna ide gázlót. A hajó tele volt zöldséggel, szénnel, gabonával, gombával, édes krumplival, krizantémmal, tealevéllal, tyúktojással, emberekkel meg disznókkal olyannyira, hogy behajlott a lökőrúd, a vízszint pedig felért a hajó oldalainak tetejéig. A fehér, habos vízből kiemelkedő Bánatos Démon szirt csak szürke árnyéknak tűnt. Aznap reggel károgott a holló, mondták az asszonyok, márpedig ha a holló károg, az szerencsétlenséget jelent. A fekete holló az égen körözve károgott, megérezhette a halált, az elmúlás szagát, amit halála előtt bocsát ki az ember, melyet, mint a szerencsétlenség illatát, nem pillanthatsz meg, nem szagolhatod, csak érzed.

Nekem is ilyen szerencsétlenségillatom van? – kérdezi a lány.

Nem tudsz meglenni saját magaddal, hajlamos vagy az önpusztításra – provokálad.

Miért is lennék? Az élet tele van nyomorúsággal!– hallod, ahogy felsikít.

A moha a faágon, az ág a fa tetején, az ágakról lecsüngő copfszerű fenyőretek, a levegő, minden tele vízcseppekkel. A gyöngy nagyságú vízcseppek átlátszóan ragyognak, és cseppenként az arcomra hullanak, végigcsurogva a nyakamon, jéghidegen. Puha vastag, egymásra rétegződött mohán taposok. Oldalukon fekvő, élőhalott fatörzsökön élőködik, burjánzik és elpusztul, elpusztul és burjánzik, átázott cipőmben lucskos cuppanással jár minden lépés. Átnedvesedett a sapkám, a kabátom, a nadrágom, a fehéreműm is izzadtan nedves, testemre tapad, csak az alhasam érez valami melegséget.

Elöttem áll meg a férfi, de nem fordul hátra, a feje hátsó részéről lecsüngő antenna még mindig mozog. Megvárja, hogy átjussak a kidőlt farönkön, és elékerüljek, majd elindul, mielőtt kifújhatnám magamat. Nem túl magas, sovány, fürge, mint egy majom, nincs kedve kerülgetni, csak megyünk fel a hegyen. Korán indulunk a táborból, két óra telt el azóta, de nem állt meg, és egy szót se szólt hozzám. Talán így akar megszabadulni tőlem, hogy majd megunom és feladom. Én meg megyek utána, ahogy csak bírok, de mindig csak egyre nagyobb a távolság kettőnk között. Ő ilyenkor megáll, és míg én szuszogok, kinyitja az antennát, felveszi a fülhallgatót, jelet keres és a noteszába jegyzetel.

Áthaladunk egy tisztáson, ahol meteorológiai berendezést helyeztek el. Megvizsgálja, megint jegyzetel, a levegő páratartalma már telített, mondja, ez az első mondata hozzám, barátságának kifejezése, mondhatni. Haladunk előre valamennyit, és megint magához int, bemegyünk egy halott nádasba, ahol egy kerek, faszöges kalitka áll, olyan magas, mint egy ember, az ajtaja nyitva, a retesz nincs eltolva rajta. Ezt használják a pandamedvék fogságba ejtésére, aztán meglövik altatólövedékkel, felrakják rá a rádióadás nyakörvet, és visszaengedik az erdőbe. A nyakamban függő fényképezőgépre mutat, odaadom neki, készít rólam egy képet a kalitka előtt, még szerencse, hogy nem benne.

Behatolunk a széles levelű hársfák és juharfák sötét erdejébe, madarak csiripelnek mellettünk a bokros katalpafán, ezért egyáltalán nem érezzük egyedül magunkat. Aztán 2700-2800 méteren beérünk a tülevelű fák közé; a fák egyre ritkásabbak, egy óriási fekete bürökfa magasodik csavarodó ágakkal, melyeket esernyőformára terjeszt szét. Szürkésbarna sárkány lucfenyő tornyosodik felette 30-40 méternél, 50-60 méterig ér a tiszteletre méltó szürkészöld friss leveles, csúcsos fakoronra. Itt már nincs bokorszint az erdőben, messzire el lehet látni, a göcsörtös fatörzsek között néhány négyméteresnél is magasabb hegyi azálea tele halványvörös virágokkal, a lekonyuló ágak mintha nem tudnák elviselni ezt a burjánzó szépséget, leengedik a hatalmas virágkelyheket; ez a mozdulatlan nyugalomban megmutatkozó igazi szépség. A természet leplezetlen szépsége valami megmagyarázhatatlan bánatot vált ki belőlem. Bánatot, ami egyértelműen az enyém, és nem a természethez tartozik

Időről időre elszáradt, szél és hó gyötörte hatalmas fák kerülnek utunkba. Amikor ilyen megtépázott, de mégiscsak tornyosuló fatörzsek alatt haladunk el, nyomasztó némaság telepedik rám, valami kifejezhetetlen kívánság. Ilyen hatalmas méretekkel szembesülve nem találok szavakat.

Láthatatlan kakukk szól, néha fentről, néha letről. Balról vagy jobbról, de nem tudom pontosan honnan, mintha csak azért csalogatná az embert, hogy az eltévedjen, vagy mintha azt kiáltaná: Várj meg, bátyám! Várj meg, bátyám! Eszembe jut a testvérek története, akik azért mentek az erdőbe, hogy szezámogot ültessenek el. A második feleség a férj első házasságából való gyereket akarta elveszejteni, de a sors bosszúja a saját gyerekére szállt. Aztán eszembe jut a két egyetemista is, akik ebben az erdőben tévedtek el, és kényelmetlenül érzem magam.

Hirtelen megáll, int nekem, gyorsan beérem, megragadja a karom, letérdelünk, váratlan feszültség, én is rögtön megpillantom a fatörzsek között a két szürkésfehér, pöttyös, vörös lábú, nagy madarat gyorsan szaladni a lejtőn. Óvatosan előre lépek, és abban a nyugodt pillanatban feltámad a szél.

– Hófajdok – mondja.

Egy pillanat alatt megint megdermed a levegő, és mintha sohasem lett volna ott a lejtőn az a két étellel leli szürkésfehér, pöttyös hófajd, mintha csak kaprázott volna a szemünk, és csak az óriási mozdulatlan fatörzs áll ott, és ahogy elmegyek mellette, a létemnek a maga rövidségében semmi értelme sincs.

Innentől barátságos, nem hagy már túlságosan maga mögött, sétál és megáll, várja, hogy beérjem.

Összeszűrődik a távolság kettőnk között, de még mindig nem beszélgetünk. Később megáll, az óráját nézi, az egyre tágasabb eget kémleli, mintha sóhajtana, majd nekiindul egy lejtőnek, és húz magával.

Kapodom a levegőt, ahogy felérünk a tetőre, fenyők mind, amerre a szem ellát.

- 3000 méter felett vagyunk, ugye? – kérdezem.

Bólint, az egyik fához siet, megfordul, felveszi a fülhallgatóját, felemeli az antennát. Én is körbenézek, mindenfelé vastag fatörzsek, ugyanannyi a távolság a fák között, melyek ugyanolyan magasak és egyenesek, az ágaik is ugyanolyan magasban tornyosulnak. Nem látni kivágott fát, csak azok dőltek ki, melyek elkorhadtak, melyeket kiválasztott a természet szigorúsága. Egyik sem kivétel.

Nincsen aljnövényzet, nincsen nádas, a fák között nagy a távolság, világos a terep és viszonylag messzire ellátni. A távolban egy tökéletesen fehér azálea magasodik, magához vonzza a tekintetet, tiszta frissessége annyira kiemelkedik, és ahogy egyre közelítek hozzá, és egyre nagyobb, fent és lent hatalmas virágkelyhek, a piros azáleánál is nagyobbak és vastagabbak, a tiszta fehér, nedvteli virágkelyhek itt is lelőgnak a földre, telve életerővel, egyfajta vágyat bocsájtva ki magukból, kicsorduló, de ellenszolgáltatást nem kérő, céltalan, anélkül, hogy bármire is utalna vagy bármit is szimbolizálna, nem enged meg metaforát és asszociációt, a természet szépsége, amin nem lehet javítani. A hófehér és jádenedves azálea, legyen belőle bár egy, kettő vagy három, mindig egyedi, közel s távol, rejtőzködve a tornyosuló fenyők között mint láthatatlan, fáradságot nem ismerő madár, ami csak előre csalogatja az embert. Mélyen belelegzem az erdei friss levegőt, aztán kifújom minden fáradság nélkül, mintha megtisztulna a tudóm, a lelkemig átítatódom vele, egész testemmel bekerülök a természet körforgásába, soha nem volt nyugalmat találok.

Ideér a köd, csak egyméternyire van a földtől, szétnyílik előttem, hátrálok, belenyúlok, világos, mint a füst. Szaladok, de nem tudom lehagyni, körbeölel, zavarossá válik a látvány. Eltűnik, de a felhős kavargás, ami követi, még megfoghatóbb, kavargó, ahogy ideér. Otthagynám, de nem veszem észre, hogy körbeforgok, aztán egy emelkedőnél kiszabadulok, és ahogy megfordulok, hirtelen mélységes mély szurdokot pillantok meg a lábaim előtt. Szemben velem sötétkék hatalmas hegyerinc, a teteje fehér felhőkkel borítva, kavargó vastag felhőréteg, a szurdokban csak néhány gyorsan eloszló kisebb felhő. Hófehér vonal, a zubogó folyó szeli ketté az erdő borította szurdokot. Ez természetesen nem az a folyó, amin pár napja keltem át, mikor a hegyek közé jöttem, amely mentén fálvak és megművelt földek is találhatóak, és melynek két partját a hegyek közül is látható, vassodronyból készült híd köt össze. Ebben a szurdokban csak sötét erdő és furcsa kövek, ember által érintetlen, borsószik a hátunk, ahogy rátekintünk.

Előbújik a nap, megvilágítja a szemközti hegyerincet, ragyogó a levegő, a túlevelűek szintjének életteliége egy pillanat alatt megrészegít mint tudóm mélyéből jövő énekhang, és ahogy a napsugár mozog, úgy változnak a színek egyik pillanatról a másikra.

Szaladok, rohanok, követem a felhők árnyékát, egyik fényképet a másik után készítem.

A hátam mögül megint utolér a szürkésfehér köd, nem törődik az árkokkal, a gödrökkel, a földre zuhant fatörzsekkel. Nem előzhetem meg a ködöt, utolér és átölel. Körém tekeredik. Eltűnik a látvány, csak homály marad. Már csak a képzeletemben van meg, amit az előbb láttam. Abban a gondterhelt percben egy napsugár ragyog le a földre a fejem fölül, a lábam elé, a mohára, és ekkor fedezem fel, hogy micsoda furcsa világ éli életét a talpam alatt, akár egy hegybérc, őserdő, vizesen csillognak a

füvek, gyönyörűen zöldek. Akkor ér be a mindent beborító, határtalanul hatalmas köd, amikor leguggolok, akár egy varázslat, és egy pillanat múlva más sincs már, csak szürkésfekete formátlanság.

Felállok. Csalódottan várakozva. Kiáltok, de nincsen válasz. Még egyet kiáltok, csak a saját szomorúan remegő hangom hallom elhallgatni, semmi válasz, félelem. A talpamtól emelkedik fel a félelem, meghűl az ereimben a vér. Megint kiáltok, de megint csak nem kapok választ. A fenyők fekete árnyéka vesz körbe, ugyanolyan árnyékok, a völgy és a hegytető ugyanolyan, rohanok, kiáltok, jobbra és balra, összezavart tudattal. Le kell nyugodnom, vissza kell mennem oda, ahonnan indultam, nem, először az irányt kell meghatároznom, de mindenfelé csak az ágaskodó fák árnyai, nem tudok dönteni, mintha már mindet láttam volna és nem láttam volna egyiket sem, lüktet a fejemben az ér. Tudom, hogy a természet viccel velem, viccel ezzel a hitetlen, félelmet nem ismerő, mindent semmibe vevő aprócska emberrel.

Hé én, hu, há, kiáltozom. Nem kérdeztem meg a vezetőm nevét, ezért csak így kiáltozhatok, mint egy vadállat, és feláll a szőr a hátamon a saját hangomat hallva. Azt gondoltam, hogy a hegyek között mindenhol van visszhang, a leghidegebb és magányos visszhangnál is rémisztőbb ez a teljes csönd; a visszhangot itt felszippanítja a vastag köd és a nedves levegő, ezért nem jut el sehova sem a hangom, jövök rá, és belezuhanok a teljes elkeseredésbe.

A szürke égbolton egy furcsa alakú fa áll, magas, görbe, törzséből két ág ágazik el, ugyanolyan vastag ágak, felfelé nőnek, és nem ágaznak tovább. Levél- leien, csupasz, halott, mint egy égremeredő hatalmas szigony, furcsa darab. Ha eljutok odáig, az már az erdő széle. Az erdő szélén túl a mély szurdoknak kell következnie, de ebben a pillanatban mindent beborít a köd; a halálhoz vezető út. Nem tudom otthagyni ezt a iát, az egyetlen jelet, amit felismerek, végigkutatom az emlékezetemben mindazt, amit eddig láttam, egy hasonlóan jelentékeny kép után, ami nem csak mozgásban lévő benyomás. Mintha eszembe jutna néhány, összegyűjtöm őket, sorba állítom, jeleket, melyeket követhetek – visszafelé. Haszontalan mindaz, mi eszembe jut, mint megkevert francia kártya, minél inkább elrendeznék, annál zavarosabb az egész, halálosan elfáradtam, leülök a vizes mohára. Így vesztettem el a kalauzomat 3000 méter magasan az őserdő M 12-es körzetében. Nincsen nálam a térkép, és iránytű sem, csak pár darab cukorkát a botanikustól kaptam őket néhány nappal ezelőtt – tapintok ki a zsebemben. Azt a tapasztalatát osztotta meg velem akkor, miszerint, ha a hegyek közé megy az ember, legjobb, ha magával visz egy zacskó cukrot, arra az esetre, ha eltévedne. Számolgotok a nadrágzsebemben, összesen hét darab, leülök és várom az útikalauzom, nem tehetek mást.

A történetek pedig, melyeket olyanokról hallottam az utóbbi néhány napban, akik úgy haltak meg, hogy eltévedtek a hegyek között, egyetlen rettenetessé olvadnak össze, és átölelnek. Olyan vagyok, mint a rettenet hálójába gabalyodott, megszigonyozott hal, nem változtathatom meg a sorsomat, hogy a szigonyon vergődjek, hacsak valami csoda nem történik. De nem vártam-e mindig valamilyen csodára életemben?

Mondja, mondja később a lány. Meg akar halni; olyan egyszerű lenne. A magas gát tetején állna, csak becsukná a szemét és zuhanna. Ha csak a lépcsőkre esne a folyó mellett, az lenne az igazán félelmetes, nem akar úgy meghalni, hogy kifolyik az agyveleje. Az undorító. Szépen kell meghalnia, hogy az emberek együttérezzenek, mind sajnálják és sírjanak érte.

A folyó mentén kell felfelé utaznia, mondja, egy öblöt keresnie, ott akar belemenni a vízbe. Természetesen nem lesz szemtanúja, nem fog tudni róla senki sem, éjszaka fog a fekete víznek menni, a cipőjét sem veszi le, nem akar nyomot hagyni maga után, cipőstül megy be, lépked a vízben, és amikor a derekáig ér, még azelőtt, hogy a melléig érne és nehezebben lélegezne, erős a folyóvíz sodrása, arra tart, ahol a sodrás a legerősebb, beszippantja a folyó közepébe, ahol nem tudja magát felküzdeni a felszínre, a teste már nem fog engedelmeskedni, kapálódzás, az elemi életösztön már nem fogja megmenteni. Csak a végtagjai fognak küzdeni egy darabig, aztán gyorsan, fájdalom nélkül, vagy csak kevés fájdalommal, vége lesz. Nem fog kiáltozni. Mindent feladott, és a kiáltozásával csak még több vizet nyelne, senki sem hallaná meg, senki sem menthetné meg. Felesleges élete így tűnik majd el a föld színéről nyomtalanul. Sehogyan sem tud megszabadulni a fájdalomtól, csak a halálával, az összes baj véget ér, ha a legfőbb baj véget ér, tisztán, ahogy kell, tiszta halállal, csak ez a tisztaság legyen meg a halálában, nincs szüksége másra. Ha pedig majd meghalt, és a teste a folyó alsó folyásvidékén fekszik egy homokparton, felpuffadva a víztől, napszárítottan, és, rohadni kezd, legyek lepik be, ettől rosszul van. Nincs undorítóbb, mint a halál. Miért nem tud szabadulni, sehogyan se tud szabadulni ettől az undortól.

Senki sem fogja felismerni, mondja, senki sem fogja tudni a nevét, még az a név sem igazi, amit akkor adott meg, mikor bejelentkezett a szállodába. Senki sem fogja megtalálni a családjából, mondja, el sem tudják képzelni, hogy ide szökött, ebbe a kis hegyi városkába, de ő el tudja képzelni a szülei reakcióját. A nevelőanyja telefonál a kórházba, ahol dolgozik, elfojtott hangon, mintha meg lenne fázva, mintha sírt volna, de csak miután összeszólalkozott a lány apjával. Tudja, hogyha meghalt, nem is fog sírni érte a nevelőanyja, felesleges ő ebben a családban, a nevelőanyjának megvan a saját gyereke, fiatal fiú. Mikor otthon alszik, az öccsének a folyosón kell aludnia egy összecukható fémháló ágyban. Kinézték már a szobáját, várnak, hogy mikor megy végre férjhez. A kórházban sem szeret maradni, a szálláson, ahol néhány éjszakás nővér pihen, fertőtlenítőtől bűzlik ott minden. Egész nap, éjszakába nyúlóan, fehér ágyak, fehér köpenyek, fehér szúnyogháló, fehér gézmaszk, csak a szem, ami saját a szemöldök alatt. Etilalkohol, fogók, csipeszek, kések és szikék koccanásának hangja, kézmosás kézmosás után, tövig fertőtlenítőzött karok, hogy már ki fehér edik tőle a bőr, elveszíti a fényét, majd a színét. Az egész évben műtőben dolgozó emberek kezén olyan fehér a bőr, mint a fehér egér szőre, és eljön a nap, amikor az ő keze is elveszíti a színét, ahogy fekszik a folyó partján, beborítják a legyek, és csak undort érez. Gyűlöli a munkáját, a családját, még az apját is, akinek annyi kell, hogy ráforduljon a felesége már el is hallgat. Most akkor itt fejezzük be! Ő meg nem ellenkezik semmit. Azt mondd meg nekem, hogy hol van a pénz? Nem vagy még öreg, de már elhülyültél, hogy bízzon rád pénzt az ember? Az egy mondatból tíz lett, nevelőanyja megint felemelte a hangját, az apja meg sem mukkan. Hozzáért egyszer a lábához a lába, az asztal alatt, gyöngéden tapogatni kezdte, a nevelőanyja és az öccse nem voltak otthon. Csak ők ketten, és az apja túl sokat ivott. Ő megbocsájtott neki, de azt nem tudja megbocsájtani, hogy annyira gyáva, gyűlöli a gyengeségéért. Nincs apja, akit tisztelhet, férfias apa, akire támaszkodni lehet, aki miatt ő is jobban tiszteli magát. Régen ott szeretett volna hagyni a családját, szeretett volna egy saját kis családot. De ez is olyan undorító, gondolta, ahogy kivett a férfi zsebéből egy óvszert. Rendszeresen szedte miatta a fogamzásgátlót, nem kellett aggódnia a férfinak. Azt nem mondhatja, hogy első látásra beleszeretett, de ő volt az első férfi, aki a szerelmét akarta. Megcsókolta, és attól fogva elkezdett rá gondolni. Aztán megint találkoztak. Akarta

őt, és ő neki adta magát, várakozva, megrészegevedve. Homályosan, dobogó szívvel, félve és vágyakozással. Olyan magától értetődően történt, boldogan, gyönyörűen, szégyellősen, de távol bármi rossztól. Mert tudta, mondja, hogy szeretni akarta a férfit, hogy a férfi is szeresse. Akkor majd a felesége lehet, anya lehet, kismama, de akkor elhánnya magát. Nem a terhességtől, mondja, hanem miután szeretkeztek, nadrágjának farzsebében megtalálta azt a valamit, nem engedte, hogy kiszedje, de ő kiszedte, és akkor elhánnya magát. Aznap, munka után, nem a munkásszállásra ment, még csak nem is evett semmit, hanem sietett a férfihoz. Ő meg azt sem engedte, hogy kifújja magát, ahogy belépett megcsókolta, és szeretkeztek. A tavaszt szeretné élvezni, mondta, a szerelmet, amennyire csak lehet, és akkor ő, ott a karjai közt odaadta magát. Először nem akar gyerekeket, csak jól élni pár évig, gondtalanul, összegyűjteni egy kis pénzt, utazni, egyelőre nem akar családot, csak egy ilyen szobát, és ez már megvolt a férfinak, neki meg csak a férfi kellett, és belérészegegni ketten, határtalanul, örökre... De meg sem tudta ízlelni, és elfogta az undor. Nem tudott ettől megszabadulni, kiborult, és csak sírt aztán, és átkozta a férfiakat. Persze szereti, szerette, de már mindennek vége van. Szerette a szagát a trikóján, akármennyire kimosták, ő megérezte. A férfi nem volt méltó erre a szerelemre, minden nővel ezt csinálta volna, mocskok a férfiak! Éppen csak elkezdett élni, és őt is bemocskolta. Mint az ág a kis szállodában, amin mindenki aludhat, de nem tisztítják ki, betölti a férfiak szaga. Nem kellett volna ide jönnie!

Akkor hová mész? Kérdezed.

Nem tudja, mondja, nem érti, hogyan szökhetett ide egyedül. Egy olyan helyet keresett, ahol senki sem ismeri, mondja, ahol egyedül lehet, sétálhat a part mentén, utazhat gondolkozás nélkül, mehet tovább, amíg ki nem merül teljesen és összeesik.

Csökönnyös gyerek, mondod.

Nem! Senki sem érti meg őt, mondja. Te sem vagy kivétel.

Kérdezed, át akar-e veled kelni a folyón. A túlpartra, ahol a Lélek-hegy áll, fantasztikus dolgokat pillanthat meg, elfeledkezhet a fájdalomról, megszabadulhat, csábítod, ahogy csak tudod.

Otthon azt mondta, hogy a kórház szervezte utazáson vesz részt, mondja. A kórházban meg azért kért néhány nap szabadságot, hogy a beteg apját ápolja.

Mégis csak ravasz, mondod neki.

Nem vagyok hülye, feleli.

12

Mielőtt elindultam volna erre a hosszú utazásra – miután az orvos tüdőrákot diagnosztizált nálam – az egyetlen dolog, amire képes voltam, hogy a külvárosi parkban sétáljak. Azt mondják, hogy a szennyezett városban csak a parkok levegője jobb valamivel, és a külvárosi parkokkal természetesen ez még inkább így van. A városfal melletti kis dombon égették el eredetileg a halottakat, és temető volt itt, csak néhány évtizede lett belőle park. Aztán az új házak úgy bekerítették a dombot, hogy csak felfelé lehetett terjeszkedni, és a régiek csontjaira építkeztek.

Most már csak a domb tetején van egy kis füves terület, összehordtak ide néhány régi sírkövet. A szomszédban lakó öregek korán reggel feljönnek ide tajcsit gyakorolni és a madaraikat sétáltatni. Kilenc órakor a nap éppen a hegy tetejére tűz, ekkor megfogják a kalitkáikat és hazamennek. Ekkor egyedül lehetek, és előhúzhatom a zsebemből a Zhou kommentárokkal ellátott Változások könyvé-t. Olvasgatom egy kicsit az őszi, meleg nap fényében, elbóbiskolok, lefekszem a padra, a könyvet a fejem alá rakom, és újragondolom, amit olvastam. A vörös napsugarak rátűznek az arcomra, és megjelenik előttem a hexagram.

Nincs értelme, hogy többet olvassak, többet olvasok vagy kevesebbet, csak arra várok, hogy elégessék a lét megbonthatatlan fonata, talán van még ezenkívül más jelentése is? De túl korán van még így befejezni. Rájöttem, hogy nem jól éltem, ha lesz még egy életem, másfajta életformát fogok keresni magamnak, de ehhez valami csoda szükséges.

Nem hiszek a csodákban, ahogy az úgynevezett sorsban sem hiszek, de amikor valaki az emberi élet határvidékére ér, nem a csoda az egyetlen, amire még számíthat?

Tizenöt nappal később megérkeztem a kórházba a megbeszélte időben, hogy megcsináljuk a röntgent. Az öcsém nem tudott megnyugodni, mindenképpen el akart kísérni a kórházba, de én ezt nem akartam. Nem akartam hozzám közel álló ember előtt elérékenyülni. Egyedül jobban kordában tudtam tartani az érzéseimet, de nem sikerült leráznom, mindenképpen velem jött. A kórházban dolgozott egy középiskolai osztálytársam, ő kísért a röntgenosztály vezetőjéhez.

Az osztályvezető szemüveget viselt, forgószékekben ült, és a kortörténetemet olvasgatta, a két mellkasröntgenemet nézegette, és azt mondta, hogy még egy röntgent szeretne oldalról, írt is egy beutalót, elküldött oda, ahol megröntgeneznek, a felvétel elkészülte után rögtön előhívják, mondta.

Erősen tűzött az őszi napfény. A szobában pedig különösen sötét és hideg volt, bentről nézni kifelé az ablakon kívül, a gyepet perzselő napsugárra, igazán szép volt. Nem néztem még így a napfényre. Elkészült a röntgen és én üldögéltem, vártam, hogy előhívják, kifelé néztem az ablakon. Azonban túlságosan messze volt tőlem ez a napsugár kint az ablakon túl, arra kellett koncentrálnom, ami hamarosan történni fog, de ezen meg tényleg annyit kellett volna gondolkodni? Olyan voltam, mint a bűnös, aki a halálbüntetését várja, és tényleg már csak a csodában reménykedhet. Nem volt-e a két különböző kórházban készített röntgen megkérdőjelezhetetlen bizonyíték az én halálos bűnömre?

Nem tudom, mikor, nem éreztem, de valószínűleg miközben a napfényt figyeltem az ablakon kívül, hallottam, hogy a lelkemben Amitabha buddha nevét ismételve, mégpedig már jó ideje. Attól fogva, hogy felöltöztem és kijöttem abból a szobából, ahol a röntgent készítik, mintha imádkoztam volna.

Korábban, ha eszembe jutott volna, hogy egyszer még majd imádkozhatok, meglehetősen nevetségesnek találtam volna a dolgot. Volt valami szánalmas a buddhista templomokban füstölőt gyújtó, térdeplő, Amitabha nevét mormoló öregemberekben és öregasszonyokban. A szánalom és az együttérzés pedig két távoli dolog. Ha szavakkal kellene kifejeznem ezt az érzést, valószínűleg így tenném: hogy hát a szánalmas emberek szánalmasak, öregek, és mikor már apró vágyaikat sem tudják megvalósítani, akkor imádkoznak, belül valósítják meg a vágyaikat, és kész. Nem tudtam elfogadni,

hogy egy ereje teljében lévő fiatalember vagy egy szép fiatal nő imádkozik. Nevetségesnek találtam az ő szájukból hallani Amitabha nevét, volt valami gonoszság a nevetésemben. Nem értettem, hogy egy felnőtt ember hogyan tehet ilyen butaságot, de most én imádkoztam, meggyőződéssel, a lelkemből. Erős a sors és gyenge az ember, semminek tűnik rossz sorsával szembesülve.

Ilyen üres határterületen vártam a halálbüntetésem, néztem az őszi napfényt az ablakon kívül, és a lelkemben Amitabha buddha nevét ismételttem.

Volt osztálytársam nem tudott tovább várni, kopogott a sötétszoba ajtaján, és az öcsémmel a sarkában bement, de öcsémet rögtön ki is parancsolták, így az ablaknál őrködött tovább, ahol kiadják az előhívott röntgenképeket. Kis idő múlva osztálytársam is kijött, és ő is az ablakhoz ment. A halálra ítélttel kapcsolatos aggodásukat az ítéletére koncentrálták. Ez a hasonlat sem különösebben találó. Néztem őket, ahogy jönnek-mennek, mint egy kívülálló szemlélő, és belül csak azt a szót őriztem ismételve, Amitabha buddha. Aztán hallottam, ahogy meglepődve felkiáltanak: – Micsoda?

– Nincsen?

– Nézzék meg még egyszer!

– Délután csak ez a mellkasröntgen volt – jött a válasz a szobából, különösebb lelkesedés nélkül.

Felfelé tartották és nézték a röntgent a keretben, az asszisztens kijött a szobából, rájuk pillantott, mondott valamit, aztán nem foglalkozott többet velük.

Öröm, mondta Buddha. Öröm váltotta föl az Amitabha buddha nevét, mondta Buddha, aztán meg a nagy örömének általános kifejezésévé vált. Ezt éreztem először, amikor otthagytam azt a határvidéket, valódi boldogság. Buddha felém fordult, és így megtörtént a csoda, de én még csak visszafojtva örültem, nem mertem szabadjára engedni.

Nyugtalanul vittem a még nedves röntgenképet a szemüveges főorvosnak, hogy megvizsgálja.

Megnézte a fényképet, és meglehetősen komikusán megvonta a vállát: – Hát jó, nem?

– Nem kellene még egyszer megcsinálni? – kérdeztem.

– Mit kellene megcsinálni? – mordult rám, életeket ment meg, jogában áll.

Mondta, hogy álljak egy röntgensugarat kibocsátó, projektoros gép elé, vegyek mély lélegzetet, fújjam ki a levegőt, forduljak körbe, balra, jobbra.

– Megnézheti magának – mondta és a képernyő felé mutatott. – Nézze csak meg!

Nem láttam semmit, az agyam, akár az összeesett tészta, és csak bordák ketrecét láttam.

– Hát nincs itt semmi sem! – horkantott, mintha pimaszkodtam volna vele.

– De a többi röntgent hogyan lehet megmagyarázni? – nem tudtam nem megkérdezni.

– Ha nincs, hát nincs, eltűnt. Mit kell ezen még magyarázni? Megfázás, tüdőgyulladás mind árnyékot vethet, örüljön, hogy eltűnt.

Az azért nem kérdeztem meg, hogy a tudatunk vethet-e árnyékot.

– Éljen rendesen, fiatalember – elfordult székestül, és nem foglalkozott velem többet.

Igaza volt, most, hogy új életet kaptam, fiatalabb voltam még egy újszülöttnél is.

Öcsém biciklire pattant és elszáguldott, még volt egy találkozója.

A napsugár pedig megint hozzám tartozott, megint élvezhettem, leültünk a gyeppel melletti padra a volt osztálytársammal, a sorsról kezdtünk el beszélgetni, amit akkor hoz szóba az ember, amikor nem kell.

– Csodálatos dolog a sors – mondta –, tiszta, véletlen jelenség, a kromoszómák kombinálásának megvan a lehetősége, kiszámítható, de hogy a különleges lehetőség melyik embrióé lesz, azt vajon ki lehet-e számítani? – ömlött belőle a szó, genetikát tanult, a szakdolgozatához készített kísérleteinek

eredményeit konzulense ellentétesnek találta a saját eredményeivel, a párttitkár elbeszélgetett vele, ráijesztettek egy kicsit, diplomázás után Daxinganlingbe osztották be szarvast tenyésztetni. Aztán rengeteg erőfeszítéssel egy új egyetemen harcolt ki magának állást Tangshanban, de ki gondolta volna, hogy ellenforradalmárnak bélyegzik, nyilvános kritika alá kerül. Tíz évig szenvedett, amíg az ügyét „bizonyítékok hiányában” lezárták. Tíz nappal a nagy 1976-os földrengés előtt került el Tianjinből, a vádlói pedig mind meghaltak egy összeomlott épületben, az éjszaka közepén történt, egyikük sem menekült meg.

– A sötétségben is ott rejlik a sors! – mondta.

Nekem pedig el kellett gondolkoznom, hogyan fogom leélni az új életemet.

13

Elöl egy falu, kék téglák és fekete cserepek mindenhol, a folyó partján teraszos földek a hegyoldal aljában, festői rendetlenségben. A falu előtti folyócska felett hosszúkás kőlap. Kikövezett utat látsz, mély talicskanyomot, ami keresztülzeli a falut. Hallod a köveken trappoló csupasz lábakat, melyek nedves lábnyomot hagynak, és amiket követve belépsz a faluba. Kis sikátor a gyerekkorodból, megmetszakadnak az utcakövön a sáros nyomok. Felfedezed a kövek résein át, hogy a faluban is a folyócska vize csörgedez, a kővel kirakott utca alatt keresztezi a falut. A házak bejáratánál hiányzik egy-egy kőlap, itt lehet vizet venni, mosni, a hullámok hátán libeg a megmosott zöldség levele, és hallani, ahogy a hátsó kertben a csirkék küzdenek a magért, de senkit sem látni a sikátorban, sehol egy gyerek vagy kutya, nyomasztó hely.

Az épület sarkára tűző nap egy szürkésre mázolt ablakon tükröződik, ragyogóan, de a sikátor sötét és hideg. Az egyik ház szemöldökfáján tükördarab lifeg, rajta körbe a nyolc trigram. A küszöb előtt állsz, és észreveszed, hogy a gonoszt távol tartó nyolc trigram pont a sarokablak felé néz, és visszatükrözi a sugarakat. Ha innen készítesz fényképet, a világító napsugárban ragyogó sarokablak a szürkés-kék árnyékkal, a szürke utcakövel, nem tudod megmutatni a boldogságot, ami benned keletkezik miközben nézed, a nyugalmat, ami létrejön, és a honvágyat, amit a törött cserép és a repedés a falon kelt. Vagy váltsunk inkább szöveget, és a kaput fényképezzük, a nyolc trigramos tükör ragyogásával és a kőküszöböt, mely úgy fénylik, mint a kisgyerekek feneké, bár a fényképet rendesen el lehet készíteni, de az ott élő két család közti ellenségeskedésnek nem lesz nyoma a képen.

Csak félelmetes dolgokat tudsz mesélni. Nem akarok ilyet hallani többet, mondja a lány.

Mit akarsz hallani?

Szép emberekről, szép történetet.

Gyöngyvirág asszonyról beszéljek?

Nem akarok boszorkányokról sem hallani.

Gyöngyvirág asszony nem boszorkány, a boszorkányok mindig gonoszak és öregek, de Gyöngyvirág asszony szép, fiatal nő.

Mint Második Báty rablóvezér felesége? Nem akarok kegyetlen történetet hallani.

Gyöngyvirág asszony megbabonázóan szép.

Kiértek a faluból, a folyó mentén haladtok, egy óriási követ kereken síkosra mosott a víz.

Bőrcipőjével lép fel erre a csúszós kőre, semmiképpen nem jut el messzire, mondod, erre megengedi, hogy megfogd a kezét. Figyelmeztetted, de mégis megcsúszik. Magadhoz öleled, ahogy esik, egyáltalán nem szándékosan, mondod, rossz vagy, mondja, összevonja a szemöldökét, de azért mosolyog, szorosán összeszorítja az ajkait, nehéz megcsókolnod, de akkor elernyednek az ajkai, annyira, hogy meglepődsz. Élvezed meleg leheletét, a hegyek között gyakran megesik az ilyesmi, mondod, ő magával vonzott, és te engedted a csábításnak. Öledbe rejti a fejét, becsukja a szemeit.

Mondjad!

Micsodát?

A Gyöngyvirág asszonyt.

Férfiak elcsábításával foglalkozik, a hegyek között, hegyek árnyékos útjain, egy hirtelen kanyarban, hegycsúcsra épített pavilonban...

Láttad?

Persze, hogy láttam, a pavilonban kőpadján ült, a pavilonban, amit a hegyi út mellé építettek, a

hegyi út a pavilon két kőpadja között halad el. Ha ezen az úton mész, nem kerülheted ki őt. Fiatal, hegyek közt élő lány, világoskék bambuszvásznon rövid köpenyt visel, a dereka alatt gombsor, a ruha nyaka és ujjai fehér szegélyűek, színes kendőt is köt, aprólékos módon. Önkéntelenül is lassítod a lépteidet, és leülsz a padra vele szemben pihenni. Végigfut rajtad a pillantása, de nem fordul feléd, vékony, vörös ajkait gyöngéden összezárja, a szemöldökei szenes fűzfaággal kihúzva. Tisztában van a saját vonzerejével, nem rejtegeti, a szemeiben kacérkodó sugár. Te érzed zavarban magadat, felállnál és indulnál tovább az elhagyatott hegyi úton, rögtön megbabonáz. Tudod, hogy inkább tisztelned, mint szeretned kell a bájos Gyöngyvirág asszonyt, csak percekig szerethet, és vágyakozhatsz ugyan rá, de jobb, ha nem teszel semmi meggondolatlant. Ezt a kőművesek mondták el neked, akiknek a kunyhójában töltötted az ej szakát, ittatok hajnalig, és nőkről beszélgettetek. Nem viheted magaddal ilyen helyekre az éjszakára, nehéz a nőket megkímélni a bántódásoktól, ezeket a kőműveseket is csak a Gyöngyvirág asszony tudja kordában tartani. Gyöngyvirág asszony ismeri a test fontos pontjait, mondják, generációkon át öröklődött tudást hordoz a kezeiben, amivel meggyógyíthatja az emberek által gyógyíthatatlan betegségeket, gyermekkori görcstől a féloldali bénulásig. Házasságban és temetésben, férfiak és nők közös dolgaiban is bíznak a tanácsaiban. Ha hegyek között ilyen vadvirágra bukkanunk, csak néznünk szabad, leszakítanunk nem. Egyszer, mondják, három báty nem hitte ezt el, és mikor találkoztak Gyöngyvirág asszonnyal a hegyi úton, gonosz gondolatuk támadt. Három báty ne tudna elbánni egy nővel? A három férfi egyszerre támadt, egy barlangba rángatták be a Gyöngyvirág asszonyt. Végül is csak egy nő, hogyan bírna dacolni három férfival, mikor a két nagyobbik végzett, a harmadikra került a sor. Gyöngyvirág asszony kérlelte őt, jó tett helyébe jót, rossz tett helyébe rosszat kapnak. Te még fiatal vagy, ne tarts velük ebben a bűnben, engedj el, megosztok veled egy titkot, ami később még hasznodra válik, és mikor elég pénzt kerestél, megfelelő lányt találsz majd magadnak, és jól fogsz élni vele. Az öcs hitte is, meg nem is, de fiatal volt még, rosszul is érezte magát azért, amit az asszonnyal műveltek, elengedte hát.

Te megerőszakoltad vagy inkább otthagytad? Kérdezte a lány.

Mentél tovább, mondd, de nem tudtál nem visszanézni, és akkor láttad az orcáját, a copfjába tűzött hegyi teavirágot, világító szemöldökét és ajkait mint a villám fénye, a sötét völgyet hirtelen ragyogás tölti be, felmelegszel, végigborzongsz, és rögtön megérted, hogy Gyöngyvirág asszonnyal találkozta. Élettel telve üldögél ott, világoskék bambuszvásznon rövid köpenye eltakarja a telt melleit, karjában bambuszkosár, a kosár új, virágos törülközővel van letakarva, és a lábain is virágokkal hímzett vászoncipő, világos, mint az ablakba rakott papírból kivágott virág.

Gyere ide! Hív magához.

Egy kövön ül, a kezében magas sarkú bőrcipője, vörös lábait tojásforma kövön pihenteti, nagylábujjai a fodrozódó víz alatt mint telt kis lárvák. Nem tudod, hogyan kezdődik a dolog, hirtelen ráfekteted a fejét a part menti fűre, dereka megkeményedik, kitapogatom a melltartóját hátul a gerincén, és kiszabadított, telt mellei fehérén ragyognak a déli nap tűzében. Látod a vörös hegyes mellbimbókat, és a bőr alatti finom ereket. Halkan felkiált, lábai a vízben. Fekete madár, fehér karmokkal, gébics, tudod, áll a víz közepén egy mellhez hasonlóan gömbölyded szürkés kövön, a kő szélén visszatükröződik a víz csillanása. Becsúsztok a vízbe, összevizezi a szoknyáját, nedves szemei a tó közepén tükröződő napfényhez hasonlóan csillognak. Végül elkapod, és a rabságba ejtett kis állat hirtelen felforrósodik az öledben, némán elsírja magát.

A fekete gébics fehér karmaival jobbra-balra nézeget, emelgeti farktollait, vörös csórével csipeget. Ahogy közelebb kerülsz hozzá, felszáll, közel marad a vízhez, elől, nem túl messze egy sziklára telepedik, megint feléd fordul, méreget, bólint, a farkát illegeti. Magához csalogat, majd tovább röppen, de nem mésszire, aztán megint rád vár, és, csip, csip, halkan csicsereg. Ez a fekete szellem, ez ő.

Kicsoda?

A lány lelke.

Melyik lány lelke?

Már meghalt, mondd, együtt jöttek a folyóhoz úszni vele az éjjel a rohadékok, mind visszajött, és azt mondták, csak mikor a parton voltak, fedezték fel, hogy ő hiányzik. Mind csak hazugság, de mind azt mondják, hogy meg lehet vizsgálni a halál okát, jöhet a törvényszéki orvosszakértő. A szülei nem értenek ezzel egyet, nem tudják elviselni, tizenhat éves volt a lány mikor meghalt, és te fiatalabb voltál, mint ő, de tudtad, hogy az egész előre ki volt tervezve. Hogy együtt hívták el azon az éjszakán, leszorították a híd alatt, egymás után másztak rá, hogy megtapasztalják, milyen is az. Nem értetted a vicceiket. Régen kitervelték, hogy megszerzik a lányt. Nem is egyszer hallottad, hogy erről beszélnek, mindig előkerült az ő neve. Titokban beszéltél is vele, hogy azon az éjszakán vigyázzon, és ne menjen velük. Féltőlük, mondta neked. Nem mert nemet mondani, és ment. Félt, de nem féltél-e te is? Gyáva vagy! Azok az állatok kárt tettek benne, és te mégsem mondtad el senkinek. Te sem leplezted le őket, és éveken keresztül hordoztad őt magadban mint egy rossz álmot. Bosszúálló lelke nem engedte, hogy nyugalmat találj, különböző formákban jelent meg előtted, de az, ahogy a híd alatt feküdt változatlan maradt. Ott van mindig előtted, csip, csip, a fekete szellem, fehér karmú, vörös csőrű gébics. Megragadod a fűzfaágat a kövek között és kimászol a folyóból.

Itt van egy út, innen indul, mondd, és megfogod a kezét, talpával álljon arra a kőre, mondd.

Felszisszen.

Mi a baj?

Fáj a lábam.

Ilyen magas sarkú cipővel nem is lehet hegyet mászni.

Nem gondoltam, hogy hegyet mászunk.

Ha a hegyek közé megy az ember, fel kell készülnie a nehézségekre.

Ha kinézünk a kis sikátor öreg házának emeleti ablakából, cserepes tetőket látunk, ferdén egymás mellett, összekapcsolódva, hogy véget nem érnek, és látjuk még a két ház gerince között tornyosuló torony ablakait, és az ablak alatt a cserepeken száradó cipőt. A szobában keményfából készült, faragott virágokkal díszített ágy, lelógó szúnyogháló, tükrös, vörös, fa ruhásszekrény, az ablakban nádfonatos karosszék és az ajtónál egy fapad. A lány erre a szűk padra ültet le, a szobában szinte moccanásnyi hely sincs. Csak tegnap este ismerkedtem meg vele, egy újságíró barátom házában, dohányoztunk, ittunk, beszélgettünk, a szexszel kapcsolatos viccek alatt egyáltalán nem feszengett, tájékozottnak tűnt ebben a hegyi kisvárosban. Aztán szoba került az én dolgom, ez az ügy nő gondoskodását kívánja, mondta barátom, a lány pedig örömmel egyezett bele, és ő vezetett ide.

A helyi tájszólásban suttogja a fülembé figyelmeztetőleg: – Ha megérkezik, füstölőt kell kérned tőle, le kell térdelned füstölővel a kézben, és háromszor fejet kell hajtanod, ezt mindenképpen be kell tartani! – hangsúlyozása és tartása most már az itteni nőket idézi. Összehúzzuk magunkat az alacsony, szűk padon, rosszul érzem magam, mintha annál a nőnél lennék, akihez mindenki jár, egy ilyen kisvárosban mindenki ismeri egymást, és csak itt szerezhet lopott szerelmet. Megposhadt zöldség savanyú szagát érzem. Pedig egy porszemet sem látni ebben a szobában, a padló is olyan tiszta, hogy látszik a fa eredeti színe, az ajtófélfá háttára is tiszta papírt ragasztottak, nem az a szoba, ahol poshadt zöldséget tárolnak.

A haja az arcomhoz ér, fülembé súg: – Itt van!

Először egy kövér, nem olyan rég még középkorú asszony jön be az ajtón, egy öregasszony követi. Az öregasszony megoldja a kötényt, végigsimítja a ruháját, ami kifakult már, de makulátlanul tiszta. Befejezte a főzést, úgy jött fel a földszintről. Az öregasszony, aki utána jött, biccent felénk, egy társaságomban lévő asszony felém int.

– Menj velem!

Követem az öregasszonyt a lépcsőhöz, kinyit egy rejtett kis ajtót, bemegyünk. Aprócska szoba áldozati süteménnyel, gyümölcscsel, vízzel és borral. A falon vörös posztóból készült zászlók lógnak, fekete vagy sárga szegéllyel, szerencsét kérő, szerencsétlenséget elhárító feliratokkal. A tetőről tűz be a napsugár, a fény csóvában füstölő füstje száll felfelé, elnémul itt az ember, most már értem, hogy a társaságomban lévő asszony miért kezdett suttogni, amint beléptünk abba a szobába. Az öregasszony a füstölő állványa alatti dobozból sárga papírba csomagolt füstölőrudat vesz elő, én pedig, ahogy figyelmeztettek, adok neki egy juant, átveszem a füstölőket, és meggyújtom a papírdarabkán, amit az öregasszony gyufával gyújtott meg, összekulcsolt kezeimben tartom a füstölőt, leereszkedem a térdeplőpárnára, és háromszor meghajolok. Mosolyra húzódnak az öregasszony aszott ajkai, helyesli buzgóságomat, visszaveszi a füstölőket, három részre osztja, és beletűzi a füstölőedénybe.

Visszamegyünk a szobába, a kövér asszony már előkészült, és a karosszékben ül, lelóg a szemhéja, ő a sámán, aki beszél a szellemekkel. Az öregasszony leül az ágy szélére, halkán mond valamit a kövérnek, felém fordul, megkérdezi a születésem napját, az európai naptár szerint mondom meg, nem tudom a holdnaptár szerint, de ki lehet számolni. Az öregasszony a születésem óráját is megkérdezi, meghaltak a szüleim, mondom, senki sem tudja a születésem óráját. Rossz helyzetben van az öregasszony, halkán susmorog a sámánasszonnyal egy darabig. Mond valamit a sámánasszony, hogy ne aggódjak. Aztán a karfára teszi a kezeit, becsukja a szemét és mozdulatlanul ül. A háta mögött, az ablakpárkányra leszáll egy galamb, bűg, felemelkednek a torkán a bíborszínű tollak, ivarzási periódusban lévő hím galamb. A sámánasszony hirtelen levegőt vesz, a galamb felroppen.

Mindig valami szomorúsággal nézegetem a tetőket, az összekapcsolódó pikkelyekre emlékeztető cserepek folyamatosan a gyerekkoromat juttatják eszembe, esős napot, a szélben mozgó pókhálót a

ház sarkában, rajta ragyogó vízcseppek, és azt, hogy miért is jöttem erre a világra. Van valami varázslat a tetőcserepekben, ellágyítanak, nem tudok nekik ellenállni. Kicsit sírni szeretnék, de már nem tudok.

A sámánasszony felbőfög, közel a szellem. Bőfög megállás nélkül, megszabadul a hasában gyűlő energiától. Rengeteg felesleges energiája van, engem is bőfögésre ingerel, de én nem merek, inkább visszafojtom, félek, kibillentem a hangulatából, még azt hiszi, azért jöttem olyan messziről, hogy gúnyolódjak vele. Noha őszinték a szándékaim, nem hiszek az egészben. Egyre nagyobbakat bőfönt, már egész testében remeg, de mintha nem direkt csinálná. Az egész testéből eredő remegés mintha csak a nyugalomban ülésre adott válasz lenne, megrázkódik, az ég felé mutat, felém fordul. Becsukja a szemét, szétterjeszti az ujjait, a két mutatójúja egyértelműen felém mered. Hátam mögött a fal, nincs hova hátrálnom, kiegyenesedik a derekam. Nem merek a nőre nézni, akivel jöttem, még jobban meg lehet illetődve, mint én, pedig ő csak elkísért jósolgatni. A karosszékben rázkódó kövér asszonyból megállás nélkül ömlik a szó, homályos varázslatot mormol, a királyánya égi és földi rokon szellemének házában tanyázó halálos bűnöket elkövető ökorördög kígyószellemről beszél, egyre gyorsabban, egyre erőteljesebben, nagy gyakorlatot igényel ez a foglalkozás, ő pedig mestere foglalkozásának. Az öregasszony szinte rátapad, úgy hallgatja, majd mikor vége van, szomorú arccal felém fordul.

– Nem szerencsés ez az éve, nagyon elővigyázatosnak kell lennie!

A sámánasszony tovább mormol, már nem lehet érteni belőle semmit. Az öregasszony magyaráz: – Azt mondja, hogy találkozott a Fehér Tigris csillagával!

Fehér Tigris egy nagyon kívánatos asszonyra utal, hallottam már róla, ha egyszer a csapdájába kerülsz, nehéz tőle megszabadulni. Úgy tűnik a csapdájába estem, most már csak az a kérdés, hogy a rossz szerencsét elkerülhetem-e. Az öregasszony rázza a fejét: – Nehéz ebből a helyzetből megszabadulnia.

Nem vagyok valami szerencsés ember, nem emlékszem, hogy történt volna velem valami igazán szerencsés dolog. Semmi sem jött el, amire vártam, vagy ha igen, az még rosszabb volt. Ebben az életben csak bajom van a nőekkel, és igen, veszélybe is kerültem miattuk, amiről persze nem mindig ők tehetnek. Senkivel sem vagyok igazán kibékülve, nem tudom, kit akadályoztam valaha, de azt kívánom, hogy engem ne akadályozzanak semmiben.

– Nagy szerencsétlenség van előtted, kis emberek vesznek körbe – mondja az öregasszony.

Hallottam ezekről a kis emberekről, a taoista művek gyűjteményében találkozhatunk velük. Három hullának is hívják őket, vörös kis emberkék, bennünk élőködnek, a torkunkban rejtőznek, a nyálunkat eszik, arra várnak, hogy elbóbiskoljunk, és akkor titokban felmennek az Égi Palotába, és jelentik az Égi Úrnak a bűneinket.

Az öregasszony még azt is elmondja, hogy a vérekes szemű gonosz is meg akar büntetni, akitől még akkor is nehéz lesz megszabadulnom, ha sok füstölőt gyújtok.

A kövér asszony már lecsúszott a karosszékből a földre, a deszkapadlón hanykolódik, nem véletlen, hogy ilyen tiszta a padló, de ilyen gondolkodással csak az átkait fogom kivívni, gondolom rögtön. Még mindig varázslatokat mormol felém, kilencfejű körülöttem a Fehér Tigris, mondja.

– Megmenekülhetek valahogy? – kérdezem.

Fehér hab jön ki a száján, a szeme is fehérbe fordul, félelmetes az egész, saját magát hozta hipnózisba, transzba esett. Nincs elég hely a szobában, hogy hanykolódjon, a lábamnak ütközik. Rögtön visszahúzó a lábamat, felállok, az asszony örülten rázkódó, kövér testét nézem, félek, nem tudom, hogy a sorsomtól vagy az átkától, amiért pénzért rávettem erre a színhátékra, és amiért megkapom majd a méltó büntetésemet, félelmetesek néha az emberek közti viszonyok.

A sámánasszony megállás nélkül mormol, az öregasszonyt kérdezem, hogy miről. Csak rázza a fejét, nem magyaráz többet. Nézem a kövér testet, ahogy remeg a lábaim előtt, lassan begörbíti a hátát, odakuporodik a karosszék elé mint egy sebzett állat. Végére is ilyen állat az ember, különösen kegyetlen, ha sebzett. Ha az ember megőrül, a saját örülete pusztítja el, gondolom.

Hosszan fújja ki a levegőt, a torka mélyén gurgulázik, mint egy nyöszörgő vadállat. Megint becsukja a szemét, aztán tapogatózva feltápáskodik, az öregasszony odasiet hozzá, támogatja, belesegíti a karosszékbe. Ez valóban epilepszia volt, gondolom.

Nem rossz a megérzése, tudja, hogy csak szórakozni jöttem, bosszút állt, megátkozott. A nő, akivel jöttem, nagyon megijed, az öregasszonnyal beszél, nem adhatnának-e nekem egy esélyt, nem gyújtanának-e értem füstölőt. Az öregasszony megkérdezi a sámánasszonyt, aki motyog valamit, és megint becsukja a szemét.

– Azt mondta a sámánasszony, nem segít – magyaráz az öregasszony.

– Vegyek még egy kis füstölőt? – kérdezem.

A nő a társaságomban megkérdezi az öregasszonyt, még mennyi pénzre van szükség. Húsz jüan, mondja az öregasszony. Majd meghívom vendéglőbe a barátaimat belőle, ennyit magamért, rögtön beleegyezek. Az öregasszony megint a sámánasszonnyal egyezkedik, aztán felém fordul: – Ha csináljuk, sincs értelme.

– Mert nem menekülhetek a rossz sorsom elől?- kérdezem.

Az öregasszony ezt is továbbítja, a sámánasszony mormog.

– Azt még majd meglátjuk – mondja az öregasszony.

Mit látnak meg? Hogy elég odaadó vagyok-e?

Az ablakon túlról behallatszik a galamb bűgása, a hím galamb tojót talált gondolom. Én azonban képtelen vagyok elnyerni a megbocsájtást.

15

A falu bejáratában álló madárfaggyúfát megcsípte a fagy, levelei mélyvörösek lettek, a fa tövében hullafehér arcú ember kapál. Mi a falu neve, kérdezed. Szinte keresztülszúr a pillantása, de nem válaszol. A lány felé fordulsz, sírrabló, mondod neki, kirobban belőle a nevetés. Higanymérgezést kapott, súgja a füledbe, mikor eltávolodtatok. Túl sok időt töltött a sírokban, mondod, ketten voltak, a társa belehalt a mérgezésbe, és csak ő maradt.

A nagyapja egész életében ezzel foglalkozott, mondod, az ükapjának ükapja is, apáról fiúra száll ez a mesterség, le sem moshatják magukról. Nem olyan azonban, mint az ópiumszívás, mely nyomorba dönti az ember családját is, a sírrablás kezdetben nem jövedelmez jól, csak ha teljes erőbedobással űzik, mindent beleadnak, akkor válik függéssé. Ahogy ezt mondod neki, jobb kedvre derül. Megfogja a kezed, hozzád bújik.

Az ükapja ükapjának ükapja, mondod, akkor élt, mikor Qianlong császár körbeutazott a birodalomban, és a hivatalnokok mind a bölcs uralkodó kedvében jártak. A hely legszebb asszonyait adták neki, elmúlt dinasztiák kincseit. Az ükapja ükapjának ükapjának apjának csak két mu soványka földje volt, ezen dolgozott, és időről időre kifőzött néhány jin malátacukrot, amit különböző színekkel festett meg, így járta körbe a közeli és távoli falvakat. Tudott készíteni tökös sípot kisgyerekeknek, fiatalasszonyt cipelő Nyolctilalmas Disznót, mi kell még, hogy jól menjen az üzlet? Az ükapja ükapjának ükapját Harmadik Linek hívták, egész nap csak kóborolt, nem volt kedve megtanulni a cukorkafigura- készítést, de mikor asszonyt kerített volna magának, egy család sem adta oda neki a lányát, csak Mihasznának hívták a faluban. Egy nap kígyóbüvölő érkezett a faluba, bambuszkosarat hozott magával, pálcát és kampókat, a hátán kígyódíszítéses zseb, és a temető körül mászkált. Mihaszna ezt jó mulatságnak találta, követte a kígyóbüvölőt, a segítőtje lett, kapott is tőle egy fekete babszerű kígyóorvosságot, a szájába kellett vennie, édes volt, de elvette a szomjat. Fél hónapig követte már, mikor rájött, hogy mivel is foglalkozik, a kígyóbüvölés csak álca volt, igazából sírokat rabolt ki. A kígyóbüvölő is éppen segítőt keresett magának, Harmadik Li így került bele az üzletbe.

Mikor Harmadik Li legközelebb hazatért a falujába, fekete szatén, dinnye formájú sapkát viselt, jádegommbal a tetején, természetesen régi darab volt, a Wuyizhen pultjairól származó olcsóság, abból az időből mikor még nem égett le a régi utca. Fennhordta az orrát. Vagy ahogy a faluban mondták, jól eltelt magával, és egy idő múlva jöttek az emberek a házassági ajánlatokkal. Talált magának egy fiatal özvegyet, és nem is lehetett tudni, hogy vajon az özvegy vetette ki rá a hálóját vagy ő környékezte meg az özvegyet. Aztán ujjára húzta a gyűrűt, és figyelmeztette, hogy ő, Harmadik Li, bizony korábban el-eljárt a vörös lampionos Tavasz Öröme Csarnokba is, fehér virágos ezüst gyűrűt húzott fel az asszony kezére, de azt persze nem árulta el, hogy ez a gyűrű korábban fekete színű volt a sírban összegyűlt meszes víztől, és jó sokáig kellett dörzsölni egy kopott cipőn.

Az a sír két lire volt a Lefelé Suhanó Főnix meredélytől egy köves dombon, folyócska folyt be egy üregbe, melyet a főnöke fedezett fel. Az üreg befelé haladva egyre nagyobb lett, és napnyugtára akkora rést tudtak ásní, hogy befért egy ember. Természetesen ő ment be először. Mászott, mászott, és megcsúszott, a rohadt életbe, kis híján elvesztette az eszméletét az ijedtségtől. Az iszapban végül korszókat talált, és ezeket egyenként feltörte. A réztükröt a tofu lágyságúvá rothadt koporsóból szedte elő, csillogott, kicsit sem rozsdásodott el, olyan tükör volt, amit a nők fésülködéshez használnak. Legyen kurva az anyja, ha csak a felét is hazudja. Csak az volt a baj, hogy a mestere elvette mindet, neki csak egy zacskó ezüstöt adott. Nem járt jól, de ettől fogva ő is meg tudta keresni már a sírok bejáratait.

Elértek a Li család őseinek szentélyéhez, ami a faluban található, a kapu szemöldökgerendáján az újjáépített keretben régi faragott kő látható daruval, szarvassal, fenyővel és virágzó szilvával. Betolod

a nyitva hagyott kaput, mit csinálsz, kérdezi egy öreg hang rögtön. Nézelődni jöttél, válaszolod, és egy oldalsó fölkéből előbukkan egy alacsony, de egyáltalán nem összeaszott öregember, úgy tűnik, a szentély őrzése tiszteletre méltó megbízatás.

Ezt kívülről nem láthatják, mondja és kilökdös. Neked is Li a családneved, mondod, ennek a családnak leszármazottja vagy, sok évet töltöttél el távol, de most visszatértél körülnézni ott, ahonnan származol. Végigsimítja ősz szemöldökét, végigmér. Tudja-e, hogy régebben volt itt a faluban egy sírrabló, kérdezed. Az arca még jobban elrúncosodik, fájdalmas a tekintete, fájdalmas a visszaemlékezés, nem tudod, hogy az emlékeit szedegeti-e össze vagy rajtad gondolkodik, aztán megint belenézél bátortalanul az öreg arcába. Valamit mormog egy darabig, nem nagyon hisz a sportcipős és nem vászoncipős utódnak, aztán végül kiböki, dehát nem halt meg? Nem tudod, hogy kiről beszél, talán az apáról és nem a fiúról vagy az unokáról.

A Li család utódai külföldön nagy vagyont halmoztak fel, mondod, nagyra tátja a száját, aztán beenged, meggörbíti a derekát, illedelmesen a szentélybe vezet, a család öreg szolgája. Fekete cipőt viselt hajdanán, ő volt a kulcs őrzője mielőtt általános iskolát alakítottak ki a szentélyből. Most megint szentély, mondja, az iskolát meg elköltöztették.

A rusztikus vízszintes feliratot tartalmazó táblára mutat, már lepergett róla a lakk, de a fekete felirat azért olvasható, „ragyogó ős, kiváló klán”. A felirat alatt egy vaskampó, ahova az ősök családfáját lehet felakasztani, de ezeket nem veszik elő rendszeren, hanem a faluvezető őrzi őket.

Sárga selymen szokott lenni, mondod, az a fő felirat a központi teremben. Úgy van, úgy van, mondja. A földreform alatt elégették, titokban ujjat csináltattak, és az emeleten helyezték el, aztán mikor mindent állami tulajdonba vettek, összetörték az emelet deszkáit, megtalálták, és megint elégették. A mostani úgy készült, hogy a három Li testvér összerakosgatta az emlékeit, aztán megkeresték az általános iskolai tanítót, Mao Wa'ert. Mao Wa'ernak van már egy nyolcéves lánya, mégis szeretne egy fiút is. De hát nem szabályoznak-e mindent a családtervezési törvények? Nemcsak büntetés jár a második gyerek után, de személyi igazolványt sem kap! Ahogy mondja, de a családfát is meg akarja nézni? Biztosan maga is benne lesz, biztosan benne lesz. Minden Li nevű lakos benne van a faluból. Csak három családnak más a családneve, de mind Li lányt vettek el, egyébként miért is lagnának itt. Az idegenek azonban mindig idegenek maradnak, és az asszonyok családját nem veszik fel a családfába.

Ezzel mind tisztában vagy, mondod, Li Shimin a Tang-dinasztia alapítója már azelőtt Li volt, hogy császár lett volna, és bár a falu Li családja nem állítja, hogy rokonságban lenne a császárral, de őseink közt hadvezérek és fontos hivatalnokok is találhatóak, nem csak sírrablók.

Mikor elhagyod a szentélyt, kisgyerekek csoportja vesz körül, nem tudod, honnan jöttek elő. Követnek, akármerre mész, olyanok vagytok, mint egy csapat seggféreg, mondod, mindegyik vigyorog. Felemeled a fényképezőgépedet és rögtön elszaladnak. Csak a vezetőjük marad ott, nincs is film a kamerában, mondja, ki is nyithatod. Okos gyerek, mint a csuka a vízben, melyet követnek a kishalak.

– Hé, mit érdemes itt megnézni? – kérdezed.

– A nagyszínpadot – válaszolja.

– Milyen nagyszínpadot?

Egy kis sikátorba szaladnak be, követed őket, a sikátor bejáratában lévő sarokház alapkövén felirat olvasható: „Légy bátor, mint a Tai-hegy sziklája.” Sohasem fogod megérteni, hogy mit jelent ez a felirat, gondolod, már nincs senki, aki megmagyarázhatná, összekapcsolódik a gyerekkori emlékeiddel. Az üres kis sikátorban, ahol csak annyi hely van, hogy egy vizesvödört vállán cipelő ember elférjen, megint hallod a vizes köveken csattogó csupasz lábak hangját.

Ahogy kilépsz a sikátorból, egy teret látsz, ahol a rizsszárakat szárítják, a levegőben pedig a frissen

aratott rizs édeskés illata. A tér végében tényleg ott a régi színpad, egész fatörzsekből felépítve, fél ember magasságú, és tele összekötözött rizsszárakkal. A csapat kis majom felkapaszzkodik a színpadra, aztán leugranak fentről, a rizskupacokon hempergőznek.

A színpad négy sarkában lévő oszlopokon felfelé kunkorodó sarokereszes tető, a keresztgerendákról régen bizonyára zászlók lógtak le, lampionok, akrobaták kötelei. Az oszlopok és a keresztgerendák is festve voltak hajdanán, de már lepergett róluk a lakk.

Itt tartották a színelőadásokat, kivégzéseket, gyűléseket és ünnepeket, emberek hajoltak meg itt, érintették fejükkel a földet, aratás idején pedig rizzsel van tele, és a gyerekek másznak fel s le rajta. A gyerekek, akik hajdanán itt mászkáltak fel s le, mára megvénültek, meghaltak, volt, aki felkerült a családfára, és volt, aki nem, ezt mára már nem lehet kideríteni, hiszen lehet-e eredeti egy olyan családfa, amit emlékezetből állítottak össze? Számít-e azonban, hogy van-e vagy nincs családfa, ha nem menekül innen messzire valaki, a mezőn kell dolgoznia, hogy legyen mit ennie, így aztán csak a gyerekek és a rizsszárak maradnak.

A színpaddal szemben egy kis templom, amit az elpusztult régi templom romjain építettek újra, hogy megint magához vonzza a tekintetet. A cinóbervörös kapu fölé két kapuórző szellemet rajzoltak, az egyik kék, a másik vörös, kezükben kard és csákány, a szemeik mint bronzcsengők. A meszelt falon írás fekete tintával: A Huaguang-templom újjáépítésére adományt felajánlók listája a következő: xy 100 jüan, xy 120 jüan, xy 125 jüan, xy 50 jüan, xy 60 jüan, xy 200 jüan... Végül pedig: Közzéteszik Lélek-bérc fiatal, középkorú és idős lakosainak képviselői.

Belépsz, a teremben, Huaguang császár lábainál egy sor öregasszony áll vagy térdepel, mind kék kabátban és kék nadrágban, egyiküknek sincsenek fogai, az állók letérdelnek, a térdelők felállnak, füstölőket gyújtanak, imádkoznak. Huaguang csupasz, széles, szögletes állú arca szerencsét sugároz, és a füstölők füstjében még jóindulatúbbnak tűnik. Az előtte álló asztalkára helyezett ecset, tinta és tintakő egy munkában lévő hivatalnok kinézetét kölcsönzi neki. A gyertyatartós, füstölőedényes áldozati asztalról vörös vászon lóg le, sokszínű fonállal behímezve a „megvédeni az országot, támaszt nyújtani a népnek” felirat. A függönyök és a baldachin felett vörös vízszintes feliratos tábla: „válj eggyé az éggel, és megmutatkozik, aminek meg kell mutatkoznia”, a tábla szélén pedig kisebb betűkkel, „Lélek-bérc lakosainak felajánlása”, hogy melyik évből, az nem derül ki.

Most már biztos azonban, hogy ez a hely Lélek-bérc, és egy ilyen lélekteli helynek léteznie is kell, gondolod, bizonyítandó, hogy nem tévedtél, mikor elindultál megkeresni a Lélek-hegyet.

Megkérdezed az öregasszonyokat, de csak sziszegnek, ahogy tágra nyitják fogatlan szájukat, egyik sem tudja megmondani, hogy juthatsz el a Lélek-bércre.

– A falu mellett található?

– **Shishisisi...**

– Nem messze a falutól?

– **Sisixixi...**

– El kell fordulni valamerre?

– **Xixiqiqi...**

– Még két *linyire*?

– **Qiqixixi...**

– Öt li?

– **Xixiqiqi...**

– Nem öt, hanem hét?

– **Xishiqishixishisi...**

Van ott egy híd? Nincsen? A patakot kell követni? Vagy a főút tovább visz? A főúton eltávolodik onnan? Kicsit kanyarogni kell, aztán már ösztönösen tudni fogom? És amint ösztönösen tudom, már ott is vagyok? Az a fontos, hogy őszinte legyek? Őszintének kell lenni és akkor minden rendben lesz? Az pedig csak a sorstól függ, szerencsés embereknek keresgélniük sem kell? Ez azt jelenti, hogy vascipőt viselünk, amit, ha nem találunk sehol sem, nem is érdemes keresnünk! Azt mondod, hogy a Lélek-bérc csak egy kőszikla? Ha az azért nem, akkor mégis micsoda? Azért nem szívesen beszélsz róla, mert nem szeretnél róla beszélni, vagy mert nem is tudsz? Csak tőled függ, olyan lesz amilyennek látni akarod, ha szép nőt akarsz, akkor szép nő, de ha gonoszság lakozik a szívedben csak démont látsz majd.

16

Egy napot gyalogolok a hegyi úton, így érek el a Nagy Lélek-bérchez, még nem sötétedett be teljesen. Egy hosszú szurdokon jövök végig, kétoldalt meredek, sötétbarna sziklafalak, csak ahol víz folyik, nő valamennyi moha. A nyugvó nap sugarai a szurdok végében lévő hegy gerincén vörösek, mint a tűzcsóvák.

A sziklafal aljában, a liget mögött, néhány ezeréves ginkófa alatt, templomból átalakított fogadó áll, ahol turisták is megszállhatnak. Bemegyek a kapun, a földet sárgásfehér levelek borítják, nem hallani senkit. Körülnézek, de csak a bal oldali hátsó épületben találok egy lábost csiszoló kuktát. Kérem, hogy adjon valamit ennem, fel sem emeli a fejét, a vacsoraiddő már véget ért, mondja.

– Meddig tart itt a vacsora? – kérdezem.

– Hat óráig.

Megmutatom neki a karórám, öt óra negyven perc.

– Nem érdemes velem vitatkoznia, keresse meg a felelőst, én csak ételjegyekért főzök – és tovább csiszolja a lábost.

Körbejárok kanyarogva még egyszer a hatalmas, üres épület folyosóin, de nem találok senkit. Végül kiáltozni kezdek: – Hé, dolgozik itt valaki egyáltalán?

Sokáig tartó kiáltozás után lusta, kedvetlen válasz jön. Aztán lépéseket hallani, fehérkabátos alak lép ki a folyosóról, átveszi a pénzt a szobáért, a letétet az étkezésért és a kulcsért, kinyit nekem egy szobát, odaadja a kulcsot és elmegy. A vacsora valami maradék zöldség és hideg tojásleves, már sajnálom, hogy nem szálltam meg a lány házában.

A Sárkány-tó után találkoztam vele a hegyi úton. Két nagy csomag saspáfrányt cipelt vállra vetett hordrúdján, virágos mintás inget és nadrágot viselt, előttem lépkedett óvatosan. Délután három órakor még erősen tűzött az őszi napfény, az izzadság végigfolyt a hátán, a ruha hozzátapadt a gerincénél lévő kis üreghez. Egyenes gerince nem mozgott, csak a dereka és a lábai, közelről követtem. Meghallotta a lépteimet, elfordult a vasvégű hordrúdjával, engedett elhaladnom, de a hatalmas páfránycsomók eltorlaszolták a szűk hegyi ösvényt.

– Ne aggódjon, csak menjen nyugodtan! – mondtam.

Később egy kisebb patakon kellett átkelni, lerakta a hordrudat, pihent egy keveset. Ekkor láttam meg piros orcáihoz tapadó izzadt haját, vastag ajkait, gyerekes arcát, és mégis nagy, telt melleit.

Hány éves, kérdeztem. Tizenhat, mondta a vidéki lányok szégyellősége nélkül.

– Nem fél egyedül ezen a hegyi úton? – kérdeztem. – Közel s távol senki sincsen, még egy falut sem látni.

Vasvégű hordrúdjára nézett, úgy válaszolt: – Ha egyedül megyek a hegyi úton, elég magammal vinnem ezt a botot, hogy távotartsam a farkasokat.

Nem messze lakik innen, mondta, ott a hegyek közti völgyben.

Még jár iskolába, kérdeztem.

Járt általános iskolába, mondta, most az öccse jár.

Miért nem engedi az apja, hogy tovább járjon iskolába, kérdeztem.

Az apja meghalt, mondta.

Ki van még a családjában, kérdeztem.

Az anyja, mondta.

Vagy száztíz jin lehet a terhe, mondtam.

Nem találni tűzifát, ezzel kell fűteniük, mondta.

Engedte, hogy elől menjek. Amint túljutottunk az emelkedőn, megpillantottam az út mellett álló magányos, cseréptetejű házat a dombon.

– Az ott az otthonom, ahol szilvafa nő az ajtó előtt – mondta.

Már szinte az összes levél lehullott a fáról, csak néhány narancsvörös levél remegett a sima, bíborszínű ágakon.

– Nagyon különös ez a szilvafánk, tavasszal már kivirágzott egyszer, aztán ősszel megint. Csak néhány napja hullottak le a hófehér virágok, de most egy gyümölcsöt sem hozott, nem úgy, mint tavasszal – mondta.

Odaértünk a házához, azt akarta, hogy igyák egy teát náluk. Felmentem a lépcsőn, és leültem a malomkőre a kapu előtt. Lerakta a hordrudat és a páfrányt a ház hátsó részében.

Kis idő múlva eltolta a reteszt a nagykapun, kijött a nagyobb szobából, agyag teáskannát hozott magával, és nagy kék szélű bögrébe öntött nekem a teát. A kannát a kemence forró hamujából hozhatta, mert még forrt benne a teavíz.

Hideg van a fogadó szobájának háncságyán. Az ablak zárva, itt, ebben az emeleti szobában, négyoldalt deszkafalak, átjön rajtuk a hideg, végtére is késő őszi éjszaka van a hegyek között. Megint eszembe jut, mikor a lány teát öntött nekem, hogyan nézte a bögrét a kezeim között, hogyan nevetett rám. Elváltak az ajkai, az alsó igazán vastag volt, mintha meg lett volna dagadva, és még mindig az izzadt inget viselte.

– Meg fog fájni így – mondtam.

– Csak maguk, városi emberek, én télen hideg vízben mosdok – mondta. – Nem akar itt megszállni? – meredt rám, aztán rögtön hozzátette: – Nyáron, mikor sok a vendég, nálunk is meg szoktak szállni.

A pillantása magával vonzott, hogy kövessem a házba. A nagyszoba falait Fan Lihua történetét* elmesélő képek borították. Gyerekkoromban hallottam a történetet, de már nem emlékszem rá.

– Szeret regényeket olvasni? – kérdeztem.

– Operát szeretek hallgatni a legjobban.

A rádió operaprogramjait, gondoltam.

– Nem akar megmosdani? Melegíthetek vizet magának – mondta.

Nem szükséges, mondtam, a konyhában is jó lesz. Rögtön a konyhába vezetett, mosdótálat keresett, vizet mert a hordóból, kimosta a tálat, kiöntötte, aztán forró vizet mert a kályhán álló edényből, és elém rakta.

– Nézze meg a szobáinkat, tiszták – mondta.

Nem tudtam nemet mondani csábító pillantásának, eldöntöttem, maradok.

– Ki az? – fojtott női hang jött a falon túlról.

– Vendég, anyám – válaszolta a lány hangosan. – Anyám beteg – mondta most már nekem –, ágyban fekszik már egy éve.

Elvettem tőle a felmelegített törülközőt, bement a szobába. Hallottam, hogy halkan alkudoznak. Megtöröltem az arcom, tisztának éreztem magam, fogtam a hátizsákom, kimentem az ajtón, leültem a malomkőre az udvaron. A lány is kijött.

– Mennyivel tartozom? – kérdeztem tőle.

* Fan Lihua: kínai népmesei hős, Xue Dingshan hadvezér török felesége. Történetük gyakori témája a kínai operának.

– Semennyivel – mondta.

Kivettem a zsebemből egy marok aprópénzt, és a kezébe nyomtam, felhúzta a szemöldökét, úgy nézett rám. Visszamentem az útra, mentem egy darabig és utána visszamentem. A lány még mindig ott állt a malomkő előtt kezében a pénzzel.

Találnom kell valakit, akivel beszélhetek, felkelek az ágyból, a szobámban sétálok. Hangokat hallok a deszkafalon túlról, átkopogok: – Van ott valaki? – kérdezem.

– Ki az? – mély férfihang válaszol.

– Maga is utazik itt a hegyek között? – kérdezem.

– Nem, én dolgozom – mondja még mindig valamelyest vonakodva.

– Zavarhatom egy kicsit?

– Persze, nyugodtan.

Kimegyek a szobámból és kopogtatok az ajtaján, kinyitja, az asztalon és az ablakpárkányon olajfestmények és vázlatok, régóta nem rakta rendbe a szakállát és a haját, de feltehetőleg ez a stílusa.

– Hideg van! – mondom.

– Jó lenne inni valamit, de senki nincs a kis üzletben – mondja.

– Pokoli hely! – átkozódom.

– De az itteni lányok – egy vastag ajkú női fejről készült vázlatot mutat nekem – nagyon csábítóak.

– Az ajkukról beszél?

– Minden gonoszságtól mentes érzékiség.

– Hisz a gonoszságtól mentes érzékiségben? – kérdezem.

– Egy nőből sem hiányzik az érzékiség, de végül is mind a szépség érzését kapjuk tőlük, ez kell a művészethez – mondja.

– Akkor nem hisz a gonoszságtól mentes szépségben?

– Az csak önbecsapás – mondja szárazon.

– Nem akar sétálni egyet, megnézni az éjszakai hegyet? – kérdezem.

– Persze, persze – mondja –, csak éppen semmit sem lehet látni kint, már körülnéztem – nézegeti tovább a vastag ajkakat.

Kimegyek az udvarra, az óriási ginkófák a hegyi patak mellett eltakarják az utcai lámpák fényét, a levelek vakító fehérek a rajtuk áttűző lámpafényben. Körülnézek, a sziklaszirt és az ég eltűnik a lámpafénytől szürkés ködben, csak az ereszt látni. A furcsa fénybe kerítve kicsit elszédülök.

A kaput már bezárták. Megtalálom a reteszt és kinyitom, amint kint vagyok, elnyel a sötétség, a bal oldalon csörgedezik a patak.

Megteszek pár lépést, aztán visszapillantok, homályos lámpafény a szikla alatt, szürkés-kék köd takarja be a hegyet. Mélyen a vízmosásban remegőhangú tücsök ciripel, a csörgedező víz hangja felerősödik, majd elhalkul, mint a szél, mely a sötét vízmosáson fúj keresztül.

Párás köd terjeszkedik a völgyben, és a távoli ginkófák hatalmas törzsének árnyékát meglágyítja a köd. Aztán láthatóvá válik a hegy, és leereszkedem a magas sziklafalakkal körülölelt völgybe. A sötét hegy mögött tompa fény, de egyébként lassan erősödő vastag sötétség vesz körbe.

Felemelem a fejemet, fekete árnyék emelkedik előttem, néz le rám fenyegetve. Hatalmas sas fejét látom tornyosulni középen, a szárnyait nem tárja ki, de mintha repülni készülne. Visszatartom a lélegzetem a hatalmas karmok és szárnyak alatt.

Később égbe törő fák ligetébe érkezem, és ekkor már nem látok semmit. A vastag sötétség fallá áll össze, és úgy tűnik, ha megteszek még egy lépést, beleütközöm. Ösztönösen visszafordulok. A hátam

mögötti fák árnyai között halvány lámpafény pislákol, elmosódott, mint egy nem világos gondolat, nehezen felidézhető, távoli emlék. Mintha egy meghatározhatatlan helyről szemlélném azt, ahonnan jöttem, nincs út, minden, ami a tudatomból megmaradt egy csomóban lebeg a szemeim előtt.

Kinyújtom a karomat, hogy megbizonyosodjam, még létezem, de nem látok semmit. Csak amikor meggyújtom az öngyújtót, veszem észre, hogy túl magasra emeltem fel a karom, mintha fáklyát tartanék a kezemben, de a láng már kialudt, pedig nem is fúj a szél. Egyre vastagabb körülöttem a sötétség, határtalan, az őszi bogarak is elhallgatnak. A füleim tele a sötétséggel, ősi sötétséggel, amiért az ember imádni kezdte a tüzet, és legyőzte lelke félelmét a sötétségtől.

Meggyújtom az öngyújtómat, a pislákoló kis lángot kioltja a formátlan, hideg szél. A vad sötétségben lassacskán lenyel a félelem, elveszítem a hitem, és az irányérzékeimet is. Ha továbbmész előre, belezuhansz a mélységbe, mondom magamnak. Rögtön visszafordulok, már nem az úton járok. Próbaképpen teszek pár lépést, a fák között kerítésszerű, pislákoló fényt pillantok meg, aztán megint kialszik. Felfedezem, hogy az út bal oldalán vagyok, az erdőben, az út tölem balra kell hogy legyen. Megkeresem a helyes irányt, tapogatózom, először a szürkésfeketén tornyosuló sassziklát kell megtalálnom.

A kiterjedt, elmosódott köd mint földre lógó füst, néhány pislákoló fényponttal. Végül visszaérek a sötéten meredő sasszikla aljához, és csak akkor veszem észre, hogy két ernyedt szárnya között a szürkésfehér mellkas olyan, mint egy lepedőbe burkolt öregasszony. Hiányzik belőle minden jóindulat; mint egy sámánasszony, lehajtja fejét, a lepedőből előtűnik sovány teste, és alatta egy meztelen nő térdel, érezni, ahogy csupasz hátán végighúzódik a gerince. Két térden térdel, könyörög a fekete kabátos démonnak, összefonja a kezeit, így karjai nem takarják el a testét, a meztelen dereka még szembetűnőbb, nem látni szemből az arcát, csak jobb profiljának finom vonalait.

Haja szabadon lóg le a bal vállára és a karjára, így még tisztábban látni a testét. Még mindig térdel, ráül a sarkára, lehajtja a fejét, fiatal lány. Halálosan rémült, imádkozik, könyörög, változik a formája, most fiatal nő, összekulcsolt kezekkel imádkozó, de amint másfelől nézed, fiatal lány lesz belőle, még formásabb, kiemelkedik bal mellének vonala, aztán megint nem látni.

Ahogy bemegyek a kapun, eloszlik a sötétség, visszaértem a homályosszürke lámpafénybe. A levelek a patak melletti ginkófákon elveszítik a színüket a fényben, csak a folyosót és az ereszt látni rendesen.

Elérsz a falu végéig, középkorú nő, hosszú szoknyája elé kötött köténnyel guggol a kapuja előtti pataknál, ujjnál nem hosszabb halat pucol késsel. A parton fenyőfáklya ég, a láng meg-megcsillan a pengén. Még távolabb, egyre nehezebben kivehető hegyek körvonalai, csak a csúcson bukkan még ki az alkonyuló nap fénye, nem látni több házat. Visszafordulsz, valószínűleg a fenyőfáklya vonzza a tekintetedet, odamész, megkérdezed, megszállhatnál-e nála.

Gyakran töltik itt utazók az éjszakát. – Az asszony megérti, mit akarsz, végigméri a lányt a társaságodban, de nem kérdezősködik, leteszi a kést, megtörli a kezét a kötényében, bemegy a házba. Meggyújtja bent az olajlámpást, és magával hozza. Követed, recseg a deszkapadló a lépéseitek alatt. Az emeleten frissen aratott rizs illata.

– Az emeleten minden szoba üres, keríték ágyneműt, hideg az éjszaka itt a hegyek között. – Az olajlámpást az ablakpárkányon hagyja, és lemegy a földszintre.

Nem akar a földszinten lakni, mondja a lány, fél, de egy szobában sem lesz velem. Attól is fél. Otthagyd neki a lámpást, a rizsszalmát rugdosod a padlón, és átmész a szomszédba. Nem szeretsz deszkaágyon aludni, akkor már szívesebben forgolódsz a szalmában. Majd úgy alszik, hogy egymás mellett legyen a fejetek, mondja, így tudtok beszélni a falon keresztül. A deszkafal nincs pontosan összeillesztve a mennyezetnél, így látod a keresztgerendákra vetülő fényt a szobájában.

– Ez különös – mondod.

A ház gazdasszonya ágyneműt hoz. A lány meleg vizet kér.

Egy öregasszony meleg vizet hoz fel favödörben. Aztán hallod, hogy a lány elreteszeli az ajtaját.

Leveszed az ingedet, törülközőt vetsz át a válladon, és lemész a földszintre, ahol semmi sem világít, a ház egyetlen lámpása a lány szobájában lehet. A konyhában, az égő kályha előtt pillantod meg az öregasszonyt. Kifejezéstelen arca puhának látszik a tűz fényében, sutorog az égő szalma, étel illatát érzed.

Fogsz egy vödört, kimész a kapun, és lemész a patakhoz. A hegytetőről az utolsó alkonyati fénysugár is eltűnt, sűrűsödik az este, csillogó kis fények a víz színén, feljöttek a csillagok az égre, békakuruttyolás.

Szemben, mélyen a hegyek árnyékában gyereknevetést hallasz, a patakon túli rizsföldről. A hegyek árnyékában cséplésre használt mezőt sejtessz, ott játszanak bújócskát a gyerekek. A sötét hegy árnyékában, mely elválnak a mezőktől, egy nagyobbacska lány nevet a cséplésre használt mezőn. Ő az, szemben az árnyékban, megelevenedik elfelejtett gyermekkorod. A gyereksoportból is majd egyszer az egyik visszaemlékszik a gyerekkorára. A sivítő kisfiú hangja megvastagszik, torokból szól és elmélyül. A cséplésre használt tér kövein kopogó csupasz lábai vizes nyomot hagynak, kísétál a gyerekkorból a széles világba. Még hallod az utcaköveken kopogó csupasz talpakat. Egy gyerek a patak partján nagymamája hímzőkeretéből épít hajót. Nagymamája kiált, a gyerek megfordul és szalad, ütemre kopognak csupasz talpai az utcakövön. Megint megpillantod a lány hátát, a hosszú fekete copfot, a kis sikátorban. Wuyizhen nedves sikátoraiban hideg a téli szél. Vizet visz a hordrúdon, aprókat lép az utcakövön, nyomja fiatal, sovány vállait a vizesvödör, egész teste belefeszül. Kिलöttyen valamennyi víz az utcaköre, ahogy visszafordul, mikor megszólítod. Rádpillant és elmosolyodik. Aztán lépdel tovább, bíborvörös vászoncipőt visel. Kiáltoznak a gyerekek a sötétben. Hangozan, de mégsem érted, hogy miről, többszörös visszhang, és ebben a pillanatban minden megelevenedik, Yaya...

Egy pillanat alatt kivilágosodnak gyerekkori emlékeid, a zuhanóbombázó hangja, ahogy követ, a fekete szárnyak, ahogy hirtelen elszáguhdanak feletted. Anyád ölében fekszel, a keserűdatolya-fa alatt,

a fa tüskéi kiszakították anyád kabátját. Kilátszanak gömbölyű karjai. Aztán a szoptatósdajkád. Átkarolva tart, szeretsz az ölében lenni, nagy, csüngő mellei vannak, megsózva adja oda neked az aranysárgára sült, illatos rizssüteményt, szereted a konyhában meghúzni magad. A sötétben vörös szemek pislákolnak, a fehér nyúlpár, amiket te nevelsz – egyiket elkapta a menyét a kalickában, a másik eltűnt. A kert végében találtad meg, a mosdóhelyiségben, az éjjeliedényben úszkálva, koszos lett a szőre. A kert végében fa áll a törött téglák és cserepek között, a cserepeket benőtte a moha. Csak a fal tetejéig látod az ágat, hogy a falon túl hogyan csavarodik, arról nem tudsz semmit. Csak azt tudod, hogyha lábujj hegyre állsz, felérsz a faüregig, ahova köveket dobálsz. Azt mondják, a fáknak is vannak érzéseik, és a fa démona csiklandós, mint az ember, csak egy ágat kell bedugnod a faüregbe, és a fa elneveti magát, mint mikor a lány hónalját csiklandoztad, rögtön összehúzta a vállait és nagyon nevetett. Emlékszel, mikor elveszítette az egyik fogát, fogatlan, fogatlan, a neve meg Yaya. Nagyon megdühödik, amikor fogatlannak hívod, elfordul, elmegy és nem foglalkozik veled többet. A kosz felcsapódik, mint fekete füst, beesik a nyakadba, arcodra, egész testedre, anyád felkapaszkodik, megtapogat, nem történt semmi bajod. Aztán egy másik asszony hosszú sikítását hallod, pedig ember nem adhat ki magából ilyen hangot. Később végtelen hegyi úton zötykölödsz, a ponyvás teherautóban, felnőttek lábai és bőröndök között, esővíz folyik le az orrod végén. Anyja picsáját, anyja picsáját, az összes lefelé, tolni a teherautót! A kocsikerék a sárban forog, sárral szór be mindenkit. Anyja picsáját, tanulod meg a sofőrtől az első káromkodásodat, a sarat szidod, mert a cipőd beleragadt és kicsúsztál belőle. Yaya... A gyerekek még mindig kiáltoznak a cséplésre szolgáló mezőn, nevetve kergetik egymást. Eltűnt a gyerekkor, szemben maradsz a hegyek fekete árnyékával...

Visszaérsz a lány ajtaja elé, kéred, hogy engedjen be. Ne akarj felfordulást, mondja, maradjatok ennyiben, jól megvan ő így. Nyugalomra van szüksége, nincsen más vágya, időre van szüksége, felejtésre van szüksége, megértésre van szüksége, nem szerelemre, egy emberre, akinek mindent elmondhat. Azt kívánja, hogy ne rontsd el ezt a jó kapcsolatot, kezd bízni benned, tovább akar menni veled, egészen a Lélek-hegyig, még ráértek összelelegedni, de nem most, az biztos. Kéri, hogy bocsáss meg neki, nem akar, nem tud.

Azért jöttél csak, mondd, mert felfedezted, hogy halvány fény jön a deszkafal egyik repedéséből, vagyis van még itt valaki az emeleten, nem csak ti ketten. Jöjjön, nézze meg, kéred.

Nem, mondja. Ne próbáld becsapni, és ne ijesztgesd!

Tényleg fény az ott a fal repedésében, mondd, biztos vagy benne, hogy a fal túloldalán van még egy szoba. Kijössz a szobából, végigbotladozol a padlóra terített szalmán, megtapinthatod a ferde cserepeket a tetőn, aztán le kell hajolnod.

– Van itt egy kis ajtó – mondd tapogatózva.

– Mit látsz? – kérdezi a szobájából.

– Nem látok semmit, egész fából kifaragott ajtó, illesztékek nélkül, ó, van rajta egy zár.

– Ijesztő – hallod az ajtó túloldaláról.

Visszamész a szobádba, és észreveszed, hogy a bambuszládát rárakhatod a szalmakupacra, felmászol rá és felhúzódkodsz a keresztgerendára.

– Mondd gyorsan, mit látsz! – kérdezi izgatottan a fal túloldaláról.

Olajlámpás ég egy kis áldozati oltáron, az oltárt a falhoz erősítették, és van benne egy áldozati tábla – mondd. – A ház gazdasszonya bizonyára sámánasszony, itt idézi meg az eltávozott lelkeket, aláveti magát neki a hun és po lélek, az élők tudata elhomályosodik, a holtak az élők testébe költöznek, és az élők száján keresztül beszélnek.

– Hagyd abba! – kérlel, hallod, hogy a falhoz tapad.

Fiatalon nem volt még sámánasszony, mondd, olyan volt, mint mindenki más. Mint minden fiatal

lány. De húszévesen, mikor a legnagyobb szüksége lett volna egy férfi szerelmére, a férje meghalt.

– Hogyan halt meg? – kérdezi halkan.

Unokabátyjával ment egy éjszaka kámforfát lopni, ki gondolta volna, hogy mikor kidőlt a fa, megbotlott egy gyökérben, eltévesztette az irányt, és amikor hallotta dőlni a fát, ahelyett, hogy elugrott volna, éppen aláment, oda, ahova dőlt, kiáltani sem tudott és összelapította.

– Hallod? – kérdezed.

– Hallom – mondja.

Férjének unokaöccse úgy megijedt, hogy azt sem tudta mit csináljon, nem merté jelenteni a halálát. Az asszony megpillantotta a vászoncipőket lógni a szénhordó ember hordrúdján, aki kiáltozott, hogy jöjjön valaki felismerni a hullát. Hogyne ismerte volna fel a vörös fonalat, amit saját kezűleg hímzett a vászoncipőbe? Nyomban összeesett, verte a fejét a földbe, habzott a szája, ahogy a földön hánykolódott, és üvöltött, holtak szellemei, bűnösök szellemei, mind visszagyertek! Mind visszagyertek!

– Én is üvölni akarok – mondja.

– Akkor üvölts!

– Nem tudok.

Szánalmasan halk a hangja, erővel kiáltasz át neki, nem, mondja egyre a fal túloldaláról, de azt akarja, hogy folytasd az elbeszélést.

– Miről folytassam?

– Róla, az örült asszonyról.

A falu asszonyai nem tudták lefogni, mondd, jó néhány férfira volt szükség, hogy ráüljön, a karját lefogja, és összekösse. Ettől fogva nem nyerte vissza az értelmét, megjósolta a falut érő szerencsétlenségeket, hogy Ximao anyja megözvegyül, és úgy is lett.

– Én is bosszút akarok állni!

– Kicsodán? Azon a barátodon? Vagy a lánnyal, akivel együtt van? Azt akarod, hogy szabaduljon meg tőle azután, hogy elszórakozott vele? Ahogy veled tette?

– Azt mondta, hogy szeret, és vele csak egy éjszakát volt együtt.

– Fiatalabb a másik? Szebb, mint te?

– Szeplős és nagy a szája.

– Vonzóbb?

– Azt mondta, hogy gátlástalan, mindent megcsinál, azt akarta, hogy én is olyan legyek!

– Miben?

– Semmi közöd hozzá!

– Ezek szerint mindenről tudsz, ami köztük történt?

– Igen.

– És a lány is tud arról, ami kettőtök között történt?

– Fejezd már be!

– Akkor miről beszéljek? A sámánasszonyról?

– Bosszút akarok állni!

– Mint a sámánasszony?

– Ő hogy tette?

– Minden asszony félt az átkától, de minden férfi szeretett vele beszélni, vonzotta, aztán eltaszította

őket magától. Púderezni kezdte az arcát, oltárt állított, nyilvánosan hívta magához a szellemeket és démonokat, mindenki félt tőle.

– Miért tette mindezt?

– Tudnod kell, hogy hatévesen jegyezték el, férje még az anyósának a hasában volt, tizenkét évesen dajka lett belőle, a férje még kis taknyos. Egyszer itt ezen a deszkapadlón, a szalmán erőszakolta meg az apósa, tizennégy évesen. Attól fogva, ha csak ketten maradtak a házban az apósával, majd meghalt az ijedtségtől. Később a férjét ölelgette, de a kisfiú csak a mellbimbóját harapdálta. Nehezek voltak az évek, amíg arra várt, hogy a férje elbírja a hordrudat, fát vágjon, kapáljon, és amikor végre felnőtt és tudta, hogy nagyon szereti, agyonzúzta magát. Apósáék már megöregedtek, a föld és a háztartás mind rá maradt, de nem is korlátozták semmiben, mert nem házasodott meg újra. Most pedig, hogy apósa és anyósa is meghalt, valóban hisz abban, hogy beszélni tud a szellemekkel, áldása szerencsét hoz, átka szerencsétlenséget, így természetesen füstölőpénzt kérhet. A legelképesztőbb azonban, hogy mikor egy tízéves lányt hozott transzba, a lányból a sohasem látott nagynyja szólalt meg, és mindenki halálra rémült, aki ott volt...

– Gyere át, félek! – kérlel.

18

Elérkezek a Caohai partjára, ahonnan a Wu-folyó ered, felhős, nagyon hideg nap. A tó partján új épület áll, a nemrég létrehozott természetvédelmi terület irodája. A magas kőalapra felépített ház magányosan álldogál a hatalmas mocsaras területen. Az összeköttetésül szolgáló kis út is puha sárból volt. A tó jócskán visszahúzódott, helyét itt-ott már fű nőtte be. Felmegyek az épület lépcsőjén, az emeleten tágra nyitott nagy ablakú, világos szobákat találok, mindenhol madarak, halak, rovarok preparátumai felhalmozva.

Az iroda vezetője széles arcú, magas férfi. Bedugja az elektromos melegítőt, nagy zománcozott lábosban teavizet forral, ráül a melegítőre, invitál, hogy melegedjek fel, igyák teát.

Tíz évvel ezelőtt még több száz kilométernyire húzódott ez a magassíkon fekvő tó, mondja, a hegyeket erdők borították. Húsz évvel ezelőtt a fekete erdősség egészen a tó partjáig ért, gyakran láttak tigrist a tó partján. Mára a lekopasztott hegyeket teljesen kifosztották, főzésre sincs tűzifa, nemhogy fűtésre. Különösen az utóbbi tíz évben, ahogy hidegebb lett a tavasz és a tél, korán jön a fagy, és nagy a szárazság tavasszal. A kulturális forradalom alatt a forradalmi bizottság elhatározta, hogy termőföldet csinál a tóból. Százezer embert mozgattak meg, csatornákat robbantottak, de nem volt olyan könnyű kiszárítani az évmilliók alatt kialakult tavat. Tornádó söpört végig a tó felett abban az évben, a tó fekete sárkánya nem maradt itt tovább, elrepült, mondták. Most harmadára csökkent a víztükör, és körös-körül minden mocsár, ami csak azért sem szárad ki, a többit meg még nem sikerült visszaállítani eredeti állapotába.

Az ablakban erős távcső áll, a lencséken keresztül fehéren fodrozódik a kilométerekre lévő tó. Szabad szemmel csak egy árnyék, de valójában hajó, a hajó orrában két alak, de az arcukat nem látni, egy másik a hajó végében hálót dob a vízbe.

– Ilyen hatalmas vízterületet nem lehet őrizni, mire odaérünk, már el is tűntek – mondja.

– Sok a hal a tóban? – kérdezem.

– Könnyen foghat az ember ötszáz kiló halat is. A gond az, hogy robbanóanyaggal halásznak. Kapzsi az ember, nincs mit tenni – ingatja a fejét a természetvédelmi iroda vezetője.

Jött ide az ötvenes évek elején egy külföldön doktori fokozatot szerzett férfi Sanghajból, saját elhatározására, tele lelkesedéssel. Hozott magával négy éppen végzett biológus és tengerbiológus diákot, majd létrehozott egy nevelőállomást, ahol sikeresen tenyésztett nutriát, hermelint, pöttyös fejű ludat, halakat és vízimadarakat, de nézeteltérése támadt néhány orvhalász paraszttal. Egy nap lesből megtámadták a kukoricamezön, bekötötték a szemét, és egy zsák kukoricát akasztottak a nyakába. Azzal vádolták, hogy ellopta a kukoricát, és addig verték, amíg vért köpött. A megyei tanács vezetői nem szándékoztak fellépni az értelmiségi érdekében, az öreg meghalt anélkül, hogy visszanyerte volna az eszméletét, a nevelőállomást feloszlatták, a nutriákat szétosztották a tanács alosztályai között és megették.

– Él még valaki a családjából? – kérdezem.

– Nem tudja senki, a munkatársait már régen áthelyezték Zhongqingba és Guiyangba egyetemeken tanítani – mondja.

– Senkit sem érdekelt a dolog azóta?

Amikor a megye archívumának régi papírjait rendezték, akkor akadtak rá tucatnyi jegyzetfüzetére, jegyzetekre Caohai élővilágáról, figyelmesen jegyezte fel, amit látott, és élvezetes nyelven. Ha érdekel, megmutathatja.

Tompa hangot hallani, mint mikor egy öregember a torkát köszörüli.

– Mi ez? – kérdezem.

– Darvak – mondja.

Levisz az emeletről, a földszinten a nevelőszobában, vasrácsok mögött méteres vörös fejű és néhány szürke fekete nyakú daru, időről időre tompa hangot hallatnak. A fekete nyakú megsebesült a lábán, mondja, elfogták, hogy meggyógyítsák, a szürkék ebben az évben keltek ki a tojásból, nem tudtak még repülni, de kiestek a fészekből, ezért hozták őket ide. Régebben, késő ősszel darucsapatok jöttek telelni, a nádasban, a földeken, mindenhol látni lehetett a madarakat, aztán szinte kipusztulásig vadászták őket. Létrejött a természetvédelmi terület, két éve már hatvan jött ide, tavaly háromszáz fekete nyakút lehetett látni, még több szürkét, de vörös fejűt egyet sem.

Megkérdezem, hogy lemehetnek-e a tóhoz. Majd holnap, mikor feljön a nap, felfújja a gumicsónakot és körbevisz a tavon. Ma erős a szél, és hideg is van.

Elbúcsúzom tőle és lesétálok a partra.

Egy ösvényt követek a hegyoldalon, és elérek egy hét-nyolc házas kis faluba. A házak tartógerendái mind kőből készültek, csak a kertekben és a házak előtt nő néhány fa, törzseik nem vastagabbak egy rizsestálnál. Tíz éve még a falu határáig ért az erdő.

Lemegyek a tópartra a saras mezők közti kis utakon. Túl hideg van, hogy levegyem a cipőmet, de egyre puhább a föld, ahogy megyek előre, egyre vastagabb a cipőmre tapadó sár. Elöl véget érnek a földek, a vízparton egy csónak és egy gyerek. A gyerek kis vödröt és egy horgászbottot tart a kezében. Gondolom, odamegyek hozzá és megkérem, hogy vigyen ki a vízre.

– Ezzel a csónakkal ki lehet menni a vízre? – kérdezem.

Mezítláb van, a nadrágszárai feltűrve a térdéig, tizenhárom vagy tizennégy éves lehet. Nem néz felém, hanem távolabb, mögém. Visszafordulok, a falu szélén egy alak hívja. Nagyon messze, úgy tűnik, színes kabátot viselő lány. Lépek még egyet a fiú felé, a cipőm beleragad a sárba.

– Ai, yi, ya, yo... – nem lehet érteni a messziről jövő kiáltást, tiszta és szép hang, biztosan hívja a fiút, és ő el is sétál mellettem a horgászbottal.

Egyre nehezebb továbbjutnom, de ha már idáig elértem, be akarok menni a tóra. Talán tízlépésnyire lehet tőlem a csónak, csak oda kell érnem, ahol a fiú állt az előbb, ott viszonylag szilárd a sár, és onnan fel lehet jutni a csónakba. A csónak orrába bambuszrúd van tűzve, a nádasból előbukkanó vízimadarak röppennek fel, gágogó vadkacsák. A part felől fúj a szél, hallani a két gyereket a távolból, de a közeli madarakat nem.

Ha kilököm a csónakot a nádasból, gondolom, elérhetek a széles víztükörré, egyedül sodródhatok a fennsíkon fekvő tavon, nem kell senkihez sem szólnom; nem lenne rossz eltűnni itt, a hegyi tájban, ahol a tó és az ég eggyé válik.

Felemelem a lábamat, lépek még egyet előre és lábikráig süllyedek a sárba. Nem merek az elülső lábamra támaszkodni, tudom, hogyha a térdemig érne, nem fogok tudni kiszabadulni belőle. A hátsó lábam sem merem megmozdítani, se előre, se hátra; csapdába estem. Nevetséges szituáció persze, de a probléma nem az, nem lát senki, senki sem tud kinevetni, senki sem tud kiszabadítani, ami még rettenetesebb.

Lehet, hogy megpillantanak az iroda emeleti távcsőjével, ahogy én is láttam az embereket a csónakon, de a távcsőben csak elmosódott alak vagyok, nem lehet kivenni az arcomat. Még ha ki is élesítik a keresőt, azt gondolják majd, hogy egy paraszt igyekszik a tóra, hogy kiegészítse a jövedelmét, ami senkit sem érdekel.

A magányos tóról eltűntek a vízimadarak, a csillogó víztükör lassan elhomályosodik. Megnyílik az alkonyat a nádasból, a hideg felemelkedik a lábam alól. Megborzongok a hidegtől, már rovarok hangját sem hallani, nem kuruttyolnak a békák. Ez lenne a minden jelentést vesztett őseredeti magány,

amit keresek?

Ezen a hideg, késő őszi éjszakán vastag sötétség burkolja be az őseredeti káoszt, nem lehet megkülönböztetni az eget és a földet, a fát és a sziklát, az utat pedig egyáltalán nem látni, egy helyben kell maradnod, lábaid nem mozdulnak, előrehajolsz, kinyújtod a karjaidat, tapogatózol, tapogatózol a sűrű, sötét éjszakában, hallod, hogy mozog, de nem a szél, hanem ez a sötétség, nem tudod hol a fent, a lent, a jobb, a bal, a közel, a távol, az előbbi és a későbbi, eggyé válsz a káossal, még tudod, hogy formával rendelkező tested volt egyszer, de ez a forma gyorsan eltűnik a tudatodból, a tested fénysugarat bocsát ki, halvány, mint gyertyaláng a sötétben, fénye van, de nem meleg, hideg fénysugár, mely betölti a testedet, túl a tested körvonalain, túl a tudatban lévő körvonalakon, karjaidba fogod, őrzöd a fényt, ahogy csak tudod, a hideg és átlátszó tudatot, mert szükséged van erre az érzésre, küzdesz, hogy megőrizd, nyugodt tavat pillantasz meg, a tó túlszéljén liget, fák, melyek már lehullatták leveleiket, és fák, melyek még nem, remegnek a magas nyárfa sárga levelei, és a néhány elszáradt kis sárga levél a datolyafán, vörös fagyúfák, sűrűk és ritkák, mint egy-egy ködcsomó, a tavon nem fodrozódik hullám, csak tükröződések, tiszták és világosak, színesek, a sötétvöröstől a világospirosig, a narancssárgától a halványsárgáig és a tintazöldig, a szürkésbarnáig, a holdfehérig számtalan árnyalat, de ahogy tüzetesen szemrevételezed őket, színüket veszítik, sötétítés világosszürkévé, feketévé, fehérre válnak, és ezek árnyalataivá, mint egy kifakult, régi fekete-fehér fénykép, képek a szemed előtt, de már nem a földön állsz, hanem egy másik térben, belső képeidre meredsz visszafojtott lélegzettel, olyan tökéletes nyugalomban, hogy aggódsz, álomnak érzed, nincs okod az aggodalomra, de nem tudod elfojtani az aggodalmadat, éppen azért, mert olyan nyugodt az egész, furcsán nyugodt.

Kérdezed a lányt, látta-e a képeket.

Látta, mondja.

Látta-e a csónakot, kérdezed.

Még nyugodtabb a tó, mert rajta a csónak, mondja.

Hallod, ahogy lélegzik, kinyújtod a kezedet, hozzáérsz, végigvándorolsz a testén, megállít a karja, megragadod a csuklóját, magadra húzod, megfordul, az öledbe fészkelődik, érzed a haja melegét, megkeresed az ajkait, próbál kiszabadulni a szorításodból, egyre melegebb a teste, gyorsabban veszi a levegőt, erősen ver a szíve a tenyered alatt.

Azt akarod, hogy elsüllyedjen a csónak, mondod.

Már tele van vízzel, mondja.

Kitárod, és behatolsz a nedves testébe.

Tudta, hogy ilyen lesz, sóhajt, elernyed a teste, mintha nem lennének csontjai.

Azt akarod, hogy mondja azt, hogy ő egy hal.

Nem!

Azt akarod, hogy mondja azt, hogy szabad.

Ah, nem!

Azt akarod, hogy elsüllyedjen, hogy felejtessen el mindent.

Fél, mondja.

Mitől fél, kérdezed!

Nem tudja, mondja, fél a sötétől, mondja, fél elsüllyedni.

Vörösen égő arcokat, ugráló lángokat nyel el a sötétség, testek csavarodnak, gyengédebben kicsit, mondja, ez fáj, kiált fel. Harcol, állat vagy, üvölt. Követték, levadásztak, széjjeltépték, lenyelték. Á...

ez a sűrű tapintható sötétség, kezdeti káosz, nincs ég, nincs föld, nincs tér, nincs idő, nincs lét, nincs nem-lét, nincs lét és nem-lét, nincs nincs lét nincs nem-lét, izzó szén, nedves szem, nyitott barlang, felszálló köd, égő ajkak, hörgés torokból, ember és állat, megidézni az őseredeti sötétséget, kétségbeesésben az erdei tigris, beleveszni a gyönyörbe, felcsapó láng, a lány üvölt és sír, vadállat harap, ordít, démoné a lelke, ugrál, tűz körül, egyre világosabbak a lángok, nyom nélkül eltűnő lángok, formátlanok, kegyetlen harc dúl a köddel borított barlangban, földre zuhan, felkiált és felugrik, üvölt, fojtogat és lenyel... A tűz tolvaja megszökik, messzire tűnik a fáklyafény, mélyen a sötétségbe, egyre kisebb és kisebb, már csak babszemnyi, pislákol a hideg szélben, végül kialszik.

Nagyon félek, mondja.

Mitől félsz, kérdezed.

Nem félek semmitől, csak mondani akarom, hogy félek.

Buta gyerek, Túlpart, Mit mondasz?

Nem érted, Szeretsz?

Nem tudom, Gyűlölsz?

Nem tudom, Még egyszer sem?

Csak azt tudtam, hogy előbb-utóbb eljön ez a nap, Boldog vagy?

Tiéd lettem, beszélj velem gyengéden, beszélj nekem a sötétségről, Felemelte eget nyitó baltáját Pangu, Ne Panguról beszélj, Miről beszéljek?

A csónakról, Süllyedőben volt a csónak, Süllyedőben volt, de nem süllyedt el, De végül elsüllyedt?

Nem tudom.

Tényleg gyerek vagy.

Mesélj nekem egy történetet, Miután mindent elborított a nagy vízözön, csak egyetlen csónak maradt ég és föld között, a csónakban báty és hóg, akik nem viselték el a magányt, közel bújtak egymáshoz, csak a másik teste volt valóságos, bizonyíték, hogy léteznek, Szeretsz, A kislány engedett a kígyó csábításának, A kígyó az én bátyám.

Az yi nemzetiségből származó énekes magával visz a Caohai mögötti hegyek közt található yi falvakba. Ahogy beljebb haladunk a hegyek közt, a sziklaszirtek egyre kerekesebbek, az erdők sűrűbbek, van bennük valami őseredetien nőies.

Az yi asszonyok bőre sötét, orrnyergük magas, hosszúkás a szemük, és mind nagyon szép. Ritkán pillantanak egyenesen az idegenre, ha szűk hegyi ösvényen találkozunk, akkor is lehajtják a fejüket, nem szólnak egy szót sem, félreállnak, hogy elengedjenek.

Az yi énekes kalauzom sokyi népdalt elénekel nekem, mindegyik szomorú, tele könnyekkel, még a szerelmi énekek is.

*Holdfényes éjszakán,
Ne vigyél magaddal fáklyát,
Mert ha a fáklyát magaddal viszed,
Bánatos lesz a hold.*

*Mikor virágoznak a zöldségek,
Ne vigyél magaddal kosarat, hogy szedjél,
Mert ha kosarat viszel magaddal, hogy szedjél,
Bánatos lesz a zöldség virága.*

**Ha együtt jársz a lánnyal ki szeret,
Ne nézzél másik után,
Mert ha másik után nézel,
Bánatos lesz a lány.**

Az yik között a lányok és fiúk házasságát még mindig a szüleik intézik. A szerelmes fiatalok csak a hegyek között találkozhatnak titokban. Ha rajtakapják, a szüleik hazaviszik őket, régen ilyenkor halál várt rájuk.

**Ennivalót keres együtt a galamb és a csirke,
A csirkének van gazdája, a galambnak nincsen,
A csirkét hazaviszi gazdája,
A galamb egyedül marad.**

**Együtt játszik a fiú és a lány,
A lánynak van gazdája, a fiúnak nincsen,
A lányt hazaviszi gazdája,
A fiú egyedül marad.**

Nem énekelheti ezeket a dalokat a felesége és a gyerekei előtt, ezért eljön a szállásra, ahol lakom, bezárul az ajtó, és puha hangon yi nyelven énekel, és lefordítja nekem, amit hallok.

Hosszú köpenyt visel, széles övvel, sovány arcán bánatos szemek. Ő fordította kínaira, erőfeszítés nélkül jönnek a lelkéből az őszinte mondatok, született költő.

Megöregedett, mondja, pedig nem sokkal lehet idősebb, mint én. Már semmit sem érhet el, mondja, és én ezen meglepődöm. Két gyerek apja, mondja, a lány tizenkét éves, a fiú tizenhét, és

dolgoznia kell, hogy eltartsa a gyerekeit. Később elmegyek a házába a hegyek közti faluban, a disznóól összekötve a nagyszobával, két disznót nevel, középen tűzhely, az ágyon a szobában öreg, feketére koszolódott, vékony gyapjútakaró, a felesége is beteg, nehéz teher számára az élet.

Egy bimóhoz, yi paphoz is elvisz. Hosszú, hosszú sikátoron megyünk végig, sötét kis utcákon, míg eljutunk egy kis udvarra, ahonnan egy kapu nyílik. Kinyitja a kaput, elkiáltja magát, rögtön válaszol egy erős férfihang, kinyitja az ajtót, és beenged. Bent az ablak előtti asztal mellől feláll egy hosszú, kékköpenyes férfi. Ő is széles övét visel és fekete vászon turbánt.

Kísérőm yi nyelven mutat be a bimónak, és őt is nekem. A bimo egy Kele nevű helyről származik, nagy klánból, megkérték, hogy jöjjön le a hegyekből, és a városban lakó yik számára végezzen mágikus szertartásokat. Ötvenhárom éves. Pislogás nélkül néz rám, tiszta, világos a pillantása, de nem lehet összekapcsolódni vele, mert bár rám néz, de mégis valami mást lát, egy erdőt vagy a lelkek birodalmát.

Leülök a vele szemben álló asztal elé, az énekes elmondja, hogy miért jöttem. Éppen yi nyelven másol egy kéziratot, ecsetet használ, akárcsak a kínaiak. Végighallgatja, bólint, eltörli az ecsetet a tintásdobozban, az ecsetre rakja a tetejét, bezárja a tintásdobozt. Aztán maga elé veszi a sárgás papírra ecsettel írt szöveget, az egyik fejezet elejére lapoz, és hirtelen zengő hangon énekelni kezd.

Túl hangos ebben a kis szobában. Magasan kezd, aztán a skála harmadik és ötödik hangja között mozog, magas síkságra varázsol bennünket, távolra hallatszik a hangja.

A sötét, hideg szobában, a háta mögött, az ablakon túl ragyog a napfény, megcsillan az udvar sarán egy kakas, felemeli a fejét, mintha ő is hallgatná, de aztán hozzászokik, nem furcsállja már, csipeget tovább. Úgy tűnik, az írások kántálása már csak ilyen.

Miről énekel a bimo, kérdezem az énekest. Temetéskor énekelt szöveg, mondja, ősi yi nyelven van, ő sem ért sokat belőle. Megkérdeztem korábban őt az yi esküvői és temetési szokásokról, és hogy megnézhetek-e egy olyan temetési szertartást, amiről beszélt, de ilyet már nehéz találni. Hallgatom, ahogy a bimo torokból indítja a hangot. Bár erős a qi energiája, már öregszik. Ahogy hallgatom, látom a temetésen felvonulókat: csapatnyi dobost, suonát fújókat, zászlóhordókat, papírembert, papírlovat vivőket és a halott családját. Az asszonyok lovon ülnek, a férfiak puskát visznek, és lönek végig az úton.

Látom a bambuszdarabokból és színes papírból összeragasztott lélekházat a koporsó tetején, és az ágakból font falat körben. A temetőben hatalmas máglyák égnek, és a családok a halott klánjából körbeülik ezeket, az egyre nagyobb lángok felcsapnak az égbe a gyászdallal, az emberek ugrálnak, táncolnak, a dobokat és gongokat verik, elsütik a puskákat.

Az emberek sírva és üvöltve jönnek erre a világra, ezért nagy lármát kell csapni, hogy eltávozhassanak, ez hozzátartozik az ember természetéhez.

Nem csak a fensík yi falvaiban él ez a szokás, a Jang-ce hatalmas folyásvidékén mindenhol lehet találni hasonlót, de nagy részük leegyszerűsödött, elveszítette eredeti jelentését. A Szecsuan tartománybeli Fengdut Szellemeik Városának is hívják, ez az ősi ba népcsoport eredeti lakhelye. Nem olyan régen a megyeszékhely egyik áruházát vezető igazgató apjának a temetését a régi szokások szerint végezték, a koporsóra felkerült a papírokból összeragasztott lélekház. A temető kapuja előtt, az egyik oldalon a temetésre jött emberek kerékpárjai sorakoztak, a másik oldalon koszorúk, papíremlékek és papírlovak. Az út mellett három asztalnál muzikusok váltották egymást és játszottak egész éjszaka, de a gyászoló család és a barátok nem énekeltek, nem táncoltak, hanem pókereztek az udvaron. Mikor lefényképeztem volna ezt a mai temetési szokást, a szervező elvette a fényképezőgépet és a papírjaimat követelte.

Persze akadnak még, akik éneklék ezeket a dalokat. A chu népcsoport eredeti lakóhelyén, Jingzhouban és Jiangling környékén máig áthagyományozódtak az énekek, melyeket désza-ütő

daloknak is neveznek, és a falvak taoista szerzetesei adják elő boráldozatokkal. A Zhuangziben is találhatunk bizonyítékot erre. Amikor Zhuangzi a feleségét siratta, egy dézsán dobolt és énekelt, a gyászt úgy viselte, mint valami örömteli eseményt, hangos lehetett az az ének.

Az yi népcsoporttal foglalkozó kutatók bebizonyították, hogy Fuxi, a han kínaiak ősapja is az yik tigrisoteméből eredeztethető. A ba és chu népcsoportok területein is mindenhol megtalálhatóak a tigrisotem emlékei. A Szecsuánban előkerült Han-dinasztia korabeli téglákon látható Nyugati anyakirálynő is valójában egy emberarcú anyatigris. Az yi énekes falujában az ágakból font kerítések előtt a földön két gyereket láttam játszani, ők is vörös fonállal hímzett tigrisfej-sapkát hordtak, ugyanolyan, amelyet Dél-Jiangxi és Dél-Anhui tartományban is láttam a gyerekeken. Még az okos jiangsuiek és a zhejiangiak is, akik a Jang-ce alsó vidékén fekvő hajdani Wu és Yue királyságból származnak, még most is félnek a tigrisanyától. Lehet, hogy a matrilineáris társadalom tigrisanyatotem tiszteletének emléke ez a tudattalanban? A történelem mindig homályos, csak a bimo éneke hangos és tiszta.

Megkérdezem az énekest, hogy le tudná-e nekem fordítani nagyjából a szöveget. Útmutatás a halott lelkének a túlvilágon, mondja, az égben lakozó szellemekről és a négy égtáj szellemeiről, a hegyek és a vizek szellemeiről, végül arról, hogy honnan jöttek az őseink. Ezt az útmutatást követve a lélek visszatérhet az ősei földjére.

Megkérdezem a bimót, hogy hány puska volt a legnagyobb temetésen. Megáll, elgondolkodik, több mint száz, fordítja az énekes, de látta egy főnök temetését, tizenkétezer puskásat, az apja tartotta a szertartást. Tizenöt éves volt akkor, és segített az apjának, örökletes bimo család az övék.

Az egyik yi vezető a faluból lelkesen biztosít számomra egy kis terepjárót, hogy elvigyen Yancangba megnézni az ősi király ég felé néző sírját, ötven méter magas kerek sírdomb behorpadt tetővel. Mikor megőrültek az emberek, hogy minden földet meg kell művelni a forradalomért, elvitték a háromszintes sírdomb köveit és mésszé égették, még a halott maradványait tartalmazó cserépedényeket is kiásták és összetörték, majd kukoricát vetettek a kopasz dombtetőre, mára semmi sem maradt, csak néhány alacsony bokor meg a szél. Az yi kutatók kimutatták, hogy a Han- korból származó Feljegyzések a Huayang országról című munkában említett régi ba sírok hasonlóak az yi ég felé néző sírokkal, az ősök tiszteletéből erednek és az égi jelenségek megfigyelésére is használatosak.

Véleménye szerint az yi népcsoport ősei a Szecsuán északkeleti részén található Aba térségből származnak, a qiang népcsoporthoz hasonlóan. Azon a helyen született a qiang származású Nagy Yu. Egyetértek vele, a qiangok és yik bőre, arca és testfelépítése nagyon hasonló, onnan jövök éppen, én is megerősíthetem. Megveregeti a vállamat, inni invitál, és rögtön barátokká válunk. Megkérdezem, hogy az yik vérrel kevert italt isznak-e mikor barátságot kötnek. Úgy van, mondja, megölt kakas vért kell az italba csepegtetni, de az ő kakasa már a lábosban fő, meg kell várni, amíg elkészül, és akkor majd iszunk hozzá. Van egy lánya, aki Pekingbe ment tanulni, megkér, hogy ügyeljek rá. Írt egy forgatókönyvet is, az yi népcsoport egyik hősi elbeszéléséből vette az alapanyagot, tragikus történet. Azt mondja, ha talállok egy filmest, hogy leforgassa, meg tudja szervezni, hogyyi lovasok is részt vegyenek a forgatáson. Azt gondolom, hogy ő fekete yi, akik rabszolgatartó nemesi csoport voltak. Nem tagadja. Tavaly a Daliang hegyekben volt egy yi vezetővel, akiről kiderült, hogy közösek az őseik tizegynéhány vagy pár tucat generációval korábbról, pontosan nem emlékszem.

Régen az yi társadalomban szigorú volt a klánok elkülönülése, kérdezem. Például, ha egy férfi és egy nő megházasodott vagy szexuális kapcsolatot létesített ugyanabból a klánból, akkor kivégezték mindkettőt? Ha anyai unokatestvérek megházasodtak vagy szexuális kapcsolatot létesítettek, kivégezték őket? Ha egy fehér yi rabszolga és egy fekete yi asszony szexuális kapcsolatot létesített, a férfit kivégezték, a nőnek pedig öngyilkosságot kellett elkövetnie?

– Igen – mondja –, de nem volt ez ugyanígy a han kínaiak között?

Elgondolkodom, hát igen.

Azt hallottam, hogy az öngyilkosság akasztást, méregevést, hasfelvágást, vízbe fulladást és szikláról legrást jelentett, a kivégzés pedig megfojtást, agyonverést, kőhöz kötve vízbe dobást, szikláról lelőkést, karddal vagy lándzsával felnyársalást jelentett. Valóban így volt ez, kérdezem.

– Nagyjából – mondja –, de nem így volt ez a han kínaiak között is?

Ahogy belegondolok, valóban.

Voltak más kegyetlen büntetéseik is, kérdezem. Saroklevágás, ujjlevágás, szemkikaparás, szemmegkarcolás, füllemszés, orrátdöfés?

– Mind megtörtént – mondja de régi dolgok ezek, és nem nagyon különböznek attól, ami a kulturális forradalom alatt történt.

Valóban úgy van, gondolom, és nem szűnik meg a döbbenetem.

A Daliang-hegyekben, mondja, találkozott egy Kuomintang-katonával. Azt mondta, a Huangpu-akadémián végzett, ebben és ebben az évben, ebben és ebben az osztályban, ebben és ebben a hadosztályban, ebben és ebben a században volt tiszt. Negyven évvel ezelőtt került rabszolgaságba, megszökött, de elkapták megint, bilincsbe verve vitték a piacra, és negyven ezüstért adták el egy másik rabszolgatartónak. Mikor a kommunisták kerültek hatalomra, már rabszolga volt, senki sem tudott arról, mivel foglalkozott korábban, így számos politikai kampánytól megmenekült. Most, hogy a két párt együttműködéséről beszélnek, már ő is elmondhatja a történetét, a megyei tisztségviselők még valami bizottság tagjává is meg akarták tenni, de ő nem egyezett bele. Már hetvenéves, öt gyereke van attól a két rabszolganőtől, akiket korábbi gazdája bocsátott a rendelkezésére. Összesen kilenc gyereke született, de négy meghalt. A hegyek között marad, nem kutat a hajdani felesége és gyerekei címe után. Regényt írok, kérdezte. Ingyen odaadja nekem a történetét.

Vacsora után kilépek házából a koromsötét utcára, nincsenek utcai lámpák, két oldalon az ereszek között a szürke ég vékony csíkja. Ha nem lett volna ma a piac napja, yi és miao turbánok töltenék meg az utcát, nem különbözik ez az utca az összes többi belső-kínai város utcájától.

A szállásomra visszafelé menet elhaladok egy mozi kapuja előtt, nem tudom, játszanak-e filmet még, de ragyogó fény világítja meg a formás kebleket és a csábító szemeket a poszteren, a film címében a nő vagy a szerelem szó biztosan szerepel. Látom, hogy még korán van, nem akarok visszamenni négyágyas üres szobámba. Egy új barátom háza felé veszem az irányt, akivel itt ismerkedtem meg. Régészetet tanult az egyetemen, nem tudom, hogyan került ide, nem is kérdeztem. Ő sem panaszkodott, csak annyit mondott, hogy nincsen doktorátusa.

Véleménye szerint az yi népcsoport elsősorban a Jinsha-folyó és az abból elágazó Yagong-folyó folyásvidékén található meg, őseik a qiangok. A Shang- és Zhou-korban, amikor a középső fennsíkron összeomlott a rabszolgatartó rendszer, őseik lassan dél felé vándoroltak, egészen idáig. A Hadakozó fejedelemségek korában, mikor Qin és Chu harcban állt egymással, elfoglalták Qianzhongot, a hat törzs csoportokra oszlott és tovább költöztek Yunnanba. Megcáfolhatatlan bizonyítékok találhatók erről a Dél-keleti yi feljegyzések című szövegben. Tavaly azonban felfedezett több mint száz kora kőkorszaki kőeszközt Caohaiban. Később ugyanott új kőkorszaki eszközöket is talált, olyan formában eltemetve, mint amelyek a Jang-ce alsó vidékén Hemudunál is előkerültek. A szomszédos Hezhangban kereszt formájú épületek maradványait is megtalálta, ezért úgy gondolja, hogy az új kőkorszakban ez a terület kapcsolatban állt a fehér yue kultúrával.

Azt gondolja, hogy kőeszközöket nézni jöttem, elő is szed a gyerekágy alól egy doboznyit. Egymásra nézünk és elnevetjük magunkat.

– Nem a kövek miatt jöttem – mondom.

– Igaz, van fontosabb dolog is, mint a kövek. Gyerünk! Gyerünk! – az ajtó mögötti sarokba rakja a

dobozt, és kiált a feleségének: – Hozzál innunk!

Éppen ittam, mondom.

– Ne aggódj, igyál amennyit csak bírsz, és dőlj le nálam!

Úgy tűnik szecsuaáni. Közel érzem magam hozzá a szecsuaáni kiejtése miatt, és szecsuaáni nyelvjárásban kezdek vele beszélgetni. A felesége ételt készít, ami kihozza az ital ízét. Jó kedve támad, beszél erről-arról, a halárustól vett sárkánycsontokról, melyek valójában Caohai iszapjából előásott sztegodon kövületek, hogyan tartottak délutáni értekezletet a város vezetői arról, hogy vegyenek-e egy abakuszt.

– Mielőtt megvennék, meg kell bizonyosodniuk perzseléssel, hogy a golyók tehénszarvból vagy festett fából készültek-e.

– Hogy megbizonyosodjanak, eredeti-e!

Halálra nevetjük magunkat, hogy a hasunk is belefájdul, ritkán vidám ennyire az ember.

Mikor elhagyom a házát olyan könnyűnek érzem magam, ami ritka itt a fennsíkon. Éppen eleget ittam, a kapacitásom nyolctizedét. Később jut csak eszembe, hogy elfelejtettem venni a dobozból egy kőbaltát, amit még egy Yuan nevezetű ember leszármazottja használt. A dobozra mutatott az ajtó hátsó sarkában: – Vegyél, amennyit csak akarsz! Őseinktől ránk maradt kincsek ezek.

Fél a patkányoktól, mondja a lány, az is elég, hogy hallja őket a padlódeszkán szaladni. Fél a kígyóktól. Ez a hegy tele van kígyóval; attól fél, hogy egy pöttyös kígyó leesik a gerendáról, becsusszan a takarója alá, azt akarja, hogy öleld szorosán, fél a magánytól, mondja.

Hallani akarja a hangodat, mondja, megnyugtatja a hangod. A karodra akarja rakni a fejét, így van mire támaszkodnia. Hallani akarja, amit mondasz, mondd csak tovább, ne fejezd be, így nem magányos.

Hallani akarja a történeteidet, mondja, tudni akarja hogyan került a folyópartról, a családjá háza elől elrabolt lány a Második Báty tulajdonába. Hogyan hódolt be a lány a Második Bátynak, hogyan lett első számú felesége. Végül hogyan halt meg a Második Báty az ő keze által.

Nem akarja hallani a folyóba ugrott városi lány történetét, ne beszélj a felpuffadt holttestről, amit kihalásztak a folyóból, nem akar megint az öngyilkosságra gondolni, és a sárkánylampionos fesztiválon összetört végtagokról sem akar hallani. Túl sok vért látott a kórház műtőjében. Olyan érdekes történeteket akar hallani, mint Gyöngyvirág asszonyé, mondja, de ne mondj neki erőszakos történeteket.

Voltál-e már így másik lánnyal, kérdezi. Nem azt kérdezi, hogy csináltad-e már lánnyal, hanem hogy csaltál-e már mást is a hegyek közé, vagy ő az első? Mondja meg ő, mondd, de honnan is tudhatná, mondja. Találgasson, mondd. Nem tudja kitalálni, mondja, de ha volt is ilyen, úgysem fogod elmondani neki. Meg nem is akarja tudni, mondja, ő csak azt tudja, hogy a saját elhatározásából jött, ezért ha becsaptad, csak magának köszönheti, és nem kíván mást, mondja, csak azt akarja most, hogy értsd meg, foglalkozz vele és szeresd.

Mondja, mondja, mikor először hatolt belé, nagyon durva volt vele, nem te, hanem az a barátja, egy kicsit sem foglalkozott vele. Ő akkor teljesen passzív volt, nem akart semmit sem, nem jött izgalomba. A férfi letépte a szoknyáját, és a lány egyik lába végig a földre ért az ágy szélén. Önző volt az a férfi, egy kakas, aki csak meg akarta hágni. Persze ő is szerette volna, de nem esett jól, nagyon fájt. Tudta, hogy fájni fog, csak elvégezte a feladatát, hogy beleszeressen, és elvegye feleségül.

Mikor együtt volt vele, egy kicsit sem élvezte, és amikor látta a lábain lefolyni a spermát, elhányta magát. Utána, amikor csak megérezte azt a szagot, hányingere támadt. Csak egy élvezeti tárgy volt a férfi számára, és mikor az hozzáért azzal a dologgal, undort érzett a saját teste iránt.

Most először engedte el magát, mondja, először szeretett férfit a testével. Nem volt hányingere, köszönettel tartozik neked, köszönettel, hogy ilyen örömet okoztál neki. Így akar rajta bosszút állni, azon a barátján, meg akarja mondani neki, hogy lefeküdt egy másik férfival. Egy nála sokkal idősebb emberrel, férfival, aki tudja őt élvezni és élvezetet tud adni neki.

Tudta, hogy ilyen lesz, mondja, tudta, hogy be fog engedni, tudta, hogy minden védekezésével csak saját magát akarta becsapni, de miért bünteti magát így? Miért nem képes arra, hogy maga is élvezze, ami élvezni való? Életet adott neki, mondja, reményt, élni akar tovább, megint van mire vágyakoznia.

Mikor kicsi volt, mondja még, volt egy kutyájuk, aki szerette őt felébreszteni a nedves orrával, néha fel is ugrott az ágyába, és ő szerette átölelni. Az anyja azt mondta – a valódi, nem a mostohaanyja hogy bolhás lehet a kutya, és nem engedte be a szobába, ahol aludt. Egyszer piros kiütések jelentek meg az egész testén, a kutya bolháitól, mondta az anyja. Aztán nem lehetett kutyát tartani a városban, és egyszer, mikor nem volt otthon, a sintérek elvitték és megölték a kutyát, sírt és nem ette meg a vacsoráját. Úgy érzi, nagyon jólelkű kislány volt. Nem érti az emberek kegyetlenségét. Miért nincsen együttérzés az emberek között? Nem érti, miért mondja most ezt, mondja.

Folytassa csak, mondd.

Nem érti, hirtelen miért dől belőle ennyire a szó, mondja, miért nem tudja abbahagyni.

Jól beszél, mondod.

Sohasem akar felnőni, mondja, és fel akar nőni mégis, szeretné, ha szeretnék, ha figyelnék rá, de fél a férfiak tekintetétől. A férfiak tekintete mindig parázna, nem az ember szépségét keresik, mikor ránéznek, hanem valami mást.

Férfi vagy te is, mondod.

Te kivétel vagy, mondja, felszabadultnak érzi magát veled, azt akarja, hogy átöleld.

Nem gondolja, hogy te is parázna vagy?

Ne beszélj így, mondja. Nem érzi úgy, téged kedvel. Mindenedet közel érzi magához, csak most tudta meg, hogy mi az, élni, mondja, de van úgy, hogy nagyon fél, mondja, úgy érzi, hogy az élet egy feneketlen üreg.

Úgy érzi, senki sem szereti igazán, senki sem szereti, mi értelme lenne tovább élni egy ilyen világon? Ettől fél igazán, mondja, de a férfiak szerelme önző, mindig birtokolni akar, de mit adnak cserébe?

Ők is adnak valamit, mondod.

Csak amit ők akarnak.

De nem ugyanolyan szükségesek a nők számára a férfiak? Nem az ég akarata, hogy ayin és a yang mint a köszörűkő két darabja összekapcsolódjon, ilyen az emberi természet, nem kell félnie semmitől, mondod.

Felizgatod, mondja.

Biztosan élvezi, kérdezed.

Amíg mindez ilyen természetes, mondja.

Gyere és fogadd el egész testeddel, izgatod.

Ah, énekelni akar, mondja.

Mit akar énekelni, kérdezed.

Rólad és rólam, mondja.

Énekelj, amit csak akarsz, hangosan énekelj, biztatod.

Azt akarja, hogy simogasd.

Azt akarod, hogy engedje el magát, mondod.

Azt akarja, hogy csókold meg a mellbimbóit.

Megcsókolod.

Ő is szereti a te tested, mondja, semmi sem riasztó rajta, mindent megcsinál, amit csak akarsz, látni akarja, ahogy beléhatolsz, mondja.

Igazi nő lett, mondja.

Igen, mondja, nő, akit férfi birtokol, nem tudja, milyen marhaságokat beszél, mondja, nem élvezett még ennyire semmit, mondja, egy hajón ringatózik, mondja, csak sodródik valamerre, és nem ő irányít. Csak sodródik a fekete tengeren, ő és te, nem, csak ő egyedül, nem fél valójában, csak üresnek érzi magát, meg akar halni, meghalni is kísértés, le akar süllyedni a tenger mélyére, fulladjon csak bele a fekete vízbe, szüksége van rád, a tested melegére, az is megnyugtatja, ahogy elnyomod, tudod ezt, kérdezi, nagyon nagy szüksége van rá!

Férfira van szükséged? Édesgeted.

Igen, egy férfi szerelmére van szükségem, arra, hogy birtokoljanak. Igen, mondja, igen, kívánja,

hogy birtokolják, el akarja engedni magát, mindent el akar felejteni, ah, hálás neked, először, mondja, feszült volt, igen, akarta, mondja, tudta, hogy akarja, de mégis nagyon félt, nem tudta, mit tegyen, sírni akart, sikítani, azt akarta, hogy ragadja el a vihar a vadonban, hogy lemeztelenítse, ágak csapódjanak a testéhez, amíg fel nem sebzik, fájdalom, amiből nincs menekvése, vadállatok tépjék szét! Láta őt, mondja, a fekete ruhás asszonyt, saját melleit simogatni, azt a mosolyt, ahogy megy az úton, ring a csípője, parázna asszony, mondja, te úgysem érted, úgysem érted ezt, nem értesz semmit sem, te hülye!

Busszal hagyom ott a Yunnan és Guizhou tartomány határán fekvő yi nemzetiségi területet, megérkezem Shuichengbe, és vagy fél napot várok a vonatra. Az állomástól még távol a város, nem város, ahol vagyok, de nem is vidék, bizonytalanul érzem magam. Különösen azért érzem bizonytalannak magam, mert megpillantok egy feliratot egy öreg, megfeketedett gerendájú ház ablakpárkányán, az utcában, ami nem is utca: „Ha gyermekek játszanak az ablakon kívül, belül és kívül nyugalom van.” Már nem előre haladok tovább, hanem visszalépek a gyerekkoromba, mintha nem mentem volna keresztül a háborún, forradalmon, összejöveteleken, bírálaton és önbírálaton, száznolcvan fokos és nem teljesen száznolcvan fokos fordulatot vevő reformokon, mintha nem haltak volna meg a szüleim, mintha nem lett volna részem szenvedésben, mielőtt még felnőttem volna, és majdnem kicsordulnak a könnyeim.

Később leülök a sínek mellé lepakolt fatuskókra, hogy elgondolkodjam egy kicsit a dolgaimon, de jön egy nő, harmincas, fájdalmas arcú, és azt akarja, hogy segítsék vonatjegyet venni neki. Valószínűleg hallotta az előbb, mikor a jegy árusablaknál beszéltem, hogy nem a helyi nyelvjárást használom. Pekingbe akar menni a bíróságra, de nincsen pénze. Mi a dolga a bíróságon, kérdezem. Jó sokáig beszél, de nem lesz tőle okosabb az ember, valami igazságtalan perről van szó, ami a férje halálát okozta, de senki sem vállalta eddig a felelősséget, így nem kapott semmi kárpótlást; adok neki egy juant, és elküldöm, tovább sétálok, majd leülök a folyó mellé, még jó néhány órát gyönyörködöm a túlpártban.

Este nyolc után végül megérkezem Anshunba. Először el kell helyeznem egy csomagmegőrzőben az egyre nehezebb hátizsákomat, benne Han-kori mintás téglá Hezhangból, ahol a parasztok disznóólakat építettek ezekből a sírokból származó téglákból. A csomagmegőrző ablakában ég a lámpa, de nincs ott egy lélek sem, erősen kopogtatok az ablakon, aztán előjön egy nő, ráköt egy kis táblát a csomagomra, elveszi a pénzt, felrakja a csomagot egy üres polcra, és visszamegy oda, ahonnan jött. A tágas váróterem üres, nem olyan, mint egy állomás, ahol emberek nyüzsögnek, hátukat a falnak vetik, lefekszenek a padra, csomagjaikon üldögélnek, vagy csak sétálgatnak, és néhányan adnak-vesznek. Otthagynom az üres állomást, hallom a saját lépteimet.

Sötétszürke felhők sodródnak gyorsan a fejem fölött, de világos az éjszakai ég, vastagok a magas alkonyat és az alacsony felhők színei. A szemem előtt kerek körvonalú hegyek emelkednek a síkságból, olyanok, mint az érett nők mellei, túl közletről óriásiak és nyomasztóak. Nem tudom, vajon a fejem fölött gyorsan sodródó felhők miatt-e, de úgy érzem ferde a föld, egyik lábam hosszú a másik meg rövid, pedig nem is ittam semmit. Ilyen furcsa érzésem támadt ezen az anshuni éjszakán.

Találok egy kis szállodát szemben az állomással. Az alkonyati sötétségben nem látom az épület felépítését, de a szoba kicsi, mint egy galambkalitka, a fejem szinte a plafonhoz ér, csak arra jó, hogy feküdjön benne az ember.

Kimegyek az utcára, mely tele ételárusokkal, a székek kint a járdán, villanykörték fénye, de érdekes módon sehol egy vendég. Furcsa éjszaka, nincs elég étvágyam ahhoz, hogy itt egyek. Néhány tucat méternyire azonban látok két vendéget, leülök velük szemben egy asztalhoz, marhahúsos rizsesztétát rendelék chilivel.

Két sovány férfi, egyiküknél ón boroscancsó, a másik férfi egyik lába a padon, mindketten mintás borospoharat tartanak a kezükben, úgy tűnik, ételt nem rendeltek. Egy-egy pálcika végeit fogják, a másik végén összeérintik. Száritott garnéla, kiáltja az egyik, rudat vinni, mondja a másik, egyik sem nyer, elveszik a pálcikákat. Italparancsolást játszanak. Összegyűjtik a szerencséjüket, és megint összeérintik a pálcikák végét. Rudat vinni, mondja az egyik, kutya, mondja a másik, a rúd erősebb, mint a kutya, a kutya veszített. A győztes kidugaszolja a boroscancsót, és önt a másik kis, mintás

borospoharába, a vesztes egy hajtásra kiissza, és megint összeérintik a pálcikákat. Lassú, kimódolt mozdulataik arra készítetnek, hogy elgondolkozzam, nem taoista halhatatlanok-e, de tüzetesebben megvizsgálva az arcuk is mindennapi. Mindenesetre a taoista halhatatlanok játszhatnak így.

Megeszem a marhahúsos rizsesztésztámat, felállok, még mindig hallom, hogy játszanak, nagyon hangosak ezen az elhagyatott utcán.

Egy régi utcába érkezem. Mind a két oldalon hamarosan összedőlő öreg házak, az ereszek az egyre szűkebb utca közepéig tartanak, majd szinte összeérnek, úgy tűnik, mindjárt összeroskad az egész. Minden ajtó mellett egy-egy asztal, amire eladni valót helyeztek, néhány üveg bort, pomelót, szárított gyümölcsöt, és még néhány ruhadarab lóg ott, lengedezik, mint felakasztott holttestek. Végtelenül hosszú az utca, mintha a világ másik végéig érne, anyai nagyanyám hozott ide, aki azóta meghalt, hogy pörgettyűt vegyünk. Nagyon irigyeltem a szomszéd nagyfiút a pörgettyűjéért, de ezt a játékot rendesen csak a tavaszfesztivál tájékán lehetett kapni, máskor a nagy üzlet játékos pultjában sem volt megtalálható. Az anyai nagyanyámnak el kellett vinnie a város déli részén található város védőistenének templomához, de ott is csak majomidomárokat és harcművészetet gyakorlókat találtunk, a kutyabőrtapaszt áruló boltban talán lehet pörgettyű. Emlékszem, mikor a város védőistenének templomához mentünk pörgettyűt venni, akkor haladtunk át egy ilyen utcán, régen játszottam ezzel az egyszerű játékkal, minél nagyobbakat ütsz rá, annál gyorsabban pörög. Itt azonban senki sem adott el pörgettyűt, nagyjából ugyanazzal a néhány dologgal üzleteltek, és azt sem tudom, hogy valójában kijött ide vásárolni. Meg hogy tényleg üzleteltek-e vagy csak tettették, és valójában valami más volt a rendes foglalkozásuk. Vagy talán mindegyik csak üzletet nyitott, ahogy pár éve még Mao-idézeteket ragasztottak ajtajaikra, hogy eltökéltebbnek látsszanak.

Később, nem is tudom, merre fordulok, de kiérek egy nagyobb utcára, itt rendes állami boltok találhatóak, de ekkorra már mindegyik bezárt – amikor forgalmuk lehetne, akkor nem nyitnak ki. Az út tele járókelőkkel, különösen a fiatal nők a szembetűnőek, mindegyik kirúszozott szájjal, hangosan kopognak magas sarkú cipőik, ujjatlan, testhez tapadó, tarka, Hongkongból csempészett, számos kézen keresztüljutott ruhákat viselnek, mely látni engedi a vállukat és a nyakukat, és bár nem szórakozóhelyre tartanak, mégis úgy tűnik, mintha találkájuk lenne.

Útkereszteződéshez érek, itt még többen vannak, mintha mindenki előjött volna a városban, és zavartalanul sétálna az út közepén, nincsenek kocsik, akárha emberek és nem járművek számára építették volna a széles utat. Az útkereszteződés méreteiből és a házak stílusából ítélve a város nagykereszteződésében lehetek. A fensík városainak központjait mind nagykereszteződésnek hívják, de az üzletekkel teli kis utca fényeihez képest itt sötét van, talán áramkimaradás miatt, vagy elfelejtették meggyújtani a lámpákat, ki tudja. Az utca szélén az egyik ablakból kiszűrődő fényt használom, hogy jobban megnézzem az utcanévtáblát, és valóban „Nagykereszteződés” van ráírva, kétség sem fér hozzá, hogy ez a tér a város központja, ahol ünnepeket és felvonulásokat tartanak.

Nevetgélést hallok a sötétbe burkolt járda felől, meglepetten közelebb megyek, és felfedezem, hogy emberek ülnek a fal mellett. Még figyelmesebben megvizsgálva mind öregek, jó pár százan, de nem meditálnak vagy tüntetnek, csak viccelődnek, énekelnek, egyikőjük tökéletesen hamis kínai hegedűn játszik, amit a térdére támaszt, és a szövetharabival a térdén inkább cipésznek látszik. A kínai hegedű mestere. Egy öreg a falnak támaszkodik mellette, és az Ötödik dobütést éneкли, mely alkonyattól pirkadatig veszi végig sorban az időt jelző dobütéseket, és arról szól, hogyan várja a szerelembe esett lány a szeretőjét. Figyelmesen hallgatja a többi öreg, de nemcsak az öregemberek, hanem az öregasszonyok is, megroggyant vállakkal, összetöporódott hátakkal mint az árnyak, csak a köhögésük hangos, mintha papírmás emberek köhögének. Valaki halkán beszél, mintha csak álmában beszélne, vagy csak magának, de nevetés rá a válasz, és mikor figyelmesen hallgatod, kiderül, hogy egy öregember évődik egy öregasszonnyal. Milyen tűzifát hozott bátyám a hegyről? Mit hímtett nővérem a cipőre? Egyik kérdez, a másik válaszol, mint a hegyi dalokban, arra használják az

éjszaka homályát, hogy a nagy útkereszteződést fiatalok dalos terévé változtassák, vagy talán ez volt a tér, ahol flörtöltek és szerelemről beszéltek, mikor még fiatalok voltak? Több pár szerelmes dalokat énekel, és még többen élik bele magukat a beszélgetésbe, nevetgélnek. Nem értem teljesen, hogy miről beszélnek, hogy min mulatnak ennyire, ritkás fogaik közül kijövő selypítő hangot csak egymás közt értik. Lehet, hogy álmodom, körülnézek, előttem, mögöttem, jobbra, balra élő emberek, megcsípem a lábamat, fáj, minden rendben. Idejöttem erre a fensíkra, utaztam északról délre, és holnap el kell érnem a reggeli távolsági buszt, ami még délebbre visz, Huangguoshuba, hogy ott, a vízesésben mossam le magamról ezeket a furcsa képeket, nem kérdőjelezhetem meg a realitását annak, ami körbevesz és saját magamat sem.

Először Longgongba érkeztem meg a Huangguoshuba tartó úton. Színes sétahajó ringatózik a tükörsima, kifürkészhetetlen mélységű vízen, a turisták félelmüket legyőzve szállnak fel a hajóra, és láthatóan nem ügyelnek a nyílásra a fákkal borított sziklán, ahol az addig sima víz zubogni kezd; csak mikor odaérnek a hegy lábához, ahol felzúg a hegyi folyó, értik meg, milyen veszélyes az egész. A sétahajó háromnégy méternyire is megközelíti a nyílást, mintha csak játszana a tragédia lehetőségével, és én fényes nappal a sétahajóban ülve is meg kell hogy kérdőjelezzem ezt a valóságot.

Végig az úton a kiapadhatatlan patakok vize habos fehérén zubog, világítanak a lekerekített bércek és a ragyogó ég, a kopasz sziklatetők ragyognak a napfényben, világosan elkülöníthetők a körvonalak, mint egy gongbi stílusban készült festményen, és a hegyi úton rázkódó buszban mintha elveszteném a gravitáció érzését, mintha lebegnék, bár nem tudom, merre, és azt sem tudom, mi az, amit keresek.

Álmodtál, mondd, éppen az előbb, a testén aludva. Igen, mondja, csak egy pillanatig, még beszélgetett is veled, mintha nem aludtál volna el teljesen, megtapintott, amikor álmodtál, mondja, érezte az érverésedet, csak egy percig. Igen, mondd, az előbb még minden olyan világos volt, érzed a mellei melegét, lélegző mellkasát. A kezei között tartott, mondja, érezte az érverésedet. Láttad, ahogy felcsapnak a fekete tenger hullámai, mondd, ahogy feltartóztathatatlanul feltornyosul az eredetileg tükörsima felszín. Ahogy ott van előtted, eltűnik az eget és vizet elválasztó egyenes vonal, csak a fekete hullámokat látod. Melleinek támaszkodva aludtál, mondja. Érezted, hogyan duzzadnak a mellei, mint a hullámok, és a hullámok csak egyre magasabbak voltak, le akartak nyelni, nem érzel mást, csak nyugtalanságot. Az ölemben voltál, mondja, mint egy aranyos gyerek, de egyre gyorsabban dobogott a szíved. Nyomást éreztél, mondd, duzzadást, terjedő és megállíthatatlan hullámokat, feléd tartó óriási hullámtalan áradást, simát, mint a fekete szatén, végtelenül folyót, ami megint zuhataggá válik, megpillanthatatlanul távoli magasságból zúdul akadálytalanul lefelé a feneketlen mélységbe. Buta vagy, mondja, hagyd, hogy szeresselek. Láttad a fekete tengert, mondd, a tengerfelszínről feltornyosuló hullámokat, dagadni és szétválni, eltakarni a látóteredet, ellenállhatatlanul. Az ölemben vagy, mondja, átölelek a testem melegével, tudod, hogy a mellem volt az, ami duzzadt. Nem az volt, mondd. Az volt, mondja, az, ahogy ölelek, ahogy érzem az egyre erősebb szívverésedet. A feltornyosuló fekete hullámok között nedves, csúszós fehér angolna úszott, mondd, mint a villám villanó fénye, de végül elnyelte a fekete ár. Láttá, mondja, érezte. Aztán a tenger partján végül visszahúzódott az ár, és csak a végtelen part maradt, laposan elterülő, finom homokkal. Az ár visszahúzódott, csak hab maradt, fekete emberalakokat láttál térdelni, meghajolni, összecsavarodni, vonaglni, egymás hegyén-hátán, elfordulni és egymásba kapcsolódni, felnyársalni a másikat, hangtalanul a hatalmas parton, ahol a szél hangját sem hallani, el- és összecsavarodni, felkelni és lezuhanni, fejek és talpak, karok és lábak, szétválaszthatatlanul összefonva, mint fekete rozmárok, de mégsem, forognak, felkelnek és megint lehanyatlanak, forognak, felkelnek, lehanyatlanak. Érezte, mondja, ahogy egyre erősebben dobog a szíved, aztán megnyugszol, majd megint erősen dobog, és megint nyugodtan, ezt mind érezte. Emberszerű tengeri állatokat láttál, fekete, csúszós testeket, karcút és csillogót, mint a fekete szatén, mint a nedves bőr, tekeredni, felegyenesedni és összeesni, és állandóan forogni összefonódva, hogy nem lehetett tudni, felnyársalják vagy megölik-e egymást, hangtalanul, tökéletesen hangtalanul, teljesen tisztán láttad az egészet az üres tengerparton, ahol a szél hangját sem hallani, távoli, csavarodó, hangtalan forgó testekét. Felerősödött az érverésed, mondja, aztán lelassult, és megint felerősödött, aztán lelassult. Láttad azokat az emberszerű tengeri állatokat vagy állatszerű fekete, mondd, síkos testeket, kicsit fényleni, mint a fekete szatén, vagy mint a nedves bőr, csavarodni és forogni, szétválaszthatatlanul összecsavarodva, megállás nélkül, lassan, lustán, felnyársalni vagy megölni egymást, tisztán láttad az egészet a széles, sík tengerparton, ahogy ott mozognak a távolban. A testén aludtál, mondja, a melleihez tapadva mint egy kedves gyerek, és teljesen leizzadtál. Álmodtál, mondd, éppen az előbb, ahogy rajta feküdtél. Csak egy percig tartott, mondja, hallotta, ahogy a füle mellett szuszogsz. Tisztán láttad, mondd, és még mindig látod magad előtt a lassan, de feltartóztathatatlanul emelkedő tengerfelszínt, és nyugtalanul érzed magad. Buta gyerek vagy, mondja, nem értesz semmit sem, de hiszen világosan láttad, mondd. Tisztán, ahogy feléd árad, elfoglalja a látómeződet, a feltartóztathatatlanul áradó, végtelen fekete hullámok, hangtalanul, sima, mint a kiterített fekete szatén, lezúduló vízesés, fekete, megszakítás nélküli, habtalan, ahogy lezuhan a sötét mélységbe, ezt mind láttad. Szorosan tapadtál a melleihez, mondja, a hátadon végigfolyt az izzadság. Nyugtalanított a tornyosuló és lezúduló sima fekete fal, önkéntelenül is becsuktad a szemedet, és ahogy érezted a léted, de mégis engedted visszaszerezhetetlenül elfolyni, láttál mindent; nem láttál semmit, a tenger ferde tükrét, amiben zuhansz és lebegsz, a fekete állatokat,

ahogy felnyársalják vagy legyilkolják egymást, és csak csavarodnak, az üres tengerpartot, ahol nincsen szél. Az ölébe vesz, és ahogy hozzáérsz, eszedbejut minden, a legapróbb részletek is, de nem tudod újraélni. Tapintani akarja újra az érverésed, mondja, akarja, és azt akarja, hogy a csavarodó ember formájú állatok harca gyilkolás legyen, az egymásba csavarodó mozgás, a finom homokkal borított széles sík parton, ahol csak a hab maradt, azt akarja, még mindig. Mi marad a tengerparton, mikor visszavonul a fekete dagály?

Fából készült emberarcú állatmaszk két szarvval a fejtetőn, a két szarvból pedig kisebb szarvak ágaznak ki, ezért semmi esetre sem házasított tehén- vagy kecskemaszk. Mindenképpen vadállat; van valami ördögi az arcban és semmi szarvasszerű engedelmesség, és ahol a szarvas szemeinek kellene lenniük, nincsenek szemgolyók csak, két kerek lyuk, kiálló szemhéjak. A szemöldöksont alatt mély barázda, hegyes homlok, és a homlok közepéről kiinduló bevágások a szemöldöksonton még jobban kiemelik a szemgödörket, és ezért a szemek még ijesztőbbek, mint mikor vadállat áll szemben az emberrel.

Ha a sötétben felveszik az álarcot, a szemüreg előtüremkedő ürességében állati ragyogással világitanak a szemek. Különösen a szemüreg alsó részén található hold alakú árkok kölcsönöznek valami gonosz kegyetlenséget, ahogy felfelé mutatnak. Az orrot, a száját, az arccsontokat és az állat mind különleges finomsággal faragták ki, olyan, mint egy beesett arcú öregember. Még az áll bevágása sem hiányzik, és a száraz, ráncos bőr alatt kirajzolódnak a csontok. A fontosabb csontok vonalait egyszerűen, de erőteljesen faragták meg, ezért nemcsak valami öregember, hanem elszánt is. Kétoldalt két hegyes agyar bújik elő a szorosan összezárt ajkak közül és ér fel egészen az orrcimpáig, melyek tágra nyílnak megvetést és gúnyt sugározva. A fogak nem az idős kor miatt hullottak ki, hanem kiverték őket és agyarakat raktak be a helyükre. A szorosan zárt ajkak sarkaiban kis lyukak, ahonnan eredetileg tigrisbajusz lógott ki. Különösen intelligens emberi arc, tele állati brutalitással.

Az orrcimpákból, száj sarkakból, felső és alsó ajakból, arccsontokból és szemöldöksontokból kitűnik, hogy a faragó értett az emberi archoz, bőrhöz és csontokhoz. Még egyszer figyelmesen megnézve, csak a szemgödörök és a hegyes homlok, ami eltűzött, és a faragás feszültséget kölcsönöz az arcnak. A tigrisbajusz nélkül mintás ősember arc. A természettel és saját magukkal kapcsolatos megértésünk a sötét szemgödörökben található. A száj sarkak lyukai a természet megvetését fejezik ki az ember iránt, az ember természettől való félelmét, az emberben rejlő állati természetet és az attól való félelmet.

Ember nem tudja levetni ezt a maszkot, ami saját testének és lelkének kivetülése; nem tudja levenni az arcáról, mert hozzánőtt, mint a bőre és a húsa, és ettől kételkedik magában, mintha nem hinné el, hogy ez már ő maga, pedig ez valóban ő maga, senki más. Nem tudja levetni magáról a maszkot, és ez elviselhetetlen fájdalom, de mert ez a maszkja, és ezért jól látható, nem lehet elrejteni, mert a maszk már kiegészíti, nincsen saját akarata, vagy akarata éppen lenne, de nem tudja azt kifejezni, ami azonos az akaratnélküliséggel; örök arcot ad az embernek, aki meglepetten vizsgálhatja meg magát.

Valóban kiemelkedő darab. Egy guiyangi múzeumban kiállított tárgyak között leltem rá. Az épületet éppen felújították és ezért zárva volt. Barátom segítségével ajánlólevelet kaptam, és még telefonált is valami ürüggyel, hogy végül meggyőzze a múzeumigazgató-helyettesét, jóindulatú, kövér kádert, aki mindig a kezében tartott egy teásbögrét. Már idős volt, gondoltam, és közeledett a nyugdíjhoz. Kinyitattott két nagy raktárt, körülnézhettem a bronzfegyverekkel és kerámiákkal telezsúfolt polcokon – ez természetesen rendkívül nagylelkű volt tőle –, de nem találtam semmit, ami különösen emlékezetes lett volna számomra. Ezért még egyszer kihasználtam a jóindulatát, és másodsorra is meglátogattam. Túl sok tárgyat őriznek, mondta, nem tudja, hogy én mit keresek, ezért a legjobb, ha átnézem a katalógusukat. Szerencsére mindegyik bejegyzéshez egy kis fénykép csatoltak, a vallási babonák kartotékjában végül megtaláltam az ördögűző maszkokat. Ezeket a raktárban tárolják és egyszer sem állították ki, mondta, ha valóban látni akarom őket, el kell intézni egy-két formaságot, és meg kell állapodnunk egy időpontban. Harmadsorra is elmentem a múzeumba, és a jóindulatú igazgató az egész ládát felhozatta nekem. Rémisztő volt, ahogy egyenként kiverték azokat a maszkokat.

Összesen húsz maszk volt, az ötvenes évek elején gyűjtötte be ezeket a rendőrség mint babonás tárgyakat. Önkéntelenül is jót tettek ezzel, mert így nem hasogatták össze a maszkokat, hanem a múzeumba jutottak, elkerülve ezzel a kulturális forradalom pusztítását. A múzeum régészei szerint a Qing-dinasztia végén* készültek. A festés már nagyjából lepergett a maszkokról, a maradék lakk meg kifakult. A tárgyakhoz tartozó kártya szerint Huangping és Tianzhu megyében gyűjtötték be őket, a Wushui és Qingshui folyók felső folyásánál, ahol han, miao, tong és tujia nemzetiségek élnek együtt. Odautaztam.

* A Qing-dinasztia 1644–1912 között uralkodott Kínában.

Frissek a hegyek a narancssárga reggeli napfényben, a levegő tiszta, mintha nem lett volna álmatlan az éjszakád, puha vállakat ölelsz át, és ő rajtad nyugtatja a fejét. Nem tudod, hogy ő-e az a lány, akiről álmodtál, és azt sem tudod, hogy melyikük a valódibb, csak azt tudod, hogy veled tart, és nem érdekli, hogy merre mentek.

Emelkedő tetejére érsz a hegyi utat követve, nagyobb sík terület, megművelt mezők egymásba kapcsolódó tágas szintjei. Két kőoszlop áll ég és föld között, hajdanán kapu lehetett, az oszlopok mellett kőoroszlánok és kődobok maradványai. Nem mindennapi családé lehetett ez az egész hajdanán, mondd. Keresztülmész a kapun, az udvarokon, az épület alapterülete egy li volt, de ma már csak rizsföld.

Vajon idejött egy csapat, hogy felgyújtsa, mikor fellázadtak a hosszú hajú taipingok? Kérdezi.

A tűz későbbi történet, mondd. Először is Második Báty a család főágából udvari hivatalnok lett, a büntetések minisztere, de rövid idő múlva sócsempészesi ügybe keveredett. Valójában nem is korrupciós ügy volt ez, hanem a buta császár elhitte az eunuchok rágalmozását, hogy a császárné családjával hatalomátvételtől szervezkedett, végül lefejeztek mindenkit közülük. Háromszázan éltek ebben a háztartásban, és a szolgává tett nők kivételével az összes férfit, még az újszülötteket is lemészárolták. A fiaikat és az unokákat is kiirtották, a házat is eltörölték a föld színéről.

Vagy éppen így is folytatható a történet: hogyha az a félig betemetett teknős ott a távolban ehhez a kőkapuhoz, kődobokhoz és oroszlánokhoz tartozik, akkor itt nem lakóházak álltak, hanem sírok és az azokhoz tartozó épületek. Pompás lehetett ez a sírterület az egy li hosszúságú ösvénnyel, de már nehéz igazolni ezt az elképzelést, mert a kőteknős hátán található feliratos táblát a földosztáskor elszállította egy parasztcsalád, és malomkövet faragott ki belőle, csak a kőalapot hagyták itt eltemetve, mert túl vastag volt és nehéz, túl nagy erőfeszítésbe került volna felhasználni. Az mindenesetre biztos, hogy nem közönséges embereket temettek el ide, bármennyi földje is volt a gazdagabb falusiaknak, nem hivalkodhattak így, legfeljebb a nemesek vagy a magas beosztású hivatalnokok.

A Ming-dinasztia alapításában és a barbár mongolok kiűzésében kellett hogy részt vegyen Zhu Yuanzhanghoz csatlakozva az, akit ide temettek, bár a dinasztiaalapító hivatalnokok közül kevésnek jutott békés halál, különösen tehetséges lehetett, aki hosszú életet élt meg, és ilyen pompázatos temetést rendezett magának. Saját szemével látta, hogyan gyilkolták meg a császárhoz közel álló generálisokat is, rettegéssel teltek a napjai, míg végül összeszedte a bátorságát, és beadványt intézett a császárhoz: most, hogy béke és gazdagság uralja az ég alattit és a végtelen császári kegy, a hivatalnokok és a generálisok töltik meg az udvart, én, ez a jelentéktelen és tehetségtelen alattvaló már félszáz éves is elmúltam. Öreg édesanyám magányosan élte le az életét, és olyan keményen dolgozott, hogy bele is betegedett. Már nem sok éve van hátra, és ezért én szögre akasztom hivatalnoki fővegem, visszatérek a szülőföldemre, hogy magamat a szüleim iránti szeretetnek és szolgálatnak szentelhessem. Mire a beadvány a császár elé került, a hivatalnok már elhagyta a fővárost. A császárt mélyen meghatotta, amit olvasott, és természetesen gazdagon megjutalmazta a hivatalnokot, és mikor a haláláról értesült, személyesen parancsolta meg, hogy építsenek számára egy hatalmas síremléket, ami megőrzi hírét az eljövendő generációk számára.

A történet még egy változata elképzelhető, ennek nem sok köze van a történeti forrásokhoz, inkább a regényszerű feljegyzésekhez hasonlít. Vagyis mikor a hivatalnok látta, hogyan erősíti az udvar hatalmát a császár leszámolva régi szövetségeseivel, apja temetésére hivatkozva megvált hatalmától, és visszamenekült a szülőföldjére. Aztán örültnek tette magát, és nem fogadott senki idegent. A császár persze gyanúsak találta a dolgot, és elküldte a palotaőrök egyik tisztjét, aki hegyeken, völgyeken átkelve ért el idáig, de zárva találta a kaput. Bejelentette, hogy a császár parancsát hozta, és

így végül bevágtathatott. Hirtelen a volt hivatalnok négykézláb előmászott az egyik belső szobából, a látogató felé tartott, és ugatni kezdett. A küldött nem hitte, amit látott, ráparancsolt, hogy öltözzön fel, és induljon vele vissza a fővárosba. A hivatalnok azonban elszaglászott egy kupac kutyaszarhoz a fal mentén, és lehorgasztott fejjel megette; a palotaőr nem tehetett mást, jelentést tett az udvarban, a császár pedig nem kételkedett többet, és mikor hajdani hivatalnoka meghalt, gazdag temetést rendezett a számára. Valójában a kupacnyi kutyaszart kedvenc szolgálólánya készítette a volt hivatalnoknak örölt szezámaggal kevert melaszából, de honnan tudta volna ezt a császár?

Élt itt egy falusi tudós is, aki mindenképpen hírnevet szeretett volna szerezni magának, fél életét a hivatalnoki vizsgákon töltötte, végül ötvenkét évesen bekerült a sikeres vizsgázók közé, és onnantól kezdve egész nap csak a kinevezésére várt. Nem tudott róla, de a még ki sem házasított lánya szerelmi viszonyba keveredett fiatal unokaöccsével és terhes lett. A buta lány azt hitte egy különleges növényvel elvetetheti a gyereket, de csak hasmenése volt két hónapig. A lány soványodott, de a hasa csak egyre nőtt, és a szülei végül felfedezték, nagy lett a riadalom a családban. Az öregember, hogy megmentse a családjá becsületét, úgy ítélte halálra tisztátalan lányát, mint a császár szokta a korrupt hivatalnokokat és lázadókat; élve koporsóba szögeztette. Messzire jutott az eset híre, egészen a megyeszékhelyig, és a hivatalnok előljáró, aki attól félt, hogy a helyiek erkölcstelen viselkedése miatt elveszíti a szolgálatával járó fekete süvegét, kapva kapott az ügyön, és mint jellemző példát jelentette a tartományi kormányzatnak, ahonnan pedig az udvarba jutott a hír.

A császár kedvenc ágyasai ölelésében már régóta nem foglalkozott a kormányzás ügyeivel, de egy napon unalmában gondolta, megkérdezi, hogyan megy a nép sora. A miniszterek jelentették neki ezt az esetet, a császár meghallgatta és felsóhajtott, bizony, a helyes cselekvés szabályait ismerő ember családjá ez. A császári sóhajt mint jelentős ügyet továbbították a tartományi kormányzathoz, a kormányzó pedig rögtön kiadta a parancsot: a császári kijelentés nem szenvedhet haladékos, állítsanak feliratot, mely azt a négy égtáj felé hirdeti. Gyors ló vitte a parancsot a megyei hivatalba, az előljáró megkongatta a gongokat, és hordszékre ült, amit egy kiáltozó hivatalnok előzött meg, aki elparancsolta a járóelöket az útról. Hogyanne hullottak volna az öreg tudós könnyei, amint térdre borult a császár ítéletét hallva? Megparancsolta hát az előljáró – mert a császár minden szava, „helyes cselekvés szabályait ismerő ember családjá”, aranyat ér gyorsan emlékoszlopot kell állítani, hogy soha ne feledjék el! így hát jó cselekedete megmozdított eget és földet, dicsőséget hozott az őseire és az egész klánra. Az öregember tucatnyi zsák rizst kölcsönzött, és abból kőfaragókat bérelt fel, éjjel-nappal ellenőrizte, hogy kellő minőségű legyen a munka. Fél évet töltött ezzel, és mielőtt eljött volna a téli napforduló, elkészült a munka, és hogy kifejezze köszönetét, lakomát tartott a szomszédai számára. Az év végi számvetéskor természetesen minden bevételét az adósság visszafizetésére kellett fordítania, de még így is hiányzott negyven uncia ezüst és tizenhét füzérnyi pénz. Aztán megfázott, nem tudott felkelni a betegágyból, éppen csak túlélte az újév első hónapját, és meghalt még az új vetés előtt.

Az emlékoszlop még mindig ott áll a falu keleti bejáratánál, a lusta tehenészfiúk még ma is odakötik teheneik köteleit. Csak hát mikor a forradalmi bizottság vezetője jött megvizsgálni a vidéket, nem találta megfelelőnek a vízszintes feliratot a két oszlop között, és utasította helyettesét, hogy értesítse a helyi párttitkárt. Ezért arra változott a felirat, hogy „a mezőgazdaságot Dazhaitól tanuld”. Az oszlopok párversét, „lojalitás és szülői tisztelet régóta öröklődik a családban, költészet és történeti munkák folytatódnak az eljövendő nemzedékekben”, pedig arra a jelmondatra változtatták, hogy „földedet a forradalomért vedd, a közösségért, ne a személyes boldogulásért”. Ki gondolta volna akkor, hogy később a Dazhai-modellt hamisnak kiáltják ki, a földet újraosztják, akik többet dolgoznak, azoknak több jut, és senki sem foglalkozik többet azzal, hogy mi szerepel az emlékoszlopon, a család ügyesebb leszármazottjai meggazdagodnak, nem lesz idejük azon gondolkodni, hogy visszaváltoztassák az eredeti szöveget.

Az emlékoszlop mögött, az első ház kapujában öregasszony üldögél, favödörben ütöget valamit egy bottal. Sárga kutya szaglászik a közelben, az öregasszony felemeli a botot, és átkozódik: – Chilivel mérgezek meg, ha nem kotródsz innen!

Te azonban nem vagy sárga kutya, mész tovább és megszólítod: – Chiliszószot készít, öreganyám?

Az öregasszony nem mond se igent, se nemet, rád néz, aztán lehajtja a fejét, és ütögeti tovább a chilit.

– Kérem, meg tudná mondani, hogy itt van-e a Lélek-szirt? – tudod, hogy a Lélek-hegyet megkérdezni csak időpazarlás lenne, egy Mengjia nevű faluból jössz lentről, mondd, ott azt mondták neked, hogy erre található a Lélek-szirt.

Ekkor abbahagyja az ütögetést, végigméri a lányt, és feléd fordul: – Fiúgyereket akarnak maguknak? – kérdezi furcsán.

A lány meghúzza a kezét, hogy elhallgass, de megint buta hibát csinálsz és megkérdezed: – Mi köze van a Lélek-szirtnek egy fiúgyerekhez?

– Hát hogyan lenne köze? – emeli fel a hangját az öregasszony. – Mind nők mennek oda, hogy füstölőt égessenek, ha nem tudnak fiúgyereket szülni.

Megállás nélkül kuncog, mintha csiklandozná valaki.

– Szóval fiúgyermeket akar a fiatalasszony? – fordul felé gúnyosan az öregasszony.

Utazók vagyunk, körülnézünk mindenfelé – magyarázod.

– Mit lehet nézegetni ebben a faluban? Megint ugyanaz, mint pár napja, mikor városi párok dúlták fél a környéket.

– Mit csináltak itt? – nem tudod nem megkérdezni.

– Elektromos dobozt hoztak, és a hegyek zengtek a démon sikításától, farkas üvöltésétől. Egymás derekát fogdosták a cséplésre használt mezőn, és a feneküket rázták, a fattyúk!

– Ők is a Lélek-szirtet jöttek keresni? – egyre jobban érdekel a dolog.

– Hát nem beszéltem az előbb arról a démonok járta helyről? Nők mennek oda, hogy füstölőt gyűjtsanak, ha fiúgyereket akarnak.

– Miért nem mehet oda férfi?

– Ha nem fél a gonosz kisugárzásától, hát csak menjen. Ki tartóztatja?

A lány megint meghúzza a kezét, de te még mindig nem érted, mondd.

– Akkor csak áztasson el a vér! – nem tudod, figyelmeztet-e az öregasszony, vagy átkozódik.

– Azt mondja, hogy férfiak számára tabu az a hely – mondja a lány.

Nincsenek tabuk, mondd.

Menstruációs vérről beszélt – suttoz a füledbe, figyelmeztet, hogy gyorsan menjetek innen.

– Mi van a menstruációs vérről? – A kutyavértől sem félsz, mondd. – Menjünk, nézzük meg azt a Lélek-szirtet!

Felejtsd el, mondja, ő nem akar odamenni. Mitől fél, kérdezed, attól, amit az öregasszony mondott, mondja.

– Hol lenne annyi szabály? Gyerünk! – mondd neki, és megkérdezed az öregasszonyt, hogyan lehet oda eljutni.

– Vigyenek el titeket a démonok, fát tyúk! – mondja a hátad mögött az öregasszony, ezúttal valóban megátkoz.

Fél, mondja, rossz előérzete van. Csak nem attól fél, hogy egy sámánasszonnyal fog találkozni, kérdezed. Itt a hegyek között minden öregasszony sámánasszony, mondd, a fiatal nők meg

boszorkányok.

– Én is? – kérdezi, – Miért is ne? Talán nem vagy nő?

– Te pedig démon vagy – vág vissza.

– A férfi mind démon a nők szemében.

– Akkor én most egy démonnal vagyok együtt?- szegi fel az állát.

– A démon pedig egy boszorkánnyal – mondod.

Elneveti magát, boldognak látszik, de kérlel, ne menjetek arra a helyre.

– Mi történhet, ha megyünk? – állítod meg. – Talán rossz szerencsét hoz? Szerencsétlenséget? Mitől kellene félnünk?

Közel furakodik hozzád, amíg veled van együtt, semmitől sem fél, mondja, de érzed, hogy sötét árny vetül a szívére. Hangosan beszélsz, hogy elhesseged.

Nem tudom, megvizsgáltad-e valaha is önmagad, ezt a furcsa dolgot, amit, ha egyre többet nézed, egyre kevésbé hasonlítasz hozzá, egyre többet nézed, és egyre kevésbé az ami; mint mikor a fűben fekszel és egy felhőt bámulsz az égen, először tevére hasonlít, aztán egy lányra, később hosszú szakállú öregemberre, de ez sem az igazi alakja, mert a felhők pillanatról pillanatra változtatják a formájukat.

Mondjuk vécére mész egy régi házban, a vízfoltos falat nézed, és a minták mindennap változnak, először emberarcnak látszik, aztán kolbászt vonszoló kutya, később fa lesz belőle, a fa alatt egy lány ül lesoványodott lovon. Néhány héttel vagy hónappal később egy székrekedéses reggelen hirtelen felfedezed, hogy mégis csak emberi arc az a folt.

Ágyon fekszel és a mennyezetet bámulod, a fehér mennyezetre vetülő fény is számos változáson megy keresztül. Ha magadat figyeled, észreveszed, hogy saját magad is lassan eltávolodsz a megszokott énedtől, és furcsa formákban sokszorozódsz. Ezért tölt el félelemmel, ha egyszerűen kell összegeznem magam, nem tudom, a számos formából melyik képvisel engem igazán, és minél inkább figyelek, annál szembetűnőbb a változás, és végül nem marad más, csak a döbbenet.

Várhatsz is, várhatsz, hogy a vízfolt a falon megint ember arccá változzon, és reménykedhetsz, reménykedhetsz, hogy egy napon egyfajta formát ölt, de tapasztalataim szerint csak nő és nő, és gyakran nem úgy változik, ahogy szeretnéd, hanem többnyire éppen ellenkezőleg, elfogadhatatlan szörnyszülött lesz, de ugyanakkor mégiscsak magadból jött létre, ezért el kell fogadnod.

Egyszer jobban megnéztem a fényképet az asztalra dobott buszbérleten, először azt gondoltam, hogy szeretnivalóan mosolygok rajta, aztán úgy tűnt, hogy az a mosoly a szemeim sarkában inkább megvetés, öntelt és távolságtartó, önimádatot mutat, és többre tartja magát a többi embernél. Valójában aggódik, és leplezni próbálja magányát, a rettegés apró jeleit hordja magán, egyáltalán nem győztes, és a keserűség sem lehet önelégült boldogságot jelentő mosoly tartozéka, hanem megkérdőjelezi a boldogság tényét. Félelmetes volt az egész, végtelenül üres, mint egy zuhanás, amely nem ér földet sehol sem; nem akarom látni többet azt a fényképet.

Aztán másokat figyeltem meg, de mindig, mikor másokat figyeltem meg, közbeavatkozott a mindent átható, utálatos énem, egyetlen arc sincs, amibe nem avatkozott volna bele, és ez nagyon sajnálatos, mert amikor megfigyelek valaki mást, magamat is megfigyelem egyúttal. Olyan arcot keresek, melyet szeretek, vagy tekintetet, melyet el tudok fogadni, de nem tudok megszabadulni magamtól, nem találok senkit, akivel együtt lehetnék, keresek és nem találok, akárhol is, várótermekben, vonatkocsikban vagy hajók fedélzetén, ételáruspultoknál és parkokban. Mikor csak úgy sétálok, akkor is, ismerős arcokat és alakokat keresek, vagy valami jelet, ami segít újra előhozni elfeledett emlékeim. Mikor megfigyelek valakit, úgy tekintek rá mint tükörré, amiben magamat pillanthatom meg, és a megfigyelést az én belső állapotom határozza meg. Mikor egy nőt figyelek meg, az érzéseim, a tapasztalataim és a képzelőerőm segítségével hozok ítéletet. Felületesen és önkényesen értek meg másokat, beleértve a nőket. A nők, akiket kinézek magamnak saját magam teremtette illúziók csupán, mellyel becsapom önmagam, ez az én tragédiám. A nőekkel való kapcsolatomban mindig kudarc. Másrészt, ha nő lennék, és egy férfival élnék együtt, ugyanez lenne a helyzet. A probléma a belső tudatból felébredő én, ez a szörnyeteg, ami nem hagy nyugton. Önszeretet, önpusztítás, arrogancia, büszkeség, önelégültség, aggodalom, féltékenység és gyűlölet mind ebből ered. Az én valójában az emberiség minden szerencsétlenségének forrása. El kell tehát pusztítanunk a felébredt énünket szerencsétlenségünk magyarázata szerint? Ahogy Buddha mondta a bodhiszattváknak: a tízezer forma mind üres, a formátlanság is üres.

Vissza akar menni a gyerekkorába, mondja, amikor nem kellett aggódnia semmin. Anyai nagymamája mindennap kifésülte a haját mielőtt iskolába indult, és copfokat kötött neki. Mindenkinék tetszett két hosszú, fényes, tökéletesen megkötött copfja. Miután meghalt a nagymamája, nem hordta többet copfba kötve a haját, levágatta tiltakozásul, de olyan rövidre, hogy nem lehetett két kontyba kötni, mint a vörösgárdisták idején szokás volt. Az apját feljelentette az egyik szomszéd, bezárták az épületbe, ahol dolgozott, nem engedték haza, az anyja kéthetente váltás ruhát vitt neki, de ő soha nem mehetett vele. Később az anyját és őt falura küldték, ő pedig nem léphetett be a vörösgárdisták közé. Legboldogabbnak mégis akkor érezte magát egész életében, mikor hosszú copfot hordhatott, a nagymamája mint egy öreg macska bóbiskolt mellette mindig, és ő biztonságban érezte magát.

Megöregedett, mondja, öregnek érzi magát belül, nem lelkesedik fel egy aprócska dologtól, mint régen, mikor sírni tudott egy kis semmiségen, csak úgy potyogtak a könnyei minden erőfeszítés nélkül, és ez megnyugtatta.

Volt egy barátnője, Lingling, mondja, kisgyerek koruk óta jóban voltak. Mindig olyan édes volt, csak rád kellett hogy nézzen, nézett, nézett, és egy kis gödröcske jelent meg az arcán. Ma már anya, ellustult, hangsúlyok nélkül beszél, elnyújtja a szavak végét, mintha sosem ébredne fel álmából. Kislány korában úgy csivített mint egy fecske, egész nap tudtak fecsegni megállás nélkül. Azt mondja, mindig kint akart játszani, mikor esni kezdett, elszomorodott, meg akarlak fojtani, mondta, és úgy szorította a nyakamat, hogy az tényleg fájt.

Egyszer egy nyári estén együtt ültek a tó partján, az esti eget nézték, az ölébe akar feküdni, mondta, Lingling pedig azt mondta, hogy anyuka akar lenni, így nevetgéltek és ugratták egymást, amíg elő nem bújt a hold. Tudod-e, kérdezte, hogy milyen szürkés-kék az ég, mikor feljön az égre a hold, ó, a holdfény előfolyik a holdkoronán, láttál-e már ilyet, kérdezi, kavarog és szétterjed, mint a kavargó köd. Mindketten hallották a holdfény hangját a fák koronája felett, mondja, az ágak, mint vízinvények a folyóban, elsírták magukat. Könnyek úgy törtek elő, mint a forrásvíz, mint az elfolyó holdfény, kellemes nyugalmat éreztek, Lingling haja, amit még mindig érez, arcához ér, egymáshoz szorították az arcukat, Linglingé is tűzforró volt. Van egy lótvuszvirág, nem a vízililiom vagy a közönséges lótvusz, kisebb, mint a közönséges lótvusz, de nagyobb, mint a lilium. Éjszaka nyílik, aranyvörös porzósálai ragyognak a sötétségben, húsos rózsaszín szirmai, mint Lingling fülei az aprócska szőrszálak nélkül, megcsillannak, mint a körmei a kis kezein, olyanok voltak azok a körömök akkor, mint tengeri kagylók, de nem is ragyognak a rózsaszín szirmok, vastagok, mint a fülek, és remegve nyílnak szét.

Te is látod, mondod, látod a remegve szétnyíló virágszirmokat, az arany porzósálakat belül, azok is remegnek. Igen, mondja. Megfogod a kezét. Ő, ne csináld, mondja, azt akarja, hogy hallgasd, amit mond, valami ünnepélyességet érez, mondja, de ezt te úgy sem érted, talán nem is akarod megérteni őt? Olyan az ünnepélyesség, mint szent és tiszta muzsika. Nagyon szereti Szűz Máriát, Szűz Máriát, ahogy a kisdédet tartja, lefelé tekint, puha ujjak finom, gyengéd kezén. Ő is anya szeretne lenni, mondja, átölelni kis kincsét, tiszta, meleg, húsos kis élet, ami a tejét szopja. Ez egy tiszta érzés, nem érted? Próbálsz megérteni, mondod. Ami azt jelenti, hogy nem érted, hülye vagy, mondja.

Vastag függönyök lógnak, mondja, egyik réteg a másik után, olyan benne menni, mintha csúszkálna az ember, puhán arrébbtolni a selymes, zöldesfekete függönnyt, és menni előre belül, lehet, hogy nem látni senkit sem, csak menni előre a fodrozódó függönyben, hangtalanul, a hangokat is elnyeli a függöny. Csak egyetlen hang, a függöny által minden szennyeződéstől védett, tiszta hang zeng, puha fényt kibocsátó fényforrás, mely betölti az egész teret.

Az egyik nénikéje igazán szép nő, mondja, aki gyakran sétálgatott előtte a házban melltartóban és

egy apró rövidnadrágban. Mindig meg akarta tapintani a meztelen combjait, de végül soha nem volt hozzá bátorsága. Sovány kisgyerek volt még akkor, mondja, bár soha nem lesz olyan szép, mint a nénikéje. Körbevették a férfiak a nénikéjét, és állandóan szerelmes leveleket kapott. Színésznő volt, sokan udvaroltak neki, mindig azt mondta, untatják, de valójában élvezte a dolgot. Később hozzámert egy katonatiszthez, aki szigorúan ügyelt rá, ha csak kicsit később ért haza, kikérdezte, és olykor eljárt a keze is. Nem értette akkor, miért nem hagyta ott a nénikéje azt az embert, mondja, hogyan tudta elviselni azt a megaláztatást.

Szerette az egyik tanárját, mondja, aki matematikát tanított, igen, gyerekes érzés volt csupán. Szerette a hangját az órán, és bár a matematika természetétől fogva száraz és unalmas, de szerette a tanár hangját, és ezért a házi feladatot is rendesen megcsinálta. Egyik dolgozatára csak nyolcvankilenc százalékot kapott, nagyon sírt akkor. Visszakapta a dolgozatot, és elsírta magát, ott az osztályban. A tanár visszakérte a dolgozatot, hogy még egyszer átnézzék, és adott neki még néhány pontot, azt ő mondta, hogy neki ez nem kell, nem kell, a dolgozatot a földre dobta, és ott bögött az egész osztály előtt, nagyon szégyellnivaló volt az egész, és ő többet nem foglalkozott azzal a tanárral, nem is köszönt neki. A nyári szünet után nem tanított többet neki matematikát, de ő azért mindig gondolt rá, szerette a mély hangját.

A Shiqianból Jiangkouba tartó országutat vörös szalag szeli ketté, távolsági buszunkat kis teherautó állítja meg, vörös karszalagos férfi és nő száll fel. Csak egy vörös karszalagot kell felvenniük, máris különleges státuszba kerülnek, és fenyegető lesz a jelenlétük. Üldöznek, le akarnak tartóztatni valakit, gondolom, de szerencsére csak a jegyeket ellenőrzik az útfelügyelőség ellenőrei.

Nem sokkal elindulásunk után, az első megállónál a sofőr egyszer már ellenőrizte a jegyeket, egy paraszt megpróbált eliszkolni, de a sofőr rázárta az ajtót a vászonzsákjára, és csak miután megkapta a tíz jüant, dobta le a zsákot a buszról. Aztán nem törődve a paraszt átkozódásával, a gázra lépett, a busz meglódult, a paraszt meg elugrott az útból. Kevés busz jár a hegyi utakon, ezért nagy hatalmat jelent a vezetőülésben ülni, nem is leplezik az utasok a sofőr iránti utálatukat.

Ki gondolta volna, hogy a vörös karszalagos férfi és nő még a vezetőnél is kegyetlenebb, a férfi elvesz egy jegyet az egyik utastól, és a vezetőre mutat: – Leszállni!

A vezető engedelmesen leszáll. A nő kitölt egy nyomtatványt, 300 jüanra bírságolja meg a sofőrt, háromszázszorosa a jegy értékének, aminek elfelejtette letépni a sarkát. Az egyik felülkerekedik a másikon, nemcsak a természetben, az emberek világában is.

Először azt halljuk, hogy a sofőr magyaráz, nem ismerte ezt az utast, mondja, nem adhatta el neki a jegyet még egyszer, aztán az ellenőrökkel vitatkozik. Nem lehet tudni, vajon azért, mert az új rendszer szerint a sofőr teljesítménytől függő bére nagyobb, mint az övék, vagy hogy a vörös karszalagjuk erejét fitogtassák, szigorúan ragaszkodnak a szabályokhoz. Üvöltözés és veszekedés után a sofőr megbánóan kérlelni kezdi őket. Ez megy egy órán keresztül, és még mindig nem indulunk. A büntető és a büntetendő mind megfedkeznek a buszba zárt utasokról, akik a buszban főve szenvedik el az igazi büntetést. A buszsofőrrel szembeni ellenézés a vörös karszalagosok iránti gyűlöletté változik, és csak mikor mindenki az ablaküveget veri és üvöltözik, érti meg a karszalagos nő, hogy a tiltakozás neki szól, gyorsan letépi a büntetésről szóló nyugtát, és a sofőr kezébe nyomja. A másik egy zászlóval int a teherautójuknak, hogy jöjjenek oda, végül bemásznak, és porfelhőt hagyva elviharzanak.

A sofőr lehorgasztja a fejét és leguggol, nem hajlandó felállni. Az utasok kidugják a fejüket az ablakon és vigasztalni próbálják, eltelik fél óra, az emberek elveszítik a türelmüket és üvöltözni kezdenek, a sofőr végül felszáll a buszra.

Kis idő múlva elérünk egy faluhoz, senki sem száll le, de a busz félreáll, és kinyílik az első és hátsó ajtó is, a sofőr kiugrik a fülkéjéből.

– Lefelé, lefelé! Nem megyünk tovább, tankolnunk kell – mondja és otthagyja a buszt, az utasok egy darabig nem mozdulnak el a helyükről, egymásnak panaszkodnak, de mivel senki nem foglalkozik velük, ezért egyenként leszállnak.

Az országút mellett egy kis étterem áll, ezenkívül egy cigarettát, alkoholt és apróságokat kínáló bolt, a sátortető alatt pedig teát árulnak.

A nap már nyugat felé tart, nagyon meleg van még a tető alatt is. Két kanna hideg teát iszom meg, de még mindig nincs teletankolva a busz és a sofőrt sem látni. Furcsa, hogy még a tető alatt teát iszogató vagy a fák árnyékában hűsölő utasok is szétszéledtek.

Bemegyek a kis étterembe, hogy megkeressem őket, de csak üres asztalokat látok, nem tudom, hova tűntek. Bemegyek a konyhába, és ott megpillantom a sofőrt két nagy tál pirított zöldség és egy üveg ital társaságában, az étterem tulajdonosával beszélget.

– Mikor indulunk tovább? – kérdezem, természetesen nem túl barátságosan.

– Holnap, reggel hatkor – válaszol, ő sem túl barátságosan.

– Miért?

– Iszom, nem látja? – kérdez vissza.

– Nem én büntettem meg magát. Ne az utasokon vezesse le a dühét! – próbálom visszafogni magam.

– Ittas vezetésért megbüntetik az embert, nem tudja?

Már bűzlik az alkoholtól, és nemtörődöm az arc kifejezése. Nagyon feldühödöm, ahogy ott látom majszolni, legszívesebben elkapnám az üveget és szétverném a fején, de inkább gyorsan otthagynom az éttermet.

Visszamegyek az országútra és megpillantom az üres buszt, és akkor ébredek rá, hogy nincsen semmi racionális az emberi világban. Elkerülhettem volna-e ezt a stresszt, ha nem szállok fel erre a buszra? Nem lett volna sofőr, utasok, ellenőrök és büntetés. A gond csak annyi, hogy találnom kell egy helyet, ahol eltölthetem az éjszakát.

Visszamegyek a teaházhoz, ott van egy másik utas is.

– Nem megy tovább ez a rohadt busz – mondom.

– Tudom – mondja.

– Hol éjszakázik?

– Még keresgélek.

– Hova mentek a többiek? – kérdezem.

Itteniek, mondja, mindnek van hova mennie, az idő sem fontos a számukra, nem érdekes, hogy egy nappal előbb vagy később, nem számít. Ő azonban Guiyang állatkertjéből jön, Yinjiangból kaptak táviratot, hogy a hegyek között egy paraszt furcsa, semmihez sem hasonlítható lényt talált, ma este el kell érnie a városba, hogy holnap korán reggel elinduljon a hegyek közé, estére már lehet, hogy meghal az állat.

– Ha meghal, hát meghal – mondom. – Megbüntetik talán?

– Nem – mondja –, de maga ezt nem érti.

Nem lehet megérteni a világot, mondom.

Arról a semmihez sem hasonlítható lényről beszél, nem a világról, mondja.

Talán van valami különbség a semmihez sem hasonlítható lény és a világ között?

Előhúz egy táviratot és megmutatja, ez áll rajta: „A falu lakosai elfogtak egy semmihez sem hasonlítható furcsa állatot. Azonnal küldjenek valakit, aki beazonosítja!” Egyszer, folytatja, az állatkertjük telefonhívást kapott miszerint a hegyi patak kimosott egy húszkilós hatalmas szalamandrárt, de mire a küldöttjük odaért, az állat elpusztult, és a falusiak megették a húsát, lehetetlen volt rekonstruálni a tetemet, nem lehetett belőle mintapéldányt készíteni. Ezúttal itt fog állni az út mellett, hátha akad valaki, aki elviszi.

Jó darabig állok ott vele, néhány teherautó elmegy mellettünk, mindannyiszor meglengeti a táviratot, de senkit sem érdekel. Nem az én feladatom, hogy megmentsem az a furcsa lényt vagy világot, miért nyelem itt a port? Ehetnék valamit az étteremben.

Megkérdezem a pincérlányt, hogy megszállhatok-e itt éjszakára. Úgy tűnik, úgy érti, hogy azt kérdezem tőle, fogad-e vendégeket. Dühösen néz rám: – Ez egy étterem, nem látja?

Megesküszöm magamban, hogy nem szállok fel arra a buszra többet, de akkor több mint száz kilométert kell megtennem, az legalább két nap gyalog.

Visszamegyek az országúthoz, az állatkerti alkalmazott eltűnt, lehet, hogy felvette valaki?

Lemenőben a nap, beviszik a teáspult padjait. Az út alsó végéből dobólást hallani, nem tudom, mi történik. Innen fentről a falu cserepes háztetőit látni a domb aljában, köztük a kikövezett kis utcákat.

Még messzebb vízzel elárasztott rizsföldek szintjei, már elkészültek a korai aratással, néhány fekete földdarabot már újra is szántottak.

Elindulok a lejtőn a hang irányába, egy paraszt jön felfele a földek közti kis ösvényen felhajtogatott nadrágszárral, térdig sárosán. Messzebb gyerek vezet kötélén egy vízibivalyt a falu melletti tóhoz. A kéményekből kígyózó füstöt nézem a cseréptető felett, és megnyugszom.

Megállok és a faluból idehallatszó dobszót hallgatom. Nincsen sofőr, nincsenek vörös karszalagos ellenőrök, nincsen idegesítő busz, nincsen furcsa lény azonosítását kérő távirat, minden megint a természeté. Visszagondolok azokra az évekre, mikor vidéken kellett dolgoznom, ha nem változtak volna meg a dolgok, vajon még mindig a földeken lennék? Nem lenne kedvem a munka után megmosni a sáros lábam, de nem is aggódnék, mint most, hogy merre tovább. Semmi sem lenne természetesebb, mint ez az esti kép, füsttel, cseréptetőkkal, közeli, de mégis távoli dobszóval.

Újra és újra, szavak nélküli történetet beszélnek el a dobok, nan-nan-na-na. A víz színe, az ég ragyogása, a megszürkülő tetők, az éppen hogy csak látható, szürkésfehér kőlapok az épületek között, a napsugártól meleg föld, a vízibivaly horkantása, a házakból jövő vitatkozás hangja, meg az esti szél, a falevelek zizegése a fejem fölött, a széna és a bivalyistálló szaga, a mosóvíz loccsanása, az ajtó vagy kerekes kút nyikorgása, a csivitelő fecskék és a fészkelve bűgő galambpár, az asszonyok és gyerekek magas hangja, a bánat és a repülő rovarok zümmögése, a talpunk alatt kemény föld, mely puha a felszín alatt, az alámerült kívánságok, a boldogság vágya, a szívünket megdobbantó dobütések, mezítláb ülnék a világító feketére koptatott küszöbön, és magától összeállna minden.

29

Tianmenguan sámánja elküldött valakit az ácshez, hogy az öreg készítse el neki Tianluo istennő fej szobrát. A tizenkettedik hónap huszonhetedik napján a sámán maga fog eljönni, hogy megkérje az istennőt, fogadja el a neki szánt áldozatot az oltáron. A küldött élő libát hozott foglalónak, a munka időre kell, hogy elkészüljön, az öreg még egy vödör rizsbort kap majd, meg egy fél disznófejet, eleget az újévre. Az öreg megijedt, tudta, hogy nincs már elég ideje. Guanyin istennő uralja az élők világát, Tianluo istennő a holtakét, és most eljön, hogy megrövidítse az életét.

Az utóbbi években az ácsmunkán kívül jó néhány szobrot is készített: gazdagság istenét, nevető arhatot, vegetáriánus ételt lakomázó szerzetest, igazságos bírót. Ördögűzéshez egy sorozat maszkot faragott, félig isten, félig ember hegyeket nyitó Zhangot, félig ember, félig állat lovászt, félig ember, félig állat apródémont, embereket megnevettető ferde szájú Qin fiút. A hegyen túliaknak még egy Guanyin-szobrot is készített, de senki sem kérte még meg, hogy az emberi sorsokat kézben tartó Tianluo istennőt faragja ki, ezért jön az istennő, hogy elragadja az életét. Hogy lehetett ilyen hülye, hogy elfogadta ezt a megbízást? Öreg lett és mohó. Mindent kifarag, ha jól megfizetik. Élő minden, amit farag, mondják az emberek, első pillantásra látszik, hogy az a gazdagság istene, elmes hivatalnok, nevető arhat, vegetáriánus ételt lakomázó szerzetes, igazságos bíró, hegyeket nyitó, lobbánékony generális, lovász és apródémon, vagy éppen Guanyin bodhiszattva. Soha nem látta Guanyint, csak annyit tud róla, hogy ő hozza a fiúgyerekeket. Hegyeken túlról jött egy asszony két vég vörös szövettel és egy marok füstölővel. Hallotta, hogy hegybeliek eredményesen áldoznak egy kősziklánál, azért jött a hegyek közé, hogy fiúutódért imádkozzon. Mikor látta, hogy az öreg istenek szobrát is ki tudja faragni, megkérte, hogy készítsen számára egy Guanyint, és eltöltött nála egy éjszakát. Boldogan vitte el reggel a Guanyint, ami elkészült az éjszaka. Tianluo-szobrot azonban még sohasem faragott, először is, mert senki sem kérte, meg aztán ilyen gonosz istenek csak a sámán oltárán áldoznak. Összerezzen és végigfut a hátán a hideg, Tianluo istennő már ott van mellette, azért jött, hogy elragadja a lelkét.

Felmászik a tűzifakupacra, hogy levegyen a keresztgerendáról egy száradó kislevelű puszpángdarabot, finomak ezen a fán az erek, nem ferdül el, nem reped meg, jó pár éve tartogatja ezt a darabot, nem akarta csak úgy elhasználni. Mikor kinyújtja a kezét a fáért, megcsúszik, és az egész fakupac összeomlik, nagyon megrémül, de lelkében érti a dolgot. Magához szorítja a fadarabot, leül a göcsörtös juharfagyökérre, amin a tűzifát szokta hasogatni. Egy ilyen munkán rendszerint nem kell sokat gondolkoznia, nekikezdhethet a baltával; ahogy esnek le az apró fadarabok lassan kialakul az arc, könnyedén ment, már hozzászokott, de Tianluo istennőt még sohasem faragott, ezért csak szorítja azt a fadarabot, és érzi, ahogy a hideg felkúszik lemerevedett testén, lerakja, bemegy a házba, odaül a tűzhely mellé a sok üléstől feketére fényesedett fatuskóra. Mindennek vége, gondolja, nem éri már meg az újévet. Megszakad a lélegzete a tizenkettedik hónap huszonhetedik napján, nem éri meg a tizenötödik napot az újév után. Döntés született arról, hogy nem érheti meg az újévet.

Túl sok bünt követett már el, mondja.

Az istennő beszél így?

Igen, mondja, nem volt rendes öregember, nem volt elégedett azzal, ami neki adatott.

Lehet.

Tudja ő, hogy mennyi bünt követett el.

Azon a nőn is erőszakot tett, aki fiúgyerekért imádkozni jött?

Az a nő ribanc volt, ő is szívesen vette a dolgot.

Akkor nem is számít bűnnek?

Ki lehet hagyni a listáról.

A bűne pedig, hogy...

Megerőszakolt egy néma lányt.

A műhelyében?

Azt nem merte volna megtenni, akkor történt, mikor nem otthon dolgozott. Ezek a faluról falura járó kézművesek egyedül vándorolva töltik el az év nagy részét, szép pénzt összeszednek. Nem nehéz nőt találniuk, akivel együtt hálhatnak, rengeteg nő akar valamennyi pénzt. A néma lányt azonban nem kellett volna kihasználnia. Megerőszakolta, játszott vele, aztán eldobta.

Mikor Tianluo istennő eljött a leikéért, vajon a néma lányra gondolt?

Biztosan eszébe jutott, megjelent a szemei előtt, és nem tudott tőle megszabadulni.

Bosszú volt?

Hogy az volt-e? Minden nő, akit kihasználtak, bosszúra áhítozik! Ha még él, ha még meg tudja találni, kikaparja a szemét, a legkegyetlenebb átkokat szórja rá, megparancsolja a démonoknak, hogy ragadják el a pokol tizenharmadik bugyrába, kínozzák meg, amennyire csak lehetséges! A néma lány azonban átkozódni sem tudott, megnőtt a hasa, elűzték otthonról, kurva lett és koldus, megvetendő húsdarab. Nem volt ő csúnya születésétől fogva, hozzámehetett volna egy becsületes paraszthoz, rendes házasságot élhetett volna, otthonnal, mely megvédi széltől és esőtől, fiával és lányával, és halála után egy koporsóval.

Az ács nem gondolt erre, csak saját magára.

De azok a szemek rászegeződtek, nem hagyták nyugton.

Tianluo istennő szemei.

A néma lány szemei.

A félelemmel teli szemek, mikor megerőszakolta?

Szemek tele bosszúvággyal!

Kérlelő szemek.

Nem tudott kérlelni, sírt és a haját tépte.

Lebénulva bámult, Nem, kiáltott De senki sem értette meg, hogy – yi-yi-ya-ya – mit kiabál, kinevették. Belekeveredett a tömegbe és ő is nevetett.

Természetesen!

A férfi persze nem ismerte a félelmet akkor, sőt, elégedett volt magával, nem lehet őt megtalálni, gondolta.

A sors bosszút áll!

Hamarosan eljön Tianluo istennő, az ács a tüzet piszkálja, és az istennő ott van a szikrák és a füst között. Az ács összeszorítja a szemét, de kicsordulnak öreg könnyei.

Ne tedd szimpatikusabbá!

Mindenkinek kicsordulnak a könnyei a füsttől. Száraz tűzifa durvaságú kezeivel törli el a taknyát, bebiceg a műhelyébe, magához szorítja a puszpángfadarabot, fogja a baltáját, a göcsörtös juharfagyökéren ül és farag, amíg besötétedik. Aztán beviszi a fát a házba, leül a tűz mellé a kerek fátuskóra, két lába közé szorítja a fadarabot, kérges kezeivel tapogatja, tudja, hogy ez lesz élete utolsó szobra, attól fél, hogy nem fejezheti be. El kell készülnie, mielőtt felkel a nap, mikor felkel a nap, a kép eloszlik a lelkében, ujjai elveszítik a tapintóérzéküket. Női szemek, ajkak és a feszes felső ajkak, mikor a fejét rázza, puha, telt fülek, nagy fülbevalókat kellene viselnie, feszes, de rugalmas test, sima,

finomvonalú arc, egyenes, nem lelapított orr, a férfi benyúl a nő szorosra gombolt nyakú ruhája alá...

Reggel az újévi bevásárlásért Luofenguóba tartó falusiak elhaladtak a háza mellett, bekiáltottak neki, de ő nem válaszolt. Az ajtó nyitva, égett szag, az ács ott feküdt a tűzben, már meghalt. Szívrohamot kapott, mondták néhányan, halálra égett, mondták mások. A lábánál megtalálták Tianluo istennő szobrát, amit éppen kifaragott. Az istennő fején szűzbokorágakból korona, a koronán négy lyuk, melyekből teknősfejek állnak ki, az üregből kileső állatok. Szemhéjai lelógnak, úgy tűnik, alszik, hosszúkás orrcsontja finomvonalú szemöldökcsontokhoz kapcsolódik, a szemöldökök közt aprócska ránc, vékony ajkait összeszorítja, mintha megvetné az emberi életet, alig látható fekete szemeiben hideg tekintete. Szemöldökei, szemei, orra, szája, orcái, alsó állkapcsa, és még hosszúkás nyaka is egy fiatal lány törékeny szépségét adják vissza. Csak a fülek, melyekben lándzsaformájú réz fülbevalók lógnak, nagyok és érzékiek. Nyakát szorosra beburkolja magas gallérja. Tianluo istennő szobra később Tianmenguan sámánjának oltárára került.

Rengeteg történetet hallottam a mérges jian kígyóról, amit a falusiak ötlépéses sárkánynak neveznek, mert az az ember vagy állat, akit megmar, az öt lépést sem tesz, és holtan esik össze, vagy azért, mert nagy bajba kerül, aki öt lépésre megközelíti. Ez az "erős sárkány sem bír a földön a kígyóval" mondásból eredhet. Azt is mondják róla, hogy nem hasonlít a többi mérges kígyóra. Még a halálosan mérgező kobrát is könnyű észrevenni – támadás előtt felemeli a fejét, felegyenesedik, és sziszeg, hogy megijessze az ellenfelét. Ezért az, aki találkozik vele, felé dobhatja azt, ami a kezében van, és így megvédi magát. Ha nincs nála semmi, a kalapját vagy a cipőjét is felé hajlíthatja, és amíg a kobra megtámadja, amit feléje hajított, elmenekülhet. De akik jian kígyóval találkoznak, azok között tízből nyolc vagy kilenc észre sem veszi az állatot, mielőtt az támad.

Számos mítoszt hallottam a jian kígyóról Anhui tartományban, melyek szerint a kígyók stratégiát eszelnek ki a támadásra, hálót készítenek – finomabb szálút, mint a pókok – a növények szárára, és amint egy élőlény beleütközik, a kígyó villámgyorsan megtámadja. Nem véletlen, hogy mindenhol, ahol jian kígyók előfordulnak, varázslatok forognak közszájon, melyek védelmet nyújtanak a kígyók ellen, de a hegyi emberek nem osztják meg ezeket az idegenekkel. Mikor a hegyi emberek a hegyek közé indulnak, lábszárvédőt vesznek fel, vagy legalább magas szárú vitorlavászon fáslit. A városi emberek, akik ritkán mennek a hegyek közé, még félelmetesebb történeteket mesélnek a kígyókról. Arra figyelmeztettek, hogyha jian kígyóval találkozom, még a bőrcipőt is keresztülharapja, ellenmérget kell magamnál tartanom – bár az általános ellenmérgek használhatatlanok a jian kígyó marásával szemben.

A Tunxiból Anqingba tartó úton érintem Shitait. A buszmegálló mellett, egy ételespultnál találkozom egy félkezű paraszttal, jian kígyó harapta meg a kezét, amit ő maga vágott le, mondja. Ő azon ritka esetek egyike, akik túléltek a jian kígyó marását. Vékony karimájú, kicsit ünnepélyes formájú szalmakalapot visel, rendszeren a mólónál dolgozó parasztok viselnek ilyen kalapot, többnyire világot látott parasztok. Egy tál tésztalevest rendelek a pultnál a fehér vászontető alatt az út mellett. A paraszt velem szemben ül le, balkezeiben fogja az evőpálcikát, a jobb kezéből maradt csonk előttem himbálódzik, nehéz tőle ennem. Helyesen látom, hogy kedve van beszélgetni.

– Öregapám – mondom – ezt a tál tésztát én fizetem. Beszélne róla, hogyan sebesült meg?

Elmondja, ami vele történt. Qi fát keresett a hegyekben.

– Micsodát?

– Qi fát, aki megeszi, nem lesz féltékeny. A feleségem az örületbe kergetett, ha egy másik nő egy szót is szólt hozzám, már repült a rizsestál. Qi fáért mentem, hogy megittassam a le vével.

– Valami népi orvosság ez a qi fa? – kérdezem.

– Dehogyan – a szalmakalapja alatt elvigyorodik, kivillan aranyfoga a nagy szájából, és akkor megértem, hogy felültetett.

Fát vágni, szenet égetni mentek páran, akkoriban még nem úgy volt, mint most, mikor mindenki advesz. Ha a hegyi emberek egy kis pluszpénzt akartak maguknak többnyire szenet égetni mentek. Építésnek való fát is lehetett lopni, de azt figyelte a termelési brigád, és ő nem követett el törvénytelen dolgokat. A szénégetés módját is tudni kellett azonban – ő fehér tölgyeket keresett, az ezüstösen ég a szénégetéskor, fémesebb a hangja, ha megkopogtatják, és ha elkészülsz vele, dupla árat fizetnek kosárjáért. Hagyom beszélni, megéri a tészta árát.

Baltával a kezében ment előre, a többiek oldalt lent dohányoztak és beszélgettek. Lehajolt és érezte, hogy valami hideg emelkedik fel a talpa felől, rögtön tudta, hogy baj van. Az emberek mint a kutya, mondja, ha a kutya leopárdot szagol, inába száll a bátorsága, vinnyog, mint egy kiscica.

Hirtelen elgyengültek a lábai, mondja, akármennyire kemény legény, aki találkozik a jian kígyóval, véget ér az élete, és a kígyó ott volt, a szűzbokorágak alatt egy kövön, összecsavarodott szürke kígyó, közepén felemelkedő fejével. Rögtön odacsapott a baltával, de ugyanabban a pillanatban jéghideg lett a keze, mintha elektromosság rázta volna meg, elfeketedett minden, a nap is teljesen elhomályosult, hideg költözött a szívébe, a szél hangja, a madarak hangja, a rovarok hangja, semmi sem hallatszott, egyre mélyült a felhős ég színe, hideg fénnel ragyogott a nap és a fák. Talán a feje még működött, mondja, vagy éppen gyors volt, vagy éppen még nem kellett meghalnia, más volt a sorsa, ezért bal kezébe fogta a baltát, és levágta a jobb kezét. Térdre zuhant rögtön, bal kezének hüvelykujjával lefogta az ütőeret a jobb kezén a könyöke felett. A köre záporozó vér abban a pillanatban nem volt vörös többé, sárga lett és habos. Később a társai visszavitték a faluba, magukkal hozták a levágott karját is, ami teljesen elfeketedett, a körmök, a bőr, a hús fekete bíborfolt okkal. Ami a jobb karjából maradt, az is feketedni kezdett, és csak mindenféle ellenmérgekkel lehetett megfékezni.

– Erős akaratú ember maga – mondom.

Ha elbizonytalanodik vagy a kígyó egy centivel följebb marja meg, halott.

– Miért is ne veszteném el az egyik karom az életemért cserébe? Az imádkozó sáska is ezt teszi, ha nem tud másképpen szabadulni.

– Az egy rovar – mondom.

– És ha rovar? Az ember se több a rovarnál, a csapdába került róka is leharapja a lábát, hogy kiszabaduljon, az ember is van olyan intelligens, mint a róka.

Lerak egy tíz jüanost az asztalra, nem akarja, hogy fizessenek a tésztájáért. Vesz és elad, mondja, nincs neki kevesebb pénze, mint az olyan tanult embernek, mint én.

Egész úton figyelek a kígyóra, aztán a Fanjing-hegyek közé vezető úton, egy Wenxiao vagy Shichang nevű falu felvevőállomásának tetején, a szárítórészen jian kígyók bőrét látom száradni összecsavarodva. „Fehér mintás fekete test”, ahogy a Tang-kori írástudó Liu Zongyuan említi. Értékes hagyományos kínai orvosság ez, hasznos izomfeszültség enyhítésére, vérkeringés felpezsdítésére, reuma és megfázás ellen. Sok pénzt lehet érte kapni, ezért mindig akadnak olyan bátrak, akik az életüket kockáztatják, hogy elfogják.

Liu Zongyuan szerint ez a kígyó kegyetlenebb még a tigrisnél is; a kegyetlen kormányzatról is azt tartotta, hogy kegyetlenebb a tigrisnél. Ő tartományi kormányzó volt, én meg csak közember. Tudóshivatalnok volt, aki az ég alatti sorsáért aggódott elsősorban, én meg csak vándorlok, és kizárólag a saját sorsom érdekel.

Nem elég ezeket a száradó kígyóbőröket látnom, egy élő akarok látni, tudni, hogyan ismerhetem fel és hogyan védekezhetek ellene.

Csak mikor elérek a Fanjing-hegy lábához, a kígyó igazi birodalmába, láthatok meg kettőt. Orvvadászoktól kobozták el őket, és a természetvédelmi terület egyik állomásán, vasketrecben végre jól megnézhetem a kígyókat.

Tudományos neve horgas gödörvipera. Mind a két példány több mint egyméteres, kevésbé vastagok, mint egy vékony csukló, kis farokvégük pedig tényleg vékony, a testük halvány szürkésbarna, szürkésfehér, háromszög alakú mintákkal, ezért sakktáblakígyónak is nevezi a köznyelv. Egyáltalán nem látszanak veszélyesnek, hegyi kövön pihenő földkupachoz hasonlítanak. Jobban megvizsgálva azonban a durva, háromszögletű, barna fejen felfordított kampóra hasonlító horgot látni, szárnalmas, fénytelen, apró szemeket, komikus és zsugori tekintet, mint a hagyományos operában bohócszerepet játszó Hetedik Rangú Szezámrag Hivatalnok. Nem a szemét használja, mikor vadászik, az orra és a szeme között van egy észrevehetetlen bemélyedés, amivel a hőt képes érzékelni, infravörös sugárzásra különösen érzékeny, és háromméteres körzeten belül egyhuzadnyi fokos hőmérsékletváltozást is megérez. Ha egy nála melegebb élőlény közelít felé, tökéletes precizitással

képes követni és megtámadni. Mindezt a természetvédelmi terület kígyómarás-szakértője mondja el nekem, miután elmentem a Wuyi-hegyhez.

Ezen az utamon a Yuan-folyóból elágazó Chen-folyó felső szakaszánál annyira tiszta és bőséges a Jin-folyó, hogy áttetsző a víz. Bár az ökröt legeltető parasztyerekek belevizelnek a folyóba, a gyors áramlat viszi is őket lefelé, kiáltoznak, és csak pár száz méterrel később evickélnek ki a partra, tisztán idehallatszik a hangjuk. Az országút alatt meztelen lány fürdik a folyóban, felnéz a fölötte haladó kocsikra, úgy áll ott, mint egy fehér kócsag, csak a nyaka mozdul, ahogy ránk néz. Csillog a vízen a déli nap. Mindennek azonban a kígyóhoz semmi köze.

A lány nevet, kérdezed, hogy miért, boldog, mondja, bár tudja, hogy ő maga nem az, de próbál úgy tenni, mintha boldog lenne, nem akarja, hogy mások megtudják, hogy valójában nem is boldog.

Az utcán sétált egyszer, mondja, és látott egy embert az induló troli után futni, a lábujjain lépkedett, félig futva, félig ugrálva, és nagyon üvöltözött, mert a cipőjét becsípte a záródó ajtó, biztosan vidéki volt. Az általános iskolában azt tanították neki, hogy nem szabad kinevetnie a parasztokat, és ahogy megnőtt, az anyja figyelmeztette, ne röhögjön bután a férfiak előtt, de belőle csak kitört a nevetés. Mikor úgy nevetett, a férfiak mind ránéztek, és csak később értette meg, hogy ezzel magához vonzotta az embereket, a tisztátalan szándékú férfiak kacérkodásnak értelmezték nevetését. A férfiak mindig másképpen néznek a nőkre, félreértének, még ha nem is akarod.

Nem szerette azt a férfit, akinek először odaadta magát, mondja, nem tudta, hogy szűz mikor rámászott, és megkérdezte, hogy miért sír. Nem azért mert nem tudja elviselni a fájdalmat, mondta, hanem, mert sajnálta saját magát. Megtörölte a könnyeit, a könnyeket, melyek nem miatta folytak, ő meg ellökte a férfit magától, begombolta az ingét, és megpróbálta rendbe tenni a haját a tükörben, nem akarta, hogy a férfi segítsen neki, rosszabb lenne csak attól az egész. A saját élvezetére használta őt, kihasználta a gyengeségét.

Azt nem mondhatja, hogy kényszerítette a férfi. Meghívta a szobájába ebédelni, és ő elfogadta, ivott valamennyit, kicsit vidám lett, nem igazából vidám, de azért elkezdett nevetni.

Nem hibáztathatja a férfit teljesen, mondja, azt akarta megtudni, mi fog történni, egy hajtásra kiitta a félig teli poharát, amit ő öntött neki. Kicsit szédült, nem tudta, hogy ennyire erős lesz az ital, de azt tudta, hogy már vörös lett az arca, és hülyén kezdett el nevetni, erre a férfi megcsókolta, és letolta az ágyra, igen, nem ellenkezett, azt is tudta, mikor felemelte a szoknyáját.

A férfi a tanára volt, ő meg a tanítványa, nem lett volna szabad megtörténnie köztük ennek a dolognak. Hallotta a szobán kívül, a folyosóról beszűrődő léptek zaját, valaki mindig beszélt, az emberek mindig találnak valami értelmetlen dolgot, amiről beszélni lehet. Visszajöttek az emberek a szállásra délben, ebéd után, mindent nagyon tisztán hallott. Ilyen körülmények között tolvajlásnak látszott, amit csináltak, szégyellte magát. Állat, állat, mondta magának.

Később kinyitotta az ajtót és kiment, kihúzva magát, felszegett fejjel. Mikor elért a lépcsőhöz, valaki a nevét kiáltotta, tökéletesen elvörösödött akkor, mondja, mintha felhúzták volna a szoknyáját, és nem viselt volna alatta semmit. Szerencsére sötét volt a lépcsőnél. Osztálytársnője jött az épületbe, és meg is kérte, hogy kísérje el a tanárjukhoz megbeszélni a következő félév órarendjét. Visszautasította, moziba megy, mindjárt kezdődik a film, és elrohant, de mindig emlékezni fog a hangra, ami a nevéen szólította, majdnem kiugrott a szíve a helyéről, a férfi alatt sem ugrált így a szíve. Végül bosszút állt, végül, bosszút állt a félelemben eltöltött nyugtalan évekért, saját magán állt bosszút. Kíméletlenül ragyogott a nap aznap a sportpályán, és szívet szaggató üvöltés hallatszott a napfényben, mint az üveget karcoló kés.

Ki volt a lány?

Hát ő, mondja és nagyon nevet.

Nyugtalan leszel.

Ne légy ilyen, sürget, csak egy történetet mondott el, mondja, amit egy barátnőjétől hallott. Orvosnak tanult és gyakorlatra jött a sebészetre, olyan barátnők lettek, akik mindent megosztanak egymással.

Nem hiszel neki.

Miért, csak te mesélhetsz el történeteket? Neki nem szabad?

Mondja tovább, mondod.

Már befejezte, mondja.

Hirtelen lett vége a történetének, mondod.

Nem tud olyan misztikus történeteket, mint te, mondja, és te egyébként is már sok történetet elmeséltél, ő meg csak most kezdte.

Hát akkor csak folytassa, mondod.

Nincs már kedve, mondja, nem folytatja.

Rókadémon, mondod rövid gondolkozás után.

Nem csak a férfiaknak lehetnek vágyaik.

Persze, a nők ugyanolyanok, mondod.

Miért nem tehetik meg ugyanazt a nők, mint a férfiak? Az emberi természet része.

Egyáltalán nem ítéled el a nőket általában, csak annyit mondasz, hogy ő egy rókadémon.

Nincs semmi rossz a rókadémonokban.

Nem kritizálsz, mondod, csak beszéltél a dologról.

Akkor beszélj a dologról.

Miről?

Ha rókadémonokról akarsz beszélni, akkor beszélj róluk, mondja.

A rókadémon férjének halála óta még nem telt el teljes hét Micsoda, teljes hét?

Régebben, ha meghalt valaki, hétszer hét, azaz negyvenkilenc napig kellett őrizni a lelkét.

A hetes szerencsétlen szám?

A hetedik szerencsés nap a szellemeknek és démonoknak.

Hagyjuk a szellemeket és démonokat.

Akkor beszéljünk arról, aki nem halt meg. Még le sem vette a gyászt jelentő fehér szalagot a cipőjéről, és már úgy viselkedett, mint a wuyizheni kurvák a Tavaszi Öröm Csarnokában: a kapuban támaszkodott, karja a derekán, egyik lába kicsit lábujjhegyen, ha látta, hogy jön valaki, csábítóan álldogált, úgy tett, mint aki oda sem néz, így ingerelte a férfiakat.

A nőket káromlod, mondja.

Nem, mondod, még a nők sem bírták nézni, gyorsan továbbmentek. Egyedül Negyedik Sun felesége, az a hárpia köpte arcba.

De nem legeltette rajta a szemét minden férfi, aki elment mellette?

Nem tehettek másképp, mindegyik visszafordult, még Púpos is, ötvenvalahányan, csak néztek vissza és bámulták. Ne neved még!

Kicsoda nevet?

Beszéljünk még Öreg Lu feleségéről, aki a szomszédban lakott, megette a vacsoráját, a kapuban üldögélt, cipőtalpat foltozott és látta az egészet. Hé, Púpos, mondta, kutyaszarba léptél! Púpos zavarba jött. Az olyan meleg napokon, mikor mindenki kint ette a vacsoráját a szabadban, látták, ahogy két üres vizesvödört visz a hordrúdján, fenekét ringatja, így ment el minden kapu előtt. Maozi anyja evőpálcikával bökte meg a férjét, aki este úgy megverte, hogy üvöltött a fájdalomtól. A kihívó rókadémon, a férjes asszonyok a faluban mind meg akarták cibálni a fülét. Maozi anyja legszívesebben megszagolta volna a ruháját, megtépte volna a haját, és belenyomta volna a fejét az éjjeliedénybe.

Undorító, mondja.

De a dolgok a következőképpen történtek, mondod. Először az Öreg Lu felesége fedezte fel a szomszédból, hogy Tökfej, aki nem tudott feleséget keríteni magának, gyakran meglátogatta az asszony dinnyefészerét. Csak a trágyaterítésbe segít, mondta, és valóban kellett is a trágyázás a helynek. Ha nem tudja meg mindezt Negyedik Sun felesége, talán nem lett volna ilyen tragikus vége az egésznek. Negyedik Sun napfelkelte előtt felkelt, a hegyekbe megy tűzifáért, mondta. Vállára vett egy hegyes hordrudat, kanyargott a falu sikátoraiban, aztán egy pillanat alatt bemászott az asszony udvarára. Negyedik Sun felesége sejtette a dolgot, nem várta meg amíg a férje kijön onnan, hordrudat fogott és döngetni kezdte vele az ajtót. Az asszony ruháját gombolgatva, mit sem sejtve nyitotta ki az ajtót. Hogyan is ereszthette volna el Negyedik Sun felesége, meg sem szólalhatott és nekiesett. A két asszony ütötte-verte egymást, úgy sírtak, üvöltöttek, hogy mindenki köréjük gyűlt. Az asszonyok mind Negyedik Sun feleségének pártján álltak, a férfiak meg csöndben figyelték a harcot. Az asszony ruhája megtépve, arca felsebezve. Az arcát akarta tönkretenni, mondta később Negyedik Sun felesége. Két kezébe temette az arcát az asszony, mint megkínzott húsdarab, rázta a zokogás. Illetlen viselkedés volt ez, de végül is csak nők közti dolog, a Hatodik Nagybácsi és a faluvezető oldalt álldogáltak, és szárazon krákoztak. Nincsen mérgezőbb, mint a női lélek, ahogy a mondás tartja, és a nők döntöttek arról, hogy megbüntetik. Jól megbeszélték, és mikor tűzifáért ment a hegyi úton, néhány nagydarab nő elkapta, levetkőztette, és botra felkötve vitték el, ő persze segítségért kiáltozott, de még azok is megrémültek az őt cipelő elszánt nők látványán, akik meghallották a segély kiáltását. A Barackvirág-síkra vitték a hegyek közt, ott állt a régebben virágzó barackfákkal teli síkon a leprások falva, megfelelő hely a parázna asszonyoknak. Ledobták az út mellé, a rúdra kötözve úgy ahogy volt, megköpdösték, ráléptek a lábára, megátkozták és visszatértek a faluba.

És aztán?

Aztán esett, esett nappalokon és éjszakákon át, míg végre elállt. Délben látták visszatérni a faluba, szakadt nadrágot viselt, csupasz felsőtestét szalmaköpenybe csavarta, elfehéredett ajkaiban nem volt egy csepp vér sem. Az ereszek alatt játszó gyerekek elszaladtak, amint meglátták, becsapódtak a házak kapui. Néhány nap múlva, mikor először jött elő a házából, visszatért belé az élet, csábítóbb volt, mint valaha, világítóan vörösek az ajkai, barackszínűek az orcái, megbabonázó démon. De nem ment többet a faluba, csak kora reggel, még virradat előtt vagy sötétedés után mosott a pataknál, és lehajtott fejjel, szoroson a fal mellett fel- alá járt. Mikor a gyerekek meglátták, üvöltöttek a távolból: – Leprás, leprás, először az orrod fog rohadni aztán a szád! Követték egy darabig aztán elszaladtak. Később elfeledkeztek róla az emberek, aratni kellett, szántani meg vetni megint. Aztán véget ért a korai aratás és a késői vetés is, akkor vették csak észre, hogy az asszony földjén nem dolgozott senki, és már régóta nem látták. Küldeni akartak valakit, hogy nézze meg mi történt vele, de senki sem akart menni. Végül az Öreg Lu feleségére esett a választás a szomszédból, hogy nézzen nála körül. – Elnyerte a büntetését a démon, az arca tele kelésekkel, nem véletlen, hogy nem mer kilépni a kapun – mondta Öreg Lu felesége, mikor visszajött. Felsőhajtottak a megkönnyebbüléstől a nők, nem kell többet aggódniuk férjeik miatt.

És aztán?

Aztán le kellett aratni a kései vetést. Mikor az utolsó földdarabbal is elkészültek, fagyni kezdett. Újévre kezdtek el készülni a faluban, le kellett mosni a malomköveket a rizsörléshez, és Maozi anyja keléseket fedezett fel a férje meztelen hátán, mikor örült, de nem merte elmondani másnak, csak a férje hűgának. Egy nappal később, hogy elmondta, a férje hűga felkelt reggel és megpillantotta a kelést a saját férje mellkasán is. Aztán már csak tovább kellett adni a hírt, márpedig ha valamiről két nő tud, az nem titok többé. Még Negyedik Sun lábán is kelések nőttek. Ezután sötét volt az újév, minden családban nagy aggodalomban a feleségek, a nős férfiak eltakarták legalább az arcukat, ha nem az egész fejüket, de télen mindez nem volt szembetűnő. Megint eljött azonban a tavaszi szántás ideje, és

kényelmetlenné vált a fejeket beburkolni. A férfiakat nem érdekelte különösebben, hogyan néznek ki, de mindenkinek vagy hámlott a bőre, vagy hullott a haja, vagy kelései nőttek, még a Hatodik Nagybácsi orra hegyén is megjelent egy. Mindenki ugyanazzal bajlódott, nem beszéltek hát sokat, művelték a földjüket. Mikor a palántázás befejeződött, az embereknek akadt egy kis idejük, eszükbejutott az asszonydémon, és elgondolkoztak, vajon életben van-e még. Annak a seggén is kelések nőnek, aki csak a leprás székébe ül, mondták, senki nem ment többet az asszony kapujának közelébe.

Megérdemelték, ezek a férfiak, mondja.

Az első, aki kendővel eltakart arccal ment a mezőre, Negyedik Sun felesége volt. – Megbosszultatott a bűn – mondták az öregek. Mit is lehetett volna tenni? Még Öreg Lu felesége sem menekült meg, emlőgyulladásra lett, és az egész melle elrohadt. Csak a házасulatlan lányok és a kisgyerekek menekültek meg a gonosz sorstól, ha másik faluba költöztették őket.

Vége van? Kérdezi.

Vége.

Elviselhetetlen történet, mondja.

Mert férfítörténet.

Férfiak és nők is szerepelnek benne, nem? Kérdezi. Természetesen férfiak is szerepelnek a történetben. Melyiket szereti jobban, az olyan történetet, melyet férfiak mesélnek el nőknek vagy olyan férfiak történetét melyet a nők általában hallgatni szeretnek?

Egyre kegyetlenebbek a történeteid, mondja, egyre durvábbak.

Ilyen a férfiak világa, mondod.

Milyen a nők világa?

Azt csak a nők tudják.

Lehetetlen összekapcsolódní?

A két különböző nézőpont miatt.

De a szerelemmel össze lehet kapcsolódní.

Hisz a szerelemben, kérdezed.

Miért keresném, ha nem hinnék benne? Kérdez vissza.

Mert még mindig hinni akarsz benne.

Mi értelme van az életnek, ha nincs szerelem, csak vágy.

Ez női filozófia, mondod.

Ne nőzzél itt állandóan, a nő is csak ember. Mindkettőt agyagból formálta meg Nüwa.

Ezt gondolod a nőkről?

Csak állítod, mondod.

Az állítás is gondolat.

Ezt nincs kedved megvitatni, mondod.

32

Végigmondtd a történeteidet, mondod, közönségesek és rondák a történeteid, mint a jian kígyó mérge, de szívesen hallgatnál néhány női történetet vagy történeteket, melyeket nők mesélnek férfiaknak.

Nem tud történeteket mesélni, mondja, nem olyan, mint te, aki csak úgy kitalálsz történeteket. Valóságra vágyik, leplezetlen valóságra.

Női valóságra.

Miért női valóságra?

Mert a férfi és női valóság eltérő.

Egyre furcsább vagy.

Miért?

Mert megkaptad, amit akartál, de nem becsülöd meg, ilyenek a férfiak.

Akkor te is elismered, hogy van egy külön női világ a férfiakén kívül?

Ne beszélj velem a nőkről.

Miről beszéljek?

Beszélg a gyerekkorodról, beszélj magadról. Nem a történeteidet akarja hallgatni, a múltadról akar tudni, a gyerekkorodról, az anyádról, a nagyapádról, a legapróbb dolgokat is tudni akarja, emlékeidet a bölcsőből, mindent tudni akar, mindenedet, a legtitkosabb érzéseidet. Ezeket már elfelejtetted, mondod. Segíteni akar, hogy visszanyerd az emlékeidet, mondja, segíteni akar, hogy visszaemlékezhess az elfelejtett emberekre és eseményekre, veled együtt akar kóborolni az emlékeid közt, mélyen a lelkedbe hatolni, még egyszer megtapasztalni veled a sorsod, mindent, amit te már egyszer megtapasztaltál.

Birtokolni akarja a lelked, mondod. Igen, mondja, nem csak a tested, ha egyszer birtoklás, akkor legyen tökéletes, hallani akarja a hangod, bele akar hatolni az emlékeidbe, részt venni a képzeletedben, eljátszani elképzelt képeiddel, mondja, a lelkeddé akar válni.

Tényleg csábító démon vagy, mondod. Igen, mondja, az idegvégződésed akar lenni, azt akarja, hogy az ujjával tapints, a szemeivel láss, vele fantáziálg, és ahogy felmászol a Lélek-hegyre, a csúcscról tekints le a lelked teljességére, a legsötétebb sarkokban elrejtett titkokra. Még a bűneid sem maradhatnak rejtve számára, mondja vadul, mindent tisztán akar látni.

Azt akarja tőled, hogy gyónj neki, kérdezed. Á, nem kell ilyen komolyan venni, de ha ezt akarom, az a szerelem erejét bizonyítja, nem igaz, kérdezi.

Nem lehet neki ellenállni, mondod, honnan akarja kezdeni, kérdezed. Mondd, amit mondani akarsz, mondja, az egyetlen feltétel, hogy magadról beszélj.

Gyerekkorodban, mondod, elmentél egy jövendőmondóhoz, de arra már nem emlékszel, hogy az anyád vagy az anyai nagyanyád vitt-e el.

Az nem is fontos, mondja.

Tisztán emlékszel a jövendőmondó hosszú körmeire, rézzászlócskákka jelölte ki a születési adataidat a nyolcas táblázaton, és egy iránytűt is megmozdított.

Hallott már a ziwei-együttállás jósmódról, kérdezed. Egy a régi jósiskolák közül, mely megjósolja az ember életét, halálát és jövendőjét. Amikor a zászlócskákat tologatta a jós, mondod, ijesztően hangosan pöccintett a körmeivel, varázsszavakat mormolt, ba-ba-ka-ka, ka-ka-ba-ba, sok szenvedésben részesül majd ez a gyermek, vissza akarják szerezni a szülei előző életéből, nehéz lesz

az élete, túl sok a tartozása előző életéből. Hogyan lehet elhárítani a szerencsétlenséget, kérdezte az anyád, de az is lehet, hogy az anyai nagyanyád. El kell változtatni az arcát, hogy a démonok, melyek elragadnák a lelkét, ne ismerjék fel. Ezért a nagyanyád, mikor anyád nem volt otthon – erre tisztán emlékszel – fülbevalót akart rakni a füledbe. Zöld szójababot kent el a füleden, és egy kis sót, nem fog fájni, mondta, de ahogy kente, egyre nagyobbra dagadt a füled, és egyre jobban fájt, de nem tudta kilyukasztani a túvel, mert hazaért az anyád, üvöltözött az öregasszonnyal, aki morgott ugyan, de végül feladta. Ami téged illet, nem volt határozott álláspontod a füllyukasztással kapcsolatban.

Még mit akar hallani, kérdezed. Nem mondhatnád teljesen boldogtalannak a gyermekkorodat, mikor a nagyapád botjával lökted a mosdótálat, mintha csónakban ülnél az eső után elárasztott sikátorban. Emlékszel, a bambuszágyon fekszel nyáron, csillagokat számolsz az udvar egén, keresed a sajátodat. Emlékszel a duanwu fesztivál napjára, délben elkapott az anyád, alkoholba kevert auripigmentet kent a füledre, és a homlokodra rajzolta a király írásjegyét, nem lesznek így keléseid és sebeid a nyáron, undorodtál ettől és elszaladtál, mielőtt befejezte volna az írásjegyet. Régen meghalt már anyád.

Az ő anyja is meghalt, mondja, betegség vitte el a Május 7. káderiskolában, már beteg volt, mikor vidékre ment. Az egész város háborúra készült akkor, a szőrös oroszok támadni fognak, mondták. Igen, mondja, ő is menekült egyszer, a pályaudvar peronját megtöltötték az örök, nemcsak a gallérjukon vörös kitűzés katonák, hanem katonaruhába öltöztetett vörös karszalagos városi milícia is. Egy csapat éneklő, kényszermunkára ítélt megreformálandó bűnözőt tereltek a peronon, rongyos ruhákban voltak, mint a koldusok, öregembereket és öregasszonyokat is lehetett látni köztük, a hátukon matrac, kezükben zománcozott bögre és rizsestál, „őszintén, lehajtott fejjel ismerjük be bűneink, halállal lakóiunk, ha nem engedünk átnevelésünknek”, énekelték. Nyolcéves volt akkor, mondja, nem tudni miért, sírni kezdett, és nem akart felszállni a vonatra, a földre feküdt, haza akar menni, üvöltötte. Az anyja nyugtatni próbálta, vidéken jobb lesz, mint a városban, túl nedves az óvóhelyen, aminek az építésén dolgozik, ha tovább kell ásnia, kitörik a dereka. Jobb lesz vidéken, jobb ott a levegő, mint a városban, és nem kell helyrerakni a derekát minden este. Egész nap együtt volt az anyjával a káderiskolában, ott ült az anyja ölében, mikor a felnőttek Mao elnök mondásait és az újság vezércikkeit – sok olvasni való vezércikk jelent meg akkoriban – tanulmányozták, és mikor dolgozni mentek, ő velük ment és ott játszott a föld mellett, mikor arattak, segített szedni a learatott szárazakat. Szerették ugratni őt, akkor volt a legboldogabb egész életében. Csak Liang bácsi nyilvános kritizálását nem szerette nézni, kirúgták alóla a széket, kiverték a fogait, tele volt a szája vérrel, de ő azért szerette a káderiskolát, mert sok dinnye nőtt mellette, mindenki vett belőle, és mindenki hívta őt, amikor ettek, egész életében nem evett annyi dinnyét.

És persze emlékszel az újévi mulatságra, mikor leérettségiztél, mondd, először táncoltál lánnyal, állandóan a lábára léptél, és kellemetlenül érezted magad, de ő azt mondta, hogy nem érdekes. Aznap este esett a hó, arcodra hulltak a pelyhek és elolvadtak, futottál a hazafelé tartó úton, hogy utolérd a lányt, akivel táncoltál.

Ne beszélj más lányokról!

A házatok öreg macskájáról beszélsz, aki annyira lusta volt, hogy nem fogott egeret.

Ne beszélj az öreg macskáról.

Akkor miről beszéljek?

Hogy láttad-e azt a lányt.

Melyik lányt?

A lányt, aki megfulladt.

A lányt, akit falura küldtek? Aki a tóba ugrott?
Nem.
Akkor melyiket?
Akit éjszaka elhívtatok úszni és megerőszakoltatok!
Te nem mentél oda, mondod.
Biztosan mentél, mondja.
Esküszöl, hogy nem!
Akkor biztos, hogy megtapogattad.
Mikor?
A híd alatt, a sötétben, megtapogattad, ugyanolyan rosszak vagytok, ti, férfiak!
Még kicsi voltál akkor, nem merted.
Legalább megnézted, mondja.
Persze, hogy láttad, nem csak egyszerűen szép volt, nagyon jólesett ránézni.
Nem csak egyszerűen megnézted, mondja, hanem a testét nézted meg.
Csak szeretted volna megnézni, mondod.
Nem igaz, biztosan megnézted.
Nem lehetett, mondod.
Dehogyan! Minden rosszaságra képes vagy, állandóan nála voltál.
Hogyhogy nála?
A szobájában! Felemelted, mondja, felemelted a ruháját.
Hogyhogy felemelted?
A falnak támaszkodott.
Saját maga emelte fel, mondod, így? Kérdezi.
Még kicsit feljebb, mondod.
Semmit sem hordott alatta? Melltartót sem?
Még csak nőni kezdett a melle, mondod, a melle már púposodott, de a mellbimbói még laposak voltak. Fejezd be!
Ő akarta, hogy beszélj, mondod.
Nem akarja, hogy ilyesmiről beszélj, mondja, nem akarja hallgatni.
Akkor miről beszélj?
Amiről csak akarsz, csak ne a nőkről.
Mi a baj, kérdezed.
Nem őt szereted, mondja.
Miért mondja ezt? Kérdezed.
Más nőre gondolsz, amikor vele szeretkezel. Dehogy! Csak kitalálja az egészet, mondod.
Nem akarja hallgatni, mondja, semmit sem akar tudni.
Nagyon sajnálod, szakítod félbe.
Ne mondj semmi többet!
Akkor majd őt hallgatod, mondod.
Soha nem hallgatod meg, amit ő mond, mondja. Csak dinnyét evett a káderiskolában, kérdezed.

Unalmas vagy, mondja.

Kéred, hogy folytassa, nem fogod félbeszakítani. Nincs mit mondania, mondja.

Liangkou megyéből folyásiránnyal felfelé haladok a Taiping-folyón a Jinjiang forrás vidékén, egyre furcsábbak és érdekesebbek a sziklák a két parton. Elhagyjuk Pangxit, ahol miaók, tujiák és hanok élnek, beérünk a természetvédelmi területre. A sűrűn benőtt hegyfalak közelítenek egymáshoz, a folyó egyre szűkebb és sötétebb. A Heiwan-folyó vadórállomása emeletes téglapépület, a folyó kanyarulatának végében. Az állomás vezetője magas, sötét bőrű, középkorú, sovány férfi. Ő kobozta el az orvvadászoktól a két jian kígyót, amelyeket láttam. A két parton sok a jian kígyó ott, ahol a vadkender nő.

– Ez a jian kígyó királysága – mondja a férfi.

Azt hiszem, a kígyónak köszönhető, hogy ezt a darab őserdőt, a széleslevelű aljnövényzetet megőrizték.

Volt már katona, volt már káder, sok helyre eljutott, mondja, de most már nem akar menni sehova máshova. Nem is olyan régen visszautasított egy állomásvezető-helyettesi kinevezést a közbiztonsági irodánál, és a természetvédelmi terület botanikai részlegének sem akar a vezetője lenni, itt akar maradni egyedül és nézni ezt a hegyet, amit véglegesen kinézett magának.

Öt évvel ezelőtt még ökröt ragadott el a tigris a faluból, de ma már természetesen nyomát sem látni tigrisnek. Tavaly egy hegyi paraszt agyonvert egy leopárdot, elkobozta a tetemet és elküldte a természetvédelmi terület központi irodájának. A csontvázat először arzénal kezeltek, úgy készítették el a preparátumot, és elzárták oda, ahova a többi preparátumot, de még onnan is ellopták, valaki felmászott a vízvezetéken, és bemászott az ablakon. Ha alkoholba áztatva tigriscsontnak adják el az arzénózott leopárd csontjait, valóban az örökléte nyeri el, aki megissza a levét.

Nem az ökológiai megőrzés ideológiai harcosa, kutatást sem tud végezni, azért van itt, hogy a hegyre figyeljen. Amikor elkészült ez a megfigyelőállomás, úgy döntött, itt marad. Az emeleten van néhány szoba, ahol kutatókat fogadhat, segítheti a szakértőket, akik kutatást végeznek vagy preparátumokat gyűjtenek.

– Nem magányos egész évben itt a hegyek közt?- kérdezem, mert ahogy látom, se felesége, se gyereke.

– A nőkkel sok a baj.

Mikor katona volt, mondja még, a kulturális forradalom alatt, nők is kerültek a hadseregbe, ami teljes felfordulással járt. Volt egy tizenkilenc éves lány, aki már megjárta a népi milíciát, a tartomány lövészbajnoka. A harcok alatt a hegyek közé ment a csapatával, és – egy lövés egy találat – ötöt lőtt le az őket körülvevő katonákból. A parancsnok bedühödött és megparancsolta, hogy élve fogják el. Kifogyott a munícióból, így elfogták, levetkőztették, és az egyik katona egy géppisztolytárat sorozott bele a vaginájába. Egy kisebb bányát is vezetett egyszer, ha a bányászok összekaptak egy nő felett, tiszta késsel kezdték és véressel fejezték be, sok zavar keletkezett a nők miatt. Neki is volt felesége, de elváltak, és nem akar még egyszer megházasodni.

– Írja itt nyugodtan a könyvét, a legjobb társaságban inni. Minden étkezéskor iszom valamennyit, nem sokat, de egy kicsit mindig.

Egy paraszt jön át a fatörzsből készült hídon az ajtó előtt a folyókanyarulatban, a kezében felfűzött kisebb halak. Az erdész odakiált neki, vendége van, jöjjön ide.

– Szezámragos, chilis halat készítek magának, tökéletes kíséző az iváshoz.

Ha friss húst akar, szól a parasztoknak, és ők hoznak neki a piacról. Húsز lire innen a kis faluban nyílt egy bolt, ahol dohányt és italokat lehet venni. Tofut is gyakran eszik, a parasztok mindig adnak neki, ha tofut készítenek. Nevel néhány tyúkot, a tyúkhús és tojás sem okoz gondot.

Délben, a zöld hegy alatt iszunk együtt és eszünk a szezámagos, chilis halból meg a sózott húsból, amit gőzölve készített el.

– Így élnek a taoista halhatatlanok – mondom.

– Nem tudom, hogy valóban így élnek-e a halhatatlanok, de ez békés élet, nem kell aggódnom túlságosan. Egyszerű a dolgom, egy út vezet fel a hegyre, itt húzódik a szemem előtt, csak a hegyre kell figyelnem.

Hallottam a megyeszékhelyen mikor jöttem, hogy a Heiwan-folyónak az a szakasza van legjobban rendben tartva, ami az övé. Hírnevet és vagyont megvető életmódja miatt lehet, gondolom. Jóban van a paraszttal, úgy mondja. Minden holdújévkor kap egy zsák szárított gyökeret az egyik öregtől ajándékba.

Ha rágja, mikor a hegyre megy, elkerüli a kígyó, és ez a jian kígyó életveszélyes, ha találkozik vele az ember – mondja, feláll, bemegy a szobába és kihoz egy szalmazsákot, kinyitja, és ad nekem egy barna gyökeret. Milyen növény, kérdezem. Nem tudja, mondja, nem is kérdezte. A hegyi emberek őseitől örökölt titok. A saját szabályaik szerint élnek.

Oda-vissza három napba fog telni felmászni az Arany-tetőre, a központi csúcsra. Rizst, olajat, sót, kis tofut, zöldséget és tojást kell magammal vinnem. Egy barlangban lehet aludni a hegyen, nem túl régen itt járt egy kutató, aki otthagya a gyapjútakaróit, azok jók lesznek a hideg ellen. Erős a szél a hegyen, és nagy a hideg. Elmegy a faluba és körülnéz, hátha talál valakit, akivel még ma nekiindulhatok. Elmegy a fatörzshíd irányába.

Sétálok egyet a folyókanyarulatban. Gyorsan zubog a víz, sekély a folyó, ragyog, csillog a napfényben, mint a kristály, az árnyékos helyek azonban sötétek és mozdulatlanok, érződik ott valami gonoszság. Sűrűek a partokon a fák és az aljnövényzet, szinte fekete, olyan sűrű, ijesztő nedvességében nyüzsögnek a kígyók, gondolom. Átmegek a fatörzshídon a túloldalra, az erdő mögött öt-hat házból álló kis település. Magas, öreg faépületek, a falak és a gerendák megfeketedtek már, túl sok itt a csapadék.

Csendes, nyugodt a falu, egy hangot sem hallani. Az ajtók nyitva, a fedetlen gerendákon fű, földműveléshez szükséges eszközök és nád. Bemennék egy házba, hogy körülnézzek, de hirtelen megjelenik egy szürkésfekete farkaskutya-keverék, vadul morog és felém tart. Hátrálok egészen a hídig, és ott áll előttem

34

A megfigyelőállomás kis épülete mögött a napfényben fürdő, kékesszürke, hatalmas hegy.

Női nevetést hallok a hátam mögül, körülnézek és látom, hogy egy asszony jön át a hídon, a kezében hordrúddal egyensúlyozik, amire egy öt-hat chi hosszú, lengedező farkú kígyó van tekerve. Láthatóan nekem kiáltozik, közelmegyek a folyóhoz, és csak akkor értem meg, hogy mit mond.

– Hé, akar venni kígyót?

Zavartalanul nevetgél és jön felém, az egyik kezével a kígyót tapogatja, a másikban a hordrúd a rácsavarodott kígyóval. Szerencsére ebben a pillanatban megjelenik az erdész a folyó másik oldalán.

– Menj vissza! Nem érted, amit mondok? Gyorsan vissza! – kiált rá a nőre.

A nő pedig nem tehet mást, visszamegy a másik oldalra.

– Őrült ez a nő, ha lát egy idegent, rögtön valami rosszban kezd el törni a fejét – mondja nekem az erdész.

Talált egy parasztot, aki cipeli majd a csomagomat és kalauzom lesz, mondja. Először a saját ügyeivel kell foglalkoznia, de aztán készít nekem ételt néhány napra. Elindulhatok akár most is, a kalauzom majd beér. A hegyi emberek hozzászoktak ezekhez az utakhoz, majd viszi nekem a kosarat hordrúdon. Egy ösvény vezet fel a hegyre, nem lehet eltévedni, hét-nyolc lire in nen találok majd egy félig kimerített rézbányát, ha ad dig nem ér be az emberem, ott pihenhetek egy darabig.

Hagyjam itt a hátizsákomat is, a paraszt majd azt is felviszi. Kapok tőle egy botot, ennek segítségével ta karékoskodhatok az erőmmel és elhajthatom a kígyókát, de rágjam a gyökér egy darabját is, amit nekem adott. Elköszönök tőle. Csapott fejű, fekete, sovány arcú, szakállas figura, búcsút int és bemegey a házba.

Ma is gondolok néha rá, egyszerű, hírnévről és vagyonról lemondó életmódjára, és a fatörzshíd árnyékosabb oldalára, a megfeketedett faházakra a faluban, a vad, szürkésfekete farkaskutyára, az őrült asszonyra a hordrúdjára csavarodott kígyóval, mintha mind utalna valamire, ahogy a hegyoldal is a kis épület mögött többet jelent saját magánál, de sohasem fogom megtudni, hogy mit.

A sarat taposod, esik az eső, csak a cipői! cuppogását hallani a sárban. A szilárdabb helyeken menjen, mondod, de egy toccsanást hallasz hirtelen. Visszafordulsz és látod, hogy a lány beleesett a sárba, egy kézzel próbálja fenntartani magát. Kezet nyújtasz, hogy felhúzd, de megcsúszik, és összemázolja magát az eddig földre támaszkodó saras kezével. Tényleg le kellene vennie a magas sarkú cipőjét, mondod, sír, leül a sárba. Ha koszos lettél, hát koszos lettél, nincs ebben semmi különös, keresünk egy házat és megmosakszunk, de ő nem akar továbbmenni.

Ezek a nők, mondod, a hegyek közé akarnak menni, de a nehézségeket nem viselik el.

Nem kellett volna veled jönnie, mondja, ezeken az átkozott hegyi utakon.

Nem csak a természet szépségeit találni a hegyek közt, hanem szelet és esőt is, ha már eljött, ne sajnálkozzon.

Becsaptad, mondja, ez a rohadt Lélek-hegy, egész úton nem találkoztunk mással.

Ha embereket akar látni és nem hegyeket, nem lát eleget a város utcáin? – kérdezed. Vagy ha az sem elég, sétálhat egyet az áruházban, süteménytől kozmetikumokig mindent talál ott, amire egy nőnek szüksége van.

Sáros kezével eltakarja az arcát, és sír, mint egy gyerek, szívetszaggatóan. Nem tehetsz mást, felhúzod, és támogatod tovább.

Nem maradhat itt a sáros földön, mondod, hamarosan találtok egy házat, a házban pedig tűzhelyet, ahol meleg lesz és kényelem, nem érzi majd ennyire magányosnak magát.

Te is tudod azonban, hogy az esőben, a romos fal túloldalán már összeroskadt a tűzhely, az edények elrozsdásodtak. Ezen a dombon a papírzászlókkal tele tűzött sírok mögött, a fűben nem sírnak az asszonyok lelkei. Itt és most szeretnél egy házat találni a hegyek között, száraz ruhát váltani, felfrissülve üldögni a tűz előtt a bambuszszéken, a kezetekben bögre meleg tea, szemben, az ereszekekről apró cseppű esőfüggöny zuhog, gyerekmesét mondasz neki, aminek nincs köze hozzá vagy a zavaros emberi világhoz, kedves kisgyerek ő a magányos házban a hegyek közt, a térdedre ül, hozzádbújik.

A tűz szelleme csintalan, meztelen vörös gyermek, kivágott ligetekben jelenik meg, hangosan tápod a vastag, száraz leveleken, csupasz fenékkal csúszkál a levágott ágakon.

Az első szerelméről kezd el mesélni ekkor, egy fiatal lány szerelméről, mielőtt még értett volna valamit is, is csak a szerelemre vágyakozott. Átnevelő kényszermunka után került vissza a városba a férfi, mondja, feketén és soványan, öreges arcán mély ráncok, de ő szerette őt, és dermedten hallgatta mikor elmesélte mi mindenen ment keresztül.

Régi-régi történet, mondod, még a dédapádtól hallottad, aki azt mondta, hogy saját szemével látta a vörös gyermeket, ahogy előbújik a tavaly kivágott tölgyfa alól és átugrik a teabokorra, megrázta a fejét, azt hitte, hogy káprázik öreg szeme. A hegyről jött le, galagonyatörzset vitt egy hajóácsnak a Xiangshui-öbölbe a hegyeken túl. A galagonya könnyű, nem itatja át a víz, jó alapanyag hajónak.

Tizenhat éves volt, a férfi negyvennyolc, az apja lehetett volna, az apjával járt egyetemre, és az apja barátja volt hosszú évek óta. Nem ismert senki mást, miután úgy ítélték meg, hogy visszatérhet a városba, állandóan náluk ivott az apjával, és a munkatáborban szerzett élményeiről beszélt, ahova azért került, mert jobboldalinak bélyegezték. Ő pedig hallgatta, hallgatta és könnybe lábadt a szeme, nagyon lesoványodott a férfi, még nem tért magához, nem úgy, mint később, mikor mérnöknek nevezték ki, és igazán jóképűen festett a mintás öltönyben, a keményített, élesre vasalt nyakánál kigombolt fehér ingben. Őrülten szerelmes volt belé, sírni akart érte, megnyugtatta volna, hogy azután boldog lesz egész életében. Csak el kellett volna fogadni ennek a fiatal lánynak a szerelmét, mondja, tényleg, és őt nem érdekelte volna semmi más.

Jött le dédapád a dombról, mondod, a vállán a galagonyafa törzse, és megpillantotta a tűz szellemét, ahogy felugrik a teabokor ágára, meg sem tudott állni, nem is merte sokáig nézni. Hazament, lerakta a fatörzset az ajtóhoz, nem lesz ez így jó, mondta, mielőtt belépett a házba. Kérdezték a többiek, élt már akkor a nagyapád, megkérdezte a dédapádat, apám, mi történt? Látta a vörös gyermeket, mondta a dédapád, Zhurongo, a tűz szelleme, véget értek a jó napok!

A férfi nem tudta az egészséget, mondja, hülye volt. Már pár éve az egyetemre járt mikor elmondta neki. Házasság és gyereke van, mondta a férfi, a felesége húsz évig várt rá, amíg ő a munkatáborban volt, a fia idősebb, mint a lány. Nem is beszélve az ő apjáról, jó barátjáról éveken keresztül, mit szólt volna ő az egészséghöz? Gyáva dög! Gyáva dög! Sírva átkozta akkor, mondja. Az egyetlen találkájuk is az ő ötlete volt, a férfi éppen búcsúzkodott náluk az apjától, és ő talált egy kifogást, egy barátnőjét látogatja meg, akivel egy házban laktak, mikor még kicsi volt, együtt mehettek így el. Cai bácsinak hívta rendesen, és Cai bácsinak hívta akkor is. Cai bácsi, mondta, valamit meg akarok veled beszélni. Rendben van, mondta, sétáljunk és mondjad. Nem lehet, mondta, nem lehet csak itt az utcán. Elgondolkozott, menjetek a parkba. A park bejáratánál áll egy kis étterem, mondta, meghívta a lányt vacsorázni.

Aztán egyik csapás jött a másik után, mondod. Kicsi voltál még akkor, egy mordályt sem bírtál el, nem mehettél vadászni a nagyapáddal, csak a kisebb kapát tudtad felemelni, azzal mentetek a bambuszligetbe téli hajtásokat kiásni. Púpos volt már akkoriban dédapád, nagy tumor nőtt a nyakán, azt mondták a gyerekkorában kezdett fatörzscipelés miatt. Pedig amikor dédapád még fiatal volt, mondta apád, nem akadt nála jobb vadász, de két nappal azután, hogy megpillantotta a vörös

gyermeket, meghalt, puskagolyó hatolt be hátulról a koponyájába, és a bal szemüregében felrobbant. A ház ajtajában feküdt, vértócsában, ha kinyújtja a kezét, megérintette volna a küszöböt. Kertünk öreg kámforfájának törzsén bíborvörös vérfoltok. Dédapám felhúzta magát a fatörzsön, de már nem ért el a kőlépcsőhöz a sarkon túl, pedig majdnem elmászott a küszöbig mikor kilehelte a lelkét. Dédanyád fedezte fel, mikor a disznókat ment etetni, nem hallotta őt egész éjszaka.

Nem beszélt semmiről az asztalnál, csak jelentéktelen egyetemi ügyekről. Vacsora után a férfi javasolta, hogy sétáljanak egyet a parkban, a fák árnyékában olyan volt, mint minden más férfi, felbátorodott az alkoholtól és meg akarta csókolni, de ő nem engedett. Még mindig Cai bácsinak hívta, mondja, csak azt akarta, hogy tudja, valamikor szerette őt, és azzal büntette magát, hogy olyan férfinak adta oda testét, akit nem is szeretett. Zavart pillanat, csak játszanak az emberrel, igen, ezt a kifejezést használta, hogy csak játszanak az emberrel, mondja, egyszeri ösztönös cselekvés semmi más, neki sem más. A férfi hallgatott, át akarta ölelni, de ő ellökte magától.

Nem világosodott még meg, mondd, mikor az apáddal terhes nagyanyád megbotlott, kiáltott egyet, és elájult. Később a nagyapád cipelte be dédapádat a szobába. Legyilkolták a dédapádat, mondta a nagyapád, orvul, hátulról lötték fejbe vaddisznónak való golyóval. Nem sokkal dédapád halála után, mondta apád, lángba borult az erdő, és tíz napon át égett, többfelé tombolt a tűz, nem lehetett eloltani, égig értek a lángok, mint egy vulkán, ragyogott a Huri-hegy. Nagyapád szerint azonban pontosan akkor gyilkolták meg dédapádat, mikor lángba borult az erdő, bár apád azt mondta később, hogy a dédapád halálának semmi köze sincs a tüzet gyújtó vörös gyermekhez, legyilkolták és kész. A nagyapád a haláláig kereste dédapád gyilkosát, de mikor apád elmesélte neked, mi történt, nem volt az már más, csak egy történet, amit hallgatva sóhajtunk egyet.

Azt mondta neki a férfi, hogy szereti, mondja, hazudsz, mondta ő neki. Tényleg gondolt rá korábban, mondta neki, túl késő már, mondta ő. Miért, kérdezte. Még meg is kérdezed? Miért nem csókolhatja meg csak egyszer, kérdezte a férfi. Mindenkiel lefekszik gond nélkül, mondta ő, de vele nem. Menj innen, mondta még. Soha nem fogod megérteni. Gyűlöllek, mondta még, nem akarta látni többet, eltolta magától és elszaladt.

Valójában nem kis nővérke ő, mondd, egész úton csak hazudozik, nem a barátnőiről beszélt, hanem saját magáról, arról, amit ő tapasztalt meg. Te sem a dédapádról, nagyapádról, apádról vagy magadról beszélsz, hanem történeteket találsz ki, hogy megijeszd. Mondtad már, hogy ez csak egy gyerekmesé, mondd. Ő már nem gyerek, mondja, nem érdeklik a gyerekmesék, valódi életet akar, nem hisz többé a szerelemben, elege van belőle, a férfiak csak a szexet akarják. És a nők? kérdezed. Ők is ugyanolyan erkölcstelének, mondja, keresztüllát már mindenben, az élet undorító, nem akar annyi szenvedést, pillanatnyi boldogságot akar. Kívánod őt, kérdezi.

Itt a sáros földön?

Nem lenne még izgatóbb?

Ribanc, mondd. Nem ezt szeretik a férfiak, kérdezi. Egyszerű, gondtalan, mikor vége van, elmész, nem kell aggódnod semmin, semmi bonyodalom. Mennyi férfival feküdt már le, kérdezed. Legalább százal, mondja. Nem hiszel neki.

Miért olyan hihetetlen? Egyszerű dolog, néha csak pár percig tart.

Liftben?

Milyen liftben? Túl sok nyugati filmet nézel. Fa alatt, falnak támaszkodva, akárhol.

Teljesen idegen emberekkel?

Az a legjobb, nincsen zavart összefutás később.

Gyakran csinálja, kérdezed.

Csak ha rájön.

És ha nem talál férfit magának?

Nem nehéz találni, csak egy szempillantást kell küldeni, a többi megy magától.

Hiába pillant feléd, te nem biztos, hogy méysz, mondd.

Lehet, hogy te nem akarod, de vannak, akik akarják. Nem ezt akarják a férfiak?

Játszol a férfiakkal?

Miért csak a férfiak játszhatnak a nőkkel? Miért olyan furcsa ez az egész?

Ezzel az erővel azt is mondhatja, hogy magával játszik, mondd.

Miért is ne?

Ebben a sárban!

Kedvel téged, mondja nevetgélve, de nem szerelmes beléd. Aggódnod kellene, mondja, ha tényleg beléd szeretne.

Az szerencsétlenség lenne.

Az ő szerencsétlensége vagy a tiéd, kérdezi.

Mindkettőtöké, mondd.

Nagyon okos vagy, mondja, az okosságodért szeret.

Sajnálatos, hogy nem a testedért, mondd.

Mindenkinek van teste, mondja, nem akar belefáradni az életbe, mondja még és sóhajt. Mesélj valami boldog történetet, mondja.

A tűzről? A csupasz fenekű vörös gyermekről?

Ahogy gondolod, mondja.

A vörös gyermek, a tűz szelleme, Zhurong, ennek a kilenc hegynek a szelleme. Régóta nem használják már a tűzszellem templomát a Huri-hegy alatt, az emberek megfeledkeztek az áldozatokról, saját maguk élvezték az italokat és a húst. Az emberek feledte tűz szelleme felmérgeződött, és kitört. A dédnagyapád...

Miért nem mondd tovább?

Azon az éjszakán mikor meghalt, mikor már mindenki aludt, egy tűzcsík emelkedett fel az erdőben, fényesen lobogott végig a lakksötét hegyárnyékban. Égés szagát hozta a szél, fulladozni kezdtek álmukban az emberek, felébredtek és meglátták a lángoló erdőt, de csak nézték lebénulva. Kivilágosodott, majd jött a köd, elrejtőzni sem lehetett, nemhogy menteni a menthetőt. Lángoló tűz üldözte ki vackukból a vadállatokat, tigrisek, leopárdok, vaddisznók, sakálok menekültek a folyóhoz, csak a mély, zubogó víz vetett gátat a tűznek. Akik a túlpartról nézték a tüzet egy kilencfejű, hatalmas vörös madarat láttak felemelkedni, mind a kilenc fejével tüzet okádott, hosszú aranyfarkat húzott maga után, és sivitva, mint egy lánysecsemő, szárnyalt a semmibe. Ezeréves óriási fák meredeztek szőrszálakként, aztán reccsenve robbanlak széjjel, és könnyedén dőltek bele a tüztengerbe...

Azt álmodom, hogy roppanva nyílik ketté a kőfal a hátam mögött, a repedésben halhasfehér ég, az ég alatt kis sikátor, csendes és elhagyatott, oldalt szentély ajtaja, a nagyszentély oldalajtaja, tudom, melyet még nem nyitottak ki sohasem, az ajtóban nejlonkötél van kifeszítve, gyerekruhák száradnak rajta, jártam már itt, a guanxiani Kétsárkány Szentély kívülről, Szecsuanban, vízvázlat gáton sétálok, lábam alatt hömpölyög a folyó, a szemközti parton templomrom, melyet katonai célra használtak. Be szerettem volna menni, de nem jutottam el az ajtajáig, csak a magasan kiálló fekete ereszekre kapaszkodó kígyókat láttam, kábelba fogódzva lépkedek, a habos hullámok csapdosta parton horgásznak, odamennék, hogy megnézzem, de jön a dagály, vissza kell mennem, négy oldalról az emelkedő hullámok, és középen én, mint egy gyerek. Az ez idő szerinti én növényekkel benőtt hátsó ajtónál áll és gyerekkori éneket nézi. Vászongcipőt viselek, kínos kellemetlenség, a cipőn vászongombok, ezért azt mondják az általános iskolában, hogy női cipőt hordok, rosszul érzem magam, ezektől az utcán felnőtt fiúktól tanulom meg az első káromkodást, a nők ribancok, mondják, meg hogy a sarkon töltött süteményt áruló kövér asszonyt férfiak töltik meg, tudom, hogy ez csúnya beszéd, férfi és női testekkel kapcsolatos, de elmosódott még számomra ez a kapcsolat, szeretem azt a fekete, sovány lányt az osztályból, mondják, aki szagos papírt adott nekem, elvörösödöm, ez akkor történt mikor már a középiskola első osztályába jártam és nyáron, a moziban találkoztam velük. Nem fekete már a bőre a lánynak, mondják, izgató lány, kérdezősködött rólam, miért nem találkoztam vele, kérdezik, aztán belezuhanok egy női testbe, küzdök, egy nő nedves ágyékát tapintom, nem voltam ilyen bátor ezelőtt, tudom, hogy lesüllyedtem, de titokban boldog vagyok, nagyjából tudom, hogy olyan nő, akit meg szeretnék kapni, de nem kaphatok meg, nem pillanthatom meg csábító arcát, csókolnám, de másik nő csókol vissza, akit nem szeretek ugyan, de megtalálom benne az élvezetemet, látom még apám szomorú szemét, hallgat, meghalt már, tudom. Tudom, nem igaz az egész, álomban szabadon engedhetem magam, hallom a szél csapkodta ajtólap hangját, eszembe jut, hogy egy barlangban alszom, a furcsán redőzött mennyezet a fejem fölött, sziklafalra világít a lámpás, nedves ágyneműben alszom, nem vettem le testemre tapadó nedves ruhámat, jéghideg lábam nem melegszik fel, kíméletlen szél üvölt a recsegő ajtólapon túl, mint véresfejű állat, fekszem az ajtólapal eltorlaszolt üregben és figyelek, a szikla tető felől fúj a szél, végigszáguld mezőn és nádason.

Nem tudom tovább visszatartani, felkapaszkodom, feltekerem a lámpást és magamhoz veszem, felhúrom a cipőm, elveszem a faágakból összeácsolt támasztékot és az ajtót hatalmas puffanással betolja a szél. A barlangon túl csak egy kis kört világít meg a lábamnál a koromsötét éjszakából a lámpás. Kettőt lépek, megoldom a nadrágomat, és ahogy felnézek, hirtelen megpillantok magam előtt egy óriási, vagy tízméteres árnyat, amint ráammered az ürességből. Felkiáltok, kis híján elejtem a lámpát. Az óriási árny követi a mozdulataimat, és rögtön rájövök, hogy ez a „démonárnyék”, amiről a Fanjing-hegyi feljegyzésekben olvastam. Meglengetem a lámpát, és az árnyék megmozdul, valójában csak a saját árnyékom.

A paraszt, aki felkísért a hegyre, meghallja a kiáltásomat, odajön, széles kése a kezében. Rémületemben még mindig nem tudok beszélni, csak dadogva kiáltozom, meglentem a lámpám és az árnyékre mutatok. Ő is dadogni kezd, kiveszi a lámpát a kezemből, és már két óriási árny követi a koromsötét éjszakában a két nyökögő és ugrándozó embert. Igazán furcsa megijedni a saját árnyékunktól, és aztán felfedezni, hogy valójában attól ijedtünk meg. Peckesen pisál a két férfi, mint a gyerekek, ezért peckesek az árnyak is, így nyugtatjuk meg magunkat, miután úgy megijedtünk, hogy majd' kiugrott a szívünk a helyéről.

Visszamegyek a barlangba, de annyira izgatott vagyok, hogy nem tudok elaludni; a vezetőm is forgolódik. Kérem, hogy meséljen valami történetet a hegyről, motyogva nekikezd, de helyi

tájszólásban beszél, ezért egész mondatokat nem értek belőle. Távoli unokaöccséről beszél, azt hiszem, akinek egy medve kikaparta az egyik szemét, mert nem áldozott a hegy istenének, mikor a hegyre indult. Nem tudom, azért mondja-e el ezt a történetet, mert vádol valamivel.

Korán kelünk és a Kilenc Sárkány-tóhoz megyünk, ahogy terveztük. Köd burkol be mindent. Elöttem megy, háromlépésnyiről csak elmosódott alaknak látszik, ötlépésnyiről hallani is alig lehet, ha kiált. Ennyire sűrű a hegyi köd, nem meglepő tehát, hogy tegnap este mekkora árnyékot vetett a lámpa. Új tapasztalat ez nekem, ahogy szuszogok, a fehér köd újból és újból visszafoglalja a kitisztult területet, ahova a levegőt fújom. Százlépésre sem távolodtunk még el a barlangtól, megáll, megfordul, nem mehetünk tovább, mondja.

– Miért? – kérdezem.

– Tavaly is ilyen pokoli idő volt, hatan mentek fel a hegyre, hogy gyógynövényeket lopjanak, és csak hárman tértek vissza.

– Ne ijesztgessen! – mondom.

– Menjen, ha gondolja, de én semmiképp sem megyek tovább.

– Azért jött, hogy elkísérjen! – mérges vagyok valamelyest.

– Az állomásvezető küldött.

– Miattam küldte – azt nem mondom meg neki, hogy én fizetek a szolgálataiért.

– Ha valami történik, nem tudom majd megmagyarázni az állomásvezetőnek.

– Nem tartozik neki semmilyen magyarázattal, ő nekem nem a felettesem, nincs szükségem arra, hogy felelősséget vállaljon értem, csak én tartozom felelősséggel magamért. Én pedig meg szeretném nézni a Kilenc Sárkány-tavat!

Nem tó az, mondja, csak egy tavacska.

Ha tó, ha tavacska, látni akarom ott az aranyhajmohát, mondom, azért jöttem erre a hegyre, hogy láthassam a lábnyi hosszú arany haj mohát, bukfencezni akarok a mohában.

Nem lehet ott aludni, mondja, mindenhol vízinövények vannak.

Elmondanám, amit az állomásvezetőtől hallottam, hogy az arany hajmohán jobb bukfencezni, mint a szőnyegen, de aztán inkább nem akarom elmagyarázni neki, hogy mi az a szőnyeg.

Nem beszél többet, lehajtott fejjel megy előre. Úton vagyunk megint, győztem, képes voltam szükségtelenül rákényszeríteni az akaratomat a vezetőmre, akit én fizetek meg. Bizonyítanom magamnak, hogy saját akarattal rendelkezem, ezért is jöttem erre a helyre, amit a szellemek sem látogatnak meg.

Megint nem-Mtni messzire, pár lépésig megpihentem, ő meg eltűnt a fehér ködben. Rákapcsolok, hogy beérjem az árnyékát, de megpillantok magam előtt egy hegyi tölgyet. Nem tudom, hova érek, ha egyedül vágok neki visszafelé a mezőkön és nádasokon keresztül, elveszítettem az irányérzékemet, hangosan kiáltozok neki.

Végül előlép a ködből, élénken gesztikulál, ahogy jön felém, és csak akkor hallom meg hogy üvölt mikor már elöttem áll. Ez az átkozott köd.

– Dühös rám? – kérdezem, bocsánatot kellene kérnem, gondolom.

– Nem vagyok dühös, vagy ha dühös is vagyok, nem magára, maga dühös! – még mindig vadul gesztikulál és üvölt, de a ködben lefojtja a hangját. Az én hibám, tudom.

Legjobb, ha szorosan követem, majd nem a sarkára lépek. Nem jutunk így messzire, kényelmetlen így menni, egyébként sem azért mászok fel erre a hegyre, hogy csak a sarkát nézegessem. Akkor miért is jöttem? Az éjszakai álommal, démonármnyal, izzadt ruhámmal, a kevés alvással, a fáradságommal függ össze, úgy érzem, hogy szerencsétlenség fog bekövetkezni, a zsebembe nyúlok a kígyót elriasztó

gyökérért, de sehol sem találom.

– Menjünk vissza mégis!

Nem hallja, hangosabban mondom: – Menjünk vissza!

Nevetséges az egész, de ő nem nevet, csak morog valamit: – Már régen vissza kellett volna fordulnunk.

Végül is hallgatok rá, visszafordulunk. Bemegy a barlangba, tüzet gyújt, alacsony a légnyomás, ezért a füst nem megy ki a barlangból, hanem bent kavarg, alig tudjuk kinyitni a szemünket. A tűz mellett ül és mormol, nan-nan-na-na.

– Mit mond a tűznek? – kérdezem.

– Azt mondom, hogy az emberek nem kerülhetik el a sorsukat – mondja.

Később felmászik a deszkaágyra és elalszik. Kis idő múlva már hallom hogy horkol. Nyugodt lelkű, szabad lény, gondolom. Az a gondom, hogy én meg a saját természetem szerint élni akaró lény vagyok, a lelkeket keresem. Az a kérdés csupán, hogy ha a lelkeim egyszer tényleg felfedi magát előttem, rá tudok-e ébredni a természetemre? És ha rá is ébredek, hova vezet mindez?

Teljesen tehetetlen vagyok ebben a nedves barlangban, nedves ruhám hidegen tapad a testemre. Ekkor ébredek rá, hogy egy ablak az, amit akarok, világító ablak. Bent a melegben valaki, akit szeretek, és aki engem szeret, ennyi elég, a többi üres sallang, de az ablak is csak káprázat.

Emlékszem, nem először álmodom ilyet, a házat keresem, ahol gyerekkoromban éltem, kellemes emlékeket, elhúzódó, mély udvarok, mint egy útvesztő, számtalan, kanyargó, szűk, fekete utcácska, de sohasem fogok ugyanolyan utcákat találni, ahonnan úgy tudok kijönni, ahogy bementem. Mindahányszor belépek álomban az udvarra, másik úton megyek, van úgy, hogy házunk udvara köti össze az előttünk és mögöttünk lakók házait, és akármit teszek, valaki más mindig tud róla, nem tapasztalhatom meg a teljes egyedüllét meleg otthonosságát, még a saját szobámban sem érnek a válaszfalak a mennyezetig, vagy éppen lyukas a papírfal, vagy ledőlt egy fal, felmászok az emeletre vezető létrán, és onnan letekintve romokban minden. Kint tökföld volt, és mikor egyszer az indák között kúsztam, hogy tücsköt fogjak, a nyakamat és a kezemet felhorzsolták a szőrös indák, viszkett mindenem, akkor ragyogott a nap, most hideg eső hullik, ahol régen csak tégl- és cserépkupacok voltak, most beépítve mások házaival, egyszerűen nem tudom, mikor épülhettek, az ablakok szorosra zárva, lent a falak nélküli földszinti szobában nagyanyám, aki régen meghalt, már borít ki egy vele egyidős vörös ruhásládát, valami kellemes emléket kell keresnem, mint a gyerekkori álmaim, pontosabban, mint a gyerekkoromról szóló álmok, megkeresném gyerekkori barátaimat, játszótársaimat, akiknek már a nevét is elfelejtettem, az egyik fiú alsó ajkán seb, nagylelkű gyerek, tücsöktartásra használatos agyagedényei voltak, melyekről azt mondta, hogy a nagyapja hagyta rá őket, szerettem a nővérét, azt a kedves, puha nagylányt, de sohasem beszélhettem vele, tudom, hogy később férjhez ment, üres kézzel távoztam volna, ha meglátogatom, és nem találkoztam volna a sebes felsőajkú játszótársammal. Elsétálok a kis utcákon szorosán egymáshoz tapadó házak mellett, alacsonyan húzódnak az ereszek, szinte leérnek a földre, haza akarok sietni, a nagyanyám étellel vár. Mikor evés ideje van, nagyanyám a nevemet kiáltja, olyan a hangja, mintha mindig veszekedne valakivel. Gyakran összevesznek az anyámmal, gyorsan felmérgesedik, egyre könnyebben kijön a sodrából, ahogy öregszik, még a saját lányával sem bírja ki, nagy dérral– dúrral tért vissza a szülőházába, hogy a rokonaival lakjon, öregek otthonában halt meg, mondták később. Meg kell találnom az otthont, így cselekszem helyesen halott anyámmal szemben. Talán azért gondolok most annyit a halottaimra, mert általában egyáltalán nem gondolok rájuk, pedig valójában ők állnak hozzám a legközelebb. A hegyi barlangban, szemben a tűzzel, a táncoló lángok emlékezésre ösztönöznek. Megdörzsölöm füsttől csípett szememet, nem tudom kinyitni.

Felkelek és kimegyek a barlangból, ritkásabb már a köd, tízlépésnyire is ellátni. Finomszemű eső.

Felfedezem, hogy a szikla repedéseibe tövig égett füstölőket tűztek, meg egy ágat vörös vászonszalagokkal. Ez lehet a Lélek-szikla, ahol a nők fiúgyermekért fohászkodnak.

A tetőn tornyosuló égtámasztó óriási kőoszlopokat elnyeli a köd, a hegygerincen sétálok, és váratlanul előbukkan a ködből egy halott város.

Tudsz valamit még mondani?

Benőtte a fű, szél koptatta ezeket a romokat, mondd, moha és zuzmó borította be a törött köveket, gekkó mászik az egyikén.

Azt beszélük, abban az időben hajnali harangszó, esti dobszó és füstölő illata töltötte be a levegőt, ezer szerzetescella, kilencszázkilencvenkilenc felesküdt szerzetes, és a kolostort vezető tiszteletreméltó szerzetes halálának napján nagy összejövetelt tartottak.

Azt beszélük, megszámlálhatatlan füstölőtartóban égtek a füstölők, több száz lire érezték szélhozta illatát, ott is mind megpillantották az öreg szerzetest, ahogy meditációban ülve az égbe emelkedett. Buddha földjének ebben a ligetében minden utat és ösvényt megtöltöttek a szertartásra igyekvő elhivatott férfiak és nők.

Azt beszélük, hogy a kolostorban szútrák éneke állt össze a levegőben és a hágón túlra is ellebegett, nem volt maradék ülőpárna a csarnokban, és akik későn jöttek, a földre kellett térdelniük, akik még később jöttek, a csarnokon kívül rekedtek, és csak gyűltek azok, akik már a kapun sem jutottak be, nem volt még ilyen összejövetel sohasem.

Azt beszélük, a tanítás követői mind részesülni akartak az öreg szerzetes kegyében, és tanítványok tömege akarta hallani az ő magyarázatát a tanról, a mester nirvánába menetele előtt még el akarta magyarázni egyszer Buddha tanítását a Szútrák Csarnokában a Hatalmas Kincsek Csarnokától balra, a Szútrák Tornyának földszintjén.

Azt beszélük, az udvaron, a Szútrák Csarnoka előtt két kassziafa virágzott, az egyik aranylóan vörös, a másik holdfehér, de mindkettő részegítő illatú. A Szútrák Csarnokától egészen az udvarig értek az ülőpárnák, a tiszta szívű szerzetesek összefont lábakkal ültek az őszi napfény alatt, és várták, hogy az öreg szerzetes utoljára magyarázz el nekik Buddha tanítását.

Azt beszélük, hogy megmosdott és böjtölt, nem evett és nem ivott semmit hét napon és hét éjszakán keresztül, csukott szemmel, összefont lábakkal ült a szantálfa lótuszpulpituson, a foltozott, hatalmas köpeny a hátára borítva, szantálfadarabok égtek a füstölőtálban az oltár előtt, a puha illat átjárta a Szútrák Csarnokát, két legfontosabb tanítványa állt mellette, egyik a jobb, másik a bal oldalon, és a tucatnyi szerzetes, akik fejét ő maga borotválta le, tisztelettel ült az emelvény előtt. Az öreg szerzetes bal kezében olvasó, jobb kezében harang, az ujjai közé szorított acéltűt hozzákocintotta a haranghoz, és a telt hang betöltötte a teret a csarnokban lógó szútraszöveggel hímzett zászlók közt.

Azt beszélük, hogy erre a szerzetesek meghallhatták mézédés hangját: Buddha mondta a megvilágosodásra váróknak, hogy Buddha testünkkel nem megismerhető. Azt mondta még Buddha, hogy a testi formák egymásból következnek és mind üres. Az összes forma nem forma és nem is nem-forma. Amit én átadok mind Buddhától származik, nem elsajátítható, nem nem-elsajátítható és szóban sem átadható. Ezt a szóban át nem adhatót, nem elsajátíthatót és nem nem-elsajátíthatót adom át most nektek, ez Buddha nagy tanítása. Jut még eszetekbe kérdés?

Azt beszélük, hogy a tanítványok seregében egy sem ébredt rá szavainak értelmére, de mégsem akadt senki, aki kérdezni mert volna. Legnagyobb gondban a jobb és bal oldalán álló két legfontosabb tanítványa volt, akik hét napot és hét éjszakát töltöttek a társaságában, anélkül, hogy kicsit is pihenni mertek volna; várták, hogy rendelkezzen arról, kinek adja át ruháját és alamizsnástálcáját, de ő nem hozta szóba ezt, és az utolsó időmérésre használatos füstölő is végigégett az edényben. Végül is a két oldalán álló tanítványok közül az egyik vette a bátorságot, tett egy lépést előre, tenyereit összeszorítva letérdelt, és illedelmesen megszólalt: Tanítványodnak kérdése van, de nem tudja, hogy megkérdézheti-e.

Azt beszélük, hogy az öreg szerzetes résnyire kinyitotta akkor a szemét, és megkérdezte, hogy mi lenne a kérdése. A tanítvány felemelte a fejét, körülnézett és megkérdezte, hogy a mester tovább adja-e nirvánába távozása előtt a ruháját és az alamizsnástálcáját. Mindenki tudta mit jelentett ez, egy szerzetes megkapja majd a ruhát és az alamizsnástálcát, és onnantól kezdve ő irányítja a virágzó, hatalmas kolostort. Hiszen lehetséges lenne-e, hogy az öreg szerzetes nem választ utódot magának?

Azt beszélük, hogy az öreg szerzetes biccentett, elővette az alamizsnástálcát, fogd a tálcát, mondta, és amint ezt kimondta a füstölő tökéletesen leégett, füst szállt fel, remegett, megszakított kört alkotott és eloszlott. Megszólalt a Hatalmas Kincs Csarnokában a Tang-dinasztia zhengyuan periódusában készített hatezer kilós vasharang, hatalmas dobütések követték, a Szútrák Csarnokában tartózkodó szerzetesek serege rögvést összeverte facsattogatóját, ütötte bronzharangját, látták, hogy az öreg szerzetes átadta a ruháját és az alamizsnástálcáját, és egységes, Amitabha buddha szútráját recitáló hang szállt az ég felé.

Azt beszélük, hogy a két legfontosabb tanítvány értetlenül állt, senki sem hallotta, hogy az öreg szerzetes úgy fejezte volna be a mondatot, fogd a tálcát és menj koldulni, látták, hogy mesterük ajkai megremegnek, de egyiküket sem érdekelt már a tanítás, hanem nyúltak a tálcáért, hogy el ne eresszék, erre a tálka darabokra törött, és mindketten megijedtek, tudták, hogy ez volt a mesterük akarata, de nem mertek megszólalni. Csak a tiszteletreméltó öreg szerzetes tudta, hogy a kolostor még azon a napon elpusztul, nem volt képes tovább nézni már, amit látott, becsukta a szemét, nem lélegzett többé, ült lótuszemelvénynén, kezei egymáson pihentek, a sors kapujára koncentrált és csendesen megszakította életét.

Azt beszélük, hogy hangosan szóltak akkor a harangok és dobok a Szútrák Csarnokában és azon kívül, a szútrák kántálása elhallatszott az udvarig, az udvaron tartózkodó szerzetesek is énekelni kezdtek, az ének kiszélesedett a három nagycsarnokig, a két oldalsó Buddha-csarnokig, és elért a hegyszoroson kívüli térre mely tele volt hordszékekkel, szamarakkal, lovakkal és füstölőt gyújtani jött vendégekkel, a kapun kívül rekedt elhivatott nők és férfiak sem akartak kimaradni, mind hangosan Amitabha buddha nevét ismételték, hogy belezengett a hegyszoros.

Azt beszélük, hogy hímzett szaténtetőt tartottak a szerzetesek feje fölé, akik az emelvényt vitték, amin az öreg szerzetes ülve távozott a nirvánába, portörölővel és testet-lelket tisztító vízzel haladt elől és nyitott utat a két legfontosabb tanítvány. A hegyszoroson kívül rekedt hívők azért küzdöttek, hogy bejussanak és legalább egy szerencsehozó pillantást vethessenek a mester földi maradványaira, akik látták, kegyes arcáról beszéltek, ezért akik nem látták, még elkeseredettebben küzdöttek, hatalmas tömeg ágaskodott lábujjhegyre, nyújtogatták a nyakukat, egymásnak nyomódtak, leestek a kalapok, egymásra léptek a cipők, felborultak a füstölősedények, senki sem tartotta be Buddha földjének szabályait.

Az emelvényt letakarták és a Hatalmas Kincs Csarnoka előtti máglyára helyezték, a máglya meggyújtását hangos szútraolvasás előzte meg, semmi sem hiányozhatott a szertartásból, semmiről sem lehetett megfeledkezni, amit Buddha mondott, de még az óriási kolostor sem tudott ellenállni ezrek nyomásának, lökdösődésének, a szerzeteseknél erősebb férfiak sem tudtak volna gátat vetni az áradatnak, akik elestek, megsebesültek, sírtak és ordítottak, és ahogy előtört az emberek hangja, úgy tört ki a gyászos esemény! Senki sem tudta megmondani hogyan kezdődött a tűzvész, hányan égtek halálra, hányat tapostak halálra, vagy hogyan haltak meg többen, halálra égve vagy halálra taposva. Három napon és három éjszakán keresztül égett a tűz, míg végül a Mennyek Ura megkönyörült és esőt bocsátott le az égből, mely hamuvá fékezte a tüzet. A szerencsétlenség után csak ezek a romok maradtak, meg egy fél kőtábla, hogy generációkkal később néhány okos tojás megvizsgálhassa.

A romos fal mögött halott apám, anyám és nagyanyám ülnek az étkezőasztal körül, várják, hogy enni jöjjenek. Eleget vándoroltam már, régen ültem családi körben, oda akarok ülni közéjük, beszélni a család ügyeiről, ahogy, miután megállapították tüdőrákomat, odaültem öcsémék asztalához. Olyan dolgokról beszéltünk, melyekről nem lehet idegenekkel, csak a családtagjainkkal. Akkoriban mikor eljött az evés ideje, unokahúgom tévét akart nézni, de túl kicsi volt még, hogy értse a szellemi szenny ellen küzdő tévéműsört, a társadalomnak szóló propagandát. Kultúránk nagyjai fejezték ki gondolataikat, és megint elismételték a szokásos jelszavakat. Nem kisgyerekeknek való műsor volt, és nem is evéshez való. Elegem lett a tévé és az újságok híreiből, a saját életemet akartam élni megint, családuknak elfelejtett ügyeiről beszélni, például örült nagyapámról, aki mindenképpen hivatalnok akart lenni: elkótyavetyélt egy utcányi házat, de fél állást sem kapott, és mert rájött, hogy becsapták, megőrült, felgyújtotta az összes házat, azt is, amiben ő lakott, harmincévesen halt meg, sokkal fiatalabban, mint ahány éves én most vagyok. Azt mondja Konfuciusz, hogy harmincévesen saját lábunkra kell állnunk, ám fiatal, gyenge kor még az, ha nem sikerül, könnyen összeomlik az ember. Nem láttuk az öcsémmel a fényképét sem a nagyapánknak, feltehetőleg még el sem jutott a fényképezőgép Kínába akkor, vagy legfeljebb a császári családot fényképezték. Mindamellet nagyanyám ízletes ételeit mind a ketten ettük az öcsémmel, részeg garnélájára emlékszem a legélénkebben. A garnélarák még mozgott a szájban, jó sokáig tartott bátorságot gyűjteni, hogy nekilássunk. A másik nagyapámra is emlékszem, aki lebénult. Öreg parasztházat béreltünk vidéken, hogy elmeneküljünk a japánok bombázása elől, nagyapám egész nap bambuszfotelban feküdt, az ajtó nyitva, huzat borzolta ősz haját. Rosszul lett, mikor megszólaltak a légvédelmi szirénák, anyámnak mellette kellett lennie, a japánoknak nincsen sok bombájuk, suttozta a fülébe, és azokat mind a városra dobálják. Fiatalabb voltam, mint az unokahúgom most, akkor tanultam jární. Emlékszem, egy óriási küszöbön kellett átkelnem, hogy kijussak a hátsó udvarra, a küszöb után lépcsők, nem tudtam egyedül lemászni, ezért a hátsó udvar titokzatos hely maradt a számomra. A nagykapun kívül csépeltek, emlékszem, hogyan bukfenceztem a száradó gabonán a parasztyerekekkel. A szomszédban lassan hömpölygő folyóba belefulladt egy kiskutyá, nem lehetett tudni, melyik rohadék dobta bele, vagy magától fulladt a vízbe, de a dög sokáig feküdt a parton. Az anyám megtiltotta, hogy a folyóhoz menjek játszani, csak mikor a nagyok mentek oda vízért, akkor játszhattam a homokban, amibe üregetek ástak és abból mertek tiszta, szűrt vizet.

Tudom, hogy holtak világa vesz körül, a romos fal mögött halott rokonaim. Együtt szeretnék lenni velük, egy asztalhoz ülni, és hallgatni, ahogy jelentéktelen dolgokról beszélnek, hallani akarom a hangjukat, látni akarom a pillantásukat, rendesen melléjük ülni az asztalhoz, akkor is, ha nem eszünk éppen semmit. Tudom, hogy az árnyékvilágban az evés és ivás csak szimbolikus, egyfajta rituálé, élő ember nem lakik jól tőle, de hirtelen úgy érzem, hogy boldog lennék csak ülni az asztaluknál és hallgatni, mit mondanak. Óvatosan megyek oda, de ahogy átmászom a romos falon, felállnak és eltűnnek egy másik fal mögött, hallom távolodó lépteiket, tovasuhanás, és látom az üres asztalt, amit otthagytak. Pillanatok alatt moha nővi be az asztalt, megrepedezik, kőkupac tetejére roskad darabokban és füvek borítják be. Tudom, hogy ők most egy másik romos szobában vitatkoznak rólam, nem helyeslik, amit teszek, aggódnak miattam. Nincs min aggódniuk, de ők azért aggódnak, a holtak feltehetőleg állandóan aggódnak az élők miatt, gondolom. Suttogva beszélgetnek, fülem a mohával benőtt nedves falra tapad, elhallgatnak és a szemükkel kommunikálnak tovább, nem folytathatom így, mondják, rendes családra van szükségem, rendes, okos feleséget kell találnom, egy asszonyt, aki ügyel arra, mit eszem és iszom, és rendben tartja a háztartást. Azért lettem gyógyíthatatlan beteg, mert nem figyeltem az étkezésre. Azon szervezkednek, hogy megtervezzék az életemet, meg kellene mondanom nekik, hogy felesleges az aggodalmuk, középkorú férfi vagyok, kialakult életmóddal, amit saját

magam választottam, nem tudok már úgy élni, ahogy ők azt elképzelik. Nem élhetek úgy, ahogy ők éltek, amúgy sem mondhatnánk, hogy valami jó életük lett volna, de azért nem tudom megakadályozni, hogy rájuk gondoljak, látni akarom őket, hallani a hangjukat, megbeszélni velük, ami az eszembe jut. Szeretném megkérdezni anyámtól, hogy magával vitt-e a hajóra a Xiang-folyón. Emlékszem a nádponyvás szűk fahajóra, kétoldalt fadeszkák, összeszorítva az emberek, térdeik egymásnak feszültek. Fentről látni lehetett, hogy a víz éppen hogy csak át nem csapott a fedélzetre, a hajó imbolygott, de senki sem szólt egy szót sem, érdektelenséget erőltettek magukra, de valójában mindent tudtak, a túlságosan megrakott hajó bármelyik pillanatban elsüllyedhet, ezt azonban senki sem mondta ki. Én is úgy tettem, mintha nem tudnék semmit, nem sírtam, nem üvöltöztem, és próbáltam nem gondolni a tragédiára, mely bármelyik pillanatban megtörténhetett. Meg akarom kérdezni, hogy akkor történt-e mindez, mikor menekültünk. Ha találok egy ilyen hajót a Xiang-folyón, megerősíthetem az emlékeimet. Azt is meg akarom kérdezni anyámtól, hogy tényleg a disznóólban bújtunk-e el a rablók elől. Olyan volt az idő akkor, mint most: aprószemű eső esett, és a hegyi úton felfelé lerobbant a teherautó egy éles kanyarban, a sofőr magát vádolta, kicsit erősebben kellett volna fordítania a kormányt és nem lett volna baj, nem ragadtak volna bele a kerekek az út menti sárba. Emlékszem, a jobb oldali kerekek voltak azok, mert mikor mindenki leszállt, a csomagokat az út bal oldalára pakoltuk le, szorosan a hegyoldal mellé. Mindenki a teherautót tolt, de a kerék csak forgott a sárban, nem haladt előre. Széntüzelésű volt a teherautó motorja, nem lehetett olajhoz jutni a háború alatt. Minden induláskor be kellett kurblizni a motort, és hallani lehetett, hogyan durrantgat hátul a teherautó, és csak aztán indult el. A kocsik olyanok voltak akkoriban, mint az emberek, csak miután megszabadultak a gázoktól, indultak neki. De hiába durrantgatott ez a teherautó, csak csúszkált, és sárral terítette be azokat, akik tolták. A sofőr megpróbálta leinteni a kocsikat, melyek elmentek mellettünk, de senki sem állt meg, hogy segítsen. Ilyen időben, sötétedéskor mind csak menekülni akartak, és az utolsó kocsis is elszáguldott mellettünk, meggyújtott sárga reflektorai akár egy vadállat szeméi. Később a sötétben, esőben kapaszkodtunk fel a hegyre, csúszkáltunk a sárban, és az előttünk haladó ruhájába kapaszkodtunk, öregek, asszonyok és gyerekek mind, végül nagy nehezen elértünk egy kivilágítatlan parasztházhoz. Nem akartak ajtót nyitni, ezért aztán a disznóólba húzódtunk az eső elől, a tintafekete hegyek közül, a háttérben egész éjszaka lövéseket lehetett hallani, torkolattüzek és fáklyák, hegyi rablók, suttozták, senki sem mert megszólalni a réműlettől.

Átmászom a romos falon, a túloldalon kislevelű sárga nyárfa, kisujj vastag, hajlong a szélben a tető nélküli ház romjai között. Szemben félig megmaradt ablak, nekitámaszkodok és kinézek. Az azáleák és bambuszok között fekete, mohával borított kövek, puhának látszanak távolról, mint fekvő emberalakok, behajlított térdek, kinyújtott karok. Akkoriban ezer terme és szerzetesi cellája volt a kolostornak az Arany-tetőn, vascserepek az épületek tetején, hogy óvjon a hegyi szelek támadásától. Sok szerzetes gyakorolta itt Buddha tanítását a Ming-korban, köztük Wanli császár apjának kilencedik császári ágyasa. Valami nyoma csak kell hogy legyen a reggeli harangoknak, esti doboknak, füstölők lángjának. Emléket keresek abból a korból, de csak egy törött kőtáblát fordítok fel. Még a vascserepek is teljesen elrozsdásodtak ötszáz év alatt?

Miről beszéljek még?

Beszélek még arról, hogy ötszáz évvel később a kolostor romjaiból rablók táborhelye lett, a barlangokban aludtak nappal, éjjel tüzet gyújtottak és lementek a hegyről rabolni. A hegy lábánál a buddhista zárdában éledélt egy hivatalnok lánya, aki nem borotválta le a haját, de annak szentelte életét, hogy Buddha tanait gyakorolja, Buddha lámpását őrizze, hogy vezekeljen az előző életeiben elkövetett bűneiért. Szemet vetett rá azonban a banditák vezére, és a hegyre vitette, hogy a felesége legyen a táborban. A lány inkább a halált választotta: nem engedelmeskedett, végül megerőszakolták és levágták a fejét.

Miről beszéljek még?

Ha visszamegyünk az időben 1500 évet, a kolostornak még nyoma sem volt, csak egy fűkunyhó állt itt, ahol egy írástudó élte remeteéletét, aki szögre akasztotta a hivatalnoki fővegét, minden reggel, napfelkelte előtt kelet felé fordult és taoista légzőgyakorlatokat végzett a hosszú életért, beszívta a bíbor mélység esszenciáját, kinyújtott nyakkal fűtült, az üres völgyben visszhangzott a tiszta hang, visszakiabáltak a meredek sziklafalakon mászó majmok. Néha ismerősei jöttek, teát ivott velük, nem alkoholt, sakkozta, vagy fennkölt beszélgetéseket folytattak a holdfénynél, megöregedett, de nem törődött vele, és mikor megpillantották a favágók a távolban, csodálkozva mutattak felé. Ezért is hívják ezt a helyet a Halhatatlan szirtjének.

Miről is beszéljek még?

Beszéljünk arról, hogy 1547 évvel később élt egy hadúr a hegyen túl, fél életét a hadseregben töltötte, és végül parancsnok vált belőle, visszatért a falujába, hogy áldozatot mutasson be az őseinek, szerelembe esett a szolgálólánnyal, aki anyját ápolta. Szerencsés napot választottak, ágyasnak vette magához, ő volt a hetedik a sorban. Százegy asztalt állítottak fel és töltöttek tele étellel és itallal, hogy megmutassák a helybelieknek a gazdagságukat. Rokonok és barátok ültek az asztaloknál, ajándékozni kellett, és nem volt ingyen az sem amit megittak. Amíg folyt az ünneplés, egy koldus jött az ajtóhoz rongyos ruhában, ótvaros arccal, kapott egy tál rizst az öröktől, el akarták küldeni, de ő csak erősködött, hogy engedjék be a nagyterembe gratulálni a vőlegénynek. A parancsnok feldühödött, és megparancsolta, hogy puskatussal kergessék el a koldust. Késő este csönd lett, a vőlegény édes álmát aludta, de az udvarházban tűz támadt, és az ősi otthon nagy része leégett. Sokak szerint Jigong buddha varázslata volt mindez, hogy az ég nevében büntesse meg a gonoszt. Mások szerint a koldus nem volt más, mint a kegyetlen Foltosfej, aki száz lín belül minden koldusnak parancsolt, és ezért nem viselte el a megaláztatást, ami érte. Nem számított neki, hogy hadosztály- vagy csapatparancsnok volt, aki megalázta, utasította koldusait, hogy kötözzenek össze füstölőket, kössenek rá kanócot, és az éjszaka közepén lőjék át ezeket a magas fal felett a szárazfű- és tűzifakupacba. Parancsolt bár a parancsnok ezer katonának és tízezer lónak, nem tudta megvédeni magát ettől az aljanéptől. Ahogy a régi mondás tartja, nem bír az erős sárkány a földön tekergőző kígyóval.

Miről mesélhetnék még?

Fél évszázaddal később történt ugyanezen a hegyen, és bár lenyűgöző volt ez az óriási hegy, az emberek közti felfordulás miatt nem ismert nyugalmat. Valamelyik megye forradalmi bizottsága elnökének lánya beleszeretett egy hajdani földbirtokos fiába, nem követte apja akaratát, mindenáron hozzá akart menni feleségül, ellopotta a fiókból 19 kiló gabonának való ételjegyet és 170 jüan készpénzt. Elszöktek együtt, elrejtöztek a hegyekben, bíztak benne, hogy majd földművelésből fenn tudják tartani magukat. Az atyának, ki napjait az osztályharcról való prédikálással töltötte, elrabolta hát a lányát egy földbirtokos ivadék, és természetesen nagyon felháborodott. Rögtön parancsot adott a rendőrségnek, hogy köröztessék a fényképeiket, értesítette az egész megyét. Nem tudott elmenekülni a

fiú meg a lány a milícia elől, körbevették a barlangot, ahol elrejtöztek, a fiú először a szeretőjét ölte meg a lopott baltával, aztán saját magát.

Ő is vért akar látni, mondja a lány. Túvel akarja megszúrni a középső ujját, az ujjak összekötetésben állnak a szívvel, így a szívig fog jutni a fájdalom. Látni akarja, ahogy előbuggyan a friss vér, terjed és terjed, már vörös színű az egész ujj, a vér lefolyik az ujj tövéig, aztán túl az ujjak közén a tenyér vonalain a tenyér közepéig, és a kézfej is vértől csöpög...

Mi a baja, kérdezed.

Minden azért van, mert elnyomod, mondja.

Saját magából ered az elnyomás, mondod.

Te miattad is van.

Te csak elbeszélsz, mondod, nem csinálsz semmi mást.

Minden, amit mondasz, nyomasztó, fullasztó, mondja.

Van valami betegsége, kérdezed.

Az is miattad van!

Nem érted mi rosszat tettél, mondod.

Tetteted magad állandóan, mondja, és örülten rázza a nevetés.

Félelemmel nézed, beismered, hogy fel akartad kelteni a vágyát, de ellenszenvesnek találod a női vért.

Azt akarja, hogy vért lássál, mondja, hogy a vére a kezére folyjon, a karjára, a könyökére, a mellkasára, azt akarja, hogy a vér végigfolyjon fehér mellein, bíborral, feketével keveredett vörös, lucskos legyen a teste a bíborfekete vértől és neked nézned kelljen...

Meztelen leszel?

Meztelenül ül majd a vértócsában, alsóteste, a lába köze, combjai vérben, vérben, vérben! Süllyedni akar, mélyre zuhanni, nem tudja, hogy miért vágyik erre, de dagályt kíván, ami elborítja, látja magát feküdni a homokos parton, jön a tengeri ár, szüresöl a homok, de képtelen felszívni a vizet, egymást követik a hullámok, azt akarja, hogy a testébe hatolj, lökj és húzz szánakozás nélkül, nem érez szégyent, nem érez félelmet, félt, aztán meg nem, de még mindig azt mondta, hogy igen, pedig azért fél belezuhanni ebbe a fekete mélységbe, libegni lefelé megállás nélkül, süllyedni akar, de fél a süllyedéstől, látja, ahogy lassan duzzad a fekete ár, mondja, ismeretlen mélységből tör elő, lenyeli a fekete ár, lassan jön izgalomba, mondja, de mikor eljön a pont, nem tud megállni, nem tudja, hogyan lett ennyire kéjvágyó, ah, mondjad azt, hogy vágyik a kéjre, mondjad azt, hogy nem, csak tőled, csak tőled kívánja ezt, szeret, mondja, akarja, hogy mondd azt, hogy te is szereted őt, de te sohasem mondod, kegyetlen vagy, te nőt akarsz, de ő szerelmet, egész testével és leikével akarja érezni, a pokolba is veled megy, könyörög, hogy ne hagyj el, semmi esetre se lökd el magadtól, fél a magánytól, az ürességtől, csak az ürességtől fél, tudja, hogy mindez rövid ideig fog tartani, de be akarja csapni magát, nem mondanál neki valamit, amitől boldog lesz? Nem mondanál neki egy történetet, hogy boldog legyen?

Ah, jól érezték magukat, szemben ültek egymással, összefont lábbal a bambusz ülőpárnákon. Sorban közöttük fekete disznóvér, fehér tofu, vörös chili, zöld szójabab, szójaszósos disznóláb, párolt disznóborda, főzött zsíros hús, bögrékbe merték az alkoholt. Ünnepezt az egész hegyi falu, leöltek kilenc disznót, három ökröt, tízhordónyi régi bort csapoltak meg. Vörös arcok, orrokról folyik le a zsíros izzadság. Felemelkedett a sánta falufőnök, és kiáltozni kezdett rekedt kakashangján. Generációk óta ők gyűjtik a Kendervirág-szirten a tűzifát, hogyan lehetséges hát, hogy idegenek felélessék és kukoricát vessenek ott? Elülső fogai már mind kiestek, nyálát köpte, ahogy beszélt. Nem kell azt hinnünk persze, hogy csak ilyen fűszálvékonyra zsugorodott öregemberek maradtak a faluban, hogy

mindenki meghunyászkodik onnan. Nem forgatja már a hegyes végű hordrudat, nem lő már a mordállal az öregember, de a falu fiatal férfiai sem gyávák! Nagykinsű anyja, ugye nem tartod vissza a fiadat? Megcsörrentek réz karkötői, ahogy az asszony felemelte a kezét. Falu öregje, ne beszélj így, az egész falu látta a fiamat, Nagykinsűt felnőni, az idegenek semmibe veszik őt, csak gúny tárgya itt a faluban, ne csak az én Nagykinsűmről beszélj, nem csak nekem van családom a faluban. Egyik családban sem születnek csak lányok fiúk helyett. Elhallgatott erre minden asszony. Nagykinsű anyja, miért beszélsz félre? Ha a falu vezére nem áll fel, hogy megvédje magát az idegenektől, hogyan őrizhetjük meg az arcunkat? A fiatal férfiak alkoholtól vörös fejjel nyitották ki a kabátjukat, és a mellüket verték. Falu öregje, nem zöldséget zabál a mordály ebben a kézben! Csak add ki a parancsot, ne törődj a menyeddel, zárja csak el két legidősebb fiát, mi majd elsők leszünk a harcban. Megijedtek erre az asszonyok, és visszaszólt az egyik. Nem nőtt még szőr a képedre és már tüskéket szólsz, ha a szüleid nem félnek elveszíteni téged, hát érdekel minket, hogy ottmaradsz? Felállt erre az egyik fiú kikerekedett szemekkel, Kis Második, nem tartozik rád, amibe beleszólsz, nem a fiadon van a falu őrzésének sora! Hallgatsz?

Mondd tovább, hallani akarja a hangodat, mondja.

Összeszeded magad és folytatod. Dobolás kezdődött, mondd, égnek vetett fejjel elkapott egy kakast, kicsavarta a nyakát, még verdesett a szárnya, ahogy a vére belefolyt a borosbögérbe, éles kiáltások, kutyafatty, aki nem iszik! Kutyafatty, aki nem iszik! Feltűrték az ingujjukat a férfiak, saját köpéseiken tapostak, megesküdtek az égre mutatta, vörösen forogtak a szemeik, és a fegyvereikért mentek. Élezték a késeket, tisztították a puskákat. Az idős szülők lampionokat gyújtottak, és új gödröket ástak az őseik sírja mellé. Az asszonyok vigyáztak a házra, és azzal az ollóval, mellyel hajdon varkocsukat vágták le, mikor megházasodtak, és a köldökszinórt, mikor gyermekeik megszülettek, most zászlókat szabtak a sírokra. Pirkadatkor felemelkedett a hajnali köd, és a falu öregje verni kezdte a nagydobot. Az asszonyok könnyeiket törölgetve jöttek elő házaikból, a falu bejáratánál örködtek, és nézték, ahogy a késeket markoló, mordályokat szorongató férfiak gongokat verve, üvöltve rohantak le a hegyről, őseikért, a klánért, földjeikért és erdőjükért, fiaikért és unokáikért indultak csatába és hozták vissza a holtakat később csendben. Az asszonyok sírtak, kiáltoztak égre és földre. Aztán visszatért a csend. Szántottak, vetettek, arattak megint. Tavasz ment, ősz jött, és eltelt jó néhány tél, a sírokat már benőtte a fű, az özvegyek férfit loptak maguknak, felnőttek az árvák, mindenki megfélemedezett a fájdalomról, csak őseik dicsőségére emlékeztek, és egy estén, az éves lakoma és az ősknek való áldozat előtt, az öregek beszélni kezdtek a generációk óta tartó ellenségeskedésről, a fiatalok ittak, megint felforrt a vér...

Egész éjszaka esik, aprócska már a tűz, mint egy babszem. A babvirág világító alján kékes bimbó, és ahogy nő, úgy zsugorodik a babvirág, a színe világossárgáról narancsvörösre mélyül, és hirtelen felugrik a kanócra, vastagszik a sötétség, összeáll, mint a zsír, kioltja a remegő lángot. Otthagysz a meleg izzadságban úszó, alvó asszony hozzádtapadt testét, hallgatod az eső hangos dobolását a faleveleken, a fenyves csúcsoktól fúj a hegyi szél, egészen a szorosig morog. Csöpögni kezd a tetőről, ahova az olajlámpást akasztottad, arcodra folyik a víz, összekuporodva a kilátásra szolgáló fűkunyhóban, rothadást szagolsz, meg valami édeset.

39

El kell hagynom ezt a barlangot. Itt a Wuling-hegység központi csúcsán, Guizhou, Szecsuan, Hubei és Hunan tartományok határán, 3200 méterrel a tengerszint felett 3400 milliliter az éves csapadék, évente ha egy-két napig teljesen tiszta az ég, vad szelek fújnak, gyakran 100 kilométer óránkénti gyorsasággal, hideg, gonosz hely ez. Vissza kell térnem az emberek közé, a fűthöz és tűzhöz, napfényt keresni, meleget, boldogságot, embereket, újra megbarátkozni a nyüzsgéssel, még ha gonddal jár is, de mi másról szól az emberek világa.

Keresztülmegyek Tongrenen, régi, aprócska utcák, ahol az ereszek az utca közepéig érnek, összeütköznek a járókelők és a hordrúdjukon kosarakat cipelők. Nem időzöm itt, felszállok a távolsági buszra, és napnyugtakor elérek egy Yubing nevű állomáshoz. A vasútállomás mellett néhány új, kisebb, magántulajdonban lévő szálloda, megszálok egy szobában, ahová éppencsak befér egy ágy, nem hagynak nyugton a szúnyogok, de túlságosan meleg és fullasztó a szúnyogháló alatt. Az ablakon túl a dudálások zenéjét fásasztó párbeszéddek kísérik, melyektől libabőrös lesz a hátam, filmet vetítenek a kosárlabdapályán, szomorú-vidám történet elválásról és megint egymásra találásról, csak a történet ideje változott.

Éjjel két órakor felszállok a Kailiba tartó vonatra, és hajnalban megérkezem a Miao autonóm körzet fővárosába.

Megtudom, hogy Shitong faluban sárkánycsónakfesztivál készül, a prefektúrabizottság egyik vezetője megerősít, olyan fesztivál lesz, amelyet évtizedek óta nem rendeztek a miaók földjén, mondja, több mint tízezren fognak összegyűlni a környező és távoli falvakból, a megye és a terület vezetői mind meglátogatják. Hogyan lehet eljutni oda, kérdezem, kétszáz kilométerre van a helyszín, mondja, nem érek oda időben autó nélkül. Beférek a prefektúrabizottság kocsjába, kérdezem. Grimaszol egyet, jöjtek reggel hétre, és majd meglátjuk jut-e nekem hely, mondja, hosszas kéréseim után.

Tíz perccel a megbeszélt időpont előtt érkezem, de semmi nyoma nagy autóknak az iroda előtt, egyetlen embert találok munka közben az épületben, már régen elindultak az autók, mondja. Becsaptak, idegességemben mégis kihúrom magam a pácból, előveszem írószövetségi tagságimat, amit nem használtam soha semmire, és csak bajom volt vele, blöffölve lobogtatni kezdem, egyenesen Pekingből küldtek, hogy tudósítsak az eseményről, rögtön értesítse a helyi hatóságokat. Nem ismer, telefonál, és végül megtudja, hogy a prefektúra vezetője még nem indult el. Rohanok egészen az irodájáig, és szerencsém van, a vezetőt már értesítették, nem kérdez semmit, bemászhatok a tömött mikrobuszba.

Elhagyjuk a várost, kavargó a por a kátyús úton, egymás sarkában teherautók és mindenféle kisebb nagyobb járművek emberekkel zsúfolva, a helyi vezetőkkel és egyszerű emberekkel gyárakból és iskolákból, mind a fesztiválra igyekeznek. A hajdani miao királynak, aki most a prefektúra vezetője valami ceremóniát kell vezetnie, ezért a sofőr mellett ülő beosztottja a letekert ablakból üvöltözik, hogy helyet csináljon nekünk. Előzünk, falvakon és két városkán megyünk keresztül, végül a kompnál beleragadunk az autók tömegébe, itt már nem tudunk előzni. Egy nagyobb teherautó nem jut fel a kompra, első kerekeivel a vízbe csúszott. A tömegben ragadt még egy fekete Volga is, a prefektúrabizottság párttitkárának autója, mondják, tartományi politikai vezetők ülnek benne. A parton rendőrök üvöltöznek és utasításokat osztanak megállás nélkül, ezzel telik el egy óra, a nagy teherautó már félig vízben, így jut csak hely, hogy lehajtsák a kompról a felhajtót, mikrobuszunk szorosan a Volga nyomában, és rögtön, ahogy mi fenn vagyunk, a rendőrök megállítják a többi autót, a kompköteleit megoldják, otthagyja a partot.

Pontosan délben tiszteletet parancsoló csapatunk megérkezik a Qingshui-folyó tágas partján fekvő miao faluba. A folyó tiszta vizén szemet vakítóan csillog a napsugár. Az országút két oldalán virágos napernyők, miao asszonyok magas, ezüst fej díszben. Az országút mellett, új, emeletes téglapépület, a környék kormányzati székhelye, és onnan, egymásnak támaszkodva, miao faoszlopokon álló házak húzódnak végig a parton. A kormányzati épület tetejéről lepillantva, a folyóparton fejek tömege, köztük virágos napernyők és világítóan olajos bambuszkalapok mozognak lassan, sorokba rendeződve a fehér vászontetős pultok között. A víz zöld, lapos színén pedig piros zászlókkal ékesített orrú sárkány hajók siklanak könnyedén.

A prefektúra vezetőjének sarkában én is besurranok a tisztelgő rendőrök között az eseményt meglátogató vezetők számára rendezett fogadásra. Ünneplőbe öltözött miao lányok hoznak tálkákban meleg vizet, és illatos kendőt minden vendégnek, hogy azok megmossák a kezeiket és az arcukat. A csillogó szemű, vakítóan fehér fogú lányoktól aztán friss tavaszi teát kapunk, ahogy az újságírókkal érkező káderek kapni szoktak. A lányok, ugye, a prefektúra ének-, táncsoportjának tagjai, kérdezem a minket fogadó helyi káderek egyikét. A megyeváros középiskolájából válogatott kitűnő tanulók, akik a megyei bizottság speciális csoportjának egyhetes tanfolyamán vettek részt. Két lány miao szerelmes dalokat énekel a vendégeknek. Aztán a legmagasabb rangú hivatalnok mond néhány biztató szót, és az ételekkel-italokkal megrakott asztalokhoz vezetnek minket. Sör, ásványvíz, csak a szalvéta hiányzik. Bemutatnak a többiekkel együtt a helyi párttitkárnak és a körzet vezetőjének, akik beszélnek egy-két szót kínaiul, és velem is kezet ráznak. Mindenki dicséri a megyevárosból küldött szakács képes ségeit, aki minden fogást bemutat és összekulcsolt kézzel meghajol. Később még egyszer kezet mosunk, teát iszunk, két óra van, hamarosan kezdődik a sárkánycsónakok versenye.

A párttitkár és a körzet vezetője vezet minket le a kőlépcsőkön, a zsúfolt sikátorban. A faoszlopokon álló házak árnyékában, innen-onnan jött, sokréteges szoknyát viselő miao lányok végzik az utolsó simításokat magukon, rendőri kíséretes csoportunkat megpillantva, elfelejtik a tükröt és a fésűt, és csak minket néznek. A mi csoportunk pedig az ő testükre aggatott kilónyi ezüst fejéket, nyakéket, karkötőt veszi szemügyre, nem tudni, végül is ki vizslat igazán.

A rendőrök körbevesznek egy faoszlopokon álló emelvényt a parton, amire székek és padok kerültek, és amint leülnek csoportom tagjai, ugyanolyan virágos napernyőket kapnak, amelyet a miao lányok használnak, csak éppen ezek a hivatalnokok virágos napernyővel sem nyújtanak szép látványt. Ereszkedik a tűző nap, az ernyő alatt is izzadok, ezért inkább lemegyek a partra, hogy elvegyüljek az emberek között.

Dohány, savanyúság, izzadság, marha, bárány, disznó és halételek szagát forralja az izzasztó levegő. A pultokon áruházakban kapható ruháktól rágcslálnivalókig – karamellás mogoró, tökmag – minden, alkudozás, udvarló nevetés, embercsoportokból ki és be szaladgáló gyerekek, hatalmas nyüzsgés.

Lekönyöklöm magam a folyópartra, víz magával az emberek árja, szinte vízbe löknek, nem tehetek mást, átugrom egy kis hajóba a folyóparton. Elöttem egész fatörzsből kivájt sárkánycsónak, a vízszintnél faragott faágakat erősítettek az oldalához, hogy egyensúlyban maradjon. A hajóban harminc evezős, mind indigószínű nadrágban és kabátban, amin ökörcsont zsírtól fénylő barakások, a fejükön finoman szőtt, apró bambuszkalapok, napszemüveg, derekukon ragyogó fémöv.

A hajó közepén egy lánynak öltöztetett fiú női nyakéket és fejdíszet visel, időről időre megüti tisztán zengő gongját. A hajóorrban főember magasán, fejét hátracsapó, festett fa sárkány fej, kis zászlókkal tűzdelték tele, piros vászonba burkolták, élő libák és kacsák lógnak le róla hápogva.

Petárdák robbannak, előkerülnek az áldozati tárgyak. A hajó orrában dobot verő kapitány kiált az evezősöknek, hogy álljanak fel. Egy középkorú fickó alkonoloscsuporral, belegyalogol a vízbe, fel sem hajtja nadrágszárát, egyenként tölt és köszönti a versenyzőket. A napszemüveges férfiak isznak,

énekelnek, köszönetét mondanak, és a maradékot a pohár aljáról a folyóba lötytyentik.

Egy öregember többedmagával élő disznót visz a vízhez, a lábainál összekötött állat sivító rőfögése csak növeli az izgalmat. Aztán az alkoholoscsuprot és az élő disznót egy kisebb áldozati tárgyakat szállító hajóba rakják, ami a sárkánycsónakot követi.

Mikor visszamegyek az emelvényhez már öt óra felé jár, a folyóról dobolás hallatszik, itt megerősödik, amott elhalkul, felgyorsul és aztán lassabb, a harminc sárkányhajó, ide-oda úszkál, játszanak, nem úgy tűnik, hogy versenyre készülnek, összegyűlnek és megint szétspriccelnek. Az emelvényen egyre feszültebb a hangulat, magukhoz hívják először a népi bizottság tagjait, és szólnak a sportbizottság vezetőjének is, hogy közöljék, úgy gondolják fent, hogy a versenyben részt vevő összes hajó száz jüant kap, és száz kilóról szóló gabonajegyget. Eltelik megint valamennyi idő, lemenőfélben a nap, visszavonul a hőség, nincs szükség a napernyőkre többé, de a hajók még mindig nem gyűlnek össze, úgy tűnik, hogy nem lesz verseny a vízen. Ekkor jön valaki, nem lesz ma verseny, mondja, aki látni akarja, jöjjön holnap egy másik faluba, harminc lível lejjebb a folyón. Ez természetesen csalódottá teszi a nézőközönséget, egyszerre mozdulnak az emberek az emelvényen, visszavonulnak, döntötték el.

Az országúton meglódul a kocsisor, és tíz perccel később eltűnik a felkavarodott sárga porban, csak fiatal miao lányok és fiúk jönnek abból az irányból szakadatlan, úgy tűnik az ünnep csúcspontja éjszaka várható.

Mikor úgy döntök, hogy maradok, a prefektúra egyik vezetője, akivel egy kocsimban jöttem, azt mondja, lehet, hogy holnap nem találom kocsit, ami elvisz. Ha nem találom, majd gyalogolok, mondom. Rendes ember, előkeríti a miao vezetőket és a gondjukra bíz. Ha valami baja esik, maguk érte a felelősek, mondja. A párttitkár és a környék vezetője, bólogat, nyugodjon meg, nem lesz semmi baj. Visszamegyek a kormányzati épülethez, nincs ott senki, az ajtó zárva. A párttitkár és a másik részegen alszik majd valahol ma este, gondolom, nem látok többet senkit, aki a szokásos négyzeseb hivatalnokruhát viseli vagy kínaiul beszél. Hirtelen szabadnak érzem magam, kötöttség nélkül barangolom be a falut.

Minden család vendégeket fogad a folyóval párhuzamos öreg utcákban és sikátorokban, ahol sok a vendég, kirakják az asztalokat az utcára, rizsesvödörök, tálkák és evőpálcikák az ajtóban, jópáran maguk szednek, pedig nem állnak rokonságban egymással. Megéheztem, nem tudok udvariaskodni, meg a nyelvet sem beszélem, magamhoz veszek egy tálat meg evőpálcikát, és mindenki csak kínál. Régről eredő miao szokás, gondolom, ritkán éreztem ekkora szabadságot.

Alkonyatkor kezdik el énekelni a szerelmes dalokat, először a folyó túloldaláról hallani, bearanyozzák a nap maradék sugarai a nádast a szemközti hegy oldalában, mikor a mi oldalunkat már beburkolta az éjszaka sötétje. Ötös-hatos csoportokban mennek a lányok a folyóhoz, kört alkotva, kéz a kézben, szeretőiket szólítják. Hirtelen dallamos ének tölti meg a széles éjszakát, előttem, mögöttem, jobbra és balra lányok, zsebkendőt fognak, kis legyezőt és még mindig a napernyőt. A közelben már ott van néhány 13-14 éves kislány is, akikben először ébrednek érzések a másik nem iránt.

Minden csoportban egy vezérénekes, a többiek őt követik, a vezető mindig a legszebb lány – a szépséggel a természet már előre választ.

A vezérénekesek hangja felszárnyal, tiszta őszinteséggel énekelnek a lányok. Az éneklés nem is a legmegfelelőbb szó, mélyen belülről jön a hangjuk, hogy egész testük beleremeg, mintha a talpukból indulna, fel egészen a szemöldökük közéig, a homlokukig, így hagyja el őket, nem véletlen, hogy „repülő daloknak” is nevezik őket, mindegyik lány magát adja, nem tettet semmit, nem díszít, és a legkevésbé sem zavart, megfeszítik a testüket és a lelküket, hogy magukhoz vonzzák a kiválasztott férfit.

A fiúk még kevésbé fogják vissza magukat, odamennek a lányokhoz, úgy válogatnak köztük,

mintha gyümölcsöt választanának. A lányok kendőiket és legyezőiket mozgatják, minél inkább nézik őket, annál több érzést visznek a dalba. Ha beszélgetni kezd egy pár, a fiú megfogja a lány kezét, és kettesben elmennek. Ahol nappal tízezer fej furakodott a piac pultjai közt most énekesek végtelen tere. Hirtelen előttem az érzelmeim, az emberiség hajdanán így kereste a szerelmet, gondolom, csak később választotta el egymástól a kultúra a szexuális vágyat és a szerelmet, és létrejött a társadalmi különbség, vagyon, vallás, etika és az úgynevezett kulturális felelősség, valójában minden az úgynevezett emberi kultúra hülyesége.

Egyre sűrűbb az éjszaka, nem hallani már dobszót a víz felől, de a hajókon lámpásokat látni. Hirtelen hallom, hogy valaki kínaiul hívja a bátyját, mintha közvetlenül mellőlem jönne a hang. Megfordulok és megpillantok az emelkedőn 4-5 lányt, akik nekem énekelnek, az egyikőjük tiszta hangon bátynak szólít, ez az egyetlen szó, amit kínaiul tud, gondolom, de a szerelem kéréséhez elegendő. Nézem várakozó pillantását a sötétben, nem pislog, nem veszi le rólam a szemét, dobog a szívem, egy pillanatra visszarepít érzésekkel teli fiatalkoromba, megint enyém a vad remegés, amit már régen eltemettem magamban. Egyre közelebről nézem a lányt, talán, mert láttam, hogyan cselekszenek itt ilyenkor a férfiak, és talán, mert olyan sötét van már, hogy csak így láthatom; látom a remegő ajkait, nem szólal meg, vár, a többi lány is halkabban énekel. Fiatal, arca nem veszítette még el a gyerekességét – magas homlok, felkunkorodó orr, apró száj. Csak egy jelet kellene adnom neki és velem jönne, hozzám simulna, felajzva, kinyitva esernyőjét. Nem bírom tovább ezt a hosszú egymásra nézést, elmosolyodom, bizonyára hülyén, és elszántan rázom a fejem, gyáván, megfordulok és elillanok, nem merek hátranézni.

Nem találkoztam még a szerelem keresésének ilyen formájával, és bár álmomban mindig erre vágytam, mikor megadatott volna, nem tudtam élni vele.

Be kell ismernem, hogy a miao lány alacsony ornyerge, pisze orra, magas homloka, apró szája és várakozó, csillogó szemei régen elfeledett, fájdalmasan gyöngéd érzelmeket élesztettek fel bennem, de azt is tudtam rögtön, hogy nem térhetek vissza hajdani tiszta érzéseimhez. Szembe kell néznem a ténnyel, hogy megöregedtem, nem csak a korunk és más megnevezhetetlen dolgok választanak el egymástól, félek, ahogy itt van mellettem, megérinthetném, mégsem teszem, megöregedtem, nem vagyok képes minden másról megfélekedni és szeretni egy lányt, már régen elvesztettem az ilyen természetes szerelem képességét, csak a vágy maradt. Félek egyszeri örömet keresni, félek vállalni a felelősséget. Nem vagyok farkas, de szeretnék az lenni, visszatérni a természetbe, kóborolni, de nem bújhatok ki a bőrből, állat vagyok emberbőrben, sehol sem találok menedéket.

Nádduda szól. A folyóparton, a bokroknál, egy-egy esernyő alatt szeretők ölelik egymást, már nem ég és föld között, hanem saját világukba merülve, de ezek a világok messze vannak tőlem, mint az ősi legendák; szomorúan hagyom ott a partot.

Az országút mellett, ahonnan a náddudák szólnak, vakító olajlámpás függ egy bambuszág tetejéről.

A lány fekete gyapjúkendőbe burkolta a fejét, haját ezüstgyűrű fogja össze varkocsba, ezüstkoronája közepén sárkánnyal játszó fénix, kétoldalt pedig öt fénixtoll ezüstlemezből kialakulva, melyek megremegnek, ahogy mozdul. A bal oldali ezüstitollakra színes, mintás szalagot kötött, ami leér egészen a derekáig, és mikor táncoló mozdulatot lejt, kiemeli alakjának szépségét. Fekete köpenye a derekánál van összehúzva, és a széles ruhaujjakból elő- előbukkannak ezüst karkötői. A fekete kendő és fekete köpeny csak a nyakát hagyja szabadon, vastag, nehéz, ezüst nyakdíszével, finoman emelkedő mellei előtt mintás, aprólékosan megmunkált, ezüstgyűrűkből font sorslánc lóg.

Tudja, hogy amit visel, sokkal szembetűnőbb, mint a többi lány tarkán hímzett ruhái, ezüst ékszereinek mennyisége nemes származását jelzi. Csupasz lábai is szépek, kristályosan csengenek bokaperecei, ahogy összeverődnek, mikor a nádduda hangjára táncol.

A fekete miaók hegyi falvából érkezett, fehér orchidea, ragyogó vörös ajkai mint kora tavaszi

kaméliák, fehéren ragyogó fogai mint finom gyöngyök. Lapos, gyerekes orra fölött, kerek arcán még távolibbnak tűnnek a szemei. Mindig mosolyog, csillámló fekete pupillái csak növelik a lány különleges ragyogását.

Neki nem kell a folyóhoz mennie, hogy szeretőt találjon, a falvak legerősebb fiai jönnek meghajolni elé színes szalagos náddudáikkal, melyek kétszer akkorák, mint ők. Felfújják a képüket, illegnek-billegnek, lépkednek, tapodnak, és a lányok megsuhintják előttük szoknyáikat. Egyedül ennek a lánynak kell csak finoman felemelnie kecses lábát, hogy minden férfi leboruljon előtte, és fújja a náddudát, fújja, hogy essen szét, fújja, hogy belevörösödnék az ajkak. Életerejé adja a büszkeségét.

Nem tudja mi az a féltékenység, nem ismeri az elke seredett asszonyi dühöt, nem tudja, hogy más nők miatt kevernek össze százlábút, darazsat, mérges kígyót, hangyát a hajukkal, menstruációs vérükkel és nyálukkal, rakják edénybe a férjük darabokra vágott nadrágjával, és ássák el három láb mélyre.

Csak a fiúról tud a folyó túloldalán és a lányról ezen az oldalon, akiknek tavasszal egyre nő a vágyuk, és találkoznak, mikor megszólalnak a náddudák, tetszenek egymásnak, gyökeret vernek szívükben a vágyak.

Csak azt tudja, hogy éjjel, mikor lefedték már a tüzet, az öregek horkolnak, a fiatalok beszélnek álmukban, ő majd felkel, kinyitja a hátsó ajtót, és mezítláb a virágoskertbe lép. A fiú, aki követte ezüstszarvú kalapban, odalép hozzá a kerítéstől, halkán füttyül. Reggel felkel apja, és többször kiált érte, anyja a kiáltozástól idegesen kinyitja szobájának ajtaját, hogy rá verjen a seprűvel, de csak az üres ágyat üti majd, ő már nem lesz ott.

Az éj közepén, a folyó partján fekszem fapadlón egy ház eresze alatt, nem tudom, mikor aludtak ki a fények a folyó felett, de a csillagok sem világítanak, a folyó vize és a hegy árnyéka a túloldalon egyetlen feketeséggé áll össze, hideget hoz magával az esti szél, farkasok üvöltését. Furcsa álomból ébredek, társat szólító kétségbeesett kiáltást hallok, ahogy jobban odafígyelek, ének, de mégsem az, elhaló, nyomorúságos.

Nem tudja, mi az a boldogság, mondja a lány, mindene megvolt, aminek meg kellett lennie, mondja: férj, fiúgyerek, amire mások azt mondták, hogy tökéletes kis család. A férje számítógépes mérnök, tudod mennyire irigyelt foglalkozás ez most, és a férje fiatal, tehetséges, csak szabadalmaztatnia kell valamit, és majd tényleg tele lesz pénzzel, mondják, de ő nem boldog. Három év házasság után a szerelem és a házasság izgalmának vége, a fia meg néha csak teher. Mikor először eszébe jutott ez, nagyon megdöbbsent, de aztán hozzászokott a gondolathoz, szereti a gyerekeit, csak ez a kiskölyök ad számára vigasztalást; de nem szoptatta, hogy megőrizze az alakját, így mikor leveszi a köpenyét az intézet zuhanyzójában, irigykedik a többi családos munkatársnője.

Egy másik fehér köpeny, mondd.

A barátnője, mondja, mindig vele osztja meg a problémáit. Azt mondja, hogy nem képes egész nap csak a gyerekről beszélni azokkal a munkatársaival, ha kis szabadideje akad, meg pulóvert kötni a gyerekek és a férjének. Egy nő nem a gyerekének és a férjének a szolgálója, természetesen kötött már a gyerekének, és éppen ekkor kezdődtek a bajok, ezzel a pulóverrel.

Mi van a pulóverrel?

Hallgasd és ne szakítsd félbe, mondja, hol is tartott, kérdezi.

A pulóvernél és a bajnál, ami a pulóverrel járt.

Nem, mondja, ő csak a templomban orgonát és éneklést hallgatva érez valami békességet. Néha vásárnaponként elmegy a misére a templomba, addig a férje vigyáz a gyerekekre, a férjének is kell néha törődnie a gyerekekkel, nem lehet csak övé a teher. Nem hisz Istenben, de egyszer elment egy templom mellett – mostanában nyitva vannak a templomok, szabadon be lehet menni ő bement akkor egy kicsit hallgatni, és azóta oda jár, ha van ideje. Szereti Bachot, igen szereti hallgatni a gyászzenéit, nem szereti a popzenét, idegesíti, és már a saját magából eredő feszültséggel sem bír, érthető, amit mond, kérdezi.

Elkezdett gyógyszereket szedni, mondja, altatót mindennap. Elment az orvoshoz, ideggyengeség, mondta, fáradtnak érzi magát, nem alszik eleget, de ha nem szed altatót, egyáltalán nem tud aludni. Nincsenek szexuális gondjai, ne értsd félre, van a férjével orgazmusa, nem arról van szó, hogy ne tudná kielégíteni, ne gondolj arra, sokkal fiatalabb, mint te, de munkája van, elhivatott, ambiciózus ember, nem is baj, ha egy férfi ambiciózus, bezárkózik a laboratóriumába, és éjszakákat átdolgozik, nem szereti, hogy hangos a gyerek otthon. Nem lett volna szabad ilyen korán teherbe esnie, de a férfi akarta, szerette, és azt akarta, hogy fiút szüljön neki, a gyerek miatt van minden gond. Így történt, mondja, mintás pulóvert kötött a gyerekek, olyan mintával, amit maga talált ki, szebbet, mint a kiállítás gyerekruhái, legalábbis így gondolta.

Az egyik frissen odahelyezett intézeti munkatársával ment egy másik kiállításra, ingyenjeggyel. Néhány napja nem működött a tesztelésre használt gépük, nem tudtak dolgozni, ezért munkaidőben elmentek a kiállításra körülnézni, hátha találnak valami vásárolnivalót. A férfi vele tartott, hátha talál valamit a feleségének, mondta. Végül nem vettek semmit, de a férfi azt mondta, hogy a pulóver, amit a fiának köt, jobb, mint a kiállított gyerekruhák, akár maga is tervezhetne ruhákat. Ezen elgondolkodott, vett egy szabásmintakönyvet, egy durva, sötétkék gyapjúdarabból meg egy kendőből, amit nem használt, ujjatlan ruhát készített, és munkaidőben azt hordta. Meglátta a férfi, éppen mikor az öltözőbe indult, mielőtt hazament, megdicsérte a ruháját, és azt mondta, hogy csak olyan ruhákat kellene hordania, melyeket maga tervez. Két nap múlva a férfi kapott két jegyet egy divatbemutatóra, és elhívta, hogy tartson vele.

A modellek miatt történt minden.

Hallgasd, amit mond, mondja, nem, azt mondta a férfi, hogy ebben az ujjatlan sötétkék ruhában jobban mutatna a kifutón, mint a modellek, olyan jó az alakja. Tudja ő, hogy nem elég formás ahhoz, mondta. A modelkedéshez nem kellene túlságosan telt mellek, mondta a férfi, csak hosszú lábak, és szép vonalak, és ő igazán karcsú, különösen, mikor azt a sötétkék ujjatlan ruhát viseli. Ő is nagyon szeretett abban a ruhában dolgozni, mert végül is saját maga készítette, de a férfi mindig végigmérte, mikor rajta volt. Egyszer éppen kijött az öltözőből, a férfi megint úgy nézett rá, és meghívta vacsorázni.

És ő elment.

Nem, mondja, visszautasította, a bölcsődébe kellett mennie a gyerekért, nem hagyhatta a gyereket este otthon egyedül. Nem engedi a férje, hogy elmenjen egyedül este, kérdezte a férfi. Nem, mondta ő, de ha elmegy esténként, mindig magával viszi a gyereket, és így nem maradhat későig, a gyerekek korán le kell feküdni. Természetesen előfordult, hogy este egyedül ment el otthonról, és a férje vigyázott a gyerekekre, de nem mehet vele vacsorázni. Egy nap, az ebédszünetben másnapra elhívta ebédelni magához, hogy megköstölhassa a saját maga készítette húsgombócokat, a specialitását.

Megint visszautasította.

Nem, először beleegyezett, de aztán azt akarta a férfi, hogy a sötétkék ujjatlan ruha legyen rajta.

Beleegyezett?

Nem, nem egyezett bele, és azt mondta, hogy valószínűleg nem fog menni, de másnap mégis azt a ruhát viselte, és elment hozzá az ebédszünetben. Nem tudta, hogy mi olyan különleges abban a ruhában, csak összevarrt két anyagot, a virágmintás selyemsálban nem volt semmi különös, kivágott belőle néhány virágot, és azokat a mellhez meg a derékhoz varrta, talán attól kicsit egyedi. És nem gondolta, hogy szépek lennének a vonalai, a férje nevetett azon, hogy milyen lapos, nem elég érzéki. Tényleg jobban nézett ki abban a ruhában?

Nem a ruha a lényeg, mondod.

Akkor micsoda? Tudja, hogy mit fogsz mondani, mondja.

Nem mondasz semmit, de nem a ruha a lényeg.

Azért van, mert a férjét nem érdekli, akármit viseljen is, az érdektelenség a lényeg! Nem akart senkit elcsábítani, mondja.

Csak próbálsz megerősíteni, hogy te nem mondtál semmit.

Nem mond többet semmit, mondja.

Dehát nem beszélgetni akar valakivel, kérdezed. Megbeszélni, hogy mi bántja? Mi bántotta a barátnőjét? Kéred, hogy folytassa.

Nem tudja, hogy mit mondhatna még.

Beszélgj a húsgombócokról, a specialitásról.

Mindent eltervezett, mondja, a felesége sem volt otthon.

Nem azért ment, hogy a férfi feleségével találkozzon, emlékezteted, hanem enni, kitalálhatta, hogy a feleség nem lesz otthon, nem kell védekeznie.

Elismeri, hogy ez volt a helyzet, minél jobban védekezik, annál nagyobb a nyomás.

Annál nehezebb volt kordában tartania magát?

Nem tudott ellenállni.

Amikor végigmérte abban a ruhában?

Becsukta a szemét.

Nem akarta látni magát, hogy mennyire ész nélkül viselkedik?

Igen.

Nem akarta látni, hogy ő maga is ugyanolyan őrült?

Összezavarodott, mondja, nem gondolta, hogy ez lesz belőle, de tudta, hogy nem szereti a férfit, akárhogy is. Erősebb volt nála a férje.

Azt mondtad, hogy senkit sem szeretett.

Csak a fiát, mondta.

Azt mondd, hogy csak magát szereti.

Lehet, de az is lehet, hogy nem. Aztán elment, és nem akart vele találkozni többé.

De találkozott?

Igen.

A férfi lakásán?

Tisztázni akart vele bizonyos dolgokat Nehéz beszédben tisztázni ilyen dolgokat, mondd.

Igen, nem, azt mondta, hogy gyűlöli, akárcsak saját magát.

És megint jött az őrület?

Hallgass! Nagyon ideges volt, nem tudta, hogy miért akar beszélni erről, de gyorsan véget akart vetni az egésznek.

Hogyan lett vége?

Nem tudja, mondja.

41

Két évvel azelőtt halt meg a férfi, hogy ideérkeztem. Ő volt az utolsó áldozatmester a környék több mint száz miao falvában, de több évtizede nem vett részt nagy áldozati szertartáson. Tudta, hogy nincs messze az idő, mikor lelke visszatér az égbe, és csak azért élt ilyen sokáig, mert már annyi áldozati szertartáson vett részt, hogy a démonok nem merték bántani. Félte, hogy egy hajnalon nem ébred fel, ezt a telet már nem éli túl.

Még tudja mozgatni a lábát újév estéjén, hátára veszi négyszögletes asztalát, leviszi háza kőlépcsőin, és elhelyezi a faoszlopokon álló épület elé. Az elhagyatott folyóparton nincsen senki más, mindenki bezárkózott és az újévi ételeket fogyasztja. Manapság még ha meg is tartják az ősöknek az áldozatot, nem más az, mint egy újévi lakoma, és egyre egyszerűbb. Az emberek sorvadnak generációról generációra, nem szabhat gátat ennek semmi.

Vizezett bort helyez az asztalra, egy tál tofut, egy tál gőzölt rizst, és egy tál marhabelsőséget, amit a szomszédától kapott, az asztal alá pedig összekötözött rizsszárakat, az asztal elé egy kupac tűzifát és szemet. Kimeríti a munka, pihen egy keveset, aztán megint felmászik a kőlépcsőn, izzó parazsat hoz a tűzből, lassan négykézlábra ereszkedik az asztal előtt, fújtat a földön. A füstől könnybe lábad öreg, száraz szeme, de végül felszikkázik a tűz. Köhögni kezd és csak egy kis bor után lesz jobban megint.

Kialszik a tűz a szemközti zöld hegy tetején, feltámad a szél a folyó felett. Szuszogva ül le az asztal elé egy székre, a rizsszárakon támasztja meg a lábát, így megnyugszik egy kicsit, a sötét hegygerincet nézi, és érzi hideg könnyeit, a nedvességet az orrában.

Áldozatmester korában huszonnégy ember engedelmeskedett neki, két helyettes mester, két felügyelő, ketten az eszközökkel, ketten a ceremóniákért felelősek, ketten a kardokért, ketten az italáldozatokért, ketten az ételáldozatokért, két sárkánylány, két küldött, és még jóval többen készítették az ételeket. Mekkora ünnepek voltak azok! Legalább három ökröt vágtak le, de volt úgy, hogy akár kilencet is.

Az áldozó család fejének hétszer kellett rizst felajánlania köszönetképpen – először is hét csupor, hogy hegyre ment fát vágni a dobhoz, másodszor nyolc csupor, hogy bevitte a dobot a barlangba, harmadszor kilenc csupor, hogy behozta a dobot a faluba, negyedszer tíz csupor, hogy összekötötte a dobot, ötödször tizenegy csupor, hogy levágta az ökröt a dobhoz, hatodszor tizenkét csupor, hogy táncolt a dobbal, hetedszer tizenhárom csupor, hogy kísérte a dobot. Ősapáink óta ezek voltak a szabályok.

Mikor az utolsó ősöknek szóló áldozatot végezte, az áldozó család feje huszonöt embert küldött, hogy vigyék a rizst, alkoholt, ételeket. Micsoda látvány volt! Véget értek már a jó napok. Akkortájt, mikor leölték az ökröt, oszlopot kellett állítani, csak azért, hogy kisimuljon a bőre, az áldozó család tagjai új ruhákat vettek fel, megszólaltak a náddudák, kongtak a gongok és dobok. Bíborszínű, hosszú köpenyt viselt, a fején vörös nemezkalap, rokkmadár fejtollait tűzték a gallérjába, jobb kezében bronzcsengőt rázott, banánfalevél-legyező a bal kezében, ahhh

– **Ökör, ökör,**

Nyugodt vízben születesz,

Homokparton növekedsz,

Anyáddal kelsz át vízen,

Apáddal a hegyen,

Sáskával harcolsz az áldozati dobért,

Ájtatos manóval az áldozati sípért,

**Harcolsz a három dombon,
Küzdész a hét öbölben,
Legyőzöd a sáskát,
Levágod az ájtatos manót,
Elveszed a hosszú sípot,
Megszerzed a nagydobot,
A síppal anyádnak áldozol,
A nagydobbal apádnak áldozol.
Ökör, ökör,
Négy ezüstitányér a hátadon,
Négy aranytányért cipelsz,
Követed anyádat,
Követed apádat,
Fekete barlangba mész,
A dobok ajtajába lépsz,
Anyáddal őrzöd a hegyi hágót,
Apáddal őrzöd a falu gátját,
Nem engedsz be rosszsándékú démont, hogy embernek ártson,
Nem engedsz be gonosz szellemet, hogy ősök csarnokába másszon,
Ezer év nyugalmat nyer így el anyád,
Száz nemzedéken át nem hül ki apád.**

Ekkor kötelet kötöttek az ökör orrára, bambuszkoszorúkat a szarvára, és elővezették. Az áldozó család tagjai, új ruhában, háromszor térdeltek, kilencszer hajoltak az ökör felé. Hangosan énekelt a szertartásmester, míg a család férfitagjai lándzsát fogtak és ledöfték az ökröt. Aztán a család összes jární képes férfitagja egyesével kapta meg a lándzsát, és addig döfték bele, míg szólt a zene. Az ökör keringett az oszlop körül, amihez kötöttek, vért köpött, amíg össze nem roskadt, akkor levágták a fejét és elosztották a húsát, a mellkas a szertartásmesteré lett. Véget értek már a jó napok!

Kihullottak már a fogai, csak kását tud enni. Tényleg átélt jó napokat, de ma már senki sem dolgozik neki többé. A fiatalokat csak a pénz érdekli, füstszűrős végű cigarettát szívnak, sikoltó elektromos dobozt hordanak magukkal, démonnak való napszemüveget, hogyan is gondolnának az őseikre többé? Énekelt és egyre jobban elszomorodott.

Eszébe jut, hogy elfelejtette felállítani a füstölőtartót, de még kétszer meg kellene másznia érte azokat a kőlépcsőket, inkább füstölődarabokat szór a tűzbe, és az asztal elé szúr néhányat a homokba. Hat lépés hosszú kék vászont terített le régen, és arra rakta a rizst.

A rizsszálakra térdel, behunyja a szemét, és látja maga előtt a két sárkánylányt, tizenhat évesek, a legszebb lányok a faluban, világító szemük tiszta, mint a folyó vize, nem az áradó folyóé persze, manapság koszos a víz, mikor esik, és nem lehet találni áldozáshoz való fákat a folyótól számítva tíz lín belül. Tizenkét pár különböző fára van szükség ahhoz, ugyanolyan hosszúakra, ugyanolyan vastagokra, a fehér legyen lucfenyő, a vörös legyen juhar. Ezüstös a luc mikor kivágják, aranszínű a juhar.

Menj csak! Juhardob atyja,

**Menj csak! Lucdob anyja,
Kövesd a juhart,
Kövesd a lucfenyőt,
Oda, ahol a királyok várnak,
Oda, ahol az ősök vannak,
Ha dobot kísérnek, betartják az esküt,
Az áldozat mestere kirántja kardját,
Emeli kardját, a fát vágja,
Megesküdött, hogy kíséri a dobot,
Dong-ka-dong-dong-weng,
Dong-ka-ka-dong-weng,
Ka-dong-ka-weng-weng,
Weng-ka-dong-dong-ka,**

Nem pihennek az éjjel a kések, a fejszék, le kell sújlniuk a szokások szerint, és akkor kihúzza magát a két gyönyörűséges sárkány lány.

**Feleségnek férj kell,
Férfinak asszony,
Szülj a szobában,
Formálj embert csendesen,
Ne szakadjon gyökér,
Ne pusztuljon mag,
Hét lelkes lányt szülj,
Hős fiút kilencet.**

Nem mozgatja ragyogó, fekete szemét a két sárkánylány. Belelát a saját szívébe, megint vágya támad, életereje, az égnek énekel, felsír a kakas, bevilágítja az eget a villámlás istene, fejetlen szörnyetegek táncolnak a dob bőréen, mint ugráló, szétszórt babszemek, ahhh, magas ezüst fejdísz, nehéz, ezüst fülbevaló, gőzölgő füst száll fel a bronzedényből a tűzön, kézmosás és arcmosás, boldogság a szívben, örül az ég istene is, leengedi az égi létrát, lejön az apa és anya, dobok dallama, kinyílik a magtár, annyi jó gabona ömlik, hogy kilenc hordóba, kilenc csuporba se fér, ég a tűzhely, szemet égetnek, gazdag, nemes család, és leereszkednek az anyai ősök lelkei, minden felduzzad, kilencvödörnyi gőzölgő, fehér rizs, mindenki rizslabdákat készít, szólnak a dobok, az megy elöl, akié a dob, követik a férfiak, egyik a másik után, szorosan, végül a dob mestere.

**Menj, fiirödj a gazdagság és nemesség vizében!
Menj, merülj el a vagyonnak levében!
Gazdagság és nemesség vize gyermeket fogan,
Virág levű esőben unokáid születnek,
Gyermek és unoka mint a pálmahajtás,
Utódaid mint a sült halak,
Mind annak családjába jön, akié a dob,
Igyál négyszarvnyi vizezett bort,
Fogd a rizst és áldozz vele,**

**Fogd a bort és földre loccsantsd,
Hívd az égi szellemeket, hogy elfogadják,
Hívd a föld démonait, hogy elfogyasszák,
Akié a dob az lendíti baltáját,
Az ősök kirántják kardjukat,
Túlszárnyaljuk őseinket,
Annyit gondolunk az anyára, aki őket szülte,
Gyerünk, faragjuk ki a sípot,
Gyerünk, készítsük el a dobot...**

Olyan hangosan énekel, hogy kimerül bele, öreg hangja mint törött bambuszszíp sír a szélben. Kiszárad a torka, iszik egy korty vizezett bort, tudja, hogy ez lesz az utolsó, a lelke követi a levegőbe felröppenő hangját.

Nem hallja senki más az elhagyatott folyóparton, ha egy öregasszony kinyitja az ajtaját, hogy kiöntse a piszkos vizet, hall valami távoli hümmögést, és a tüzet is látja a parton, han kínai horgászok lehetnek, gondolja. Mindenhol megjelennek a hanok, ahol pénzt lehet keresni. Bezárja az ajtaját, és elgondolkodik, a hanok is ugyanúgy ünnepelnek újév éjszakáján, mint a miaók, hacsak nem nagyon szegények. Talán egy vándorló koldus? Megtölt egy tálat az újévi ebéd maradékából, és elsétál a tűzig, csak akkor veszi észre az öreg szertartásmestert, az öregasszony bénultan lemerevedik.

Az öregasszony férje látja, hogy nyitva hagyták az ajtót, jön be a hideg szél, felkel, hogy becsukja, de eszébe jut, hogy a felesége azt mondta, visz egy tál ételt a koldusnak, és még nem jött vissza, ezért utánanéző, de ő is lemerevedik, mikor odaér a tűzhöz. Aztán a lányuk, majd a fiuk is kijön a házból, de ők sem tudják, mit kellene tenni. Végül az egyikük, aki pár évig tanult a falu általános iskolájában, odamegy az öreghez: – Nem jó itt a hideg szélben éjjel, öregapám, visszakísérem a házba!

Az öregnek folyik az orra, de nem érdekli, becsukja a szemét, mormog, énekel, megremeg a torkában érdes, elfojtott hangja.

Később egymás után nyílnak ki a házak ajtajai, öregemberek, öregasszonyok, a nyomukban fiatalok és gyerekek, lassan mindenki kijön a folyópartra a faluból. Akad, aki visszamegy a házba rizsgombócért, a másik kacsát hoz, van, aki tálnyi vizezett bort, maradékot a marhahúsból, és valaki egy fél disznófejet, és ezt mind odateszik az öreg elé.

– Bűn elfeledni az ősöket... – dünyög az öregember.

Az egyik halászlány annyira meghatódik, hogy hazaszalad egy gyapjútakaróért a kelengyéjéből, az öreg vállára teríti, virágos kendővel törli meg az orrát.

– Menjen haza, bátyám! – mondja.

– Szerencsétlen öregember! – mondják a fiatalabbak.

Luc anyja, juhar apja, elfeledni őseinket, büntetéssel jár! Az öreg hangja csak a torkában gurgulázik, ahogy könnye, nyála egybefolyik.

– Gyerünk, bátyám, egy szót se szóljon!

– Gyorsan be a házba!

Fiatalabbak támogatják.

– Itt akarok meghalni... – próbál kiszabadulni az öregember, és végül üvölt, mint egy erőszakos gyerek.

– Engedjétek énekelni! – mondja egy öregasszony. – Nem éri már meg a tavaszt.

A kezemben egy könny, Áldozati dobénekek, egy miao barátom jegyezte fel őket és fordította

kínaira, ezért a történetért is neki kell köszönetét mondanom.

Ragyogó nap, nyoma sincs felhőknek az égen, különösen kitérül a világos látóhatár. Az ég alján magányos falu, oszlopokon álló házak szintjei a meredek sziklán, messziről igazán szépek, mint darázfészkek egy kőfalon. Álombéli táj, a szirt aljában sétálsz innen oda és onnan ide, nem találsz utat, mely arra tart, úgy tűnik, mintha közelednél, de aztán megint eltávolodsz, hosszú időt elvesztegetsz ide-oda mászkálással, és végül feladod, követni kezdesz egy ösvényt, bármerre vigyen is, de mikor véget ér a hegyszirt mögött, csalódottságot érzel. Nem tudod, merre visz az út a lábad alatt, de eredetileg sincsen célod.

Előre haladsz és az út kanyarog. Sohasem volt rögzített célod ebben az életben. Minden célodat módosítottad, ahogy telt az idő, és ahogy módosítottad, a végén már nem is voltak célok. Jobban végiggondolva, nincsenek valódi célok az életben. Mint ez a darázfészkek, nem esik jól itt hagyni, de ha leszednéd, hogy magaddal vidd, összecsípnének a darazsak, a legjobb dolog otthagyni, legfeljebb nézegetni egy kicsit. Ahogy ezen gondolkodsz, könnyebbek lesznek a lábad, mindegy, merre mész, csak nézelődni való akadjon.

Kétoldalt babérbogyóliget, de ez nem a bogyószedés évszakja, várni kell még, hogy beérjen, és mire beérik, ki tudja, hol leszel már. Elgondolkodtató kérdés, hogy a bogyó várja az embert, vagy az ember várja a bogyó érését. Sokféleképpen megközelíthetjük a kérdést, véget nem érő módokon, de a babérbogyó babérbogyó marad, ahogy az én is én. Azt is mondhatja valaki, hogy a mostani babérbogyó nem azonos a jövő évivel, és az ember sem az, aki tegnap volt. A kérdés csak az, hogy létezik-e a jelen vagy nem létezik, és minek alapján döntjük ezt el. Hagyjuk meg a kérdés megvitatását a bölcselkedőknek, te pedig figyelj az útra, amin haladsz.

Hegynek fel mész, izzadsz, de hirtelen ott vagy a falu aljában, és végigfut a hátadon a hideg, ahogy megpillantod a falu árnyait.

Nem gondoltad volna, hogy a házakat tartó faoszlopok alatt a kőlépcsőket megtöltik az üdögélő emberek, nem jut máshol helyed, hogy továbbmenj, mint a lábaik között. Senki sem néz rád, mindenki lehorgaszítja a fejét, nan-nan-na-na, mormolják halkán, mintha szútrákat olvasnának, úgy tűnik, gyászolnak. Felmész a lépcsőn, elkanyarodik a síkátor, ferdén dőlnek egymásnak a házak, és csak így, egymást támogatva nem roskadnak össze, talán földrengésre, hegycsuszamlásra várnak, hogy majd akkor dőljön össze az egész.

Az öregek is ugyanígy ülnek egymás mellett, egyet kell csak meglökni közülük, és eldőlnék mind, mint a dominók, melyet egy gyerek állított fel. Nem akarsz beléjük ütközni, még valami tragédiát okoznál.

Figyelmesen lépkedsz összefont sovány bokáik között. Vásonba csavart lábaik mint csirkekarmok, ahogy kántálnak, recsegnek-ropognak a házak gerendái, és nem vagy biztos benne, hogy vajon nem a csontjaik recsegnek-e. Mindannyian lebénultak már valamennyire, és ahogy beleimbolyognak a kántálásba, a fejüket bizonytalanul rázzák.

Nincsen vége a kanyargós síkátornak, tele a lépcső mindkét oldalon, öregek szürke, foltozott ruhákban, helyi, régi anyag lehet, elkopik a mosásban. Az ereszekekről lelógó száradó ruhák és a szűnyoghálók csak még szomorúbbá teszik az öregemberek látványát.

Éles visítás keveredik a kántálással, mint a macskakarmolástól, úgy borsózik tőle a hátad, nem állhatsz meg, kényszerít, hogy továbbmenj. Nem tudod eldönteni, honnan jön a hang, de egy ház ajtajában papírpénzt látsz lógni sárga spárgán, és füstölő füstje jön ki bentől, valaki meghalt.

Egyre nehezebb továbbmenni, egyre sűrűbben tapadnak egymáshoz az öregek, már lépni sem tudsz közöttük, attól félsz, hogy rálépsz egy bokára és eltöröd. Nem tehetsz mást, még jobban figyelsz, ahogy rést keresel, ahova léphetsz a göcsörtös fagyókéhez hasonló lábak és talpak között,

visszafojtd a lélegzetedet, és lépkedsz, egyiket a másik után.

Közöttük haladsz, de egyikük sem emeli fel a fejét. Turbánt viselnek vagy furcsa sálat, ezért nem látod az arcukat. Hirtelen mind énekelni kezd, nagyon figyelsz, és lassan megérted, hogy miről.

**Mindannyian gyertek,
Hat kört fussatok egy napon,
Egy kört hatszor,
Árnyvilágba rizst szórjatok,
Mindnek bírnia kell a terhet.**

Az éneket sikítva vezeti egy öregasszony, aki éppen melletted ül a kőküszöbön. Van benne valami különleges, fekete ruhát borított a vállára, a feje teljesen betakarva, remegő kezével üti a térdét, lassan hajlong ide-oda, és énekel. Mellette, a földön egy tál víz, rizzsel töltött bambuszcső és egy kupac négyzögletes, lyukas, durva papír. Belemártja az ujját a vízbe, fog egy papírpénzt, feldobja az égbe.

**Nem tudom, mikor jöttök,
Nem tudom, mikor mentek,
A világ végére, A keleti lejtőre,
Összeomlik, összeroskad,
Embert ölni félszem rizs sem kell,
Embert menteni félszál haj sem kell,
Szenvedésben, nehézségben mind segíteni jöjjön,
Mindannyian gyertek!**

Kikerülnéd, félsz, hogy nekiütközöl, és összeroskad, odébbtolnád a lábait, de ő felvisít:

**Mind vörös, mind vörös,
Evópálcika-vékony lábak,
Kacsakalitka fej,
Ha eljön, boldogság lesz,
Amit mond, az számít,
Kérjük, hogy jöjjön hamar,
Kérjük, hogy ne késlekedjen!**

Rikoltva énekelve emelkedik fel lassan, feléd int táncolva, feléd mutat csirkekaromkeze, fenyeget, nem tudod, hogy honnan vette a bátorságot, eltolod a kezét, és felemeled a fekete ruhát a fején. Sovány, apró fejet láatsz, fénytelen szempárt mélyen az arcba süllyedve, és a szájában egyetlen fogat, mintha mosolyogna, és mégsem, énekel és táncol.

**Ötmintás vörös kígyó csúszkál erre-arra,
Tigris, leopárd előbukkan,
Hegy kapuja recsegve kitarul.
Mind a kőkapuból jönnek,
Négy irányban, nyolc tájékban, mindenhol kiáltás,
Egyenként, egyenként mind üvölt,
Gyorsan, gyorsan, mentsük meg a bajba került társunk!**

Megpróbálsz kiszabadulni az öleléséből, de lassan mind felállnak, egyenként körbevesznek ezek a száraz tüzelőhöz hasonló öregemberek, és felharsan remegő hangjuk:

**Mind vörös, mind vörös,
Gyorsan nyissuk a kaput, kérdezzünk négy irányba,
Itt lesznek a következő órában,
Kérjük a mennydörgés urát, villámlásanyát,
Ha lesz lovunk, együtt lovagolunk,
Ha lesz pénzünk, együtt költjük el!**

Együtt támadnak rád, ütnek, torkukban ragad a hangjuk. Arrébb kell löknöd őket, egyenként zuhannak a földre, finoman, hangtalanul, mintha papírból lennének. Halálos magány vesz körül. Hirtelen megérted, hogy a lefüggönyözött ajtó mögött te magad fekszel kiterítve. Nem akarsz elfogadni ilyen halált, vissza akarsz térni az emberek világába.

43

Otthagynom a miao falut, és reggeltől egészen délutánig gyalogolok az elhagyatott hegyi úton. Elmegy mellettem néhány távolsági busz és bambuszt meg faanyagot szállító teherautó, integetek, de egyik sem áll meg.

A nap már a szemközti hegyvonulat felett jár, hideg szél támad itt a völgyben, a kanyargós út mentén se előttem, se mögöttem nem látni falut vagy másik gyalogost, egyre elhagyatottabb a táj. Nem tudom, milyen messze van még a megyeszékhely, odaérek-e vajon sötétedés előtt, ha nem kapaszkodok fel hamarosan egy kocsira, nehezen találok helyet, ahol eltölt hetném az éjszakát. Eszembe jut, hogy a hátizsákomban ott a fényképezőgépem, miért ne tegyek úgy, mintha újságíró lennék, talán érek vele valamit.

Végül hallom, hogy közeledik egy jármű mögöttem, beállok az országút közepére, és integetek a fényképezőgéppemmel. Ponyvás teherautó zötykölődik az úton, száguld felém, nem lassít, éppen hogy lefékez, mielőtt keresztülgázolna rajtam.

– Hogyan stoppolhatsz így, a rohadt anyádat? Meg akarsz döglenni? – dugja ki a fejét az ablakon a sofőr.

Han kínai, értem, amit mond. Gyorsan odafutok az ajtóhoz, magyarázkodni: – Mester, Pekingből jött tudósító vagyok, a miaókról készítek riportot, nagyon sietek, sötétedés előtt el kell jutnom a megyeszékhelyre, hogy táviratot küldjék!

Széles arcú, kör állkapcsú férfi, ezzel a fajtával lehet beszélni. Néz rám fentről és összehúzza a szemöldökét: – Disznót visz ez a teherautó, nem embert, és nem megyek a megyeszékhelyre.

A ponyva alól hallani a disznóröfögést.

– Akárhova magával megyek, ha nem a vágóhídra visz – mosolyodok el.

Nem győztem meg, de kinyitja a kocsiját. Megyünk egy darabig, nem szólunk egy szót sem, nyugodtan ülök, nem kell már magyarázkodnom. Időről időre a nyakamba akasztott fényképezőgépre pillant. Természetesen Peking az itteni embereknek a központi kormányzatot jelenti, és az onnan küldött újságírókat körülengi valami fontosságérzet, de nincsen velem helyi kíséző, értem küldött terepjáró, úgyhogy mondjak akármit, nem tudom eloszlatni a gyanakvását.

Csalónak gondol, gondolom. Hallottam már én is szélhámosokról üres fényképezőgépekkel hegyekbe menni, és úgy viselkedni, mintha lennének valakik, megígérik, hogy fényképeket készítenek a parasztcsaládokról, nem is kérnek sokat, mondják, szórakoznak egy kicsit a hegyek között, a pénz, amit összezsárolnak pont elég egy vacsorára a városban. Talán csak nem nzt gondolja, hogy én is efféle vagyok? Nem tudok elfojtani egy mosolyt. Elviselhetetlen ez az út, ha nem szórakoztatja el magát az ember. Hirtelen rám pillant, is barátságatlanul megkérdezi: – Végül is merre tart?

– Vissza a megyeszékhelyre!

– Melyik megyeszékhelyre?

Nem foglalkoztam az úttal a miao király kocsijában, nem tudok válaszolni neki.

– Mindegy, a legközelebbi megyei pártiroda fogadó épülete jó lesz! – mondom.

– Akkor szálljon ki!

Előttünk egy elágazás, ugyanolyan elhagyatott, mint az út idáig, nem látni senkit. Nem tudom, meg akar-e félemlíteni, vagy csak így viccel.

Lassít, majd megáll.

– Itt elfordulok – mondja.

– Merre megy tovább?

– A vállalathoz, ahol átveszik a disznókat – kérész túl hajol és kinyitja az ajtót, gondolom, kitessekel.

Szóval nem viccel, nem üldögélhetek tovább, kiszál lók, de azért még megkérdezem: – Már elhagytuk a miaók területét?

– Már régen, tíz kilométerre van innen a város, még odaér sötétedés előtt gyalog – mondja barátságatlanul.

Hangos puffanással becsapódik az ajtó, elhajt az elágazás felé, felkavarja a port, már messze jár.

Ha nő lettem volna, így egyedül, biztosan nem ilyen barátságatlan a sofőr. Elraboltak és megerőszakoltak nőket a sofőrök hegyi utakon, nem szállhat fel csak úgy egy nő ilyen teherautókba. Mindig tartanak egymástól az emberek.

A nap lebukott a hegy mögött, halpikkely felhők maradtak csak az alkonyati égen, hosszú, szürkésfehér út előttem. Fájnak a lábikráim, a gerincemen izzadság csorog, nem bírom már abban, hogy autó jön még erre, felmászok a tetőre, és pihenek egy kicsit, gondolom. Felkészülök rá, hogy talán éjszaka is mennem kell.

Nem gondoltam volna, hogy a tetőn találkozok valaki hozzám hasonlóval, aki nagyjából ugyanakkor ér fel, mint én. A haja mint az összekuszált fűszálak, nem borotválkozott már napok óta, csomagot cipel, de nem úgy, mint én, háton, hanem a kezében. Szürkés munkásnadrágot visel, amelyet szénbányában vagy cementgyárban viselnek. Rajtam farmer, amióta elindultam, hónapok óta nem mostam ki.

Összetalálkozik a tekintetünk, és rögtön érzem, hogy nem jó ember. Tetőtől talpig végigmér, aztán a hátizsákomra téved a tekintete, olyan ez, mint farkassal találkozni, a különbség csak az, hogy a farkas élelmet keres, akivel meg szembenézek, pénzt. Én is végigmérem, megnézem a csomagját is, talán fegyver van benne? Vajon hátba támad-e, ha elmegyek mellette? Megállok.

Nem könnyű a csomagom, különösen a fényképezőgép nehéz, eléggé ahhoz, hogy üssek vele, ha kell. Leveszem a vállamról a hátizsákomat, a kezemben tartom, leülök egy földkupacra az út szélén. Nagy levegőt veszek, felkészülök rá, hogy elbánjak vele. Ő is mély lélegzetet vesz, egy köre ül lé, tíz lépes sincs közlünk a távolság.

Láthatóan erősebb, mint én, nem leszek valódi ellenfele, ha harcra kerül a sor, de eszembe jut az elektromos kés, amit mindig magammal viszek, ha utazom, nagyon praktikus és védekező fegyvernek is használható. Nem úgy tűnik, mint akinek van valami titkos fegyvere, még ha előhúzza egy bicskát, akkor sem biztos, hogy felülkerekedik rajtam. Megverni nem tudom, de elszaladhatok, bár ezzel csak felingerelném, azt jelezném neki, hogy pénz és értékek vannak nálam, és hogy félek. Szemében látom, hogy nincsen mögöttem senki, nem jön jármű, mögöttem is ugyanolyan elhagyatott a vidék, mint mögöttem. Jeleznem kellene neki, hogy figyelek, megvédem magam, ha támad, nem adom fel.

Cigaretára gyújtok, úgy teszek, mintha pihennék. Ő is elővesz a farzsebéből egy cigarettát, meggyújtja. Nem nézünk egymásra, de szemünk sarkából a másikat figyeljük.

Nem fogja az életét kockáztatni, amíg ki nem derítette, hogy van-e nálam valami értékes, de a harc mindenesetre elkerülhetetlennek látszik. Öreg, téglafaragva magnómat a zsákomban már régen lecseréltem volna, ha lett volna pénzem, japán fényképezőgépem ér valamit, de ezért sem érdemes az embernek az életét kockáztatnia. Százegynéhány jüan van nálam, nem annyi, hogy vért ontson érte az ember. Szürke cipőimre pillantok, lefújom róluk a port. Üldögélek, érzem az izzadságtól hátramra tapadó ingem, hallom, hogyan susog a szél.

Megvetően horkant, kivillannak elülső fogai. Nekem is ilyen önelégült tekintetem lehet, és ugyanúgy kilátszanak a fogaim, ugyanolyan megvetéssel, mint az ő arcán, és ha kinyitom a számat, én

is ordenáré módon káromkodhatok, késsel támadhatok meg valakit, és bármikor készen állok, hogy fussak az életemért. Vajon ugyanúgy gondolkodik, mint én, és ezért az önelégültség az arcán? Ő is védekező állásponton van?

A cipőm, melyet erre az útra vásároltam, járt már esőben, sárban, keltem át benne folyón, és megváltozott a formája, fekete már és piszkos, senki sem hinné el, hogy valaha mint egy legújabb, drága turistabakancshoz lehetett hozzájutni. Semmi sincs rajta, ami felkeltené egy rabló figyelmét. Elszívom, ami még maradt a cigarettámból, aztán földre dobom és eltaposom a csikket. Ő is földre pöcköli a sajtját, mintegy válaszul, megvető arccal, de védekező figyelemmel.

Aztán felállunk, egyikünk sem kerüli ki a másikat, az út közepére megyünk, elhaladunk egymás mellett. Emberek vagyunk végül is, nem farkasok, legfeljebb elvadult kutyák, szagolgatjuk egymást, majd elsétálunk; Hosszú a lejtő, amerre megyek. Nekiindulok és nem áll meg a lábam, lesétálok egészen, amíg vízszintes nem lesz az út megint. Visszafordulok, hátam mögött szürke, poros országút kapaszkodik fel az elhagyatott hegygerincre, magányosan az alkonyati ég alatt.

Megöregedett, mondja a lány, mikor fésülködik a tükörben, megmossa az arcát reggelenként, mély ráncokat lát a szeme sarkában, melyeket nem lehet púderral elrejteni. Világosan közli vele a tükör, hogy legszebb éveit elvesztegette. Minden reggel, mikor felébred, szánalmasan érzi magát, felkelni sincs kedve. Ha nem kell mennie dolgozni, fel sem kel, nem akar látni senkit. Csak mikor a munkahelyén van, teszi a dolgát és emberekkel találkozik, kezd el nevetni, felejt el magát, oldódik fel.

Érted, mondd.

Nem, hogyan is tudnád megérteni a nőket, akik elérnek ebbe a korba, és felfedezik, hogy senki sem szereti őket igazán, ezt a fájdalmat te nem tudod megérteni. Csak akkor érzi kicsit jobban magát, mikor közeleg az este. Szereti, ha az estéi foglaltak, találkozik valahol valakivel, vagy hozzá jönnek, nem viseli el a magányt. Idegesen élni akar, érted ezt a feszültséget? Nem, dehogyan érted.

Csak a táncparketten, mikor a partnere keze hozzáér, és ő becsukja a szemét, csak akkor él igazán. Tudja, hogy senki sem szerethetné valójában, nem viseli el, mikor valaki közelről nézi, fél a ráncoktól a szeme sarkában, ettől az öregedéstől, napról napra. Tudja, hogy nektek, férfiaknak, mikor nőre van szükségetek, édes szavakat susogtok, mint a méz, de mikor kielégültetek, elegetek lesz, és valami új után néztek. Mikor fiatal, szép nővel találkoztok, megint beszéltek és nevettek, de valójában meddig tart egy nő tavasza? Ez a nők sorsa. Csak éjszaka, az ágyban, mikor nem látod a ráncait, és élvezeted nyújt neked, csak akkor mondasz neki egy-két kedves szót. Hallgass, hagyd, hogy befejezze! Tudja, hogy meg akarsz szabadulni tőle, csak kifogást keresel, hogy megszabadulj tőle, nem kell mondanod semmit.

Megnyugodhatsz, ő nem olyan nő, aki haláláig nem ereszti el a férfit, találhat még valaki mást, akivel megvigasztalhatja magát. Tudja, hogy mit akarsz mondani, ne beszélj vele állásról, majd ha eljön a nap, amikor már sehogyan sem talál férfit magának, állást akkor is talál majd, de más emberek ügyeivel nem fog foglalkozni, nem lesz közvetítő vagy lelki szemetesláda. Nem lesz apáca, ne röhögj ilyen erőltetetten, a buddhista templomok csak fiatal nőket fogadnak be, kirakat az egész a külföldieknek. Ezek az úgynevezett apácák mind megházasodnak, élnek a családjukkal. Tud vigyázni magára, szül majd egy gyereket magának, egy fattyút. Csak hallgasd, amit mond!

Biztosan csinálsz neki egy gyereket, akit megszüülhet? Tőled akarja, csinálsz neki egyet? Nem akarsz, félsz, nyugodj meg, nem fogja azt mondani, hogy a te gyereked, apátlan lesz, az anyja léhaságának gyümölcse, sohasem fogja megtudni, hogy ki lehetett az apja, átlát rajtad, csak fiatal nőket tudsz elcsábítani, de vajon valóban értik őket, hogy mi az a szerelem? Törődnek veled? Úgy, mint egy feleség? A nő teste nem csak a szexért van, nem tárgy, hogy beleeresszétek a vágyatokat. Egy egészséges nőnek természetesen szüksége van a szexre, de csak a szex nem elégíti ki, egy nő feleség is akar lenni, rendes családot akar. Bárkit találsz, támaszkodni akar rád, a nő már csak támaszkodni akar a férfira, mit lehet tenni? De más nem biztos, hogy így fog törődni veled, mint ő, ahogy az anya törődik a gyerekével, a karjai közt csak egy gyerek vagy. Végtelenül mohó vagy, ne hidd, hogy erősebb bárkinél, hamarosan megöregszel, és nem leszel semmi sem. Menj és szórakozz a fiatal lányokkal, a végén úgyis az övé leszel, a végén úgyis visszatérsz hozzá, csak ő képes elviselni téged, ő képes megbocsátani a gyengeségeidet, hol találhatsz még egy ilyen asszonyt?

Kiüresedett, mondja, nincsenek érzései, kimerítette az élvezeteket, csak az üres teste maradt, mintha feneketlen mélységbe zuhant volna, végtelenségbe, szakadt hálóként, lassan hullik a mélybe. Nem bánt meg sem mit, élt, úgy ahogy, szeretett, azt is mondhatjuk, hogy szerették, ízetlen tea, ami maradt, ha kiöntik, hát kiöntik. Efféle magány, nem jön már izgalomba, vagy ha izgalomba is jön,

csak kötelességből, vérző kígyó, melynek levágtál a végéből, kegyetlen voltál, de ő nem bánja, csak magát okolja, ki akarta, hogy nőnek szülessen? Nem fut már ki az utcára örülten az éjszaka közepén, hogy leüljön hülyén sírni az utcai lámpa alá, nem fog rohanni az esőben, hogy fékezzenek az autók, nehogy elgázolják, nem fél többé a meredek szirteken, nem parancsol a testének, zuhan, szakadt háló, melyet senki sem vesz fel, szürkék a maradék napjai, tovalibben a szélben, arra vár, hogy egy nap földet érjen, meghaljon.

Ő nem olyan, mint te, nem fél a haláltól, nem olyan gyenge, mint te, az ő szíve már régen halott, sokkal több sebet kapnak a nők, mint ti, férfiak, birtokoljátok őket az első naptól fogva, semmibe veszitek a testüket, szívüket. Mi mást akarsz még?

Ha el akarod taszítani magadtól, taszítsd el! Nem kell kedveskedned neki! Az ilyesmi nem nyugtatja meg, nem ő akar véget vetni ennek az egésznek. Ő gonosz, a nők sokkal gonoszabbak a férfiaknál, éppen azért, mert több sebet kaptak, mint ti! El kell viselnie, hogyan máshogy állhatna bosszút? Csak bosszút kellene keresniük a nőknek – de ő nem akar bosszút állni rajtad, ő csak elvisel, elviselt mindent, nem úgy, mint ti, akik a legkisebb fájdalomtól kiáltozni kezdetek. A nők sokkal érzékenyebbek, mint a férfiak. Nem bánja, hogy nőnek született, a nők is büszkék, de az nem arrogancia; nem bánt meg semmit, és ha újjászületik a következő életében, akkor is csak nő akar lenni, átélni megint a nők fájdalmát, átélni megint a szülés fájdalmát, az örömet, hogy először lesz anya, az elválás édes gyönyörét, hogy élvezze ahogy először megremeg a szűz lány, a kibíratatlan feszültséget, bizonytalan pillantást, a zavart, ahogy pillantása a férfiéval találkozik, az olyan hasogató, megállíthatatlan könnyek fájdalmát, mindezt még egyszer megtapasztalni, ha megint újjászületik. Emlékezz rá, emlékezz a szerelemre, amit neked adott, tudja, hogy te már nem szereted, az lesz a legjobb, ha ő megy el.

Egyedül akar a vadonba menni, mondja, ahol a fekete felhők összeérnek az úttal, az út végén. Oda fog tartani a vége felé, bár tudni fogja, hogy az végtelen vég. Az út a végtelenbe nyúlik, és mindig ott a pont, ahol ég és föld összeér, és azon is tovább nyúlik, és ő majd követi a felhők árnyékában az elhagyatott utat, megy a lába után. És majd a hosszú út legvégén, ahova annyi küzdelem árán jutott, az út megint a végtelenbe nyúlik majd, és ő megy tovább, megállás nélkül, üres testtel és szívvel. Eszébe jutott már a halál, hogy véget vethetné mindennek, de az öngyilkossághoz is kell valami készítés, és belőle már az is kiveszett. Öngyilkosságot valakiért vagy valamiért követ el az ember, de ő már nem valakiért vagy valamiért létezik, nincsen ereje, hogy végezzen magával, a megaláztatás és a fájdalom, amin keresztülment, már eltompította a szívét.

- Már menned kell? – kérdezi a nő.
- Reggel hétkor indul a busz, nem? – kérdezem.
- Igen, de még ráérsz – mintha csak magához beszélne.

Összekészítem a hátizsákomat, összegyűrom a mosatlan ruhákat, és beletűröm a hátizsákba. Szívesen élt öltöttem volna még pár napot ebben a városban, kimosni mindent, kipiheni magam. Tudom, hogy mögöttem áll, rám néz, de én nem nézek rá, félek, hogy nem viselném el a pillantását, nem lennék képes itt hagyni, még jobban hibáztatnám magamat.

A kis vendégszobában egyetlen faágy és egy kis asztal az ablaknál, a dolgaim az ágyon. Éppen átjöttem az ő szobájából, az előző éjszakát az ő szobájában töltöttem, az ő ágyán feküdtem, együtt néztük a hajnalt az ablakán át.

Előző este, alkonyaikor értem ide ebbe a kisvárosba, az ablak mellett, a falu egyetlen utcáján talákoztam vele. Az üzletek már bezártak, kevesen járnak az utcán. Ő előtttem megy, én beérem, megkérdezem, hol található a kulturális iroda. Csak úgy érdeklődök, helyet keresek, ahol ellakhatom. Megfordul, nem szép, de szeretnivaló fehér arca van, vastag vörös, éles vonalú ajkai.

Menjek csak vele, mondja, kit keresek a kulturális irodában, kérdezi. Bárki megfelel, de persze az igazgató lenne a legjobb. Mit akarok az igazgatótól, kérdezi. Anyagot gyűjtök, mondom. Miféle anyagot? Mit csinálok itt, kérdezi még. Honnan jöttem? Dokumentumokkal tudom igazolni, hogy ki vagyok, mondom.

– Láthatom azokat a dokumentumokat? – vonja össze a szemöldökét, úgy tűnik, jól ki akar kérdezni.

Előveszem a zsebemből a kék, műanyag tokos írószövetségi tagságít, és megmutatom neki. Tudom, hogy nevem már rákerült bizonyos kormányzati dokumentumokra, és egészen a megyéig, körzetekig eljuthattak azok a papírok, pártbizottságok és kulturális irodák vezetői is találkozhattak a nevemmel. Azt is tudom, hogy mindenhol olyan emberekbe futhatunk, akik szeretnek jelentéseket írni, és a szavaimat és cselekedeteimet felhasználhatják egy jelentés elkészítéséhez. Barátaim, akik részesei voltak ennek a játéknak, figyelmeztettek, lehetőség szerint kerüljem el ezeket a jelentésírókat, amikor utazom, hogy megelőzzem a bajt. Azonban a miao faluban is tapasztaltam, hogy néha hasznos dolog lobogtatni egy-egy igazolványt. Különösen egy ilyen fiatal lánynak. Csak gondoskodni fog rólam, ha meglátja.

Mereven bámul rám, ellenőrzi, hogy enyém-e a fénykép az igazolványon.

- Író? – kérdezi, és kisimulnak az arcvonásai.
- Inkább valaki olyanra hasonlítok, aki a vadembereket keresi – próbálok viccelni vele.
- A kulturális irodának dolgozom – mondja.

Na, ez szerencse.

– Megtudhatom a nevét? – kérdezem.

A neve nem fontos, mondja, olvasta az írásaimat, nagyon tetszettek neki, mondja még. A kulturális irodájuknak van egy vendégszobája, a várost meglátogató falusi kulturális kádereknek, olcsóbb, mint a fogadó, és tiszta. Senki sem dolgozik most, de elkísérhet az irodavezető lakásáig.

– A kulturális iroda vezetője kicsit kulturálatlan – máris gondoskodni kezd de jó ember – teszi még hozzá.

Az öreg, alacsony, kövér irodavezető ugyancsak elkéri először az igazolványomat, tüzetesen megnézi, a pecsét nem lehet hamisítvány a fényképen, de azért mérlegel egy darabig, aztán

elvigyorodik és visszaadja.

– A felsőbb hatóságok által küldött írókat és újságírókat rendszerint a megyei titkársági iroda és a megyei propagandaosztály fogadja, vagy ha nem, akkor a megyei kulturális iroda vezetője.

Jól tudom, hogy a kulturális iroda vezetője névleges pozíció, akiket ennek neveznek ki, olyanok, mint az öregeberek, akikre nincs senki, aki ügyelne, és ezért nyugdíjasotthonba kerülnek. Ha látta is azokat a dokumentumokat rólam, nem biztos, hogy valami jó a memóriája. Szerencsém, hogy ilyen rendes, jó, kulturálatlan öregemberemre akadtam, gyorsan hozzá is fűzöm: – Jelentéktelen írócska vagyok, ne csináljanak túl nagy felhajtást miattam.

– Kulturális irodánk kizárólag az amatőr irodalmi tevékenység népszerűsítésével foglalkozik, például népdalgyűjtéssel a falvakban... – magyarázza.

– Legjobban a népdalok érdekelnek – szakítom félbe, ilyen anyagot akarok gyűjteni.

– Nem szabad éppen az a vendégszoba az emeleten? – emlékezteti a lány éppen a legjobbkor, felém csillan eleven pillantása.

– Túlságosan is egyszerű szoba, éttermünk sincsen, az étkezést magának kellene intéznie – mondja az irodavezető.

– Így csak még jobb, körül akarok nézni a környező falvakban is.

– Akkor, remélem, hasznára lesz, amit nyújthatunk – fejezi be udvariasan.

Szálláshoz jutottam. A lány elkísér az iroda emeletére, kinyitja a szobát a lépcső mellett, megvárja, amíg lerakom a csomagomat, az ő szobája a folyosó végén van, mondja, áthív magához.

Kis szobáját betölti a púder- és kölniszag, a falnak támasztva, könyvespolcon kerek tükör, üvegcsék és dobozok, melyek nélkül már a vidéki városok lányai sem élhetnek. A falon színészek poszterei, a kedvencei, gondolom. Az egyiket egy újságból vágta ki, mezítlábas, átlátszó selyemruhás színésznő indiai tánca. A szűnyogháló alatt, a pontosan összehajtogatott ágyneműn fekete-fehér selyemszőrű pandamackó üldögél, divatos példány. Csak a lakkozott, világítóan vörös kis vizesvödörben van valami a kisváros egyéniségéből. Több hónapot töltöttem már el a hegyek közt falusi vezetőkkel és parasztokkal, szalmamatracon aludtam, káromkodtam, erős pálinkát ittam, ezért rögtön megrészeget ez a púder- és kölniszagú szoba.

– Azt hiszem, tetves vagyok – mondom bocsánatkérően.

Nem hisz nekem, elneveti magát.

– Mosakodjon meg – mondja a nagy termoszban még talál forró vizet, amit délben melegítettem. Mosakodjon nyugodtan, itt mindent megtalál.

– Nem akarom zavarni – mondom –, azt hiszem, mégis a saját szobámba megyek, kölcsön vehetek egy mosdótálat?

– Ugyan már! Talál hideg vizet a vödörben – mondja, és kivesz az ágy alól egy vörös, lakkozott mosdótálat, szappant és törülközőt is készít. – Ne aggódjon, én az irodában leszek és olvasok. Az archívum itt van mellettünk, a következő az iroda, és a folyosó legvégén a maga szobája.

– Mit őriznek az archívumban? – kérdezem, hogy mondjak valamit.

– Én sem tudom, de ha meg akarja nézni, nálam van a kulcs.

– Hát az csodálatos lenne!

A földszinten van egy olvasóterem, újságokkal és folyóiratokkal, és egy kulturális eseményeknek szánt szoba, ezeket majd később megmutatja.

Megmosakszom, olyan szagom lesz, mint neki. Visszajön, teát készít. Leülök a szobájában és nem érdekel többé az archívum.

Megkérdezem, hogy mi a munkája. A helyi tanárképző főiskolán végzett, éneket és táncot tanult, de

megbetegedett az öreg könyvtárosnő, és ő helyettesíti az olvasóteremben, tőle lehet kölcsönözni. Egy éve dolgozik már itt, hamarosan huszonekét éves lesz.

- Tud énekelni egy itteni népdalt? – kérdezem.
- Elnézést, de szégyellem magam – mondja.
- Élnek itt öreg énekesek? – kérdezem témát váltva.
- Hogyne lennének? Negyven líre innen egy kisvárosban él egy öregember, aki rengeteg dalt tud.
- Felkereshetem?
- Ha a reggeli busszal megy, még aznap odaér. Liupuban lakik, énekeseiről híres város.

Sajnos nem tud elkísérni, mondja, nem engedné meg az irodavezető, nem találnának senkit, aki helyettesítené, de vasárnap ő is mehetne. Mindenesetre telefonálhat egyet, abban a városban lakik a családja, megkérheti a helyi hatóságokat, ismer mindenkét, intézzék el, hogy az öreg énekes az otthonában várjon, mikor odaérek. Négy órakor jön vissza az esti busz, vacsorázhatok nála. Akkor is főz magára, ha egyedül van.

Aztán a város egyik szabójáról beszél: általános iskolai osztálytársának a nővére, nagyon szép asszony, azán ritka az olyan gyönyörű ember, mint ő, fehér a bőre, mint a faragott jade. Ha látja, biztosan

- Biztosan?

Viccel, mondja, Liupu egyik kis utcájában van saját boltja, ott dolgozik, látni lehet az utcáról, de azt mondják róla, hogy leprás.

- Ez a tragédiája, senki sem meri elvenni feleségül – mondja.
- Ha tényleg leprás, el kellene különíteni – monom.
- Csak az emberek mondják, hogy tönkretegyék – mondja de én nem hiszem, hogy az.
- Kivizsgálthatná magát a kórházban, orvosi igazolást kapna – javaslom.
- Semmi sem segítene rajta, az emberek tönkre akarják tenni. Kegyetlenek az emberek. Mit érne bármilyen igazolással?

Van egy unokatestvére, akivel nagyon jó viszonyban vannak, mondja még, ő hozzám valakihez az adóirodából, és azóta az egész teste tele van zöld és lila foltokkal.

- Miért? – kérdezem.
- Mert a nászéjszakán a férje felfedezte, hogy már nem szűz! Nem olyan felvilágosultak az emberek itt, mint egy nagyvárosban.
- Szeretett már valakit? – kockáztatom meg a kérdést.
- Volt egy fiú, akivel jól megvoltunk a főiskola alatt, és a diplomaosztó után is tartottuk a kapcsolatot, de nem olyan régen, hirtelen megházasodott. Természetesen nem volt köztünk semmi, csak kedveltük egymást, szóba sem került, hogy több is lehetne a dologból, de amikor megkaptam a levelét, amiben megírta, hogy megházasodott, akkor elsírtam magam. Érdekli ez?
- Persze – mondom –, de nehezen tudom beleírni a regényembe.
- Nem is engedem, hogy beleírja, maguk, írók kitalálhatnak akármit, nem igaz?
- Ha éppen kitalálni van kedvünk.
- Szegény, tényleg annyira szerencsétlen! – sóhajt, de nem tudni, hogy a szabóra vagy az unokatestvéreire gondol.
- Igen – azt hiszem, együtt kell éreznem.
- Hány napot akar itt tölteni? – kérdezi.

- Egyet vagy kettőt, pihenek egy kicsit és megyek tovább.
- Még sok helyre el akar menni?
- Sok helyre nem jutottam még el.
- Én soha nem jutok el azokra a helyekre, ahova maga már eljutott.
- Nincsen lehetősége, hogy utazzon? Utazhat a szabadsága alatt is.
- Szeretném majd egyszer megnézni Pekinget és Sanghajt. Emlékezni fog rám, ha felkeresem?
- Miért is ne emlékeznék?
- Elfelejt már addigra.
- Nem sokra tart, ahogy beszél rólam.
- Csak a realitásról beszélek, gondolom rengeteg embert ismer.
- A foglalkozásomból adódik, hogy sok emberrel találkozom, de nem sok embert szeretek.
- Maguk, írók, aztán tudnak beszélni. Nem akar több napot eltölteni itt? Liupu nem az egyetlen hely a környéken, ahol népdalokat énekelnek.

– Lehetséges – mondom.

Körbevesz a kislányos kedvessége, kiveti rám a hálóját, és nem érzem jól magam, ahogy így elemezni próbálok.

– Fáradt?

– Egy kicsit – azt hiszem, itt kellene hagynom, hogy megkérdezzem, mikor indul a busz holnap Liupuba.

Nem gondoltam volna, hogy úgy teszek majd, ahogy ő elrendezte, nem alszom semmit, a ruháimat sem mosom ki, reggel korán felkelek és elmegyek Liupuba, szaladgálok egész nap és várom, hogy este megint találkozhatnék vele.

Mikor alkonyaikor visszaérek, ő már elrendezte az ételt az asztalon. Meggyújtotta az olajlámpát, kis fazék leves fő, elmegyek, veszek valamit inni, mondom, amint látom, hogy mennyi ételt készített.

– Nekem is van egy kevés – mondja.

– Maga is iszik? – kérdezem.

– Csak egy keveset.

Kinyitom a lótszlevelekbe csomagolt sózott disznóhúst és sült libát, amit a kis üzletben vettem, szemben a buszmegállóval. Itt még mindig lótszlevélbe csomagolják a sózott húst. Emlékszem, mikor még gyerek voltam, a húst mindenhol ugyanígy lótszlevélbe csomagolták, és ez különleges, tiszta ízt adott az ételnek. A recsegő fadeszkák, a rejtettséggel teli hangulata, amit a szűnyogháló kölcsönöz a szobának, a lakozott vörös vödör a sarokban, mind a gyerekkoromat idézi.

– Találkozott az öregemberrel? – kérdezi, miközben tölti a finom, kellemes utóízű italt.

– Találkoztam.

– Énekelt?

– Énekelt.

– Olyan dalokat is énekelt?

– Milyen dalokat?

– Szóval nem énekelt? Ó, idegeneknek nem énekl.

– Azokra a pajzán, szerelmes dalokra gondol?

Zavartan nevet.

– Ha nő van nála, akkor sem énekl – magyaráz.

– Attól függ, kicsoda, ha ismerős nő van jelen, akkor még lelkesebben énekel, de kislányok nem lehetnek ott, ezt tudom – mondom.

– Talált hasznos anyagot? – vált témát. – Amint elment, és dolgozni kezdtem, telefonáltam egyet a helyi kormányzatnak, hogy értesítsék, egy író Pekingből azért jött, hogy vele találkozhasson. Micsoda? Nem értesítették?

– Üzleti ügyben volt távol, csak a feleségével találkoztam.

– Akkor a semmiért tette meg azt az utat! – kiált fel.

– Azért semminek nem nevezném, fél napot üldögéltem egy teaházban, és ez különösen gyümölcsözőnek bizonyult. Nem gondoltam volna, hogy találni még ilyen teaházat, a földszintet és az emeletet is megtöltötték a vásárra összegyűlt parasztok.

– Ritkán járok oda.

– Nagyon érdekes, üzletelnek, beszélgetnek, pezsgő hely, beszélgettem velük, ez is az élethez tartozik.

– Az írók mind furcsák.

– Mindenfajta emberrel találkoztam ott, az élet minden színteréről. Valaki megkérdezte, hogy tudok-e venni neki egy autót. Milyet óhajt? Jiefang személyautót vagy egy két és fél tonnás kisteherautót?

Nevet.

– Sokan egész vagyonokat keresnek; egy paraszt több százézes üzletbe kezdett, láttam valakit, aki rovarokat tenyészt, tucatnyi cserépben, egy százlábúért öt fent is elkér, ezért ha elad, mondjuk tízezer százlábút – Ne beszéljen bogarokról! Félek a százlábúaktól!

– Rendben, ne beszéljünk bogarokról, beszéljünk valami másról.

Egy napot töltöttem el a teaházban, mondom. Valójában volt egy busz délben, visszajöhettem volna azzal, hogy kimossam a ruháimat, de nem akartam elkéséríteni a lányt, ezért úgy gondoltam, jobb visszaérem alkonyaira, ahogy ő eltervezte, ezért a falu körül sétáltam fél napot, de ezt persze nem mondom el neki.

– Számos üzleti lehetőséget megvitattam – mondom, ami az eszembe jut.

– Mindegyikkel megállapodott?

– Egyikkel sem, nincsenek üzleti kapcsolataim, és a képességeim is hiányoznak az üzlethez.

– Igyon a fáradtság ellen! – tölti tele a poharam.

– Gyakran iszik? – kérdezem.

– Nem, egy barátomnak akadt erre dolga, akkor vettem ezt az üveget már jó pár hónapja, de a vendégeinket mindig meg kell kínálni.

– Hát akkor, egészségére!

Vidáman koccintja hozzá poharát az enyémhez és egy hajtásra kiissza.

Zizegő hangot hallani az ablakon túlról.

– Esik? – kérdezem.

Feláll és kinéz az ablakon.

– Szerencse, hogy időre visszaért – mondja –, bajba került volna ebben az esőben.

– De így a legjobb, ebben a kis szobában, amíg kint zuhog az eső.

Elmosolyodik, kicsit már kipirosodott. Kopog az eső az ablakon túl, nem tudom, hogy ennek az épületnek a tetején vagy a szomszédos épületek tetőcserepein.

– Miért hallgatott el? – kérdezem.

– Az esőt hallgatom – mondja.

Kis idő múlva megkérdezi: – Bezárjam az ablakot?

– Jobb lenne, még családiasabb – mondom rögtön.

Felkel, becsukja az ablakot, és hirtelen közel érzem magamhoz. Talán a furcsa eső miatt, elképzelhetetlen dolog történik. Becsukja az ablakot, visszafordul, és mikor az asztal felé jön, hozzáér a karomhoz, én átölelem, az ölembe húzom. Engedelmeskedik, forró és puha.

– Tényleg kedvelsz? – kérdezi halkán.

– Egész nap csak rád gondoltam – és valóban így van.

Felém fordítja az arcát, megkeresem ernyedt, nyitott ajkait, aztán az ágyra tolom, rázkódik a teste, mint a partra kidobott halé. Nem bírok magammal, könnyörög, hogy oltsam el a lámpát, és engedjem le a szúnyoghálót.

– Ne nézz rám, kérlek, ne nézz... – suttogva kérel a sötétben.

– Nem látok semmit sem! – fogom le rázkódó testét.

Hirtelen megfeszül, megfogja a kezem és gyengéden becsúsztatja kigombolt ruhája alá, lüktető mellére helyezi, elernyed és elhallgat. Mind a ketten kívánjuk ezt a testi közelséget, az alkohol, az eső, a sötét, a szúnyogháló biztonságérzetet ad neki. Nem szégyellős többé, enged a kezemnek és engedi, hogy meztelenre vetkőztessen. Végigcsókolom a nyakától a mellbimbójáig, nedves lábai könnyedén szétnyílnak, a fülébe suttogok: – Birtokolni akarlak...

– Nem... ne... – sóhajt.

Már rajta vagyok.

– Akarlak! – Nem tudom, miért jelentem ki ezt többször is. Hogy még jobban izgalomba jöjjenek? Hogy csökkentsem a felelősségem?

– Még szűz vagyok... – hallom, hogy sír.

– Sajnálni fogod? – bizonytalanodom el.

– Nem veszel el feleségül – tisztában van a helyzettel, ezért sír.

Sajnos, nem tudom becsapni, csak egy nőre van szükségem, hogy eloszlassam a szomorúságom, egy kis élvezetre, nem vállalhatok érte felelősséget. Lemászom róla, családottan csókolgatom.

– Ennyire fontos ez neked? – kérdezem.

Némán rázza a fejét.

– Félsz, hogy a férjed észreveszi, mikor megházasodsz és megver?

Megremeg.

– És mégis meghoznád értem ezt az áldozatot?

Az ajkát harapdálja, bólint, nem érzek mást iránta csak együttérzést, kezemben a feje, nedves arcát csókolom, a nyakát, sír némán.

Nem lehetek olyan kegyetlen, hogy pillanatnyi vágyaim kielégítésére használjam fel, amiért később nagy árat fizet. Nem tudom nem szeretni, és tudom, hogy ez nem szerelem, de mi is az a szerelem valójában? Friss, érzékeny a teste, megint kívánom, de csináljak bármit, nem lépem át a végső határt. Ő vár, feleszmél, teszi, amit csak kívánok, és semmi sem izgat fel jobban, mint ez, emlékezni akarok teste minden apró moccanására, és azt akarom, hogy ő is emlékezzen rám testével, leikével. Végig remeg, sír, nedves alul és felül. Nem tudom, így vajon nem még kegyetlenebb-e az egész. Csak mikor a félig leeresztett szúnyoghálón túl, az ablakban felcsillannak a hajnal első fényei, csak akkor nyugszik meg.

Az ágyra támaszkodom, fehér, meztelen testét nézem a halvány fényben.

– Nem szeretsz?

Nem válaszolok, nem tudok válaszolni.

Felkel, az ablakpárkányra támaszkodik, árnyéka és ablakkeretbe foglalt arca összetöri a szívem.

– Miért nem tettél magadévá? – önmarcangolás fájdalma a hangjában.

Mit mondhatnék?

– Volt már részed mindenben.

– Nem arról van szó! – felülök, de úgy tűnik nem kellett volna ezt tennem.

– Ne gyere ide! – állít meg, felöltözik.

Az utcáról szapora léptek és beszélgetés hangja szűrődik be, a reggeli piacra igyekvő parasztok.

– Nem tartóztatlak – mondja a tükörrel szemben, fésülködik.

Félek, hogy megverik, félek, hogy csak boldogtalanságot hozok rá, félek, hogy terhes lesz, szeretném mondani. Tudom, hogy mit jelent egy ilyen kis városban egy hajadon lánynak az abortusz.

– Én – szeretném mondani.

– Ne mondj semmit, hallgass rám. Tudom, hogy mitől félsz, pedig bármikor találhatok magamnak valakit, aki elvesz feleségül, és nem hibáztatnálak.

Mélyet sóhajt.

– Azt hiszem...

– Nem! Ne mozdulj! Túl késő.

– Azt hiszem, hogy ma tovább indulok – mondom.

– Tudom, hogy nem lennék elég neked, de jó ember vagy.

Kell ez az egész?

– Nem csak a nők testén jár az eszed.

Nem erről van szó, mondanám.

– Nem! Ne mondj semmit sem.

És ekkor kellett volna beszélnem, de nem szóltam egy szót sem.

Megfésülködött, vizet hoz, amiben megmosakodhatom, leül, csendben néz, amíg mosakszom. Kivilágosodott.

Visszamegyek a szobámba, hogy összeszedjem a holmimat. Eltelik egy kis idő, bejön a szobába. Tudom, hogy mögöttem van, de nem merek megfordulni. Mindent bepakolok a hátizsákomba, elhúzom a cipzárat és csak akkor fordulok meg.

Átölelem, mielőtt kilépek az ajtón, elfordítja a fejét, becsukja a szemét, arcát a mellkasomnak nyomja. Megcsókolnám még egyszer, de kiszabadul a karjaim közül.

Hosszú az út a buszmegállóig. Így reggel sokan sétálnak az utcán, nagy a hangzavar. Van kettőnk közt valamennyi távolság, gyorsan megy, mintha nem is ismernénk egymást.

Egészen a buszmegállóig kísér. Ott jó pár emberrel találkozok, akiket ismer, üdvözli őket, mindegyikkel elbeszélget, természetesen, nyugodtan viselkedik, de nem pillant rám, és én sem merek a szemébe nézni. Hallom, hogy bemutat, író, népdalokat gyűjteni jött. Csak akkor nézek megint a szemébe, mikor elindul a busz, elviselhetetlen ragyogás, elviselhetetlen tiszta vág.

46

Gyűlöl, mondja a lány.

Miért? A késre nézel, amivel játszik.

Sírba vitted, mondja.

Még nem is öreg, mondd.

De a legjobb éveit tetted tönkre, te, mondja, igen, te. Új életet kezdhet, mondd.

Te még lehet, de neki már késő.

Nem érted, hogy miért lenne késő.

Mert nő.

Nő vagy férfi, nem mindegy?

Jól hangzik, amit mondasz, nevet keserűen.

Látod, hogy felemeli a kést. Letülsz.

Nem enged el ilyen könnyen, meg akar ölni, mondja.

Életével fizet, aki öl, mondd, odébbülsz és idegesen nézed.

Már egyébként sem érdemes élnem, mondja.

Érted élt eddig talán, kérdezed. Békítenéd.

Nem érdemes élni senkiért!, feléd tartja a kést.

Rakd le azt a kést!, figyelmezteted.

Félsz a haláltól?, megint keserűen nevet.

Mindenki fél a haláltól, beismered, hogy félsz a haláltól, csak rakja le azt a kést.

Ő nem fél, ha már eljutott ideig, nem fél semmitől! Nem akarsz felingerelni, de nem szabad elveszítened a határozottságodat, nem szabad, hogy azt gondolja, tényleg félsz.

Nem kell ennyit foglalkozni a halállal, van egy jobb formája, az öregkori halál.

Nem élsz már olyan sokáig, mondja és megcsillan a fény a késén.

Még arrébb ülsz, de azért figyeled oldalról.

Hirtelen elneveti magát.

Megőrült, kérdezed.

Mert megőrjítetted, mondja.

Mégis mivel? Nem tudsz együtt élni vele többé, nem maradt más, el kell válnotok. Saját akaratotokból éltek együtt, és saját akaratotokból váltok el. Próbálsz nyugodtan beszélni.

Nem ilyen egyszerű.

Akkor gyerünk a bíróságra.

Nem.

Akkor váljunk el nyugodtan.

Nem engedi, hogy ilyen könnyen megúszd, mondja, felemeli a kést és közelít.

Felállsz, vele szemben ülsz le.

Ő is feláll, lemezteleníti a felsőtestét, lógó mellek, kitágult szemek, nagyon feldúlt.

Nehezen viseled, mikor hisztériázik, nehezen viseled a kitöréseit. Elhatározod, hogy távozol, nem

akarod tovább ingerelni, beszéljünk valami másról, mondd.

Meg akarod úszni?

Micsodát?

Meg akarod úszni a halált, rajtad nevet, a kést forgatgatja, imbolyog, mint egy tapasztalatlan mészáros, megremegnek a mellei.

Gyűlölöd, mondd. Végül kibököd ezt is.

Régóta gyűlölöd, miért nem mondtad meg neki korábban? Felkiált, megsebezted, egész testében remeg.

Akkor még nem jutottatok el idáig, nem gondoltad, hogy valaha is ennyire gyűlölni fogod, szíved mélyéből gyűlölöd, a legkegyetlenebb szavakat vágod a fejéhez.

Jobb lett volna korábban elmondanod, korábban jobb lett volna, sír, lelóg a föld felé kést tartó keze.

Az egész valója gyűlöletes számodra, mondd. Tökéletesen meg akarod sebezni.

Eldobja a kést, üvölt, miért nem mondtad korábban, most már késő, késő, miért nem mondtad korábban? Miért nem mondtad korábban? Üvölt hisztérikusan, öklével a földet üti.

Megnyugtatnád, de akkor az erőfeszítés, amit végre végbevittél mind feleslegessé válik, az egész kezdődik előlről, és még nehezebb lesz elszabadulnod.

Sír, üvölt, a földön fetreng, a kés mellette.

Lehajolsz, hogy elvedd a kést, de ő ragadja meg előbb. Ki akarod szedni a kezéből, de erősen tartja.

Megvágod a kezedet! Kiáltasz rá, csavarod a karját, amíg el nem ereszti. Vérzik a tenyere. Megragadod a kezét és lefogod az artériáját, a másik kezébe veszi a kést. Pofon vágod, ettől megdöbben és elejti a kést.

Hirtelen bután néz rád, mint egy gyerek, szemében elkeseredettség, hangtalanul sír.

Megsajnálod, fogod a kezét, ajkaidat a sebre tapasztod és szívod a vérét.

Szorosan átölel, sír, ki akarsz szabadulni, de még szorosabban ölel, a mellére húz.

Mit csinálsz? Mérgecs vagy.

Szeretkezni akar, most rögtön! Szeretkezni akar veled!

Nagy nehezen kiszabadulsz, szuszogsz, nem vagy vadállat, mondd.

De az vagy! Egy állat! Vadul üvölt, furcsán csillan meg a szeme.

Nyugtatni próbálsz, kéred, hogy ne legyen ilyen, nyugodjon meg.

Pityereg, sírva mondja, hogy szeret, azért csinált jelenetet, mert szeret és fél, hogy elhagyod.

Nem alázkodhatsz meg egy nő akaratának, mondd, nem tudsz ebben az árnyékban élni, megfojt, és nem lehetsz senki rabszolgája, semmiféle hatalomnak nem alázkodhatsz meg, akármilyen módszerrel is akarjon uralma alá hajtani, nem alázkodhatsz meg egy nőnek, nem lehetsz egy nő rabszolgája.

Szabadságot ad neked, csak szeresd, csak ne hagyd el, csak maradj mellette, csak elégítsd ki a vágyait, csak kívánd. Rádeszavarsz, örülten csókol, összenyálazza az arcodat, a tested, egy csomóban hemperegtek, győzött, nem tudsz neki ellenállni, besüppedsz a testi vágyaidba, nem tudsz szabadulni.

Hegyi úton megyek, nincsen senki se előttem, se mögöttem, elkap az eső. Először csak gyenge zápor, kellemesen frissítő, ahogy az arcomra esik. Aztán egyre erősebb, már futok, szétázott a hajam, a ruhám, egy barlangot pillantok meg az út melletti emelkedőn, felkapaszodom, bent nagy kupac faanyagot halmozta fel. Magas a barlang, és az egyik sarokban még tovább lehet menni, fény szűrődik ki bentről. Felmegyek a durva kőlépcsőn, és egy kővekből kirakott tűzhelyet találok, rajta vasfazék, a fény a kővek repedésein szűrődik ki.

Körülnézek, mögöttem ácsolt faágy, az ágynemű felcsavarva. Taoista szerzetes üldögél az ágyon és olvas. Meglepődök, de nem merem zavarni, a bejárat repedésén át látható megállás nélkül zuhogó szürkésfehér esőfüggönnyt nézem. Nagyon esik, nem mehetek tovább.

– Ne aggódjon, itt ellehet egy darabig – mégis ő szólal meg először, lerakja a könyvét.

Haja a vállára lóg, szürke kabátot és nadrágot visel, harmincéves lehet.

– A hegy egyik taoistája? – kérdezem.

– Még nem. Csak a fát vágom a templomnak – válaszol.

Az ágyneműjén egy kinyitva lefordított Havi irodalom.

– Ez is érdekl? – kérdezem.

– Időtöltés – mondja könnyedén. – Teljesen átázott, szárítkozzon meg! – Hoz egy mosdótálnyi meleg vizet a tűzhelyről és ad egy törülközőt.

Megköszönöm, levetkőzöm derékig, megmosakszom és máris sokkal jobban érzem magam.

– Jó hely ez! – leülök egy fatörzsre szemben. – Itt lakik?

A faluból való a hegy lábánál, de gyűlöli mindet, a bátyját meg a feleségét, a falusiakat és a vezetőiket.

– Csak a pénz érdekli őket, a haszon – mondja. – Nincsen közöm hozzájuk többé.

– Fát vág a megélhetéséért?

– Egy éve hagytam ott a családomat, de még nem fogadott be hivatalosan a templom.

– Miért?

– Az öreg taoista apát meg akarja tudni, hogy őszinte vagyok-e és kitartó.

– Be fogják fogadni?

– Igen.

Meg van győződve az őszinteségéről.

– Nem unalmas itt a barlangban, egész évben?

Kérdezem és az irodalmi folyóiratot nézegetem az ágyán.

– Sokkal békésebb itt az élet, mint a faluban – válaszol nyugodtan, nem érzi, hogy provokálom. – Mindennap tanulok – teszi hozzá.

– Mit tanul?

Előveszi az ágyneműje alól a Napi gyakorlatok taoistáknak könyvomat kiadását.

– Ebben az esőben nem megy a gyakorlás, ezért olvastam irodalmat – magyaráz, mert látja, hogy tekintetem még mindig a folyóiratra szegezem.

– Nem akadályozzák ezek a történetek a gyakorlásban? – végére akarok járni a dolognak.

– Hm, férfiak és nők között mesés mindennapi történetek – mosolyodik el. Középkorában tanult

irodalmat, mondja, ha akad ideje, mindig olvas egy keveset. – Valójában ilyen az emberek élete.

Nem kérdezem meg, volt-e házas valaha, nem kérdezhetem meg a magánügyeit valakinek, aki elhagyta a családját, hogy taoistának álljon. Az eső csak esik, monotonon, de megnyugtatóan.

Nem zavarom többet, csöndben üldögélünk sokáig, meditálva, és mindenről megfeledekzem a doboló esőben.

Nem tudom, hogy mikor áll el az eső, de amikor észreveszem, felkelek és köszönettel elbúcsúzom.

– Nincs mit köszönnie, mindez a sors műve – mondja.

A Qingcheng-hegyen történt.

Később az Ou-folyó közepén, a szigeten álló kőpagodánál találkozom egy buddhista szerzetessel, a feje leborotváltva, bíborszínű ruhát visel, összekulcsolja a kezét, földig hajol a pagoda előtt, utazók veszik körül és nézik. Nem siet, elvégzi a szertartást, aztán leveszi a köpenyét, fekete műbőr tartóba teszi, fogja az esernyőjét mely sétapálcának is használható, és elmegy. Követem, és egy idő múlva mikor már elhagytuk azokat, akik eddig körülvették, odalépek hozzá és megkérdezem: – Tiszteletre méltó mester, meghívhatom egy teára? Kérdéseim vannak Buddha tanításáról.

Gondolkodik egy keveset, aztán beleegyeznek.

Sovány, mindig figyelő arca van, ötven körülinek látszik, lábszáránál megkötve a nadrágja, gyorsan szedi a lábait, nekem is ki kell lépnem, hogy tartsam vele a lépést.

– Elhagyja a templomot, mester? – kérdezem.

– Jiangxiban látogatok meg néhány idős szerzetest, aztán még el kell mennem néhány másik helyre is.

– Én is utazó vagyok, de nem olyan kitartó és őszinte, mint a tiszteletreméltó mester szent céljával szívében – próbálok beszédtemát találni.

– A valódi utazónak nincsen kimondható célja; csak akinek nincsen célja, lehet igazi utazó.

– Idevalósi a mester? Búcsúzik a szülőföldjétől ezzel az úttal? Nem tervezi, hogy visszatér? – kérdezem.

– A négy tenger közt az otthona annak, aki szerzetesnek áll. Valójában nem létezik szülőföld sem.

Erre nem tudok mit válaszolni. Meghívom egy teára a parkban található teaházban, választok egy csendes sarkot magunknak. Megkérdezem a buddhista rendbe lépése után kapott nevét, és elmondom, hogy engem hogy hívnak, aztán elbizonytalanodom.

– Kérdezzen, amit csak tudni akar, nincsen titkolnivalója annak, aki szerzetesnek állt. – Ő szólal meg először.

– Pont ezt akarom megkérdezni, ha nem sértem meg – vágok a közepébe –, hogy miért állt szerzetesnek a mester?

Elmosolyodik, megfújja a leveleket a tea színén, kortyol egyet, aztán felém fordul: – Úgy látom, nem egyszerű utazó, milyen feladatot vállalt magára?

– Természetesen nem végzek semmilyen kutatást, csak csodálatot éreztem a mester iránt, mikor megpillantottam, hogy milyen könnyedén teszi a dolgát. Nincsen semmilyen kimondott célom, de mégsem tudom otthagyni.

– Mit nem tud otthagyni? – még mindig mosolyog.

– Az emberek világát – mondom, és nevetünk mindketten.

– Ha kimondja, hogy otthagyja az emberek világát, már ott is hagyta – mondja őszintén.

– Valóban – bólogatok –, de azt szeretném tudni, hogy a mester hogyan hagyta ott.

Nem rejteget semmit, elmondja a történetét.

Tizenhat évesen, mikor még középiskolába járt, elszökött otthonról, forradalmárnak állt, egy évet harcolt végig a hegyek között. Tizenhét éves volt mikor a forradalmi hadsereg bevonult a városba, egy bank vezetésével bízták meg, pártvezető lehetett volna, de ő orvostudományt akart tanulni. Lediplomázott és megtették egy város közegészségügyi vezetőjének, de ő gyakorló orvos szeretett volna lenni. Később nézeteltérése támadt az egyik kórház párttitkárával, ezért kizárták a pártból, jobboldali elhajlónak bélyegezték, és leküldték vidékre földet művelni. Mikor kommunális kórházat szerveztek ott, ahol dolgozott, végre praktizálni kezdhetett. Közben feleségül vett egy parasztlányt, három gyereke született. Ki tudja miért, katolikus hitre akart térni, hallotta, hogy egy bíboros érkezett a Vatikánból Kantonba, odautazott, hogy meghallgassa a bíboros tanítását, akivel végül nem tudott találkozni, de gyanúba keveredett, hogy külföldiekkel áll kapcsolatban, ezért a bűnéért elbocsájtották a kórházból, és csak az maradt számára, hogy hagyományos orvoslást tanuljon. Csavargók közé keveredett, hogy legyen mit ennie. Egy napon ráébredt, hogy a katolikusok istene a távoli nyugaton lakozik, számára nem nyújthat segítséget, Buddhára viszont támaszkodhat, a családjának sem volt rá szüksége, így szerzetesnek állt. Nagyot nevet mikor befejezi.

- Hiányzik még a családja? – kérdezem.
- Eltartják magukat saját erejükből.
- Semmi kötődést nem érez irántuk?
- Minden kötődéstől megszabadul, aki szerzetesnek áll, nem kíván, nem gyűlöl.
- Ők talán gyűlölnek?

Soha nem kérdezte meg tőlük, mondja, már jó néhány éve a templomban élt, mikor a nagyobbik fia meglátogatta, azt mondta, hogy rehabilitálták, felmentették a jobboldali elhajló és külföldi kapcsolat vádjá alól. Ha visszatérne a társadalomba, úgy tisztelnék, mint öreg forradalmárt és kádert, visszakapná a munkáját, és egy összegben megkapná az évek alatt elmaradt fizetését. Nem akar ő abból semmit, mondta, eloszthatják a pénzt maguk közt, úgy gondolta, hogy mert elhivatottan gyakorolta Buddha tanításait, a feleségének és gyerekeinek nem esett bántódásuk, de nem akarta, hogy még egyszer meglátogassák. Nem tudták eztán, hogy merre jár.

- Vándorlásai során az alamizsnából tartja fenn magát?

Nem adnak az emberek többé, még a koldusnál is kevesebbet kapna, ha alamizsnára számítana. Orvoslásból él főleg, de olyankor köznapi ruhát visel, nem akarja, hogy ártson a buddhistákról élő képnek.

- Buddha tanításai engedik az ilyen átváltozást?
- Buddha a szívedben lakozik.

Azt hiszem, hogy megszabadult a lelkét gyötrő gondoktól, az arcán béke. Örül, mert messzire indult.

Hol száll meg, ha utazik, kérdezem. Rendesen buddhista templomokban, csak az igazolványát kell mutatnia, és fogadják, de mindenhol zordak a körülmények, kevés a szerzetes, a saját munkájukból kell fenntartaniuk magukat, nem maradhat sokáig egy helyen, a nagyobb templomok kapnak valamennyi támogatást, de azok is csak keveset. Nem akarja mások terhét növelni. Utazó, számos híres hegyet meglátogatott már, jó bőrben érzi magát, végigsétál még tízezer lit.

– Megnézhetem a szerzetesigazolványát? – Még hasznosabb lehet, mint az én papírjaim, gondolom.

- Nem titok, nekünk buddhistáknak nincsenek titkaink, megmutatom bárkinek.

Előhúz a zsebéből egy összehajtogatott Selyempapírt, a közepén tintával nyomtatott Buddha lótusz-trónuson, hatalmas cinőbervörös pecsét, a felavatáskor kapott neve, a tanulmányai, mind rajta a papíron, a szerzetben elnyert rangja szerint apát, aki magyarázhatja az írásokat és tanácsal szolgálhat

buddhista ügyekben.

– Lehet, hogy egy napon majd én is követem magát. – Nem tudom, hogy komolyan beszélek-e vagy csak viccelek. – Ha a sorsa úgy akarja. – Ő azonban őszinte, feláll, összekulcsolt kézzel meghajolva elbúcsúzik.

Gyorsan halad, és bár követem egy darabig, egy pillanat alatt eltűnik a turisták között. Még nem váglam el végleg, ami az emberek világához köt, gondolom.

Később, mikor a Guoqing-templomban, a Tianlai hegy lábánál, a Sui-korból való Nyerességvágtyól Megszabadulás Pagódája előtti feliratot tanulmányozom, párbeszédet hallok.

– Gyere velem haza, mégis. – Férfihang a téglafal túloldaláról.

– Nem, menj csak! – Ez is férfihang, csak hangosabb.

– Nem miattam. Gondolj anyádra!

– Mondd meg neki, hogy jól megvagyok.

– Anyád küldött. Beteg.

– Milyen betegség?

– Állandóan hasfájásra panaszkodik.

A gyerek nem szólal meg.

– Anyád küldött ezzel a cipővel.

– Van cipőm.

– Olyan sportcipő, amit mindig is akartál, kosár labdázáshoz.

– Nagyon drága, miért vetted?

– Próbáld fel!

– Nem kosárlabdázom, nem vehetem itt fel. Vidd csak haza magaddal, itt nem hordanak az emberek ilyet Hajnalban vidáman csivitelnek a madarak. A fecskék csicsergésében egy rigó hangja szól, de elnyomja a dús levelű ginkófa zizegése, nem látni, hogy melyik ágon ül. Néhány szarka száll le a fára, hatalmas hangzavar kezdődik, a téglapagoda felől nem hallat szik már beszéd. Elmentek, gondolom, odamegyek megint, látom, hogy a fiatal fiú a madarakat nézi, kopaszra nyírt fején még nem látszanak a beavatáskor füstölővel égetett sebek. Rövid szerzeteskabátot visel, erőteljesek a szemöldökei, és pirosposzsgás arca nem hasonlít a régóta vegetáriánus szerzetesek sárgaságára. Fiatalosan megtermett apja, nyilvánvalóan helyi paraszt, nagyokat sóhajt, fehér talpú, vörös-kék csíkos sportcipőt tart a kezében, amit éppen az előbb vett ki a dobozából. Az apa kényszerítené a fiát, hogy házasodjon meg, gondolom. Vajon beavatást nyer-e majd a fiú?

A Jin-korból származó történetet akarsz elmondani a lánynak, egy buddhista apácáról, aki alamizsnáért jött a hatalmas generális házába. Ahogy az szokás volt, az ajtónállók értesítették a ház vezetőjét, aki egy füzér pénzt adott a nőnek, de az nem fogadta el, a ház urával szeretett volna találkozni mindenképpen. A ház vezetője jelentette az ügyet a birtok irányítójának, aki megparancsolta, hogy adjanak neki egy darab ezüstöt és bocsássák el, de ki gondolta volna, az apáca azt sem fogadta el, és mindenképpen látni szeretete volna a generálist, aki nagy bajban van, mondta, azért jött, hogy segítsen neki. A birtok irányítója nem tehetett mást, jelentette ezt a generálisnak, és ő megparancsolta, hogy vezessék elé az asszonyt.

A generális megpillantotta az apácát, piszkos, sáros arca ellenére nemesnek találta arcvonásait, nem parázna, démonokkal riogató szélhámos, mit akar végül is, kérdezte. Az apáca összetett tenyérrel meghajolva üdvözölte, aztán hátrébb húzódott és válaszolt. Régóta hallok már a generális együtt érző szívééről, azért jöttem messziföldről, hogy elhunyt öreg édesanyja emlékére böjtöljek hétszer hét, azaz negyvenkilenc napot, és kérem a bodhiszattvákát, hogy hárítsák el a szerencsétlenséget a feje fölül. A generális megparancsolta a birtok irányítójának, hogy készítsenek elő egy szobát a belső udvarban az apácának, és hívta a szolgákat, hogy állítsanak fel egy füstölősasztalt a csarnokban.

Ettől fogva napokon keresztül, reggeltől estig lehetett hallani a facsattogató hangját a házban, a generális egyre nyugodtabbnak érezte magát, és egyre nagyobb tisztelettel fordult az apáca felé. Az apáca mindennap délután, mielőtt kicserélte a füstölőket, fürdőt vett, és ez mindennap ugyanúgy két órán keresztül tartott. Kopaszra vágják a hajukat azok a nők, akik buddhista apácának álltak, gondolkodott a generális, nem kell annyit fésülnödniük, tenniük-venniük magukkal, mint a nőknek általában, bizonyára rituális célja van a fürdőnek, egyébként miért töltene vele ennyi időt mindennap? Ráadásul mikor a fürdőben volt, fröcskölés hangja hallatszott, ő fröcskölne így? Egyre gyűlt a kétség a generális lelkében.

Egy nap, mikor a generális a háza udvarán sétált, hirtelen elhallgatott a facsattogató. Vízcsobogás hallatszott, és tudni lehetett, hogy az apáca hamarosan kicseréli a füstölőket. A generális a csarnokba ment és várt. Egyre erősebb volt a vízcsobogás és sokáig nem hagyott alább. Kíváncsisága felülkerekedett mindenben, lement a lépcsőn, odaért az apáca ajtajához, az ajtó résén be lehetett látni, közelebb hajolt hát a generális és belesett. Az apáca az ajtó felé fordulva állt, meztelenre vetkőzve ült a kádban, mind a két karjával vizet fröcskölt magára, arca már nem volt földszürke, mint korábban: piros arc, fehér fogak, jade nyak, sima vállak és telt karok, mint egy jádéból kifaragott szép szobor. A generális gyorsan elment onnan, visszament a csarnokba, hogy visszanyerje az önuralmát.

De csak nem hagyott alább a fröcskölés hangja, látni akarta még egyszer, visszament a folyosón, végiglopakodott az ajtóig. Visszafojtott lélegzettel tapadt az ajtóresre, látta a nő kiterjesztett finom ujjait, ahogy telt, hófehér, cseresznyevirág bimbójával díszített melleit masszírozza, megemelkedik nedves húsa, életvonala a köldökéig ér, a generális a térdeire huppant és nem tudott felállni. Látta, ahogy a finom kezekbe olló kerül, amivel a nő köldökébe szúrt, kibuggyant a friss, vörös vér. A generális döbbenetében mozdulni sem mert, becsukta a szemét, már nézni sem bírta, ami a szeme elé tárult.

Kis idő múlva megint vízcsobogást lehetett hallani, a generális fókuszált, látta a kopasz apácát a vérfürdőben, kezei fürgén mozogtak, kihúzta a belső részeit és elhelyezte a kádban.

A generális híres tábornokok családjába született, megjárt száz csatát, nem ájult el, nagy levegőt vett, és próbálta megérteni a látványt. Az apáca arca ekkor már színét veszítette, szemhéja lecsüngött, szempillája összeért, remegtek fehér ajkai, mintha dűnnyögött volna valamit, de a generális nem

hallott semmi mást, csak a víz hangját.

Az apáca véres kezébe fogta egyenként puha belső részeit, megmosta őket, és csuklója köré tekerte, így ment ez hosszú ideig. Végül befejezte a mosást, összerendezte a belső részeket és visszatolta a hasába. Aztán egy merítőkanállal vizet öntött egyenként a karjaira, a mellkasára, az altestére, a két lába közé, és végül a talpaira, így mosakodott meg, és megint olyan egész volt, mint korábban. A generális gyorsan feltápáskodott, visszament a csarnokba és várt.

Kis idő múlva kinyílt az ajtó, és az apáca, kezében olvasó, rajta szokásos apácaruhája, pontosan akkor érkezett meg a terembe mikor leégett a füstölő. Nyugodtan kicserélte a füstölőcsonkokat, melyekből fekete füst gomolygott felfelé.

A generális mintha álomból ébredt volna, kétségek közt kérdezte meg az apácát, hogy mi történt valójában. Az apáca nem emelte fel a hangját, egykedvűen válaszolt: Az fog történni, amit látott, ha megpróbálja megszerezni a trónt. Az elszánt generális, aki valóban palotaforradalmat szervezett, csalódottnak érezte magát, de végül nem mert ellentmondani, és hűséges miniszter maradt.

Ez egy politikai tanmese, mondd, de ha átírjuk a végét, akár erkölcsi figyelmeztetés is lehet belőle, figyelmeztetés a kicsapongás és kéjvágy ellen.

Vallásos tanítás is lehet azonban, mely a buddhista tanítások elfogadására ösztökél.

Vagy éppen mint életfilozófia figyelmezteti az erkölcsösen élő embert, hogy akár naponta háromszor is vizsgálja meg magát; az emberi lét szenvedés, és ez a szenvedés mind magunkból ered, de ezenkívül még számos magyarázat és értelmezés lehetséges, attól függően, hogy az elbeszélő hogyan kommentálja.

A történet főszereplője, a generális híres volt a maga korában, utána lehetne nézni más történeti forrásokban, de nem vagy történész, és politikai karrierre sem vágysz, nem kívánsz a buddhista filozófia tudósa lenni, hittérítő vagy mások mestere, csak a történet tisztasága tetszik, semmilyen magyarázat sem fontos, csupán el akartad beszélni ezt a történetet megint.

49

A városka régi utcájában, egy áruház ajtajában, két, padra rakott deszkalap az öregember üzlete. A deszkalapról vörös, csillogó papírra írt szerencsét hozó párversek lógnak le. „Jó szerencsét hoz a sárkány és főnix, e házban esküvőt tartanak”, „Kilépve ajtódon szerencsét találsz, ezüst nő ki a földből”, „Virágzik az üzlet a négy tengeren belül, a három folyóig ér a vagyon” – tíz év óta ezek a mondatok váltották fel megint a forradalmi jelszavakat. Találsz még egy feliratot, melyet ő gondolhatott ki, tanulva ősei bölcsességéből: „Háromszorosan leszel boldogabb, ha rámosolyogsz arra, akivel találkozol, ne rágódj semmin és magától eltűnik a rossz szerencse.” Cirkalmas írásjegyekkel, erőteljes vonásokkal írt felirat, mint egy taoista talizmán.

A pult mögött ül az öregember, régi stílusú kabátban, hátracsúztatott, kifakult katonai sapkájában különösen komikus látványt nyújt. Az asztalon egy nyolc gua iránytűt használ papírnehezéknek, szóba elegyedem vele.

- Hogy megy az üzlet, bátyám?
- Rendben megy.
- Mennyibe kerül egy felirat?
- Van kétjüanos, van háromjüanos, minél többet írok, annál drágább.
- Leírná nekem a jó szerencse írásjegyét?
- Egy jüanba kerül.
- Dehát az csak egy írásjegy.
- Most kell leírnom magának.
- Tudna nekem írni egy szerencsétlenséget elhárító talizmánt?

Rámnéz: – Azt nem lehet.

- Miért nem?
- Káder vagy és nem tudod?
- Nem vagyok káder – mondom.
- Akkor is az állam rizsét eszed – mondja erős hangsúllyal.
- Bátyám – meg kellene nyernem őt magamnak taoista pap maga?
- Régóta nem vagyok már az.
- Tudom – mondom de el tudna még végezni taoista szertartást?
- Miért is ne tudnék? A kormányzat azonban nem engedi a babonaság terjesztését.
- Senki sem kérte, hogy babonaságot terjesszen. Vallásos szövegek énekelt változatait gyűjtöm, tudna énekelni ilyet? Újrarendítették a Qingcheng-hegy taoista társulását is, mitől kellene félnie?
- Az egy nagy templom, mi, fáklyás taoisták nem tarthatunk szertartásokat.
- Én pont ilyen népi taoistát keresek, mint maga. – Egyre jobban érdekel a dolog. – Nem énekelne nekem egy keveset? Temetési vagy démonűző szertartások szövegéből?

Végül valóban énekel néhány mondatot, de aztán abbahagyja.

- Nem szabad csak úgy zavarni a démonokat, először füstölőt kell gyűjtanunk – mondja.

Az éneklésre többen odagyültek.

- Öregapám, énekeljen inkább a pajzán dalokból! – kiáltja valaki.

Nevetnek a tömegben.

– Hegyi dalt éneklek nektek – mondja az öreg vidáman.

– Halljuk, halljuk! – kiáltoznak körülöttünk.

Az öregember hirtelen hangosan nekifog:

Fiatal lány gyűjt teát a hegy tetején,

Bozótot vág a fiú a hegy alján,

Riadt mandarinkacsák röppenek az égre,

A lánynak fiú lesz a párja.

A tömeg ujjong. – Énekeljen egy pajzán dalt is! – ragaszkodik még mindig valaki a dologhoz.

– Gyerünk, öregapám!

– Nem, nem, az szabálytalan! – rázza a kezét az öregember.

– Egy dal miért lenne szabálytalan?

– Ne aggódjon, öregapám, énekeljen csak!

A tömeg zajong, megtöltik a kis utcát, hogy a biciklik sem férnek el, és ezért csengetnek.

– Ti akartátok! – áll fel az öreg a tömeg biztatására.

– Énekelje azt, hogy a sapkás majom a lány szobájába surrant! – rendeli valaki, a tömeg helyesel, tapsol. Az öreg megtörli zsebkendővel a szája szélét, és éppen nekifogna, de hirtelen halkán megszólal: – Itt a rendőr!

Néhányan megfordulnak, vörössel hímezett fehér szegélyű nagy kalap közeledik a tömeg széle felől.

– És akkor mi van? – kérdezi a tömeg.

– Mi baj lenne egy kis viccel?

– Mit foglalkozna mindezzel a rendőrség?

– Könnyen beszéltek, ti mind elmentek, az mit számít, hogy én tovább árulhatok-e? – Az öreg leül, nem szólal meg többet.

A rendőr továbbáll, a méltatlankodó tömeg is eloszlik.

– Bátyám, nem tudna nálam énekelni egy keveset? – kérdezem, miután elment a rendőr. – Ha végzett itt, meghívnám vacsorára, ihatunk is egyet, ha akarja.

Az öreg még mindig izgatott, rögtön beleegyezik.

– Rendben, úgylis végeztem mára, összepakolom a pultot és mehetünk.

– Csak ártok az üzletének! – Jó, ha sajnálkozom egy kicsit.

– Ne aggódj, találtam egy barátot. Egyébként sem ebből élek, ha már itt vagyok a városban, gondoltam, eladok pár darabot. Fel is kopna az állam, ha ebből próbálnék megélni.

Bemegyek egy étterembe az utca túloldalán átlósan, rendelek enni- és innivalót. Kis idő múlva az öreg is megérkezik kosarakkal a hordrúdján.

Megkapjuk a főtt ételt, eszünk és beszélgetünk. Tízévesen küldte az apja egy taoista templomba, hogy a konyhán dolgozzon, ezt ígérte meg az apja, ha segítenek felgyógyulásában az égiek. Egy öreg taoista magyarázgatta neki a Napi taoista gyakorlatokat, még most is kívülről fel tudná mondani a szövegét. Az öreg taoista halála után ő vette át a templom irányítását, ezért tudja az összes szertartást. Megtörtént a földosztás, nem lehetett szerzetes többé, megparancsolták neki, hogy térjen vissza a szülőföldjére, és megint a földeken kellett dolgoznia. Megkérdezem a yinyang elméletről, a fengshuiról, a Hét Mennydörgő Ujj módszerről, a csillagképek táncáról, az arcjóslásról és a csontkovácsokról. Mindent olyan hozzáértéssel magyaráz meg, hogy igazán jó kedvem támad. Az

étteremben üzleteléssel végzett parasztok, isznak, játszanak, ordibálnak, nagy a hangzavar. Van nálam egy magnó, mondom, amit mond, az mind értékes anyag, ha befejeztük az evést, elmehetünk hozzám, a szállodába, és ott felveszem, amit mond, ott nyugodtan énekelhet. Törölgeti a szája szélét és megszólal: – Hozzál innivalót, és elmegyünk hozzám; van nekem ruhám a szertartásokhoz meg minden egyéb eszközöm.

– Démonűző kardja is?

– Az nélkülözhetetlen.

– Parancsoktáblája, mellyel szellemeket és hadvezéreket utasíthat?

– Meg gongok, dobok, miegymás, ami elengedhetetlen a taoista rítusokhoz. Bemutatok neked egy szertartást.

– Remek! – ütök az asztalra, felkelünk és kimegyünk az utcára. – Ebben a városban van a háza? – kérdezem.

– Nincs messze, nincs messze. Itt hagyom valakinél a hordrudamat, te csak menj a buszmegállóhoz, majd ott találkozunk.

Tíz perc sem telik el, és megérkezik ő is, az egyik induló buszra mutat, hogy szálljak fel gyorsan. Nem gondoltam volna, hogy a busz csak megy, megy megállás nélkül, és látni a busz ablakában, ahogy a hegyek mögött eltűnnek a nap utolsó sugarai is. Végül a busz megérkezik a végállomásra, egy városkába, vagy húsz kilométernyire a másik várostól, és amint leszállunk, megfordul, már indul is vissza. Ez az utolsó busz.

A városka egyetlen, legfeljebb ötvenméteres utca, nem tudom, van-e itt egyáltalán fogadó. Várjak egy kicsit, mondja, és bemegy az egyik házba. Akár meg is nyugodhatok, gondolom, nagy szerencse, hogy találkoztam egy ilyen lelkes öreggel. Kijön a házból, kezében mosdótál félig tele tofuval, kövessem, mondja.

Elhagyjuk a városkát, földúton megyünk, már besötétedett.

– A városhoz közel van a háza? – kérdezem.

– Nincs messze, nincs messze – mondja.

Megyünk, az út mellett már nem látni házakat, sötét az éjszaka, brekegő békák a rizsföldeken. Nyugtalannak érzem magam, de kellemetlennek tartanám tovább kérdezősködni. Zörgő hang hallatszik a hátunk mögül, buldózer közelít. Hangosan kiáltozva fut utána, és felkapaszkodunk a buldózer lapátjára. Pattogunk a mozgó lapáton, mint a babszemek, így teszünk meg tíz *lít*; teljes a sötétség, csak a buldózer sárga fénycsíkja világít mint egyszemű sárkány, tízhúsz lépésre világítja be az utat, nem jár erre senki más. Útitársam végig üvöltözve beszélget a sofőrrel helyi nyelvjárásban, nem értem őket, csak a motor fűlsüketítő hangját hallom. Égi rendeltetésként kellene azt is elfogadnom, ha arról beszélnének, hogyan fognak lemészárolni, mikor megérkezünk.

Végül elérünk az út végére, egy fények nélküli házhoz, a buldózer sofőrje hazaért. Kinyílik az ajtó, az öreg ad a sofőrnek a tofuból. Aztán követem, ahogy nekivág egy ösvénynek a rizsföldek között.

– Messze van még? – kérdezem.

– Nincs messze, nincs messze – ismétlgeti.

Szerencsére előttem megy és le kell raknia a mosdótálat, ha meg akar támadni, a taoisták mind gyakorlottak a harcművészetekben, de ha hátat fordítok és futni kezdek, biztos, hogy megbotlom és elvágódom a sáros rizsföldön. Egyre ritkább a békabrekegés, a teraszos földek szintjein megcsillanó fényből látszik, hogy már a hegyek közt vagyunk. Beszélgetnék vele, az aratásról kérdezem, a földművelés keserveiről. Hát igen, mondja, aki csak a földművelésből akar megélni, az sohasem fog meggazdagodni. Idén háromezer pénzt költött arra, hogy két mu földet halastóvá alakítson. Miért nem nevel puha páncélú teknőst, kérdezem. Nagyon divatos most a városban, néhányan azt állítják, hogy

megelőzi a rákot, mások szerint megőrzi a férfiasságot, sok pénzért el lehet adni. Fiatal pisztrángokat telepített a tóba, mondja, ha teknős is kerülne oda, biztosan felzabálná a halakat. Van pénz mostanában, mondja, de drága a faanyag. Hét fia van, a nagyobbik már megházasodott, a másik hat arra vár, hogy mikor építenek már saját házat. Jól érzem magam, a csillagokat nézegetem az égen, élvezem az éjszaka látványát.

Elöl az árnyékkosszürke hegyvonulat, pislákoló fények. Megérkeztünk, mondja.

– Mondtam, hogy nincs messze, nem igaz?

A falusi embereknek saját elképzelésük van a távolságról.

Tíz óra is elmúlt már, mikor végre elérünk a kis faluhoz. Háza nagyszobájában füstölő ég, áldozatok néhány fából és kőből faragott szobor előtt, évekkal ezelőtt menthette meg őket egy taoista templomból, mikor éppen a leszámolás folyt a régi kultúrával. Most nála vannak kiállítva, a falon talizmánok lógnak. Kijön a hat fiú, a legnagyobb tizennyolc, a legkisebb tizenegy, csak az első fia nincs otthon. A felesége alacsony asszony; nyolcvanéves anyja is kiveszi a részét a házimunkából. A feleség és a gyerekek tesznekvesznek, megbecsült vendégnek érezhetem magam, meleg vizet hoznak, hogy arcot és lábat mossak, felveszem az öregember egyik régi vászoncipőjét, erős teát kapok.

Kis idő múlva a hat fiú gongokat, dobokat, cintányérokat hoz, és ráadásnak egy kisebb meg egy nagyobb csengettyűt faállványon. Hirtelen megszólalnak a hangszerek, az öregember yinyanghalas, nyolc guás régi, toldozott-foldozott, bíborszínű köpenyt visel, a kezében parancstábla, szolgálati kard és ökörszarv, így jön le a lépcsőn. Teljesen megváltozott, nemesen méltóságteljes, kimérten lépdel. Meggyújt egy füstölőt, és meghajol a nagyszoba oltára felé. A gongok, dobok hangjára odagyűlt a falu népe – nők, férfiak, idősek, fiatalok – a kapujához. Lärmás taoista szertartás kezdődik, nem csapott be az öreg.

Először egy csésze tiszta vizet fog a kezébe, mormol, a ház négy sarka felé fröcsköl a vízből, mikor az ajtó felé fröcsköl, felnevet a tömeg, de neki egy arcizma sem rándul; szeme résnyire nyitva, szája elernyed, az arca fenyegető, mintha a szellemekkel társalogna, az emberek csak még jobban nevetnek. Hirtelen megrázza a köpenyét, és nagy csattanással az asztalra vágja a parancstáblát, a nevetés elhallgat. Az öreg felém fordul: – *Nagy utazás dala, Jó szerencse és szerencsétlenség kilenc csillaga, Fiúk és unokák dala, Átváltoztató dal, A négy szerencsétlenséget hozó csillag hatását kiküszöbölő dal, Az ajtóőrző szellemek nevei, A föld szellemének adott áldozatokat megünneplő szövegek, Az északi Göncölszekér lelkének hívása, ezeket mind éneklek. Melyiket akarod hallani?*

– *Az északi Göncölszekér lelkének hívását énekelje! – mondom.*

– Az a kisgyerekeket védi meg a betegségektől. Na, gyerekek, melyikötök mondja meg a nevét és a születési dátumát?

– Menj oda, kiskutyám! – mondja valaki a tömegben.

– Nem megyek.

Egy kisfiú, aki eddig a küszöbön üldögélt, gyorsan felpattan és furakszik a tömegben, elfelé. Megint nevetés.

– Mitől félsz? Ha a nagyapa megcsinálja, nem leszel beteg többé – mondja egy középkorú asszony az ajtón túl.

A gyerek elbújt, és csak azért sem akar odamenni.

Az öreg megrántja a vállát.

– Mindegy – mondja. – Rendesen egy tál rizst kell előkészíteni, főtt tojást kell állítva belehelyezni, és füstölőt égetni, hogy megszólítsuk a szellemeket. A gyerek letérdel, földig hajol, és hívja a Négy Égtáj Igazi Urát, Ziwei nagy császárt, a Kilencrántással Gonoszt Semmisítő Északi Csillag Urát, a Déli Göncöl Szentélyének Hosszú Életű Csillag Urát, falunk két őrzőszellemét, klánunk őseit, a

Tűzhely Szellemének fiait és unokáit, mindet szólítani kell Beszél, és felveszi szolgálati kardját, megsuhintja, és hangosan énekelni kezd: – Lélek, lélek, eleget játszottál, térj haza most már! Keleten kékruhás gyermek, délen vörösruhás gyermek, nyugaton fehérruhás gyermek őriz majd utadon, északi feketeruhás gyermek kísér vissza téged. Elveszett vándor lélek, ne játszadozz tovább, hosszú még az út, messze még otthonod. Jádevonalzóval mérem ki az utadat, ha sötétségbe érsz. Ha az ég vagy föld hálójába gabalyodsz, ollóm szabadít ki onnan. Ha éhes vagy, gabonámat kapod. Ne hallgasd a ligetben a madarak hangját, ne nézd a mély tóban halak fickándozását! Ezerszer hívjon ember, te nem válaszolsz, holt lélek, holt lélek, otthonodba siess! Szellemek védelmezzenek, jó tetteid el ne feledjék! Egyik feled a testet védi, a másik a házat, szél és hideg be nem juthat, víz és föld nem árthat. Fiatalság ereje, erő öregkorban is, hosszú lesz élted, száz évig tart, egészséges szellem!

Suhint a kardjával, nagy kört rajzol a levegőben, felfújt arccal szólaltatja meg az ökörszarvat. Aztán felém fordul: – Még rajzolok egy talizmánt, mely nagy szerencsét hoz!

Nem tudom, hogy valóban hisz-e abban, amit csinál, táncol, lépked és kezeit lendíti, elégedett. A saját házában szertartást vezet, a hat fia segíti, a falu lakosai tiszteletteljes pillantásokkal figyelik, egy messziről jött vendég is láthatóan élvezi, amit csinál, miért is ne lenne boldog?

Varázslatokat mormol, az eget és földet szólítja, egyre kevésbé érteni, a mozdulatai egyre vadabbak, az asztal körül kering, megmutatja ökle és kardja erejét. A hat fia követi a hangmagasságát, a táncmozdulatait, és úgy ütik a gongokat, dobokat, egyre erőteljesebben. Különösen a dobos fiú, ledobja magáról a kabátját, csillog fekete bőre, vállizmai. Egyre nagyobb a nézőközönség a kapuban, akik elöl voltak, átkerülnek a küszöbnek erre az oldalára, és végig a fal mellett, néhányan már ülnek. Mikor véget ér egy dal, a nézők tapsolnak, éljeneznek, és az öreg egyre elégedettebb, mindent belead, előszólít minden szellemet, akit csak ismer, részeg, örült állapotba kerül. Mikor tele a szalag, megállítom a magnót, hogy kicseréljem, csak akkor hagyja abba az öreg fűjtatva. Izgatottak a férfiak és a nők a ház körül, beszélgetnek, nevetnek, falugyűlés nem volt még ilyen izgalmas.

Az öreg törülközik, és egy csapat lányra mutat: – Énekeljtek ti is a professzornak valamit!

A lányok nevetgélnek, lökdösődnek egy darabig, aztán előre tolnak egy lányt, akit Maomeinek hívnak. Tizennégy-tizenöt éves lehet, de legkevésbé sem szégyellős, tágra nyílnak nagy kerek szemei.

– Melyiket énekeljem?

– Énekelj egy hegyi dalt!

– Énekelj azt, hogy a nővérek férjhez mennek!

– Énekelj az évszak virágait!

– Énekelj, hogy a nővérek sírnak, mert férjhez kell menniük, az egy nagyon jó dal – javasolja egy középkorú, kapuban álló nő.

A lány rámpillant, aztán megfordul, magas hangja keresztülhasít a báméskodók hangzavarán az ég felé, és visz magával az udvar árnyékai közül a hegyekbe. Hegyi szél és forrásvíz szomorkás csörgedezése, távoli, de tiszta. Éjszakai utazók fáklyái mozogtak pislákolva a hegyek árnyékában, láttam a szemem előtt az énekes korabeli, vékony lányt tarka ruhában, az őt vezető öreg, kezében fáklya. Elhaladtak a hegyek közti általános iskola kapuja előtt, éppen a nagyszobában üldögéltem akkor, nem tudtam, honnan jöttek és merre tartottak, elöl burjánzó, hatalmas fekete hegy. Vetettek rám egy pillantást, de nem álltak meg, mentek tovább a hegy lakkfekete árnyéka felé, jó darabig ott pislákol még a világító szikra, amit maguk után hagytak a kapuban. A fáklya fényét kerestem, a fák közül, a sziklafal mögül időről időre előbukkant a hegy árnyékában utazó kis, pislákoló fénypont, és a szikrák, a nyomok, melyeket maguk után hagytak. Aztán semmi sem maradt, nem lehetett látni többet a kis bizonytalan tűzcsóvát és a szikranyomokat, mint egy dal, babszem nagyságú fény, világító, tiszta fájdalom árnyékos szobában. Azokban az években úgy éltem, mint ők, mezítláb dolgoztam a vízzel elárasztott földeken, nem volt hova mennem, mikor besötétedett, ott, a tanító házában tudtam csak

beszélgetni, teázni, üldögélni egy darabig, feledve a magányt.

A szomorúság átjár mindenkit a házban és az udvaron, nem beszélgetnek többé. A lány befejezi a dalt, csönd egy darabig, nem szólal meg senki, mígnem elsóhajtja magát egy kapufélfának támaszkodó lány, az énekesnél kicsit idősebb, házasodásra váró: – Annyira szomorú!

– Valami pajzánt énekelj! – tör ki a többiekből.

– Öregapánk, énekelj el *Az éjszaka ötödik órájában-t.*

– *A tizennyolc tapintást!*

Főleg fiatal fiúk kiáltoznak.

Az öreg kifújta magát, levette taoista köpenyét, és most felkel a padról, és kezdi elhajtani az énekeslányt és a küszöbön üldögélő gyerekeket.

– A kisgyerekek menjenek haza aludni! Menjete haza, nincs több éneklés!

Senkinek sincs kedve menni. Végül a középkorú nő a küszöbön túlról gyerekek neveit kiáltja, hazaküldi őket. Az öreg a sarkára lép, úgy tűnik, mintha feldühödne, üvöltözik: – Kifelé! Becsukni a kaput, becsukni, aludni akarok!

A középkorú nő bejön, és kitolja az ajtón a lányokat, és közben odakiált a fiúknak: – Ti is kifelé!

A fiúk morognak, illetlen hangot hallatnak.

– Je Végül két nagyobbacska lány engedelmeskedik, kimennek a kapun, és a tömeg kilökdösi a többi gyereket is. Az asszony megy, hogy bezárja a kaput, a felnőttek, akik eddig kint ácsorogtak, befurakodnak. A kaput bezárják, meleg és izzadságszagú az embertömegtől a ház. Az öreg megköszörüli a torkát, köp egyet, és kacsint. Teljesen megváltozik, arca most ravasz, hetyke, rosszban sántikáló, görnyedt háttal téblábol, végignéz a tömegen és énekelni kezd:

A férfiak díszítgetnek, de kicsodát díszítgetnek?

Ok egy rudat díszítgetnek,

A nők is csak díszítgetnek, de ők meg mit díszítgetnek?

Ők egy árkot díszítgetnek.

Visong a tömeg, az öreg megtörli a szája szélét.

Rúdjuk dobják az árokba, lesz belőle vad angolna – haj!

Röhögnek, hogy behajol a derekuk, dobognak a lábukkal.

– Énekelje azt is, hogy megházasodik a bolond! – kiáltja valaki.

– Úgy van – kiáltják a fiatalabbak.

Az öreg felélénkül, arrébb tolja az asztalt, hogy helyet csináljon. Négykézlábra ereszkedik, de ekkor valaki dörömböl az ajtón. Az öreg kedvetlenül megkérdezi: – Ki az?

– Én vagyok.

Férfihang az ajtón túlról. Az ajtó kinyílik, fiatal férfi, kabát a vállán, a hajában választék.

– A faluvezető van itt, a faluvezető van itt, a faluvezető van itt, a faluvezető van itt! – mormol a tömeg.

Az öreg feláll. A fiatal férfi mosolyog, de amint megpillantja a magnómat az asztalon, és megtalál engem is, eltűnik a mosoly az arcáról.

– A vendégem – mondja az öreg.

Felémfordul és bemutatja a fiatal férfit: – A legidősebb fiam.

Kinyújtom felé a kezem, megmozdul a kabát a vállán, de nem fogadja a kéznyújtásomat.

– Honnan jött? – kérdezi.

– Pekingből jött, professzor – magyarázza sietve az öreg.

A fia összevonja a szemöldökét és megkérdezi: – Van magánál hivatalos levél?

– Van igazolványom – mondom, és előveszem az írószövetségi igazolványt.

Megnézegeti, forgatja, aztán visszaadja.

– Hivatalos levélre lenne szükség – mondja.

– Milyen hivatalos levelet akar? – kérdezem.

– Amit a falu vagy a megye hatóságai bocsátottak ki.

– Ott a pecsét az igazolványon! – mondom.

Hiszi is meg nem is, megint elveszi, jobban megnézi a lámpafénynél, megint visszaadja: – Nem világos.

– Pekingből jöttem népdalokat gyűjteni!

Nem engedek neki, nem érdekel az udvariasság. Látja, hogy hajthatatlan vagyok, az apjához fordul, és szigorúan kioktatja: – Apám, tudod jól, hogy ez szabálytalan!

– Nemrég kötöttem vele barátságot – vitatkozik, de fiával, a faluvezetővel szemben, láthatóan alulmarad.

– Mindenki menjen haza aludni! Szabályellenes, ami itt történik! – mondja az embereknek még egyszer, akik közül páran már elsunnyogtak, a fiatalabb fiúk csendben elpakolják a gongokat és dobokat. Nem csak én vagyok letörve, a legjobban talán az öregember, úgy el van keseredve, mintha egy vödör hideg vizet öntöttek volna a fejére, nem csillognak már a szemei, annyira szerencsétlenül érezheti magát, hogy nagyon megsajnálom.

– Az apja ritka képességű népművész – magyarázom. – Csak azért jöttem, hogy tőle tanuljak. Semmi baj sincs a maga szabályaival, de vannak más szabályok, melyek a maga szabályait szabályozzák, még fontosabb szabályok. Azonban nehezen is tudnám elmagyarázni ezeket a még fontosabb szabályokat.

– Látogassa meg holnap a falusi hatóságokat, ha ők beleegyeznek, kérjen tőlük pecsétet, mielőtt visszajön.

– Már barátságosabb a hangja, félrehívja az apját, suttog vele egy darabig, aztán megint vállára veti a kabátját és elmegy.

Mindenki hazament, az öreg elreteszeli a kaput, és a konyhába megy. Kis idő múlva sovány, apró felesége nagy tál párolt, sózott húst, tofut és savanyúságokat hoz. Nem tudok már enni, de az öreg csak erőlteti. Nem beszélünk az asztalnál. Később a konyha melletti szobában aludhatok, ott, ahol ő is, a szobában, ami a disznóólra nyílik, hajnali egy óra is elmúlt már.

Elfújják a lámpát, a szúnyogok csapatai váltva támadnak. Csapkodok az arcomra, a fejemre, a fülemre megállás nélkül. Fullasztóan meleg a szoba, alig kapni levegőt. A kutyájuk érzi az idegen ember szagát, nem nyugszik, fel-alá szaladgál, ez meg a disznókat zavarja, szakadatlan rőfögnek, túrják a földet. Az ágy alatt felejtett csirkék, melyeket nem zártak be a helyükre, verdesnek a szárnyaikkal, ezek sem tudnak aludni a kutyától. Tökéletesen kimerültem, de nem nyom el az álom. Nem telik el sok idő, és kukorékol az ágyam alatt a kakas, az öreg meg csak horkol. Lehet, hogy a szúnyogok őt nem zavarják, mert csak az idegenek véréért szívják, de az is lehet, hogyha egyszer elalszik, akkor elveszíti az eszméletét. Erőm vesztve tápázkodom fel, kinyitom a nagyobbik szoba ajtaját és leülök a küszöbre.

Hideg szél támad fel, nem izzadok már. A fák elmosódott körvonalai között sűrű, csillagtan az ég. Közeledik a hajnal, de a kis hegyi falu lakói még mélyen alszanak a szürkésfekete cserepes tetők alatt. Nem gondoltam, hogy eljutok idáig, hogy ilyen vidám estét töltök el a csupán tucatnyi házból

álló kis hegyi faluban. A hideg szélben a bánatom is eloszlik, hogy a vidámság félbeszakadt; az élet az, amiről nem lehet beszélni.

50

Elege van, mondja a lány, ne beszélj többet!

Egy folyó partja melletti meredélyen sétáltak ketten, örvényekbe csavarodik a hatalmas víz, elől homályos folyókanyarulat. Ahogy elér oda a víz, sötétzöld mélységbe zuhan, olyan sima már ott, hogy egy fodor sincs rajta, egyre szűkebb az út. A lány nem akar továbbmenni veled.

Vissza akar menni, mondja, fél, hogy beletaszítod a folyóba.

Elveszítéd a türelmedet. Megőrült?, kérdezed.

Mert olyan szörnyeteggel van együtt, mint te, teljesen kiüresedett, kopár a lelke, megőrült, mi mást tehetett volna? Azért jöttél vele ide, hogy megvárd az alkalmat és letaszítsd, megfullad, nem marad utána nyom.

Menj a pokolba! Káromkodsz, te sem tehetsz mást.

Látod, mondja, látod, ezt gondolod, ekkora gyűlölet van benned, nem szereted egyáltalán; nem szereted, hát nem szereted, de miért csábítottad el? Azért, hogy elcsald eddig a mélységig?

Látod a félelmet a szemében, megnyugtatódnál.

Nem! Nem! Nem engedi, hogy közelebb lépj hozzá. Könyörög, hogy menj arrébb, hagyj neki helyet. Mikor lenéz ebbe a végtelen mélységbe, nem érez mást csak félelmet. Most rögtön vissza akar menni, vissza a korábbi életébe. Azért hozhatta el idáig, a kopár, lakatlan határvidékre egy ilyen szörnyeteg mint te, mert igazságtalanul hibáztatta azt a férfit. Hozzá akar visszatérni, abba a kissozába, nem számít, hogy szexuálisan türelmetlen és durva volt vele, most megbocsájt neki. Csak most értette meg, mondja, azért tette mindezt, mert őt szereti, felizgatja a leplezetlen vágya, a te hideg modorosságodat pedig ki nem állhatja többé, százszor őszintébb mint te vagy, százszor jobban megjátszod magad mint ő, már régen meguntad, de nem mondod ki, és te kegyetlenebbül kínozod a lelkét, mint a másik a testét.

Hiányzik neki a férfi, mondja, nála felszabadultnak érezte magát, szüksége van otthonra, ahol biztonságban van, feleség akar lenni. Ő azt mondta, hogy el akarja venni feleségül, hisz neki te ilyesmirel még csak nem is beszéltél. Mikor szeretkeznek, azért beszél a férfi más nőkről, hogy ő még jobban kívánja, de te minél többet beszélsz, ő annál jobban kiábrándul, rájött, hogy valójában őt szereti, azért volt betegesen izgatott és feszült, mert szereti, elszökött, hogy megkínozza, de most már elég volt. Bosszút állt, túlságosan is. Ha majd megtudja, beleőrül, de még mindig akarja majd őt, ezért meg fog bocsátani.

Hiányzik a családja, mondja, ha úgy is bánik vele a mostohaanyja, ahogy, mégis az ő családja. Az apja biztosan halálra izgulja magát, mindenhol keresi, már öreg, és ha nem vigyáz, bele is halhat.

A munkatársaira is gondol a laboratóriumból, pitiánerek, kistílűek, irigyek, de ha valamelyikük vesz egy divatos ruhát, mindenki felpróbálhatja.

Még a nyugtalanító táncos összejövetelek is hiányoznak, új cipőt vesz fel, kölnit használ, megdobban a szíve a zenétől és a fényektől.

Még a fertőtlenítő szaga is a műtőben, tiszta, a gyógyszeresüvegeknek saját helyük van, csak ki kell értük nyújtania a kezét. Hozzászókkott, megszerette. Itt kell hagynia ezt az ördögi helyet. Lélekhegy, egy csaló hazugsága!

Azt mondtad, mondja, hogy a szerelem illúzió, saját magunkat csapjuk be vele, nem hiszel benne, hogy létezne valódi szerelem, vagy a férfi birtokolja a nőt, vagy a nő a férfit, és megtévesztésül gyerekeseket találsz ki, hogy megnyugtassd gyenge, törekeny lelkét. Ezt mind te mondtad, de megfélekedtél róla, persze letagadhatod, amit mondtál, de a lelkére már árnyékot vetett, amit nem

lehet kitörölni. Nem mehet veled tovább, üvölti. A víz felszíne sima, de feneketlenül mély, nem mehet veled együtt a mélységbe, ha csak megmoccansz, magával ránt a pokol királyának birodalmába!

Semmiben sem tud megkapaszkodni, mondja, a legjobb lesz, ha szabad utat adsz neki, nem fog rád vallani, ezért nem lehet téged vádolni majd semmivel, nyugodtan mehetsz tovább amerre akarsz, legyen az a Lélek-hegy vagy a pokol. Nem kell eltaszítanod, megy ő magától, messze tőled, nem akar látni többé, nem kell rá gondolnod többet, ne aggódj érte, ő az, aki elmegy, nem hibáztathat senki, nincs okod keserűsége, nem a te felelősséged, vedd úgy, hogy nem is létezett, és a lelkiismeretedet semmi sem zavarja majd meg. Látod, egy szavad sincsen, mert ő megtalálta a fájdalmas pontodat, elmondta, ahogy valójában gondolkodsz, amit nem mertél kimondani, ő most mind kimondta helyetted.

Visszamegy, mondja, visszamegy hozzá, abba a kis szobába, a múltóbe, a családjához, helyrehozza a kapcsolatát a mostohaanyjával. Átlagosnak született és átlagos lesz megint, mint ahogy egy átlagos nő hozzámegegy egy átlagos férfihoz, átlagos otthon, ez minden, amit akar, nem tesz meg veled még egy lépést, nem fog a pokolra jutni veled, te szörnyeteg!

Fél tőled, mondja, gyötrőd, persze, ő is gyötör téged, nem kell mondanod semmit, semmit sem akar tudni, mindent tud már, túl sok mindent tud, az a legjobb, ha nem tudunk semmit, mindent el akar felejteni, előbb-utóbb mindent el akar felejteni, ha még valamit mondani akar, az annyi, hogy köszöni neked, köszöni, hogy megtettétek ezt az utat idáig, kimentetted a magányából, de ő még magányosabb most, és egyre magányosabb lesz, nem bírja tovább.

Végül megfordul és elmegy, nem nézel rá. Tudod, hogy várja, hogy felé fordulj, azt akarja, hogy rápillants, és akkor nem fog elmenni, hanem rád néz, kicsordulnak a könnyei, te megalázkodsz, kérleled, hogy maradjon, átöleled, csókolod, beleroskad az ölelésedbe, folynak a könnyei, érthetetlen, szenvedélyes, szívet szaggató szerelmes szavakat mond, karjai mint fűzfágak rád fonódnak, visszahúz az útra, amin eddig haladtatok.

De nem fordulsz vissza, továbbindulsz a folyóparti meredélyen. Elérsz a kanyarig, és akkor nem bírod tovább, visszanézel, de már nem látod. Hirtelen üresnek érzed a szíved, mint aki elveszített, de meg is szabadult valamitől.

Leülsz egy sziklára, mintha várnád, hogy visszaforduljon, pedig tudod, hogy nem jön vissza többé.

Te voltál kegyetlen, nem ő, csak az átkaira kell gondolnod, amivel a saját kegyetlenségéről akarta magát meggyőzni, hogy kitörölődjön a lelkedből, ne maradjon benned semmi utólagos gyűlölet iránta.

Összesodródttatok Wuyizhenben, mint a vízen lebegő növények, te a magányod, ő a bánata miatt.

Nem tudsz róla sokat, vajon igazság vagy hazugság, amit magáról elmondott? Vagy félig igaz, félig hazugság? Elválaszthatatlanul összefonódtok, amit ő és te kitaláltatok magatokról.

Ő sem tud rólad semmit, csak mert ő nő és te férfi vagy, csak mert a pislákoló, magányos lámpa fényében, a sötét emeleti szobában tiszta szaga volt a szalmának, csak mert olyan volt az éjszaka, mint egy álom, idegen helyen, csak mert korán hideg lett az őszi éjszakán, csak ezért bolygatta meg az emlékeidet, a fantáziádat, az ő fantáziáját és a te vágyaidat.

És te is ugyanaz voltál neki.

Elcsábítottad, de ő is ugyanazt tette veled; a nő bujasága és a férfi kéjvágya mértékében kellene talán elosztani a felelősség mértékét?

Merre induljak tovább a Lélek-hegyet keresni? Csak egy kő van ott, amihez az asszonyok fiúgyermekért imádkoznak. Ő lett volna a Gyöngyvirág asszony? Vagy a fiatal lány, akit úszni vittek éjjel a fiúk? Végére is nem fiatal lány, és te sem vagy fiatal fiú, a kettőtök kapcsolatán gondolkozol, és rájössz, hogy nem tudod jellemezni az arcát vagy a hangját, olyan ez, mintha már megtapasztaltad volna, vagy még inkább olyan, mint az önbecsapás. De hol a határ az emlékek és az önbecsapás

között? Hogyan lehet elkülöníteni a kettőt? Melyik a valódi, és hogyan lehet ezt eldönteni?

Nem az egyik városban, buszmegállóban, kompnál, utcán, út mellett, találkoztál egy lánnyal, aki beindította a fantáziádat? Ha visszatérnél abba a városba, ahhoz a buszmegállóhoz, komphoz, utcába, út mellé vajon találnád-e még nyomát?

A lemenő nap lesüt a Jang-ce meredek partján álló Fehér Császár-templomra. Messzire elhallatszik a sziklafal aljában örvénylő folyó. Elöl a Kui-kapu sziklafalai, egyenesen mintha karddal vágtak volna le belőle. A vaskorlátnak támaszkodva letekintve látható, hogyan válik el egymástól a kisebb folyó kristálytisza vize és a sárgásan hömpölygő Jang-ce.

A kisebb folyó túloldalán, mályvaszínű napernyővel egy nő megy végig a domboldalon a fűben, a bokrok közt, a kopár sziklatetőre tartó ösvényen halad, megy és eltűnik. A sziklatetőn másokat is látok.

Látom, ahogy az aranyló nap eltűnik a sziklafal mögött, elsötétül a sziklakapu két oldalfala, a vörös navigációs lámpák egymás után gyulladnak meg a hajóknak a falon, közel a folyóhoz. Háromszintes turistahajó halad felfelé a folyón keletnek, tele utasokkal, eltűnik a szorosban, de hajókürtjének mély hangja még sokáig visszhangzik.

Azt mondják, Zhuge Liang a Kui-kapun túl, ott, ahol a folyó elágazik, rakatta kupacba a sziklákat a nyolc gua stratégiának megfelelően. Többször mentem át a kapun hajóval, és valaki mindig magyarázott, mutogatta a helyet, de most, a folyóparton, a Fehér Császár városában, nem látom, hogy pontosan merre. Liu Bei itt bízta rá Zhuge Liangra a hamarosan árvaságra jutó fiát, a trónörököst, de ki tudja ellenőrizni, hogy igazat beszélnek-e a történetmondók.

A Fehér Császár-templom összezúzott szobrainak alapköveire új, színesre festett agyagszobrok kerültek, újraírt történelmi operák szereplőinek színpada, nem hasonlít templomra.

Körbejárom az ősoleg templomot, és találok egy nem túl régen épített fogadót, a hegy kopár, néhány bokor nő itt, de a hegy felénél ott húzódnak félkörben a Han-kori régi fal maradványai. Itt megszakad, ott előbukkan, de jó pár li hosszan húzódik, a kulturális iroda vezetője mutatja meg nekem. Régész és szenvedélyesen szereti a munkáját. Benyújtott egy jelentést, hogy az állam bocsásson forrásokat a fal megőrzésére, de szerintem ilyen romosán a legjobb, ha pénzt kapnak, biztosan színpompás épületeket építenek fel, a tetőn pedig éttermet nyitnak, ami tönkreteszi a tájat.

Mutat nekem egy négyezer éves kőkest, jádecsillogóra csiszolták, úgy tűnik a markolatba fűrt lyukból, hogy övre akasztva viselték. A Jang-ce két partján számos finommegmunkálású újkőkori kőszekert és vörös agyagedényt ástak ki. Egy barlangban a folyóparton egy csoport bronzfegyvert is találtak. Azt beszélnek, hogy kicsit előrébb, a Kui-kapun túl nem messze rejtette el Zhuge Liang a hadvezetésről szóló könyveit egy üregben a sziklafalon, az utolsó fellógatott koporsót néhány hónapja egy süketnéma és egy púpos eresztette le kötelekkel és zúzta szét. A szél szárította csontokat egy gyógyszerésznek akarták eladni mint sárkánycsontokat; a gyógyszerész igazolni akarta az eredetét, és jelentette az esetet a rendőrségnek. A rendőrök végül elkapták a süketnémát, de hiába hallgatták ki, nem tudtak meg tőle semmit. Néhányszor képen törölték, és csak akkor vezette el őket a partra. Kis csónakba szállt, odavezett a sziklafalhoz, és megmutatta, hogy milyen jól mászik. Néhány száradt fadarabot találtak csak a helyen, amit a Harcoló Fejedelemségek korából származó sírnak azonosítottak. A sírban kellett lennie még bronztárgyaknak, melyeket nem törtek össze, de hogy azok hova kerültek, azt már nem tudták kiszedni a süketnémából.

A kulturális iroda kiállítótermeiben számos agyagrokka található, fekete és vörös csavarodó mintákkal, ugyanabból a korból származhatnak, mint a Jang-ce alsó folyásterületén, Hubei tartományban, Qujialing-ben előkerült négyezer éves agyagrokkák, mindegyik hasonlít a yinyanghal-mintára. Mikor forog a rokka, üresség és teltség eltűnik és beteljesedik, majd vissza a kezdethez megint, olyan, mint a taoista „nagy tökéletesség táblája”. Ezek lehetnek a „nagy tökéletesség táblák” ősei, a yin és yang egymást kiegészíti, szerencse és szerencsétlenség váltakozik. Ez lehet minden természetfilozófiai elképzelés eredete a *Változások könyvétől* a taoistákig. Az emberiség első fogalmai a totemekből erednek, ezekhez társítottak később hangokat, és így született meg a nyelv és a jelentés.

Akik az égetőkemencénél dolgoztak, először azok kevertek véletlenül valami mást is az agyaghoz, de a nők észrevették, hogy forgatás után visszatér a kezdethez. A férfit, aki jelentést adott mindennek, Fuxinak hívták, de akitől Fuxi az életét és a bölcsességét nyerte, nő volt. Ezt a férfinak bölcsességet adó asszonyt hívják Nüwá-nak. Az első névvel rendelkező asszonytól, Nüwától, és az első névvel rendelkező férfitől, Fuxitól származik a nők és a férfiak kollektív tudata.

A Han-kori cserepeken található kígyótestű és emberfejű Fuxi és Nüwa egyesülésének mítosza az ősemberek szexuális készítéséből ered. Az állatból lélekkel rendelkező lény lett, abból meg isteni lény: a szexuális vágyat és az életvágyat magába foglaló változás.

Akkor még nem létezett egén, nem volt különbség én és te között. Az én a halálfélelemből született meg, és azután nevezték te-nek a másikat, ami nem-én. Még nem félték akkor maguktól az emberek, az éntudat a másiktól eredt, a birtoklásból és birtokolva levésből, a hódításból és meghódításból. Végül lassan elkülönült a hozzád és hozzám nem közvetlenül kapcsolódó harmadik, az ő. Ekkor fedezte fel az én, hogy számtalan ő létezik, mind különbözik a saját létezésétől, ekkor vált másodlagossá az én és te tudata. Az ember másokkal való küzdelmében a túlélésért megfeledezett magáról, mely lassan olyan jelentéktelenné vált a végtelen ezer világ közt, mint egy homokszem.

A hullámozó Jang-cét hallgatom ezen a nyugodt estén, azon gondolkodom, hogy mit tehetek még az életem hátralévő részében. Gyűjtsék kő hálónéhezéket a folyó partján, melyet a daqi halászok használnak? Már van egy ilyen – a közepén kifaragott – kövem, a barátomtól kaptam néhány napja, mikor Wanxianbe utaztam, a folyó felső folyásánál. Akkor lehet találni a parton, mikor alacsony a folyó vize. A hordalék összegyűlik, a folyóágy egyre magasabb, ezért akarnak gátat emelni a Hármasszorosnál. Mikor az átkozott gát felépül, a Han-kori fal is víz alá kerül, mi értelme van végül is az emberiség régi emlékeit gyűjtögetni?

A jelentést keresem mindig, de mi is az a jelentés? Megállíthatom-e az embereket, hogy fölépítsék a gátat, énjük elpusztításának emlékművét? Csak jelentéktelen, apró homokszem-magamat kereshetem. Írhatok egy könyvet az énről, anélkül, hogy törődnek vele, kiadják-e valaha. Jelent-e valamit, hogy egy könyvvel több vagy kevesebb? Nem pusztult már el elég kultúra? Egyáltalán, szükségük van-e az embereknek kultúrára? És mi is az a kultúra?

Korán kelek, hogy elérjem a kis gőzhajót. A vízszint szinte felér a fedélzetig, de a hajó nagyon gyorsan halad. Délben elérek a Wu-hegyhez, oda, ahol Chu állam királya, Huai azt álmodta, hogy egy istennővel szeretkezett. A Wu nők azonban, akik megtöltik a város utcáit nem babonázzák meg az embert, a hajóval rajtam kívül még hét-nyolc pekingi kiejtésű farmeres fiatal lány és férfi dobbal és elektromos gitárral, felszabadultak, beszélnek, nevetnek, flörtölnek, pénzen vitatkoznak, pop- és diszkódalokat adnak elő (rock betiltva), és beveszik a Jang-ce mindkét oldalát, ahogy ők mondják.

Ezt olvashatjuk a szakadozott barna papírra írt helytörténeti feljegyzésekben: – A Tang-dinasztia Yao császáranak idejében kapott nevet a Wu-hegy Wu Xianről, akit a mágikus tudományokban való jártassága tett a császár udvari orvosává. Életében arisztokrata, holtában nemes szellem, a hegy volt a birtoka, ezért nevezik így (lásd Guo Pu: Fu a Wu Xian-hegyről).

– Yu-dinasztia. A Shundianban olvasható: „A Wu-hegy Jingliang része.” – Xia-dinasztia. A Yugongban a kilenc tartomány felosztásáról: „A Wu-hegy Jingliang három tartományán belül helyezkedik el.” – Shang-dinasztia. A Shang énekek Jiyoujiuwei című darabjának kommentárja: „A Wu-hegy oda tartozik, ahova a Xia-dinasztia alatt.” – Zhou-kor. Wu-hegy a Yong királyság része, a Tavasz és Ősz korszakban a Kuizi királyságé. Xi herceg uralkodásának harminchatodik évének őszén, a Chu fejedelemség elpusztította Kui földjét, Chu része lett, ide tartozott a Wu-hegy is.

– Hadakozó fejedelemségek kora. Chuban van Wu terület. Hadakozó fejedelemségek feljegyzései: „Su Qin azt mondta Chu királynak, Weinek: Délen van Wu területe.” Kuodizhi: „A terület Kuitól 100 líre, keletre található, később Déli-területnek nevezték.” – Qin-dinasztia. Történeti feljegyzések,

Feljegyzések Clinről fejezet: „Zhaorang király uralkodásának tizenharmadik évében elfoglalták a Chu fejedelemségtől a Wu területet, és a nevét Wu megyére változtatták, közigazgatásilag a Déli-területekhez tartozott.”

– Han-dinasztia. Ahogy a Qin-dinasztia alatt, Wu megyének nevezték és a Déli-területekhez tartozott.

– Későbbi Han-dinasztia. A Jianan-periódusban, a korábbi uralkodó a Yidu területhez csatolta. A huszonötödik évben Sun Quan a Guling-területhez csatolta, később Wu Sunxiu a Jianping-területhez.

– Jin-dinasztia. Kezdetben Wu megye Wu és Shu határán feküdt, közigazgatásilag a Jianping-terület katonai kormányzóságához tartozott, és létrehozták Beijing megyét. Xianhe negyedik évében, a katonai kormányzóságot Jianping-területre változtatták, és létrehozták Nanling megyét.

– A Song-, Qi-, Liang-dinasztiák alatt nem változott a helyzet.

– Kései Zhou-dinasztia. A tianhe-periódus első évében Wu megye Jianping-területhez tartozott, és megalapították a Jiangyin-területet.

– Sui-dinasztia. A kaihuang-periódus elején a területet megszüntették, átnevezték Wu-hegyre, és Badong-területhez tartozott.

– Tang-, Öt-dinasztia. Kuizhou-prefektúrához tartozik.

– Song-dinasztia. Kuizhou-prefektúrához tartozik.

– Yuan-dinasztia. Úgy, ahogy eddig.

– Ming-dinasztia. Kuizhou-prefektúrához tartozik.

– Qing-dinasztia. Kangxi császár uralkodásának kilencedik évében Dachangot Wu-hegy megyéhez csatolták.

– A romok 50 li re, délre találhatók.

– Darakorpa szerzetes kapott neve Wenkong volt, használt neve Yuanyuan, Jianan-prefektúra Jiangxi tartományában született, a Badong-hegy nyugati oldalára építtetett templomot, a hegyek közt meditált, negyvenévesen megvilágosodott, csak darakorpát evett, ezért a neve. Évekkel később, mikor a nirvánába távozott, a templomban nem lakott senki, de a szemközti hegyen élő parasztok három éven át lámpafényt láttak égni esténként a templomban.

– Úgy tartja a legenda, hogy a Vörös Császár lánya, Yaoji vízbe fulladt, mikor a folyón utazott. A hegy keleti oldalán temették el, szentélyt emeltek a tiszteletére, sámánok és sámánasszonyok táncolnak, hogy szelleme leereszkedjen közéjük.

– Anpingzhen 90 líre található, a megye délkeleti részén (itt hiányzik a szövegből) ezek a városok mind romok már. A Ming-dinasztia végén a hadseregek pusztításai miatt elnéptelenedtek a települések. Az emberek elköltöztek, a helynevek folyamatosan változnak...

Léteznek még ezek a falvak és városok?

Tudod, hogy csak magamhoz beszélek, hogy enyhítsem a magányomat. Tudod, hogy gyógyíthatatlan a magányom, senki sem menthet meg, én lehetek csak a saját beszédpartnerem.

Ebben a hosszú egyedülletben te vagy az egyetlen, akihez én viszonyulni tudok, valaki, aki meghallgat engem, bár te az én árnyékom vagy, semmi más.

Amikor magamat és téged hallgatlak, megteremttem veled a női őt, mert olyan vagy, mint én, nem viseled el a magányt, keresned kell egy beszédpartnert.

Beszélsz velem, ahogy én veled.

Belőled született, de engem igazol.

Te, a beszédpartnerem, átalakítod a tapasztalataimat és a fantáziáimat a velem való kapcsolatban, és már nem lehet elkülöníteni fantáziát és tapasztalatot.

Én sem tudom már eldönteni, hogy emlékeimből és benyomásaimból mennyit tapasztaltam meg valójában, és mennyi belőlük csak álom, hogyan tudnád hát te elkülöníteni ezeket a tapasztalatokat és fantáziákat? Egyáltalán szükséges-e ez az elkülönítés? Jelentősége bizonyára nincsen.

Ő a tapasztalatok és fantáziák teremtménye, folyamatosan változik, különböző alakokban jelenik meg, hogy elcsábítson, mert te is, az én teremtményem, el akarod csábítani őt, egyikőtök sem kívánja a magányt.

Utazom, életem, jó vagy rossz, az útvonal, képzeletembe merülve, tükröződéssel, veled utazom a lelkemben. A régi, nyugtalanító kérdést arról, hogy mi is a fontos, annak a megbeszélésére vagy éppen megvitatására változtathatjuk, hogy mi is a valódi, de hagyjuk a többiekkel beszélni, vitatkozni, semmi közöm ehhez nekem, aki az utazásba merültem, vagy neked, aki szellemi utakon jársz.

Te a saját szellemi utadat járod, bejárhatod a saját lelkedet, és ahogy egyre távolabbra jutsz, egyre közelítesz, és végül elválaszthatatlanul ugyanoda jutunk, hátra kellene lépniünk, hogy helyet adjunk, és ez a hely a férfi ő. Ő a te hátad mikor megfordulsz és itt hagysz.

Sem én, sem a képzeletem nem láthatja az ő arcát, azt tudjuk róla csak, hogy valakinek a háta.

Te, a teremtményem, teremtetted a női őt, akinek az arca ugyancsak elképzelt, de miért kellene feltétlenül pontosan leírni? Emlékek asszociációinak képe csupán, meghatározhatatlan, formátlan, ráadásul megállás nélkül változó kép.

Én és te számodra a nők a női ő képeinek összességei, semmi más.

A férfiak a férfi ő képeinek összességei. Te az ezer világ csodálatos dolgokkal rajtad és rajtam kívül. Más szóval: mind a hátam kivetülései, melyektől nem tudok megszabadulni, és miért is próbálnék, ha egyszer nem tudok?

Nem tudom, észrevetted-e, hogy mikor rólam, rólad, a női és férfi őről és ökről beszélek, nem beszélek rólunk. Azt hiszem, minden más sokkal valóságosabb, mint a tökéletesen üres mi.

Még ha te, a női és férfi ő is az én képzeletem vagytok, sokkal több tartalommal bírtok, mint mi. Mikor rólunk beszélnek, rögtön elbizonytalanodom, végül is hány én van? Vagy hány te van, te a képzeletem, és hány ő van, ő az én és te hátad, és hány női ő, ő aki az illúzióinkból született, és hány férfi ő, vagy női és férfi ő a képzeleitek összessége? Semmi sem üresebb nálunk.

De mikor sok emberrel kerülök szembe, mondhatom, hogy ti. Akár kedveskedni, akár kritizálni akarok, akár mérges vagyok, akár örülök, akár megvetek, valódi helyet foglalok el, és valódibb vagyok, mint bármikor máskor. De mi ez a mi, ha nem csak gyógyíthatatlan mester kétség? Ezért is

kerülöm el mindig a mit, ezt a felduzzadt, üres mesterkéeltséget, és mikor, ritkán használom csak üres gyávaságból teszem.

Ezt a sorrendet építettem fel magamnak, ezt a logikát vagy karmát. Emberek visznek csak sorrendet, logikát vagy karmát ebbe a hatalmas és rend nélküli világba azért, hogy magukat elismerjék, miért is ne hoznám létre a magam sorrendjét, logikáját, karmáját? Elrejtőzhetem sorrendembe, logikámba, karmámba, nyugalmat találhatok benne.

És minden szerencsétlenségem is benned van, te átkozott démon, akit én hívtam magamra, valójában nem te vagy szerencsétlen, a szerencsétlenséget én kerestem magamnak, az önimádatomból ered, ez az átkozott én csak magát szereti.

Nem tudom, létezik-e isten vagy ördög, te hívtad létre őket, te a szerencsém és szerencsétlenségem megtestesülése, mikor megszűnsz létezni, isten és ördög veled együtt tűnik el.

Csak ha megszabadulok tőled, szabadulhatok meg magamtól, de már létrehívtalak, ezért nem szabadulhatok meg tőled. Arra gondoltam, hogy helyet cserélhetnénk. Annak vajon mi lenne az eredménye? Más szavakkal, én lennék a te árnyékom, és te lennél a valóságos – érdekes játék lenne. Ha az én helyzetemből hallgatsz engem, én leszek a te vágyaid konkrét megtestesülése, ez is jó móka, egy filozófiai iskola, és a szöveget megint újraírhatom.

A filozófia végül is csak intellektuális játék – határait nem éri el a matematika, az empirikus tudományok –, mindenféle belső struktúrákat alkot, amint a struktúra felépül, a játéknak is vége.

A regény nem azonos a filozófiával, mert az az érzékek eredménye. Ha egy felesleges jelet átjár a vágy leve, és a megadott időben élő sejté válik, sokkal érdekesebb megfigyelni önmagáért való intellektuális játékként, olyan, mint az élet, célja nincs.

Bérelt biciklin ülök, nyárközépi délben, negyven foknál melegebb van, Jiangling ősi városában megolvad a frissen kijavított beton. Még a szél is forró, ami keresztülfúj a városkapun, mely a hajdani Három királyság korabeli Jiangzhou ősi városában áll. Egy öregasszony szunyókál bambuszszékén a teáspult mögött. Nem zavarja, hogy mosástól elvékonyodott vászonkabátja kigombolódott és látható melléneq ráncos, öreg bőre; iszom egy üveg üdítőt, érzem a tenyeremben párolgó meleget, az öregasszony nem nézi meg, hogy elég pénzt adtam-e neki. A városkapu egyik kiszögellésében kutya fekszik, nyáladzó, lógó nyelvvel pihen.

A városon kívül még akad egy-két rizsfölddarab, amiről még nem aratták le a sárga, éretten nehéz gabonát, de ahol learatták, ott már buja zölden csírázik a kései vetés. Nincsen ember az úton vagy a földeken, ilyenkor mindenki otthon pihen, kocsit sem látni szinte.

Az országút közepén tekerek, az út felszíne átlátszó, lángokhoz hasonló hőhullámokat forr. Végigfolyik az izzadság a hátamon, leveszem kerek nyakú pólómat, a fejemre tekerem, hogy legalább az megóv jón a napfénytől. Gyorsabban tekerek, lifeg a pólóm és kis hűsítő szél jár át.

A száraz földeken gyapotcserjék nagy vörös és sárga virágjai, meg fehér szezámfüvirágok fürtökben. Különös a magány a tűző nap alatt, furcsa módon nem hallani kabócák és békák hangját.

Rövidnadrágom átnedvesedik, ahogy tekerek, a lábamhoz tapad, le kellene vennem, könnyebb lenne nélküle. Eszembe jutnak a meztelen parasztok, akiket dolgozni láttam a vízkerekeknél gyerekként, feketére égett vállukon a gép rúdjai. Mikor nők jöttek arra, pajzán dalocskákat énekeltek, de mindenfajta rossz szándék nélkül, a nők pedig szájuk elé tett kézzel nevetgéltek. Azért énekeltek a férfiak, hogy enyhítsék a fáradtságukat; nem így születnek a népdalok? Ez a környék a „füvek közti gongok, dobok” dalok otthona, de ma már nem használnak vízkerekeket, elektromos az öntözőberendezés, már nem pillanthatjuk meg a régi látványokat.

Tudom, hogy a Chu Fejedelemség fővárosának helyén nincsen semmi látnivaló, kidobott idő felkeresni, de csak húsz kilométer oda-vissza, és sajnálnám kihagyni mielőtt elmegyek Jianglingből. Délutáni szenderegéséből ébresztem fel a régészeti állomáson dolgozó fiatal párt. Egy éve végeztek az egyetemen, idekerültek felügyelni a föld alatt alvó romos várost, amit nem tudni, mikor fognak kiásni. Talán mert fiatal házások, és nem volt még részük ilyen magányban, nagyon lelkesen fogadnak. A fiatalasszony két bögre keserű gyógynövényteát főz nekem, mely csökkenti a hőség okozta fáradtságot, a férj pedig elvisz egy dombra, rizsföldet mutat, melyen megkezdődött az aratás, és gyapottal, szezámmal beültetett magas domboldalt.

– Senki sem lakott Jinan városában, miután Qin elpusztította Chut – mondja a fiatalember –, semmit sem találtak itt a Hadakozó Fejedelemség utáni időkből, bár sírok előkerültek abból a korszakból. A várost a Hadakozó Fejedelemségek korának közepe táján építették. A történeti források szerint a fővárost még Huai király uralkodása előtt Yingbe költöztették, ízezt Huai király uralkodásától számolva több mint 400 éven át volt Chu fővárosa. Természetesen vannak tudósok, akik azt állítják, hogy Ying nem itt volt. A mi szempontunk régészeti, az itteni parasztok folyamatosan Hadakozó Fejedelemség korabeli cserépdarabokat és bronztárgyakat találnak. Nagyon érdekes lenne feltárni a területet.

Az egyik irányba mutat: – Mikor a Qin-hadvezérek üres kézzel távoztak Yingből, elterelték a folyót, hogy elárassza a várost. A várost eredetileg gátak védték három oldalról, a Zhu-folyó keletnek folyt a déli kaputól az északi kapuig, délen, itt a lábunk alatti domb helyén tó volt, mely összeköttetésben állt a Jangcéval. A Jang-ce akkortájt Jingzhou város mellett folyt, de mára két kilométerrel délebbre került. Előttünk, a Ji-hegyen, a Chu-fejedelemség nemeseinek sírjai találhatóq. Nyugaton a Baling-hegyen vannak a Chu-királyok sírjai, de mindet kirabolták.

A távolban sírdombok, az írott forrásokban hegyekként említik, lehet, hogy egykor azok voltak.

– Itt állt a városkapu tornya – mutat az egyik rizsföldre. – Mikor kiárad a folyó, legalább tíz milliméter üledéket hagy maga után.

Úgy is van, ránézésre is, régészeti kifejezéssel szólva az alap magasabb, mint a rizsföldek közel s távol, ha nem számítjuk a rizsföldek közti ösvényeket.

– Délkeleten álltak a paloták, északon a piac, délnyugaton olvasztókemencék maradványait fedették fel. Délen magas a talajvíz, de nem őrződtek meg ott olyan jól a maradványok, mint északon.

Bólintok, nagyjából megvan a város körvonala. Ha nem lenne ilyen tűző a déli nap, előbújhatnának a szellemek, és nyüzsögne megint a város piaca.

Kijöttünk a városból, mondja, ahogy lejövünk a dombról. A régi idők hatalmas tavából kis tavacska maradt, lótusz növi be, rózsaszín virágok a víz színén. Mikor Qu Yuant, a Három Negyed mesterét elüldözték a palotából, ő is keresztülmehezt ezen a dombon, és ha elhaladt a tó mellett, bizonyára tépett egy lótuszvirágot, hogy az övére tüzze. Mielőtt a tó így összetöpörödött, a partján mindenfajta illatos füvek nőttek, Qu Yuan tépett azokból is, és kalapot készített magának, itt, ezen a vizekben gazdag, termékeny földön énekelte dalait, melyek ránkmaradtak. Lehet, hogy nem is lett volna nagy költő, ha nem úzik el a palotából.

Ugyanígy, ha Li Taj-pót nem üldözi el a palotából a Tang-dinasztia Xuanzong császára, ő sem lett volna halhatatlan költő, és nem született volna meg a legenda róla, ahogy részegen csónakra száll és megpróbálja kimerni a vízen tükröződő holdat. Azt mondják, a sziklabérc, ahol vízbe fült, a Jang-ce alsó folyásvidékén található, azóta a folyó már messzire visszahúzódott, üledékes homok maradt a helyén. Jiangzhou ősi városa a folyómedernél is alacsonyabban fekszik, és ha nem lenne a több mint tízméteres gát, már a Sárkánykirály víz alatti palotájává vált volna.

Hunanba megyek tovább, érintem a Miluo-folyót, amibe Qu Yuan belevetette magát, de nem keresem a nyomát a Dongting-tó partján, mert az ökológusok, akikkel találkoztam, mind azt mondták, hogy a nyolcszáz li hosszú térképen jelölt vízterületnek csak a harmada van már meg, a lehülésről szóló előjelzések, az üledéklerakódás és a földkiszajátítás mértékével számolva húsz év múlva eltűnik az ország legnagyobb édesvízi tava, akárhogy is jelöljék a térképek.

Nem tudom, fulladnak-e még vízbe kiskutyák a parasztházak előtti vízfolyásba Linglingben, ahova gyerekkoromban vitt az anyám a japán repülőgépek elől. Még mindig látom magam előtt a nedves szőrű kutya tetemét a homokparton. Anyám is megfulladt. Önkéntesen és bátran jelentkezett, hogy falusi munkával változtassa meg a gondolkodását, végzett az éjszakai műszakkal és a folyóra ment mosakodni. Alkonyaikor találták meg a holttestét, nem volt még negyvenéves. Végiglapoztam egy emlékkönyvét, amit tizenhét évesen írt, az ő verseit és más fiatalokét, akik részt vettek a haza megmentéséért szerveződött mozgalomban. A versek persze nem voltak olyan zseniálisak, mint Qu Yuan versei.

Anyám öccse is vízbe fült. Nem tudom, hogy kalandvágyból vagy hazaszeretetből, de jelentkezett a légierő akadémiájának felvételi vizsgájára, és aznap, mikor megkapta az értesítést, hogy felvették, örömeiben a Gan-folyóra ment úszni a barátaival. A folyó közepén erős örvénybe került, és azok a barátai, akik éppen azon voltak, hogy elosszák az aprópénzt, ami a nadrágjában maradt, mikor látták, hogy baj van, elmenekültek. Ő maga hozta magára a halált, de csak tizenöt éves volt, mikor meghalt, az anyai nagyanyám úgy sírt, hogy majdnem belehalt ő is.

Nagyobbik fiában, a nagybátyámban, nem lángolt annyira a hazaszeretet, és bár régi írástudó család sarja volt, nem járt kurvákhoz és kutyaviadalokra, hanem modeng volt. Modeng az, amit ma modernnek nevezünk. Öltönyt és nyakkendőket viselt, az akkori modern öltözetet, és kedvtelése, a fényképezés akkoriban igazán modernnek számított, már csak a fényképezőgép ára miatt is. Mindig fényképezett, és maga hívta elő a képeit, de nem akart újságíró lenni, inkább tücsköket fényképezett.

Tücsökviadalról készült fényképe még mindig megvan. Fiatalon halt meg megfázásban. Már éppen jobban lett volna, mesélte anyám, mikor nem bírta tovább a koplalást, és megevett egy tál pirított tojásos rizst, megint rosszabbul lett és meghalt. Kár odavolt mindenért, ami modern, a modern orvostudományt nem értette.

Anyai nagyanyám az anyám után halt meg, sokáig élt gyermekei korai halálához képest, túlélte az összes gyermekét és egy öregek otthonában halt meg. Nem vagyok miao, akik a Chu Fejedelemség lakóinak leszármazottjai, de a hőség ellenére felkerestem a Chu-királyok ősi városának helyét. Miért ne keresném hát fel a sírt, ahol nagyanyám nyugszik, aki kézen fogott, hogy pörgettyút vegyünk az Égre Néző Palota-templomnál. A nénikém mesélt nekem a haláláról. Ez a nénikém sem élte meg az öregkort, és már ő is halott.

Miért halt meg már minden rokonom? Én öregedtem meg, vagy a világ?

Most belegondolva, anyai nagyanyám egy másik világból származó emberre hasonlított. Hitt az ördögökben és szellemekben, félt a pokoltól, és ezért jótetteket gyűjtött, melyekért a következő életében megjutalmazták. Fiatalon lett özvegy, és mert a nagyapám hagyott rá valamennyit, mindig úgy vették körül az ördögűzők és a varázslók, mint a legyek. Abban egyetértettek, hogy fel kell adnia a vagyonát, és ezzel érdemeket nyer; menjen éjszaka a kúthoz és dobjon bele ezüstpénzeket, mondták neki. Valójában hálót raktak a kút aljába, és így a pénz az ő zsebükbe került, és mikor berúgtak belőle ezen, viccelődtek. Végül nagyanyám a házakat is eladta, és csak az évekkal azelőtt bérbe adott földekből származó jövedelme maradt meg, ebből élt meg a lányával. A földosztás idején anyámnak eszébe jutottak ezek a szerződések, felforgatták értük a ládákat. Az egyik láda alján találták meg őket sárga papírba csomagolva, amit ablaküveg helyett szoktak felragasztani. Gyorsan a kályhába tömték és elégették az összeset.

Ideges természete volt anyai nagyanyámnak, akkor is veszekedésnek hangzott a hangja, mikor csak rendesen beszélt az emberekkel. Nem volt jóban anyámmal sem; mikor vissza akart térni a családjához, azt mondta, hogy megvárja, amíg az unokája felnő, rám, aki hatalmas hivatalnok lesz, és gépkocsival fog érte jönni, hogy öregkorában gondoskodik róla. Hogy is tudta volna, hogy az unokája nem hivatalnoknak való, még addig sem jut el, hogy egy fővárosi irodában üldögéljen, sőt, vidékre kerül, hogy megreformálják – akkoriban halt meg a magányos öregek otthonában. Azokban a zavaros időkben azt sem tudtam, hogy életben van-e, az öcsém nem létező forradalmi kapcsolatokat talált ki magának, ezért ingyen utazhatott vonattal, és meg akarta keresni. Jó néhány öregek otthonát végigjárt, de sehol sem találta. Megkérdezték tőle, hogy a tiszteletre méltó öregek otthonában vagy a magányos öregek otthonában van-e? Mi a különbség a kettő között, kérdezte az öcsém. A tiszteletre méltó öregek otthonába azok kerülnek, válaszoltak neki szigorúan, akiknek nincsen folt a múltjukban, akik viszont problémásak vagy nem tudni kicsodák, a magányos öregek otthonába kerülnek. Az öcsém ezért a magányos öregek otthonát is felhívta telefonon. A telefonban durva hangon megkérdezték, hogy kicsodája ő neki? Miért keresi? Öcsém akkor végezte el az iskolát, nem volt fizetése, hogy enni tudjon, attól félt, a városi lakhatási engedélyétől is megfosztják, ezért lecsapta a telefont. Eltelt néhány év, a hadsereg átvette az irányítást a vörösgárdisták központjainak számító iskolákban – akik nem békültek meg, azokat megbékítették. A nagynéném pár év vidéki munkaterápia után visszatért a városba, és azt írta, hogy hallotta, nagyanyánk két éve meghalt.

Kérdzősködtem, és végül eljutottam az öregek otthonához, amely tíz kilométerre található a város központjától, és amelyet Barackvirágfalunak neveznek. Több mint egy órája tekerek a fejemre tűző napon, mikor egy faanyaggyár mellett, ahol nem áll egy darab barackfa sem, megpillantok egy feliratot: Öregek Otthona. Néhány emeletes épület, de öregeket nem látok. Félnek talán a melegtől, és a szobájukban hűsölnek?

Talállok egy nyitott ajtajú irodát, atlétatrikós káder ül nádszékébe süppedve, a hírekre koncentrálnak. Megkérdezem, hogy ez még a magányos öregek otthona-e? Lerakja az újságot: – Megváltozott

megint, nincsenek ma már magányos öregek otthonai, csak öregek otthonai.

Azt nem kérdezem meg, vajon tiszteletre méltó öregek otthonát találni-e még, kérem, nézze meg a nyilvántartásban, hogy élt-e itt egy ilyen és ilyen öreg, aki már meghalt. Barátságos ember, nem kéri az igazolványomat, kiveszi a fiókból a halálozásokról készült feljegyzéseket, átlapozza, megáll az egyiknél, megkérdezi a nevet még egyszer.

– Nő? – kérdezi.

– Igen – erősítem meg.

Odatolja a dossziét, hogy saját magam győződjem meg róla. Kétségtelenül az anyai nagyanyám az, az életkora is stimmel.

– Több mint tíz éve meghalt már – sóhajt.

– Hát igen – mondom. – Végig itt dolgozott? – kérdezem.

Bólint. Megkérdezem, hogy emlékszik-e, hogyan nézett ki a holttest.

– Hadd gondolkozzam! – hátrahajtja a fejét a szék támlájára. – Alacsony, vékony öregasszony?

Bólintok én is, de eszembe jut a családi fénykép, amin még meglehetősen kövér volt. Természetesen több évtizede készült, ott vagyok mellette, a pörgettyűvel játszom, több fénykép nem készült a nagyanyámról. Tíz év alatt tökéletesen megváltozhat az ember, csak a csontfelépítése marad ugyanaz. Anyám alacsony volt, így nagyanyám sem lehetett túl magas.

– Mindig ordibálva beszélt?

Kevés öregasszony nem ordít az ő korában, az a fontos, hogy a név stimmel.

– Nem beszélt a két unokájáról? – kérdezem.

– Maga az unokája?

– Igen.

Bólint. – Azt hiszem, említette, hogy van unokája.

– Beszélt-e arról, hogy egyszer majd érte jön?

– Mondta, igen.

– Vidéken voltam akkor.

– Kulturális forradalom – magyarázkodik helyettem. – Természetes halállal halt meg – teszi még hozzá.

Nem kérdezem meg, hogyan haltak itt meg azok, akikkel nem természetes halál végzett, csak azt kérdezem meg, hova temették.

– Elhamvasztották. Az a szabály, hogy mindenkit elhamvasztunk. Minket is elhamvasztanak, ha meghalunk, nemcsak az öregeket.

– Sokan élnek a városokban, nincsen hely a holtaknak – fejezem be helyette a gondolatot. – Hol vannak a hamvai? – kérdezem.

– Kezeltük a kérdést. Itt nálunk csak olyan öregek vannak, akiknek nincsenek hozzátartozóik, a hamvakat ugyanúgy kezeljük.

– Közös sírba?

– Hm... – gondolkodik, hogyan válaszoljon.

Engem kell hibáztatni, az unokát, akiből hiányzik a szülői szeretet erénye, neki csak köszönettel tartozom. Jövök az otthonból, biciklire ülök. A távoli jövő sem lesz régészeti jelentősége annak a tömegsírnak, de legalább meglátogattam halott anyai nagyimat, aki egyszer pörgettyűt vett nekem.

Mindig a gyerekkorod után kutatsz, beteges hévvel. A gyerekkorod minden helyszínét fel akarod keresni, az emlékeidben élő házakat, udvarokat és utcákat.

Emlékszel, egyszer magányos épület emeletén laktatok, a ház előtt cserép- és téglakupac, bomba vagy tűz pusztította el az épületet, ami ott állt, és nem építették újra. A téglák és falmaradványok között kutyafarokfű sarjadt, és gyakran lehetett tücsköt találni, ha felfordítottátok a törött cserepeket. Egy különösen okos fajta tücsök, a feketeszatén krémtücsök, tiszta, szép hangot adott, mikor mozgatta olajfekete, fényes szárnyait. Egy másik, a sárga sáska nagytestű volt, és jól harcolt, szélesre nyitotta a száját. Csodálatos időket töltöttél el a cserép- és téglakupac tetején.

Egy többudvaros házra is emlékszel, nehéz, fekete ajtajánál lábujjhegyre kellett állnod, hogy elérd a fémreteszt. Mikor kinyílt az ajtó, ki kellett kerülnöd a rossz szellemek ellen védő falat, a faragott fal két oldalán ragyogtak a kő egyszarvúak fejei, mert a gyerekek mindig megtapogatták őket, amikor elhaladtak mellettük. A fal mögött nedves udvar, amit benőtt a moha, és ahol könnyű volt elcsúszni. Két vörös szemű, fehér szőrű nyulat neveltél akkor. Az egyiket sárga menyét kapta el a ketrecében. A másik eltűnt, és csak napokkal később, mikor a hátsó udvarba mentél játszani, fedezted fel, hogy belefulladt a vizelettartó hordóba, nagyon piszkos lett a szőre. Sokáig nézted, és amennyire emlékszel, többet nem mentél a hátsó udvarba.

Emlékszel, hogy laktatok egy nagy, kerek kapujú, belső udvaros épületben is, az udvaron sárga krizantém és bíortaréjos bársonyvirág, talán éppen a virágok miatt sütött mindig a nap az udvaron. A kert hátsó oldalán kis ajtó, és mögötte, kőlépcsők után a tó. Az őszközépfesztivál estéjén a felnőttek kinyitották az ajtót, asztalt állítottak fel, rajta holdsütemény, dinnyemag. Teát ittak a tó előtt és a holdban gyönyörködtek. A mélységes égen, a tó fölött függött a telihold, a tavon pedig hullámozó, elhúzódozó tükörképe. Egy este egyedül mentél arra, kinyitottad a reteszt, és megrémisztett a magányos fekete tó, a mély szépség, amit nem tudott elviselni egy gyerek, elszaladtál, és ha később elmentél este a hátsó ajtó mellett, elővigyázatos voltál, és nem merted kinyitni.

Emlékszel, hogy laktál házban, melynek virágoskertje volt, de csak a mintás téglára emlékszel a nagy, földszinti szobában, ahol aludtál, és csak golyózni lehetett, mert az anyád nem engedte, hogy a kertben játssz. Megbetegedtél, és legtöbbit az ágyban feküdtél, és csak a szobában játszhattál a doboznyi golyóddal. Mikor anyád nem volt otthon, felálltál az ágyra, fogtad az ablakpárkányt, és nézted a kikötő színes zászlóit, mindig erős szél fűjt a folyón.

Megint meglátogatod ezeket a helyeket, de nem találsz semmit. Nem talárod a cserép- és téglakupacot, nincs sehol az emeletes épület, a nagy, vasretesz, fekete ajtó, a kapu előtti, csendes kis sikátort sem talárod, hát még a faragott falat a kapu mögött. Valószínűleg betonút lett a helyén – dudáló telepakolt teherautók, por és jégkrémes papír, repedt ablakú távolsági buszok, a tetejükre kötözött bőröndök, kisebb-nagyobb csomagok, dolgok, melyeket valahova máshova szállítanak eladni, ruhák, ételek – és a betonutat ellepi a buszajtóból kiköpködött dinnyemag, megrágott cukornáddarab. Nincsen moha, nincsen kerek ajtó, sárga krizantém és bíortaréjos bársonyvirág, nincsen elnyúló holdfény a tavon, de nincs rémisztő mélység és magány sem, csak egyszerű, azonos terv szerint épült épületek vannak, vörös téglából, gazdaságos kazánok a szűk folyosón, mint örök a lakások előtt. Nem hallani a szélben csapkodó zászlókat a Jang-ce partján, raktár, raktár, gabonasiló, raktár, gabonasiló, cement papírzsákokban, műtrágya vastag műanyag zsákokban, üvöltés vagy énekhang a hangosbeszélőkből.

Lassan utazol, városról városra, megyeszékhelyről területi központba és tartomány székhelyre, és megint egy másik tartomány székhelyről egy területi központba, majd megyeszékhelyre, aztán egy

területi központon keresztül visszatérsz az egyik tartományszékhelyre. Időnként, váratlanul egy sikátorban, melyről megfélelkeztek a várostervezők, vagy nem akartak vele foglalkozni, vagy amivel nem tudtak volna mit kezdeni, még ha foglalkoztak is vele, megpillantasz egy régi házat, ajtaja nyitva, megállsz, benézel az udvarba, ahol bambuszrudakon száradnak a ruhák, úgy tűnik, csak be kell lépned, és visszatérsz a gyerekkorodba, életre kelnek halovány emlékeid.

Bemész, és észreveszed, hogy bármerre menj is, a gyerekkorod nyomaira lelsz: tó színén lebegő békalencse, kisvárosi kocsmá, utca fölé kiugró emeleti ablakok, ívelt kőhíd, folyóra vezető kőlépcső a ház mögött, kiszáradt, beomlott kút mind a gyerekkori emlékeidhez kapcsolódnak, elfojthatatlan bánatot hívnak elő, akkor is, ha nem fordultál meg ezeken a helyeken gyerekkorodban. A tengerparti kisváros öreg, palatetős házai és a kapuba kitett kerek asztalok, ahol hideg teát isznak, mind felkorbácsolják a honvágyadat. A Tang-kori Lu Guimeng sírja, melyben talán csak a ruhái és a kalapja található, ott a régi iskola hátsó udvarán, kúszónövényekkel és vadkenderrel borítva, rizsföld és öreg fák szomszédságában, ahogy keresztbe süt rá a délutáni napsugár, a bánatoddal van átítatva. Az üres, lelakolt miao épület, amelyet még álmodban sem láttál, a hegy féloldalában falábakon álló miao faházak mind mondanak neked valamit. Elgondolkodtat, talán volt egy másik életed, onnan maradtak emlékeid, vagy ha nem, akkor lehet, hogy elkövetkező életed menedékei ezek. Olyanok az emlékek, mint az ital, finom ízt és megrészegetést hoz az erjedés?

Mi is az a gyerekkori emlék? Hogyan lehet igazolni? Ha csak benned él, miért akarsz igazolni egyáltalán?

Rájössz, hogy gyermekkorodnak, amit keresel, nincsen feltétlenül rögzített földrajzi helye. Nem ilyen az otthon valójában? Nem véletlen, hogy a házak cseréptetői felett gomolygó kék füst, a tűzhelyekben pattogó tűz hangja, a vékony, hosszú lábú, rizssárga, átlátszó bogarak, a hegyi parasztok otthonában égő tűz és a falra akasztott, sárral lezárt méhkasok mind a honvágyadat keltik fel, és álombéli otthonaiddá válnak.

Városban születél és ott nőttél fel, és az életed nagyobbik részét nagyvárosokban élted le, de nem érzed otthonodnak az elterpeszkedő nagyvárost. Éppen azért, mert olyan hatalmas, a legjobb esetben is csak egy helyet találsz benne, egy sarkot, egy szobát, egy pillanatot, egy tiszta emléket, ami a tiéd, csak ebben az emlékből őrizheted meg magad bántatlanul. Végül is, ebben a végtelen emberi óceánban egy kanálnyi zöld tengervíz vagy, jelentéktelen és törékeny.

Tudnod kell, kevés a keresnivalód ebben a világban, nincs okod, hogy kapzsi légy, a legvégén csak emlékekhez juthatsz hozzá, elmosódott, körvonalazhatatlan, álomszerű, szóval ki nem fejezhető emlékekhez, és mikor elbeszelnéd őket, rendezett mondataid maradnak csupán, a nyelv szerkezetének szűrőjén átjutott folyadék.

Megérkezem a kivilágított, nyüzsgő városba, az utcák tele járókelőkkel, a kocsik áradata nem szűnik, piros lámpák gyulladnak és alszanak el, biciklik öntik el a várost, pólók, neonfények, gyönyörű nők a plakátokon.

A pályaudvarnál terveztem megfelelő szállodát keresni, forró fürdőt venni, enni valami rendeset, megjutalmazni magam, és aludni egy jót, megszabadulni több mint tíznapos fáradtságomtól. Egyik utca a másik után, de minden szoba foglalt, mintha mindenki nagy pénzt keresne üzleteléssel. Eldöntöttem, hogy kicsit többet is kifizetek ma, de nem alszom többágyas, izzadságszaggal teli szobában vagy pótágyon a folyosón, ahol hajnalban fel kell kelni; nem tehetek mást, várok az egyik szálloda recepciójánál, hogy a vonatra várakozó vendégek elhagyják a szobájukat. Nyugtalanító az egész, de hirtelen eszembe jut, hogy van nekem egy telefonszámom ebből a városból, pekingi öreg barátom jóbarátja, akit felkereshetek, ha erre járok.

Felhívom, barátságosan hang válaszol, várjak, mondja, bűgást hallok, de nem rakja le. Nem szeretek telefonálni, először is, mert nincsen saját telefonom, másodszor meg, akik pozíciójukból adódóan megengedhetik maguknak, hogy saját telefonjuk legyen, gyakran használják a taktikát, hogy felveszik, várjon, mondják, és mikor a másik már nem bírja tovább türelmetlenségében, azt mondják, nincs otthon, akit keres, vagy egyszerűen lerakják. Nem sok barátomnak van saját telefonja, hivatalnok lehet az öreg barátom barátja. Nincsenek előítéleteim a hivatalnokokkal szemben, és odáig sem jutottam még el, hogy feladjam a világot és kilépjek a társadalomból, de nem találok embernek a telefont, és ezért csak akkor használom, ha feltétlenül szükséges. A telefon meg bűg, lerakhatom, de akkor is itt kell várnom a recepciónál, ezért hallgatom, ezzel múlatom az időt.

Végül egy nem túl lelkes hang szól bele a telefonba, a nevemet kérdezi, meglepődik, hol vagyok most, kérdezi. Rögtön értem jön! Végül is öreg barátom barátja engem nem ismer, de a barátságot elismeri. Szállodában megszállás törölve, megkérdezem, melyik buszra üljek fel, fogom a zsákom és távozom.

Idegesen kopogtatok az ajtaján. A házigazda ajtót nyit, elveszi a csomagjaimat, nem fogunk kezét tettett illedelmességgel, vállamra tett kézzel tessékel be.

Kényelmes lakás, az előszobából két elegánsan berendezett lakószoba nyílik, nádszékek, üveglapos teázóasztalkák, az egyik szekrényben régiségek és nyugati műtárgyak, a falakon festett porcelántányérok lógnak, a barna lakozott padló olyan világítóan tiszta, hogy nem tudom, hova rakjam a lábamat. Először tudatosul bennem, hogy milyen koszos a cipőm, a tükörben meglátom összeborzolt hajamat, piszkos arcomat, több hónapja nem jártam már fodrásznál, én sem ismerek magamra.

– A hegyek közül jövök, mint egy vadember – szégyellem az ábrázatomat.

– Ha nem így lenne, akkor sem jött volna el hozzánk, ha hívjuk – mondja a házigazda.

Kezet fogok a feleségével, aki teavizet forral. A lánya még tízéves sincs, az ajtóból köszön, bácsinak szólít, arca elé tett kézzel mosolyog.

Megkapta pekingi barátjának levelét, mondja a házigazda, tudta, hogy bolyongok mindenfelé, várta már, hogy találkozhatson velem. A politika és az irodalmi világ híreiről tájékoztat: ez és ez előtérbe került, ez és ez eltűnt a szem elől, kicsoda milyen beszédet tett közzé, kicsoda milyen szabályokat hangsúlyoz. Megjelent egy cikk, mely az én nevemet is megemlíti, és bár a műveim hibásak, érvel, de agyonverni azért nem szükséges. Nem érdekelnek már ezek az ügyek, mondom, jól akarok élni, például most egy forró fürdőre vágyom. A házigazda felesége elneveti magát, vizet forral mindjárt, mondja.

Megfürdök, a házigazda a kislány szobájába vezet, mely az ő dolgozószobája is, aludjak egy keveset, ha fáradt vagyok, majd később hívnak enni. A konyhából olaj sercegő hangját hallani, a háziasszony süt valamit éppen.

A lány tiszta, kis vaságyán fekszem, hímzett macska a párnámon, és örülök, hogy végül telefonáltam, nem rossz dolog az a telefon. Hivatalnok-e, kérdezem, hogy a telefontulajdonosok osztályába lépett? A földszinten van egy nyilvános telefon, az ott dolgozó ember szól azoknak, akiknek hívása érkezett. Néhány fiatal ismerőse feltétlenül találkozni akar velem, mondja, sokáig alszanak a nyári éjszakákon az emberek, néhányan itt laknak a szomszédban, a többinek telefonál, hogy jöjjenek, ha találkozni akarok velük. Örömmel beleegyezem, hallom, hogy kinyitja az ajtót, a lépteket a lépcsőn, a beszélgetést az ajtóban, a műveidről beszélnek, a megpróbáltatásaidról, mintha a szociális egyenlőtlenségek harcosává váltál volna, nem vagy képes harcolni, mondod, az abszurditás nem csak azokra vonatkozik akik hatalmon vannak, a világ, az emberiség egyre furcsább, nem gondoltad volna, hogy még vannak barátaid, akik aggódnak érted, értékesnek érzed magad megint, arról beszélnek, hogy holnap nőket is elhívnak, elmehetnétek táncolni együtt, miért is ne? Ezt is te mondod, vidámak a nők, fiatal előadóművészek, vagy éppen lediplomázott egyetemisták, ráveszik egymást, hogy a fenyvesbe menjetek gombászni, zseniális ötlet, de nem félték a mérgezéstől? Először egyél te, utána a többiek, kértünk talán, hogy hős legyél? A hősnek fel kell áldoznia magát a nőkért! Nincsen kibúvód, a nőkért való áldozat a legtökéletesebb, mondod, nem olyan kegyetlenek ők, mondják, nem olyanok, mint Wu Cetian, Jiang Qing vagy Cixi császárné, nem érdekli őket, hogy azok a démoni asszonyok élnek-e még, azt akarják, hogy maradj velük, gyújts nekik tüzet amin gombát főzhetnek, egy mosdótálat hoznak és tűzifát, lehasalsz a földre, fújod a száraz fenyőágot, belevörösödik a szemed a füstbe, ahogy felcsap a láng, boldog kiáltások, táncolnak a tűz körül, valaki gitáron játszik, olyan boldog vagy, hogy bukfencezel a fűben, tapsolnak és biztatnak, egy fiatalabb fiú fejen áll, és rá akar venni egy lányt, hogy szaltózzon a levegőben, minden táncot ismer, mondja a lány, azt akarják látni, amiben a legjobb, de szoknyában van, mondja, és az miért baj, senki sem a szoknyáját akarja nézni, a szabadgyakorlatát szeretnék látni. A fiúk nem engedik, hogy elinaljon, az ő baja, ha egyszer megnyerte azt a versenyt! A lányok is nevetnek és piszkálják, szaltózik egy párat, végül már nem kap levegőt, a hegyek között varázslatokat tanultál, elpusztíthatod az élőt és vissza tudod hozni az életbe a holtat, csak hencegsz, mondják, ki szeretné kipróbálni? Egy lányra mutatnak, aki a földön fekszik és csukott szemmel halottnak tettei magát, törsz egy fűzfaágot, táncoltatod fölötte, a szemed fehérben forog, varázsszavakat mormolsz, körbejáród, elűzöd a négy oldal démonait, a fiúk a lány körül térdelnek, kezük imába kulcsolva, a lányok irigykednek, kiáltoznak, nyisd ki a szemed gyorsan, mind a szeretőd akar lenni! Kiáltasz egyet, leveszed az inget, csatába indulsz, kinyújtott nyelvvel kiabálsz, táncolsz, mindenki a lány körül táncol, felemelik, áldozzuk az isteneknek! Áldozzuk az isteneknek! Dobjuk a folyóba, hogy a folyó szellemének felesége legyen! Sikolt, kíméljétek meg az életemet! Hagyjatok élni! Táncol majd, mondja, táncol, amit csak akarunk, de ne dobjuk a folyóba, menjen le spárgába, legyen az a büntetése, mondják a fiúk, a két keze a levegőben legyen és ne mozogjon, szadisták! Szadisták! A lányok ellenkeznek, ezért nem kínozzuk többet, mindenki a fűben fetreng, fáj a hasuk, kiáltják nevetve, rendben, rendben, beszélj akkor, de miről? Amit az utazás alatt tapasztaltál, a vadembereket kerested, mondod, tényleg láttál vadembert? Láttál pandát, mondod, mi abban a nagy dolog, az állatkertben is lehet látni, a te pandád bejött a sátorba ételt keresni, bedugta a fejét, hazudsz, hazudsz! Shennongjiába szerettél volna menni, azt mondják, ott tényleg élnek vademberek, fogságba ejtenél egyet, megtanítanád beszélni, ne nézd őket gyereknek, szerettél volna gyerek lenni megint, de nem sikerült, mondod, vissza szerettél volna térni a gyerekkorodba, mindenfelé a gyerekkorod nyomait kerested, a gyerekkor a legjobb, mondják a nők, mindenkinek vannak szép emlékei, nekem nincsenek, mondja egy hang, semmi értelme nem volt a gyerekkoromnak, a jelenben akarok élni, nézni a csillagokat a fejem felett, mesélj az írásaidról, másik női hang, amit írtam, kiadták, amit nem adtak ki, azt meg sem írtam, nem tudsz komolyan beszélni,

túlságosan is komolyan beszélsz, csak szeretnél komolytalan lenni egy darabig, boldogtalan ember, sóhajt egy másik hang! La-la-la-la-la, figyeljetek, énekelek egyet! Te vagy a szép, te vagy a kicsinyes, küzdjete meg, aki nyer az a szép, ne legyél te a bíró, de az emberek mindig meg akarnak ítélni, mondod, ki kért rá, hogy híres legyél? Egy kicsit híres szeretnél volna lenni, ezt beismered, de nem gondoltad, hogy ez ennyi kellemetlenséggel jár, nevetnek, keljünk át a folyón, mondja valaki. Kézen fogva megy be mindenki a barlangba, aki elől megy, furcsán felkiált, beverte a fejét, ezen megint nevet mindenki, sötét van a barlangban, mindannyian hajolunk, hogy ne verjük be a fejünket, és ezért egymás fenekébe ütközünk, csókolózásra tökéletes barlang! Senki sem lát senkit, mindenki ahhoz érhet, akihez akar, ez egyáltalán nem vicces, menjünk inkább úszni, beugrunk a folyóba, ne engedjétek, hogy valami rosszaságot csináljon! Rosszaságot, kicsoda? Tudja, akiről szó van! Nem énekelünk valamit együtt? Énekeljük a pálmafásat, ne már állandóan a pálmafásat, énekeljük a sárkány küldöttét, kinek a küldöttét? Te szereted a hazádat, te idegesítesz mindenkit, ne veszekedjünk már, jó? Apám és bátyáim – fuldoklom! Kicsoda ilyen undorító? Gombát szedni a mélységes tó vizében – mi van? Mi van? Nincs semmi, semmit sem lehet szedni, csak bánatot találok, nem bridzselünk? Ne már, az fārasztó, teknősözzünk, ki húz – királyt húztam! Szerencsés kezed van, mindig azok a szerencsések, akik nem akarnak azok lenni, ez a sors, hé, te hiszel a sorsban? A sors csak szórakozik az emberrel, menjen a sors a pokolba az ördögök közé! Ne beszélj az ördögökről, félek, ha este valaki az ördögökről beszél, a mélységesen mély folyó mellett sétálsz, nem jártál Fengduban, az ördögök városában? Beszélj róla, milyen volt? Az ördögök városának kapuján, párvers a babonák ellen: ha hiszel bennük léteznek, ha nem, nem léteznek, milyen párvers ez? Nem kell tökéletesen megfelelnie a két sor szavainak, hogy párversnek nevezhessük? Lehetnek egyenetlen sorú párversek is? Mindent el akarsz pusztítani, elpusztíthatod-e az igazságot? Ne ijesztgesd az embereket a nagy kalappal, mitől félsz, ateista vagy, nem? Félsz, mondod, mitől félsz? Félsz a magánytól, szép kis férfi, még hogy hős! Hős vagy sem, félsz a szép nőktől, miért kellene félni a szép nőktől? Félsz, hogy elvarázsolnak, mekkora hülye! Hé, polgártársak! Mit akarsz? Megmenteni a hazát? Csak saját magadat mented meg, te gyógyíthatatlan individualista! Egész testedben leizzadsz, úgy megijedsz, vissza akarsz, vissza akarsz, vissza akarsz térni közéjük, de már nem találsz senkit...

56

Azt akarja a lány, jósolj a tenyeréből. Puha, apró, finom női keze van. Kinyitod a tenyerét, a kezébe veszed, könnyed a természete, mondd, melegszívű lány. Bólint, megerősít.

Szenvedélyes kéz, mondd. Kedvesen nevet.

A kedvesség csak külsőség, a lelkében szorongás tüze lobog. Összevonja a szemöldökét.

Szorongása a vágya a szerelemért, nehezen talál olyan embert, akire rábízhatná magát. Túlságosan akadékoskodó, nehéz kielégíteni, ez van a kezében, mondd. Lebiggyeszi az ajkát és pofákat vág.

Nem csak egyszer szeretett Hányszor? Találgass, mondja.

Gyerekkorában kezdődött, mondd.

Hány évesen? Kérdezi.

Romantikus lélek, kicsi kora óta vágyakozik a szerelemre. Nevet.

Nem lesz az életében herceg fehér lovon, figyelmezteted, időről időre csalódik majd. Elkerüli a pillantásodat.

Időről időre becsapják, és időről időre csap be majd másokat... Folytasd, mondja.

Keszekuszák a vonalak a tenyerén, több emberrel van dolga ugyanabban az időben.

Nem igaz, mondja.

Félbeszakítod, mikor szerelmi kapcsolatban van valakivel, egy másikra gondol, még nincs vége az előző viszonynak, de már új szeretője van.

Túlzol, mondja.

Néha tudatos, néha nem, de ezzel nem azt mondd, hogy nem helyes, amit csinál, csak azt, ami a kezébe van írva. Van, amiről ne beszélj? A szemébe nézel.

Elgondolkodik, de aztán határozottan azt mondja, hogy beszélhetsz bármiről.

Arra van ítélve, hogy ne adja át magát a szerelemnek. Tenyerének csontjait is kitapintod, nem csak tenyerének vonalait nézed, a csontformát is. Csak meg kell fogni ezt a finom, apró kezét, és bármelyik férfi elvezetheti.

Próbáld meg! Elhúzza a kezét, de te persze nem engeded.

Fájdalomra van ítélve, ott a kezében, ebben a kézben.

Miért? Kérdezi.

Saját magától kérdezze.

Egy embert szeretne teljes szívéből, mondja.

Elismered, hogy ezt szeretné, de az a gond, hogy nem képes rá.

Miért?

A saját kezét kérdezze, mondd, a kéz őhozzá tartozik, nem válaszolhatsz helyette.

Furfangos vagy, mondja.

Nem vagy te furfangos, mondd, a keze túl finom, puha, meghatározhatatlan.

Sóhajt, és kér, hogy folytasd.

Nem fog örülni, ha folytatod, mondd.

Nincs miért mérgesnek lennie.

Már most mérges, mondd.

Ragaszkodik hozzá, hogy nem.
Tényleg nem tudja, hogy mi az a szerelem, kérdezed.
Nem érti, mondja, nem érti, hogy miről beszélsz.
Gondolkozzon el a dolgon, és aztán beszéljen.
Gondolkozik, mondja, de még mindig nem érti, hogy miről beszélsz.
Mert maga sem tudja, hogy mi a szerelem.
Szeretni valakit, aki különleges!
Mi az a különleges?
Akit annyira szeret, hogy nekiadná a szívét, akárhová elmenne vele, a világ végéig.
Ez pillanatnyi romantikus izgalom, mondod.
Izgalmat akar!
Ha lehiggadt, lehetetlen.
Lehetséges, mondja.
De ha lehiggadt, másra is gondol majd.
Ha szeret, nem higgad le, mondja.
Ezért nem volt még szerelmes soha. A szemébe nézel, elfordul, nem tudja, mondja.
Nem tudja, hogy szeretett-e valaha, mert túlságosan szereti magát.
Ne legyél gonosz, figyelmeztet.
Mindez csak azért van, mert túl szép, mondod, és mindig azzal foglalkozik, hogy milyen kép él róla másokban.
Folytasd!
Nyugtalan, nem tudja, hogy ez ösztönös, mondod.
Hogy érted? Összevonja a szemöldökét.
Az ösztönösség túl nyilvánvaló az ő esetében, mondod, túl vonzó, sokan szeretik, ez az ő szerencsétlensége.
Rázza a fejét, javíthatatlan vagy, mondja.
Ő akarta, hogy a tenyerébe nézz, mondod, az igazságot akarta hallani.
De túlzás, amit mondasz, ellenkezik halkan.
Az igazság nem hangzik jól, barátságatlan, egyébként hogyan nézhetne szembe az ember a sorsával? Folytathatod a tenyerének értelmezését, kérdezed.
Fejezd be gyorsan.
Nyissa szét az ujjait, mondod, elválasztod őket, most azt nézed meg, hogy ő alakítja-e a sorsát, vagy a sors irányítja őt.
Na mondd, ki irányít kit?
Szorítsa ökölbe a kezét, mondod, elkapod a kezét, magad felé húzod, és kiáltasz, hogy mindenki odanézzon!
Mindenkinek nevet, ő pedig kiszabadul.
Szerencsétlen dolog, mondod, magadról beszélsz és nem róla. Belőle is kitör a nevetés.
Akar még valaki tenyérolvasást, kérdezed. A nők némák. Hosszú ujjú kar ér eléd, félénk hang, nézze meg az enyémet.
Csak kezeket olvasol, embereket nem.

A sorsomat nézze! Javít ki a nő.

Erős kéz, tapogatod.

Ne beszéljen másról, azt mondja meg, hogy lesz-e karrierem.

Azt mondod, mondod, hogy egyéniség ez a kéz.

Elmondaná egyszerűen, hogy sikeres leszek-e a munkában?

Karrieres kéz, mondod, de a karrier és siker nem ugyanaz.

A sikertelenség micsoda karrier? Kérdez vissza.

A karrier lehet az, hogy az ember képes eltartani magát.

Mit akar ezzel mondani?

Az ambíció hiányát.

Kifújja a levegőt, elernyednek az ujjai. Az ambíció az valóban hiányzik, ismeri be.

Erős nő, de nincs ambíciója, és nem akarja irányítani az embereket.

Igen, harapdálja a szája szélét.

A karriert és az ambíciót gyakran nem lehet elválasztani egymástól, ami a férfiakat illeti, az ambíció karriert jelent, az ambíció a karrier alapja, az ambíció kiemelkedésre készletet.

Igen, mondja, ő nem akar kiemelkedni.

Meg akarja erősíteni magát, hogy bár nem szép, de azért jólelkű. A siker mindig harccal jár, de ő túl jólelkű, ezért nem győzheti le az ellenfeleit, így természetesen soha sem lesz kiemelkedően sikeres.

Tudja, mondja halkán.

Van olyan karrier, ami nem feltétlenül sikeres, de azért szerencsés, mondod.

De az nem számít szerencsének, mondja.

A nem sikeres karrier és a szerencsétlenség nem ugyanaz, erősíted meg.

Milyen szerencséről beszél?

Érzelmiről.

Felsőhajt.

Valaki titokban szereti, de ő nem veszi észre, nem is tudja róla.

Kiről beszélsz?

Elegended a kezét, gondolkodjon rajta.

Kikerekednek a szemei, és mindenki, aki eddig feszülten hallgatott, nevet, elszégyelli magát, de lehajtja a fejét és ő is nevet.

Boldog este, körbevesznek a nők, a kezüket nyújtják, küzdenek, hogy az övékét olvasd. Nem vagy jövőmondó, mondod, csak egy sámán.

Sámán, félelmetes, félelmetes! Sikítanak a nők.

Nem, én szeretem a sámánokat, szeretem őket! Ölel át az egyik nő, feléd nyújtja kövérké kezét. Nézd meg, jut-e nekem pénz? Félretolja a többiek kezeit, nem érdekel szerelem vagy karrier, férjet akarok, pénzes férjet.

Miért nem keresel egy vénembert? Nevet cinikusan egy másik nő.

Miért kellene egy vénembert keresnem? Kérdez vissza a kövér kezű nő.

Ha a vénember meghal, nem lesz a pénz a tiéd? Akkor majd kereshetsz egy fiatalabbat, akit te is szeretsz. Durva nő.

És ha nem hal meg? Az nem lenne tragédia? Ne légy már ilyen romlott! Vág vissza a kövér kezű

nő.

Érzéki ez a telt, kövér kezű nő, mondod.

Mindenki tapsol, füttyülés, kiáltás.

Nézd a tenyeremet! Parancsol, senki se szakítson félbe.

Komolyan beszélsz, mikor azt mondod, hogy érzéki a keze, sok kérést csábít vele magához, és nehezen választ közülük, nehéz döntenie.

Igazam van, sokan szeretik, de mi van a pénzzel? Mormolja.

És nevet mindenki.

Akik szerelmet keresnek, nem pénzt, nem találnak szerelmet, akik pénzt keresnek, nem kapnak pénzt, csak szerelmet, ez a sors, jelented ki szigorúan.

Elég jó sors! Kiált az egyik nő.

A kövér kezű nő égnek szegezi orrát, hogyan öltözök fel, ha nincs pénzem? Amíg jól nézek ki, nem kell félnem attól, hogy senki sem akar, nem igaz? Így van! Helyeselnek kórusban a nők.

Te meg csak arra vágysz, hogy körbevegyenek a nők, te kapzsi! Tudod majd mindet szeretni, kérdezi egy nő mögötted.

De te ilyen boldog estére vágytál, minden kezet szeretsz, mondod, mindegyiket akarod.

Nem, nem, csak saját magadat szereted! Intenek a kezek, tiltakoznak, kiáltanak.

Északról, Fangxianből megyek be Shennongjiába, még most is beszélnek róla, hogy vajon élnek-e itt vademberek. A Qing-kor végéből származó Yungyangfu feljegyzések megemlíti, hogy az északról délre 800 lín keresztül húzódó erdőben, „a fák között tigris üvölt, majmok makognak”, elég látnom az őserdőt. Nem akarom megfejteni a vademberek titkát, azt szeretném megtudni, hogy létezik-e még az őserdő. Nem ellenállhatatlan küldetéstudat vezet, nem az nyomaszt, de ha már eljutottam idáig a Jang-ce felső folyásának fennsíkjaitól és hegyeitől, sajnálnám kihagyni. A céltalanság az igazi cél, a keresés maga lesz a cél, nem az, amit keresek. Az életnek önmagában nincs célja, csak menjünk tovább, ahogy eddig is tettük.

Nagyon esik egész éjszaka, és reggel is szitál az eső. Az országút két oldalán nem látni erdőt, a hegyoldalakon kúszónövények legfeljebb, a folyók és patakok zavarosbarnák. Délelőtt tizenegykor érek a városba, a faipari iroda épületéhez megyek, teherautót keresek, mely elvisz az erdőig, az épületben éppen három káder tart értekezletet. Nem tudom a rangjukat, de a vita a faanyagról folyik.

Délben ebédszünet, megtudják, hogy író vagyok és Pekingből jöttem, az irodavezető elhív velük ebédelni, mellém ülteti a sofőrt, aki délután elvisz majd, és itallal traktál.

– Az írók jól bírják! – megtermett, őszinte ember az irodavezető.

Jól csúszik a meleg rizsbor a torkokon, pirosak tőle az arcok. Nem utasíthatom őket vissza, iszom velük. Zúg a fejem az étel és ital után, és a sofőr sincs olyan állapotban, hogy elindulhassunk.

Az értekezlet folytatódik, de a sofőr egy vendégszobába vezet, ahol ledőlhetünk egy-egy ágyra, és alszunk estig.

Este megtaláljuk az étel- és italmaradékot, és berúgunk megint. Egy fogadóban töltöm az éjszakát. A sofőr elmondja, hogy az ár elmosta az út egy részét, nem biztos, hogy holnap indulhatunk. Idő jut a pihenésre, elégedett.

Este az irodavezető meglátogat beszélgetni, megkérdezi, mit esznek a fővárosi fogadásokon? Mit szolgálnak fel először? Aztán mi következik? Egy ismerőse, aki járt a pekingi császári palotában, azt mondta neki, hogy mikor Cixi császárné evett, száz kacsát kellett megölni, igaz ez? Meg lehet még nézni Mao Ce-tung zhongnanhai rezidenciáját? Láttam Mao foltozott pizsamáját, amit a tévében mutattak? Kihasznlom a lehetőséget, és én meg helyi történetekről kérdezem.

A felszabadítás előtt nem éltek itt sokan, mondja, Nanhóban egy fakitermeléssel foglalkozó család, Douhóban egy másik, a kivágott fákat a folyón úsztatták le, 150 köbméternél kevesebb fát vágta ki évente. Innentől Shennongjiáig három ház állt az út mentén.

A hatvanas évekig szinte érintetlen volt az erdő, de aztán elkészült az országút és megváltozott a helyzet, évente 50 000 köbméter fát termelnek ki, a termelés fejlődik, a lakosság nő. Régen az első tavaszi villámlást hallva elhagyták a barlangokat a halak, csak a vízbe kellett meríteni a bambuszkosarat és már hemzsegték is benne, ma már nem jutnak halhoz egyáltalán.

A város történetéről kérdezem. Letolja a cipőjét, törökülésben ül az ágyon: – Nagyon régi ez a történet, nem messze innen, egy hegyi üregben egy majomember fogát találták meg a régészek!

Látja, hogy az ősemberek nem érdekelnek, a vademberről kezd beszélni inkább.

– Ha találkozol vele, elkap a válladnál, és addig ráz, amíg bele nem szédül a fejed, hangosan röhög, aztán megfordul és elszalad.

Régi könyvekben olvashatta ezt, gondolom.

– Látott már vadembert? – kérdezem.

– Jobb, hogy nem találkoztam vele. Magasabb, mint az ember, több mint kétméteres, vörös szőrű,

hosszú a haja. Beszélgetni lehet róla, de tényleg félelmetes, ha találkozik vele az ember, igaz, nem bánt senkit, ha őt sem bántják, yi-yi-ya-ya hangokat ad, mikor beszél, és ha lát egy nőt, elvigyorodik.

Hallotta mindezt, ahogy valószínűleg több ezer éve beszélük, nem mond semmi újat, félbeszakítom: – Láta valaki az alkalmazottjai közül? Nem paraszt vagy egy öreg a hegyi faluból, hanem a terület vezetője, beosztottja, ők látták-e?

– Hogyne látták volna! Songbaizhen forradalmi bizottságának vezetője többedmagával dzsippel utazott az országúton, amikor a vadember megállította őket, mind megrémültek, nézték, ahogy eloldalgott. Mind a mi területünkről való káderek, ismerjük őket és jól kijövünk velük.

– Ez az eset a forradalmi bizottsággal évekkel ezelőtt történt, mostanában látta valaki a vadembert?

– Sokan jönnek ide a vadember után kutatni, évente több százan, az országból mindenfelől: a Tudományok Központi Akadémiájáról, sanghaji egyetemi professzorok, a hadsereg politikai bizottságától, tavaly Hongkongból is jöttek, egy kereskedő meg egy tűzoltó, de őket nem engedték be az erdőbe.

– Láta valamelyikük a vadembert?

– Hát hogyne látta volna? A politikai bizottság embere a vademberkutató csoportban, amiről már beszéltem, egy katona, két testőrrel együtt érkezett az autójában. Egyik este nagy eső esett, az utat is elmosta, másnap a ködben találkoztak a vademberrel!

– Nem fogták el?

– Csak két-három méterre lehetett ellátni a kocsni fényszóróival, mire előkapták a puskáikat, már elfutott.

Sajnálatos, ingatom a fejemet.

– Nemrég megalapították a Vademberkutató Társaságot, a területi pártbizottság korábbi propagandarészlege vezetőjének irányításával, birtokukban vannak fényképek a vadember lábnyomáról, meg szőr és haj is.

– Azt láttam – mondom –, láttam egy kiállítást, amit, azt hiszem, a Vademberkutató Társaság szervezett. Láttam a vadember lábnyomáról készített kinagyított fényképet, egy könyvet is kiadtak, amiben összegyűjtötték a vademberre vonatkozó forrásokat, a régi könyvekben szereplő feljegyzésektől a külföldi jetivel és nagylábúval foglalkozó híradásokig, és jó sok szemtanú beszámolójával. – Mindezt elismerem, juttatom kifejezésre. – Az egyik helyi újságban levágott vademberlábáról is láttam fényképet.

– Hogy nézett ki? – közelebb hajol, ahogy kérdez.

– Mint egy kiszáradt medvetalp.

– Az nem lehet – rázza a fejét –, a medvetalp az medvetalp, a vadember lába hosszabb, mint a medvetalp, formája az emberéhez hasonlít. Miért is beszéltem először a majomember fogáról? Szerintem a vadember olyan majomember, mely nem esett át az evolúción! Mit gondol erről?

– Nehéz bizonyítani – mondom, és ásítok, kizárólag az alkohol miatt.

Ő is kimerült, ásít, kifárasztotta az egész napos értekezlet és evés.

Az értekezlet másnap folytatódik. A sofőr szerint még nem javították meg az utat, egy napig még pihennünk kell. Megkeresem az irodavezetőt: – Elfoglalt az értekezlettel, nem is akarom zavarni, de nem tud javasolni egy nyugdíjazott kádert, aki ismeri a város történetét? Szívesen elbeszélgetnék vele.

Egy köztársaság-kori előljáró jut az eszébe, aki a munkatáborból került vissza.

– Az öreg tud mindent, igazi értelmiségi. Mikor a vidéki pártbizottság megalapította a vidéki feljegyzések szerkesztőcsoportját, mindig őt hívták, hogy ellenőrizze az anyagokat.

Sáros sikátorban kérdezősködöm, amíg megtalálom a lakását.

Metsző pillantású sovány öregember invitál be, hogy üljek le a nagyszobában, köhög, teával és dinnyemaggal kínál, izgatottan bizonytalan, nem nagyon érti, miért vagyok itt.

Történelmi regényt akarok írni, mondom, semmi köze nem lesz a jelenhez, és ezért szeretném a segítségét kérni. Erre megnyugszik és nem köhög többel, nem rakosgat idegesen, cigarettára gyújt, egyenesen ül, hátát a széktámlának támasztja, és meggyőzően beszélni kezd.

– A Nyugati-Zhou-korban ez a terület Peng Fejedelemséghez tartozott, a Tavasz és Ősz korszakban Chuhoz, a Hadakozó Fejedelemségek korában Qin és Chu állandó csatateret lett. A szerencsétlen háborúk alatt hullottak az emberek, mint a legyek, és bár régi történet ez, a terület azóta is ritkán lakott, mert mikor a Qing-dinasztia elején a mandzsuk átjöttek a hágón, a háromezer lakosnak csak a tizedét hagyták meg, a többi legyilkolták. Másrészt a Yuan-kori vörös túrbánosok felkelése óta folyamatosan rablóbandák garázdálkodnak a környéken.

Az nem derül ki, hogy szerinte a vörös turbánosok is helyi banditák voltak-e.

– A Ming-dinasztia végén Li Zicheng seregeit csak a Qing-dinasztia Kangxi császáranak második évében sikerült teljesen megsemmisítenem. Jiaqing császár uralma kezdetén az első évében ez a terület teljesen a Fehér Lótusz szekta befolyása alá került. Aztán Zhang Xianzhong és a Nian-hadsereg támadta meg, és a taiping felkelők seregeitől fogva a köztársaság koráig hivatalnokbanditák, helyi banditák és katonabanditák nyüzsgtek itt mindenfelé.

– Szóval ez a terület volt a banditák főhadiszállása? – kérdezem.

Elmosolyodik, nem válaszol.

– Mikor béke volt, ideköltöztek máshonnan, vagy itt születtek és felnőttek, gyarapodtak az emberek, még virágzásról is beszélhetünk. A történelmi szövegek említik, hogy a Zhou király ping népdalokat gyűjtetett itt, vagyis sok népdalt énekeltek erre felé az időszámításunk előtti hetedik században.

– Az régen volt – mondom –, beszélne a saját tapasztalatairól? Például milyen gonddal jártak a köztársaság idején ezek a hivatalnokbanditák, helyi banditák és katonabanditák?

– A hivatalnokbanditákat illetően van egy történetem: az egyikőjük, aki kétezer embernek parancsolt, fellázadt, több száz nőt erőszakolt meg és kétszáz embert raboltak el „levélnek”, felnőttet és gyereket – a levél a banditák zsargonjában húsjegyet, váltságdíjat jelentett –, puskáért, municióért, ruháért, zseblámpáért lehetett kiváltani embereket. Egy ember egy-két ezer ezüstjüant ért, határidőt szabtak. Fel kellett bérelni valakit, aki a megbeszélte helyre vitte a váltságdíjat, és ha csak egy fél nappal is túlléptek a határidőn, az elrabolt gyerekekről készült megállapodást is eltépték, és egy fület adtak vissza. A helyi rablók csak gyilkoltak, raboltak és elmenekültek.

– És békés virágzás idején? Látott ilyet? – kérdezem.

– Békés virágzás... – elgondolkozik, bólint. – Volt olyan is, a harmadik hónap harmadik napjának fesztiválján kilenc színpadot állítottak fel a városban, faragott gerendákkal festett oszlopokkal, tíz csoport színész adott elő éjjel-nappal. A dinasztia 1911-es bukása után, a köztársaság ötödik évében, együtt tanultak az iskolában a fiúk és lányok, akik a sportversenyeken szintén rövidnadrágban futottak. A köztársaság huszonhatodik éve után, megint változott a széljárás, az újév első napjától a tizenhatodikig szerencsejátékos asztalokat állítottak fel minden útkereszteződésben; egyetlen éjszaka az egyik földesúr száznolcvan templomot veszített el, gondolhatja, hogy mennyi föld és erdő járt együtt azzal! Több mint száz bordélyháza volt a városnak, nem akasztottak ki cégétáblát, de azt az ipart üzték, több száz li körzetből érkeztek a vendégeik a városba. Aztán jöttek a háborúk a három hadúr, Jiang, Feng és Guan között, a japán megszállók elleni harcban a japánok vittek végbe nagy pusztítást. A népi kormányzat előtt a bűnözők kaparintották meg megint a hatalmat, Chengguan nyolcszáz lakójából négyszáz a Zöld Banda tagja volt, minden társadalmi rétegbe beférkőztek, a kormányzati titkártól a koldusig; embereket raboltak el, loptak, özvegyekkel kereskedtek, minden megtörtént. A kis

tolvajok is megadták a bandavezérnek, amivel neki tartoztak. Nagyobb családok esküvőin és temetésein százával nyüzsgtek a koldusok, és ha a vezérük nem volt elégedett azzal, amit kapott, puskával sem lehetett megfékezni őket. A Zöld Banda tagjai főleg huszonévesek voltak, a Vörös Banda tagjai egy kicsit idősebbek, a fontosabb helyi banditák a Vörös Bandához tartoztak.

– Milyen titkos jeleket használtak a bandatagok, hogy egymással kommunikáljanak? – egyre jobban érdekel a dolog.

– A Zöld Banda tagjai a Li családnevet használták otthon, de kint a Pant, testvérnek szólították egymást, mikor találkoztak, úgy hívták ezt, hogy a száj Pannál marad, a kéz háromnál marad. – Köröz egyet a hüvelyk- és a mutatóujjával, és kinyújtja a másik három ujját. – Ez volt a titkos jel, ötödik vagy kilencedik bátynak hívták egymást, a nők negyedik vagy hetedik nővérnek. Ha más generációhoz tartoztak, apának és fiúnak szólították egymást, vagy mesternek és mester feleségének. A Vörös Bandában a nagybácsi, a Zöld Bandában a báty megszólítás járta. Ha valamelyikük leült a teaházban, és a kalapját karimával felfelé rakta le, az emberek állták a teáját, cigarettáját.

– Maga is bandatag volt? – kérdezem óvatosan.

Elmosolyodik, iszik egy korty teát.

– Ha nem lettek volna meg a kapcsolataim azokban az években, hogyan lehettem volna itt előljáró? – Ingatja a fejét. – Régi történet már ez.

– Nem gondolja, hogy a kulturális forradalom alatt is hasonlóan szerveződtek a különböző csoportok?

– Az forradalmi elvtársak között történt. Hogyan is hasonlíthatnánk össze a kettőt? – szakít félbe.

Egy darabig kellemetlen csend. Feláll, megint dinnyemaggal és teával kínál.

– Jót tett velem a kormány, hogy még idejében börtönbe zárt. Egy ilyen öreg bűnös, mint én, nem biztos, hogy túlélte volna azokat a tömegmozgalmakat szabadlábbon.

– Ritkán jut idő a békés gyarapodásra – mondom.

– Ez a mostani idő arra szolgál! Nem fejlődik most az ország, nem él békében a nép? – kérdezi tőlem óvatosan.

– Van mit enni, inni.

– Kell még valami más? – kérdezi.

– Hát nem – válaszolok.

– Boldog vagyok, hogy olvashatok, megbecsüli a szabadidejét az ember a többiek nyüzsgését látva – mondja a mennyezetre nézve.

Megint apró szemű eső esik.

Mikor Nüwa megteremtette az embert, megteremtette a szenvedését is. Nüwa zsigereiből álltak össze, a nő véreből született az ember, ezért soha nem lehet tisztára mosni.

Ne keresd a lelket, ne keresd az okot és okozatot, ne keresd az értelmet, minden a káosz része.

Akkor kiált az ember, mikor nem ismer el valamit, és nem érti, amit kiált. Ilyen az ember, nehézségektől szorongatva, saját maga kereste gondban.

Az én benned tükörkép csupán, vízivirág tükröződése, nem léphetsz be a tükörbe, nem vehetsz ki onnan semmit, de hirtelen önszeretetre ébredve, nem sajnálsz többé magadat.

Ne légy ezután elkápráztatva a fizikai formáktól, ne süllyedj el a vágy tengerében; az úgynevezett szellemi igény nem más, mint önelégültség – grimaszolsz.

A tudás is luxus, luxuskiadás.

Csak elbeszélni akarsz, túllépve ok-okozat és logika nyelvén. Sokan mondtak már felesleges dolgokat, miért ne tedd hozzá a magadét.

A semmiből teremtessz, játszol a nyelvvel, ahogy a gyerek a fa építőkockáival. Az építőkockákból csak meghatározott formák építhetők föl, a struktúrát meghatározza az építőkocka, akárhogy tologasd őket, nem találsz ki semmi újat.

A nyelv mint pép csak mondatokra tagolható. Ha magára hagysz egy mondatot, mintha mocsárba süllyednél, zuhansz menthetetlenül.

A menthetetlenség gond, az emberek mind *én*-ek. Beleesel, magadnak kell kimásznod, mert a világ megmentőit nem érdeklik az ilyen apróságok.

Nehéz gondolatokat tuszkolva mászol a nyelvben, megragadnál egy szálát, hogy feltápáskodj, egyre inkább kimerít a mászás, belegabalyodsz a nyelv szálaiba, mint selyemszálát köpő féreg, magadnak fonod a hálót, egyre sűrűbb sötétségbe burkolod magad, egyre halványabban pisláksz a fény a szívedben, végül a háló maga is része a káosznak.

Elveszíteni a képeket, vagyis elveszíteni a teret. Elveszíteni hangokat, vagyis elveszíteni a nyelvet. Nan-nan-na-na, nincsenek már hangok, nem tudni, mi az, amit elbeszél, bár a tudat magjában még ott az elbeszélés vágya. Mikor ezt a vágyat sem őrzöd már, visszatérsz a némaságba.

Hogyan találhatunk félbeszakíthatatlanul zengő, dallamnál nagyobb ívű, szókapcsolatok és mondatok határain túllépő alanyt és állítmányt, nem megkülönböztető, személyes névmásokat nem használó, logikát eltaszító, kiterjedő, képektől, hasonlatoktól, asszociációktól, szimbólumoktól szabad, világos, tiszta nyelvet? Vajon a születés fájdalmát és a halálfélelmet, gondot és örömet, magányt és vigasztalást, zavartságot és várakozást, bizonytalanságot és határozottságot, gyengeséget és bátorságot, irigységet és undort, nyugalmat és türelmetlenséget és önbizalmat, nagylelkűséget és korlátoltságot, jólelkűséget és gyűlöletet, szánalmat és gyászt, lemondást hírnévről, vagyonról és nyugalmat, megalázkodást és gonoszságot, nemességet és alattomoságot, kegyetlenséget és jóságot, lelkesedést és közömbösséget, érzéketlenséget, csodálatot, paráználkodást, hiúságot, kapzsiságot, lenézést és tiszteletet, magabiztosságot és bizonytalanságot, szerénységet és nagyképűséget, csökönyösséget és bánatot, gyászt és szégyent, meglepetést és csodálkozást, elkeseredést, zavarodottságot, hirtelen megvilágosodást, örökös értetlenséget, próbálkozás ellenére sem megértést, engedni, hogy történjenek a dolgok, vajon képes lesz-e mindezt kifejezni?

Rugós, matracos ágyon fekszem, tiszta ágyneműben, a falon nyomtatott mintás sárga tapéta, az ablakon fehér, horgolt függöny, a padlón sötétvörös szőnyeg, szemben velem két, törülközővel leterített fotel, a szobához tartozik még egy fürdőszoba is, és ha nem tartanám kezemben a Gyomlálás gongjai és dobjai című könyv kéziratát, nehéz lenne elhinnem, hogy Shennongjia erdejében tartózkodom. Ezt az emeletes épületet eredetileg egy amerikai kutatócsoportnak építették, de ők végül is nem érkeztek meg, ezért felméréseket és kutatásokat végző különböző rangú kínai káderek szállása lett. Az osztályvezető figyelmen kívül hagyhatatlanul különleges elbánásban részesülök, mikor megérkezem az erdőbe; a legalacsonyabb árat kell csak fizetnem a szállásért és étkezésért, sör jár az ételhez, bár nekem jobban esne a rizsbor. Megnyugtat a tisztaság és a kényelem, jó pár napot kedvem lenne eltölteni itt, és végül is nem szükséges továbbsietnem.

Monoton éneklést hallani a szobámban, először azt gondolom, hogy rovar zümmög, körülnézek, de a mennyezet fehér, mint a hó, a kerek lámpaernyő tejfehér, sehol sincsen hely, ahol rovar rejtőzhetne el. A hang csak szól, valahol a térben, de kitapinthatatlanul. Jobban odafigyelve női éneklésnek hangzik, körbeölel, akkor szakad csak meg, mikor lerakom a könyvet a kezemből, de ha megint felveszem a könyvet, újból hallom a hangot. A fülem cseng talán, sétálni kellene egyet, kinyitom az ablakot.

Az épület előtt, a kavicsal felszórt tere tűz a napsugár. Hamarosan dél, nem látni senkit sem, csak nem bennem szól a hang? Nehezen megfogható, szöveg nélküli dal, de mintha ismerős lenne mint parasztasszonyok siratója, amit a hegyek között hallottam.

Úgy döntök, hogy kimegyek körülnézni, kinyitom az ajtót, és az épület kapuján kimegyek az épület előtti tere, a domb aljában gyorsfolyású patak csillámlik zölden a napfényben. Bár körben nem erdővel borítottak a hegyek, de növényektől zöldes, a domb aljától földút húzódik az erdő szívében lévő kisvárosig, néhány kilométerre innen. Balra, az égnek meredő hegy lábánál, iskola, de a futballpályán nincsenek gyerekek, valószínűleg mind az osztálytermekben tanulnak. Nem siratókat tanítanak a tanárok itt a hegyek közt. Egyébként minden csendes, csak a hegyi szelet és a patak csobogását hallani. A patak mellett munkáskunyhó, de senki sincsen a közelében. Nem hallom a monoton éneklést.

Visszamegyek a szobámba, leülök az ablak előtti asztalhoz, ki szeretnék másolni néhány darabot a népdalgyűjteményből, de megint hallom az éneklést, a fájdalom lecsendesedése utáni gyász hangja, lassan kicsorduló. Furcsa ez az egész, a végére kell járnom, tényleg énekel valaki, vagy valami lelki gondom van? Felemelem a fejem, magam mögött hallom, megfordulok, a levegőben függ, mint egy lebegő selyemszál. A szélfújta pókhálónak is van formája, de ez a dal formátlan, megragadhatatlan. Keresem a hangot és felállok a fotel karfájára, akkor veszem észre, hogy a hang az ajtó feletti szellőzőnyílásból jön. Odatolok egy széket, felállok, az üveg, amely a nyílást fedi, makulátlanul tiszta. Kinyitom, és a hang a folyosóra menekül. Lemászom a székről, kinyitom az ajtót, a hang már az erkélyeresznél jár. Viszem magammal a széket, felállok rá, de nem érek fel elég magasra. Kint, a napos betonudvaron száradnak a reggel kimosott ruháim egy dróton. Azok bizonyára nem énekelnek. A hegy lábánál kerítés fut végig, a kerítésen túl, a hegy oldalát burjánzó aljnövényzet nőtte be, nem látok ott ösvényt. Kimegyek a napra, a hang tisztább, mintha a napsugarakból jönne a fejem fölé. Felnézek a ragyogásba, a szemembe tűző napsugárban éles, nehéz fém koccanását hallom. A szemem elvakítva, feketeskék lesz a tűző nap formája, letakarom a szememet, és felfelé tartó kis emberalakokat pillantok meg egy csupasz sziklán, a hegy oldalában, félúton, onnan, messziről jön a fémes hang. Közelebb megyek, látom, hogy követ bányásznak, az egyik férfi vörös munkásruhát visel, a többi derékgig nekivetkezve nehezen különíthető el a kirobbantott barna sziklafaltól. A monoton ének a széllal

szárnyal a napsugarak közé, néha tiszta, néha elmosódott.

Eszembe jut, hogy a fényképezőgépem teleobjektívjével közelebből is megnézhetem őket, a szobámba megyek a gépért. Valójában a vörösruhás énekel csákányozás közben, olyan magas hangon, mint ahogy egy nő sikít, ezzel összhangban fúr a többi félmeztelen férfi.

Valószínűleg észrevették a fényképezőgép lencséjén tükröződő napfényt, mert elhallgat az ének. A kőfejtők leeresztik a kezüket és felém néznek. Semmit sem hallani, perzselő némaság. Én azért örülök egy kicsit, mert kiderítettem, hogy nem a hallásommal van a baj.

Visszamegyek a szobámba, írni akarok, de mit is írok? Jó lenne leírást készíteni a kőfejtők énekéről, de hiába veszem kézbe a tollat, egy szót sem tudok leírni.

Arra gondolok, hogy este megkeresem őket, iszunk majd és beszélgetünk, az is egyfajta időtöltés, lerakom a tollat és elindulok a városkába.

Egy kisebb boltból lépek ki rizsborral és egy zacskó mogyoróval, beleütközöm a barátomba, akitől a kéziratot kaptam. Hegyi népdalokat is gyűjtött, mondja, engem pont ez érdekel, megkérdezem, hogy ráér-e beszélgetni. Éppen elfoglalt, de vacsora után felkeres.

Este tízig várom, én vagyok az egyetlen vendég a házban, elszomorító a magány. Sajnálom már, hogy nem a kőfejtőkhöz mentem inkább, mikor kopogtatást hallok az ablakon. Barátom hangját hallom, kitárom az ablakot. Nem tudta kinyitni a kaput, mondja, már alszik a női alkalmazott, aki a kapuval van megbízva. Elveszem tőle a zseblámpáját és egy papírzacskót, bemászik az ablakon, ezen megvidámodom. Kinyitom a rizsbort, töltök fél teáscsészényit mindkettőnknek.

Nem emlékszem már rá, sovány, nem valami magas, megilletődött, de elpusztíthatatlan lelkesedéssel beszél. Az arca nem is fontos, a kincsnek örülök, amit megmutat nekem. Kicsomagolja az újságpapírból a jegyzetfüzeteit és a kézzel írt, szakadozott szövegeket, melyek kézről kézre jártak a fálusiak között. Olvasgatom őket, láthatja, hogy mekkora örömmel, ezért nagylelkűen azt mondja: – Másold le nyugodtan, amelyik tetszik. Sok dalt énekeltek régebben itt a hegyek között, ha találsz egy öreg énekest, napokon keresztül énekelteheted.

A kőfejtők dalairól kérdezem.

– Áh, fejangon éneklés – mondja. – Badongból jöttek, már az összes fát kivágták a hegyeiken, ezért a kőbányákban dolgoznak.

– Saját dallamokat és szövegeket énekelnek?

– Találni néhány gyűjteményt a dalaikkal, de főleg improvizálnak, éneklük, ami eszükbe jut, sokszor durvaságokat.

– Trágárságokat?

– A kőfejtők az év nagy részét családjuktól távol töltik, nem jutnak nőhöz, a köveken vezetik le a dühüket.

– Ezért énekelnek olyan szomorúan, szívbemarkolóan?

– Akkor is gyászosnak hat, ha nem figyelsz a szavakra, de valójában a szavaknak nincs is sok értelmük. Nézd meg ezt!

Kivesz egy jegyzetfüzetet a csomagból, lapoz, és odaadja nekem. A cím Sötétségről szóló. Ezt olvasni alatta:

Szerencsés napon, szerencsés órában, megnyílik ég és föld.

Szülőtisztelő család hív kettőnket, énekest és dobost,

Kezdjük el a dalt a dalok terén.

Egy-két-há'-négy-öt, fém-fa-víz-tűz-föld.

Nem könnyű kezdeni a dalt, Izzadunk is előtte.

*Mély az éj, pihen az ember, holdvilág és csillagfény,
Készülünk kezdeni a dalt.
Ha rövidet kezdünk, nem tart az el hajnalig,
Ne legyen rövid, se túl hosszú,
Ne vesztegessük az énekesek idejét.
Először, állj félre ég, föld, vizek,
Másodszor, állj félre Nap, Hold, csillagok fénye,
Harmadszor, állj félre öt irány és termőföld,
Negyedszer, állj félre villámlás asszonya,
Ötödször, állj félre Pangu, ki elválasztotta az eget és a földet,
Hatodszor, állj félre három császár és öt uralkodó, a múlt erényes királyai,
Hetedszer, állj félre sötét oroszlán, fehér elefánt, sárga sárkány, főnix,
Nyolcadszor, állj félre kapuőrző vadkutya,
Kilencedszer, állj félre mocsarak és hegyek szelleme,
Tizedszer, állj félre tigris, leopárd, sakál, farkas,
Szólítunk titeket, hogy álljatok oldalra, félre,
Engedjetez minket, az énekeseket az éneklés terére!*

- Csodálatos! – belesóhajtok a dicséretbe. – Hol jegyezted le?
- Néhány éve a hegyek között voltam tanító egy általános iskolában, egy öreg énekest kértem meg, hogy énekeljen, amíg én lejegyzem a szavait.
- Igazán szép nyelv, szívből szól, nem köti meg a népdalok öt-hét szótagos formai szabálya!
- Igazad van, ez a valódi népdal.
- Iszik, elveszíti a félénkségét.
- Ezek az igazi népdalok, melyeket nem tettek tönkre az írástudók! Szívből jövő dalok! Érted? Megmentettél egy kultúrát! Nem csak a kisebbségek, a hanok is birtokoltak egykor egy kultúrát, melyet nem szennyezett be a konfucianus etika! – Egyre jobban fellelkesedem.
- Igazad van, de nyugodj meg, és olvasd tovább!
- Szárnyal, nem burkolózik többé az alacsony rangú káder tettetésébe, elvesz tőlem egy füzetet, és hangosan utánoz egy népi énekest:

*Üdvözlésre kulcsolom kezem, Honnan jöttél énekes?
Honnan származol?
Melyik tartományban a családod?
Mi a dolgod erre?
Tisztelettel válaszolok:
Yangzhouból jött dobos vagyok,
Liuzhoui énekes, Négy tenger énekes terein látogatjuk barátainkat,
Tiszteletre méltó otthonodba értünk,
Kérünk, nézd el, hogy nálad alkalmatlankodunk.
Mit viszel a hordrudadon?
Mit viszel a kosaradban?*

*Púposra nyomja hátad, belegörbül derekad,
Mégis énekes útmutatását kívánod.
Énekeskönyvek a hordrudamon,
Ritka könyvek kosaramban,
Nem tudom, látta-e már ezeket az énekes?
Útmutatásáért látogattam meg.*

Látom őket, hallom a hangjukat, a gongot és a dobót, pedig az ablakon túl csak a hegyi szél és a csobogó folyó.

*Háromszázhatvan hordrúdnyi a dal,
Melyik hordrúdnit hozod?
Harminchatezer kötet a dal,
Melyik tekercset hozod?
Dalok mesterének szólíts, ismerlek én,
Az első tekercs ég adta könyv,
Az első kötet ég adta szöveg,
Meghallom és értem,
A dalok mestere ért ehhez,
Ismeri, amit az ég adott,
Ismeri a föld és az ég tudományát.
Azt jöttem én megkérdezni,*

*Melyik év melyik hónapjában született a dal?
Melyik hónap melyik napján született a dal?*

Ósi szomorúság hangja a sötétben, szél hangja, dobütés kíséri, mintha hallanám.

*Fuxi készítette a qin citerát,
Nüwa készítette a náddudát,
Lett yin és vele a beszéd,
Lett yang és vele a hangok.
Kiegészítette egymást yin és yang és lett ember,
Lett ember és vele a hang,
Lett hang és vele az ének,
Sokasodtak a dalok és velük az énekeskönyvek.
Elítélte bár őket Konfuciusz,
Az erdőben rejtették el,
Az egyiket az égre fűjták,
És lett pásztorfiú és szövölány.
A másikat a tengerbe fűjták,
Öreg halász fogta ki, és énekel a borús lelkeknek.
A harmadikat templom csarnokába fűjták,
Buddhista és taoista énekel szent írásait.
A negyedik falusi sikátorba esett,*

*Lányok éneklik a vágyaik.
Az ötödik rizsföldre esett,
Paraszt énekli a hegyek dalait,*

A hatodik a Sötétségről szóló,

Lelkét veszi az énekes mester, mikor énekli.

– Ez csak a bevezetés, hol van a Sötétségről szóló? fel s alá járkálok a szobában, megállók, mikor megkérdzem.

A hegyek között énekelték régen ezt a szülőtisztelő dalt, mielőtt leeresztették a koporsót, a lélekcarnok előtti dalok terén énekelték három napon, három éjszakán keresztül, de ezt a dalt nem lehetett csak úgy könnyedén elénekelni, mikor elkezdték, tilos volt bármilyen más dalt énekelni. Egy részét jegyezte csak le, az öreg megbetegedett közben és meghalt.

– Miért nem tudad leírni akkor az egészet? – kerekednek ki a szemeim.

– Beteg volt már az öreg akkor, kis faszéken ült, dereka köré csavarva az ágyneműje – magyaráz, mintha magát hibáztatná, megint gyöngének tűnik.

– Nem tudta ezt a dalt más a hegyek közt?

– A bevezetést ismerték mások is, de nem találtam senkit, aki végig énekelte volna.

Ismert egy öreg énekest, akinek a rézládája tele volt énekeskönyvekkel, köztük a teljes Sötétségről szóló. Mikor a kéziratos könyvek után kutattak, a Sötétségről szóló is ellenforradalmár, babonás könyvnek számított. Az öreg elásta a ládájával együtt. Néhány hónap múlva kiásta, látta, hogy penészedni kezdett, kiterítette száradni az udvaron, valaki észrevette és feljelentette. Rendőrt küldtek, és az öregnek be kellett szolgáltatnia az egészet. Nem sokkal rá halt meg.

– Hol máshol találhatnánk meg a lélek tiszteletét? Hol találhatnánk még ilyen éneket, amit ülve, csendes megilletődéssel vagy leborulva kell hallgatni? Mindent tisztelnek, csak azt nem, amit tisztelni kellene! Üres lelkű nép! Lelküket veszítették népe! – szónokolok mérgesen.

Szó nélkül, szomorú arccal figyel, az ital hozta elő a mérgemet.

Reggel egy terepjáró áll meg az épület előtt, tájékoztatni jön valaki, hogy az erdőterület vezetői és káderei összejövetelt tartanak, és hívnak, hogy ismertessék nekem a munkájukat, kicsit szégyellem magamat. Azért történik mindez, mert túlzottan dicsekedtem az ivászatban a városban, azt hiszik, a fővárosból jöttem ellenőrizni a munkájukat, és rajtam keresztül tájékoztathatják a feljebbvalóikat. A kocsis az ajtó előtt áll, nem utasíthatom vissza az invitálást.

Az erdőterület tárgyalójába már korábban megérkeztek a káderek, mindenki előtt egy pohár tea. Amint leülök, és én is megkapom a teámat, olyan az egész, mint az írószövetség szervezte látogatások gyárba, laktanyába, vidékre, bányába, népművészeti kutatóállomásra, forradalmi emlékházba, hogy „megtapasztaljuk az életet”. Akkor az írók vezetője a főasztalnál beszédet tartott, és az ilyen kis írók mint én, akik csak a létszám miatt voltak ott, nem túl szembetűnő helyet kerestek maguknak egy sarokban, ittak és hallgattak, de ezen a számomra szervezett összejövetelen nem zárhatom ki a lehetőségét, hogy meg kell majd szólalnom.

A felelős káder először ismerteti az erdőterület történetét és az építési munkákat, 1907-ben egy angol, bizonyos Wilson, állat- és növény példányokat gyűjtött itt, akkor még megközelíthetetlen volt a terület, ő is csak a széléig jutott el. 1960 előtt nem lehetett látni a napot, csak a víz csobogását lehetett hallani a hatalmas őserdőben. A harmincas években a Kuomintang-kormányzat tervekkel készített a fakitermelésről, de nem volt országút, így nem tudtak oda bejutni.

– 1960-ban az Erdészeti Minisztérium feltérképezte a levegőből a területet, 3250 négyzetkilométeren húzódott az erdőség.

-1962-ben elkezdődött a feltárás északi és déli irányból, 1966-ban elkészült egy út.

– 1970-ben megalakult a terület mint közigazgatási egység, 50 000 paraszt és kb. 10 000 káder, famunkás és a családjaik éltek itt. 90 000 köbméter fát szolgáltattak be az államnak.

– 1976-ban tudósok írtak alá petíciót Shennongjia védelméért.

– 1980-ban elkészült a javaslat egy természetvédelmi terület létrehozására.

– 1982-ben a tartományi kormányzat úgy döntött, hogy 1 200 000 mu földet természetvédelmi területnek nyilvánít.

– 1983-ban létrejött a természetvédelmi terület, a természetvédelmi területről kivonták a fakitermelő brigádokat, négy kaput állítottak fel és ellenőrző csoportokat szerveztek. A járműveket ki lehetett zárni, az embereket nem. Tavaly, egy hónap alatt három-négyszáz ember jött hagyományos orvosláshoz növényeket gyűjteni, aranyszárákat ástak ki, leszedték a téli jázmin kérgét, fát loptak és orvvadásztak. Olyanok is jöttek, akik a vadembert keresték.

– Ami a tudományos kutatást illeti, egy kisebb csoport 100 mu földön galambfát ültetett, az illatos bokrot is sikerrel szaporította. Vad gyógynövényeket is termesztettek: fejtetőgyöngyöt, partmenti bögrevizet, Wen király pennáját, hétlevelű virágot, halálból visszatérés fűvét (tudományos nevek?).

– Vadállat-megfigyelő csoport is alakult, ez a vadember utáni kutatással is foglalkozott. Ezenkívül a következőkkel: aranymajom, leopárd, fehér medve, cibetmacska, muntyákszarvas, kecskeantilop, aranyfácán, óriás szalamandra és néhány, még nem azonosított állattal, így disznómedve, samárfejű farkas, mely kismalacokat evett a parasztok jelentése szerint.

– 1980 után az állatok kezdtek visszatérni, tavaly szürkefarkas és aranymajom harcát figyelték meg, aranymajom kiáltását hallották, és látták, hogy a király aranymajom elállja egy farkas útját. – Márciusban elfogtak egy kis aranymajmot, de mivel nem evett, elpusztult. Azáleadással táplálkozó, vörös testű, kék farkú, hegyescsőrű napmadarat is megfigyeltek.

– Problémák: A természet védelmét érintő elképzelések eltérései. A munkások dühösek, hogy nem jutnak jutalomhoz. Ha kevés a kitermelt fa, a felső vezetés tiltakozik. A pénzügyi hatóságok nem biztosítanak elég tőkét. Négyezer paraszt él a természetvédelmi területen, csak gond van velük. A természetvédelmi terület vezetése és dolgozói még mindig ideiglenes faházakban laknak, elégedetlenek a helyzetükkel, nincs meg felelő felszerelésük. A nem kielégítő anyagi fedezetről, mely a fő probléma, már számos alkalommal értesítettük a hatóságokat...

A káderek őszintén beszélnek, mintha én kijárhatnám nekik a pénzt, nem jegyzetek többet.

Nem vagyok az írók vezetője, aki magabiztosan jelenthet ki dolgokat, aki nagyképűen hintheti el útmutatásait, üres ígéreteket tehet, mondjuk: Ami ezt a kérdést illeti, beszélhetek róla ezzel és ezzel az osztály vezetővel, és majd jelentem a felelős hatóságoknak, ügyet csinállok, nyilvános vitát, hogy az egész lakosság a népünknek életet adó természeti környezet megóvásával foglalkozzon! Magamat sem tudom megóvni, mit is mondhatnék? A természet megőrzése nagyon fontos feladat, mondhatnám, gyerekeink és unokáink jövőjét érinti, a Jang-ce már üledéket szállító, sárga folyó, és még a Hármasszurdokra is erőművet akarnak építeni! De persze ezt sem mondhatom, inkább a vademberre terelem a témát.

– A vadember igazán országos hírverést kelt... mondom.

És hirtelen mindenki a vademberről kezd beszélni.

– Igen, a pekingi Tudományos Akadémia több kutatást is végzett. Először 1967-ben, aztán 1977-ben, 1980-ban küldtek kutatócsoportokat a vadembert ke resni. Az 1977-es volt a legnagyobb, a legtöbb emberrel, száztíz kutató jött, nem számolva az erdőterület által küldött kádereket és munkásokat, a kutatócsoport több mint fele katona volt, az egyikük a parancsnok...

Folytatják a jelentést.

Hogyan kellene beszélnem, hogy rávegyem őket, csak beszéljünk? Kérdezzem meg, hogyan élnek itt? Biztosan beszélnének az ellátásról, az árakról, a bérekről, de mozgósítható kormányzati forrásaim egyenlőek a nullával. Nem mondhatjuk, hogy ez a megfelelő alkalom a csevegésre, és nem tudom, hogy mikor a világ egyre kevésbé érthető, az emberek közti kommunikáció egyre furcsább, és nem tudjuk, mit akar a másik, miért keressük a vadembert? Miről beszélhetnénk a vademberen kívül?

Tavaly egy általános iskolai tanár látta a lényt, mondják, júniusban vagy júliusban, olyantájt, mint most, de nem merete bejelenteni, egyik legjobb barátjának mondta csak el, és megkérte, hogy ne adja tovább senki másnak. Úgy van, nem túl régen valaki írt egy cikket a hunani Dongting Magazinban „A shennongjiai vadember tragikus története” címmel. Valaki ügyet csinált belőle, és mindenki elolvasta. Ekkor kezdődött el a vadembert kereső mozgalom, és terjedt egészen Hunan, Jiangxi, Zhejiang, Fujian, Szecsuán, Guizhou, Anhui tartományokig... Mindenhol beszámoltak róla az újságok (csak Sanghajban nem!), Guangxiban elfogtak egy kis vadembert, akit hegyi ördögnek neveztek. A parasztok azt gondolták, szerencsétlenséget hoz, és elengedték (sajnálatos módon). A vadember húsának fogyasztásáról is beszélnek, a kutatócsoport ezt is ellenőrizte, és publikáció is van róla. 1972-ben Zhang Renguan, Wang Liangcan és mások – összesen több mint húszán, nagyrésztük az erdőnkben dolgozó munkás – a Napfény-öböl mezőgazdasági kollektívájában megették egy vadember talpát és lábikráját! A lábfej körülbelül negyven centiméter hosszú volt, a nagylábujj öt centiméter kerületű, tíz centiméter hosszú – az esetről szóló dokumentumok mind lepecsételve –, a lábikra húsz centiméter kerületű, öt kiló súlyú, mindenki egy nagy tállal evett belőle. A vadembert egy Panshuiban lakó paraszt lőtte le hangtompítós puskával, ő adta el a lábát a Napfény-öböl mezőgazdasági kollektívájának konyhájára. Később, egy bizonyos Zeng Xianguo, 1975-ben, a Qianshang-kommunából a Yusai első számú munkabrigádjának székhelyére tartó hegyi úton kapott pofont egy több mint két méter magas, vörös szőrű vadembertől, elájult, a földre zuhant, sokáig nem tért magához, és mikor hazaért, három-négy napig egy szót sem szólt. Ez az ő szóbeli beszámolóján alapuló összehasonlító anatómiai statisztikai analízisben található. Zhao Kuidián a szülőfaluja felé tartva az úton, fényes nappal látta a vadembert gyümölcsöt majszolni. Melyik évben? 1977 vagy 1978? Néhány nappal az akadémia kutatócsoportjának második expedíciója előtt. Persze, van, aki elhiszi, van, aki nem, a kutatócsoport tagjait is megosztja a kérdés, de amit a hegyi parasztoktól hallhatunk, csak megerősíti mindezt: a nőket üldöző vadember, a lányokat játszani kereső és zaklató vad ember. A vadember beszélni is tud, mondják, más hangot ad ki, mikor örül és mikor mérges.

– Maguk közül látta valaki a saját szemével? -- kérdezem.

Mind nevetve néznek rám, de nem tudom, hogy végül is látták-e vagy sem.

Végül egy káder kíséretével eljutok a természetvédelmi terület szívébe. A központi csúcsot 1971-ben katonai teherautó-karaván zárta le, és két éven keresztül vágták a fát nemzetvédelmi célokra, míg teljesen kopár nem lett. Kétezerkilencszáz méteres magasságból nézem a gyönyörű hegyi fűmezőt, friss zöld fű hullámszik a ködben és esőben, foltokban hidegnyílbambusz nő. Sokáig állok a fagyos szélben, ez a természet utolsó őseredeti maradványainak egyike.

A több mint kétezer évvel ezelőtt élt Zhuangzi mondta, hogy a hasznos fa a balta alatt végzi, a haszontalan fa pedig szerencsés. A ma embere a régmúlt emberével összehasonlítva még kapzsibb lett, úgyhogy megéri kételkednünk Darwin evolúciós elméletében.

Egy hegyek közti ház tűzifás fészerében látom meg a medvebocsot, nyakörvvel van megkötve, olyan, mint egy sárga kiskutya, mászik a tűzifa tetején, morog, de még nem tudja megvédeni magát. A hegyek közt találta, mondja a ház ura, nem érdemes megkérdeznem, hogy ő lőtte-e le az anyamedvét. A medvebocs tényleg szeretetreméltó. Látja, hogy mennyire tetszik nekem, húsz jüanért elvihetem, mondja. Nem tervezek cirkuszt nyitni, hogyan utaznék tovább, ha magammal vinném? Inkább megőrzöm a szabadságomat.

Egy ház előtt leopárdbőr takarót látok szellőzni a napon, már megrágták a bogarak. A tigris már több mint tíz éve kipusztult a környékről.

Látok egy kipreparált aranymajmot, ez lehet az, amit a fáról fogtak el, de nem evett és meghalt, gondolom. Mikor a vadállatok elveszítik a szabadságukat, és nem akarják, hogy háziasítsák őket, ez az egyetlen választásuk, amihez nagy akaratere van szükség – ez az, ami gyakran hiányzik az emberekből.

A természetvédelmi terület irodájának kapujában nagy, új felirat a falon: „Köszöntjük az Idősek Sport- bizottságának megalakulását!” Valami új kormányzati mozgalom lehet, gondolom, megkérdezem a kádert, aki felragasztaná a feliratot, fentről jött telefon, mondja, ha azt akarják, hogy kiragassza, hát kiragasztja, semmi közünk hozzá. A hatvan fölötti forradalmi káderek kapnak száz jüant sportköltségekre, de náluk a legidősebb káder ötvenöt éves, aki csak egy képes albumot kap vigasztalásul. Később találkozom egy fiatal újságíróval, az Idősek Sportbizottságának vezetője egy nyugalmazott területi párttitkár, aki kikényszerített a kerületi kormányzattól egymillió jüant a bizottság megalakulásának megünneplésére. Híradást akar írni erről, belső használatra, a Központi Szabálybetartást Felülvizsgáló Hivatalnak, megkér, hogy személyesen vigyem el a jelentést. Értem a jó szándékát, de javasolom, mégis postázza, mert valószínűbb, hogy úgy inkább célba ér, mintha rábízná.

Találkozom egy finom lánnyal, az orrán szeplők, nyitott nyakú, rövid ujjú kötött kabátot visel, nem olyan, mint itt a hegyi emberek általában. Megkérdezem, és tényleg nem idevalósi, Ziguiból jött a Jang-ce déli partjáról, Qu Yuan szülőföldjéről, elvégezte a középiskolát, az anyai nagybátyját jött megkeresni, a természetvédelmi területen szeretne munkát találni. Már bejelentette szülőföldjének kormányzata, hogy a Három-szurdok gátjának építési munkálatai megkezdődnek, és a terület víz alá fog kerülni. Mindenkinek ki kellett töltenie egy lakosságkitelepítésről szóló nyomtatványt, és el kellett kezdenie az új életét megszervezni. Később délnek utazok a szép asszonyairól híres Xiang-patak mellett, érintem a régi szépség, Wang Zhaojun fekete tetőcserepes, felfelé álló ereszes otthonát a folyó mellett, a hegygerincen, és megérkezem Yichangba. Egy amatőr író elmondja nekem, hogy a várost már kijelölték a Három-szurdok tartomány fővárosának, még a jövőbeli írószövetség elnökéről is döntöttek – egy költő, akiről már hallottam, és akit nem szeretek.

Régóta nincsen már érzésem a költészethez, nem tudok verset írni. Nem a költészet kora a mostani, gondolom. Amit meg kellett énekelni, amit el kellett üvölni, mind megénekelték, elüvöltötték már, szerkesztett, nyomtatott formában, úgynevezett benyomások maradtak csak. Ezek szerint a vademberkutató csoport által kiadott, szemtanúk elbeszélésén alapuló, vademberről szóló képek – lógó karú, görbe hátú, vastag lábú, hosszú szőrű vigyorgó vadember is – csupán egy benyomás. És lehet, hogy a furcsa látvány, melyet az utolsó éjszaka a Shennongjia nevű őserdő Fahal-síkján pillantottam meg, csak versnek számít?

Világító hold az égen, a tornyosuló hegy árnyékában üres tér, két hosszú bambuszrúdon benzinlángok, alul színházi függöny kifeszítve. Akrobatacsoport, hamiskás réztrombita hangja, ütések egy átnedvesedett, tompa nagydobon, kezdődik az előadás. Kétszázan jöttek el, felnőttek és gyerekek a kis hegyi faluból, és a természetvédelmi terület igazgatóságának vezetői és dolgozói családotul, és a csinos, szeplős, nyitott nyakú, rövid ujjú, gyapjúkabátot viselő lány Qu Yuan szülőföldjéről. Három sorba rendeződnek az emberek, szorosán, nagy félkörben. Az első sorban otthonról hozott székeken ülnek, a középső sorban állnak, a hátsó sorban állók pedig a középső sorban állók fejei hagya résen próbálnak átlátni.

A programon – természetesen – qigong téglatorés, egy darab, kettő, három török ketté egy ökölcsapásra. Derékon cipelés, vasgolyólenyelés, megrágva köpik ki. Kövér nő mászik a bambuszrúdra, arany horgon függ. Tűzköpés. Csalás, csalás. Először egy idősebb asszonyság mondja a körben halkán, aztán a fiatalabbak is kiabálni kezdenek. Az artisták kopasz vezetője elkiáltja magát: –

Rendben, akkor kezdődjék az igazi előadás!

Odaad egy bambuszdárdát a vasgolyónyelőnek, a vas dárdahegy a férfi hasához és torkához szorul, a dárdá elhajlik, a kopasz fején kidagadnak a kék erek, tapsolás; megnyerték a nézőközönséget.

Csökken a feszültség a téren, trombita visszhangzik a hegy árnyékában, a dob sem elfojtott többé, felénkülnek az emberek. A világító hold elrejtőzik a felhők mögött, a benzinlámpások még jobban ragyognak. A megtermett, kövér asszony vízzel megtöltött tálkával egyensúlyoz a fején, ahogy tányérokat forgat bambuszrudakon. Végül megrázza a derekát, mint a táncosok a tévében, körbemegy, megköszöni a tapsot. A csoport vezetője beszédes ember, és egyre több pimaszabb dolgot mond, ahogy a mutatóványok egyre kevésbé érdekesekek, de jókedvűek az emberek, mindenem jól szórakoznak.

Az utolsó szám a gumiemberé; egy vörös selyemruhás lány lép fel az asztalra, amire két padot állítottak, és azok tetejére még egy harmadikat. A lány kiemelkedik a hegy lakkfekete árnyékából, világítóan vörös a lámpák hófehér ragyogásában, narancssárgára sötétedik az égen a hold.

Először az aranyfácán magányos állását csinálja meg, gyengéden összekulcsolja a lábait, és a feje fölé emeli őket. Mindenki tapsol. Aztán teljesen széttárja a lábait, nyugodtan ül a padon, meg sem moccan, éljenzés. Szétrakott lábakkal hátradől, amíg vénuszdombja előre nem feszül a lábai között; az emberek visszatartják a lélegzetüket. A feje lassan előbújik a lábai közül, és akkor még furcsább dolog történik, a két lábával satuba fogja copfos lányfejét, nagy fekete szemében szomorúság, mintha egy idegen világra nézne. Két kézbe fogja kölyökarcát, mint egy furcsa emberforma pók, mered a nézőközönségre. Valaki már tapsolna, de aztán mégsem teszi. A lány a kezeire támaszkodik, lábát a levegőbe nyújtja, egy kézen forog, látni a melleit a vörös selyemkabát alatt. Hallani, ahogy a közönség lélegzik, hajszag és testszag tölti be a levegőt. Egy kisgyerek mondana valamit, de az asszony, aki a kezében tartja, gyenge pofonnal elnémítja. A vörösruhás lány, összeszorított fogai, hullámozó mellkasa, izzadtan világító arca. Ott, a tisztán ragyogó holdfény alatt, a mély hegyárnyék mögött teljesen elveszítette emberi formáját, egy pár vékony ajak maradt, és fekete szemek tele fájdalommal, fájdalommal, mely felkelti a kegyetlenség utáni vágyat.

Mindenki izgatott ezen az estén, mintha kakasvért oltottak volna beléjük, már késő este van, közel s távol lámpa világít a házakban, beszélgetést, összekoccanó dolgok hangját lehet hallani sokáig. Én sem tudok aludni, visszamegyek a kiürült térre, a bambuszrudakon lógó lámpásokat elvitték, csak a vizesen tükröződő hold maradt. Nehéz elhinnem, hogy itt, a méltóságteljes, mély hegy árnyékában emberek ilyen természetellenesen nyomorítják meg magukat, álom volt talán?

60

Mikor táncolsz, ne gondolj semmi másra!

Először találkoztál a lánnyal, először táncoltok, akkor mondja ezt neked.

– De miért? – kérdezed.

– A tánc az tánc, ne tegyél úgy, mintha mélyen beleélnéd magad.

Nevetsz.

– Őszintébben, karolj át!

– Rendben – mondod.

Nevetgél.

– Miért nevensz? – kérdezed.

– Nem karolnál át szorosabban?

– Persze.

Szorosan karolod, érzed a melle rugalmasságát, nyaka bőrének meleg illatát a kigombolt gallérjában, sötét szoba, a lámpát a sarokban fekete esernyővel takarták el, táncoló párok elmosódott arcai. A magnóból puha zene szól.

– Most jó – mondja halkan.

Puha, selymes hajszálai mozognak, ahogy kifújod a levegőt, hozzáér az állad.

– Szeretnivaló vagy – mondod.

– Mit mondasz?

– Kedvellek, de ez nem szerelem.

– Az csak jobb, a szerelem fárasztó.

Ugyanígy gondolod, mondod.

– Te tizenkilenc, én egy híján húsz – mosolyodik el, hangjában érzés.

– Tökéletes pár.

– De nem mehetek hozzád.

– Miért is kellene?

– Szeretnék férjhez menni.

– Mikor?

– Valószínűleg jövőre.

– Korai lenne még.

– Nem leszek veled jövőre.

– Mondanod sem kell, a kérdés az, hogy kivel leszel?

– Végül majd hozzámegyek valakihez.

– Mindegy, hogy kihez?

– Nem biztos, de végül majd hozzámegyek valakihez.

– Aztán elválsz?

– Lehet.

– Akkor majd megint együtt táncolunk.

- De akkor sem megyek hozzád feleségül.
- Miért is jönnél?
- Jó veled – úgy tűnik, komolyan beszél.

Megköszönöd.

Az ablaküvegen túl tízezernyi összezsúfolt otthon fényeit látni, egyenetlen lámpafények az emeletes dobozházakban, a terembe hallatszik a monoton autózúgás. Egy pár kezd el keringeni, és hirtelen, a nem túl nagy szobában a hátatoknak ütköznek, rögtön megállsz és magadhoz öleled.

- Ne hidd, hogy dicsérem a tánc tudásodat – ragadja meg az alkalmat, hogy újrakezdje.
- Nem azért táncolok, hogy másoknak mutogassam a tudásomat.
- Akkor miért másért? Hogy közel kerülj a nőkhöz?
- Más úton-módon még közelebb lehet kerülni a nőkhöz.
- Nem kíméli az embereket a nyelved.
- Mert nem engedsz hallgatnom.
- Rendben, nem mondok többet semmit.

Hozzádbújik, becsukod a szemedet, valóban élvezet vele táncolni.

Egy őszi estén találkozol vele megint, mikor hideg északnyugati szél fúj. Biciklizel a szélben, és időről időre leveleket és papírdarabokat kap fel a szél körülötted. Hirtelen kedved támad felkeresni egy festő barátodat, megvárni nála amíg lecsendesedik a szél, és csak aztán menni tovább. Halovány fényű lámpa ég a sikátorban, ahova befordulsz, csak egy magányos emberalakot látsz sétálni, aki fejét a kabátjába rejti, egy pillanat alatt elkeseredsz.

A barátod fekete, kis udvarán halvány, pislákoló fény szűrődik ki az ablakából. Kopogatsz az ajtaján, mély hang válaszol bentről. Kinyitja az ajtót, figyelmeztet, hogy ügyelj a lépcsőre, mert sötét van. A szobában kettévágott kókuszba állított gyertya ég.

- De jó – értékeled a meleget. – Mit csinálsz?
- Semmit – válaszol.

Meleg van a szobában, bő pulóvert visel, a haja összekócolva. Már a kéménynyíláshoz állította a kályhát a télre.

- Beteg vagy? – kérdezed.
- Nem.

Valami mozog a gyertyánál, hallod öreg heverője reccsenését, ekkor veszed észre, hogy egy nő ül ott.

- Vendéged van? – kicsit bocsánatkérő a hangsúlyod.
- Nem érdekes – a heverőre mutat. – Ül le nyugodtan!

Ekkor látod, hogy a lány az, fáradtan nyújtja ernyedt, puha kezét. Hosszú haját kiengedve viseli, elfúj egy rakoncátlan hajszálat a szeme sarkából. Viccelni próbálsz.

- Ha jól emlékszem, a hajad nem volt ilyen hosszú.
- Van úgy, hogy feltűzöm, van úgy, hogy leengedem, csak nem vetted észre – összeszorított ajkakkal mosolyog.
- Ismeritek egymást? – kérdezi festő barátom.
- Táncoltunk már együtt.
- Még emlékszel? – ironia a lány hangjában.
- Elfelejtethjük-e, ha egyszer táncoltunk valakivel? – vágysz vissza.

A barátod megpiszkálja a kályhát, a sötétvörös lángok az álmennyezetig csapnak.

– Kérsz inni?

Csak benéztél, mondd, üldögélsz egy darabig, és már mész is.

– Nem csinállok éppen semmit – mondja.

– Semmi gond... – mondja a lány is, nagyon halkán.

Aztán nem szólnak egy szót sem.

– Folytassátok, amiről beszéltetek, melegedni jöttem egy kicsit, ideűzött a hideg. Lecsöndesül a szél és már megyek is – mondd.

– Nem, éppen jókor jöttél – mondja a lány, és mc gint csend.

– Rosszkor jöttem inkább – fel kellene állnod.

A barátod visszanyom a válladnál fogva.

– Most, hogy itt vagy, beszélhetünk valami másról, megbeszéltük már, amit meg kellett beszélnünk – mondja.

– Csak beszéljete, én majd hallgatom – összehúzza magát a lány a heverőn, csak fehér arcának körvonalait látod, finom orrát és száját.

Nem gondoltad volna, de sokkal később, egy nap, délben, a lány hirtelen felkeres. Ajtót nyit.

– Honnan tudod, hogy itt lakom?

– Nem látsz örömmel?

– Dehogy, éppen ellenkezőleg. Gyere be!

Betessékeled, megkérdezed, hogy a festőbarátod mondta-e el neki a címedet. Eddig csak halvány fényben láttad, és elbizonytalanodsz, hogy ő-e az.

– Lehet, hogy ő, lehet, hogy más. Talán titkos a címed? – kérdez vissza.

Nem gondoltad volna, hogy meglátogat téged, mondd, de tényleg igazán örülsz.

– Elfelejtetted, hogy meghívtál.

– Lehetséges.

– A címet is te adtad meg. Elfelejtetted?

– Bizonyára – mondd –, de nagyon örülök, hogy eljöttél.

– Egy modell jött el hozzád, miért is ne örülnél?

– Modellkedsz? – még jobban meglepődsz.

– Voltam modell, aktmodell.

Sajnálatos, hogy nem vagy festő, mondd, de szívesen készítenél róla amatőr fényképeket.

– Álldogálni szoktak a vendégeid? – kérdezi.

Gyorsan megmutatod neki a szobát: – Érezd magad otthon, tégy, amit akarsz. Csak körül kell nézned ebben a szobában és látod, hogy a házigazda nem ismer szabályokat.

Leül a dolgozóasztalod mellé, körbenéz.

– Úgy tűnik, egy gazdasszonyra is szükség lenne ebben a szobában.

– Ha gondolod, bár csak a házigazdának lehetnél a gazdasszonya, mert a szoba tulajdonjoga nem a házigazdáié.

Mindig csipkelődtek, mikor találkoztok, nem maradhatsz alul.

– Köszönöm! – elveszi a teát, amit készítettél, nevet.

– Beszéljünk komolyan!

Ő vezet megint. – Jó! – Ennyit mondhatsz csak.

Teletöltöd a saját teáscsészédet is, leülsz a dolgozóasztalod székére, itt végre biztonságban érzed magad, a lány felé fordulsz.

– Megbeszélhetjük, hogy miről beszéljünk. Tényleg modell vagy? Csak úgy kérdezem.

– Festőmodell, de már nem csinálom – elfúj néhány hajszálat az arca elől.

– Megkérdezhetem, hogy miért?

– Elege lett belőlem, és lecserélt egy másik modellre.

– A festők már csak ilyenek, tudom, nem festhetik ugyanazt a modellt egy életen keresztül – mondod festőbarátod védelmében.

– A modellek sem tölthetik egész életüket ugyanazzal a festővel.

Igaza van, témát kellene váltanod.

– Tényleg modell vagy? Úgy értem ez a foglalkozásod? Valamivel foglalkoznod kell persze.

– Annyira fontos kérdés ez? – nevet, okos nő, mindig egy lépéssel előtted.

– Nem olyan fontos, de azért megkérdeztem, hogy tudjam, miről beszélgethetünk. Mi az, ami mindkettőnket érdekel.

– Orvos vagyok – bólint. Mielőtt mondanál valamit, megkérdezi: – Rágyújthatok?

– Nyugodtan, én is dohányzom.

Odatolod elé az asztalon a doboz cigarettát és a hamutartót.

Rágyújt, szippant egy mélyet.

– Nem gondoltam volna – mondod, kezded érteni.

– Ezért is mondtam, hogy nem fontos. Mikor azt mondtam, hogy modell vagyok, tényleg azt hitted? – hátrahajtja a fejét és lassan kifújja a füstöt.

Valóban orvos, ha azt mondja? De ezt nem kérdezed meg hangosan.

– Azt gondolod, hogy a modellek könnyelműek? – kérdezi.

– Nem feltétlenül, a modellkedés is komoly szakma, levetközni, úgy értem az aktmodellkedésben sincsen semmi rossz, a természettől való szépség, ha valaki szépséget kapott a természettől, az adomány, nincs köze a könnyelműséghez. Meg a szép emberi test szebb minden műtárgynál, a természethez képest mindig szegényes a művészet, csak a hülyék gondolják, hogy a művészet túlszárnyalhatja a természetet.

Meggyőződéssel beszélsz.

– Akkor miért foglalkozol művészettel? – kérdezi.

Nem foglalkozol művészettel, mondod, csak írsz, leírod, amit mondani akarsz, ahogyan jön.

– Az írás is művészet.

Ragaszkodsz hozzá, hogy az írás technika kérdése: – Csak elsajátítasz egy technikát, ahogy te a szikével bánasz, bár nem tudom, sebész vagy-e, vagy belgyógyász, nem is fontos, csak el kell sajátítani a technikát, és máris mindenki tud írni, ahogy mindenki megtanulhat bánni a szikével.

Nevet.

Nem gondolod, hogy a művészet szent dolog, a művészet életforma, sokféleképpen élhetnek az emberek, a művészet nem helyettesíthet mindent.

– Okos vagy – mondja.

– Te sem vagy hülye – mondod.

– Vannak hülyék.

– Kicsodák?

– A festők, csak a szemükkel látnak.

– A festőknek megvan a maguk érzékelésmódja, az írókkal összehasonlítva fontosabb nekik a látvány.

– Meg tudjuk érteni egy ember belső értékeit a látványból?

– Úgy tűnik, nem, de a kérdés, hogy mi az érték? Minden embernek más, az emberek különbözőképpen látnak, csak a hasonló érték szemléletű embereknek számítanak az értékek egyáltalán. Nem akarok azzal hízelegni neked, hogy szép vagy, a belső értékeidet sem ismerem, de annyit elmondhatok, hogy boldogan beszélgetek veled, hiszen nem a boldogságért élünk? A hülyék keresik a boldogtalanságot.

– Én is boldog vagyok veled.

Mondja és öntudatlanul felveszi a kulcsodat az asztról, és játszik vele, látod, hogy boldogtalan. A kulcsról kérdezed.

– Milyen kulcs? – kérdezi.

– A kulcs a kezében.

– Mi van ezzel a kulccsal?

Elvesztetted, mondod.

– Hát nem itt van? – mutatja meg a kezében.

Azt gondoltad, hogy elvesztetted, mondod, de most ott van a kezében.

Lerakja a kulcsot az asztra, hirtelen feláll, mennie kell, mondja.

– Sürgős ügy?

– Dolgom van – mondja, és hozzáteszi –, férjhez mentem.

– Gratulálok! – van benned egy kis keserűség.

– Majd még jövök.

Megnyugtatásul.

– Mikor?

– Amikor kedvem lesz. Nem jövök még egyszer úgy, hogy nincs kedvem, hogy elvegyem a te kedvedet is. De akkor sem jövök majd, mikor különösen kedvem lenne – Értem, ahogy gondold.

Szeretnéd azt hinni, mondod, hogy még eljön.

– Eljövök és beszélünk az elvesztett kulcsodról!

Felemeli a fejét, haja a vállára hull, rejtélyes mosollyal lép ki az ajtón és lemegy a lépcsőn. Osztálytársam, akit már több mint tíz éve nem láttam, kivesz a fiókból egy fényképet és nekem adja, ő van rajta és valaki más, középkorú vagy idősebb ember, vagy éppen a kettő között, nem lehet eldönteni a korát és a nemét sem, azt mondja, nő, egy romos templomnál állnak, a templom mellett zöldségföld. Emlék szem a kiszáradt folyam női harcosára, kérdezi.

Persze, hogy emlékszem, a középiskola elején történt, nem is tudom, melyik osztálytársam hozott be az iskolába az otthon őrzött, akkoriban éppen betiltott, régi harcos-kardozós regényekből, Hét kard, tizenhárom harcos, Emei-hegy kardjának harcosa, Tizenharmadik hűg és a többi. Barátai otthon olvashatták el, a többiek az órán, az asztal alatt, az asztalfiókba rejtve.

Emlékszem még, hogy mikor még fiatalabb voltam, birtokomban volt *A kiszáradt folyam női harcosának* egy képsorozat-változata, de golyózással elvesztettem néhány képet belőle, nem volt már teljes, nagyon elszomorodtam.

Emlékszem arra is, hogy a kiszáradt folyam női harcosa, vagy a tizenharmadik hűg, vagy

valamelyik másik női harcosnak volt köze a szexualitásra való rá ébredésemhez. Használt könyvek boltjából való képes könyv lehetett. Az egyik első képen szél fújta, földre hullott barackfavirágok, a képaláírás valami olyasmi, hogy szeles-esős éjszaka utáni bánat; az volt a rejtett jelentése, hogy a női harcost megerőszkolta egy gonosztevő, aki természetesen maga is értett a harcművészetekhez. A következő képen a női harcos felkeres egy nagymestert, és megtanulja tőle a repülő kések tudományát, szívében gyűlölettel; végül megtalálja az ellenségét, repülő késeivel leszögezi a fejénél fogva, de megmagyarázhatatlan módon nem öli meg, csak az egyik karját vágja le, majd elereszti.

– Hiszel benne, hogy még élnek női harcosok? – kérdezi öreg iskolatársam.

– A nő a fényképen? – nem tudom, hogy viccel-e vagy sem.

A fényképen szemüveges, magas iskolatársam geológus-munkaruhában, van benne valami durva egyszerűség, Pierre-re emlékeztet, a könyvmolyra a Háború és békéből. Amikor a regényt olvastam, barátom még nagyon sovány volt, de már szemüveget viselt barátságos, kerek arcán, a szemüveg mindig ott az orrnyergén, hasonlított az orosz festő regényhez készített illusztrációin szereplő Pierre-hez. A női harcos csak a válláig ér, olyan ruhát visel, mint a parasztnak, előlgombos nagykabátot, bő nadrágot, laposorrú katonai gumicsizmát, meghatározhatatlan nemű arcán kis szemek, falusi női káderek mintájára fésült fülig érő haja jelzi csak, hogy nő, szerintem egyáltalán nem hasonlít a harcoskardozós regények képein szereplő, harcos ruhákba öltözött, lélegzet-visszafojtva elszánt, főnixszemű nőkre.

– Ne becsüld le, képzett harcos, sok embert megölt – mondja komolyan.

Zhuzhouból tartok keletnek, a vonat késik, megáll egy kis állomásnál, valószínűleg, hogy megvárjon és elengedjen egy gyorsvonatot. Megpillantom az állomás nevét jelző táblát, és hirtelen eszembe jut, hogy egy régi osztálytársam itt dolgozik egy bányakutató csoporttal, több mint tíz éve nem hallottunk egymásról, de tavaly egy kiadó szerkesztője továbbította nekem egy regény kéziratát, amit a barátom írt, a borítékon szerepelt ez a helynév. Nem hoztam magammal a címét, de nem lehet túl sok bányakutató csoport egy ilyen kis helyen, könnyen megkereshetem, gyorsan leszálok a vonatról. Gyerekkori jóbarátom. Véletlenül összefutni egy régi baráttal az emberi élet kevés boldogságának egyike.

Mikor elindultam Changshából zhuzhoui átszállással, nem gondoltam, hogy leszállók, nem élnek rokonaim Zhuzhouban, nincsenek ismerőseim itt, nincsenek népszokások, felkeresésre méltó régi dolgok, de egy egész napot sétáltam a Xiang-folyó mentén és a városban, csak később jöttem rá, hogy egy újabb értelmetlen benyomást üldöztem.

Tizenkét-tizenhárom évvel ezelőtt mint menekültet üldöztek el Pekingből, a kezemben ágynemű, ugyanarra a hegyvidékre űztek, amit gyerekkoromban már egyszer megjártam mint menekült, de tizenkét-tizenhárom évvel ezelőtt az úgynevezett Május 7. iskolában kaptam átnevelést. Feszült volt a légkör a politikai mozgalmak állandó változása miatt, mindenki forradalmi jelszavakat kiabált, élethalálra ragaszkodott a saját frakciójához, és a többieknek bélyegezte. Váratlanul jött egy új „legmagasabb szintű útmutatás”, a hadsereg képviselőket küldött a kulturális szervezetekbe, mindenkit a hegyvidékre vezényeltek mezőgazdasági munkára.

Születésem óta menekülök. Azt mondta anyám, hogy mikor megszülettem, hullottak a bombák, a kórház ablakaiba papírt ragasztottak üveg helyett, hogy ne repedjenek meg a robbanásoktól. Szerencsére anyám megmenekült a bombáktól, és én nyugodtan megszülettem, de nem sírtam, csak akkor kezdtem el sírni mikor a segédorvos ráütött a fenekemre. Születésem valószínűleg meghatározta, hogy egész életemet meneküléssel fogom tölteni. Hozzászórtam már a felfordulásokhoz, megtanultam, hogyan legyen örömöm a köztük lévő szünetekben. Amíg a többiek döbbszerűen ültek összecsomagolt ágyneműjükön a peronon, én rábíztam a csomagomat valakire, és mint egy kóbor kutya, sétáltam a város utcáin, sikátorain, és egy utcai ételpultnál az ellenséges frakció

egyik fanatikusával is összefutottam. Akkoriban havijegyre osztották a disznóhúst, ami csak fél kilóra volt elég. Gondoltam, ő is, mint én, húst szeretett volna enni. A pulnál chilis kutyahúst lehetett enni, mindketten rendeltünk egy-egy tállal. Szerencsétlenségünk mindkettőnket elüldözött otthonról, egy asztalhoz ültünk le, és versenyezni kezdtünk, melyikünk vegyen egy üveg alkoholt. Együtt ettük a kutyahúst és ittunk, mintha nem létezett volna az életre-halálra szóló osztályharc, mintha nem lettünk volna ellenségek, és természetesen egyikünk sem említette meg a politikát. Annyi mindenről lehetett beszélni az asztalnál, abban az öreg utcában jegy nélkül lehetett szalmaszagú vécépapírt, ruhaanyagot és teát vásárolni, és ötillatú mogyorót, amihez egyáltalán nem lehetett Pekingben hozzájutni. Mindketten vásároltunk valamennyit, kinyitottuk a zacskókat és ettük az italhoz. Ez a megjegyzésre sem méltó emlék, ami miatt egy egész napol eltöltöttem Zhohouban, mielőtt átszálltam volna a Changshába tartó vonatra. Miért ne szerezzek egy kis váratlan örömet régi barátomnak azzal, hogy felkeresem?

Az állomás szállodájában foglalok szobát, lerakom a csomagomat. Ha nem találom meg a barátomat, visszajövök a szállodába és alszom a reggeli vonatig.

Tofus kását eszek egy éjszaka is nyitva tartó ételárus pultjánál, a fáradtságom egy pillanat alatt elpárolog. Az adóhivatal bejárata előtt a szinte fekvő hűsítő irodavezetőt kérdezem meg a bányakutató csoportról. Felül, és rögtön megerősít, két *líre* az úttól, mondja először, aztán három *líre*, ötre. Az utca végén, ahol már nem világít a lámpafény, bemegyek egy kis sikátorba, elmegyek egy vízzel elárasztott földdarab mellett, át a patakon, a fahídon, és a túlparton, nem messze, magányos, modern stílusú épületeket találok, a bányakutató csoport.

Elhagytam a várost, csillagokkal tele a nyári égbolt, brekegnek a békák. Pocsolyába lépek, de nem zavar, csak az a fontos, hogy megtaláljam a barátomat. Éjfélre jár, mikor végre eltapogatózom az ajtajáig, és ko pogtatok.

– Te ördög! – kiáltja boldog meglepetésében, meg öregedett, magas és kövér, rövidnadrágban, megbök a nagy legyezőjével, kisebb szelet kavarva. Gyerekkorunkban is így üdvözlöttük egymást a legyezővel. Én voltam a legkisebb az osztályban, kis ördögnek hívtak, most már öreg ördögnek szólíthatnának.

– Hogyan jutottál el ide?

– A földből bújtam elő – boldog vagyok én is.

– Hozz bort, nem, hozz dinnyét, túl meleg van! – kiáltja a feleségének, megtermett asszony, úgy tűnik, itteni, csak mosolyog, nem beszél. Családot alapított itt a barátom, de a fiatalkori bátorságát nem veszítette el.

Megkérdez, hogy megkaptam-e a kéziratot, amit nekem küldött, olvasta az utóbbi években kiadott írásaimat, mondja, csak én lehetek az, gondolta, ezért a kéziratot elküldte az egyik kiadó szerkesztőjének, mely az én műveimet is kiadta, kérte őket, hogy adják oda nekem, így végül is megint megtaláltuk egymást. Írnia kellett, sehogyan sem tudta elfojtani a készletét, megírta ezeket a szövegeket, hogy kipróbálja, hova juthat el velük.

Mit is mondhatnék? Regénye egy parasztyerekről szól, akinek az apja földesúr volt, és ezért az osztálytársai megvetik, és mindennap a tanár előadását kell hallgatnia arról, hogy tisztán meg kell húzni a határvonalat a társadalmi osztályok között. Úgy érzi, hogy összes szerencsétlensége öreg, beteg apjától ered, aki csak nem akar meghalni, ezért vadcsereznyevirágot kever az öreg orvosságába – olyan növényt, amit a disznóknak adott zöldségből is ki kell válogatni. Másnap reggel, mikor a falu hangszóróiból megszólal a Vörös kelet, hogy a parasztokat a földekre szólítsa dolgozni, a gyerek földön fekvő halott apját, akinek tele a szája fekete vérrel. Az írás a gyerek lelkivilágát vizsgálja, egy gyerek szemszögéből értelmezi az értelmezhetetlen világot. A kéziratot odaadtam egyik szerkesztő ismerősömnek, aki nem a szokásos szöveggel utasította vissza, a cselekmény

csiszolatlanságával, a karakterábrázolás gyengeségével, a tipizálás hiányával. Jól van megírva, mondta, de az író túl messzire ment, a vezetés biztos, hogy nem engedi kiadni. Az író bányakutatással foglalkozik a vadonban, hegyi utakhoz van szokva, nem ismeri az irodalmi élet aktuális mércéit. Ezt mondtam neki.

– Hol vannak ezek a mércék? – értetlenség tükröződik a szemüvegén át, olyan, mint a könyvmoly Pierre.

– Nem azt írták az újságok néhány napja, hogy a szabad alkotóerő a fontos, az irodalomnak az igazságról kell szólnia?

– Nekem is az átkozott igazságról szólás miatt kellett idáig menekülnöm – mondom.

Nevet.

– Akkor felejtse el a kiszáradt folyam női harcosának történetét!

Bedobja a fényképet egy fiókba.

– Egy lerobbant templomban laktam egypár napig a munkám miatt, ott ismertem meg őt, beszélgettünk és észrevettem, hogy valami nyugtalanítja, megnyílt és egy egész napon át csak beszélt. Fél füzetet teleírtam azzal, amin keresztülment.

Elővesz a fiókból egy jegyzetfüzetet, előttem lobogtatja.

– Elég egy könyvre – mondja –, már a címet kigondoltam: Vázlatok a romos templomból.

– Nem harcos-kardozós regényeim.

– Persze hogy nem. Ha kedved van, elviheted elolvasni regényanyagának.

Mondja, és a jegyzetfüzetet visszarakja a fiókba.

– Mégis hozzá innunk! – mondja a feleségének.

– Nem csak regényt – mondom –, az esszéimet sem adják ki, meglátják a nevemet rajta, és jön vissza a kézirat.

– Látod, maradj csak meg a geológiánál, minek irkálni! – veti közbe a felesége, mikor hozza az innivalót.

– Mesélj magadról! Mi van veled? – tényleg érdekli.

– Kóborolok mindenfelé, hogy elkerüljem a vizsgálatot. Jó néhány hónapja indultam már neki, várom, hogy lecsöndesedjen a vihar, és akkor majd hazamegyek. Ha rosszabbodik a helyzet, körülnézek még pár helyen, ha pedig eljön az ideje, lelépek. Nem várom meg, hogy elvezessenek, mint egy birkát a munkatáborba, mint amikor jobboldali elhajlónak bélyegeztek.

Szívből nevetünk.

– Elmondok neked egy vidám történetet, jó? Egy kisebb csapattal mentem aranybányát keresni, mikor elkaptuk a hegyek közt a vadembert – mondja.

– Ne szórakozz! A saját szemeddel láttad? – kérdezem.

– Mi az, hogy láttam! Elkaptuk! Hegygerincen keltünk át, hogy levágjunk az útból, és még sötétedés előtt elérjük a táborhelyet. A hegygerinc lábánál kiégettek egy darab erdőt, és helyébe kukoricát vetettek. A sárga kukoricamezőn valami mozgott, és tisztán hittük fentről, hogy egy vadállat. Ekkoriban mindannyian vittünk magunkkal puskát a biztonságunk védelmében, ha a hegyek közé mentünk. Medve vagy vaddisznó, vélte a csapat, ha aranyat nem is találunk, legalább egy kis húst ehetünk, az is szerencse. Szétvált tünk, hogy bekerítsük. Hallotta, hogy jövünk, az erdő felé futott. Délután három óra körül lehetett, nyugatra tartott a nap, de a fénye még megtöltötte a völgyei. Az a valami futott, és kibukkant a feje a gabonaszárak között, rögtön láttuk, hogy a hosszú szőrű vadember. Mindenki látta, izgalomba jöttünk, és üvöltöttük: a vadember az! Ne engedjétek elmenekülni! Puskalövés. Egész nap a hegyet jártuk, nem akadt alkalom, hogy elsüssük a puskáinkat, hát lőttünk.

Fellelkesülve, futva, kiáltozva, világító golyókkal löve. Körbe zártuk és előszaladt, teljesen meztelen, felemelt karokkal adta meg magát, és a térdeire rogyott, szemüvege zsinórral a fejére kötve, a repedezett lencsék mint dérral bevont ablakok.

– Csak kitalálsz? – kérdezem.

– Tényleg így történt? – kérdezi a felesége is a háló szobából, még nem alszik.

– Nem tudnám úgy kitalálni, mint te, te vagy az író – Ő az igazi író – mondom a feleségének égtől való tehetsége van a történetmeséléshez, az iskolában is ő volt a legjobb mesélő. Elkezdte, és mindenki őt hallgatta. Kár, hogy a regényt, amit írt, már kiadás előtt elintézték. – Kicsit tényleg sajnálom.

– Csak azért beszél, mert itt vagy, rendesen nem mond egy felesleges szót sem – mondja a feleség a szomszéd szobából.

– Te csak hallgass! – mondja a feleségének.

– Folytasd! – Tényleg érdekel a története.

Iszik egy kortyot, felfrissül.

– Odamentek hozzá, levették a szemüvegét, megütögették a puskatussal, és durván kikérdezték. Miért tiltottál el, ha ember vagy? Egész testében remegett, érthetetlen hangokat adott ki magából. Néhányan liozzányomták a puskájukat, megfenyegették, lelövünk, ha örültnek tetteted magad! Ekkor elsírta magát, munkatáborból szökött meg, és nem akar visszamenni. Mi a bűne? – kérdezték. Jobboldali elhajló. Melyik évben lett jobboldali elhajló? Megváltoztak azóta a dolgok, miért nem megy haza? Nem akarják visszafogadni otthon, ezért rejtőzött el itt a hegyek között.

Hol van a családja? Sanghajban, mondta. Hülyék gyülekezete a családod, miért nem fogadnak vissza? Félnék, hogy ők is rossz hírbe keverednek. Milyen rossz hírbe, a jobboldali elhajlókat már mind kárpótolták, mindenki jobboldali elhajlót szeretne a családjában. Van valami elmebajod? Nincsen semmi baja, mondta, csak erősen rövidlátó. Mindenki jól szórakozott rajta.

Hallom a feleségét nevetni a szomszéd szobában.

– Te vagy az ördög, hogy ilyen történetet mesélsz. – Én sem tudom elfojtani a nevetést, régen nevettem ilyen jót.

– 1957-ben kiáltották ki jobboldalinak, 1958-ban Quinghaiba került egy munkareformfarmra. 1960-ban az éhezés alatt nem volt mit enni, ödémája lett, kis híján belehalt, Sanghajba menekült és két hónapig rejtőzködött otthon. A családja ragaszkodott hozzá, hogy menjen vissza, nem volt elég a kiosztott élelmiszer, meg hogyan rejtőzködhet otthon sokáig? Ekkor visszament a hegyek közé, húsz évvel ezelőtt. Hogyan élt idáig? Az első évben befogadta egy hegyi család, fát vágott nekik, mezőgazdasági munkát végzett. Aztán eljutott a híre a kommunához, ellenőrizni akarták a múltját, ekkor rejtőzött el a hegyek között, titokban ellátta a parasztcsalád étellel, gyufával, olajjal, egy kis sóval. Hogyan lett jobboldali elhajló? Jóscontokat kutatott az egyetemen, fiatal volt és forróvérű, az összejöveteleken mondott egy-két örült mondatot a hatóságoknak. Gyere velünk, mondtuk neki, menj vissza kutatni a jóscontjaidat, de csak azért sem akart jönni, aratnia kell, mondta, ez az egész évi gabonája, ha elmegy, a vaddisznók széttapossák. Össze is szarhatják, üvöltött mindenki! Össze akarta gyűjteni a ruháit. Hol vannak a ruhái, kérdeztük. A szirt lábánál, egy barlangban. Ha nem volt túl hideg, nem viselt semmit sem. Valaki adott neki egy kabátot, hogy kösse a dereka köré, aztán visszavittük a táborhelyre.

– Vége?

– Vége – mondja. – Van egy másik befejezésem, de nem vagyok benne biztos.

– Mondd el!

– Másnap, teleette, teleitta magát, mély álomból ébredt fel, hirtelen sírva kiáltozni kezdett, senki

sem ér tette, hogy mi történt vele. Odamentünk, hogy megkérdezzük. Folyt a taknya, nyála, sokáig motyogott, aztán azt mondta: Ha tudom, hogy ennyi jó ember él ezen a világon, nem viseltem volna el ilyen sokáig az igazságtalan büntetést!

Nevetni szeretnék, de nem tudok.

Furfangos mosoly a szemüvege mögött.

– Túl sok lenne befejezésnek – mondom elgondolkozva.

– Szándékoltan hozzáragasztott – ismeri be, leveszi a szemüvegét, az asztalra rakja.

Nem is furfangosak távollátó szemei, hanem szomorúak, mintha más ember lenne, nem az az örökké vidám, mint szemüveggel.

– Nem akarsz ledőlni? – kérdezi.

– Ne aggódj, fekvé sem tudnék elaludni – mondom.

Hajnalodik az ablakon túl, visszavonult a nyári hőség, hűsítő szél fúj.

– Feküdjünk, úgy is lehet beszélgetni – mondja.

Ad nekem egy bambuszkeretes ágyat, ő egy összecukható vászonszékbe ül le, eloltja a lámpát, hátradől.

– Mikor a vadembert kerestük azzal a csoporttal, kis híján agyonlőtték, a fejem mellett repült el a golyó, nagy szerencsém volt, hogy nem haltam meg. Mikor nem saját magunkról van szó, mindenki bátor fickó.

– Az a különleges a vademberről szóló történetedben, hogy jó hallgatni. Az emberek kegyetlenek, ezen nincs mit magyaráznod.

– Te a regényről beszélsz, én az életről. Azt hiszem, nem tudok regényt írni.

– Ha szóba kerülnek a tetvek, mindenki fogdosni kezdi őket, mert attól fél, hogy neki is van. Mit lehet tenni?

– Ha senki sem fogdosna?

– Akkor attól félnének, hogy őket fogdossák össze.

– De te nem fogdostál senkit sem.

– Össze is fogdostak.

– A kocsikerék meg csak forog tovább?

– Valami haladás csak történt, egyébként hogyan jöhettek volna el hozzád egy italra? Már régen vadembernek álltam volna.

– Én sem fogadhatalak volna be magamhoz. Vagy a két jó barát együtt állhatott volna vadembernek? – Úgy nevet, hogy felül a széken. – Jobb befejezés nélkül – mondja elgondolkozva.

62

Elvesztette a férfi a kulcsot, mondd.

Érti, mondja a lány.

A férfi tisztán látja, hogy a kulcs ott van az asztalon, mondd, de mikor megfordul, már nem találja.

Igen, mondja, igen.

Egy csupasz kulcs, mondd, kulcstartó nélkül, eredetileg volt kulcstartója, egy kunkorodó szőrű kiskutya is lógott rajta, vörös színű, műanyag palotapincsi, de régóta nincs már meg a kulcstartó, egy barátjától kapta a férfi, természetesen egy nőtől, de nem barátnőtől.

Érti, mondja.

Később a kiskutya eltörött, mondd, vicces, hogy a nyakánál tört el, így egy vörös kutyafej lógott a kulcstartón, azt gondolta, hogy kegyetlenség, és levette róla a kulcsot.

Érti, mondja.

Csak egy csupasz kulcs, mondd, úgy tűnt, mintha a lámpa talpára rakta volna az asztalon, volt ott néhány tű is, és a tűket megtalálta, de a kulcs eltűnt. Átpakolja a könyveket az asztal másik oldalára, van még ott néhány megválaszolendő levél, melyekről nem tudja, hogyan kellene megválaszolni. Egy levél takarja el a lámpa kapcsolóját, de a kulcsot nem látja a férfi, mondd.

Előfordul velem is, mondja a lány.

El kell mennie otthonról, dolga van, de nem hagyhatja az ajtót nyitva, és ha bekattintja az ajtót, nem tud majd bejönni. Meg kell találnia a kulcsot. Az asztalon könyvek, papír, levelek, aprópénz, néhány érme, az érmék között könnyen megtalálná a kulcsot.

Igen.

De nem találja a kulcsot, az asztal alá is bemászik, szürke porcsomókat söpör ki, egy buszjegyet. Ha leesik a kulcs a földre, hallani lehet. A földön néhány könyv, átlapozza és a helyükre rakja őket, könyv és kulcs teljesen más kategória, nem lehet összekeverni.

Persze.

És nem találta meg a kulcsot.

A fiókokban?

Ott is megnézte. Emlékszik, hogy kihúzta a fiókot. Régen szokása volt a fiók jobb sarkába rakni a kulcsot, de már régóta nem szokása. A fiók tele levelekkel, kéziratokkal, biciklirendszámmal, gyógyszervényekkel, gázkártyával és számlákkal. Emlékkitűzők is vannak ott, arany tolldoboz, mongol kés és egy zománcozott kis kard, nem érnek sokat, de sajnálja kidobni őket, mert emlékek kapcsolódnak hozzájuk.

Mindenki őríz emlékeket.

Nem minden emlék méltó a megőrzésre.

Igen.

Megszabadulás elveszíteni azokat. Vannak olyan gombok, melyeket nem használhatunk soha többé, ha leestek, az ing, amiről ez a tintakék plexigomb leestem már régóta felmosóröngy, de a gomb megvan.

Igen, és aztán?

Aztán kihúzza az összes fiókot, és felforgat mindent.

Nem lehet ott.

Tudja, hogy nem lehet ott, de azért mindent felfogat.

Igen. Megnézi a zsebeit?

Megnézi az összeset, elülső és hátsó nadrágzsebeit mind végigtapogatja ötször-hatszor, ágyára rakott inge zsebeit is megnézi, minden ruhájának végigtapogatja a zsebeit, csak azokat nem, melyek a szekrényben vannak.

Aztán. Aztán mindent lerak az asztaláról a földre, átrendezi az újságokat az ágya végében, kinyitja a könyvesszekrényeket, az ágyneműt is megrázza, a matracot, az ágy alá néz, á, egy cipő! A cipőben egy ötvenes pénzérme, felveszi, kimegy az ajtón, és csak akkor kezdi el nyomni a lábát.

Nincs a lábán cipő?

Volt, de mikor lerakta a földre a könyveket az asztalról, nem maradt hely lerakni a lábait, csak nem tapodhatott cipővel a könyveken, levette, és úgy térdelt a könyvkupacra.

Szegény.

A kulcstartó nélküli kulcs valahol a szobában rejtőzik. Nem tud kimenni, nézi a felfogatott szobát, és nem tudja, mit tegyen. Tíz perccel ezelőtt még rendben volt az élete. Nem állítja, hogy makulátlanul tiszta volt a szoba eredetileg, vagy rendezett, valójában soha sem volt teljesen tiszta, de azért rendben volt. Megvan a saját életstílusa, tudja, mi hol van, kényelmesen él ebben a szobában. Hozzászokott, és ezért kényelmes.

Igen.

Nem, minden rossz helyen volt, semmi sem ott, ahol kell.

Ne idegeskedj, gondolkodj.

Elege van az egészségből, mondja, nincs hol aludnia, nincs hova leülnie, még állni sem tud sehol, az élete szemétkupaccá vált. Csak guggolhat a könyveken. Ideges és kész, csak magára dühös. Nem hibáztathat mást, ő vesztette el a lakáskulcsát, ömiatta történt az egész. Nem tud megszabadulni ettől a zűrzavartól, ettől az elrontott élettől, nem mehet ki az ajtón, pedig ki kellene mennie!

Igen.

Nem akarja látni többet ezt a szobát, nem akar ide visszatérni.

Nincsen találkája?

Találka, igen, ki kellene mennie, de már késett egy órát, a találkát is lekészte. Senki sem vár egy órát, és arra sem emlékszik, hogy hol történt volna meg a találka. Meg hogy kivel.

Egy nővel, mondja halkan.

Lehet, de az is lehet, hogy nem. Nem emlékszik rendesen, mondja, de feltétlenül mennie kell, nem bírja tovább ezt a felfordulást.

Nem zárja be az ajtót?

Nem tehet mást, nyitva hagyja az ajtót és elmegy. Lemegy a lépcsőn, ki az utcára, jönnek-mennek a járókelők, járművek árja, mindig ilyen nyüzsgő az utca, de nem tudja miért. Sétál, senki sem tudja, hogy elvesztette a kulcsát, senki sem tudja, hogy nyitva van a lakása, senki sem fogja elvinni a dolgait. Ha felkeresi egy ismerőse, látja, hogy senki sincs otthon, leül a könyvkupacra, és lapozgatva várja, míg hazaér, ha meg nem tud várni, elmegy, nem kell aggódnia, de azért aggódik a szobáért, ahonnan semmi értékes dolgot nem lehet elvinni, néhány könyve van csak, értéktelen ruhái, cipők, a legjobb cipője a lábán, és egy kupac befejezetlen kézirat, amit már gyűlöl. Mikor erre gondol, vidámabban érzi magát, semmi értelme a szobája és az elveszett kulcs miatt aggódnia, céltalanul sétál az utcán. Általában siet, valami, valaki vagy saját maga miatt, de most nincsen semmi dolga, sohasem érezte ilyen könnyedén magát. Lassít, általában nehéz lassan mennie, kinyújtja a bal lábát, és nem szükséges gyorsan raknia utána a jobbat, nem könnyű. Nem tud gondtalanul menni, csak sétálni. Most sétál,

egész talpa érinti a földet, ellazul a teste.

Furcsán érzi magát, ahogy így megy, úgy tűnik, nézik a járókelők, érdekesnek találják a viselkedését. Nézi a szembejövő embereket, és észreveszi, hogy előrenéző szemük valójában saját magukra mered. Néha megnézik az üzletek kirakatait, akkor azon gondolkodnak, hogy megfelelőek-e az árak. Hirtelen megérti, hogy ezen a zsúfolt utcán csak ő nézi a többieket, és azok egyáltalán nem foglalkoznak vele. Azt is észreveszi, hogy ő az egyetlen, aki úgy megy, mint egy medve, egész talpával a földre lép, a többiek a sarkukra lépnek, egész nap, egész évben így feszülnek meg, idegesen, aggodalmakkal tele, tényleg.

Igen.

Megy a nyüzsgő utcán, és egyre magányosabbnak érzi magát. Kering az utcán, mint egy alvajáró, autók zaja, neonfények, a járókelők közé szorítva a járdán, lassítana, de nem tud, taszigálják hátulról. Ha valaki felülről néz le rá, egy magas épület ablakából, parafa dugónak látszik, mely levelek, cigarettásdobozok, jégkrémepapírok, használt műanyag tányérok, mindenféle csomagolópapírok között sodródik a csatornalefolyó felé, ellenállhatatlanul.

Látom.

Micsodát?

A parafa dugót sodródni az emberek között.

Az ő.

Az te vagy.

Nem én, egy életmód.

Értem. Folytasd!

Mit folytassak?

A parafa dugóról.

Az elvesztett dugóról?

Ki vesztette el?

Ő vesztette el saját magát. Visszaemlékezne, de nem tud. Megfeszül a gondolkozásban, hogy kivel, milyen kapcsolatban állt, hogy miért került az utcára. Ez egy utca, amit ismer, a szürke, ronda áruház. Az épületet állandóan bővítik, egyre magasabb, túl kicsinek tartják, csak a teázót szemben nem újtották fel, megőrizte régi stílusú emeletét. Kicsit arrébb egy cipész, a cipésszel szemben írószerület, egy bankfiók, járt már mindegyikben. Köze van a bankhoz, rakottbe pénzt és vett is fel pénzt, régen történt már. Mint ha lett volna felesége is, akitől elvált, már nem gondol rá, nem akar rágondolni.

De valamikor szerette.

Úgy tűnik, szerette, halvány emlékek. Úgy érzi, valamikor volt köze nőhöz.

És nem csak egyhez.

Úgy tűnik. Szép dolgok kellettek hogy legyenek az életében, de mindez olyan távoli, csak néhány kifakult emlék maradt, mint alulexponált negatívról előhívott fénykép – bármennyig áztatod a fixálóban, csak elmosódott körvonalakat hozol elő.

De biztos akadt egy nő, aki hatással volt rá, akiről felidézésre méltó részleteket őrzött meg.

A finom kis ajkaira emlékszik, világos vonalára, elvörösödött mikor nemet mondott, és mikor nemet mondott, engedett a teste.

Van még róla valami?

Azt akarta, hogy oltsa le a lámpát, fél a fénytől, mondta Nem mondott ilyet.

De igen.

Jól van, nem érdekes, hogy mondta-e vagy sem, végül megtalálta a kulcsot.

Aztán eszébe jut a találkozó, amiért elment otthonról, valójában nem feltétlenül kell elmennie, jelentéktelen dolgokról beszélnek, mikor összejönnek, az ismerőseikről, ki vált el, ki lett jóba kivel, új könyvekről, színdarabokról, filmekről. Mire legközelebb találkoznak, ezek a könyvek, színdarabok, filmek már nem lesznek érdekesek. Arról is beszélnek, hogy egy jelentékeny valaki milyen beszédet tartott, ki tudja hány éve mondja már ugyanazt, ugyanazokkal a hangsúlyokkal. Azért megy csak, mert nem viseli el a magányt, később majd vissza kell térnie feldúlt szobájába.

Az ajtót meg nyitva hagyta.

Igen, betolja az ajtót, megáll a könyvkupac előtt, és a falhoz támasztott íróasztal szélén megpillantja a kulcstartó nélküli kulcsot, amit eddig nem látott a lámpának támasztott, megválaszolásra váró levél miatt, átlép a könyvkupacon be a szobába, onnan már nem látni a kulcsot.

A Sárkánytigris-hegyre akartam menni, hogy tiszteletemet tegyem a híres taoistánál, Dong-tiannél, de mikor a vonat elért Guixibe, nem szálltam le rögtön. A fülledt, meleg vonatkocsiban tele a folyosó emberekkel, a lábaik között kell helyet találnom, hogy elférjek, több percbe kerülne, míg izzadtan eljutnék a kocsi végéig. Szerencsére a kocsi középső részén ülök, az ablak mellett, a bal oldalon, kis asztalon előttem erős tea, halogatom a döntést, a vonat elindul, és elhagyja az állomást.

Egyre erősebb imbolygás, a poharam teteje zörög. Arcomba fúj a hűsítő szél. Bóbiskolni szeretnék, de nem alszom el. Éjjel-nappal, mindig zsúfolt ez a keletről nyugatra tartó vonat. Föl- és letolakszanak még a kis állomásokon is, nem tudom, mi dolga van ilyen sok embernek. Li Tajpo költeményének sorát át lehetne írni: „Nehéz kimenni az ajtón, nehezebb, mint az égre szárnyalni.” A puhaágyas hálókocsikban élvezhető csak ez az út, a saját pénzükkkel fizető külföldieknek és az utazási költségelszámolással rendelkező magas rangú kádereknek. Ki kellene számolnom, meddig húzhatom még a pénzből. A megtakarításom már elfogyott, kölcsönökből élek. Egy kiadó jóindulatú szerkesztője pár száz jüant előlegezett meg egy olyan kéziratért, amit lehet, hogy még évekig nem fog tudni kiadni, magam sem tudom, megírom-e valaha, a pénz több mint felét már elköltöttem. Ez csak baráti tartozás, ki tudja, hogy mi lesz évek múlva? Mindenesetre amennyire lehetséges el kell kerülnöm a szállodákat, ingyenes vagy nagyon olcsó helyeken kell megszállnom, de már elhagytam Guixit, ahol egy lány ígérete szerint megszállhattam volna a családjánál.

Akkor találkozom vele, amikor a kompra várok, két kis vidám copf, élénk, piros arc, intelligens szemek, láthatóan tele kíváncsisággal szemlélik a kaotikus világot. Megkérdem, merre tart, a Sárgasziklához, mondja. Csak az acélgár kéményeiből gomolygó fekete füstöt fogja látni a szürke ég alatt, mi dolga van ott? A nagynénjét megy meglátogatni, és én mit keresek ott, kérdezi. Arra megyek amerre, cél nélkül. Kikerekednek a szemei, mivel foglalkozom, kérdezi. Számító vagyok, keresem a lehetőségeket, mondom. Elneveti magát. Nem hisz nekem, mondja.

– Csalónak látszom? – kérdezem.

Rázza a fejét: – Egyáltalán nem.

– Minek látszom?

– Nem tudom – mondja –, de egyáltalán nem csalónak.

– Akkor vándor vagyok.

– A vándorok nem rossz emberek – mondja meggyőződéssel.

– Nagyrészüik jó ember – erősítem meg –, azok a csalók, akik túlságosan rendesnek látszanak.

Nevet, mintha csiklandoznák, vidám lány.

Szeretne ő is vándorolni mindenfelé, mondja, de a szülei nem engedik, csak a nagynénjét látogathatja meg; ha elvégezte az iskolát, rögtön dolgoznia kell, mondják, ez az utolsó nyári szünete, jól ki kell használnia. Sajnálom a lányt, ő sóhajt.

– Tényleg szeretnék eljutni Pekingbe körülnézni, de senkit sem ismerek ott, a szüleim nem engednek el egyedül. Maga pekingi?

– Pekingi a kiejtésem, de nem vagyok pekingi, ott lakom csak, fullasztó a városi élet – mondom.

– Miért? – nagyon meglepődik.

– Túl sok az ember, zsúfolt, nem figyelünk egy pillanatig és rögtön a lábunkra lépnek.

Lebiggyeszi az ajkait.

– Hol szállt meg? – kérdezi.

– Guixiben.

– A Sárkánytigris-hegynél?

– Csak egy elhagyatott hegy, a templomot már régen lerombolták.

Elhagyatott hegyet keresek, mondom, minél kevesebben vannak rajta, annál jobb.

– Könnyű ott becsapni az embereket? – szemtelen képet vág.

Elmosolyodom: – Taoista szerzetes akarok lenni.

– Senki sem fogja befogadni, a taoisták vagy elmentek vagy meghaltak, nem lehet ott lakni, de a természet tényleg szép. Csak hús *líre* van a megyeszékhelytől, gyalogolni lehet odáig, együtt mentem oda az osztálytársaimmal. Ha tényleg oda akar menni, lakhat nálunk, a szüleim nagyon vendégszeretőek – mondja meggyőzően.

– Nem a Sárga-sziklához megy éppen? A szülei nem ismernek.

– Tízegynéhány nap múlva hazaérek. Nem vándorol amúgy is?

Ahogy ezt mondja, a hajó átér a túlpartra.

A vonatablakon túl szürkésbarna hegyvonulatok emelkednek ki a síkságból, a Sárkánytigris-hegy a túloldalon van, ez itt a Halhatatlan-orom. Utazásom során egy bemutatósorozatnak köszönhetően talákoztam egy múzeumigazgatóval, ő mutatta meg nekem a Halhatatlan-orom fényképét, a folyó előtt húzódó sziklafal üregeiben is találtak koporsókat, a yue népcsoport temetkezett itt a Hadakozó Fejedelemségek kora idején. Amikor feltárták ezt a helyet, fekete lakkozott dobot és kétméteres fa qin-citerát is találtak, a lyukakból ítélve tizenhárom húros hangszer lehetett. Ha odamennék, már nem hallhatnám a hal-dob ütését, a citera tiszta, erőteljes hangját.

A Halhatatlan-orom lassan húzódik vissza a távolban, egyre kisebb és végül eltűnik. Mikor leszálltunk a hajóról és elváltunk, megadtuk egymásnak a nevűn két és címűnkét.

Iszom egy korty teát, szomorú megbánás az íze. Talán egy nap felkeres, gondolom, az is lehet, hogy soha, de a találkozás azért egy kis örömet adott. Soha nem fogok egy ilyen tiszta lány után járni, lehet, hogy már soha nem fogok valóban szeretni nőt. A szerelem túl nagy teher, könnyedén akarok élni, örömhöz jutni felelősség nélkül, mindig jön a házasság, és azzal a fárasztó aggodalom, gyűlölet. Egyre érdektelenebb va gyök, senkitől sem forr már fel a vérem. Megöregedtem, gondolom, kíváncsiságom már csak egy kevés maradt, nem vágyom eredményekre. Nem nehéz elképzelni az eredményt, ami mindig fárasztó. Inkább megyek erre-arra, nem hagyok magam után nyomot. Olyan sok ember él ezen a világon, olyan sok hely van, de egy sincs, ahol gyökeret ereszthetnék, nyugodt kis otthonot találva rendesen tölthetném a napjaimat, mindig ugyanazok a szomszédok, ugyanazt mondják, jó reggelt, jó napot, és becsavarnak megint a mindennapi apró gondok. Mielőtt ez az egész mozdíthatatlanná szilárdulna, elegendem lesz belőle. Tudom, hogy nincsen gyógyír számomra.

Talákoztam egy fiatal taoista apácával, finom, fehér arca gyönyörű, tisztaságot és frissességet sugároz bő taoista köpenybe burkolt termete. A vendégszobában helyez el a nagycsarnok oldaludvarán található épületben, a lakkozatlan padlón jól látni a fa eredeti színét, makulátlanul tiszta, az ágynemű úgy illatozik, mintha frissen mosták volna ki; megszállok a Legfelsőbb Tisztaság Palotájában.

Minden reggel mosdótálat hoz nekem forró vízzel, arcot mosni, smaragd zöld teát főz, elbeszélgetünk egy darabig. Édes a hangja, mint a friss szedésű tea, nyíltan beszél és nevet. A középiskola után saját elhatározásából jelentkezett taoista apácának, nem kérdezem meg, hogy miért hagyta el a családját.

Tucat fiatal férfit és nőt vettek fel velem együtt, akik legalább a középiskola első éveit elvégezték. A vezető egy nagymester, aki már nyolcvanéves elmúlt, de világosan beszél és gyorsan lép. Nem fél a munkától, sok év telt el, még a helyi kormányzattal és mindenféle hivatalokkal folytatott tárgyalásai után, összegyűlt a hegyek közt néhány öreg taoista, és újjraalapították a Legfelsőbb Tisztaság Palotáját

a Qingcheng-hegyen. Megkötöttségek nélkül beszélhetek öregekkel és fiatalokkal, mindenki kedvel, ahogy a lány mondja, mindenki, mondja, de, hogy ő is kedvel-e arról nem beszél.

Addig lakhatsz itt, ameddig akarsz, mondja, Zhang Daqian több évig élt itt. A Legfelsőbb Tisztaság Palotája mellett, Fuxi, Shennong és a Sárga Császár Szentélyben pillantom meg Zhang Daqian apjának portréját, amit kőbe vésett a művész, később megtudom, hogy a Jin-dinasztia idején Fan Changsheng, a Tang- dinasztia idején Du Tingguang élt itt remeteségben. Nem vagyok remete, az emberek tűzénél akarok enni még mindig. Nem mondhatom meg neki, hogy azért maradok, mert tetszik a természetessége, a mesterkéletlen mozdulatai, csak annyit mondhatok, hogy szeretem a hely békéjét.

A régi színű és illatú teremben, ahova vendégszobám nyílik, nanmu fából készült nagy asztal, karfás székek, teázóasztalkák. A falon kalligráfia függ, a terem vízszintes fába vésett felirata és a függőleges fel iratok az oszlopokon szerencsére megmaradtak. Olvashatsz vagy írhatasz itt, mondja, és ha elfáradsz, sétálhatsz a terem mögötti udvaron. Ősi ciprusok és tintazöld indigócserjék nőnek ott, a tavacska mester séges hegyi szikláit benőtte a vastag zöld moha. Reggelenként és este a faragott faablakokon áthallatszik az apácák nevetése. Nem olyan elnyomóan szabályozott minden itt, mint a buddhista kolostorokban, nyugalom van és kellemes illat.

Szeretem, mikor alkonyat után elmennek a turisták, a Három Tisztaság Palotájának alsó udvarán a nyugalmat. Ülök a kapu kőküszöbén, és nézem a kerámiacserepekből kirakott kakast előttem. Feliratok a négy kör alakú oszlopon a terem közepén. A külső párvers:

*A dao szüli az egyet, az egy szüli a kettőt, a kettő szüli
a hármat, a három szüli a tízezer dolgot.
Az ember a föld szabályai szerint cselekszik, a föld az ég
szabályai szerint, az ég a dao szabályai szerint, a dao
a természet szabályai szerint.*

Ez az eredet, amiről az őserdőben az öreg botanikustól hallottam.

A belső párvers:

*Nézed, de nem látod, hallgatod, de nem hallod, olyan
kifinomult, apró a jáde tisztaság, felső tisztaság és
tökéletes tisztaság hármasságává áll össze.
Tudni róla, szemlélni, ahogy áthat mindent, nyugodt ő v
alóban, az ég, a föld és az ember daójának elsődleges
törvénye.*

Az öreg taoista mester megmagyarázza nekem a két párverset: – A tao a tízezer dolog eredete, és a tízezer dolog szabálya; ha az alany és tárgy kölcsönösen tiszteletben tartja egymást, létrejön az egy. Az eredetben a nem-létezésből megszületik a létezés, a létezésből a nem-létezés, a kettő egysége az ég természete, mikor az ég és ember egyesül, a világegyetem szemlélete és az emberi lét szemlélete eléri az egységet. A taoistának a tisztaság az elsődleges törvény, a nem-cselekvés a lényegi, a természetesség a használat. A hosszú élet a valódi, a hosszú élethez pedig az én hiánya szükséges. Egyszerűen megfogalmazva ez a taoista tanítás.

Mikor nekem magyaráz, körbeülik a fiatal férfiak és nők, a tanítványai, hogy hallgassák. Az egyik fiatal lány egy fiú vállára teszi a kezét, ahogy elmélyülten hallgatja a mestert. Nem tudom, hogy valaha is elérhetem-e az éntől és vágytól mentes tiszta tartományt.

Egy nap, vacsora után, öregek és fiatalok, férfiak és nők mind összegyűlnek az alsó palota udvarára, hogy ki tudja megszólaltatni a csarnok előtt álló, kutyánál is nagyobb porcelánbékát. Van, aki meg tudja fűjni, van, aki nem. Jó darabig elszórakoznak vele, aztán feloszlik a csoport, mindenki az esti tanulmányaihoz tér. Egyedül maradok, ülök a kőküszöbön, és a templom gazdagon díszített tetejét nézem, a jóindulatú sárkánykígyót, a teknősöket, a halakat.

Egyszerűen tiszták a felfelé kunkorodó eresz vonalai. A háttérben álló hegy méltóságteljes fái hangtalanul mozdulnak az esti szélben. Hirtelen minden elcsendesc dik, tiszta nádsíp hangja szól, nem tudni honnan, béké sen csordul, aztán hirtelen abbamarad. A templom kapuján túl, a kőhíd alatt csordogáló patak hangja, az esti szél fuvallata, mintha a szívemből jönne hirtelen.

64

Mikor legközelebb eljön a lány, a haja rövidre vágva, ezúttal tisztán látod.

- Miért vágattad le a hajadat? – kérdezed.
- Megszabadultam a múlttól.
- Meg lehet tőle szabadulni?
- Akkor is meg kell, ha nem lehet, én megszabadultam tőle.

Nevetsz.

- Min nevensz? – halkán beszél. – Egy kicsit sajnálom, azt a hosszú haját.
- Így is jó, és kényelmesebb, nem kell majd mindig félrefújnod, az idegesítő lehet.

Most ő nevet.

- Hagyd a hajadat, beszélj valami másról!
- Miről?
- A kulcsról. Nem vesztetted el?
- Megtaláltam. Mondhatjuk így is, elveszett, hát elveszett, miért kellene keresgélni?
- Ha megszabadultál tőle, hát megszabadultál tőle.
- A hajamról beszélsz? Én a kulcsról beszéltem. – Az emlékeidről beszélek. Egymásnak teremtett pár vagyunk – biggyeszi le az ajkait.
- De egy kis különbség mindig van köztünk.
- Mire gondolsz?
- Nem azt mondom, hogy te kevesebb vagy, mint én, csak mindig elmegyünk egymás mellett.
- Nem jöttél el most?
- Lehet, hogy mindjárt felugrasz és elmész.
- Az is lehet, hogy itt maradok.
- Az jó lenne – mondod, de zavarban érzed magad.
- Csak beszélsz, de nem cselekszel.
- Mit cselekedjek?
- Szeretkezz, tudom, mire van szükséged.
- Szeretkezésre?
- Nőre, egy nőre van szükséged – nem kertel.
- És neked? – a szemébe bámulsz.
- Ugyanaz, egy férfira van szükségem – a szemében provokáló fény csillan.
- Egy lehet, hogy nem lesz elég – bizonytalan vagy egy kicsit.
- Akkor férfiakra van szükségem – nem köntörfalaz, mint te.
- Így már igaz lehet – megkönnyebbülsz.
- Mikor együtt van egy nő meg egy férfi...
- Világ teremődik.
- Vágy marad csak – folytatja a mondatodat.
- Megadom magam – és úgy is gondolod. – Hát most éppen egy férfi és egy nő van együtt...

– Akkor gyerünk! – mondja. – Húzd el a függönyt!- A sötétben akarod csinálni?

– Úgy meglepedkezhettek magamról.

– Nem feledkeztél már el mindenről? Saját magadtól félsz?

– Gyenge vagy, akarod, de nem mered. Engedd, hogy segítek.

Eléd jön, megsimogatja a hajad. A fejed az ölébe fúrod.

– Elhúzom a függönyt – mondod halkán.

– Nem kell.

Megremeg, lehajtja a fejét, lehúzza a cipzárat a farmerén. Örvénylő nyomot hagy fehér húsára feszülő virágmintás bugyijának széle, hozzátapasztod az arcodat, és csókolod puha hasát, megfogja a kezedet.

– Ne ilyen gyorsan! – mondja.

– Magad akarod csinálni?

– Nem izgalmasabb úgy?

Kibújik a pulóveréből, szokásból megrázza a fejét, pedig a rövid hajával már nincs erre szüksége. Levet mindent, előbukkan hajfekete szeméremszőrzetének háromszöge, ott áll előtted a levetett ruhák kupacában, csak a telt melleit rejtő melltartó van rajta. Háta mögé rakja kinyújtott karjait, összevont szemöldökkel szid: – Hát ennyire sem vagy képes?

Döbbenen meredsz rá, nem térsz magadhoz.

– Segítenél egy kicsit!

Felpattansz, a hátához lépsz és kikapcsolod a melltartóját.

– Jól van, most te jössz – sóhajt és leül veled szemben a karosszékre, nem veszi le rólad a szemét, a szája sarkában megvető mosoly.

– Démonnő vagy! – dobálsz le magadról idegesen a ruháidat.

– Istennő vagyok! – javít ki.

Mozdulatlan méltóságteljes meztelen teste, várja, hogy közeledj. Aztán becsukja a szemét, végigcsókolhatod a testét. Motyogsz, mondanál valamit.

– Nem, hallgass!

Szorosan ölel, némán a testébe hatolsz.

Fél óra, lehet, hogy egy óra múlva felkel az ágyról.

– Van kávéd? – kérdezi.

– A könyvespolcon.

Csinál egy nagy bögrével, kanállal kavarja, leül az ágy szélére, nézi, ahogy iszol egy forró kortyot.

– Jó volt, nem?

Nem találsz szavakat. Élvezi a kávé ízét, mintha semmi sem történt volna.

– Furcsa nő vagy – a szétspriccelő ereket nézed telt mellein.

– Nincs benne semmi furcsa, mindez természetes volt, szükséged van egy nő szerelmére.

– Ne beszélj itt nekem nő szerelméről, mindenkivel ezt csinálod?

– Csak ha kedvemre van, és olyan hangulatban vagyok.

Közömbössége felidegesít, olyan szavakat akarsz a fejéhez vágni, melyek megsebzik, de csak annyit mondasz: – Te ribanc!

– Nem szeretnéd ugyanezt tenni? Csak a nők könnyebben megtehetik. Ha egy nő keresztüllát

rajtad, miért ne élvezzen? Van még mondanivalód?

Lerakja a bögrét, felédfordulnak a barna, nagy mell bimbók, sajnálkozó hanghordozással szól hozzád: – Tényleg szerencsétlen nagy gyerek vagy, nincs kedved még egy menethez?

– Miért is ne?

– Végre kielégültél? – kérdezi.

Bólintanál beszéd helyett, csak kellemes fáradtságot érzel.

– Mondj valamit! – kér a füledbe sűgva.

– Miről beszéljek?

– Akármiről.

– A kulcsról?

– Amiről csak beszélni akarsz.

– A kulcs, úgy is mondhatjuk...

– Hallgatlak.

– Ha elveszett, hát elveszett.

– Ezt már mondtad.

– Végül kiment az utcára...

– Mi történt az utcán?

– A zsúfolt utcán sietnek az emberek.

– Folytasd!

– Meglepődik.

– Min lepődik meg?

– Nem érti, miért sietnek ennyire az emberek.

– Szeretnek sietve fontoskodni.

– Nincsen szükségük rá?

– Ha nem foglalják el magukat valamivel, idegesek lesznek.

– Igen, furcsa az arckifejezésük, és mind aggódik valamin, – És komolyak, – Komolyan mennek be az üzletbe, komolyan jönnek ki, komolyan fogják a papucsot, komolyan vesznek ki aprót a pénztárcájukból, hogy komolyan jégkrémet vásároljanak, – Komolyan nyalják, – Ne beszélj a jégkrémről, – Te beszélsz róla, – Ne szakíts félbe, hol is tartottam?

– Hogy aprót vesznek ki a pénztárcájukból, komolyan alkudoznak a pult előtt állva, komolyan, miért még mindig komolyan? Mit lehet még komolyan venni?

– Pisálást a nyilvános vécében, – Aztán?

– A boltok mind bezártak, – Mindenki hazafelé tart, – Ő nem siet sehova, mintha lett volna hova mennie, az emberek otthonnak nevezik, a gondnokkal is vitázott, hogy megkapja ezt a szobát, – Legalább van egy szobája, – De a kulcsot nem találja, – Nincs nyitva az ajtó?

– A kérdés az, hogy haza kell-e mennie?

– Nem éjszakázhat valahol máshol?

– Mint egy vándor? Mint a városban éjszaka lengedező szél?

– Felugorhat egy vonatra, mely elviszi valahova!

– Erre nem gondolt, egyik utazás a másik után, ott szállni le, ahol kedve van, – Találkozni valakivel és szenvedélyesen szeretkezni vele!

– Örülten, amíg elfogy az ereje, – Akkor is megéri, ha belehal, – Így történt, esti szél fúj minden irányból, üres téren áll, hall valamit, susogás, nem tudja, hogy a szél hangja-e vagy a szíve, hirtelen úgy érzi, minden felelősséget elveszített, mindentől megszabadult, végre szabad, és a szabadság saját magából ered, mindent el kezdhet előlről, mint egy meztelen gyerek, mosdótálba hajítva, rugdos, őszintén sír, hogy a világ hallja a hangját, egy jót akarna sírni, hogy kiadja az érzéseit, de felfedezi, hogy csak teste van, üres belül, nem tud üvölni, aztán csak nézi a saját testét az üres téren, mely csak áll ott, nem tudja, merre tartson, üdvözölnie kellene, megütogetni a vállát, viccelni vele, de tudja, csak hozzá kell érnie, és szörnyethal.

– Mint az alvajáró, lelke elhagyja a testét.

– Csak ekkor értette meg, hogy szenvedései mind a saját testéből erednek.

– Rá akartad ébreszteni?

– Attól féltél, nem viseli el, gyerekkorodban azt hallottad az öregektől, hogy csak egy vödör hideg vizet kell önteni az alvajáró fejére és meghal, késlekedsz, nem mozdulsz, felemeled a kezed, de késlekedsz, és mégsem ütögeted vállon.

– Miért nem kelted fel gyöngéden?

– Követed hátulról a testét, valahova megy, – Hazamegy? A lakásába?

– Nem tudod, követed, átmentek egy nagyobb utcán, bementek egy sikátorba, kijöttek egy másiktól, egy másik nagyobb utcához értek, és bementek egy másik sikátorba, aztán kijöttek belőle.

– És visszatérünk oda, ahonnan elindultunk!

– Mindjárt kivilágosodik, – Gyere, csináljuk még egyszer, gyere...

Ma ezen a világon, a megbeszélésekbe, érvek ütköztetéseibe, vitákba, hívjuk akárhogy, voltam már kritika tárgya, hallgattam utasításokat, vártam ítéletre, és vártam hiába jószándékú isteni beavatkozásra, ami kisegít a nehéz helyzetemből. Végül megjelent az isteni lény, és ha nem is volt teljesen ellenséges, másfelé fordította a tekintetét.

Mindenki tanárom, vezetőm, bírám, jó orvosom, tanácsadóm, zsűrim, rangidősöm, atyám, kritikusom, kalauzom, vezérem kíván lenni, és senkit sem érdekel, hogy szükségem van erre vagy sem, megváltóm akarnak lenni, őrző-védőim, akik a többieket védik tőlem, újjászületett szüleim, pedig szüleim már meghaltak, ünnepélyesen képviselni akarják a hazámat, pedig azt sem tudom, hogy mi az a haza, vagy, hogy van-e hazám, mindig képviselni akarnak valamit. A barátaim pedig, akik mellettem érvelnek, vagyis akik mernek értem érvelni, ugyanodajutottak, mint én, ez a sorsom.

Képtelen vagyok megfelelni a sorssal dacoló, vesztes hős tragikus szerepének, s bár tisztelem a vereségtől nem félő, véres fejjel is csak küzdő hősöket, csak távolról figyelhetem őket, csöndes megbecsüléssel és gyásszal.

Képtelen vagyok remetének állni, meghatározhatatlan okból hagyom el gyorsan a Legfelsőbb Tisztaság Palotáját, talán mert nem tudom elviselni a nemlétezés tisztaságát? Nincs türelmem olvasni az Írások Tornyában őrzött több ezer kötetes *Taoista írások gyűjteményének* Ming-kori kiadását, melyet öreg taoisták mentettek meg a tűzre vetéstől? Vagy belefáradtam a régi taoisták szenvedéseiről szóló történeteket hallgatni? Félek belepillantani a titkokba, melyeket a fiatal taoista apácák a szívükben őriznek? Nem akarom elpusztítani a lelkemet? Úgy tűnik, végül is azzal foglalkozom, hogy a szépségben gyönyörködjem.

A tengerszint felett 4000 méteren, Tibet felé, egy útmunkás tűzhelyénél melegszen. A fekete kőház előtt hatalmas jéggel borított hegy. Busz jön, egy hangos embercsapat száll le hátizsákokkal, vascsákányokkal, preparátumtartókkal, terepgyakorlatra érkezett diákoknak tűnnek. Benéznek a tökéletesen lezárt ablakú fekete házba, és mennek is tovább, csak egy vörös esernyős lány jön be, esik a hó.

Valószínűleg azt gondolja, hogy útmunkás vagyok, vizet kér, mikor bejön. Merőkanállal merek a tűz mellett álló olajfekete lábosból, és odanyújtom neki. Iszik, és prüszkölve felkiált, megégette a száját. Bocsánatot kérek. Közelebb jön a tűzhöz, rám néz.

– Nem itt lakik? – kérdezi.

Kipirosodott a hidegtől gypajúsálba burkolt arca, mióta a hegyek közé jöttem, nem láttam ilyen szemet gyönyörködtetően szép bőrű lányt, gondolom, ugratom egy kicsit.

– Azt gondolja, hogy a hegyi emberek nem kérnek bocsánatot?

Elvörösödik.

– Valami dolga van itt? – kérdezi.

A tanára is lehetnék, sajnós.

– Fényképezni jöttem – mondom.

– Fényképész?

– Mondhatjuk.

– Preparátumokat jöttünk gyűjteni. Nagyon szép vidék!

– Igen, szavakkal ki sem fejezhető.

Úgy tűnik, azért vagyok, hogy a szépségben gyönyörködjem, megdobban a szívem egy ilyen szép

lány láttán.

– Lefényképezhetem?

– Lehet az ernyőmmel együtt? – és megpörgeti a feje fölött.

– Fekete-fehér a filmem – nem mondom meg neki, hogy forgatásra való filmet vettem, és felvágtam tekercesekre.

– Nem baj, a művészi fényképészek mind fekete-fehér filmet használnak. – Úgy tűnik, érdekli a dolog.

Kimegyünk az ajtón, az égen apró hópelyhek, vörös kis ernyőjével védekeznek a szél ellen.

A hegyeken túl már május van, de a hegy lejtőin még nem olvadt meg a hó. A hófoltok között lila kockás liliom virágzik, vagy sötétvörös varjúhájcsoportok. A csupasz szikla alatt zöld üröm nyújtja ki szőrös szárait, kinyílnak nagy, vastag, sárga virágai.

– Legyen itt – mondom, reggel világosan lehetett látni a havas tetejű hegyet a háttérben, de most, a hóesésben csak sötét árnyék.

– Így jó lesz? – meghajítja a fejét, pózol, de erős a hegyi szél, nem tudja mozdulatlanul tartani az ernyőjét, így még jobb, ahogy küzd a széllal, hogy az esernyő a kezében maradjon.

Előttünk egy kis patak, vékony jég borítja, hegyi boglárkák sárga virágai nőnek a víz szélén.

– Menjen oda! – mutatok a patakra.

A széllal küzd az ernyőért, ahogy odaszalad, ráközelítek. Szuszog, a hóesés ködös esővé válik, a sálján és a hajában csillogó vízcseppek. Intek neki.

– Kész van? – kiált a szélben, apró vízcseppek szikráznak a szemöldökén, így még szebb, de a filmemnek vége.

– El tudja küldeni nekem a fényképet? – kérdezi reménykedve.

– Ha megadja a címét.

A busz indulása előtt felszalad, és az ablakból kinyújt nekem egy kitépelt jegyzetfüzetoldalt, leírta a nevét és egy chengdui utcát házszámmal, szívesen lát, ha arra járok, búcsút int.

Később visszatérek Chengduba, és végigmegyek azon az utcán, még a ház számára is emlékszem, de nem megyek be, mikor elhaladok mellette. A fényképet sem küldöm el neki. Előhívom a nagy kupac filmemet, és néhánytól eltekintve, a nagyobbik részéről nem készítek nagyítást. Nem tudom, hogy majd egyszer nagyítást készítek-e róluk, és nem tudom, hogy a képen is olyan gyönyörű lesz-e a lány.

A Wuyi-hegyvonulat központi csúcsán, a Huang-gang-hegyen, a csúcshoz közeli szubalpesi füves láp aljában, a tülevelűek övében fényképezek le egy csodaszép lombhullató fenyőt. A törzs felénél ágazik el hirtelen, két, szinte vízszintes ág, mint egy hatalmas, szárnyaival csapkodó sólyom, a két szárny közötti fa, mint egy lefelé pillantó, csőrös fej.

A természet ilyen csodálatos módon teremt, nemcsak ilyen életerővel teli teremtményt, hanem kifinomult, folyamatosan változó női szépséget és gonosztságot is. Ugyancsak a Wuyi-hegyvonulaton, a természetvédelmi területen pillantottam meg egy hatalmas, korhadó kínai torreját, a törzs belseje már teljesen elkorhadt, óriáskígyó is fészkelhetne benne, a vaskövek törzsből kinyúló ágakon megremegnek a sötétzöld kis levelek. A nap lefelé tart, a völgyet elnyelik az árnyékok, és ez a fa magasan kiemelkedik a finom bambuszok erdejéből, melyet zöldre és narancsszínűre fest a hanyatló nap, törött, korhadt, fekete ágait kiterjeszti, van benne valami gonosan ördögi. Ezt a képet előhívtam, behűl a szívem, mikor ránézek, és nem tudom sokáig nézni. Azt hiszem, felfedi a lelkem mélyének sötét darabját, amitől félek. Csak szépséggel és gonosztsággal szembesülve hátrálok meg.

A Wudang-hegyen találkozom az Igaz Egység taoista irányzat feltehetőleg utolsó öreg tagjával, ő

ennek a gonoszságnak a megtestesülése. A hegyre vezető úton a Laoying nevű helyen hallottam először róla. A felgyújtott és kirabolt Ming császári palota oszloptermének falánál épített kunyhóban élő taoista apácától. Erről a hegyről, az egyik híres taoista hegy történetéről kérdezősködtem tőle, és jutottunk el a taoista irányzatokig. Már csak egy öreg szerzetes él az Igaz Egység irányzatból, több mint nyolcvanéves, nem jön le a hegyről, az Arany-tetőt őrzi, senki sem meri megközelíteni.

Kora reggel igyekszem, hogy elérjem a Déli-sziklához tartó első buszt, és már dél van mire a hegyi ösvényen felkapaszkodom az Arany-tetőre. Felhős, hideg az idő, nem látni egy turistát sem. Megyek egy kört a hideg, kanyargó folyosókon, az ajtók vagy kulcsra zárva vagy lelakatolva. Csak egy vasrudakkal megerősített, vaskos, nehéz ajtót találok résnyire nyitva. Nyomom teljes erőmből és kinyílik. Egy csapzott hajú, hosszú köpenyes öregember áll fel a parázstartó üst mellől. Magas, nagydarab, fekete arcában kegyetlenség.

– Mit csinál itt? – kérdezi durván.

– Maga az Arany-tető őrzője? – a hangom udvarias.

– Nincs itt semmilyen őrző!

– Hallottam, hogy még nem indult újra az élet ebben a taoista templomban, maga a korábbi apát?

– Nincs itt semmilyen apát!

– Megkérdezhetem tisztelettel, hogy maga taoista-e?

– És mi van, ha az vagyok? – felhúzza fehér szőrökkel keveredő fekete szemöldökét.

– Maga az Igaz Egység irányzat tagja? Azt hallottam, hogy az Arany-tetőn még él egy...

– Nem foglalkozom semmilyen irányzattal!

Nem várja meg, hogy befejezzem, kinyitja az ajtót és kitessekel.

– Újságíró vagyok – mondom gyorsan –, a kormányzat új valláspolitikát dolgoz ki, én segíthetek, hogy megismerjék a véleményét.

– Nem érdekelnek az újságírók! – bevágja az ajtót.

Láttam, hogy a parázstartó üstnél ült egy öregasszony és egy fiatalabb lány is, lehet, hogy a családja. Az Igaz Egység irányzathoz tartozó taoisták megházasodhatnak, gyerekeket nevelhetnek, és mindenfelé férfiakkal és nőkkel szexuális rítusokat gyakorolnak, a legnagyobb gonoszságok is a hatalmukban állhatnak. Vastag szemöldökei alatt a szemei mint egy pár rézharang, a hangja érdes, fenyegető, bizonyára járatos a harcművészetekben, nem meglepő, hogy évek óta senki sem meri megközelíteni. Ha tovább kopogtatok is az ajtón, az eredmény nem feltétlenül lesz kedvezőbb, követem inkább a vaskerítéssel szegélyezett hegyi ösvényt felfelé a sárga bronzból öntött Arany-csarnokhoz.

A szél apró szemű esőt hoz magával és süvölt. Az épület elé érek, durva kezű és lábú középkorú asszonyt pillantok meg, a kulcsra zárt bronzcsarnok előtt áll, és összekulcsolt kézzel imádkozik. A ruhája parasztasszonyé, de van benne valami fenyegető, vándor harcosoktól öröklött. Arrébb megyek, a kőoszlopok közti vaskerítésre támaszkodok, úgy teszek, mint aki csak nézelődik. Süvölt a szél, beleremegnek a sziklafal réseiből sarjadó törpefenyők. Felhős köd burkolja be a hegyi ösvényt, időről időre kibukkan a fekete erdő tengere.

Körülnézek, kiterjesztett lábakkal áll mögöttem harci testtartásban, szeme résnyire zárva, arca kifejezéstelen. Saját világuk van, mely sohasem fog megnyílni a számomra, a túlélés és önvédelem sajátságos módszereivel kóborolnak a társadalmon kívül. Nekem nem adatik más, vissza kell térnem az átlagemberek úgynevezett átlagéletét élni, nincs más út, feltehetőleg ez a személyes tragédiám.

Lefelé tartok a hegyi ösvényen, a hegyoldalban egy étterem, nyitva tart, de nincs egy vendége sem, néhány fehérköpenyes pincér eszik egy asztalnál. Nem megyek be.

A hegyoldalon embernél is nagyobb vasharang fekszik a földön. Megütögetem, nincs hangja. A templom állhatott itt régen, de most csak bozót lengedezik a szélben, lefelé tartok a hegyi ösvényen, és megpillantok egy kövekkel kirakott utat.

Nem állok meg, egyre gyorsabban megyek, és tíz perc múlva leérek egy nyugodt völgybe. Eltakarja az eget az erdő a kőlépcsők két szélén, a szél nem ér idáig, nem érzem már az aprócseppű esőt, csak a tetőn esik a felhős ködben. Egyre sötétebb az erdő, lehet, hogy a fekete erdőben vagyok, már amit az Arany-tetőről láttam, nem emlékszem ilyen útra felfelé, felnézek a lépcsőkre, amin lejöttem, túl nagy erőfeszítésembe kerülne visszamenni, inkább folytatom lefelé.

A kőlépcsők egyre rosszabb állapotban vannak, nem javították meg őket, mint feljebb, a hegy árnyékos oldalán járok, gondolom, csak igyekvő lépéseim hangját hallom, a lélek tart ilyen tempósan a pokol felé a végső óra előtt.

Kezdetben bizonytalanul pillantok vissza időről időre, de aztán elkápráztat a pokol látványa, és nem gondolkozom többet. Az árnyékos erdő hegyi útjának két oldalán a kerek tetejű kőoszlopok egyre inkább kopasz fejekre hasonlítanak. A völgy lejjebb még nedvesebb, a kőoszlopok ferdek, tetejüket elkoptatta a szél, mint két sor koponya. Attól félek, hogy bűnös gondolataimmal a taoistáról magamra vontam az öreg átkát, elvarázsolt, hogy elveszítsem az utat, félelem tör fel a szívem mélyéről, összezavarodom.

Köd ölel körbe, az erdő még sötétebb, az itt-ott heverő, nedves kőlapok és a szürkésfehéren világító kőoszlopok mint megannyi csontváz. Átmegek a fehér csontok közt, már nem parancsolok a lábaimnak, nem állhatok ellen, belezuhanok a halál mélységébe, a gerincemen izzadságcseppek.

Meg kell állnom, itt kell hagynom ezt a hegyi ösvényt, nem törődöm a szürös bokrokkal, lerohanok az ösvényről az erdőbe, átölelek egy fatörzset, ott állok meg. Arcom és karjaim tüzesen csípő fájdalomban, az arcomon valószínűleg vér folyik. Felemelem a fejemet és látom, hogy a fatörzsen, fentről ökörszem néz le rám. Körülnézek, a körülöttem lévő fákon, közel s távol hatalmas nyitott szemek, hideg pillantással.

Meg kell nyugodnom, lakkfák erdejében vagyok csak, a hegyi emberek lakkot csapolnak, aztán itt hagyják, így keletkezik a túlvilági látvány. Csak illúzió, mondhatnám azt is, a saját félelmeimből eredő, saját magát kémleli lelkem a sötétben, saját magamra pillantok ezekkel a szempárokkal. Mindig úgy érzem, hogy figyelnek, ezért nem érzem kényelmesen magamát, pedig valójában csak saját magamtól félek.

Visszatérek a hegyi ösvényre, apró szemű eső, nedves kőlapok, nem nézelődöm, vakon megyek lefelé.

A kezdeti halálfélelem, döbbenet, küzdelem és kapkodás után csak a zavar marad. Elvesztél a holtmagány őserdejében, fel s alá járkálsz egy halott, saját kidőlését váró, kopasz fa alatt. Sokáig keringsz a szürke, ködös égre mutató, megdőlt, furcsa szigony körül, nem mered otthagyni az egyetlen jelet, amit ismersz, pedig talán csak halvány emlék.

Nem akarsz felnyársalódni erre a szigonyra mint egy partra vetett hal, de mi lenne, ha nem pazarolnád az erődöt tovább arra, hogy az emlékeid után kutatsz, és elhajítanád az utolsó szálát, ami az ismerős emberi világhoz köt. Persze, még elveszettebb leszel, de még kezdedben tartod az életerő szálját, mindez világos.

Felfedezed, hogy erdő és völgy határán jársz, az utolsó választás előtt: vissza a végtelen fatengerbe vagy le a völgybe? A hegy hideg, árnyékos oldalán hegyi rét, néhány fa szürkés alakja, ami feketén tornyosul, az a csupasz sziklafal kell hogy legyen. Nem tudod, miért, a fehérén fodrozódó hegyi patak a völgy aljában magához vonz, nem gondolkodsz tovább, öles léptekkel megindulsz lefelé.

Már tudod, hogy nem tudsz visszatérni a gondokkal és néha melegséggel teli emberi világba, fársztóak távoli emlékeid. Üvöltesz egyet, és rohansz a felejtés túlvilági folyója felé, rohansz és üvöltesz, örömkialtás tör ki a tüdődből, mint egy vadállat. Félelmek nélkül, üvöltve jöttél erre a világra, aztán szokások, szabályok, rítusok és tanítások tompítottak el, de végül megint visszanyerted az őszinte öröm kiáltását, furcsa, hogy nem hallod a hangodat. Kinyújtott karokkal szaladsz, üvöltesz, levegő után kapkodsz, üvöltesz és megint szaladsz, de nincsen hangod.

Látod a fehérén fodrozódó tajtékat, ahogy továbbrohan, de nem tudod megkülönböztetni a felső és alsó folyását, tovahullámzik, eloszlik a ködben, súlytalan vagy, nyugodt, olyan szabadságot érzel, amit még soha sem tapasztaltál meg, és egy kis félelmet, nem tudod mitől, és ezért még nyugtalanítóbbat.

Úgy tűnik, siklasz, szétesel, kiterjedsz, elveszíted a formádat, könnyedén lebegsz a mély, árnyékos hideg völgy felett, mint egy ökörnyál, ökörnyál, ami te vagy, a megnevezhetetlen úrben, fent, lent, jobbra, balra, halál szaga, tudód és beleid lehülve, fagyhideg a tested.

Elesel, feltápáskodsz, üvöltesz és futsz tovább. Egyre sűrűbb az aljnövényzet, egyre nehezebb továbbjutni. Bokrok közé kerülsz, a kezdeddel tolod arrébb az ágakat, sokkal több erődbe kerül mindez, mint lerohanni a hegyről, meg kellene nyugodnod.

Teljesen kimerültél, megállsz és lihegsz, hallgatod a víz csordogálását. Tudod, hogy már közel vagy a folyóhoz, hallod a sötét folyóágyban bugyborékoló szürkésfehér forrásokat, a feltörő vízcseppek mint csillogó higanyszemek. Nem egységesen csordogál a víz, ha jobban odafigyelsz, számtalan zuhanó csepp hangját hallod, nem hallgattál még soha figyelmesen a folyó vizére, hallgatod, hallgatod és a sötétből felvillan a formája.

Úgy érzed, a folyóban mész, a lábad alatt vízínövények, elnyel a felejtés folyója, körbefonnak a vízínövények, gondban vagy. Ekkor megszűnik a sehova sem tartozás érzete, tovább tapogatózol a folyóágyban. Vízmosta kavicsokra lépsz, rájuk kulcsolódik a talpad. Mint alvajárás a sötét túlvilági folyóban, csak ahol habzik a víz, csillámlik valami sötétkék fény, higanygyöngyszemek törnek fel a felszínre, és világítanak itt-ott. Meglepődsz és meglepettségben öröm rejtőzik.

Aztán mély sóhajtást hallasz, úgy tűnik, a folyó vize, de lassan rájössz, hogy a folyóba fulladt nők azok. Gyászolnak, nyöszörögnek, hosszú hajuk a testükre csavarodik, arcuk viaszfehér, vértelen. Egy helyen, ahol a folyó gurgulázva folyik be egy fa gyökerei közé, vízbe ugrott egy lány, a haja a víz tetején lebeg követve a folyásirányt. A folyó keresztültör a naptól elzárt sötét erdőn, ahonnan nem látszik az ég, a nők, akik a vízbe vetették magukat, ott sodródnak el melletted, de nem akard

megmenteni őket, ahhoz sem elég az akaratod, hogy saját magadat megmentsd.

A túlvilágon kóborolsz, az életed nincs a kezvedben, még mindig lihegsz a meglepetéstől, az életed ilyen meglepetésektől függ, egyik pillanatról a másikra. Annyi kell csak, hogy megcsússz, megmozduljanak a kavicsok a talpad alatt, és a következő lépésed már nem éri a folyó fenekét, megfulladsz az alvilág folyójában, mint a folyóvízen sodródó holttestek. Nem csak egy sóhajtás lesz az is? Nincs többé jelentősége. Nem kell különösebben elővigyázatosnak lenned, csak menj tovább. Csendes folyó, a fekete halál vize, a fák lelógó ágainak levelei a víz színét söprik, áramlások, mint a folyóban mosott és elragadott lepedők, mint halott farkasok bőre a felejtés folyójában.

Nem különbözik túlságosan a farkasoktól, ért elég szenvedés, halálra harapott a többi farkas, nincs benne logika, nincsen egyenlőbb, mint a felejtés folyója, ember és farkas is végül a halálban pihen meg.

Ettől boldogabbnak érzed magad, annyira boldognak, hogy üvölnél, de nincsen hangod, csak a víz gurgulázik, ahogy átfolyik a fa gyökerei közötti résen.

Honnan jön a rés? A vízzel elárasztott terület határtalan, nem túl mély, de nincsen partja. A szenvedés tengerének nincsen partja, mondják, a szenvedés határtalan tengerében sodródsz.

Árnyékot pillantasz meg, gyászdalt énekelnek, mintha az írást recitálnák. Nem tragikus gyászdal, inkább humoros, az élet is vidám, a halál is vidám, mind az emlékeid csupán. Távoli emlékeid árnyékai közt hol lehet írást recitáló kórus? Figyelmesen hallgatod, a moha alól jön, vastag, puha mohahullámok borítják a földet. Felveszel egy darabot, a férgek, melyek eddig ellepték, menekülnek, nem érzel mást, csak undort. Rájössz, hogy a rothadó hullákat rágják, előbb-utóbb a te hulládat is elfogyasztják majd, nem valami szép kilátás.

Három napja utazom már két barátommal az összekapcsolódó víziutak vidékén. Gyalogolunk pár tucat lit, buszra szállunk vagy hajóra, ahogy kedvünk tartja, a városba is véletlenül érkezünk.

Egyik új barátom ügyvéd, mindent tud a helyi szokásokról, társadalomról. Barátnőjét hozta magával, puha suzhoui nyelvjárásban beszél a fiatal lánnyal, ők ketten kalauzolnak, és könnyedén barangolom be velük a folyóparti városokat. Én, a vándor, híresség vagyok a szemükben, nyugodtan szórakozhatnak a társaságomban, mondják. Mindkettejüknek családi gondjaik vannak, de ahogy ügyvéd barátom mondja, az ember eredetileg szabad madár, miért is ne keresné a boldogságot még a nyomorúságban is?

Csak két éve ügyvéd, mikor ez az elfeledett foglalkozás megint erőre kapott, vizsgákat tett, és lemondott kormányzati munkájáról. Eldöntötte, hogy egy napon saját irodát nyit, olyan az ügyvéd, mint az író, mondja, szabad a foglalkozása, saját maga dönt arról, elvállal-e egy ügyet. Sajnos, az én védelmemet nem vállalhatja, majd ha egy napon erősebb lesz a jogrendszer, és én a bírósághoz akarok fordulni, megkereshetem az ügyel. Nem bírósági ügy az enyém, mondom, nincs köze pénzhez, senkinek sem görbült egy haja szála sem, nem sérült senkinek a jó hírneve, nem történt rablás vagy csalás, kábítószer-kereskedelem vagy nemi erőszak, semmi értelme bírósághoz fordulni, és ha meg is tenném, bizonyára nem nyerhetek. Tudja, mondja, és a kezét rázza, csak beszél.

– Ne beszélj olyasmiről, amit nem tudsz megtenni – mondja a barátnője.

Ránéz, kacsint, felém fordul: – Hát nem gyönyörű? – kérdezi.

– Ne hallgass rá, tele van barátnőkkel – mondja nekem a barátnő.

– Miért ne mondhatnám, hogy gyönyörű vagy?

A lány kinyújtja a karját, és úgy tesz, mintha megütné.

Utcára néző éttermet választanak, és ők fizetik a vacsorát. Tíz óra is elmúlt, mire végzünk, négy fiatal férfi érkezik, nagy üveg töményét rendelnek, és asztalnyi ételt, úgy tűnik, éjszakába nyúló ivászatot terveznek.

Lejövünk az emeletről az utcára, ahol árusok és ételespultok fényei ragyognak, még nem zártak be, visszatért a városba a régi évek nyüzsgése. Ebben a pillanatban az a legfontosabb, hogy tiszta szállást találjunk, megmosakodjunk, főzzünk még egy teát, megszabaduljunk a fáradtságunktól, és megkönnyebbülve, ülve vagy fekvé beszélgetünk egyet.

Az első nap meglátogattunk néhány falut Ming korból megmaradt épületekkel, régi színpadot néztünk, ősök templomát, régi kőoszlopokat fényképeztünk, próbáltuk kiolvasni a régi feliratokat, öregeket látogattunk, a falusiak saját pénzéből újjáépített vagy újonnan épített templomokba is bementünk, ahol különböző módszerekkel jóstak a jövőnkéről. Egy kis falu szélén, nemrég épített házban töltöttük az éjszakát. A házigazda, visszavonult katona, örömmel fogadott minket, még főzött is, odaült az asztalunkhoz, és hősi történeteket mesélt nekünk a rablók kifüstöléséről és a környék régi rablóiról. Mikor látta, hogy elfáradtunk, felvezetett minket az egy térből álló felső szintre, friss szalmát terített le, ágyneműt hozott, ha lámpát akarunk gyújtani, vigyázzunk a tűzzel, mondta. Nem kértük a lámpát, úgyhogy magával vitte, lefeküdtünk a sötétben. Két társam beszélgetett egy darabig, én öntudatlanul álomba zuhantam.

A második este, fejünk felett csillagok, megérkeztünk egy falusi városba, kopogtattunk egy kis fogadó ajtaján, amíg ki nem nyílt, egy öregember volt csak az épületben, egy vendég sem rajtunk kívül. Több szobát is kinyitott, mind a hárman választottunk egyet-egyét. Ügyvéd barátom átjött beszélgetni a barátnőjével, aki félt üres szobájában egyedül, mondta, választott egy üres ágyat, bebújt

a takaró alá és hallgatta a beszélgetésünket.

Barátom megdöbbenő történetei nem hasonlítottak az öreg katona kifakult történeteire. Számos szóbeli és leírt vallomással találkozott, ügyvédi munkája során kapcsolatba került bűnözőkkel, elbeszélése ízt kölcsönzött az ügyeknek, különösen a szexuális bűncselekményeknek. Barátnője macskaként kuporodott a takaró alatt, ez igaz, kérdezgette állandóan.

– Miért ne lenne igaz? Személyesen kérdeztem ki jó pár bűnözőt. Tavaly huligánellenes kampányt tartottak, nyolcszázat fogtak el egy megyében, nagyrésztük szexuálisan frusztrált fiatal volt, nem kellett volna elítélni őket, nagyon kevesen érdemelték meg a halálbüntetést, de a fentről jött utasításnak megfelelően sokat kivégeztek, néhány tiszta fejű rendőrvezető is bánkódott az ügy miatt.

– Te védted őket? – kérdezem.

– És mit értek a védelmemmel? Kormányzati kampány volt, hogy a bűnösök nyerjék el a büntetésüket, nem lehetett megfékezni.

Felül, rágyújt.

– Arról mesélj, aki meztelenül táncolt – javasolja a barátnője.

– Állt egy gabonaraktár a város szélén, amit a termelési brigád használt, de a földeket újraosztották, mindenki otthon tárolta a gabonát, a raktár üresen. Minden szombaton, mikor besötétedett, egy csoport városi fiatal jött, bicikliken, motoron, a hátuk mögött lányok ültek, magnóval, bementek a raktárba és táncoltak. Néhányan őrizték az ajtót, a helyi parasztokat nem engedték be. A raktár ventilátoros ablakai magasan voltak, nem lehetett kívülről belátni. A parasztok kíváncsiak lettek, és az egyik este valamelyik hozott egy létrát, felmászott és belesett, bent tökéletesen sötét volt, nem lehetett látni semmit, csak a zene hallatszott. Jelentették az esetet, kiszállt a rendőrség, mindenkit igazoltattak, száznál is több húsz év körüli fiatalot vettek őrizetbe, helyi káder gyereket, fiatal munkást, kereskedőt, eladót, munkanélkülit és néhány középiskolás fiú és lányt, később mindet elítélték, volt, akit börtönre, volt, akit munkatáborra, de jó párat ki is végeztek.

– Tényleg meztelenül táncoltak a sötétben? – kérdezi a lány.

– Volt, aki táncolt, volt, aki enyhébb szexuális cselekedetekben vett részt, és persze, néhányan közösek, egyik lány, alig húszéves, a vallomása szerint több mint kétszáz aktusban vett részt, tényleg megőrült.

– Hogyan tudta fejben tartani? – kérdezi a lány.

– Elnémult és csak számolt. Találkoztam vele, beszélünk.

– Nem kérdezted tőle, hogyan jutott ideig? – kérdezem.

– Azt mondta, először kíváncsiságból, mert nem volt még szexuális tapasztalata a táncok előtt, de aztán megnyílt a gát és nem volt megállás, ezek az ő szavai.

– Igaz szavak – mondja a lány a takaró alól.

– Hogy nézett ki? – kérdezem.

– Ha látnád, el se hinnéd, egyszerű, volt valami nyugodt egyszerűség az arcában, semmi különösebb érzelem, semmi érzékiség, a haját kopaszra nyírták, rabruhában volt, nem lehetett látni az alakját, nem volt magas, kerek arcú, nem titkolt semmit, kérdezted és válaszolt, nem látszott érzelem az arcán.

– Persze... – mondja a lány halkán.

– Aztán kivégezték.

Elnémulunk. Eltelik egy kis idő.

– Mi volt a bűne? – kérdezem.

– A bűne? – kérdezi meg ő is magát. – Bűnre felbújtó huligán, nem egyedül ment, más lányokat is

vitt magával. Akik persze ugyancsak részt vettek a dologban.

– A kérdés az, hogy elcsalta-e a többi lányt, vagy segített a megerőszakolásukban?

– Szigorúan véve, nem volt szó semmiféle erőszakról, láttam a vallomásokat, de, hogy elcsalta-e a többi lányt, azt nehéz lenne eldönteni.

– Olyan körülmények közt... Nehéz eldönteni bármit is – mondja a lány.

– Mi volt az indítéka? Nem magát, hanem a többi lányt illetően. Miért csinálta? Egy férfi kényszerítette? Pénzt adott neki?

– Kérdeztem ezt is, olyan férfiakkal volt csak kapcsolata, akiket ismert, ettek-ittak együtt, nem fogadott el pénzt, dolgozott, azt hiszem, egy gyógyszertárban vagy egy kórházban kezelte a gyógyszereket, tanult volt...

– Ennek a tanultsághoz nincs semmi köze. Nem volt kurva, csak lelki problémái lehettek – szakítja félbe a lány.

– Milyen problémái? – fordulok felé.

– Még kérdezed? Író vagy, nem? Elbukott, és azt akarta, hogy más elbukott nők is legyenek körülötte.

– Még mindig nem értem – mondom.

– Érted te ezt – vág vissza. – Mindenki él szexuális vágy, de neki nem volt szerencséje, szeretett valakit, akit nem kaphatott meg, ezért bosszút állt. Először saját magán...

– Te is bosszút akarsz állni? – fordul felé az ügyvéd.

– Ha majd odáig jutok, először téged gyilkollak meg!

– Ilyen gyűlölet van benned? – kérdezi a férfi.

– Mindenkinek a lelkében van valami kegyetlenség – mondom.

– A kérdés az, hogy a halálbüntetést megérdemelte-e? Szerintem csak gyilkosságért, gyújtogatásért és kábítószer-kereskedelemért járhat halálbüntetés, azért, ami mások halálát okozza – mondja.

– A nemi erőszak nem bűn? – kérdezi a lány felemelkedve.

– Azt nem állítottam, hogy a nemi erőszak nem bűn, de a szexuális bűncselekményre felbujtás nem az, mert mind a két oldálnak egyet kell értenie.

– Fiatal lányok szexuális bűncselekményre felbujtása nem bűn?

– Attól függ, hogyan definiáljuk a fiatal lányt, ha tizennyolc év alatti lány...

– Tizennyolc évesnél fiatalabbnak nincsenek szexuális vágyaik?

– A jogban mindig meg kell húzni egy határt.

– Nem foglalkozom a joggal.

– De a jog foglalkozik veled.

– Miért foglalkozik velem? Nem vagyok bűnös, bűnösök csak ti vagytok, férfiak.

Nevetünk az ügyvéddel.

– Miért nevezsz? – esik neki a lány.

– Még a jognál is szigorúbb vagy, hogy a nevetésemmel is foglalkozol? – fordul felé az ügyvéd.

Nem érdekli, hogy csak alsóneműt visel, a lány csípőre teszi a kezét, és rámered.

– Most akkor őszintén beszélj! Voltál már kurvával? Gyerünk!

– Nem.

– A forró tésztalevesről beszélj! Majd az író barátod megítél.

- Mit kell erről beszélni? Csak egy forró tésztalevesről volt szó.
- Tudja az ég! – kiált a lány.
- Mi történt? – természetesen kíváncsi vagyok.
- A kurvák nem csak pénzt akarnak, ugyanolyan érző emberi lények.
- Azt mondd meg, hogy meghívtad-e arra a levesre! – szakítja félbe a lány.
- Meghívtam, de nem feküdtünk le.

A lány lebiggyeszi az ajkát.

Esett az eső aznap éjjel, mondja az ügyvéd, kevesen jártak az utcán. Látott egy nőt az egyik utcai lámpa alatt, odament, hogy ugrassa. Nem gondolta volna, hogy követni fogja az utcai tézstaáros olajvásznon tetejű pultjához. Egy tál levest akar enni, mondta a nő. Ő pedig vele tartott, ettek egy-egy tállal, ennyi pénz volt nála összesen. Nem feküdt le vele, mondja, de tudta, hogy vele ment volna a nő, bármerre. Üldögélt vele egy darabig az utca szélére rakodott vízvezetékek javítására szolgáló betoncsöveken, átölelte a derekát és beszélgettek.

- Szép, fiatal lány volt? – kérdezi a lány felém grimaszolva.
- Huszonéves lehetett, felkunkorodó orrú.
- És te erkölcsös maradtál?
- Attól félttem, hogy van valami betegsége.
- Ilyenek a férfiak! – fekszik vissza mérgesen a lány.

Tényleg sajnálta őt, mondja az ügyvéd, vékony, ázott ruhában az esős hidegben.

– Én elhiszem, hogy így történt. Együttérzés is van az emberekben, nem csak kegyetlenség – mondom. Egyébként mitől lennének emberek?

- Ezt nem érinti a jog, de ha bűnnek számítana a szexuális vágy, mindenki bűnös lenne!

A lány halkán sóhajt.

Kijövünk az étteremből, elsétálunk az utca feléig, kőhíd elé érünk, nem látunk vendégfogadókat. A folyón csak a híd egyik végében világít egy halvány lámpa. Hozzászokik a szemünk a sötéthez, és a kőlapokkal kirakott part mellett felfedezünk egy sor sátortető hajót.

Két nőjön át a hídon, mellettünk mennek el.

- Nézd csak, mit csinálnak! – mondja halkán az ügyvéd barátnője megszorítva a karomat.

Nem vettem észre semmit, gyorsan megfordulok, de csak kifésült, csillogó haját látok, virágos műanyag hajcsatot, és az egyikőjük arcélét, kisminkelve, alacsony és kövér.

Barátom is bámulja őket egy darabig, amíg lassan el nem tűnnek a távolban.

- A hajókon dolgoznak főleg – mondja.
- Biztos vagy benne? – meglepő, hogy még egy ilyen kisvárosban is nyíltan lehet csinálni. Nem csak közepes városok állomásain és nagyobb kikötőiben.
- Egyből lehetett látni – mondja a barátnő.
- Titkos nyelvük van, ha jelzel nekik, a tieid lehetnek, a szomszédos falvakból jönnek, keresnek egy kis zsebpénzt éjszaka – mondja a férfi.

– Látták, hogy itt vagyok, ha csak ti ketten lettetek volna, biztos odamennek hozzátok.

- De kell valami hely hozzá, elmentünk volna velük a faluba? – kérdezem.
- Biztos van a szomszédban egy hajó, amit használhatnak, vagy egy fogadóban.
- A fogadókban nyíltan lehet ezt művelni?
- Ha megtervezik. Nem találkoztál még ilyennel az utazásod alatt?

Egy nőre emlékszem csak, aki Pekingbe akart menni, a bíróságra, azt mondta, hogy nincsen pénze jegyre, adtam neki egy jüant, de nem vagyok benne biztos...

– Milyen társadalmi vizsgálatot végzel? Mindent megtalálni ma már.

Csak szabódni tudok, hogy mennyire nem vagyok képes véghez vinni a vizsgálatot, mint kivert kutya, futkározok mindenféle, eredmény nélkül; nevetnek.

– Gyere, mutatok valami érdekeset!

Valami eszébe jutott, üvölt egyet a sötét folyó felé: – Hé! Van itt valaki?

A kőlapos partról leugrik az egyik hajóra.

– Miért? – szól egy elfojtott hang a hajóból.

– Elvisz minket ma éjszaka?

– Hova?

– Xiaodangyang mólójához – mond gyorsan egy helynevet.

– Mennyiért? – meztelen karú, középkorú férfi mászik elő a ponyva alól.

– Mennyit akar?

Alkudozás.

– Húszat.

– Tíz.

– Tizennyolc.

– Tíz.

– Tizenöt.

– Tíz.

– Tízért nem megyek.

Visszamaszik a ponyva alá, halk női hangot hallunk ugyanonnan.

Egymásra nézünk, ingatjuk a fejünket, és nem álljuk meg nevetés nélkül.

– Elmegyek a Xiaoyangdang mólójához – mondja egy másik hang, néhány hajóval arrébb.

A barátom int nekem és a lánynak, hogy maradjunk csendben, és hangosan felel: – Tíz jüanért elmegyünk! – tényleg jól szórakozik.

– Menjenek a móló elejére, viszem a hajót.

A barátom úgy tűnik eltalálta az árat. Kabátos alak jelenik meg, bottal löki a hajót.

– Na, milyen? Megspóroljuk a szállásdíjat a holdfény alatti hajókázással! Kár, hogy nincsen holdfény, viszont az ital nem hiányozhat.

Megkéri a hajóst, hogy várjon egy darabig, és visszafutunk a kis utcára, veszünk egy üveg Daqut, egy zacskó sós lében pácolt babot és két gyertyát, vidáman szállunk fel a hajóra.

A hajós sovány öreg. Félrehajtjuk a sátortetőt, bemászunk alá, tapogatózunk a sötétben, és törökülésben leülünk a hajódeszkára. A barátom meggyújtana öngyújtójával a gyertyákat.

– A hajón ne gyújtsunk tüzet! – mondja az öreg ziháló hangon.

– Miért? – Gondolom tilos.

– Meggyullad a tető – dűnnyög az öregember.

– Miért gyújtanánk fel a tetejét? – mondja az ügyvéd, a szél elfújja az öngyújtója lángját, ezért szorosabbra húzza a sátortetőt.

– Bátyám, ha felgyújtjuk, kártalanítjuk magát – a kettőnk közé szorult lány még vidámabb.

Hirtelen megelevenedik minden.

– Ne gyújtogassanak! – Az öreg lerakja a rúdját, és jön, hogy megállítson minket.

– Akkor ne gyújtsd meg, a sötét éjszakában hajókázni még érdekesebb – mondom.

Az ügyvéd kinyitja az üveget, kinyújtott lábakkal ül, a zacskó a sós lében pácolt babbal a hajópadlóra terített bambuszszőnyegen. Szemben ülök vele, talpaink összeérnek, egymásnak adogatjuk az üveget, a lány az ügyvédnek dől, és időről időre elveszi tőle az üveget, hogy kortyoljon egyet. A csöndes folyóvízben csak a lökőrúd recsegését és a víz csobbanását hallani.

– Az a fickó szívesen elvitt volna minket.

– Csak egy ötössel többet kellett volna adni neki, nem drága.

– Egy tál forró tésztaleves.

Pitiánerek lettünk.

– Régtől fogva hagyomány itt, a vizek vidékén, az ópiumszívás és prostitúció, vajon be lehetne teljesen tiltani? A férfiak és nők mind könnyelműek, ki lehet végezni az összeset? Így élnek itt az emberek – mondja a barátom a sötétben.

Megnyílik a sötét éjszakai ég, kivillannak a csillagok, aztán megint sötétség. A hajó végében recseg a tolórúd, puhán loccsan a hajó két oldalának a víz. Hideg szél fúj be az elöl lehajtott sátortetőn, és a szél és eső ellen használt műanyag műtrágyának való zsákon.

Elnehezedik rajtunk a fáradtság, összekuporodunk hárman a szűk kabin közepén. Én és az ügyvéd a két oldalnak támaszkodva, a lány közénk préselődik, a nők már csak ilyenek, mindig szükségük van a melegre.

Az álom halvány határvidékén még tudom, hogy a két parton a gátakon túl megművelt földek, és ahol nincsenek gátak, ott nádasok vannak. Egymás után megyünk el az öblök mellett, és olyan sűrűn benötte már a nád a víziutat, hogy egy gyilkos nyomtalanul elrejthetné itt az áldozatát. Végül is, hárman egy ellen, bár az egyik nő. De ebben az esetben csak egy öregember lehetne a gyilkos, nyugodjunk meg és aludjunk. A lány már fordult egyet, a sarkam a gerincéhez ér, a feneké a combomnak feszül, de már nem figyelek.

A vizek vidékén október az érés évszaka, mindenhol ziháló mellek és csillanó pillantások. A lány testéből tettetés nélküli érzékiség árad, közeledésre csábít, arra, hogy átöleld és szeresd. Az öledbe bújik, biztos érzi testem melegét, kinyújtott keze a combomon, mintha nyugtatna, nem tudom, hogy incselkedik vagy csak kedves. Aztán morgást hallok, jobban odahallgatva nyögésnek tűnik, és a hajó végéből ered. Először káromkodni akartam, de aztán csak hallgatom. Gyászos jajgatás a csöndes éjszakában, a hideg széllal libben a folyó vize felett, az éjszakai égen, a tolórudas öreg énekel. Belemerül az énekbe, nem figyel másra, nem a szájából, a torka mélyéről, a gyomrából jön az ének, régóta gyűlő gyásztól szabadul meg. Először nem értek belőle semmit, de aztán lassan szavakat és mondatokat hallok meg, de az egészet nem hallom, wu nyelvjárása erősen helyi változat, annyit értek, hogy tizenhét hűg és tizennyolc nagynéni... követtek egy anyai nagybácsit a rossz sorsba... sodródni... vándorolni... apácának állva... szép látvány... elveszítem a fonalat, és még kevésbé értem.

Megütögetem őket.

– Hallottátok? Hallottátok, hogy mit énekelt? – kérdezem halkán.

Mozognak, nem aludtak még el.

– Hé, öregapám, milyen dalt énekelt? – Az ügyvéd felhúzza a lábait, felül, és hangosan kikiált.

Szárnycsapkodás hangja, egy madár száll át riadtan felettünk. Félretolom a sátortetőt, a hajó a parthoz, tapadva halad, a gát földtöltéseit valószínűleg borzas hüvelyű bab nővi be. Az öreg már nem

énekel, fúj a hideg szél, felébredtem.

– Bátyám, népdalt énekelt az imént? – kérdezem udvariasan.

Az öreg hallgat, a tolórudat kezeli, a hajó tartja a sebességét.

– Pihenjen egy kicsit, jöjjön, igyon velünk, és énekeljen nekünk! – az ügyvéd is próbál közelebb kerülni hozzám.

Az öreg nem szólal meg, löki a csónakot tovább.

– Ne vegye olyan komolyan, igyon velünk, melegedjen, énekeljen nekünk és két júannal többet fizetek a végén!

Az ügyvéd javaslatának nincsen visszhangja, mini a vízbe ejtett kőnek. Zavart az öreg vagy dühös, a hajó mindenestre továbbsiklik a vízen, a tolórúd mozgásától fodrozódó víz cuppanása és a hajó oldalának csapódó hullámok hangja kíséri.

– Aludjunk! – mondja gyengéden az ügyvéd barát nője.

Csalódottan fekszünk le, most már mind a hárman mozgolódás nélkül, a kabin még szűkebbnek tűnik, egymáshoz tapad a testünk. Érzem a lány testének melegét, vágy és gyengédség, megfogja a kezemet, ennyi történik, nem akarjuk tovább rontani a már elrontott éjszaka titkos ritmusát. Nem hallom, hogy bármi is történne közöttük. Érzem az átadott testmeleg gyengédségét, a gyülő feszültséget, ahogy nő az elfojtott izgalom, visszaáll az éjszaka titkos ritmusa.

Hosszú idő múlva, az álom halvány határvidékén megint hallom a gyászdal, az eltorzult lélek kesergését, egy kielégíthetetlen vágyat, kimerült és munkába keseredett, a szél legyezte hamu hirtelen megint fellángol, sötétség követi, csak a test melege és rugalmassággal teli tapintás, ugyanabban a pillanatban kapcsolódnak össze az ujjaink, hangtalanul, egyikünk sem akarja tovább izgatni a másikat, visszafojtott lélegzettel figyeljük a vérünkben dúló vihart, az öreg szaggatott hangja egy nő illatos melléről énekel, kecses lábáról, de egy mondatot sem lehet teljesen érteni, egy versszakot sem tudok összerakni, távoli, homályos a dal, de életteli és kitapintható, egyik mondat a másikon, egyik sem tér vissza, virág porzószála elvörösödött arc lótuszgyökeret ne ölelj karcsú derékon fehér szoknya csillan keserű a datolyaszilva ezerszemű hullámon az égen szitakötők ne támaszkodj ne...

Emlékeibe merül, szavakat keres, hogy kifejezze érzéseit, nyelvet, melynek jelentése nem feltétlenül világos, érzékelést közvetít, vágyat éleszt, belefolyik a dalba, sirat és sóhajt. Vége a hosszú dalnak, a lány megszorítja a kezemet, majd elengedi. Nem moccanunk.

Az öreg köhög, a hajó dülöngél. Eltolom egy kicsit a sátoztetőt, itt-ott fehérén habos, a hajó elhalad egy városka mellett. Szorosan tapadnak egymáshoz a parton a házak, az utcai lámpák alatt zárt kapuk, az ablakokban nincsenek fények. Az öreg köhög a hajó végében, a hajó vésszesen dülöngél, hallom, a folyóba vizek.

Még mindig hegyet mászol, ez az utolsó, gondolod mindig, ahogy közeledsz a csúcshoz és fáradsz. Míg izgalmad, hogy fenn álltál a csúcson, le nem csendesedik, és hiányérzeted nem támad megint. A hiányérzeted nő, ahogy a fáradságod eloszlik, a távolban magasodó csúcsokat nézed, és megint másznál. De amint megmászta egy hegyet, rögtön elveszíti az érdekességét, és mindig azt gondolod, hogy majd a következőn megtapasztalod azt, amit még eddig sohasem tapasztaltál, és mikor ott állsz azon a csúcson, nincsenek ott a csodák, melyekre vártál, csak megint a magányos hegyi szél.

Idővel hozzászoksz a magányhoz, a hegymászás a szenvedélyeddé válik, világosan tudod, hogy nem találhatsz semmit sem, de üldöz a vak gondolat, és mászod a hegyeket. Közben persze szükséged van valami megnyugtatóra, fantáziálsz, történeteket raksz össze magadnak.

Egy mészkőszikla alatt láttad meg a barlangot, mondod, a barlang bejáratát kőlapokkal torlaszolták el, szinte tökéletesen, ez a Kő Öregének háza, gondolod, bent él a qiang nemzetiség legendás alakja.

Egy deszkaágyon ül, mondod, a fa már elkorhadt, érintésre elporlik. Nedvesek a korhadt fadarabok a kezekben, nedves a levegő bent, a kövekre rakott deszkaágy előtt vízfolyás, mindent moha nőtt be, ahová csak lerakod a lábadat.

A kőfalnak támaszkodik, és mikor bemész, egyenesen rád néz, mélyen üregeikbe süllyedtek a szemei, sovány, mint egy szál tűzifa. Varázspuskája a feje fölött függ, kéznyújtásnyira egy kőrepedésbe ékelt ágon, nyoma sincs rajta rozsdának, fekete a medvezsírtól.

– Miért jöttél? – kérdezi.

– Meglátogatni magát tiszteletreméltó öreg – és tiszteletteljesen viselkedsz, még ijednek is tűnhetsz. Nem olyan gyerekes, mint a már elbutult öregek, úgy tűnik, a tisztelet használ. Tudod, ha feldühödik, leveheti a puskát és lelőhet, meg kell mutatnod neki, hogy félsz. Üres szemgödreivel szemben nem mered fel emelni a tekinteted, félsz, hogy meglátja, hogy a puskájára sóvárogsz, nem nézhetsz a puskára.

– Miért látogatsz meg?

Nem mondhatod, hogy miért, nem mondhatod, hogy mit akarsz.

– Nagyon régen nem látogatott meg senki – dűnnyög, mintha sötét üregből szólna a hang. – Nem korhadt el a deszkaút?

A völgyből, a túlvilág folyójából másztál fel.

– Mind elfeledtetek?

– Nem – mondom gyorsan –, a hegyek népe tud magáról Kő Örege, ivás közben beszélnek magáról, de nem mernek eljönni.

Nem bátorság, hanem kíváncsiság hozott el idáig, mondod, hallottál róla és eljöttél, de ezt nem mondhatod. A legenda bizonyítást nyert, találkoztál vele, mit is kérdezz még.

– Messze van innen a Kunlun-hegy?

Miért éppen a Kunlun-hegyről kérdezed? A Kunlun-hegy őseink hegye, a Nyugati királynya élt ott. Tigris arcú, ember testű, leopárd farkú ábrázolásait találták meg Han-kori sírokban.

– Á, menj csak tovább előre, és odaérsz a Kunlun-hegyhez.

Úgy mondja, mint más azt, hogy menj csak tovább előre, és ott az illemhely vagy a mozi.

– Mennyit kell még továbbmenni előre? – szeded össze a bátorságodat, hogy megkérdezd.

– Tovább előre...

Vársz, hogy folytassa, és lopva belenézel a szemüregébe, ráncos ajkai mozognak, majd becsukja a

száját. Nem tudod, hogy végül is mondott-e valamit, vagy csak készült mondani.

Menekülni akarsz, de félsz, hogy hirtelen mérges lesz, ezért csak nézed tisztelettel, mintha a tanítását hallgatnád, de nem tanít, nem lehetséges tanítani. Érzed, hogy megfeszülnek az inak az arcodban, finoman húzod a szád szélét, hogy az arcod ellazuljon, aztán mosolyogsz, úgy tűnik, nem veszi észre. Az egyik lábadra nehezedsz, előre kerül a súlypontod, közelebb kerülsz hozzá, közletről látod besüppedt szemeidre; üres a tekintete, mintha nem lenne valódi, vagy egy múmiáé.

Jiangling Chu Fejedelemségből származó sírjainál és a nyugati Han-kori Mawangdui-leletek közt láttál ilyen holttesteket, melyeket nem kezdett ki az idő – ülve halhatott meg.

Lépésről lépésre közelítesz, nem mersz hozzáérni, félsz, hogy összeroskad, nyúlsz a háta mögötti sziklafalon lógó, medvezsírral bekent, színét vesztett vadászpuskáért, de amint megmarkolod a csövét, elporlad, mintha szénné égették volna. Rögtön kihátrálsz a barlangból, már nem tudod, hogy el akarsz-e menni a Nyugati királyanyához.

Dörgést hallasz a fejed felett, mérges az Égi Udvar! Égi közkatonák és tábornokok a Mennydörgés vadjának combcsontjával ütik a Keleti-tenger rozmárának bőréből készült dobot.

Kilencezer-kilencszázkilencvenkilenc fehér denevér szárnyal rikoltva a szirt barlangjánál, mind felébredtek a hegy szellemei, hatalmas kősziklák gördülnek le a hegytetőről, összeroskad a hegy, mintha ezer katona vágatna elő a földből, az egész hegy füst és por.

Ó, ó, hirtelen kilenc nap jön fel az égre! A férfiak öl bordáját, a nők tizenhét idegszálát ütik, húzzák, senki sem kiált...

Elhagy a lelked, megszámlálhatatlanul sok békát látsz óriási szájjal az ég felé kapkodni, mint fej nélküli apró emberek kiterjesztett karokkal az égre, elkeseredetten kiáltozva: Add vissza a fejemet! Add vissza a fejemet! Add vissza a fejemet! Add a fejemet vissza! Add a fejemet vissza! Add a fejemet vissza! A fejemet add vissz szá! A fejemet add vissza! A fejemet add vissza! A feje met visszaadd! A fejemet visszaadd! Vissza a fejemel add, vissza a fejemet add, a fejemet add vissza, a fejemel add vissza, visszaadom a fejem, fejemet visszaadják, add vissza a fejemet... visszaadom a fejem...

Álombeli nyugtalanító harangok és dobok hangjára ébredek, és egy pillanatig nem tudom, hol vagyok. A tökéletes sötétségben lassan kirajzolódik egy ablak, az ablakon rács. Meg kell tudnom, hogy még álmodom-e, elnehezedett szempillámat próbálom kinyitni, és aztán leolvasom a karórám foszforeszkáló címlapját, pontosan hajnali három óra, megkezdődött a reggeli ima, és eszembe jut, hogy buddhista templomban szálltam meg, gyorsan fordulva kikászálódok az ágyból.

Kinyitom az ajtót és kimegyek az udvarra, már nincsen dobszó, a harang minden kongása világosan elkülönül. A fák árnyéka alatt szürke az ég, a harangkondulás a Pompás Kincs Palotájából jön, a magas falon túlról. Eltapogatózom a folyosón a Böjtölés Csarnokának ajtajáig, de elreteszelték a másik oldalról. Visszafordulok és elmegyek a folyosó másik végéig, és látom, hogy minden oldalról téglafalak kerítenek be, olyan vagyok, mint egy elítélt itt az udvaron, a magas falak között, kiáltok egypárat, de senki sem válaszol.

Könyörögtem nappal, hogy itt szállhassak meg, az Országos Tisztaság Templomában, végigmért a szerzetes, aki elfogadta füstölőre való adományomat, kételkedett az őszinte hitemben, de én csak nem akartam elmenni, egészen kapuzárásig, és végül megvitatta a helyzetet a rangidős szerzetessel, és elhelyezett egy szobában a templom hátsó végében.

Nem örülök neki, hogy bezártak, meg szeretném tudni, hogy ebben a hatalmas templomban, ahol ezer éve nem hunyt ki a füstölő, vajon őrzik-e még a Tian-tai irányzat rítusait. Nem hiszem, hogy megsértettem a templom szabályait, visszatérek az udvarra, az egyik sarokban található repedésből halvány fény jön, megtapintom, kis ajtó, kinyílik. Végül is buddhista templom, ahol nem lehetnek tiltott területek.

Kikerülöm a falat az ajtó mögött, a nem túl nagy szútra csarnokban ég néhány gyertya, füstölő füstje kanyarog, a füstölősasztal előtt bíborvörös brokát lóg, „forró füstölőtartó”, hímezték bele nagy írásjegyekkel, gyorsabban ver a szívem, mintha jelezne valamit. Hogy kifejezzem a lelkem tisztaságát és hogy nem buddhista titkokat jöttem meglesni, felemelek egy mécsest. A falakon régi kalligráfiai, nem gondoltam volna, hogy van a templomban egy ilyen kifinomult, csendes terem, lehet, hogy tanításokat magyarázó mesterek helye, büntudatot érzek, hogy csak úgy betörtem ide, és meg sem nézem, hogy van-e a birtokukban a két nevezetes Tang-kori szerzetes kézírásából, melyeket Han Shan gyűjtött össze. Lerakom a mécsest, követem a reggeli szertartás harangjának hangját, és a központi ajtón át elhagyom a termet.

Kilépek egy másik udvarra, gyertyák minden kör nyező épületben, a szerzetesek szállásai lehetnek, fekete öltözékben vág elém egy szerzetes hátulról, megle pődöm, aztán arra gondolok, hogy utat mutatni jólnekem, követem egyik folyosó után a másikon. Egyszer csak eltűnik, zavaromban elindulok a gyertyafény felé. Mikor átlépek a küszöböt, felnézek, és egy négy-öt méter magas Buddhát látok magam előtt, a kezében démont zúzó furkósbot, mérges szemei rám szegeződnek, kiver a veríték.

Tapogatózva menekülök a koromsötét folyosón, halvány fényt látok, közelebről kerek ajtó, az ajtókereten áthaladva látom, hogy széles udvar a Pompás Kincs Palotája alatt. A palota repülő ereszének két oldalán egy-egy zöld sárkány, világító tükröt őriznek, igazán fantasztikus a pirkadat előtti sötétkék égbolt az égre meredő ciprusok között.

A lépcsők tetején, a hatalmas öntöttvas füstölőtartó mögött, a gyertyáktól fényes csarnokból kiömlik az óriási harang kondulása. A fekete öltözékes szerzetes mennyezetre függesztett farúddal üti az óriási harangot, mely meg sem moccan, de alóla, a földből emelkedik fel a hangja válaszul a gerendáktól a keresztgerendákig, a termet betöltő visszhang túlcsondul az ajtón, testemet és lelkemet is

beterítik a hanghullámok.

Néhány szerzetes gyertyákat gyújt a tizennyolc arhat két sorba rendezett szobrai előtt, füstölőcsomókat tűznek a füstölőtartókba. Szerzetesek tódulnak a csarnokba, mindegyiken szürke szerzetesi ruha, nyugodt árnyak mozognak lassan különböző lótuszhímzésekkel díszített gyékénypárnáik elé.

Aztán két dobütés hallatszik, olyan vastag, mély hang, hogy beleborzong a belsóm. A dob a csarnok bal oldalán áll, embermagas dobemelvényen, a dob egy fejjel magasabb, mint a létrán álló dobosa, egyedül ő az, aki nem visel szerzetesi öltözetet, hanem rövid ujjatlan kabátot, lábszárnál összehúzott nadrágot és vászoncipőt, magasba emeli a kezait.

Da-da Bum! Bum! És még kétszer.

Da-da Végül eloszlik a zengő harangkondulás, a dob veszi át a helyét, remeg a föld a talpam alatt. Kezdetben el lehet különíteni a dob szívéből zengő egyes dobütéseket, de a tempó egyre gyorsul, a hangok összefolynak, beledobban a szív, felforr a vér. Aztán nem gyengül a hang, lélegzetelállító, és egy kicsit magasabb, tisztább hang lebeg a dob bőre fölött, a rengő hangtömeg fölött, még gyorsabb ritmussal, magasabb és alacsonyabb hangok harmonizálnak a fülsüketítő robajjal és a gyorsabb ritmussal, és mindez egy dobból szól!

Sovány, középkorú szerzetes üti a dobot a dobütők nélkül, két csupasz karja között kopasz feje mozog lankadatlanul, ahogy üt, kopog, dobol, öklöz, tenyérrrel, ujjal, ököllel, könyökkel, csuklóval, térdel és még sarokkal is, a dobhoz tapad a teste, mint a falra mászó gyík, a dobra lendül, mint egy megszállott, üti, ahol éri a közepétől a szögekkel megerősített széléig.

Ebben a lankadatlan szimfonikus zengésben hirtelen harangcsengést hallok, olyan halkat, hogy akár azt is hihetném, hogy csak a fülem cseng, mint ökönyál a hideg szélben, késő őszi estén zümmögő kabóca, olyan könnyed, finom, sajnálnivaló, és mégis elkülöníthető a hangzavarban, kétségbevonhatatlanul tiszta. Megszólal vele hat vagy hét különböző nagyságú és hangú facsattogató, elkecseregett, magányos, dallamos, ragyogó, aztán harmonizáló rézcselegők, egyenként, összekapcsolódva és beleolvadva a zengő dobütésekbe.

A haranghang forrását keresem és felfedezek egy nagyon öreg szerzetest, toldozott-foltozott ruhában, bal kezében boroskupához hasonló kis harang, jobb kezében vékony acélütő, és ahogy a haranghoz ér, ökönyálkönnyed csengő hang libben a füstölő füstjével az ég felé, mint hangvilágdarabra csavarodó halászhaló, amibe mélyre merül az ember, kezdeti meglepettségem és izgalmam eltűnik.

A terem elején és hátsó részén két felirat, az egyik: „Fenséges föld”; a másik: „Haszon és öröm az érzelmek jele”, a mennyezetről függönyök rétegei lógnak le, közöttük ül Buddha, oly méltóságteljes, hogy elveszíti hiúságát, aki megpillantja, olyan kegyes, hogy az érzelmeinktől való megszabadulásra késztet, egy pillanat alatt eltűnik a porvilághoz kapcsolódó aggodalom, és kimerevedik az a pillanat.

Nem tudom, mikor hallgat el a dob, a rangidős szerzetes elöl áll, kezében a harang, remegnek beesett ajkai, amire megmoccannak orcái és fehér szemöldökei, a szerzetesek tarka csoportja kántálni kezdi a szútrát, amint a harang elhallgatott, egy, kettő, három, négy, öt, hat, hét, nyolc, kilenc, tíz... összesen kilencvenkilenc szerzetes követi öt, ahogy körbesétálja a Buddha- szobrot a terem közepén, sétál és kántál. Beállok a sorba, összekulcsolom a tenyereimet és Amitabha buddha nevét kántálom, és egy tiszta hangot hallok mindig, ahogy közeledik a szútra egy-egy mondatának vége, megszólal a kántálásnál egy kicsit magasabb hang, érzem, ami még nem hunyt ki, egy még mindig zaklatott lélek.

70

Mit is lehet mondani Gong Xian havas tájképe előtt állva! A nyugalomban szinte hallani a hópelyhek zuhanását mint hangos hangtalanságot.

– Álombéli táj.

– A folyón fahíd, előtte tiszta vízcso bogás és kunyhó, érzed az emberi világ nyomát, de a tiszta magányt is.

– Megdermedt álom, alig megítélhető az álom tapinthatatlan széle.

– Nedves tinta, mindig ilyen vastagon használja az ecsetet, többretegűen mély a kifejezés. Elővigyázatos ecsetkezelés, szembetűnők az érzelmekkel teli vonások alkotta formák. Igazi festő, nem csupán festéssel foglalkozó írástudó.

– Az úgynevezett írástudó festészet mesterkelt képei jelentéssel bírnak, de nem festmények, nem tudom elviselni erőltetett könyvízűségüket.

– A szándékolt magasztosságról beszélsz, mely játszik az ecsettel, és elveszíti a természetes érzékletességet. Az érdekes ecsetkezelés megtanulható, de az érzékletesség az élettéliséggel, hegyel, folyóval, fűvel, fával együtt jön létre. Gong Xian tájképeinek csodája az ecsetkezelés érzéki kitérőseiben van, a határtalanság és a hol-lét elfelejtése; ez az, amit nem lehet megtanulni. Zheng Banqiao stílusa elsajátítható, Gong Xiané nem.

– Ba Da stílusát sem lehet elsajátítani. Mérges szemű, furcsa madarát el lehet tanulni, de lótoszvirágainak végtelen magányát nem lehet utánozni.

– Ba Da legjobb munkái a tájképei, a többi, a közönségesség iránti megvetését kifejező műve jelentéktelenebb.

– Azt gondolják az emberek, a közönségesség megvetése magasztos tisztaság, és nem tudják, hogy a magasztos is a közönségesbe süllyed, közönségességek versenyztetése helyett legyünk inkább szabadon közönségesek.

– Így pusztították el Zheng Banqiaót az emberek, magasztos tisztasága sikertelen emberek díszé lett, néhány bambuszábrázolását tönkremásolták, a legközönségesebb festői téma lett.

– A legelviselhetlenebb a „nehéz együgyűnek lenni” mondása, hát legyen együgyű, ha együgyű kíván lenni, mi a nehéz abban? Nem akart együgyű lenni, csak tettette az együgyűséget, és örülni okosnak akart látszani.

– Meghunyázkodott tehetség volt, Ba Da pedig valódi örült.

– Először tettette az örültséget, aztán valóban megörült, művészeti érdemei a valódi, nem a tettett örültséghez fűződnek.

– Vagy úgy is mondhatjuk, hogy furcsa szempontból szemlélte a világot, és beleörült a világ látványába.

– Vagy úgy is mondhatjuk, hogy a világ nem viseli el a tökéletes racionalitást, és csak ha a racionalitás örületbe fordul, akkor éri el a világ tökéletességét.

– Így örült meg időskorában Xu Wei és ölte meg a feleségét.

– Vagy úgy is mondhatjuk, így ölte meg a felesége.

– Kegyetlenség így beszélünk, de nem bírta elviselni a világot és megörült.

– Gong Xian nem örült meg, túllépett a világon, nem dacolt vele, és így megőrizhette a saját természetét.

– Nem kívánta szembeállítani az úgynevezett racionalitást az együgyűséggel, visszavonult a szélre, elmerült egy tiszta álmvilágban.

– Ez az önvédelem egy módja, amit onnantól fogva alkalmazott, hogy rájött, a világ örültségével nem lehet dacolni.

– Nem dacolt, nem értelmezett, hanem megőrizte a teljes emberi természetét.

– Nem volt remete, nem fordult valláshoz, nem lett buddhista vagy taoista, fél mu zöldségesföldjéből és tanításból élt, képeivel nem vetette meg a közönségest, képei nem a nyelvben lakoznak.

– Nem ellenszolgáltatásért festett, lelkének valódi állapotát fejezte ki.

– Te és én még elérhetünk odáig?

– De ő már elérte ezzel a havas tájjal.

– El tudod dönteni, hogy az ő műve-e valóban?

– Fontos ez? Ha azt gondolod, hogy az övé, akkor az övé.

– Ha azt gondolom, hogy nem?

– Akkor nem az övé.

– Más szavakkal, te és én azt gondoljuk, hogy látjuk.

– Akkor az ő.

A Tiantai-hegytől Shaoxingba megyek tovább, amelynek híres a rizsborra. A kisváros nemcsak boráról híres, hanem számos jelentékeny személy született itt: politikusok, írók, festők, hősnők, akiknek otthona ma múzeum. Még azt a gabonatemplomot is felújították és élénk színekkel kifestették, ahol a történet szerint Lu Xun jelentéktelennél jelentéktelenebb irodalmi alakja, A Q. meghúzta magát éjszaka az eső elől. Egy híres kortárs kalligráfus feliratát rakták ki rá. Mikor A Q.-t rablásért lefejezték, nem gondolhatta, hogy ilyen híres lesz később. Még jelentéktelen emberek is nehezen kerülhették el a sorsukat, nem véletlen, hogy Qiu Jin, a forradalmi mártír, aki népe felemelkedését tűzte ki céljául, eleve bukásra ítéltetett.

Régi otthonában kifüggesztették a fényképét, látom a nagy család tehetséges lányát, aki szép verseket és prózát írt, finoman ívelt szemöldökét, tiszta tekintetét, gyengéd tartását, harminckét évesen kötözték össze, és hajtották végig a város utcáin a piactérig, majd fényes nappal lefejezték.

A kor irodalmi óriása, Lu Xun egész életét meneküléssel töltötte, aztán szerencsére a külföldi koncessziós területre került, egyébként korán végzett volna vele a betegség vagy egy gyilkos. Úgy tűnik, ezen a földön sehol sem volt biztonság. „Véremmel szolgálom a Sárga császárt”, írja egy versében Lu Xun, amit diákkoromban kívülről kellett tudnom, de mára kételkedem igazságában. A legenda szerint a Sárga császár volt ennek a földnek az első uralkodója, jelenti a hazát, népet, őseinket; de miért kellene vért ontanunk az őseinkért? Saját vérünk ontásával elérhető a nagyság? A fejünk a miénk, miért vágják le a Sárga császárért?

Xu Wei párverse szerint: „A világ hamis csontváz, más emberek gyúrták, csak az eredeti és igaz, amit az én állít”, jobban elér a dolog lényegéig, de ha csak hamis csontváz, miért teremtették mások? Arról nem is beszélünk, hogy hamis-e vajon, de másoknak kellett teremteni? Aztán meg az eredetinel és igaznál nem az eredetiség a kérdés, hanem az, hogy állítjuk-e.

A kis sikátorban található a „Zöld Kúszónövény Dolgozószobája”, egy nem túl nagy kertben, amit benőttek a kúszónövények. Terem világos ablakokkal, azt mondják, hogy eredeti formájában maradt meg, nyugodt hely, de ő mégis megőrült. Az emberi világot, úgy tűnik, nem a benne lakó embereknek teremtették, de azért túlélnek az emberek. Küzdünk a túlélésért, és hogy megőrizzük a születésünktől eredő igazságunkat, és megölnek vagy megőrülünk, ha nem menekülünk el. Nem maradhatok sokáig ebben a kisvárosban, gyorsan elmenekülök.

A városon kívül, a Kuaiji-hegyen található Nagy Yu sírja, ő az első uralkodó, akinek bizonyítható családfája volt, az időszámításunk előtti 21. században egyesítette ezen a helyen az Ég alattit, összegyűjtötte a parancsnokait, megemlítette érdemeiket és jutalmakat osztott.

Átmegyek a Ruoye-patakon átívelő köhídon, a fenyőfákkal borított dombok alatt, a Nagy Yu sírja előtti téren gabona szárpad, már learatták a kései vetést. Benne járunk már az őszben, de a napsugarak melegtől kellemes fáradtságot érzek.

Bemegyek a kapun egy hatalmas, elhagyatott udvarra. Elgondolom, hogy hétezer évvel ezelőtt a hemudu nép miao leszármazottjai éppen itt természetek rizst, neveltek disznót, és égettek ki emberarcú agyagfigurákat, ötezer éve pedig a liangzhu nép leszármazottjai festettek agyagedényeikre geometrikus mintákat és kör alakú jeleket, a baiyue nép őseinek toteme madár volt, leborotválták a fejüket, tetoválták a testüket, de mindet meghívták, mikor Nagy Yu szemrevételezte a csapatait. Ezen a ceremónián történt, hogy Fangfeng, a szerencsétlen, boldogtalan óriás, kenderruhája bőrvével megkötve a derekánál, későn érkezett, ezért Nagy Yu megparancsolta az embereinek, hogy vágják le a fejét.

Kétezer évvel ezelőtt Sima Qian saját maga jött el, hogy kutatásokat végezzen, és megírta

mesterművét, a Történeti feljegyzések-et. Vétett a császár ellen, és bár megtarthatta a fejét, kiherélték.

A központi csarnok tetején, két sötétzöld sárkány között, kerek tükör veri vissza a ragyogó napfényt. A homályos teremben Nagy Yu új szobra arcán szinte közönséges a jó szándék, de a háta mögött a kilenc fejsze, mely a vizek megregulázását szimbolizálja a kilenc tartományban, már több jelentéssel bír.

A Shu állam feljegyzései szerint: „Yu a Wen-hegy Guangtou megyéjéből való volt, Shiniuban született.” Éppen most jövök onnan, most Wenchuan Qiang nemzetiségi körzete, óriáspandák is élnek ott. Yu egy medve méhéből született, erre egy korábbi szöveg, a Hegyek és tengerek könyve a bizonyíték.

A vizek szabályozását illető érdemét általában a Sárga folyóhoz kötik, de én kételkedek ebben. Úgy gondolom, hogy a Min-folyó felső folyásától indul neki Nagy Yu (a régi időkben a Jang-ce fő forrása a Min-folyó volt, erről ír a Vizek könyvének kommentárral ellátott kiadása), a Jang-ce folyását követte, elhaladt a Három-szurdoknál, északon küzdött a jishi nép a hegyei közt, délen Gonggond királysága ellen, keleten a yunyu nép hegyei közt, végigháborúzott egészen a Kelet-kínai-tenger partjáig. Qingqiu királyságban, ahonnan a szerencse szimbólumának számító kilenc – farkú róka származik – Tushan termékeny földjén, melyet később átneveztek Kuaijinak –, találkozott Yaoraóval, a csábító szépséggel, de mikor Nagy Yu az esküvő napján felfedte eredeti medveformáját, a szűz lány megrémült, és a bölcs, szentéletű Nagy Yu nem tudván parancsolni vágyainak, üldözte és azt üvöltözte: „Nyíl meg!” Megszületett az első herceg az emberek közé, hogy örökölje a császári trónt. Yu felesége szemében medve volt, a nép szemében isteni lény, a történészeknek császár, a regényíróknak pedig az első ember, aki megölt valaki mást, hogy megvalósítsa a saját szándékait. Az árvíz legendájához a születés előtti emlékeinket is tanulmányozhatjuk a magzatvízről, külföldön foglalkoznak ezzel is.

Yu sírja megőrzött régészeti leleteket, de a szakértők még mindig nem tudják elolvasni a nagyteremmel szemközti oszlopon található ebihalakhoz hasonló írást. Próbálom különböző irányból értelmezni, szemezgetek belőle, aztán hirtelen rájövök, hogyan kell olvasni: a történelem rejtély, de úgy is olvasható: a történelem hazugság és még úgy is olvasható: a történelem értelmetlenség még úgy is olvasható: a történelem jóslat azonkívül úgy is olvasható: a történelem keserű gyümölcs aztán meg úgy is olvasható: a történelem cseng mint a vas akképpen is olvasható: töltött búzatészta vagy akár úgy is olvasható: a történelem halotti lepel továbbá úgy is olvasható: a történelem izzasztó gyógyszer továbbá még úgy is olvasható: a történelem falat verő ördög hasonlóképpen úgy is olvasható: a történelem régiség és még: a történelem racionális gondolkodás vagy akár: a történelem tapasztalat de még úgy is: a történelem bizonyíték vagy úgy: a történelem tál elgurult gyöngy aztán még: a történelem okok és okozatok sorozata vagy másként: a történelem metafora vagy: a történelem lelkiállapot és még úgy: a történelem történelem és: a történelem semmi sem akár: a történelem érzelmmel teli sóhajtás történelem ó történelem ó történelem ó történelem Valójában a történelmet akárhogy olvashatjuk, micsoda felfedezés!

Ez nem regény!

– Akkor micsoda? – kérdezi a férfi.

– A regénynek befejezett története kell, hogy legyen.

Számos történetet elbeszél, volt, amit befejezett, volt, amit nem.

– Rendszertelen részletek, a szerző még azt sem érti, hogy rakja sorrendbe a fejezeteit.

– Bocsánat, milyen sorrendről beszél?

– Először előjelez, aztán felépít, eléri a csúcspontot, és véget ér, köztudott ismeretek a regényírásról.

Lehetséges a köztudott ismereteken túli írásmód, kérdezi. Történetek, néhány az elejétől a végéig elbeszélve, néhány a végétől az elejéig, néhány befejezés nélkül, néhány csak befejezéssel vagy részletek, melyek nem folytatódnak, néhány folytatódik ugyan, de nem fejeződik be, mert nem lehet befejezni, olyanok, amit el lehet beszélni, de lehet el nem beszélni is, amiről nem lehet sokat beszélni, olyanok, melyekről nincs mit beszélni; mind történet.

– Bárhogy beszéled is el a történetet, egy főszereplőre szükség van. Egy hosszabb műben pedig sok fontosabb szereplőnek kell lennie, de ebben a...?

– De az én, a te, a férfi és női ő talán nem szereplők a regényben? – kérdezi.

– Ezek csak személyes névmások, melyekkel megváltozik az elbeszélői szempont, a szereplők jellemzését nem helyettesítheti. A személyes névmásaid lehetnek szereplők, de nincsen alakjuk, nincsen róluk leírás.

Nem arcképeket fest, mondja.

– Igen, a regény nem festészet, hanem a nyelv művészete. Tényleg azt gondolod, hogy a személyes névmások közti szóváltás pótolhatja a szereplők személyiségének megalkotását?

Nem akarja megalkotni a szereplők személyiségét, mondja, azt sem tudja, hogy neki van-e személyisége.

– Miért írsz regényt? Hiszen azt sem tudod, mi az.

Udvariasan kéri, határozza meg neki valaki a regény fogalmát.

A kritikus megvető képet vág, és a fogai között böki csak ki: – Modernista, a Nyugatot utánozza, de még arra sem képes.

Akkor keleti, mondja.

– A Kelet még kevésbé ilyen szerencsétlen! Összevegyítve úti feljegyzés, moralizálás, benyomás, feljegyzés, jegyzet, elméleti háttér nélküli vita, meséhez sem hasonló mese, bemásolt népdalok, semmiből kitalált mitológiátlan mítosz és ez lenne egy regény!

A Hadakozó Fejedelemségek korának helyi feljegyzései, a két Han-, a Wei-, a Jin- és az Északi és Déli dinasztiák különös emberekről és eseményekről készült írásai, a Tang-kor chuanqi, a Song-kor mesemondóinak szöveggönyvei, a Ming- és Qing-kor fejezetes regényei és esszéi, és ősidőktől fogva a földrajzról és természeti jelenségekről, az utcai párbeszéd, példabeszéd, különös történésekről készített feljegyzések, mind fikció, regény, de egyiknek sem volt rögzített formája, mondja.

– A gyökérkeresők iskolájának vagy tagja?

Mondaná neki gyorsan, hogy igen, ő ilyen bélyeget süt rá, pedig csak azért ír, mert nehezen viseli el a magányt, azért ír, mert örömet leli benne, nem gondolja, hogy valaha is belekerül az úgynevezett

irodalmi körbe, sőt, azon van most, hogy kimásson onnan, nem azért ír, hogy legyen mit ennie, a regényírás neki pénzszerzésen túli luxus.

– Nihilista vagy!

Valójában nem képvisel semmilyen ideológiát, ezért egy kicsit nihilista valóban, de a nihilizmus nem azonos a semmivel, éppen olyan, mint a könyvbeli én árnyéka a te, és ő a te háta, egy árnyék árnyéka, arctalan, de személyes névmás.

A kritikus megrántja a vállát és távozik.

Zavarban van, nem tudja, hogy vajon a történet elbeszélése a fontos a regényben? Vagy az elbeszélés módja? Vagy nem az elbeszélés módja, hanem az elbeszéléshez való hozzáállás? Vagy nem az elbeszéléshez való hozzáállás hanem a hozzáállás rögzítése? Vagy nem a hozzáállás rögzítése hanem a hozzáállás rögzítésének kiindulópontja? Vagy nem a kiindulópont hanem a kiindulópont éneje? Vagy nem az én hanem az én érzete és tudata? Vagy nem az én érzete és tudata hanem az érzet és tudat folyamata? Vagy nem a folyamat hanem a cselekvés maga? Vagy nem a cselekvés maga hanem a cselekvés lehetősége? Vagy nem a lehetőség hanem a lehetőség választása? Vagy nem a választás hanem a választás szükségessége? Vagy nem a szükségesség hanem a nyelv? Vagy nem a nyelv hanem a nyelv érdekessége? De ő mindenesetre megrészegetett hogy nyelvet használva beszélhet nőről és férfiról szerelemről és szeretetről szexről és életről és halálról lélek és hús örömről és fájdalomról arról hogyan foglalkozik ember és politika az emberrel az ember politika elől való elrejtőzéséről a valóság elkerülésének lehetetlenségéről a nem valódi képzelőerőről az igazán valódiról hogy az utilitáriánus célok tagadása nem azonos az elismerésükkel a logika logikátlanságáról hogy a racionális reflexió meghaladja a tudományt a tartalomról és a formáról szóló vitában jelentésteli képekről és jelentéktelen tartalomról a jelentés definíciójáról hogy mindenki isten akar lenni az ateisták bálványimádásáról a filozófiának nevezett önimádatról az önszeretetről a megalomániává változó szexuális érdektelenségről a skizofréniáról a chan meditációról a nem-chan meditációról a meditációról a test táplálásának útjáról ami nem az út divatról közönségesség elleni lázadásról ami hatalmas ütés halálos bunkócsapásról és buddhista megvilágosodásról mit nem szabad megtanítani a gyerekeknek hogy akik tanítanak azokkal először tintát kell itatni elfeketedésről mert közel vagyunk a tintához hogy miért rossz ha feketék vagyunk jó emberekről rossz emberekről hogy rossz emberek nem emberek hogy az emberek természetüknél fogva kegyetlenebbek mint a farkasok hogy mások a leggonoszabbak és a pokol a saját elménk a saját magunkból eredő szorongásról a nirvánáról a beteljesülésről hogy a beteljesülés nem beteljesült hogy mi a jó hogy mi a rossz nyelvtani struktúrák teremtéséről hogy még nem mondani semmit az nem ugyanaz mint nem mondani semmit a párbeszéd haszontalanságáról hogy senki sem győztes a férfiak és nők csatáiban hogy a bábok előre és hátra rakosgatása a sakkban tompítja az emberi természet alapját adó érzelmeket hogy az embernek ennie kell hogy éhen halni jelentéktelen dolog azonban a tisztesség elvesztése fontos esemény de lehetetlen ezt a tapasztalat esendőségének számlájára írni ami csak támaszték zuhanásról ha zuhanni kell a forradalmi regényről ami összezúzza az irodalomba vetett babonás hitet a regény forradalmáról a regény forradalmasításáról.

Ezt a fejezetet el lehet olvasni, de nem kell, bár ha elolvastad akkor már elolvastad.

Így kisvárosba érkezem a Kelet-kínai-tenger partján, egy középkorú, egyedül élő asszony ragaszkodik hozzá, hogy nála vacsorázzam. Eljön a szállásomra, hogy meghívjon; mielőtt munkába ment, mindenféle tengeri ételből bevásárolt nekem, mondja, vett rákot, kagylót és tengeri angolnát.

– Messziről jött ide a kikötőbe, miért nem kóstolja meg a tengeri ételeket? Nemhogy beljebb a szárazföldön, de még a nagy tengerparti városokban sem lehet mindig hozzájutni – mondja őszintén.

Nehezen utasíthatnám vissza, megkérdezem a házigazdámot, akinél lakom: – Miért nem jössz el velem?

A házigazdám ismeri az asszonyt. – Téged hívtott meg, egyedül lakik és ezért magányos, meg akar beszélni veled valamit.

Láthatóan már jó előre eldöntötték, követem az asszonyt. Odatolja a biciklijét.

– Messze van, üljön fel hátra, elviszem.

Emberek jönnek-mennek az utcán, nem vagyok én nyomorék.

– Inkább én viszem el magát, majd mutatja, hogy merre menjek – mondom.

Felül hátúlra, a kormány megremeg, csengetek megállás nélkül, nagy feltűnést keltünk, ahogy keresztülvágunk az emberekkel tömött városon.

Nincs annál örömtelibb, mint amikor egy magányos nő vacsorázni hív, de ő már túl van nőiességének fénykorán, fakó sárgás arc, előreugró arccsontok, ahogy beszél, tolja a biciklit, ahogy felül, megfosztva minden nőiességtől. Lehangoltan nyomom a pedált, valami beszédtemát kellene találnom.

Könyvelő egy gyárban, mondja, nincs min csodálkozni, egy nő, akire pénzt bíztak. Már volt dolgom ilyen nőekkel, intelligensek, és nem fizetnek egy fillérrel sem többet, mint amennyit kell, munkaköri megszokás, nem a női természetből ered.

Régi, belső udvaros ház egyik lakása az övé. Ablaka alá támasztja biciklijét, mely olyan rozoga, hogy éppenhogy csak megáll.

Hatalmas retesz van az ajtaján, egy kisszobába nyílik, óriási faágy foglalja el a szoba felét, mellette egy négyszögletes asztal, telepakolva étellel-itallal. Téglákon két faláda egymás tetején, rajtuk, egy üveglapon szépítőszerek, az ágy végében néhány régi újság.

Látja, hogy körülnéznek. – Elnézést, olyan rendetlenség van! – mondja sietve.

– Ilyen az élet.

– Telnek a napjaim, nem figyelek semmire igazán.

Felkapcsolja a villanyt, leültet az asztalhoz, az ajtó falánál álló tűzhelyhez lép, megmelegít egy lábos levest. Italt tölt, leül velem szemben, a könyökét az asztalnak támasztja.

– Nem szeretem a férfiakat – mondja.

Bólintok.

– Nem magáról beszélek – magyaráz –, hanem a férfiakra általában, maga író.

Nem tudom, hogy bólintsak-e.

– Régen elváltam már, egyedül élek.

– Nem lehet könnyű – mármint az élet, akarom mondani, senkinek sem.

– Volt egy barátnőm, már az általános iskolában ismertük egymást, és mindig jóban voltunk.

Gondolom, leszbikus.

– Meghalt.

Nem bólintok.

– Azért hívtam meg, hogy elmondjam a történetét. Nagyon szép volt, biztosan tetszene magának, ha látná a fényképét, mindenki szerette, aki látta. Nem egyszerűen csak szép volt, hanem ritka gyönyörű, dinnyemagforma arc, kis cseresznyeajkak, fűzfalevél szemöldök, csillogó mandulaszemek, alakja, mondanom sem kell, mint a régi regényekben lefestett szépségeké. Miért mondom mindezt el magának? Mert sajnos egy fényképe sem maradt nálam, nem készültem fel rá, mikor meghalt, az anyja mindent elvitt. Igyon!

Ő is iszik, látom, hogy ért az iváshoz. A szobája falán nincsenek fényképek, nincsenek képek, sem virágok vagy kis állatok, melyeket a nők szeretnek. Bünteti magát, pénze nagy részét üvegekre cseréli, gondolom, és tartalmuk a hasába kerül.

– Arra szeretném megkérni, hogy írja bele egy regényébe, én mindent el tudok mesélni róla, magának van stílusa, a regény...

– Semmiből teremtett – mondom mosolyogva.

– Nem akarom, hogy kitalálja, használhatja az igazi nevét. Nem tudok megfizetni egy író, ha lenne pénzem, kifizetném. A segítségét kérem, kérem, írjon róla!

– Ez – kihúzom magam, hogy kifejezzem, köszönöm a meghívását.

– Nem akarom megvásárolni magát, de ha úgy érzi, nem érdemelte meg a lány a sorsát, ha megsajnálja, akkor kérem, írjon róla. Az a baj, hogy nem láthatja a fényképét.

Csalódottság a tekintetében. Ez a halott lány láthatóan nagy teher a lelkén.

– Csúnya vagyok kisgyerekkorom óta, különösen irigyeltem mindig a szép lányokat, el akartam nyerni a barátságukat. Nem egy iskolába jártunk, de mindig belefutottam az iskola felé vagy onnan jövet, de csak elmentünk egymás mellett. Hosszúkarcs arca nemcsak a férfiakra, a nőkre is hatással volt, közel szerettem volna kerülni hozzá. Láttam, hogy mindig egyedül jár, és egy nap vártam rá, mikor hazafelé jött az iskolából, beértem, nagyon szeretnék vele beszélni, mondtam neki, remélem, nem veszi udvariatlanságnak. Semmi gond, mondta, és együtt mentünk tovább. Ettől fogva, minden nap, mikor iskolába mentünk, megvártam a házuk közelében, így ismerkedtünk meg. Hajtsa csak fel, ne udvariaskodjon!

Felszolgálja az angolnapörköltet, nagyon ízletes.

Eszem a levesét és hallgatom, ahogy elmeséli, hogyan lett szinte családtag a lány családjában, a lány anyja úgy kezelte, mintha a saját lánya lenne. Sokszor nem ment haza, hanem a lány ágyában aludt.

– Ne is gondoljon olyan dolgokra, a férfi és nő közti szexualitást akkor kezdtem megérteni, mikor öt tíz év börtönre ítélték. Volt egy nagy vitánk, nem akarta, hogy meglátogassam a börtönben, aztán kerestem egy férfit magamnak és férjhez mentem. Olyan legtisztább, csak fiatal lányok között lehetséges érzelmek voltak a lány és köztem, olyan érzelmek, amit a férfiak képtelenek megérteni, a férfiak úgy szeretik a nőket, mint az állatok, de nem magáról beszélek, maga író, egyen a rákból!

Szétdarabolja az erősen illatozó, sóban és fűszerekben pácolt nyers rákot, és tálkákra helyezi. Főtt kagylót rak mellé szósszal. Harc férfi és nő között, lélek és hús között.

– Az apja Kuomintang-katonatiszt volt, és az anyja éppen akkor lett terhes tőle, mikor a felszabadítás elért délre, az apja az anyjáért küldetett, de mikor odaért a kikötőhöz, a csapatszállító hajó már elhagyta a partot.

Hallgatom a régi történetet és elveszítem az érdeklődésemet a lány iránt, inkább a rák elfogyasztására koncentrálok.

– Egy este, átölelt az ágyban és sírt, megrémisztett, kérdeztem, hogy mi történt? Hiányzik neki az apja, mondta.

– Sohasem látta?

– Az anyja elégette az egyenruhás fényképeit, de az esküvői kép megmaradt, az apja öltönyben, jóképű, én is láttam a képet. Próbáltam vigasztalni, fájt érte a szívem, szorosan magamhoz öleltem, és sírtam én is.

– Érthető.

– Bárcsak mindenki úgy gondolkodna, mint maga, de az emberek nem értették, ellenforradalmárnak nyilvánították, azt állították, hogy Tajvanra akar szökni.

– Másmilyen volt még a kormányzat akkor, most már ösztönzik a tajvaniakat, hogy térjenek vissza meglátogatni a családtagjaikat. – Mi mást mondhatnék?

– Fiatal lány volt, és bár középiskolába járt, honnan tudhatta volna mindezt? A naplójába is leírta, hogy mennyire szerette volna látni az apját!

– Ha azt valaki jelenti, biztosan elítélik – mondom. Azt szeretném tudni, hogy az apaszeretet és a leszbikus szerelem vegyülete, hogyan változott.

Arról beszél, hogy az apja miatt a lány nem járhatott egyetemre, aztán hogyan választotta ki tanulónak egy pekingi operai színjátszócsoporthat. Mikor megbetegedett a főszereplő, hogyan helyettesítette, hogyan lett egycsapásra sikeres, és hogyan lett rá féltékeny a főszereplő. Mikor járták az országot, az a nő titokban beleolvasott a naplójába és feljelentette. Hogyan kérdezték ki az anyját, mikor a csoport visszatért a városba, azért hogy bírja rá a lányát a beismerő vallomásra, és szolgáltatassa be a naplót. A lány félt, hogy a rendőrség majd házkutatást tart, ezért nekiadta a naplót, de ő is félt, hogy nála is kutakodni fognak, ezért az anyai nagybátyjához került a napló. Az anyja vallomást tett, hogy a lánya hozzá és az anyai nagybátyjához járt el csak. Az anyai nagybátyját is beidéztek, és ő ijedségében beszolgáltatta a naplót. Eztán hívták be a lányt a rendőrségre, aki persze nagyon félt, és vallomást tett. Először az operacsoporttól zárták el, nem mehetett haza, majd elítélték mint aki ellenforradalmár naplót ír, és a forradalom megdöntéséért szervezkedik, elfogták és bebörtönözték.

– Ezek szerint mindannyian terhelő vallomást tettek rá, még az anyja és az anyai nagybátyja is?

Nem tudok tovább enni a rákból, félrerakom, az ujjaim zsírosak tőle, de nincs miben megtörölnöm a kezemet.

– Terhelő vallomást tettünk rá, és az ujjlenyomatainkkal hitelesítettük. Anyai nagybátyja annyira félt, hogy nem akart velem találkozni többé. Anyja szerint én rontottam el a lányát, tőlem kapta az ellenforradalmár gondolatokat, nem engedte, hogy még egyszer átlépjem a háza küszöbét.

– Hogyan halt meg? – szeretném gyorsan megtudni a történet végét.

– Hallgassa, amit mondok – mintha a saját védőbeszédét tartaná.

Nem vagyok bíró. Ha velem történik meg akkor ugyanaz, én sem biztos, hogy tisztafejűen cselekszem. Láttam gyerekkoromban, ahogy az anyám előszedi a nagyanyám ládájából a földtulajdonról szóló okiratokat, és a tűzre veti, úgy éreztem, hogy bizonyítékokat semmisít meg a bűnéről. Szerencsére senki sem vizsgálódott az ügyben, egyébként én is a nagyanyám ellen vallottam volna, aki pörgettyűt vett nekem és az anyám ellen, aki felnevelt. Ilyen idők jártak.

Nemcsak az erős szagú ráktól undorodom, hanem saját magamtól is, nem tudok enni többet, csak iszom.

Sírdogálni kezd, eltakarja az arcát a kezével, aztán hangosan sír.

Nem vigasztalhatom ráktól zsíros kézzel.

– Használhatok egy törülközőt? – kérdezem.

A háta mögé mutat egy tiszta vízzel teli mosdótálra a polcon. Kezet mosok, adok neki egy zsebkendőt, és ekkor befejezi a sírást. Undorodom ettől a ronda nőtől, nincsen bennem iránta együttérzés.

Összezarodott, egy év múlva tért csak magához, érdeklődött, hogy merre van a lány, aztán nagyon sok élelmiszert vásárolt és meglátogatta a börtönben, de ő nem akarta látni. Tíz évre ítélték. Nem fog férjhez menni, mondta a lánynak, vár rá, amíg ki nem kerül a börtönből, és akkor majd vigyáz rá, van munkája, majd támogatja. Csak ekkor fogadta el a lány azt, amit neki vett.

Vele töltötte el élete legboldogabb napjait, mondja, kicserélték a naplóikat, úgy beszéltek egymással, ahogy nővérek közt szokás, megesküdték, hogy soha sem fognak férjhez menni, együtt élnek majd. Ki lesz a férj? Ki lesz a feleség? Ő lesz természetesen. Csiklandozzák egymást a takaró alatt, amíg meg nem szakadnak a nevetéstől, csak az ő nevetését akarja hallani, nem kell más.

– Miért ment férjhez? – kérdezem.

– Ő változott meg előbb – mondja –, meglátogattam egyszer, láttam, hogy felpuffadt az arca, hidegen viselkedett. Nem értettem, a látogatás végén kérdeztem, mi baja, mindig húsz percig találkozhattunk, azt mondta, menjek férjhez, és ne látogassam meg többé. Kérdeztem, miért, talált valakit magának, mondta, kit, kérdeztem, egy másik elítéltet, mondta. Nem látogattam meg többet. Írtam neki leveleket, de egyikre sem válaszolt, férjhez mentem.

Megsebezte, akarom mondani, a saját anyja is kegyetlen volt velem, egyébként rendesen szerethetett volna a lány, rendesen férjhez mehetett volna, gyerekeket nevelhetett volna, és nem zuhan olyan mélyre.

– Van gyereke? – kérdezem.

– Nem akartam.

Önző asszony.

– Egy év házasság után külön éltünk, egy év veszekedés után váltunk el. Attól fogva egyedül élek, gyűlölöm a férfiakat.

– Hogyan halt meg?

– Később tudtam meg, hogy szökés közben lőtték agyon az örök.

Nem akarom tovább hallgatni, fejezze be a történetet gyorsan.

– Megmelegítem a levest? – néz rám nyugtalanul.

– Nem szükséges.

Nem kellett volna meghívnia, hogy kitálaljon nekem, undorodom az ételeitől.

Elmondja még, hogyan próbált találni minden eszközzel valakit, akivel együtt ült a lány, és később szabadlábba helyezték, így tudta meg, hogy a lányt elkapták, amikor levelet akart eljuttatni egy férfi rabhoz, és ezért nem fogadhatott többet látogatókat. Megpróbált megszökni, de idegileg kimerült már akkor, gyakran sírt vagy nevetett minden ok nélkül. Később megkereste a férfi elítéltet, akit egy nővel együtt talált meg a lakásán. A férfi nem tudott semmit a lányról, nem lehet tudni, hogy azért mert jelen volt a másik nő, vagy mert nem érdekelt az egész. Tíz mondatot sem váltottak, mikor dühösen otthagya a férfit.

– Meg tudja ími ezt? – kérdezi lehajtott fejjel.

– Meglátom! – mondom végül.

Vissza akar vinni a biciklin, engedné, hogy én tekerjek, de visszautasítom. Hideg szél fúj a visszaúton a tenger felől, úgy tűnik, esni fog. Visszamegyek a szállásomra, és az éjszaka közepén rámjön a hányinger, a tengeri rák nem volt friss, gondolom.

A tengerparti hegyek közt, azt mondják, éjszaka mindig hallani harangok és dobok furcsa zenéjét, taoista szerzetesek és szerzetesnők végzik titkos szertartásaikat. Ő és a lány saját szemükkel láttak egyet véletlenül, és mikor visszajöttek, jelentették, de ha nappal megyünk fel a hegyre, nem találjuk meg a taoista templomot.

Úgy emlékeznek, tengerre néző sziklafalon volt. A férfi szerint szinte a csúcson. A lány nem ért egyet ezzel, tengerre néző sziklafalon állt, igen, de félúton a hegyre vezető ösvényen.

Csodálatos taoista templom volt, mondják, egy mélyedésben a sziklafalon, csak azon a szűk hegyi ösvényen lehetett eljutni oda. Ezért nappal nem lehet látni a halászhajókról, de a gyógynövénygyűjtők sem veszik észre messziről. Éjszaka utaztak, és a zenét követve pillantották meg a taoista szertartást, hirtelen fényeket láttak, a templom ajtajai kitárva, füstölő füstje szállt.

Százegynéhány férfit és nőt látott, kifestett arcokkal, taoista köpenyben, kezükben repülő török és gyertya, a szemük félig behunyva, táncoltak és énekeltek. Sírtak, rikoltoztak, folytak a könnyeik. Férfiak és nők összekeveredve, transzban és hisztériában, a fejük hátravetve, dobbantó lábak.

Amikor ő odaért, mondja a lány, nem voltak sokan, tarka ruhákban, fiatalok és öregek, de csak nők, nem volt ott egy férfi sem. Az arcok kirúszozva, vérvörös szájak, szénnel kihúzott szemöldökök, a hajuk vörös kendővel összefogva, jázmint tűztek bele, néhányan réz fülbevalóval, arra nem emlékszik, hogy az orrukban voltak-e gyűrűk. Énekeltek és táncoltak, ruhaujjuk a levegőben, yi-yi-ya-ya, micsoda hangzavar.

Nem álmodta, kérdezed. Volt vele egy osztálytársa, mondja, a hegyre mentek nappal, de lefelé elkeveredtek, besötétedett, hangokat hallottak, és tapogatózva jutottak el oda, a nők nem törődtek velük, a templom ajtaja nyitva volt.

Vele is ugyanígy történt, mondja a férfi, de ő egyedül volt. Hozzászokott már az éjszakai úthoz, nem félt, védekezett volna, ha megtámadják, de ezek a taoisták csak a saját szertartásukkal foglalkoztak, nem bántottak senkit.

A saját szemükkel látták, mondják, ha valaki más mondja el, ők sem hittek volna neki. Mindketten jártak egyetemre, az elméjük ép és nem hisznek a szellemekben. Tudnák, ha csak káprázott volna a szemük.

Nem ismerik egymást, külön beszélsz velük, arról, ami a tengerre néző sziklán történt. Először találkozol velük, de úgy beszélgettek, mintha régóta ismernének egymást, őszintén osztják meg veled a történetüket, senki sem küzd az előnyéért vagy a hátrány elkerüléséért, nem kell figyelniük arra, hogy mit mondanak, nem védekeznek, és nem kell hazudniuk. Nem akarnak becsapni, sokat gondolkodtak azon, ami velük történt, nem undorodnak tőle, de nem is örülnek neki.

Ha már ideutaztál a tengerpartra furcsaságokat kereső utadon, megérné megnézni azt a sziklát. Mindketten szívesen elkísérnek, csak attól tartanak, ha azzal a céllal mennek oda, hogy megtalálják, akkor semmiképpen sem fogják megtalálni, az ilyesmi akkor történik meg veled mikor nem keresed, ha keresed, hiábavaló lesz az erőfeszítésed. Hiszed vagy sem, de a saját szemükkel látták a vörös gyertyák fényében, és a fáradtságuk elpárolgott. Megesküsznek, ha akkor elhiszed, rögtön megesküsznek akkor, és bár esküjük nem helyettesítheti a te saját tapasztalatodat, nem kételkedhetsz az őszinteségükben.

Elmész oda mégis, felérsz a csúcra, mielőtt lemegy a nap, leülsz és nézed a vörös tüzes napkorongot, ahogy visszahúzza a sugarait és lebukik a tenger végtelen horizontjába, a víz színén kicsit megugrik, remegve süllyed el a szürkés-kék tengeri világba. Aranyfény tekereg kígyóként, a

levágott, vörös félkör alakú korona mint ovális kalap bukkan fel a vízből, feltör, de végül lenyeli a határtalan tenger, és csak az eget betöltő alkonyati fény marad utána.

Leereszkedsz a hegyről, gyorsan beburkol az alkonyat. Felveszel egy ágat sétapálcának, minden lépésre kopogatsz egyet az ösvény kőlépcsőin. Nemsokára elnyel a sötét völgy, nem látod a tengert vagy az utat.

Az út menti sűrűn benőtt sziklafalhoz tapadsz, félsz, hogy megbotlasz és belezuhansz a mélységbe az út másik oldalán, lábaid elernyednek, botodra támaszkodsz. Nem tudod, hogy biztonságos-e a következő lépés, mintha a szíved mélyéből jönne az egyre vastagabb sötétség. Már a botodban sem bízol, eszedbe jut az öngyújtód a zsebedben, nem törődsz vele, hogy nem tarthat ki az országútig, csak most világítson. Remegő kis láng a sűrű sötétségben, a keziddel kell megvédened a szél ellen. Hirtelen fekete falba ütközöl, vajon arra csábít, hogy egy rossz lépéssel a mélységbe zuhanj? A hideg szél kioltja a lángot, mint egy vak, kopogatsz magad előtt a botoddal, és remegve lépsz előre, idegesen az úton.

Valahogyan elérsz egy beugróhoz a sziklafalban, barlang, fényt látsz egy repedésben, talán ajtó. Megtoldod, de nem mozdul, bereteszelték belülről. A repedésre tapadsz, egy magányos lámpást látsz a Három Legfőbb Tisztaságnak szentelt csarnokban, Égi Tiszteletreméltó Erényes Út, Égi Tiszteletreméltó Eredeti Kezdet, Égi Tiszteletreméltó Lélekkincs, három szobor.

– Mit csinál itt?

Hátulról szól rád a szigorú hang, összerezzenesz, emberi hang azonban, ezért megnyugszol.

Utazó vagy, mondd, eltévedtél az éjszakában, nincs hol megszállnod.

Nem beszél sokat, falépcsőn vezet az olajlámpással kivilágított szobába. Ekkor látod csak meg, hogy a taoisták ruháját hordja, a lábikrájánál megkötve, mély szemgödrében élénk szempár, a taoista tanulmányokban elmélyedt mester. Nem mered megmondani, hogy a templom titkait jöttél kifürkészni, elnézéséért esedezel, kéred, hogy maradhass, amint megvirrad továbbállsz, mondd.

Gondolkodik egy darabig, majd felvesz egy kulcsosomót a deszkafalról meg egy lámpást, engedelmesen követed a falépcsőkön. Kinyit egy szobát, és szó nélkül visszamegy a földszintre.

Meggyújtod az öngyújtódat, a szobában csak egy ágy van, semmi más. Magadon hagyod a ruhádat és lefekszel, összehúszod magad, és nem mersz gondolni semmire. Aztán feljebből halk csengőhangot hallasz, női kántálás kíséri. Vajon tényleg igaz minden, amit a furcsa szertartásokról beszéltek el neked? Feljebb éppen titkos szertartást tartanak, gondolod, meg szeretnéd tudni, mi történik, de végül nem mozdulsz, nyugtató, álmot hozó hang, legyőz a fáradtság a sötétben. Mintha fiatal lány hátát pillantanád meg, a haja kontyba fogva, összefont lábakkal ül, rézharangot üt, a finom hang hullámokban terjed szét, mint fényhullámok, most hiszel rendeltetésben és sorsban, imádkozol, hogy a túlvilágon lelked elnyerje a békét...

Már világos van, reggel. Feltápáskodsz és elindulsz a lépcsőn felfelé, nyitott ajtó, üres terem, nincsen benne füstölősasztalka és függöny, szobor, de még egy felirat sem, csak egy óriási tükör függ a fal közepén. A tükör a fakorlátos barlangbejáratra néz. A tükör elé lépsz, a kék eget látod benne, és némán megállsz.

A hegyen lefelé, hallod, hogy valaki sír, túljutsz a kanyaron és megpillantasz egy meztelen gyereket az út közepén, sír, a hangja rekedtes, már sírhat egy ideje, és belefáradt. Lehajolsz hozzá és megkérdezed: – Egyedül vagy?

Látja, hogy valaki odajött, még hangosabban sír. Megfogod a vállát, a lábára állítod, leütögeted a földet csupaszn fenekéről.

– Hol van a családod?

Egyre hangosabban sír, nem látni falut a közelben.

– Hol vannak a szüleid?

Rázza a fejét, rád néz, a szemében könnyek.

– Hol laksz?

Sír, lebiggyeszi az ajkát.

– Ha tovább sírsz, nem foglalkozom többet veled!

Úgy tűnik, ez használ, abba hagyja a sírást.

– Honnan jöttél?

Nem beszél.

– Egyedül vagy?

Hallgat és néz.

– Tudsz beszélni? – Fenyegetően nézel rá.

Megint sír.

– Ne sírj!

Kinyitja a száját, sírni akar, de nem mer.

– Ha megint sírsz, ráütök a fenekedre!

Valahogyan megállja, és te a karodba veszed.

– Na, fiacskám, hova akarsz menni? Gyerünk, beszélj!

Ösztönösen a nyakadba csimpaszkodik.

– Tudsz beszélni, nem?

Bután néz rád, sáros kezével összemázolta az arcát, nem tudod, mit kellene tenned. Valószínűleg egy közeli parasztcsalád gyereke, szüleinek jobban kellene ügyelniük rá, ez nevetséges.

A karodban viszed egy darabig, sehol egy ház, a kezed elzsibbad, mégsem viheted le a hegyről ezt a néma gyereket, megbeszéled vele a dolgot.

– Mész egy kicsit a saját lábadon?

Rázza a fejét, igazán szájalomra méltó.

Még viszed egy darabig, de sehol sem látsz embereket, a völgyben sincsen kéményfüst. Talán kirakták? Valaki szándékosan elveszítette a néma gyereket a hegyi úton? Vissza kell vinned oda, ahol találtad, ha senki sem viszi el, a szülei majd visszajönnek érte.

– Na, kicsikém, sétálj néhány lépést, elzsibbadt a karom.

Megütögeted a fenekét, elaludt. Már régóta kirakhatták ide, kegyetlen, aki ilyet tesz. Szídd magadban a szüleit, akik életet adtak neki, de nem akarják felnevelni, akkor minek hozták a világra!

Jobban megnézed könnyektől elmázolt arcát, mélyen alszik, ennyire bizik benned, talán senki sem foglalkozott vele így rendszeren. A napsugár áttűz a felhőkön az arcára, felhúzza a szemöldökét, megmoccan, arcát a mellkasodba fúrja.

Melegség önt el, régóta nem tapasztaltál ilyen gyöngédséget. Rájössz, hogy mégis szereted a gyerekeket, hogy már régóta lennie kellene egy fiadnak. Nézegeted, és úgy találsz, hogy egyre jobban hasonlít rád, talán az örömök utáni hajszád adott neki életet? Aztán nem foglalkoztál vele és otthagytad? Nem gondoltál többé rá, magadat átkozod?

Félsz, félsz, hogy felébred, félsz, hogy megszólal, félsz, hogy megérti a helyzetet. Szerencsére néma, szerencsére alszik, nem ébred rá a saját szerencsétlenségére. Vissza kell raknod az útra, amíg alszik, elmenekülni, még mielőtt valaki észrevesz.

Visszarakod az útra. Kicsit forgolódik, felhúzza a lábát, eltakarja az arcát a kezeivel, biztosan érzi,

hogy hideg a föld, és hamarosan felébred. Rohansz a napfényben mint szökésben lévő bűnöző, mintha sírást hallanál magad mögöl, de nem mersz visszafordulni.

Érintem Sanghajt, a pályaudvari pénztár sárkánykígyó hosszúságú sorát végigállva, végül kapok egy jegyet a pekingi gyorsvonatra, amit akkor váltott vissza valaki, és egy óra múlva már a vonaton is ülök, micsoda szerencse! Nem érdekel az óriási város tízmillió lakosával, távoli bácsikám, akit szívesen meglátogattam volna, már apám előtt meghalt, egyikük sem élvezhette a nyugodt öregkort.

Búzlík a várost keresztülszelő Wusong-folyó, a halak és teknősök már kihaltak belőle, nem tudom, hogy képesek tovább élni az emberek ebben a városban. Még a napi fogyasztásra használt ivóvíz is sárga, klórszagú, úgy tűnik, az emberek jobban bírják, mint a halak vagy a garnélarákok.

Jártam ott, ahol a Jang-ce a tengerbe folyik, a hatalmas zavarossárga hullámokon ringó rozsdamentes acél áruszállító hajón kívül csak a zavaros hullámok mosta, iszapparti nádasok. Gyűlik a hordalék, és egy napon az egész Kelet-kínai-tenger homokzátonnyá válik.

Emlékszem, mikor gyerek voltam, a Jang-ce tiszta volt felhőtlen és esős napokon is. A parton hajnaltól alkonyatig halkereskedők adták el az árujukat darabokra vágva, némelyik hal akkora, mint egy gyerek. Sok kikötővárost meglátogattam a Jang-ce mentén, de nem hogy akkora halat, még halárust is nehezen találtam. Csak a Három-szoros vége előtt, Wanxianben, a parton, a harminc-negyven méter magas kőlépcsőkön láttam néhányat, bambuszkosaraikban néhány centis halak, talán macskaeledelnek. Gyerekkoromban szerettem a Jang-ce mólóin állni, nézni, hogyan dobják a halászok az állóhajóról a hálóikat a vízbe, feszültség, ahogy a hal előbukkant a vízből, küzdelem a hal és ember között. Ma tízezer ember dolgozik azon különböző irodákban, hogyan lehetne megtisztítani a Jang-cét, az egyikük fogadott, és megvárta, amíg elment a főnöke, több mint száz édesvízi hal áll a kihalás szélén a folyóban, mondta, mikor ketten maradtunk.

Mikor Wanxianben vetettünk horgonyt, a part fényeit néztük, dohányoztunk és beszélgettünk a hajó főtisztjével a fedélzeten, kabinjába rejtőzve látott a kulturális forradalom fegyveres harcai alatt egy nagy mézszárlást, embert gyilkoltak persze, nem halat. Hármával kötötték össze az embereket dróttal a csuklójuknál fogva, a folyóhoz hajtották őket géppuskatűzzel. Ha az egyik elbukott, a másik kettőt is magával rántotta, mint hal a horgon, vergődtek egy darabig, aztán úsztak a folyóval, mint a döglött kutyák. Furcsa azonban, hogy minél több embert mézszárolnak le, az emberek száma csak nő, de a halaké csökken a halászatukkal. Fordítva talán jobb lenne.

Valamiben azonban hasonlítanak egymásra a halak és emberek, a nagy halak és nagy emberek ugyanúgy eltűntek, ez a világ nem a számukra teremtett.

Távoli bácsikám egy volt az utolsó nagy emberek között, nem nagy személyiségekről beszélek, olyat találni mindig, ha sok ember gyűlik össze ünnepeken és fogadásokon. Nagy ember az, akire felnézhetek, nagybátyám, akire felnézhettem, rossz injekciót kapott, tüdőgyulladással került a kórházba, kapott egy injekciót, és két óra múlva már a hullaházban terítették ki. Hallottam róla, hogy öltek meg embereket a kórházakban, de nem akarom elhinni, hogy ilyen szárnalmas módon halt meg. Azokban a zavaros években láttam őt utoljára, fiatal voltam és akkor beszélt velem először komolyan politikáról és irodalomról. Addig csak viccelődött. Mély hangja volt, és eszperantóul tudta énekelni az internacionálét. Fiatal kora óta asztmától szenvedett, azért, mert túl sok dohánypótlót szívott a háború alatt, mondta. Mikor nem lehetett dohányhoz jutni, de dohányoznia kellett, mindent el szívott, tűz fölött pirított káposzta- és gyapotlevelet, mindig kitalál valamit az ember, ha nehéz helyzetbe kerül.

Mindig tudta, hogyan kell a gyerekeket megörvendeztetni. Éppen haragban voltam az anyámmal, nem ettem a tésztás csirkeleveséből, hagytam, hogy kihűljön, összemértük az akaratunkat. Kicsi voltam, de már volt önbecsülésem, az elferdített íjat nem lehet ki egyenesíteni többé, az anyámon látszott, hogy hamarosan kitör a dühe. Ekkor a bácsikám megfogta a karomat, és elvitt a főutca

jégkrémet venni.

Éppen véget ért egy vihar, vízárban úszott a város Bácsikám levette nagy katonai csizmáját, feltúrta a nadrágszárát, így vitt el a jégkrémeshez. Két nagy jégkrémet ettem meg, nem ettem azóta egyszerre annyi hideget. Hazamentünk, és mikor anyám megpillantotta bácsikám csizmát cipelő szomorú látványát, elmosolyodott, és a kettőnk közti hidegháború véget ért. Ilyen nagy ember volt a bácsikám.

Az apja, komprádor kapitalista sokkal régebben halt meg ópiumtól és kurváktól, több ezer ezüstöt adott neki, hogy menjen Amerikába tanulni, és ne illegális kommunista tevékenységgel foglalkozzon, de ő visszautasította a pénzt, Jiangxiba szökött, beállt az Új negyedik hadseregbe küzdeni a japán megszállók ellen.

Mikor a hadsereg Anhui tartománybeli hegyvidéki főhadiszállásán dolgozott, vett egy paraszttól egy leopárdkölyköt, és titokban az ágya alatt tartotta egy ketrecben – éjszaka felébredtek az állat ösztönei és vonyított. Mikor a többiek felfedezték, nem volt szíve megölni, inkább továbbajándékozta.

Szeretett az apámmal beszélgetni, mikor eljött hozzánk, elküldte a sofőrjét és a testőrét, és a bőrtáskájából kivett egy üveg jó italt, amihez képtelenség lett volna hozzájutni a boltokban, nekem pedig adott egy nagy zacskó sanghaji cukorkát. Ha egyszer nekikezdték, beszélgettek hajnalig a gyerekkorukról, úgy, ahogy én manapság, ha találkozom régi osztálytársaimmal.

Arról beszélt, milyen elhagyatott a régi otthonuk, melynek tetőcserepei között fű nőtt, őszi szélről és hideg esőről beszélt, mikor a városon kívüli általános iskolából jött haza, az orra vérével bekenve a ruhája. Megrémült kisgyerek, futott, sírt, és a hosszú utcán az összes ismerőse az eresz alatt vagy a pult mögött álldogált, hideg tekintettel néztek rá, egy tofuárus öregasszony jött csak oda hozzá, behúzta magához, vécepapírt tömködött az orrába, hogy elállítsa a vérzést.

Az öreg a falujáról is beszélt, a régi házról, amit megmentettek, mikor örült nagyapám gyújtogatni kezdett, a lányról a szomszédból, aki öngyilkos lett az eljegyzése miatt, egy darab mintás vászonnal látták kijönni a rövidáru-kereskedésből, gondolták, a hozományához varr ruhát, két nappal később új, mintás ruhájában nyelt gombostűket, úgy lett öngyilkos.

Takarómba burkolóztam és hallgattam, nem akartam aludni menni, szuszogott, egyik cigarettáról a másikra gyújtott, és mikor izgalmas részhez ért, sétált a szobában. Egy napon, mikor nyugdíjas lesz, nem hivatalnok, majd szeretne írni egy könyvet, mondta.

Mikor utoljára találkoztam vele Sanghajban, kis sprayt tartott a kezében, és mikor rájött az asztmaroham, azzal spricelt bele a torkába. Megírta-e a könyvét, kérdeztem, szerencsére nem, mondta, egyébként már nem lenne életben. Először és utoljára vett felnőtt számba, ez nem az irodalom ideje, mondta, és a politikától is tartsam távol magamat, összezavarodsz, ha egyszer belekeveredsz, és elveszíted a fejedet, anélkül, hogy észrevennéd. Nem tudtam befejezni az egyetemi tanulmányaimat, mondtam. Akkor legyél megfigyelő, ő most megfigyelő, mondta, a kulturális forradalom előtt, abban az időszakban, amit az újságok a jobboldalelleses kampányok időszakának neveznek, mikor éhen haltak az emberek vidéken, őt is kivizsgálták, és néhány évre félreállították. Nem véletlen, hogy akkortájt apámnak is megszakadt vele a kapcsolata, szóbeli üzenetet küldött, hogy katonai ügyekkel kell foglalkoznia, egy felülvizsgáló csoporttal ment el egy távoli szigetre, nem tudtuk akkor, hogy üzenetének volt-e valami rejtett értelme.

Attól fogva én is megfigyeltem, ugyanezen a Peking-Sanghaj vonatútvonalon láttam akkor a „támadj írással, védekezz katonai erővel” mozgalom szuronyos, fűzfaágból font kalapot viselő, vörös karszalagos katonáit rendezett sorokban a peronon. Mikor a vonat megállt, eltorlaszolták a vagonok ajtajait, és valaki, aki éppen leszállni készült, gyorsan visszafordult, de rögtön elkapták. Segítségért kiáltozott, de senki sem mert megmozdulni még a vagonokban sem, csak nézték, ahogy levonszolták a vonatról, körbe vették a peronon és rugdosni kezdték. Füttyült a vonat, és lassan továbbindult, nem tudom, a férfi túlélte-e, ami vele történt.

Az összes tengerparti város megőrült akkor, falakat, gyárakat, magasfeszültségű oszlopokat, víztornyokat, minden emberi építményt teleragasztottak jelszavakkal; halálomig védekezek az ellenség ellen, megdöntöm, szétzúrom, véretem áldozom. A hangszóróból a vonatkocsiban és a hangszórókból az állomásokon, melyek mellett elhaladtunk, mind hangos harci indulók szóltak, a Jang-cétől északra, a Tiszta Fény nevű megállóban, nem tudom, hogyan volt lehetséges egy ilyen helynév akkor, tele voltak menekültekkel a peronok a sín két oldalán. Nem nyíltak ki a vonat ajtajai, az emberek az ablakokon keresztül próbáltak bemászni a kocsikba, ahol nélkülük is úgy zsúfolódtunk össze, mint a szardíniák, ezért a bentiek gyorsan becsukták az ablakokat is. Az ablaküveg lett a határvonal kintiek és bentiek között, akiből ellenségek lettek egy pillanat alatt, pedig valójában ugyanolyan menekültek voltak mind. Amint elválasztotta őket az átlátszó üveg, tele lett gyűlölettel és bosszúvágygal az arcuk.

A vonat sípólva nekiindult, mint esőcseppek záporoztak rá a kövek, átkozódás, ütések, kiáltozás keveredett, ilyen lehet lemenni a pokolba abban a hitben, hogy csak az igazságunkért szenvedünk.

Akkoriban, ugyanezen az útvonalon láttam a meztelen lány holttestét, melyet úgy daraboltak szét a vonatkerekek, mint éles kés a halat. Először kegyetlenül megremegett a vonat, füttyszó, megszólalt vas és üveg, azt hittem, hogy földrengés. Furcsa évek voltak, mintha az ég válaszolt volna az emberi cselekedetekre, a föld is megőrült, rengett megállás nélkül.

Ment még a vonat pár száz métert, míg megállt. Vasutasok, rendőrök, utasok mind leszálltak. A sín melletti száraz fűben végig véres húsdarabok, a levegőben vér szaga, az ember vére jobban bűzlik, mint a halé. A sín mellett, az emelkedőn feküdt a fej, karok és lábak nélküli női holttest, a vér mind kipréselődhetett belőle annyira fehér volt, egy vérfolt nélkül, mint csillogó bőrrel bevont, törött márványszobor, de az élet és érzékiség nyomait még őrizte az egészséges fiatal lány teste. Egy idősebb utas odahozta a lány ruhájának egy szakadt darabját, mely a messzi ágakra akadt, és letakarta az ágyékát. A mozdonyvezető letörölte az izzadságot a sapkájával, és örülten magyarázott, hogy látta a lányt odajönni a sínpárhoz, füttyült, de nem állt félre, akkor fékezett, de nem fékezhetett túl erősen, annyira tele volt a vonat emberekkel, egy pillanattal azelőtt, hogy elütötte, a lány felugrott, éppen felugrott... Jaj, biztosan öngyilkos akart lenni, a halálát kereste. Vidékre küldött diák volt? Parasztlány? Nem voltak még gyerekei, ezt mondani sem kell. Az utasok vitatkoztak. Nem akart meghalni, különben miért ugrott? Ilyen könnyű lenne meghalni? Szívtelenség kell a halálhoz! Talán nem is szándékosan tette? Ez nem országút, és fényes nappal, biztosan látta, hogy jön a vonat! Hacsak nem volt süket, már halott volt a lelke régen! Nem volt jobb élnie, mint meghalnia, mondta valaki és gyorsan odébbment.

A túlélésért küzdök, nem, nem küzdök semmiért, csak védem magamat. Nem vagyok olyan bátor, mint az a lány, nem értem még el a teljes elkeseredés határvidékét, még csábít az emberek világa, nem éltem még eleget.

76

A férfi egyedül van, régóta vándorol már, végül találkozik egy hosszú köpenyt viselő, botot tartó öregemberrel, és az útmutatását kéri: – Tiszteletreméltó öreg, meg tudná mondani, hol található a Lélek-hegy?

– Honnan jössz? – kérdezi az öreg.

Wuyizhenből, mondja.

– Wuyizhen? – az öreg eltűnődik. – A folyó túloldalán.

A folyó másik oldaláról jött, mondja, eltévesztette vajon az utat? Az öregember összevonja a szemöldökét: – Az út nem téved, az utazó téved.

– Teljesen igaza van, tiszteletreméltó öreg. – De azt kérdezné, hogy a Lélek-hegy a folyónak ezen az oldalán található-e.

– Ha azt mondom, hogy a folyónak azon az oldalán, akkor azon az oldalán. – Az öregember türelmetlen.

De éppen arról az oldalról jött át, mondja.

– Egyre távolabb kerülsz tőle – erősködik az öregember.

– Akkor forduljak vissza? – kérdezi, egyáltalán nem értem, mondja magában.

– Világosan megmondtam – mondja hidegen az öregember.

– Igaza van, világosan megmondtam... – A probléma az, hogy neki még mindig nem világos.

– Mit nem értesz? – Az öregember végigméri a szemöldöke alól.

Nem érti, hogyan lehet eljutni a Lélek-hegyhez, mondja.

Az öregember becsukott szemmel koncentrálni.

– Nem azt mondja, tiszteletreméltó öreg, hogy a folyó másik oldalán van? – kérdezi még egyszer. – De én arról az oldalról jövök...

– A folyónak azon az oldalán – szakítja félbe az öregember.

– Wuyizhenhez képest?

– Azon az oldalon.

– Már átjöttem a folyón Wuyizhenből, amikor tehát azt mondja, hogy a folyónak azon az oldalán, akkor nem erről az oldalról beszél?

– A Lélek-hegyre akarsz menni?

– Úgy van.

– Akkor a folyónak azon az oldalán.

– Metafizikusán érti, tiszteletreméltó öreg?

– Az utat kérdezed, nem? – kérdezi őszintén az öreg.

Igen, mondja.

– Akkor már megmondtam.

Az öregember felemeli a botját, és befejezi a beszélgetést, a folyó mentén lépked el a messzeségbe.

A férfi a folyónak ezen az oldalán marad, Wuyizhenhez képest a másik oldalon, a kérdés már csak annyi, hogy Wuyizhen a folyó melyik oldalán van? Nem tudja eldönteni, de eszébe jut egy több ezer éves mondás: „A lét visszatér, a nem-lét is visszatér, ne időzz a folyóparton a hideg szélben.

Nem értem a visszatükröződések értelmét, nem túl nagy víztükör, kopasz fák, szürkésfekete ágak, a legközelebbi fűzfának tűnik, kicsit távolabb, közel a vízhez talán két szil, a fűzfa vékony ágai összefonódva, a két szil csupasz ágain csak apróbb gallyak, nem tudom, befagyott-e a tükröződő víz fel színe, ha hideg a hajnal, néha képződik egy fagyott réteg, felhős, szürke az ég, úgy tűnik, esni fog, de nem esik, semmi sem mozdul, nem ringanak az ágak, nincs szél, minden holtra fagyva, csak egy kis zene, lengedező és megragadhatatlan, ferdén nőttek a fák, az egyik szilfa jobbra, a másik balra dől, a kicsit nagyobb szil törzse jobbra dől, három ága, szinte ugyanolyan vastag, balra dől, és beáll az egyensúly, és nem moccan, mint ez a halott víz, elkészült kép, változatlan, mert nincs akarat, mi megváltoztatná, nincsen zavar, nincsen ösztönzés, nincsen vágó, föld és víz és fa és faágak, sötétbarna foltok a vízen, nem homokzátony, sziget vagy félsziget, vízből kimeredő kis darab föld csupán, de érdekességgel szolgál, egyébként természetellenesen unalmas a víztükör, a víz szélén egy figyelemre sem méltó fa, a jobb szélén, nem nő magasra, számos ága mint száraz ujjak, bár ez a hasonlat talán nem találó, szétterjeszkedik, nem szándékozik összehúzódni, pedig azt visszahúzhatjuk, nem érdekes, a legközelebbi fűzfa alatt egy kődarab, azért, hogy emberek hűsölhessenek rajta? Vagy hogy ráállhassanak, mikor árad a víz, és így cipőjük nem ázik át? Vagy éppen semmire sem szolgál, nem is szikla, két földdarab, arra talán egy ösvény, vagy valami olyasmi, a vízhez vezet? Mikor nagy a víz, mindez elmerül, odáig, ahol először elágazik a fűzfa, az ág szintjén egy töltés, az lesz a part, mikor magasán áll a víz, de tele résekkel, ezért keresztülfolyik rajta a víz, nem tökéletesen nyugodt a gát környéke, egy madár röppen fel onnan, és a fűz hálószerű ágára ül, ha nem láttam volna odaszállni, most már nehezen venném észre, létezése csak azon a röppenésen múlt, élénk madár, és jobban megvizsgálva nem is egy, a fa alatt ugrálnak, felröppennek és földre szállnak megint, ezek a madarak kisebbek, mint az első, és nem olyan feketék, talán verebek, a fűzfaágak közt rejtőző pedig egy seregély, ha még nem röppent tovább, az a kérdés, hogy érdekelem-e, nem az, hogy létezik-e vajon, ha még nem vettem észre, az olyan, mintha nem is létezne, valami mozog a túlparton, a víz szélén, a szürkésárga bokrokban egy kocsi, hátulról tolja valaki, a másik pedig előtte görnyed és húzza, gumikerekű kocsi, féltonnás súllyal lehet megpakolva, lassan mozdul, nem mint a fecskék, szinte érzékelhetetlenül, csak mikor rájövünk, hogy kocsi, akkor vesszük észre, hogy mozog, a gondolatainkból ered mindez, ha azt gondoljuk, hogy út, akkor út, egy rendes út, amit nem mos el eső vagy áradás, ha követjük a töredezett vonalat a szürkésárga bokortól, akkor eljutunk a kocsihoz, látható, hogy már hosszú távolságot megtett, beért a fűzfaágak közé, most fészeknek vélnénk, de mert már láttuk, hogy kocsi, mielőtt a fűzfaágak közé ért, ezért természetesen most is csak kocsinak látjuk, lassan mozog, nehéz a terhe, téglá vagy föld, vajon a fák, madarak, a kocsi is elgondolkozik a saját jelentésén? Hogyan kapcsolódik a szürke égbolt a tükröződő víz színéhez, a fákhoz, a madarakhoz és a kocsihoz? Szürke... ég... egy darab víztükör... lehullott levelek... semmi sem zöld... földkupac... mind fekete... kocsi... madár... megtolni... ne zavar... fodrozódó hullámok... csivitelő verebek... átlátszó... fa teteje... éhes, szomjas bőr... minden lehetséges... eső... páva farktolla... könnyű tollak... rózsaszín... végtelen éjszaka... nem rossz... szél fúj... jó... hálás vagyok neked... formátlan ürességben... egy kis szalag... csavarodás... hideg... meleg... szél... dülöngél... csavarodik... most összezeng... hatalmas... féreg... nincsen csontváz... mélységben... egy gomb... fekete szárny... szétnyíló éjszaka... mindenhol... rémület... tűzfény... alaposan megfestett forma... fekete selyemszállal kapcsolódik... szalmacipő férge... sejtmag csavarodik a citoplazmában... először a szem alakul ki... eldönti a stílust... a saját magát létrehozás lehetősége... egy fülbevaló... névtelen nyom... nem tudom, mikor kezdett el esni a hó és mikor állt el. Vékony réteg, mely nem ülhetett meg az ágakon. A ferde törzssel ellenkező irányba növe fűzfaágak megfeketedtek. A jobbra és balra terülő

két szilfa tetejénél ragyogó fehér víz volt, mint lapos betonra esett hó, biztosan befagyott a víz. A homoktöltésnek, szigetnek vagy félszigetnek nehezen nevezhető földkupacokból fekete árnyék lett, ha valaki nem tudja, hogy eredetileg földkupacok voltak, nem is értheti, miért lett belőlük fekete árnyék, de még aki tudja, az sem érti, miért nem hullott rájuk a hó. Még távolabb, a bokrok még mindig bokrok, és még mindig szürkéssárgák, felettük mintha út húzódná, de nem látszik tisztán. Az ágait szétterjesztő kis fa felett egy fehér vonal kanyarog felfelé, ott tolhatták fel a kocsit az emelkedőre. Most nincsen kocsit az úton, nem jár arra senki, ha járna, jól kitűnne a hóháttérből. A fűz alatti szikla vagy sziklának látszó földkupacok eltűntek, a hó eltakarja az apró részleteket, de a járt úton megmaradt a nyom, mint ér a hóban. Ez a kevésbé rendkívüli táj, mely rendszeren fel sem tűnne, most benyomásokra készlet, egy vágy születik meg bennem hirtelen, bele szeretnék menni, belelépni a havas tájba, hogy háttér legyek, háttér, melynek nincsen különösebb jelentése, ha most nem ennél az ablaknál nézném ezt a háttér. Felhős ég, a föld ragyogóbb nála, nincs veréb vagy seregély, a hó elnyel gondolatot és jelentést.

78

Hó torlaszolja el a halott falut, a háttérben tornyosuló hatalmas hegyeket is hó borítja, szürkésfekete kanyargós faágak, szürkés gubancok a fenyőfa tüskék, sötét árnyékok, olyan sziklák, melyeken nem marad meg a hó, minden színtelen, nem lehet tudni, nappal van-e vagy éjszaka, fények a sötétségben, mintha havazna, rögtön elmosódnak a lépések nyomai.

Leprások falva.

Lehetséges.

Nem ugatnak a kutyák?

Mind meghalt.

Kiálts.

Nem szükséges, éltek itt emberek, leomlott fal, hótól roskadozó, nehéz hótól, álomba roskadva.

Álmukban haltak meg?

Jobb lett volna úgy, de attól félek, kiirtották őket, mészárlás történt, férfiaság fitogtatása, arzénos húst dobtak először a kutyáknak.

Nem szűkölték a kutyák haldokolva?

Orron kell vágni őket, és kimúlnak, egy profi tudja ezt.

Miért nem jó máshol megütni?

A kutya csak akkor hal meg egy pillanat alatt, ha orron vágják.

Nem védekeztek az emberek?

A házaikban ölték meg őket, nem tehettek egy lépést sem.

A kisgyerekek sem menekültek meg?

Baltákat használtak.

A nőket sem engedték el?

Az volt a legkegyetlenebb, mikor a nőket megerőszakolták. ...

Ne folytasd.

Félsz?

De nem csak egy család lakott ebben a faluban?

Három fivér a saját családjaikkal.

Mindent megölték?

Vérbosszúból, mondják, vagy járvány tört ki, vagy hirtelen meggazdagodtak, aranyat találtak a folyómederben.

Idegen ölte meg őket?

Elfoglalták a folyót, és nem engedtek idegeneket aranyat mosni.

Hol van a folyó?

Itt a lábam alatt.

Miért nem lehet látni?

Csak az alvilágból feltörő vízgőzt lehet látni, de az is csak érzés, ez egy halott folyó.

Te és én egy halott folyón állunk?

Igen, hadd mutassam az utat.

Hova megyünk?

A folyó túloldalára, a rikítóan fehér, hóborította földre, a szélén három fa áll, még távolabb a hegy lába, a házak összeroskadtak a hó súlya alatt. Csak ez a darab, omladozó fal áll, mögötte törött agyagedényéket és kerámiadarabokat lehet találni. Nem állod meg, hogy bele ne rúgj egybe, és megijedsz a felröppenő éjszakai madár hangjától, nem látod az eget, csak a hulló hóesést, hó gyült össze a kerítésen, a kerítés mögött zöldségeskert. Tudod, hogy a hó alá temetve mustárfű és öregasszonyok ráncos bőrére való piaoercai. Jól ismered ezt a kertet, tudod, hol található a hátsó ajtaja, kis szőrös szelídgesztenyét majszoltál a küszöbön üldögélve, gyerekkori álmom vagy álombéli gyerekkor, nem tudod eldönteni, túl nagy erőfeszítéssel járna, most arra figyelsz, hogy ne lépjen a macska farkára, világít a szeme a sötétben, tudod, hogy téged néz, úgy teszel, mintha nem látnád, hangtalanul meg kell kerülnöd a kutat, egy evőpálcikát tűztek ott a bambuszkosárba, te és a lány az ajtó mögött rejtőztök, a kezetekben spárga, a verebekre vártok, a felnőttek a házban kártyáznak, rézkeretes szemüveget viselnek, guvadt szemük, mint az aranyhalé, előreugrik, de semmit sem látnak, közel tartják a szemükhöz a kártyalapokat, az asztal alatt másztok, csak a lábaikat látjátok, egy lópatát, egy hosszú zsíros farkat, tudod, hogy rókáé, vergődik ide-oda, megkeményedik, csíkos tigris lesz belőle, a karosszékben guggol, bármikor rád ugorhat, nem kerülheted ki, tudod, hogy kegyetlen harc lesz, mindjárt rád ugrik!

Mi történt?

Semmi, álmodtam, esett a hó az álombéli faluban, bevilágította az éjszakai eget a hó, nem volt valóságos éjszaka, kegyetlen hideg, üres fejek, hóról és térről álmodtam, és arról, hogy lábnyomot hagyok magam után a téli, havas földön, rád gondoltam, Ne mondj nekem ilyeneket, nem akarok felnőni, hiányzik az apám, csak ő szeretett igazán, te csak le akarsz velem feküdni, nem tudok szeretkezni szerelem nélkül, Én szeretlek, Hazudsz, időleges szükséglet, Miről beszélsz? Szeretlek!

Igen, hemperegni a hóban, mint egy kutya, menj, egyedül akarok lenni, A farkas a pofájába fogva visz el, megeszi a belsősegedet, a medve pedig elragad, és a barlangjában magáévá tesz!

Csak arra gondolsz, gondolj rám, gondolj az érzéseimre, Milyen érzésekre?

Találgass, hülye, repülni akarok...

Micsoda?

Látok egy virágot a sötétben, Micsoda?

Kamélia, Leszedem neked, Ne bántsd, nem akarsz meghalni értem, Miért kellene meghalni?

Nyugodj meg, nem akarom, hogy meghalj értem, magányos vagyok, nincsenek visszhangok, üvöltök ahogy csak tudok, de minden csendes körülöttem, még a forrásvíz sem bugyborékol, még a levegő is nehéz, hol van a folyó, ahol aranyat mostak?

A talpad alatt, a hóban, Baromság, Föld alatti folyó, meggörnyednek, szitálnak, mosnak, Egy bogáncs, Micsoda?

Semmi, Gonosz vagy, Ki hívott, hogy megkérdezd, hé, hé, visszhang, ott elől, vigyél föl, Ha menni akarsz, gyerünk, Látom, te és ő, a hóban, szürke, elmosódott éjszakán, nem látom tisztán, de azért látom, te a hóban, meztláb.

Nem fázol?

Nem érzem a hideget.

Együtt sétálsz velem a hóban, körülöttem erdő, sötétkék fák.

Nincsenek csillagok?

Nincsenek csillagok, és nincsen holdfény.

Nincsenek házak?

Nincsenek.

Nincsen lámpafény?

Semmi sincs, csak te és ő, együtt sétáltok a hóban, gyapjúsálat visel, te meztláb. Kicsit fázol, de nem nagyon. Nem látod saját magadat, csak érzed, ahogy meztláb gyalogolsz a hóban, ő melletted, a kezedet fogja. Te szorítod a kezét, és vezeted.

Messzire megyünk?

Nagyon, nagyon messzire, félsz?

Furcsa ez az éjszaka, tintakék, de világos, de itt vagy mellettem, ezért nem félek nagyon.

Biztonságban érzed magad?

Igen.

A karjaimban tartalak?

Igen, rád támaszkodom, gyöngéden ölelsz.

Csókollak?

Nem.

Akarod, hogy megcsókoljalak?

Akarom, de nem tudom megmagyarázni, jó így, sétálni együtt, látok egy kutyát.

Merre?

Elöttem, ott guggol, tudom, hogy kutya, látom, hogy lélegzel, az eloszló leheletedet.

Érzed a meleget?

Nem, de tudom, hogy meleg a lélegzeted, kifújod a leheletedet, és nem beszélsz.

Nyitva van a szemed?

Nem, becsuktam, de látok mindent, nem nyithatom ki a szememet, tudom, ha kinyitom, eltűnsz, így nézek tovább, és te így ölelsz, ne olyan szorosán, nem kapok levegőt, látni akarlak, itt akarlak tartani, ah, elváltak, mennek előre.

Még mindig a hóban?

Igen, a hó szúrja a lábamat, de mégis kellemes érzés, hideg a lábam, de szükségem van erre, így megyek tovább.

Látod saját magad?

Nincsen szükségem rá, érzés kell csak, egy kevés, szúrás a lábon, a hó érzete, érzem, hogy te mellettem vagy, akkor megnyugszom, nyugodtan megyek tovább, kedvesem, hallod, hogy hívlak?

Hallak.

Csókolj, csókolj a tenyerembe, hol vagy? Ne menj el!

Melletted vagyok.

Nem, a lelkedet hívom, téged hívlak, jönnöd kell, nem hagyatsz el.

Buta gyerek, hogy tehetném.

Félek, félek, hogy elhagysz, nem hagyatsz el, nem bírom a magányt.

Nem tartalak a karjaim közt?

Igen, tudom, köszönöm, kedvesem.

Aludj, aludj nyugodtan.

Nem vagyok álmos, a fejem kristálytisztá, az átlátszó éjszakát látom, a kék erdő fáin összegyűlt havat, nincsen csillagfény, nincsen holdsugár, mindez tisztán látható, furcsa éjszaka, örökre itt

akarok lenni veled ebben a havas éjszakában, ne menj el, ne hagyj el, sírni akarok, nem tudom, miért, ne hagyj el, ne menj olyan távol, ne csókolj másikat asszonyt!

Télen történik az is, havazás után, hogy egy barátom jön el hozzám beszélni az időről, amit az átnevelő munkatáborban töltött el. Nézi a havas tájat az ablakomon túl, hunyorog, mintha túl erősen tükröződne a hó, vagy mintha emlékei közé süllyedne.

Volt egy hatalmas daru a munkatáborban, mondja, ötven vagy hatvan méter magas lehetett, mondja, ahogy a szemközti magas épületet méri végig, nem volt kisebb, mint ez itt szemben. Nagy csapat varjú kering a ház teteje fölött, jönnek és mennek, köröznek lankadatlan károgyva. A táborparancsnok, aki a munkatábor lakóiért volt felelős, megjárta a koreai háborút, kitüntették a hősiességéért, de sebet kapott, az egyik lába hosszabb, mint a másik, botra támaszkodva bicegett. Nem volt szerencséje, csapatparancsnok maradt, nem léptették elő, odaküldték a bűnözők közé, állandóan káromkodott.

Az anyátok picsáját, mi a fasz történik már megint? Aludni sem hagytok kibaszott rohadékok! Észak- jiangsui nyelvjárásban káromkodott, vállaira vetett katonakabátban, ahogy megkerülte a darut.

Menj fel, és nézz körül! Parancsolta nekem. Nem tehettem mást, levettem a kabátomat és másztam. A feléig értem az erős szélben, remegtek a lábaim, lenéztem, a lábaim feladták, remegtek megállás nélkül. Az éhínség idején történt mindez, éhen haltak emberek a környező falvakban. A táborban kicsit jobban éltünk, tarogyökeret és mogyorót természetűnk, a parancsnok megkapta a részét, a maradékot meg eloszthattuk, nem kellett az összeset beszolgáltatni. Mindenki megkapta a rögzített gabonaadagját, egy kicsit felpuffadtunk ugyan, de nem volt székrekedésünk. Túl gyenge voltam azonban, hogy magasabbra másszak.

Parancsnok! Üvöltöttem le.

Azt mondtam, hogy nézd meg, mi van fent! Kiáltotta letről.

Felnéztem.

Egy vászonzsák lóg fent! Mondtam. Kezdtet elsötétedni a világ, ezért lekiáltottam: Nem tudok tovább mászni!

Akkor majd mászik valaki más! Faragatlan tuskó volt, de nem gonosz ember.

Lejöttem.

Hozzátok ide Tolvajt! Mondta.

Tolvaj is elítélt volt, tizenhét-tizennyolc éves, a buszon próbált ellopni egy pénztárcát, amikor elfogták, onnan kapta a nevét.

Odahoztam neki Tolvajt. A fiú rám pislantott, és nem akart mászni. A parancsnok feldühödött.

Nem azért hívtalak, hogy megdögölj!

Fél, hogy leesik, mondta Tolvaj.

A parancsnok utasított minket, hogy adjunk neki egy kötelet, ha nem mászik, megvonja három napi ételadagját, mondta.

Tolvaj csak ekkor kötötte a dereka köré a kötelet, és indult el felfelé. Mi, akik letről néztük, helyette is izzadtunk. Még a harmada hátra volt, lépésenként újrakötötte a kötelet, végül felért. Varjúcsapat keringett körülötte. Elhessegette őket, és leröppent fentről a vászonzsák. Odamentünk megnézni, és az itt-ott lyukas vászonzsák tele volt mogyoróval!

Az anyja picsáját! Üvöltött a parancsnok.

Sorakozó!

Fújta a sípját. Ott állt mindenki, és akkor megkezdte a kioktatást. Ki tette?

Senki sem mert még levegőt venni sem.

Csak nem mászhatott fel saját maga? Azt hittem, hogy emberhús van a zsákban!

Senki sem mert röhögni.

Ha senki sem vállalja, senki sem kap enni jó darabig!

Megijedtünk, egymásra néztünk, mindannyian tudtuk, hogy senki sem tudott felmászni oda, csak Tolvaj. Ő került a pillantások keresztüztébe. Nem bírta tovább, térdre esett, és beismerte, hogy ő rakta fel oda a mogyorót éjszaka, félt, hogy éhen hal, mondta.

Kötéllel másztál fel? Kérdezte a parancsnok.

Nem.

Akkor meg mit csináltad itt a fesztivált? Egy napig nem eszel, te anyaszomorító!

Éljenezés.

Tolvaj elsírta magát.

A parancsnok elbicegett.

Egy másik barátom fontos dolgról akar beszélni velem. Mondjad csak, mondom.

Hosszú lesz elmondania, mondja.

Akkor mondd el rövidebben, mondom.

Akkor is az elején kell kezdenie, mondja.

Mondjad, mondom.

Ismerem-e, kérdezi, a Qing-dinasztia egy bizonyos császáranak magas rangú császári testőrét – elárulja nekem a császár nevét, uralkodási periódusát, meg a testőr neveit is, ő ennek a jelentős történelmi alaknak a hetedik generációs közvetlen leszármazottja. Hiszek neki, még csak meg sem lepődöm, de nem sokat számít most, hogy őse hazaáruló volt-e vagy a császár kitüntetett alattvalója.*

Nem, ez nagyon is fontos, mondja. A kulturálisörökség-iroda, a múzeumok, az archívumok, politikai intézmények és régiségüzletek képviselői mind felkeresték, hogy kérdésekkel zaklassák, amibe belefájdul a feje.

Talán még mindig a birtokában van néhány értékes régiség, kérdezem.

És akkor még alábecsülöd a helyzetet, mondja.

Városokat ér? Kérdezem.

Azt nem tudja, hogy városokat ér-e, mondja, de nehéz felbecsülni az értékét, egymillió, tízmillió, de több százmillió is kevésnek tűnik. Nem egy vagy két tárgyról van szó, mondja, bronz szertartási edények és jász- korongok a Shang-korból, értékes kardok a Hadakozó Fejedelemségek korából, értékes régiségek, kalligráfiák, melyek megtölthetnének egy múzeumot, a tárgyak sok-sok évvel ezelőtt elkészített, fűzött négykötetes katalógusát nagyobb könyvtárakban megtalálhatod. Tudnod kell, hogy hét generációval ezelőtt kezdték el gyűjteni a tárgyakat, és gyűjtötték egészen a tongzhi uralkodási periódusig, kétszáz éven keresztül!

Hát nem hasznos, ha ez kiszivárog, mondom, és aggódni kezdek a biztonságáért.

A biztonsága nem érdekes, mondja, az a fontos, hogy nem hagynak neki nyugtot, még a családja sem, és nagy a családja, a nagyapjának, apjának, bácsikéinak rokonai mind eljöttek, hogy zaklassák, lassan kipukkad a feje tőlük.

Mind jött a részéért?

* A Qing-dinasztia 1644–1912 között uralkodott Kínában.

Senkinek sem jut rész, mondja, a százezer kötetnyi régi könyvet, aranyat és ezüstöt, kerámiát és más tárgyakat a házból számtalanszor felgyűjtették, elrabolták a taiping felkelőktől a japánokig és a hadurakig, aztán a nagyapja és a szülei eladtak és beszolgáltattak tárgyakat, a házat megint kirabolták párszor, úgyhogy mára egy darab régiség sem maradt.

Akkor meg miért nem hagynak nyugton? Nem értem.

Ezért kellett volna az elején kezdenem, mondja, gondoktól felhozott arccal. Hallottál már a Júde Fal és Arany Szekrény Tornyaról? Ezt a tornyot, ahol ugyancsak sok régi könyvet és értékes régiséget őriztek, csak viszonyítási alapnak említi természetesen, a történelmi művekben, helytörténeti munkákban és a családfájukban mind található feljegyzés róla, így a déli szülővárosában található kulturális örökség irodájának minden munkatársa ismeri. Ezt csak azért mondja, mert mikor a taiping felkelők benyomultak a városba, csak egy üres tornyot gyűjtöttek fel, a régiségek nagy részét titokban a családi birtokra szállították, és a katalógus igazán ritka kincseit külön őrizték a családi hagyomány szerint. Mindezt csak tavaly árulta el neki az apja, mielőtt meghalt, a régi házuk földjén ásták el valahol a kincseket, az apja sem tudta, pontosan hol, de azt mondta, hogy a nagyapjától kapott egy kéziratot füzetet tele versekkel, amibe még a dédapja rajzolta le tintával az udvarházat, összes teraszával és pavilonjával, a kertekkel és mesterséges hegyekkel, és a térkép jobb felső sarkába egy négysoros verset írt, ami a kincs lelőhelyére utalt. Azonban ezt a füzetet, mint minden mást, elvitték magukkal a vörösgárdisták, mikor kirabolták a házat, akkor sem találták meg többé, mikor minden lecsendesedett megint. A négysorosra még emlékezett az öreg, és emlékezetből lerajzolta az udvarház térképét. Ő is megtanulta, és most az év elején elment, hogy megvizsgálja a ház romjait, de ezekre új házak épültek, iroda- és lakóépületek.

Biztos az új épületek alatt van a kincs, mondom.

Az nem lehet, akkor megtalálták volna, mikor az alapokat ásták, különösen a mai épületeknek kell mindenféle csöveket lefektetni, biztosan mélyre leástak. Megkereste az egyik építőcsoport tagjait, akik ott dolgoztak, de azt mondták, nem találtak semmilyen régiséget. Sokáig gondolkodott azon a négysoroson, részletesen megvizsgálta a területet, és most már tudja, hogy nagyjából hol áshatták el, két épület között.

Mit tervezel? Kiásod? Kérdezem.

Ezt akarja velem megbeszélni, mondja.

Pénzre van szüksége, kérdezem.

Nem azért kerestem fel, mondja, ahogy az ablakon túli kis fákat nézi a havazásban.

Hogy is mondjam? Egy gyereket nevelünk a feleségemmel a fizetésünkből, éppen elég, hogy együnk, a többi költségről beszélnem sem kell, de nem adhatom el ilyen könnyedén az őseimet. Persze én is kapok majd valamennyi pénzt, a többiekkel együtt.

Hír is lesz belőle, mondom, valakinek a hetedik generációs leszármazottja családjának kulturális kincseit felajánlotta az államnak.

Nevet kínjában, biztosan betörne a feje, ha osztozni próbálna a sok unokaöccsével és bátyával. Már ettől elmegy a kedve az egészről, de az ország biztos gazdagodna tőle.

Elég sok régiség előkerült a földből, nem? Gazdagodott tőle az ország? Kérdezek vissza.

Hát erről van szó, bólint, de aztán elgondolkodik, mi történik, ha hirtelen megbetegszik, vagy balesetben meghal, nem fogja tudni senki sem.

Tanítsd meg a verset a fiadnak, javasolom.

Már gondolt rá, mondja, de mi történik, ha a fia felnő, semmirekellő lesz és eladja? Saját magát kérdezi.

Nem magyarázhatod el neki? Vetem közbe.

Gyerek még, nyugodtan tanulnia kellene, nem akarja, hogy a fia idegbeteg legyen a tehertől, ahogy vele történt, ezt nem engedi.

Akkor hagyd meg a jövő régészei számára, majd felfedezik egyszer, mi mást mondhatnék?

Elgondolkodik, üt egyet a lábára, úgy lesz, ahogy mondd, maradjon elásva! Feláll és elmegy.

Egy másik barátom is eljön, új télkabátban, pántos, fénylő bőrcipőben, mint egy káder fontos állami kiküldetésen.

Leveszi a kabátját, jól meggazdagodott a kereskedelemből, mondja hangosan. A mai ő nem a tegnapi ő. A kabátja alatt kifogástalan öltöny, kemény gallér, virágmintás nyakkendő, mint egy külföldi vállalat képviselője.

Nem félsz a hidegtől ebben a ruhában, kérdezem tőle.

Nem préselődik többé a buszon, mondja, taxival jött, a Peking Hotelban lakik! Nem hiszed? Miért csak külföldiek lakhatnak olyan luxusszállodában? Előhúz egy kulcscsomót, a rézgömb kulcstartón latin betűk.

A kulcsot le kell adni a recepción, mielőtt kilép a szállodából, mondom.

A szegény múltja miatti megszokás, hogy magával viszi mindig, szabódik. Aztán körülnéz a szobámban.

Hogy tudsz egy ilyen szobában lakni? Találd ki, hány szobában lakom?

Nem tudom kitalálni, mondom.

Három szoba és egy nappali, a pekingi számítás szerint egy osztályvezető lakása.

Nézem vörösen fénylő, frissen borotvált arcát, nem sovány és ápolatlan, mint mikor utoljára találkoztam vele.

Nincsen színes tévéd? Kérdezi.

Nem nézek tévét, mondom.

Akkor is kell egy, ha nem nézed, nálunk kettő van, egy a nappaliban, egy a lány szobájában. A lányom és az anyja a saját műsoraikat nézik. Akarsz egyet? Elmegyünk az áruházba és hozunk neked egyet! Nem viccelek. Kikerekedett szemekkel bámul rám.

Attól félsz, hogy tűzre vetik a pénzedet? Kérdezem.

Üzletelek, hivatalnokoknak ajándékozok ezt-azt, ebből élnek, szükségünk van a tervszámaikra és a megrendeléseikre, nem? Ha nincs ajándék, nem nyílik ki az ajtó. A barátom vagy! Szükséged van egy kis pénzre? Gond nélkül adok neked tízezret!

Ne véts a törvény ellen, figyelmeztetem.

A törvény ellen? Csak ajándékokat adok, nem én vétek a törvény ellen, a nagyhalakat kellene elkapniuk!

A nagyhalakat nem lehet elkapni, mondom.

Te ezt jobban látod, itt vagy a fővárosban, mindent tudsz! De megmondom neked, nem olyan könnyű elkapni engem, az adót fizetem, jóban vagyok, akikkel jóban kell lennem, megyei vezetőkkal, körzeti kereskedelmiroda-vezetőkkel, gyakori vendég vagyok az otthonaikban. Nem mint mikor Chengguanban voltam általános iskolai tanár, mikor négyhavi fizetésemet kellett arra fordítanom, hogy az oktatási minisztérium képviselőit elvigyem vacsorázni, és ők cserébe áthelyezzenek a faluból Chengguanba.

Összeszűkülnek a szemei, hátralép, derekára tett kézzel nézi a téli tájról készült fekete festményt a falamon, visszafojtja a lélegzetét, megfordul, nem dicsérted mindig a kalligráfiaimat? Még neked is tetszett, de amikor a megyei kulturális irodát kerestem meg, nem engedélyeztek egy kiállítást. És

azok a hivatalnokok a pocsek írásukkal, még a kezükbe merik venni az ecsetet! Kalligráfiaírók elnöke és alelnöke székeiben páváskodnak, és újságok közlik a festményeiket!

Készít még kalligráfiaikat, kérdezem.

Nem lehet megélni belőle, olyan, mint neked az írás, de majd egy nap híres leszek, és majd az én műveim után tolaakodnak. Ilyen a társadalom, keresztüllaatok rajta!

Miért beszélsz róla, ha keresztüllaatsz rajta?

Idegésít!

Akkor még nem láatsz keresztülla rajta. Evett már, kérdezem félbeszakítva.

Ne aggódj, mindjárt hívok egy autót, és elmegyünk egy étterembe, oda, ahova szeretnél, tudom, hogy drága az idő. De először beszélni akarok veled, a segítségedet kérem.

Milyen segítséget? Kérdezem.

Segíts, hogy a lányomat felvegyék egy híresebb egyetemre.

Nem vagyok rektor, mondom.

És nem is neveznek ki annak, mondja, de vannak kapcsolataid, nem? Mondhatjuk, hogy meggazdagodtam, de az emberek szemében csak egy kis seftes vagyok, nem akarom, hogy a lányomra is ugyanez várjon, azt akarom, hogy híres egyetemen tanuljon, és majd bekerüljön az elitbe.

Mi lenne, ha keresnétek egy magas rangú káder fiát? Kérdezem.

Arra nem vagyok képes, de ő tudja a dolgát.

És ha nem keres?

Ne szakíts félbe, segítesz nekem?

Az iskolai eredményeitől függ, én nem segíthetek.

Jók az eredményei.

Akkor csak felvételi vizsgát kell tennie.

Ne legyél ilyen éllhetetlen, azt hiszed, a fontosabb hivatalnokok gyerekei felvételiznek?

Nem készítettem felmérést. Író vagyok.

És akkor mi van?

Te vagy a társadalom lelkiismerete, beszélned kell a nép nevében!

Ne hülyéskedj, mondom, te vagy a nép? Vagy én vagyok a nép? Vagy az a bizonyos mi? A saját magam nevében beszélek.

Azt becsülöm benned, hogy mindig az igazat mondd!

Az igazság az, kedves bátyám, hogy éhen halok, ezért vedd a kabátodat, és keressünk egy éttermet!

Még egy ember kopogtat. Kinyitom az ajtót, de nem tudom, ki az, a kezében fekete műanyag zsák. Nem veszek tojást, mondom, nem szoktam otthon enni.

Nem tojást jött eladni, mondja. Kinyitja a zsákját, nincsen benne fegyver, nem bűnöző szökésben. Óvatosan kivesz egy nagy papírcsomót, csak azért jött, hogy a tanácsomat kérje, mondja, írt egy regényt, meg szeretne kérni, hogy nézzek bele. Nincs más választásom, beengedem és leültem.

Nem ül le, mondja, itt hagyja a kéziratot, és majd később megint meglátogat.

Nem szükséges későbbre hagyni, mondom, mondja most, amit mondani akar.

Kotorászik a zsebében, elővesz egy doboz cigarettát. Gyufát adok neki, és megvárom, hogy

rágyújtson és gyorsan elmondja, amit mondani akar.

Dadog, azt mondja, hogy tényszerű történetet írt...

Félbeszakítom, nem vagyok újságíró, mondom, nem érdekelnek a tények.

Még jobban dadog, tudja, hogy az irodalom és az újságírás az két dolog, mondja, regényes részleteket is kevert bele, de valódi emberek valódi történéseit vette alapul. Arra szeretne megkérni, hogy nézzem meg, kiadható-e?

Nem vagyok szerkesztő, mondom.

Tudja, mondja, csak az ajánlásomat szeretné kérni, javításokat, ha gondolom, még a nevemet is hozzáadhatom, és így közös munka is lehetne, természetesen az én nevem lesz elől, az övé pedig hátul.

Attól félek, ha rákerül a nevem, még nehezebb lesz kiadni.

Miért?

Mert a saját írásaimat is nehéz kiadnom.

Sóhajt egyet, hogy kifejezze, megértett.

Attól félek, hogy még mindig nem értett meg teljesen, az lenne a legjobb, ha keresne egy szerkesztőt, aki kiadhatja a munkáját, magyarázom.

Nem beszél, láthatóan kényelmetlenül érzi magát.

Elhatározom, hogy segítek neki, megkérem, hogy ne hagyja nálam a kéziratát.

Nem tudnám elküldeni egy szerkesztőségbe, ami ilyesmivel foglalkozik? Kérdezi tőlem kikerekedett szemekkel.

Kevesebb kellemetlenséggel jár, ha saját maga küldi el, mondom. Elvigyorodom.

Ő is mosolyog, visszarakja a kéziratot a zsákba, köszönömöt motyog.

Nem, én köszönöm, mondom.

Megint kopogtatnak, nem akarok ajtót nyitni.

Levegőért kapkodsz, egyet lépsz és egy darabot pihensz, a jéghegy felé tartasz, nehéz küzdelem. Sötét, de átlátszó a kékeszöld jégfolyó. A jégréteg alatt hatalmas ásványerek, tintazöldek, mint a jade.

Csúszkálsz a jégen, csípi a hideg érzéketlenülre dagadt, fagyott arcodat, épphogy csak látható színpompás hópelyhek hullanak a szemed előtt, jégréteget formál a szemöldöködön a levegő, amit kifújsz. Körben szilárd csend.

Hirtelen megemelkedik a folyóágy, észrevétlenül mozog a gleccser, néhány métert, tizenvalahányat, pár tucat métert évente.

Szembemész a gleccserrel, mely úgy kúszik, mint egy rovar, amely hamarosan teljesen megfagy.

Elöl az árnyékban, ahova nem ér el a napfény, szélfúttá, lapos jégoszlopok tornyosulnak. Mikor a szél fúj, másodpercenként több száz méteres gyorsasággal, simára csiszolja a tiszta jégfalakat.

A törött kristályfalak között akkor is levegőért kapkodsz, mikor meg sem moccansz. Tépő fájdalom a tüdődben, az agyad már megfagyott, nem tudsz gondolkodni többé, szinte teljes az üres fehérség, de nem ez az a határvidék, ahova el szeretted volna jutni? Mint a jéggé fagyott hó világa, csak meghatározhatatlan árnyékokból összeállt, elmosódott képek, nem mondanak semmit, nincsen jelentésük, egy darabnyi halott magány.

Minden lépéssel elcsúszhatsz, elcsúszhatsz, hát elcsúszol, küzdve tápázkodsz fel, a kezeid és lábaid már régen nem érzik meg a fájdalmat.

Egyre kevesebb a hó a jégen, csak olyan sarkokban gyűlik össze, ahova nem ér el a szél. Kemény a hó, puhának látszik, de erős jég burkolja be.

Egy kopasz fejű sas köröz a lábaid előtt fekvő jégvölgyben, az egyetlen élőlény rajtad kívül, bár nem tudod eldönteni, lehet, hogy csak káprázat, de legalább még látsz.

Felfelé csavarodsz, élet és halál közt, még mindig küzdesz, vagyis lüktet a vér az ereidben, nem ért véget az életed.

Csilingelés a hatalmas némaságban, gyenge kis hang, éppenhogy megragadható, mint egymásnak koccanó kristályok, úgy véled, hallod.

A jéghegy tetején biborszínű ködfelhő jelenik meg, viharos szélről kavargó, felhőgomolyok a szélén mutatják az erejét.

Egyre tisztább csengő hangba remeg bele a szíved, nőt látsz lovon, a ló és az asszony feje kiemelkedik a hóvonal fölé, háttérük az árnyékos gleccser. Mintha énekelni hallanád a csengő csilingelését kísérve.

Changdouból jött asszony,

Haja selyemmel megkötve,

Fülében zöld jadekarika,

Kezén ezüst karkötő villan,

Ruháját színes öv fogja...

Mint a lovon ülő tibeti asszony, akit egy 5600 láb magas hóval borított hegyen egy útmenti mérföldkő mellett pillantottál meg, visszafordult és rád mosolygott, hívogatva, hogy belezuhanj a jeges mélységbe, felé kellett indulnod akkor...

Ezek mind emlékek, mintha a fejedben szólna a szívedben megőrzött csilingelés, elviselhetetlen,

szűrő fájdalom a tüdődben és a gyomrodban, a szíved örülten, szabálytalanul dobog, mindjárt felrobban az agyad. Mikor felrobban, megszilárdul a vér az ereidben, hangtalan robbanás. Az élet törékeny, mégis csökönyös küzdelem a természete.

Kinyitod a szemedet, fáj a fény, nem látsz semmit sem, annyit tudsz csak, hogy még mindig mászol, a csilingelés távoli emlék, meghatározhatatlan vágyszerűség, mint csillogó jégvirágok, törött, efemer, villanás a retinádon, küzdesz, hogy elkülönítsd a szivárvány színeit, felfelé perdülsz, hátra lebegsz, elveszíted az önkontrollt, hirtelen küzdelem, elkülöníthetetlen vágy, ellentmondani a megsemmisülésnek, sötét üreg, csontváz szemgödre, mélynek tűnik, semmi sincs, nyugtalan kavargás nyílik szét, egy robbanással!

...eddig sohasem tapasztalt világosság, teljesen tiszta és új, nehezen érzékelhető finomságot tapasztalsz, hangtalan hangot, átlátszóvá változót, kifésült, szűrt, megtisztított, zuhansz, zuhansz és lebegsz, úgy ellazulva, nincsen szél, nincsenek fizikai terhek vagy kusza érzések, egész tested hideg, egész tested hallgat, hallgatja ezt a hangtalan, telt zenét, a vékony ökörnyal szál az elmédben, egyre apróbb, de tisztább, ott a szemeid előtt, vékony, mint egy hajszál, mint fényrés, a rés vége egységre lép a sötétséggel, formáját veszti, terjed, apró fénypontokká változik, határtalan, számtalan kis szemcse, beborít az elkülönülő szemcsék felhője, összekapcsolódnak a fények, megmozdulnak, mint felhőszerű csillagköd, lassan változó, ami végül kékes holddá szilárdul, hold a napok közt, szürkéslila, és rögtön szétterjed, a középpont tovább szilárdul, sötétvörös lesz, világoslila fénysugarakat áraszt, becsuknád a szemeidet, hogy megóvd magadat a sugaraktól, de nem tudod, félelem és kívánság kél a szíved mélyéről, a sötétség szélén zenét hallasz, a formát nyert hang egyre terjed, terül, világító kristályhangokjárják át a testedet, nem tudod merre vagy, a csillogó hangdarabkákat minden irányból nyeli el a tested, a testet öltő hosszabb hangok közt élénk alt, nem tudod megragadni a dallamot, de a hang telt, más hangokba keveredik, szétnyílik, folyó lesz belőle, eltűnik és előbukkan, előbukkan és eltűnik, sötétké nap kering egy még sötétebb hold körül, lélegzet-visszafojtva figyeled, nem lélegzel, az élet végleteit érkeztél, de a lüktető hangok egyre erősebbek, felemelnek, az ár csúcsa felé tolnak, a tiszta spiritualitás árja, a szemed előtt, a lelkedben, a tartózkodási helyet nem ismerő testedben, a nap sötét holdbéli tükörképeiben a szakadatlan hangok folyamatos árában robbanás robbanás robbanás robbanás robbanás nás nás nás robb robb robb robb – és megint teljes csend, még sötétebb sötétségbe zuhansz, megint érzed a szívdobbanásodat, az érzékelhető test fájdalmát, ilyen konkrét az élő test félelme az elmúlástól, a test, amitől nem tudtál megszabadulni, visszanyeri az érzékeit.

A sötétben, a szoba sarkában, pislog a magnód világosvörös fénye.

Az ablakomon túl, a hóban megpillantok egy apró békát, egyik szemével kacsint, a másik tágra nyitva, mozdulatlanul, engem néz. Tudom, hogy ez Isten. Így jelenik meg előttem. Megnézi, hogy ráébred-e a valóságra.

Beszél hozzám a szemeivel, kinyitja, becsukja. Mikor Isten az emberekhez beszél, nem akarja, hogy a hangját hallják.

Nem találok furcsának a dolgot, mintha így kellene, hogy megtörténjen, úgy tűnik, Isten eredetileg egy béka, okos, kerek szemét egyszer sem hunyja be. Rendes tőle, hogy rám néz, a szájalmas emberre.

A másik szemét kinyitja, becsukja, emberek számára érthetetlen nyelvet használ, hogy megértem-e vagy nem, az már nem Isten gondja.

Azt is gondolhatom, hogy nincsen semmi értelem ebben a kacsintó szemben, de talán éppen abban van az értelme, hogy nincsen értelme.

Nincsenek csodák. Ezt mondja Isten nekem, a kielégülést nem ismerő embernek.

Mit lehet még keresni? Kérdezem őt.

Körülöttünk csend, hang nélkül hullik a hó. Meglep a nyugalom. A mennyország ilyen békés.

Nincsen öröm. Öröm a bánathoz képest.

Csak a hó esik.

Nem tudom, hol vagyok ekkor, nem tudom, honnan jön a mennyországnak ez a darabja, körülnézek.

Nem tudom, hogy semmit sem értek; azt hiszem, értek mindent.

A hátam mögött történnek a dolgok, mindig ott a titokzatos szem, legjobb, ha úgy teszek, mintha érteném, még ha nem is értem.

Úgy teszek, hogy értem, de végül is nem értem.

Valójában nem fogok fel semmit, nem értek semmit sem.

Így.

1982 nyarától 1989 szeptemberéig

Peking-Párizs

A szövegben szereplő kínai mértékegységek

chi	33 cm
cun	hüvelyk, 3,33 cm
fen	fillér
jin	fél kg
li	500 méter

A szövegben a földrajzi, személyneveket és egy-két lefordíthatatlan fogalmat illetően végig a Kínai Népköztársaságban hivatalos és világszerte egyre inkább elterjedt pinyin átírást használom (kivéve a magyar nyelvben már meghonosodott szavakat, például Peking, Kuomintang stb.). A magyar kiejtéstől lényegesen eltérnek a következő pinyin mássalhangzók és magánhangzók:

Pinyin-	Magyar kiejtés
B	- p
P	- ph
D	- t
T	- th
G	- k
K	- kh
J	- ty
Q	- tyh
X	- hsz
Zh	- dzs
Ch	- cs
Z	- c
C	ch
S	- sz
Y	- j
Ai	- áj
Ei	- je
Ia	- ja
Yan	- jen
Yu	- jü
Yuan	- jüen
Yun	- jüm

Kiss Marcell Gao Xingjian (1940-)

Író, műfordító, rendező, akit a kínai kísérleti színház megteremtőjeként is emlegetnek, kritikus és festőművész.

1940-ben született a Jiangxi tartományban található Ganzhouban, egy, az akkori (és mostani) Kínában a lakosságnak csak elhanyagolható részét alkotó polgárosodott családban. Apja banki tisztségviselő volt, édesanyja amatőr színésznő. A kommunista hatalomátvételt követően egy évvel,

1950-ben a család Nanjingba költözött, ahol – édesanyja hatására – a festészetet, színházat és olvasást korán megkedvelő Gao a középiskolai éveit töltötte. 1957 és 1962 között, a Nagy Ugrás időszakában a Pekingi Idegen Nyelvek Egyetemének hallgatója, itt szerzett francia szakos diplomát, majd évekig a Nemzetközi Könyvesbolt kiadónál dolgozott fordítóként.

A felmérhetetlen szellemi és anyagi pusztítással járó Kulturális Forradalom alatt, 1970-től 1975-ig, hasonlóan a kínai értelmiség majd minden tagjához, vidékre küldték, ahol mezőgazdasági munkát végzett. Ebben az időszakban keletkezett kéziratait később elégette.

A '70-es évek második felében ismét Pekingben dolgozhatott, fordított és a Kínai írószövetség nemzetközi kapcsolatok bizottságánál tevékenykedett. 1979-ben járt először Párizsban Ba Jin és más kínai írók társaságában, a delegáció francia tolmácsaként.

1980-ban a Pekingi Népi Színház írója lett, itt születtek meg első, Kínában meglehetősen avantgárdnak számító színdarabjai, köztük a Magyarországon is bemutatott Buszmegálló; erősen hatottak rá Brecht, Artaud és Beckett írásai. Bár a kommunista párt tagja, és művei szinte teljesen mentesek az aktuálpolitikai reflexióktól, nyugati stíluseszközöket meghonosító darabjai miatt a '80-as években többször is heves – esztétikainak álcázott – támadások kereszttüzébe került.

1986-ra elfogyott körülötte a levegő, *A másik part* című darabját betiltották, úgy tűnt, akár börtönbe is kerülhet. Ugyanebben az évben tüdőrákot diagnosztizáltak nála, mint később kiderült – tévesen. Hogy elkerülje az ismétlődő politikai zaklatásokat, 10 hónapos utazásra indult Szecsuan tartomány hegyes, erdős vidékére, végigjárta a Jangce-folyót forrásától a torkolatig. Ez a két meghatározó esemény – a téves diagnózis és a több hónapos utazás – szolgáltatta számára a később világhírűvé lett regény, a Lélek-hegy élményanyagát.

1987-ben Franciaországba emigrált, ahol befejezte a regényt. A Tiananmen téri eseményeket is érintő Menekültek című színdarabjának 1989-es bemutatója után írásai nem jelenhettek meg a Kínai Népköztársaságban, a Lélek-hegyet is Tajvanon adták ki először, ugyancsak 1989-ben.

2000-ben kapta meg a Nobel-díjat „univerzális érvényességű életművéért, keserű éleslátásáért és nyelvi eredetiségéért, mely új utakat nyitott a kínai regény és dráma számára”. Az elismerést, amely számára a világhírt is meghozta, hazájában hivatalosan ambivalens érzésekkel – többnyire hallgatással – fogadták. Műveit számtalan nyelvre lefordították, drámáit nemcsak Európában, hanem szerte a világon a legjobb színházak adják elő.

Gao ma is Franciaországban él; életművének – a drámák, novellák, esszék és a regények mellett – legalább ugyanannyira jelentős részét képezik az irodalmi műveihez hasonlóan klasszikus formákat és témákat egyedi látószögben, modern eszközökkel megújító festményei.

(A kiadó; forrás: Kiss Marcell és Zombory Klára)

Jelentősebb szépirodalmi művei

DRÁMÁK

A tökéletes jel (Juedui xinhao, 1982)

A buszmegálló (Chezhan, 1985)

A vademberek (Yeren, 1985)

A másik part (Bi'an, 1986)

Sötét város (Mingcheng, 1988)

Sheng Sheng Mari átváltozása (Sheng Sheng Mán biantai, 1989)

Menekültek (Taowang, 1989)

Halálvilág (Shengsijie, 1991)

A Shanhaijing története (Shanhaijing Zhuan, 1992)

Párbeszéd és viszontkérdés (Duihua yu fanjie, 1992)

Éjszakai Isten (Yeyoushen, 1999)

Augusztusi hó (Bayue xue, 2000)

PRÓZA

Horgászbót nagyapámnak (Gei wo laoye mai yugan, 1986, *novellagyűjtemény*)

Lélek-hegy (Lingshan, 1989, *regény*)

Egy ember bibliája (Yige ren de shengjing, 1998, *regény*)

Magyarul ez idáig megjelent művei

A buszmegálló (dráma, Polonyi Péter fordítása, Nagyvilág, 1984/3.)

Mondom sündisznó (vers, Lackfi János fordítása, Nagyvilág, 2001/1.)

A barát (novella, Polonyi Péter fordítása, Nagyvilág, 2001/1.)

Lélek-hegy (a regény első fejezete, Zombory Klára fordítása, Vigilia, 2004/7.)

Kiss Marcell

A kiadó könyvei kaphatók a Pécsi Direkt Kft. nagykereskedésében, az Alexandra könyvruházakban, a jobb könyvesboltokban (elsősorban a Nyugati téri Könyvesházban és az írók Boltjában), valamint a kiadó címén: Budapest, Kmety György utca 17.

Telefon: 468-2521, 468-2522

E-mail: noran@noran.hu www.noran.hu

Megjelent a Noran-Kiadónál 2008-ban

Noran-Kiadó 2004 Kft., Budapest, Rózsa utca 80. 1/1.

Felelős kiadó a kiadó vezetője

Irodalmi vezető Kőrössi P. József

Felelős szerkesztő Balikó Helga

Korrektor Sződy Macó

Kötésterv, tipográfia Faragó Ágnes

Tördelte Leiszter Attila

ISBN 978 963 9716 57 5

Nyomás Kinizsi Nyomda

Felelős vezető Bördős János